

NON NOBIS, DOMINE, SED NOMINI TUO DA GLORIAM

AMURGUL TEMPLIERILOR

HANNY ALDERS

„O carte pe care o scrii doar o dată în viață.”

NEW YORK TIMES

N
nemira

www.virtual-project.eu

HANNY ALDERS s-a născut în 1946 la Rotterdam. Este cunoscut ca un reputat scriitor de romane istorice, serios documentate. Debutază în 1987 cu romanul *Amurgul templierilor*, pentru care primește Premiul Gouden Ezelsoor. Dintre romanele sale istorice, cele mai cunoscute și traduse sunt *Marcabru, trubadur, mercenar și misogin* și *Ereticul perfect*, un roman despre catari.

HANNY ALDERS **AMURGUL** **TEMPLIERILOR**

Traducere din limba neerlandeză
H.R. RADIAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ALDERS, HANNY

Amurgul Templierilor / Hanny Alders; trad.: H.R. Radian
București, Nemira & Co, 2006
ISBN (10) 973-569-877-3
ISBN (13) 978-973-569-877-5

I. Radian, H.R. (trad.)
271.024 Templieri (0:82-31)
821.112.5-31=135.1
929 Templieri (0:82-31)

Hanny Alders
NON NOBIS

© 1987 by Hanny Alders en Converse Uitgeverij
© Editura Nemira & Co, 2006

Lector: Nicoleta GHEMENT
Tehnoredactor: Mariana DUMITRU

Tiparul executat de Alföldi Nyomda Rt.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN (10) 973-569-877-3
ISBN (13) 978-973-569-877-5

INTRODUCERE

Încă de la începutul erei noastre, Orientul Mijlociu a fost centrul unor conflicte sângeroase și scena unui mare număr de războaie, și tot așa e și azi.

Istoria cruntă a acestei zone a ajuns la un punct culminant în Evul Mediu, când hoarde de cruciați au pornit la luptă ca să elibereze Țara Sfântă de sub stăpânirea necredincioșilor. Urmarea a fost un șir de bătălii înverșunate, în care unii regi și nobili au jucat un rol important și de neuitat. Cine nu-i cunoaște?

Chiar și cei pe care nu-i prea interesează istoria vor recunoaște nume ca Godefroi de Bouillon¹, Richard Inimă-de-Leu², Saladin³, Frederic I Barbarossa⁴ și Ludovic al IX-lea cel Sfânt⁵.

---

¹ Godefroi al IV-lea de Boulogne (1061?–1100), zis Godefroi de Bouillon, duce al Lorenei Inferioare (1089–1095). Comandant al cruciadei I. A fost ales rege al Regatului Ierusalimului și s-a proclamat „apărător al Sfântului Mormânt“ (1099).

² Richard I zis Inimă-de-Leu (1157–1199), rege al Angliei (1189–1199). A luat parte la cruciada a III-a.

³ Saladin I (1138–1193), sultan al Egiptului (1171–1193) și al Siriei (1174–1193). I-a zdrobit pe cruciați și a ocupat Ierusalimul (1187).

⁴ Frederic I Barbarossa (1122–1190), împărat romano-german (1152–1190). A luat parte la cruciada a III-a.

⁵ Ludovic al IX-lea (1214–1270), rege al Franței (1226–1270). A inițiat cruciadele a VII-a și a VIII-a. Canonizat în anul 1297.

Aceste nume sunt indisolubil legate de cele trei ordine militar-religioase cavalierești întemeiate în perioada cruciadelor. Cavalerii Sfântului Ioan (ioaniți, care îngrijeau bolnavii, dar prestau și serviciu militar), cavalerii templieri (cavalerii săraci ai lui Hristos și cei ai Templului lui Solomon, care s-au angajat să apere Țara Sfântă și să-i protejeze pe pelerini) și cavalerii teutoni (care se ocupau de cei bolnavi) au luptat cu îndârjire împotriva musulmanilor. Dar între cele trei ordine și între acestea și suveranii cruciați care apelau la ajutorul lor au apărut de multe ori disensiuni.

Templierii, îndeosebi, s-au distins prin curajul lor, prin cernicia lor și prin disciplina lor strictă. Au luat parte la cele mai multe bătălii, chiar și atunci când n-au fost de acord cu strategia folosită, au luptat în primele rânduri și au fost întotdeauna ultimii care s-au retras. Templierii credeau că-și pavează drumul spre cer cu leșurile musulmanilor. Numeroase au fost și trupurile schilodite ale fraților lor, înhumate în solul deșertului de către cavalerii istoviți și arși de soare.

Admirați fiind de către cei rămași în patria lor – nici ea întotdeauna în siguranță – primeau numeroase daruri, moșii și privilegii. Și-au construit cetăți puternice, și-au administrat domeniile cu mână forte (încât acestea au adus încă și mai multe bogății) și și-au investit banii cu chibzuință în împrumuturi cu dobândă, fiind singurii creștini care se bucurau de privilegiul de a putea face asemenea operații. Au acordat și împrumuturi ipotecare, pentru a le da pelerinilor posibilitatea de a suporta cheltuielile pelerinajului. Au inventat cambia, au ținut conturi curente pentru monarhi și nobili și au ocupat funcții înalte ca sfetnici financiari. În beciurile lor păstrau obiectele de preț ale nobililor, precum și tezaurele și bijuteriile Coroanelor europene. Pe scurt: au funcționat ca niște bancheri moderni. În plus, însoțeau transporturile de bani și de valori, încasau dări și aveau grijă ca pe drumurile Europei să nu existe tâlhari.

Astfel, acest ordin monahal, întemeiat în anul 1129 de un grup de nouă nobili, a ajuns la sfârșitul secolului al XIII-lea la punctul culminant al bogăției și puterii sale. Cruciadele se încheiaseră, Țara Sfântă era pierdută. Templierii s-au retras în cele șapte provincii în care era împărțită în Europa conducerea Templului¹: Franța, Anglia, Poitou², Aragón, Portugalia, Ungaria și Apulia (Italia de Sud).

Autoritatea supremă a ordinului era deținută de *marele maestru*, care își avea reședința pe Insula Cipru. Sub ordinele lui se aflau *comandorii* provinciilor, numiți și *maestri*. Sub ordinele acestora se aflau *comandorii* celor peste nouă mii de curți și de case templiere mari, numite și *comanderii*. Ei administrau forturile, domeniile și fermele Templului și îi aveau sub ordinele lor pe cavaleri, pe sergenți și pe *servanți*, aceștia din urmă fiind frați însărcinați cu activități gospodărești și cu munca pe ogoare. *Vizitatorii* Ordinului călătoreau de la o comanderie la alta, ca să le inspecteze, și își așterneau constatările în rapoarte înaintate maestrilor.

Toți purtau rasa Templului, care avea pe piept și pe spate crucea roșie cu ciocuri: ofițerii și cavalerii – o rasă de stofă albă și mantia de cavaler (*hlamida*) cu crucea roșie pe umeri, iar ceilalți – rase castanii sau negre. Erau supuși severelor prescripții monahale date lor de sfântul Bernard de Clairvaux³ și formulate în așa-numitele reguli. La intrarea lor în ordin rosteau legământul monahal de supunere, de sărăcie și de castitate.

Secolul al XIII-lea era pe sfârșite și începea al XIV-lea; templierii administrau acum un adevărat imperiu financiar; regele Eduard I⁴ al Angliei, zis cel Drept, ultimul monarh cruciat, poreclit „Barosul Scoțienilor“, se afla pe patul de moarte la Carlisle.

---

¹ Prin „Templu“ se înțelege de obicei fie Ordinul Templierilor, fie un sediu al acestui ordin.

² Poitou – veche provincie franceză cu capitala la Poitiers.

³ Bernard de Clairvaux (1090–1153), călugăr, inițiatorul cruciadei a II-a. Canonizat în anul 1174.

⁴ Eduard I (1239–1307), rege al Angliei (1272–1307).

Al doilea Eduard¹, ușuraticul său fiu, tânăr nestatornic, lesne influențabil, i-a luat locul. În Franța domnea acum un alt rege. Vârstnic, experimentat, șiret, privise și așteptase cu răbdare momentul favorabil spre a-și duce la îndeplinire complotul, spre a amenința un papă, spre a-și croi drum pentru formidabila sa lovitură și spre a-și însuși în cele din urmă bogățiile care se aflaseră tot timpul înlăuntrul razei sale de acțiune, dar care erau totuși intangibile.

Era al patrulea Filip al dinastiei sale și i se spunea cel Frumos². Frumos? Avea părul blond, dar părul părea să fie singurul lucru frumos la el, deoarece istoricii susțin că, datorită chipului său rotund, semăna cu o bufniță.

El a fost cel care a inițiat dansul macabru în jurul Templului, el a fost cel care a dictat toți pașii și toate mișcările și care a comandat până și măsura finală.

---

¹ Eduard al II-lea (1284–1327), rege al Angliei (1307–1327).

² Filip al IV-lea (1268–1314), zis cel Frumos, rege al Franței (1285–1314).

I

BASTARDUL DIN TEMPLU

Octombrie 1307 – Decembrie 1308

„Dacă mi-ați cere să citez ziua care a fost, în decursul istoriei, *dies nefastus* în toată puterea cuvântului, nu m-aș putea gândi la nimic altceva decât la ziua de 13 octombrie 1307.“

Döllinger,
*Der Untergang des Templerordens*¹

– Fiule, ți-am spus cândva că tunetul și fulgerul sunt mânia cerească a Domnului și că picăturile de ploaie sunt lacrimile îngerilor, care plâng din pricina ticăloșiei oamenilor. Dacă această spusă ar fi adevărată, atunci orașele și satele noastre ar fi trebuit să fie de mult înecate de ploaie, deoarece în lumea asta este mai multă ticăloșie decât îți poți închipui.

Ecoul cuvintelor bătrânului templier Thomas de Lincoln mai răsunau încă în urechile lui Richard, căruia i se păru că mâna osoasă a bătrânului îi dezmiardă din nou părul.

Thomas fusese pe vremuri un temut spadasin, unul dintre veteranii care apăraseră cetatea Saint-Jean-d'Acre², ultimul punct de sprijin al creștinilor în Țara Sfântă.

---

¹ *Pieirea Ordinului Templierilor* (germ.).

² Saint-Jean-d'Acre, numele francez dat de cruciați unui oraș-port din Țara Sfântă, numit în Antichitate Ptolemais. Numele actual: Akko.

Dar trecerea anilor îl prefăcuse într-un om înțelept, care cugeta și visa, și nu mai căuta înfruntarea. Ținea mult la tânărul care îi fusese încredințat ca băiat de opt ani. Asta se petrecuse cu cincisprezece ani în urmă. Se purtase cu el așa cum s-ar fi purtat cu propriul său fiu, și îl învățase să călărească, să citească, să scrie și să mânuiască o spadă. Îl dăduse pe mâinile instructorilor, ca să fie instruit așa ca toți cavalerii templieri: prin suferință; dar inima îi sângera atunci când pupilul său era biciuit de către maestru din pricina vreunui act de nesupunere sau când era legat de unul dintre stâlpii luci-oși din capela de lângă biserica rotundă. Îl crescuse cu dragoste și încercase să mute în căpșorul blond al băiatului o parte din propria sa înțelepciune, acumulată prin experiența propriei sale vieți agitate. Richard nădăjduia, firește, să-și pună cândva în aplicare iscusința, luptând împotriva necredincioșilor, dar cruciadele se încheiaseră, iar Țara Sfântă era pierdută. Cu toate că glasurile templierilor și cele ale călugărilor din alte ordine monahale din întreaga creștinătate mai propovăduiau o nouă cruciadă, în vederea cuceririi Țării Sfinte, ei nu-și mai trăsaseră spadele din teacă în ținuturi situate atât de departe, acolo unde chipurile lor serioase fuseseră pârlite, în numele Domnului, de soarele nemilos și de vânturile fierbinți ale deșertului.

Imperiul lor financiar era acum amenințat. Dar, obiși de trufie și de încrederea în sine, templierii, înlăuntrul incintelor lor fortificate, dădeau din umerii acoperiți de mantalele lor albe atunci când auzeau zvonurile care făceau ocolul continentului.

Thomas de Lincoln nu dădea din umeri. Culegea cu sârg informații și, cu o privire îngrijorată în ochii săi cenușii, calmi, își scărpină creștetul pleșuv. Nu-și exterioriza sentimentele, căci nimeni nu l-ar fi crezut. Până când, într-o zi molcomă de octombrie, îl chemă pe Richard pe

terasa cu vedere spre Tamisa și, fără nici cea mai mică urmă de emoție, îi spuse liniștit:

– Cavalerie, ucenicia ta s-a încheiat. A venit vremea să ne părăsești. Trebuie să pleci, fiule, adăugă el pe un ton ceva mai puțin aspru, căci nu avea de gând să-l trimită cu o anumită însărcinare spre altă comanderie, așa a hotărât maestrul. Din cei trei cai ai tăi, ia-ți-l pe cel la care ții cel mai mult și caută-ți alt stăpân pe care să-l slujești. Nu-ți folosi spada decât pentru a-ți ocroti stăpânul și nu lăsa nicio faptă rușinoasă să-ți păteze nobila armă. Lumea te va învăța mai multe decât te-am învățat noi, chiar dacă nu întotdeauna în mod la fel de cinstit. Să nu spui însă niciodată nimănui că ai fost crescut aici și că ai fost consacrat cavaler. Păstrează-ți taina; taina ta și a noastră. Poate că ai să înțelegi odată și odată de ce, și ai să-I mulțumești Domnului că ai tăcut. Iată câteva veșminte și o pungă plină cu galbeni. Acum du-te cu dragostea Domnului.

În poala bătrânului se afla bocceaua cu veșminte, iar mâna care îi întinse punga tremura încetișor. Cincisprezece ani de povețe categorice și de lecții înțelepte îl învățaseră pe Richard că, atunci când Thomas de Lincoln nu-și explica altcum ordinele, nu avea niciun rost să-i mai pună întrebări. În plus, disciplina severă a Templului îl obliga să se supună, fie că era de acord, fie că nu, ca și cum i s-ar fi adus la cunoștință motivele. Disciplina cadaverică – termenul era o născocire a Sfântului Bernard de Clairvaux însuși, cel care le dăduse cavalerilor regulile: ascultător ca un cadavru – căci un leș nu contrazice niciodată.

Așadar, Richard auzi cuvintele bătrânului și le acceptă, deși avea impresia că lumea se năruie deasupra capului său. Căzu în genunchi, luă cu ambele mâini mâna dreaptă a bătrânului și-și lipi cu putere buzele de pielea aspră ca un pergament; în acea clipă, Thomas de Lincoln

privea trist picăturile reci care, din câțiva nori răătăciți, cădeau în apa fluviului ce curgea molcom. Și rosti niște cuvinte, pe care Richard nu și le putu izgoni din minte în ceasurile următoare; mai dezmierdă încă o dată cârlionții blonzi de pe capul plecat al tânărului, ca un tată care își binecuvântează feciorul. Apoi Richard plecă de pe terasă, fluturându-și mantia albă, pe care o purtase cu atâta mândrie; plecă de pe terasa cu bancă de piatră, depărtându-se de bătrânul care părea că stă în continuare drept ca o lumânare, în pofida spinării sale încovoiate.

Cu mișcări sacadate, Richard își strânse puținele lucruri pe care le avea în chilie, își înșeuă calul negru Pelerin și-și pregăti calul de povară. Își controlă echipamentul și și-l încarcă pe cal: un singur rând de rufe, o haină (răscroită adânc, în formă de V), două mantale (una pentru vară și cealaltă pentru iarnă), trei cearșafuri, un giulgiu, două prosoape – șovăi, dar luă totuși vestonul de stofă albă împodobit cu crucea roșie și îl îndesă în sacul de bagaje. În sacul de aramă își puse vestonul de zale, jambierele de zale, coiful, viziera de zale și mantaua largă pe care o purta atunci când călărea în echipament de luptă, ca să-l ocrotească de fierbințeala soarelui. Apoi un ceaun, o găleată ca să-i poată atârna calului ovăzul în fața botului, un cuțit, un briceag, două străchini, două urcioare, un cioltar, o saltea și un mic cort. Ca arme, își legă de calul de povară scutul de lemn, tivit cu aramă și ghintuit cu plăcuțe metalice, precum și lancea, își încinse spada și-și puse la brâu și pumnalul, precum și ghioaga turcească. La urmă, își petrecu o jumătate de ceas în biserica Templului, căutând în rugăciune o explicație a plecării sale subite și silite, căutând mai ales sprijin și mângâiere, dar nu ajunse mai departe de al treisprezecelea *Tatăl nostru*.

Apoi porni călare pe Temple Lane și trecu poarta, zâmbindu-i, ca un ultim rămas-bun, steagului numit *Bienséant*, cel cu două câmpuri, unul alb și altul negru, și pe care era scrisă sus și jos deviza Templului: *Non nobis, non nobis, Domine, sed nomini tuo da gloriam!*¹

Richard înainta, fără să știe încotro merge. De un singur lucru era sigur: până una-alta trebuia să lase Londra cât mai mult în urmă. Înainta nepăsător spre miazăzi. Lumina soarelui era acum mai vie, vântul îi adia peste obraji și făcea calul să necheze de plăcere. Crestele împădurite ale colinelor de pe ambele laturi ale drumului începuseră să se prefacă într-o manta pestriță de arlechin, cu nuanțe de roșu, galben și castaniu, dar având încă și pete mari verzi între ele. Frunzele începuseră să cadă devreme anul acesta. Richard trase adânc aer în piept și, cu un oftat, îl dădu încet din nou afară. Se simți deodată îngrozitor de singur și se întrebă dacă trebuie de fapt să se bucure de libertatea abia dobândită. Ce să facă acum cu ea? Îi cuprinse un sentiment neplăcut, de vid și de nesiguranță, când își dădu seama că nu fusese aproape niciodată singur. Nici înlăuntrul zidurilor Templului, și cu siguranță nici în afara lor. Nu se aflate oare întotdeauna în tovărășia fraților săi? Un templier nu mergea niciodată singur. Chiar și după cină, când nu mai era voie de rostit niciun cuvânt, se știa însoțit de un altul. Chiar și în chilia lui, pe care o împărțise cu un frate, așa încât fiecare din ei îl putea feri pe celălalt de un pas greșit.

Libertatea... Ce cuvânt ciudat! În cadrul Templului nu se simțise niciodată deposedat de acea libertate,

---

¹ „Nu nouă, nu nouă, Doamne, ci numelui Tău slava“ (lat.).

cu toate că nu putuse niciodată să se ducă sau să stea unde ar fi vrut. De când se știa, nu cunoscuse nimic altceva decât Templul de la Londra, începând din epoca în care, ca băiețuș, păzea porcii, până în ziua în care fusese consacrat cavalier.

Încotro să se ducă? Nu avea prieteni, nici rude, nimic sau pe nimeni în afara acelor ziduri cenușii. „Tu, care te-ai depărtat de propria ta voință...“, așa începeau Regulile Templului, citite zilnic cu glas tare în timpul cinei. Era ceva pur și simplu de neînchipuit un refuz de a da ascultare poruncilor Templului, oricât ar fi ținut el să rămână.

Abia acum își aduse aminte, cam șovăielnic, de ceea ce îi spusese bătrânul templier, cuvintele care îi rămăseseră întipărite în minte, și clipa în care mâna lui Thomas i se odihnea pe cap:

— ...dar mai este un nor mai negru, care amenință de pe continent, o furtună care va dezrădăcina mulți copaci bătrâni, o furtună atât de violentă, încât chiar și tânărul mestecăn, oricât de puternic și de mlădios, va fi smuls de forța brută, afară numai dacă nu va fi dezgropat la timp, ca să fie răsădit aiurea. Păruse că Thomas vorbește cu glas tare pentru el însuși, dar Richard era sigur că voise să-i spună ceva ce, de fapt, nu avea voie să-i spună. Riduri adânci îi brăzdară fruntea, și atunci nu-i mai dădu pînteni calului, încât acesta începu numaidecât să meargă la pas. Ce voise să spună Thomas cu metaforele lui? O furtună de pe continent... Richard știa că în Franța umblau zvonuri, precum că ordinul decăzuse în erezie și în magie neagră și că până și un fost frate templier depusese mărturii de acest fel. Să le fi dat oare Thomas cu adevărat crezare? Să fi luat Biserica în serios asemenea învinuirii? Încolo, ce mai știa Richard despre Franța? Numai ceea ce ajunsese până la el din dările de seamă ale

Templului: că regele Franței, Filip al IV-lea, supranumit „cel Frumos”, impusese dări neobișnuit de mari clerului, ceea ce fusese, cu ani în urmă, pricina faimosului conflict dintre rege și papa Bonifaciu al VIII-lea, conflict despre care se mai vorbea și acum, deoarece Filip mai dorea încă să obțină câștig de cauză, în sensul că voia ca acel papă să fie declarat postum drept eretic. Richard știa că regele ordonase cu ani în urmă să fie arestați toți zarafii evrei din regatul său și le confiscase toți banii și toate bunurile, și că mai înainte îi expulzase pe toți bancherii lombarzi. Regele pusese să se bată monede noi, devalorizându-le pe cele vechi cu două treimi; o măsură care stârnise mânia poporului său, iar lui îi adusesese porecla de „regele falsificator”. Zurbagiii târgoveți parizieni îl atacaseră chiar, într-o zi, pe rege, încât acesta fusese nevoit să se refugieze în spatele zidurilor sigure ale cetății pariziene a Templului. Și toate acestea deoarece se afla aproape în permanență la pământ din punct de vedere financiar, din cauza războaielor sale și costisitorului aparat de funcționari menit să-i susțină și să-i consolideze puterea. La ce se putea aștepta Templul de la un asemenea rege? Se și ivise oare furtuna la care făcuse aluzie Thomas și devenise el însuși mestecănul tânăr care trebuia smuls din rădăcini, ca să fie răsadit în altă parte? Și unde anume? Mai erau și alți cavaleri la fel de tineri ca și el: Edward de Kimbolton, John de Braose și Lawrence de Toeni. De ce tocmai el? Trebuia oare să se ferească de o primejdie apropiată? Sau totul nu era decât un fel de probă, pe care trebuia s-o treacă? Dacă ieșea cu bine din această încercare, urma oare să fie rechemat de Templu?

Cu o smucitură a frâului, își opri calul și se lăsă ușurel spre coama animalului, rezemându-se cu ambele mâini de arcada șei.

Pelerin își încovoie gâtul, ca să guste din iarba care creștea de-a lungul drumului, iar Richard oftă. Nu exista cale întoarsă, spre Templu. Nu acum. Și nu putea să joace rolul lașului; tot sufletul i se împotriva unei astfel de soluții. Prefera să meargă înainte, în întâmpinarea primejdiei. Gura i se schimonosi într-un rânjel amar. Templul nu procedase oare întotdeauna așa? Și de ce nu? Își întoarse cu hotărâre telegarul înspre răsărit și-i dădu pintoni, până îl făcu să galopeze.

Cu un ceas înainte de asfințitul soarelui ajunse la Sandwich, un orașel înfloritor, care, chiar după ce ulicioarele și cheiurile îi erau învăluite de întuneric, rămânea plin de animație și de activitate.

Richard căută un han și se îngriji ca Pelerin să fie bine adăpostit pe timpul nopții. Își bătu afectuos calul pe gât și porni spre intrarea hanului *The Bell*.

Cu oarecare timiditate, trecu pragul, înclinându-se puțin, ca să nu dea cu capul de pragul de sus al ușii scunde, și, stăpânit de simțăminte amestecate, cuprinse cu privirea încăperea prost luminată. Până atunci nu se aflate niciodată într-o asemenea situație. Căci sălile capitulare și domeniile templierilor erau atât de numeroase, încât în puținele lui expediții nu se dusesse niciodată atât de departe, încât să fie nevoit să-și petreacă noaptea în altă parte. În altă parte însemna atunci, de obicei, o mănăstire, deoarece cavalerii nu aveau voie să-și caute adăpost „decât la oameni de cea mai bună reputație“.

În sala hanului stăruia un miros greu de pește fiert, de carne de oaie și de bere. În închipuirea sa, Richard auzi o goarnă, despre care știa că trebuie să fi răsunat cu un ceas mai înainte la New Temple, ca să-i cheme pe cavaleri la gustarea lor simplă de seară. Dar acum el nu era

acolo, și îi fu dor de miresmele îmbietoare ale unor mironenii și buruieni exotice.

Abia atunci când hangiul veni spre el și îl întrebă politicos ce dorește, își dădu Richard seama că îmbrăcăminte laică pe care o purta îi dădea înfățișarea unui om mai de seamă, în orice caz a unui nobil. Îi fu oferit un loc la masă, la oarecare distanță de ceilalți clienți aflați în încăpere.

– Ceva de mâncare și un loc de dormit, răspunse el simplu.

I se puse numaidecât în față o strachină cu mâncare fierbinte, împreună cu un codru de pâine și cu o cană de bere. Richard mănca în tăcere, așa cum îi era obiceiul, cu ochii îndreptați spre creștăturile făcute în lemnul blatului murdar al mesei. Se simți pierdut, nesigur și singuratic, ceea ce constituia o senzație ciudată. Abia acum își dădu seama cât de sigură și de ferită îi fusese existența atunci când era ocrotit de acea comunitate unică: frăția ostașilor lui Hristos.

Hangiul, care, cu o cârpă murdară, ștergea grăsimea de pe masă, îl readuse la realitate.

– Doriți tovărășie pentru la noapte, stimate domn?

În primul moment, Richard fu surprins de întrebare, și-și îndreptă o privire plină de îndoială spre grupul de clienți adunați în sala hanului. Câțiva bărbați, ghiftuiți de băutură, stăteau rezemați cu spatele de perete. Alții se aflau într-o dispută violentă despre femei, despre vreme, despre mare sau despre munca lor din acea zi, în timp ce trei slujnice își făceau de lucru în jurul lor. Slujnicele nu-și prea dădeau osteneala să scape de mâinile lacome ale câtorva tineri chercheliți. Uneori, fetele duceau mai mult de șase câni cu băutură în același timp.

Richard era pe punctul de a constata, cu un pic de ironie, că e cât se poate de sătul, gândindu-se la liniștea

și calmul din trapeza în care, pentru a-ți exprima dorințele, nu aveai voie să folosești decât gesturi făcute cu mâna, trapeza în care tăcerea nu era întreruptă decât de vocea călugărului care citea regulile, când hangiu, urmând direcția privirii lui, adăugă:

– Aș putea să vă fac rost de o femeie care să vă placă mai mult decât astea de colo, și făcu o mișcare cu degetul gros înspre grupul de glumeți.

– Pentru Dumnezeu! O fem...

Richard, speriat, îl privi ținând pe hangiu, dar se stăpâni la timp. Văzu în gând trăsăturile ușor cinice ale lui Lawrence de Toeni, cu care își împărțise chilia în ultimii ani.

– O femeie pe gustul meu nu cred că poate fi găsită prin partea locului, până departe, dragă prietene, zise el sec, dar mai bine spune-mi: știi cumva dacă pleacă zilele astea vreo corabie spre Franța?

– Aha, sunteți grăbit. Păcat, zise hangiu, gândindu-se cu părere de rău la câștigul de care avea să fie lipsit.

– Ce e de făcut dacă dumnealor nu vi se par destul de frumoase? întrebă în gura mare unul dintre tinerii de la masă, ciupind-o de fese pe una dintre slujnice.

Apoi, în mijlocul unei mari ilarități, îi dădu fetei un brânci zdravăn, încât aceasta fu cât p-aci să se prăbușească pe masa la care stătea Richard. Slujnica îi oferă atunci lui Richard o priveliște măreață a corsajului ei foarte decoltat, rezemându-se cu ambele mâini de masă, înainte de a se scula în picioare și de a-și șterge palmele frecându-și-le de fustă.

– Ține-ți firea, îi mormăi flăcăului hangiu, împingând-o pe fată spre bucătărie, apoi se întoarse cu un rânjel înspre Richard și îi făcu un semn cu degetul gros peste umăr. Nu-i dați atenție. A băut ca un templier.

La aceste cuvinte, Richard nu-și putu stăpâni o grimasă.

– Ce-i cu corăbiile alea? stăruie el, făcând un efort supranatural ca să-și ascundă tulburarea.

– Stați să văd... Este un vas bun de pasageri, care pleacă poimâine, dacă are vânt prielnic. Pe armator s-ar putea să-l găsiți la *Salutation*¹.

– Prea bine! răspunse vioi Richard, îndesând o monedă în mâna hangiuului, apoi se sculă de pe scaun și plecă.

În ziua următoare, Richard fu de față la oficierea slujbei religioase din Biserica Saint Clement's. Vremea era destul de frumoasă. Richard se îmbarcă chiar în aceeași seară și privi, captivat, încărcarea frahtului la lumina făcliilor. Corabia porni în zorii zilei și, curând după aceea, un puternic vânt dinspre nord-vest se prefăcu într-o asurzitoare furtună de toamnă. Richard avu bineînțeles rău de mare ar fi dorit cu înfocare să nu fi plecat niciodată din Anglia și, în același timp, își ocări propria slăbiciune. Și se întrebă, cu un pic de gelozie, de ce n-au valurile nicio înrâurire asupra lui Pelerin.

În noaptea de 13 octombrie, corabia pătrunse în radă la Le Tréport. Cădea o burniță foarte neplăcută, și impresia pe care i-o făcu Franța lui Richard, când privi în dimineața următoare pe fereastra hanului în care dormise, fu foarte mohorâtă și prea puțin dătătoare de inspirație. Își zise că ar face mai bine să se ducă numai-decât la cea mai apropiată comanderie, așa încât luă gustarea de dimineață în mare grabă.

Odată ajuns pe drumul spre Rouen, trase concluzia, cu un zâmbet de satisfacție în jurul buzelor, că, hotărât lucru, e mai bine să simți sub tine un cal decât puntea unei corăbii care se leagănă. În pofida ploii adormitoare,

---

¹ Salutare (engl.). Este denumirea engleză prescurtată a imnului religios catolic Ave Maria.

starea lui de spirit se îmbunătăți treptat, și chiar și Pele-
rin necheză voios, scuturându-și coama udă.

Drumul nu ținu mult și, la scurt timp după ora amiezii, Richard ajunsese la Rouen. Chiar înainte de a trece poarta orașului, băgă de seamă că se petrece ceva deosebit. Înăuntrul zidurilor, agitația părea să fie și mai mare decât îl făcuse vacarmul să bănuiască de la oarecare distanță. Richard se lăsă târât de puhoiul de târgoveți, care se îmbulzeau pe străzile înguste ale orașului.

– Ce se petrece aici ? îl întrebă el, cât îl ținu gura, pe un necunoscut de lângă el.

– Au fost arestați ! răspunse celălalt, în franceza normandă, pe care Richard o înțelegea.

– Cine ?

Străinul răspunse ceva, dar vocea îi fu acoperită de hărmălaia mulțimii în care fuseseră prinși. Richard se pomeni acum în fața unei clădiri impunătoare. În jurul lui, mulțimea discuta violent despre ceea ce se petrecea înăuntru, dar ce anume se petrecea acolo nu știa nimeni precis.

Richard trase cu urechea, extrem de curios, și se hotărî să-și scoată calul din îmbulzeală. Cu mâna pe frâu, se grăbi în direcția urmată de alți câțiva. O presimțire sumbră îl cuprinse în timp ce-și croia drum pe străzile aglomerate. După câteva minute se văzu din nou prins într-o mare mulțime de oameni, dar acum în fața altei clădiri. Richard nu mai fusese niciodată până atunci în Franța, nu cunoștea orașul Rouen, dar acum știa unde se găsește: în fața comanderiei cavalerilor templieri – și, lucru de necrezut: baliul¹ și oamenii lui tocmai sigilau poarta. Richard, uluit, privi țintă scândurile care

---

¹ Baliu – titlu purtat în Franța medievală de un magistrat care judeca în numele suveranului și care era în același timp comandant al forțelor de ordine locale.

erau bătute în cuie deasupra porții ornamentate. Unde se aflau oare cavalerii în veșmintele lor albe?

– Pe Sfântul Ioan, mormăi Richard, ce s-a întâmplat aici? Drumul pe străzile aglomerate îl făcuse să asude. Uitând de creștetul său tuns chilug, care nu se potrivea cu îmbrăcămintea, Richard își trase spre spate tichia de zale, a cărei gâtieră îi ajungea până la piept și la umeri. Umerii și brațele lui, prea musculoase pentru un călugăr, precum și bătăturile de la mâini trădau mânuirea frecventă a spadei, a lăncii și a arcului.

– *Mort Mahom!* se auzi o voce în spatele lui. Pune-ți tichia pe cap!

Richard își întoarse brusc capul, împingând cu aceeași mișcare la locul ei tichia protectoare capitonată, pe care o purta sub cea de zale. Vechea înjurătură, obișnuită printre cruciați, nu mai era folosită acum decât, uneori, de către templieri. Lângă Richard se afla un gentilom, îmbrăcat luxos, care își scoase pălăria cu pană, dar nu și-o duse destul de departe de cap, ca să nu i se vadă, preț de o clipită, propria tonsură.

– Și eu sunt templier, așa să-mi ajute Dumnezeu, șopti el. Din ce comanderie ești? Cum ai scăpat?

– Scăpat? repetă Richard, neîncrezător.

Trăgându-l ușurel de mânecă, tânărul – îmbrăcat în mătase lucioasă și în brocat prețios, pe care scliffea un lanț de aur bătut cu nestemate – îl duse pe Richard de parte de poarta comanderiei.

– Dar ..., începu Richard.

Celălalt, cu un gest simplu făcut cu mâna, îl sili să tacă, și atunci Richard îl urmă fără să mai întrebe nimic.

– Mi-am petrecut noaptea la iubita mea, zise francezul, după ce lăsaseră larma mult în urmă și trecuseră de poarta orașului.

– Ai petre... ce? izbucni Richard, mut de uimire și de indignare.

– Așteaptă până-mi găsesc calul, răspunse tânărul, făcând același gest ca mai înainte.

Richard își mușcă buzele. Îl urmări cu privirea pe francez, care se cățara pe creasta împădurită a colinei din stânga lor. Ascuns printre copaci se afla un superb armăsar arab, priponit de un copac cu tulpină groasă. Când își văzu stăpânul, animalul începu imediat să necheze.

– Nu e rău ... Ce părere ai ? glumi cavalerul francez. Un cal negru și unul alb, culorile de pe *Beauséant*. Dacă am rămâne împreună, ne-am purta în continuare steagul sau mai bine zis steagul ne-ar purta pe noi !

Francezul râse și încălecă.

Era împotriva obiceiului unui templier să vorbească în doi peri, iar glumele îi erau cu totul străine, căci regulile stricte interziceau orice frivolitate. Richard se încruntă și nu-i dădu piteni calului. Apoi, fără să se arate supărat, zise:

– Îmi pui răbdarea la grea încercare. Ce s-a întâmplat, frate ?

– Nu aici ! Mai târziu ! Grăbește-te ! exclamă francezul, care își și pusese calul să galopeze. Richard nu avu încotro și se văzu silit să-l urmeze, dar după ce se depărtaseră mult de oraș și ajunseseră într-un luminiș al pădurii, strânse brusc frâul și descălecă. Francezul descălecă și el și se postă cât era de lung în fața lui Richard.

– Aymer de Vraineville, al doilea fiu al seniorului de Vraineville, zise el nu fără mândrie. Comanderia din Rouen.

– Richard, cavaler, răspunse celălalt, simplu, fără să precizeze de unde vine.

– Asta-i tot ? întrebă Aymer, ascunzându-și anevoie disprețul.

– Ce mai lipsește ? Un templier nesocotește toate cele pământești, câte le avea înainte de intrarea în ordin.

Răspunsul lui era categoric și formal. Nu spuse că se întrebase adesea dacă are un nume, un titlu, pe care să-l poarte cu aceeași mândrie ca și francezul adineauri. Își îndepărtă din minte acest gând.

– La cererea dumatăle am tăcut de trei ori. Acum aștept o explicație, începând cu clipa în care ai plecat din comanderie... fără încuviințarea comandorului, după cum presupun.

– Mi-am petrecut noaptea la doamna Blanche...

Richard îl fulgeră cu privirea.

– *Périlouse chose est compagnie defeme, que ledeable ancien par compaignie a degeté pluisors dou droit sentier de paradis!*¹ Articolul șaptezeci al regulilor ordinului, zise el, ursuz.

Aymer dădu din umeri.

– Blanche nu este o femeie oarecare, zise el, ca și cum acest amănunt i-ar fi scuzat încălcarea regulilor. Dar asta nu te interesează. Când am plecat de la ea ca să mă întorc la comanderie, nu cu mult după miezul nopții, am găsit drumul barat de oamenii baliului. Din fericire, i-am zărit eu pe ei înainte de a mă fi zărit ei pe mine. Dintr-un ascunziș am văzut cum îmi sunt atacați frații. Aproape că nu-mi venea să-mi cred ochilor: oamenii baliului au pătruns în casă și i-au scos pe frații mei afară, unul câte unul, legați. Trebuie să fi fost surprinși în somn și, nici una, nici două, arestați. Unii dintre ei n-au avut nici măcar timpul ca să se îmbrace cuviincios. Apoi au fost scoase din casă și cărate toate lucrurile găsite acolo. Multe nu erau. Sper că fratele comandor a găsit prilejul de a distruge documentele importante. Mintea îi rămase stăpânită de ideea că

---

¹ „Primejdios lucru este tovărășia unei femei, căci de când lumea diavolul i-a abătut prin acest soi de tovărășie pe mulți de pe drumul drept al raiului“ (fr. v.).

arhivele ar fi putut cădea în mâinile unor profani. Apoi adăugă neajutorat: Ce mai puteam să fac? I-am mulțumit îngerului meu păzitor, care mă ferise de nenorocire, și am așteptat să se crape de ziuă, ascuns într-un loc nu departe de comanderie. Să mă întorc la Blanche nu puteam. Poarta din dos, pe care ea o lăsa întotdeauna descuiată pentru mine, ar fi fost acum încuiată. Burgravul, tatăl ei, îi interzisese orice legătură cu mine. După răsăritul soarelui m-am încumetat să mă duc în oraș. Acolo am aflat că templierii fuseseră duși la tribunal, ca să li se aducă la cunoștință capetele de acuzare. N-am putut să intru, ceea ce de altfel ar fi fost și foarte primejdios, așa că m-am înapoiat la comanderie, unde te-am întâlnit.

Câtva timp, Richard nu fu în stare să rostească niciun cuvânt, căzu pe gânduri și își îndreptă privirea în gol. Își aduse aminte de bătrânul templier de la Londra și de zvonurile pe care acesta nu le nesocotise, așa ca mulți alții. Cine putea să atace nepedepsit o comanderie a Templului? La Rouen, Richard auzise, ce-i drept, că, la porunca regelui, autoritățile puseseră mâna pe bunurile cavalerilor. Dar nici măcar un rege nu putea face asta fără să-și atragă mânia întregului ordin. O asemenea acțiune ar fi fost, de altfel, repede remediată de către cavalerii comanderiilor apropiate, afară numai dacă...

– Mă îndoiesc că în clipa de față mai umblă liber, în toată Franța, un singur templier, cu excepția câtorva norocoși, așa ca dumneata, zise el deodată în timp ce francezul îl privea neîncrezător. *Un coup*¹, frate, pregătită cu migală, în cel mai mare secret, de către regele Filip, continuă el.

– Cu neputință!

---

¹ O lovitură (fr.).

Exclamația de indignare a francezului era ecoul reacției inițiale a lui Richard, confirmată de propriul său raționament. Nimerise în plin: în aceeași clipă la Paris liniștea era sfâșiata de trâmbițele care răsunau pretutindeni. Tare și strident, în dimineața rece, ca să-i cheme pe parizieni la palatul regal, clădit pe o insulă de pe Sena. Poporul din Paris se grăbi să treacă podul și se strânse în grădinile palatului, unde niște călugări mireni îl informară cu privire la arestarea templierilor și la fărâdelegile de care erau învinuiți. Era într-adevăr *un coup* care privea întreaga țară, pregătită de regele Filip cel Frumos și de ministrul și sfetnicul său Guillaume de Nogaret.

– Am face mai bine să analizăm mai întâi temeinic situația, înainte de a trece la fapte, zise Richard.

– Parisul, răspunse scurt Aymer.

N-ar fi șovăit nicio clipă să recurgă la arme. O replică violentă i se păru aici strict necesară. În plus, dorea să plece cât mai repede cu putință cât mai departe de Rouen, unde avea să fie căutat, căci numele lui apărea foarte des în documentele care acum se aflau, probabil, în mâinile baliului.

Goniră până pe înserat. Ploaia încetase și o ceață tot mai deasă răpi încetul cu încetul privirii piscurile colinelor situate departe de drum.

Cu veșmintele încă ude learcă în urma drumului parcurs de la Le Tréport, Richard se simți pătruns de frig din cap până la picioare, pe la ora la care ajunseseră la Castelul Gaillard. Acolo se opri și privi admirativ impresionantele ziduri și turnuri, cocoțate pe stânca pleșuvă. Pale de ceață pluteau în jurul cetății. Deși nu mai era folosit decât ca închisoare, castelul nu-și pierduse nimic din vechea glorie, după asediul suferit cu aproximativ o sută de ani în urmă. Își mai înălța încă turnurile

deasupra văii: o fortăreață inexpugnabilă, care se uita disprețuitor în jos, spre celălalt mal al râului.

Richard începu să tremure. Frigul părea să-i pătrundă tot mai adânc în trup.

– Să încercăm să ajungem la Paris înainte de ivirea zorilor, zise el.

Dar când se făcu întuneric, își dădură seama că era cu neputință să-și continue drumul. Nu trecu mult, și nu-și mai putură desluși aproape deloc unul altuia fețele. Nădăjduiră ca telegarii lor să-și găsească un loc de mas, și își mai continuară câțva timp drumul. Calul de povară al lui Richard se târa după ei, legat de o funie lungă.

– N-are niciun rost. Așa nu mai putem înainta. Ne-am rătăci fără să ajungem la Paris înainte de ivirea zorilor. Stai liniștit, Chançard!¹ *Mort de Dieu!*² Mârtoaga asta și-a scrântit piciorul, Richard.

Aymer descălecă și pipăi glezna calului.

– Cine își numește calul Chançard, când acesta își scrântește piciorul în întuneric? zise Richard, iritat, descălecând și el. Se lăsă apoi în genunchi chiar lângă Aymer și pipăi și el piciorul calului. O noapte de odihnă, și mâine va fi iarăși sănătos tun, fu el de părere. Am să caut un loc unde să ne putem instala pentru noapte.

Se sculă și, orbecăind, își croi drum prin bălăriile de lângă potecă. După vreo zece minute se întoarse. Găsise un loc destul de uscat: o stâncă acoperită de mușchi. Își duseră caii într-acolo și, obosiți, se trântiră pe jos.

– Ești un tovarăș de drum foarte dezghețat, mormăi francezul, binevoitor.

– Ai uitat că n-avem voie să vorbim unul cu altul după cină, decât în caz de extremă necesitate?

---

¹ Norocos[ul] (fr.).

² Înjurătură franțuzească având un puternic caracter blasfematoriu.

– Dar n-am cinat deloc, îşi aminti Aymer, şi nu se putu abţine să nu râdă, vrând-nevrând, uitând că erau, de asemenea, obligaţi să se abţină de a face glume şi de a rosti cuvinte fără rost. Ia spune-mi, zise după o pauză Aymer, cum ai ajuns de fapt aici? Pari să ştii mai multe decât mine. De ce nu porţi mantaua albă?

– Am fost dat afară din Templul de la Londra.

Celălalt tresări speriat. Să-ţi părăseşti casa, să fii dat afară pentru totdeauna din Templu, de cele mai multe ori obligat să intri în ordinul cistercienilor, era o pedeapsă care se aplica numai în cazul celor mai grave nouă încălcări ale regulilor.

– Nu aşa, rectifică repede Richard. N-am fost alungat în pielea goală şi cu mâinile goale, aşa cum se obişnuieşte, ci mi s-au dat destui bani, îmbrăcămintă şi doi din caii mei. Am fost pur şi simplu trimis... dar nu ştiu de ce. Acum părea că Richard mai degrabă gândeşte cu glas tare decât că-i vorbeşte lui Aymer. Au vrut să mă elimine, înainte de a se întâmpla ceea ce s-a întâmplat, dar cum puteau să ştie? Bineînţeles că noi nu aveam încredere în Filip, dar să facă el una ca asta... Dacă am fi ştiut, am fi intervenit oare la timp? Sau se aşteptau din partea mea să caut eu să aflu primejdia? Atunci de ce nu m-au trimis de-a dreptul la Paris? Dumnezeu ştie de ce l-am ascultat orbeşte. Nu e o întâmplare că m-am hotărât să vin pe continent, Aymer. Dacă Templul de aici n-are să mă primească, mi-am zis, voi putea oricând să mă alătur oştilor creştine care luptă împotriva maurilor. În acea clipă, asta mi s-a părut singurul lucru cuminte pe care puteam să-l fac. Tăcu vreo câteva minute, şi se făcu o linişte pe care niciunul dintre ei n-o întrerupse; apoi Richard mormăi: De când sunt, n-am cunoscut nimic altceva decât Templul. Ce era să caut în afara lui?

Aymer îşi încruntă sprâncenele.

– Destul! E cât se poate de bine pentru tine, în orice caz. Diavolul trage cu urechea la fiecare colț, și de cele mai multe ori poartă veșminte femeiești. Ce vârstă aveai când ai fost primit în Templu? vru el să știe.

– Să tot fi avut vreo cinci ani.

– Așa de tânăr? Și înainte?

Richard dădu din umeri.

– Nimic. Mi-au rămas în amintire câteva imagini vagi, atâta tot.

– Ciudată poveste. Nu se obișnuiește aproape deloc să se primească în ordin băieți de vârstă asta. Și părinții tăi? Îi cunoști?

– Nu. Nu mi s-a spus niciodată nimic despre ei, nici chiar atunci când am întrebat.

– Și ce ai răspuns la întrebările comandoului, atunci când ai fost primit în ordin?

Richard încercă să-și readucă în memorie evenimentul.

– Învățătorul meu mă instruisese. Știam precis ce trebuie să fac, dar nu aveam voie să pun întrebări.

– Și când maestrul te-a întrebat dacă ești feciorul unui cavaler și al unei doamne nobile?

– Am răspuns „da“.

– Chiar și că te tragi dintr-un neam nobil?

– Da.

– Și că ești un fiu legitim, născut dintr-o căsătorie legală?

Urmă o scurtă tăcere. Richard se întreabă de ce era atât de sincer cu acest cavaler francez într-un totu străin. Poate tocmai deoarece cu frații săi englezi nu putuse, nu îndrăznise și nu avusese voie niciodată să vorbească.

– Am răspuns afirmativ, dar în acea clipă maestrul meu a lăsat brusc crucifixul să cadă, încât mâna mea nu s-a mai rezemat de el. Maestrul s-a scuzat mai târziu că fusese neîndemânatic. L-am crezut atunci. Abia mai târziu am înțeles totul.

Aymer reacționează cu un hohot de râs.

– Un bastard! exclamă el. Un bastard de neam nobil în Templu!

Richard nu înțelese ce era de râs.

– Regulile interzic admiterea unui bastard. Și de ce de neam nobil? Noi ne tragem cu toții din familii ale micii nobilimi, care timp de generații întregi a furnizat cavaleri, atât regelui, cât și Templului.

Aymer respinse observația.

– Asta trebuie să fi costat ceva bani, zise el, indignat. Mulți bani.

– Ordinul nostru nu este corupt, îi dădu Richard replica.

– Dacă aș fi în locul tău, zise Aymer pe un ton conspirativ, m-aș întoarce în Anglia și aș căuta să aflu la ce titluri și la ce bunuri aș putea avea pretenție. Trebuie să fi existat un motiv serios ca să fii îndepărtat în felul acesta dintr-un ordin cavaleresc religios, cum e ordinul nostru!

– Uiți câteva amănunte elementare, zise Richard, timid. N-am dreptul să-mi caut părinții atâta vreme cât Templul a găsit necesar să-mi tăinuiească identitatea lor. De altfel, ce nevoie aș avea de pământ sau de un titlu? Când am intrat în ordin, am început prin a păzi porcii și a mătura pe jos, și asta făceam cu toții, indiferent de obârșie, ca să ne deprindem cu umilința și cu supunerea. Suntem toți la fel, trecutul nostru este mort și îngropat, frate. Nu avem nume, avem numai datoria și credința față de ordin. Ordinul nu m-a exclus; nu mi-am pierdut casa. Despre asta nu mi-au spus nimic, și nici n-ar fi avut motive s-o facă; am fost liber să-mi iau cu mine tot echipamentul. E limpede unde trebuie să-mi îndeplinesc misiunea.

– Unde? întrebă francezul, care nu putea urmări într-un totu această logică, deoarece era mai puțin iute la minte decât Richard.

– Aici, în Franța. Dumnezeu mi-a îndrumat pașii încoace. Am să urmez acest drum. Își făcu semnul crucii. Pe toți sfinții, adăugă el.

Aymer dădu din cap.

– Du-te înapoi cât timp mai poți; nu ne ești îndatorat cu nimic. Dacă ceea ce bănuiești este adevărat, povestea este murdară. Nu te vârî într-un cuib de viespi.

– Îi sunt îndatorat ordinului, răspunse Richard. În plus, mă așteaptă îndoielnica plăcere de a fi nevoit să raporteze celui dintâi comandor pe care îl vom întâlni încălcarea ce ai săvârșit. Asta are să te coste mantaua, frate; degradarea. Asta înseamnă să predai armele și caii, să porți rasa castanie, să prestezi muncă de rob. Până în acea clipă, cred că ai face mai bine să-mi urmezi exemplul.

Aymer își făcu și el semnul crucii, cu toate că Richard nu putu vedea în întuneric gestul camaradului său. Richard ciocăni în tolba atârnată de șaua sa.

– Am ceva pâine la mine. O putem împărți, dacă vrei.

Aymer acceptă cu plăcere propunerea, și mâncară amândoi în tăcere, apoi se întinseră pe jos, făcând o inutilă încercare de a adormi.

„Ill news hath wings, and with the
wings doth go,
Confort's a cripple and comes ever
slow.“¹

Michael Drayton,
*The Barron's Wars*², II

În cursul dimineții, în sfârșit, ceața se mai risipi întrucâtva. Richard și Aymer își înșeuă cailor și porniră în mare grabă. Curând se pomeniră în câmp deschis, și când lumina soarelui izgoni cu totul ceața, își puseră cailor să galopeze. După două ore de mers ajunseră în preajma marelui cot al Senei, pe care fluviul îl făcea ca să curgă prin întinsa Pădure Rouvray pădure în care regii Franței vânaseră de secole. Apoi, drumul ducea spre miazăzi, încât călăreții putură zări de departe Bazilica Saint-Denis.

În următoarea jumătate de ceas urmau să intre în Paris; astfel, goniră în continuare, mânați de neliniștea privitoare la ceea ce aveau să găsească acolo.

În sfârșit ajunseră la Porte Saint-Denis, una dintre porțile nordice ale orașului, și intrară pe rue Saint-Denis.

---

¹ „Vestile proaste au aripi și zboară ca vântul,/Consolarea este o schiloadă și vine întotdeauna încet“ (engl.).

² Războaiele baronilor (engl. v.).

– Am face mai bine să ne despărțim și să vedem ce putem afla fiecare din noi de la târgoveții parizieni. Ne întâlnim din nou aici la ora vecerniei, zise Aymer, și-și văzu fiecare de drumul său.

În oraș, vestea stârnise senzație. Neguțătorii, care nu-i simpatizaseră niciodată în mod deosebit pe templieri, pentru că aceștia vindeau pește și carne într-un șir de prăvălii instalate în afara porții domeniului lor din oraș, fură mai mult decât binevoitori în a da informații unui străin.

La ora convenită, cei doi bărbați se întâlniră din nou – Richard cu o figură descompusă, impasibilă și palidă, cu gura ca o linie dreaptă sub mustața blondă, iar Aymer, plimbându-se agitat încolo și înapoi, cu pumnii strânși. Nu schimbă decât vreo câteva priviri, apoi își văzură de drum, unul lângă altul, fără să rostească un cuvânt.

– *Mort de Dieu!* exclamă Aymer după câțva timp. Am burta plină de minciuni dezgustătoare! Era cât p-aci să mă încaier cu vreo câțiva indivizi, în piață. Dacă ai ști ce murdării se trâmbițează pe socoteala noastră!

– Și totuși va trebui să-i luăm în serios, oricât de caraghios ar suna învinuirile ce ni se aduc. Oamenii le cred. Într-un fel sau altul, va trebui să dovedim că totul nu este decât calomnie, zise Richard, deși îi venea greu să-și păstreze calmul aparent.

– Nu pot să sufăr să aud asemenea cuvinte, necum să le rostesc chiar eu, răspunse Aymer în silă.

– Și asta o spui dumneata, care ai încălcat regulile ordinului?

Sarcasmul era blând, dar Aymer nu putu să suporte în acea clipă nicio critică.

– Trebuie să-mi repeți acest reproș de fiecare dată?

– Iartă-mă. Dar neîncrederea generală n-a fost stârnită de cavaleri de felul dumitale? Și acum nu este oare speculată aceeași neîncredere? Uită-te numai la

îmbrăcămintea asta: un asemenea lux nu se potrivește cu simplitatea și modestia unui templier. Dacă se pune chestiunea să fie respinse aceste învinuiri smintite, atunci dumneata ești ultimul îndreptățit să le respingi. Nu spun că de aceea acele învinuiri sunt întemeiate, departe de mine asta, dar cine știe că este privit cu invidie trebuie să fie cu atât mai vârtos cu ochii în patru și în orice caz să nu dea prilej de critică.

Aymer fornăi ca un taur furios. Își încleștă mâna pe mânerul pumnalului. Și se întrebă până când va suporta tovarășia acestui englez conformist.

– Pe de o parte, ești atât de nemaipomenit de politicos, zise el deodată, și pe de altă parte n-ai nici pic de înțelegere pentru slăbiciunile mele omenesti. Dacă mă mai critici o singură dată, plec. Când văzu însă chipul descumpănit și plin de mirare al camaradului său, pufni în râs. Îl bătui pe Richard pe umăr, și încordarea dintre ei dispăru: Ai dreptate, zise Aymer, trebuie să știm ce ne așteaptă. Am să-ți spun ce am auzit în oraș: mi s-a spus că noi nu credem în Dumnezeu, că-i silim pe novici să-l renege pe Hristos înainte de a-i consacra.

– Se spune că-i punem să scuipe Crucifixul, adăugă Richard, calm, făcându-și semnul crucii.

– Și că am făcut asta cu toții în Vinerea Mare, urmă Aymer, și că adorăm un idol în formă de pisică. I-am auzit vorbind despre un idol cu trei fețe.

– N-au încredere în ședințele noastre închise, în felul în care ne păstrăm secretele și în legile noastre stricte. Ce stricăm noi dacă acești prostănaci nu pot înțelege taina Sfintei Treimi? Nu sunt în stare nici măcar să-i înțeleagă ca lumea pe Tatăl și pe Fiul, care sunt aproape palpabili, și mă îndoiesc că ar putea pătrunde semnificația profundă a Sfântului Duh. Este oare necesar ca, din această cauză, lucrurile care depășesc capacitatea lor de înțelegere să fie trimise în lumea vrăjitoriei și a ereziei? Știi că se mai

susține că noi am conspirat cu necredincioșii împotriva regelui Ludovic cel Sfânt și că acesta a fost luat prizonier ca urmare a trădării noastre? Pentru numele lui Dumnezeu, cum de-și pot ei imagina o asemenea stupiditate?... Pentru numele lui Dumnezeu, cum putem combate asemenea învinuiri? Ei susțin că Saint-Jean-d'Acre a căzut datorită trădării noastre. Pe Sfântul Ioan! Frații noștri au luptat acolo cu atâta înverșunare, încât întreaga populație a Parisului ar putea înota în sângele vărsat de ei în cursul aceluia ultim asediu. N-am rămas oare noi în urmă ca să apărăm zidurile cetății până la ultima piatră și să facem astfel posibilă salvarea atâtor creștini, câți puteam îngheșui în corăbiile noastre? Eu știam că se pregătește ceva, dar asta... asta m-a dat gata.

– Mai mult decât atât, zise Aymer. Suntem învinuiți că am dat inamicului comorile regelui Franței, care se aflau în păstrarea noastră. Râse. Filip nu avea la noi decât datorii, după câte știu... Noi nu i-am văzut niciodată aurul, dar el și-a îndreptat privirea lacomă spre al nostru. Crezi că s-a gândit să-l ceară ca preț al răscumpărării libertății noastre?

– Un templier nu-și poate oferi ca preț al răscumpărării decât cingătoarea și vestonul de zale, răspunse Richard, râzând disprețuitor. Filip știe desigur că munții de aur despre care se vorbește nu există. Noi nu avem decât casele noastre, domeniile noastre și privilegiile noastre. Veniturile acestea le vrea regele, dar în acest scop trebuie mai întâi să ne ia puterea. De aceea nu va avea odihnă până nu ne va nimici... dacă poate.

Aymer își manifestă indignarea.

– Suntem un ordin monahal! Astfel de ticăloșii nu s-au mai petrecut încă niciodată. Și apoi, n-o să-l lăsăm să meargă atât de departe! Să batem fierul cât e cald, Richard! Trebuie să-i atragem pe frații noștri din celelalte

provincii ale Templului la luptă împotriva regelui ! Spada mea cere sânge !

Richard îl privi țintă, uluit.

– Să ridici spada împotriva unui rege ? Împotriva episcopilor noștri ? Împotriva clerului ? Noi suntem în primul rând monahi, și abia în al doilea rând ostași, iar îndatoririle noastre respectă această ordine.

– Atunci cum vrei să aperi Templul ?

Richard dădu din umeri și făcu un gest de neajutorare.

– Va trebui să încercăm să combatem învinuirile acolo unde suntem ascultați : în fața inchișitorului.

– Spune-mi atunci cum vrei să combați asemenea învinuiri, cum ne putem dovedi nevinovăția, dacă ei susțin că avem între noi contact trupesc ? Dacă ei susțin că noi ardem trupurile fraților decedați și că le dăm noilor membri cenușa ca s-o mănânce ? Ce altceva putem face decât să spunem că nu e adevărat ? Ne numesc eretici, care am vândut creștini sultanului Babilonului, eretici care am încheiat o alianță cu sarazinii.

– N-ai observat și tu, întrebă Richard, formulându-și un gând care îi încolțise în minte, că forma tuturor acestor învinuiri este astfel aleasă, încât să nu poată fi combătute cu dovezi concrete, ci numai prin declarații depuse de martori ? Dacă Filip izbutește să facă să vorbească împotriva noastră destui martori, dacă în plus mai izbutește să-i facă pe câțiva din frații noștri să recunoască aceste fărâdelegi, s-a zis cu noi, orice am susține. Calomnia este una dintre cele mai primejdioase arme, Aymer ; împotriva ei nu ai aproape nicio posibilitate de a te apăra ; împotriva ei ești aproape neputincios. Tăcu vreo câteva clipe și se gândi. Trebuie să vină alții, așa ca tine și ca mine, zise el. Dacă vrem să facem ceva, avem nevoie de oameni. Ce putem întreprinde fără aprobarea superiorilor noștri ?

– Atunci trebuie să acționăm fără ei, fu de părere Aymer.

Richard se încruntă.

– Nu avem dreptul să acționăm de capul nostru. Trebuie să ajungem cât mai repede cu putință la unul dintre cei mai înalți ofițeri ai noștri.

– Atunci trebuie să pătrundem chiar în sediul Templului, unde marele maestru este ținut în stare de arest. Azi este supus acolo unui interogatoriu în prezența primei adunări a Universității. Și alții sunt audiați acolo; erau de față un mare număr de studenți și de profesori, ca martori la anchetă. Sorbona îl sprijină pe rege.

Richard dădu din cap, apoi se așează pe un stâlp de amaraj de pe malul Senei.

– Nu mai e acolo. După cum am aflat, a fost transferat în altă parte: într-o fortăreață considerată mai sigură decât Templul.

– Spada mea! exclamă Aymer. Sunt neînarmat! N-o aveam atunci când am fost la iubita mea.

– Deocamdată nu avem nevoie de spadă, răspunse Richard, liniștit. Trebuie mai întâi să discutăm cu superiorii noștri, ca să le cerem sfat și ajutor. Ar trebui să ne ducem în provinciile Hainaut și Liège.

Aymer făcu un gest de nerăbdare.

– Atunci pierdem o săptămână întreagă, în timp ce aici se petrec lucruri de care n-avem habar! protestă el violent.

Richard îi puse o mână prevenitoare pe braț și îl îndemnă, printr-un gest, să-și tempereze vocea.

– N-are niciun rost să ne mai învârtim pe aici, Aymer. Nu vom afla mai multe decât omul obișnuit de pe stradă. Ceea ce ne trebuie este un spion la Curte, un gentilom bine informat și mai presus de orice bănuială. Poate că un asemenea personaj este cunoscut în comanderiile noastre, un om asupra căruia să putem exercita oarecari presiuni, încât să ne furnizeze informațiile necesare.

– N-ar fi rău, zise sarcastic Aymer.

Dar Richard nu se lăsă descurajat de cinismul lui Aymer. Se sculă brusc în picioare și-și privi camaradul drept în ochi. Își întocmise planul.

– Ești gata să-i ajuți pe frații noștri? întrebă el, tăios.

– Desigur, dar...

Aymer ar fi vrut să spună că se gândise la o modalitate mai eficace; ar fi preferat să mai între în noaptea aceea prin efracție în una dintre temnițele pariziene, ca să mai elibereze cel puțin câțiva frați. Să bați fierul cât e cald! Nimeni nu s-ar fi așteptat acum la un atac. Comanderiile din afara Franței nu erau nici măcar la curent cu cele întâmplare. Dar Richard îl întrerupse.

– Atunci să nu mai pierdem timpul. Trebuie să ieșim din oraș înainte de clopotele vecerniei și, dacă se poate, să pornim la drum la noapte. Poimăine poți să fii la Villers-le-Temple.

– Eu?

– Da. Păi cine altul? Ești persoana cea mai indicată să le ceri ajutor. La urma urmei, eu nu sunt francez. Te vei duce la comandor și îi aduci la cunoștință situația. Ceri oameni, cai, îmbrăcăminte, arme, bani și, cu ajutorul lui Dumnezeu, o să găsim un om de legătură la Curtea lui Filip. Aymer dădu aprobator din cap. Poate că n-ar fi rău să-i speriem nițeluș, adăugă Richard.

– Și tu?

– Eu mă duc la Poitiers.

– La Sanctitatea Sa papa? întrebă Aymer.

– Dacă am noroc, da. În orice caz, am să vorbesc acolo cu episcopii și cu cardinalii. Ne întâlnim exact în acest loc peste o săptămână, înainte de vecernie. Să te ajute Dumnezeu, frate.

Aymer se uită uimit după Richard și apoi se grăbi și el să treacă prin poarta orașului înainte de lăsarea întunericului.

Noaptea era rece, norii întunecau razele lunii, încât lui Richard îi veni greu să se orienteze. Fu nevoit repede să renunțe, își căută adăpost într-o mănăstire, dar nu-și îngădui prea multă odihnă, își îngriji calul, și plecă numai-decât după slujba de utrenie.

Pe la amiază se apropie de Orléans, și spre seară ajunse la Blois.

În ambele orașe, vestea făcuse senzație. Arestările nocturne ale cavalerilor templieri trebuie să fi fost executate într-adevăr pretutindeni înlăuntrul hotarelor regatului lui Filip în același mod intempestiv ca la Rouen. Richard începu să tremure, deși confirmarea bănuielii sale nu mai era aproape defel o surpriză.

În dimineața următoare goni în grabă mare spre Tours, nu se opri decât ca să adape calul, și-și urmă drumul spre Poitiers. Înainte de vecernie ajunse la reședința papală. Știa că Aymer trebuie să se afle în acea clipă la frații lor din Liège.

Luă o masă frugală și, întrucât între timp se făcuse prea târziu ca să se mai ducă la Curtea papală, orele rămase le folosi pentru a face o temeinică expediție de recunoaștere prin oraș. Apoi își petrecu vreme îndelungată în rugăciune, în Biserica Notre-Dame-la-Grande.

În noaptea aceea adormi anevoie. Nesiguranța, dar și teama de puterea regelui Franței îl nelinișteau. Se întrebă ce putea ordinul să opună acelei puteri, cu atât mai mult cu cât înțelegea prea bine că Filip avea să se asigure împotriva criticii de afară, adică din partea Bisericii sau din partea celorlalți suverani ai creștinătății.

După slujba de utrenie, rămase vreme îndelungată în biserică, rugându-l pe Dumnezeu să-i dea puterea și înțelepciunea de trebuință, ca să-și poată ajuta frații aflați la ananghie.

Soarele lumina slab prin ceața dintre coline și arunca reflexe cenușii în biserica rece și pustie. Richard își făcu semnul crucii. În depărtare, ochii lui Hristos îl priveau cu milă dintr-o icoană, cu chipul schimonosit de durere, și totuși, în același timp, calm și liniștitor. Richard simți că i se revarsă în suflet căldura dragostei Lui și mai spuse încă o rugăciune de mulțumire înainte de a se scula și de a ieși din biserică.

Dar mai mult decât această clipă de comuniune Domnul nu-i putu dărui în acea zi. Sfântul Părinte se sfătuia cu cardinalii ce atitudine trebuie să ia față de intervenția personală a regelui în ceea ce era totuși, la urma urmei, o problemă bisericească. Și nu avu timp pentru un gentilom care susținea că este unul dintre acei mult controversați cavaleri. Richard văzu în cursul dimineții sosirea unui curier, trimis fără îndoială de rege și primit numaidecât de papă. În acea după-amiază, ca și în dimineața următoare, ceru din nou o audiență urgentă. Abia către sfârșitul după-amiezii zilei a doua fu primit de cardinalul Étienne de Suisy, care nu făcu altceva decât să-i dea de înțeles că este vorba de o chestiune discutată la cel mai înalt nivel. Și-i spuse că nu poate da informații unor persoane străine de problemă. Cu mânie stăpânită, Richard fu nevoit să-l lase pe cardinal să-i arate ușa, dar stărui cu încăpățănare și se mai întoarse încă o dată în ziua a treia cu cererea de a fi primit în audiență de suveranul pontif. În dimineața următoare trebuia să-și înceapă călătoria de înapoiere, ca să fie prezent la întâlnirea ce și-o dăduse cu Aymer.

Cu răbdare, dar cuprins de o încordare extremă, așteptă pe culoarul reședinței papale. De vreo două ori i se spuse că nu va putea fi primit nici în acea zi, din pricina ultimelor desfășurări ale cazului. Privirea sumbră îi rătăci de-a lungul stâlpilor de piatră. Gândul îi era la Aymer. Va avea oare cavalerul francez mai mult succes? Care va fi

părerea comandorului din Villers-le-Temple? La capătul culoarului scârțâiră balamalele unei uși împodobite luxos cu ornamente de lemn cioplit. Ieși un cardinal, se opri o clipă, ca să închidă ușa după el, și porni apoi pe culoar, înspre Richard. Plin de speranță, cavalerul își părăsi atitudinea de om descurajat, și luă poziția de drepti, așteptând până ce cardinalul avea să ajungă lângă el. Bărbatul în manta roșie ca focul, cufundat parcă în gânduri, se îndreptă cu pași lenți spre ceva aflat în fața sa. Păru să nu-l fi observat pe cavaler, deoarece trecu pe lângă el fără să-și întoarcă privirea. În acea clipă se produse o oarecare mișcare în atitudinea încremenită a tânărului, care se întoarse repede și prinse mâneca roșie.

– O clipă, monseniore!

Prelatul se opri, se întoarse încet și privi calm chipul crispat al lui Richard.

– Nu te-am văzut și ieri aici? întrebă cardinalul. Și alaltăieri?

Richard își retrăsese mâna, iar cardinalul își netezi rasa.

– Desigur, monseniore. Pentru a treia zi consecutiv încerc să obțin audiență la Sfântul Părinte, dar în zadar.

– Sanctitatea Sa a fost absorbit aproape în permanență de felurite consfătuiri. Arestarea cavalerilor din Ordinul Templierilor îi solicită întreaga atenție. Problemele dumitale nu pot aștepta câteva zile? Cine ești?

Tonul cardinalului nu era neprietenos, iar ochii lui cenușii erau sinceri și cordiali.

– Richard, cavaler din *the New Temple* din Londra.

Urmară câteva clipe de tăcere. Cardinalul își lăsă privirea să-i lunece de-a lungul îmbrăcăminții lui Richard și nu-și ascunse uimirea, care deveni încă și mai intensă atunci când cavalerul își plecă respectuos capul și-și împinse spre spate tichia de zale, încât îi deveni vizibilă tonsura.

– Bine, bine, zise cardinalul, zâmbind.

– Frații mei și eu am dori să știm care este reacția Bisericii față de modul de a proceda al regelui Filip.

– Eu aș dori să-ți pun mai întâi câteva întrebări, ca să fiu sigur de identitatea dumitale, înainte de a-ți da niște informații care nu sunt destinate unor profani.

Richard îl urmă pe cardinal în una dintre încăperile particulare, unde prelatul îi ceru să-i citeze cuvânt cu cuvânt câteva din articolele regulilor.

Lui Richard nu-i veni greu să-i răspundă și fu încântat că nu i se puneau întrebări care să meargă mai adânc și să-l silească să-și încalce legământul de a păstra secretele.

Apoi prelatul se prezintă:

– Thibaut de Corbara.

Richard nu cunoștea acest nume.

– Ai fost trimis încoace de superiorii dumitale din Londra?

– Nu, monseniore, eu...

– A, bineînțeles, asta nu se poate încă. Probabil că cei de acolo nu știu încă nimic. Ai fost oaspetele fraților dumitale francezi? Să mai fie oare în Franța cavaleri în libertate?

– Eram întâmplător în trecere prin Franța, minți Richard. N-am întâlnit decât unul singur în libertate, dar suntem în contact cu comanderiile din provincia Liège.

Cardinalul mai dădu încă o dată din cap și se așeză pe o bancă de piatră, ținându-și în poală mâinile încrucișate.

– Monseniore, suntem deznădăjduiți. Cele întâmplătoare ne-au răscolit în așa hal, încât nu mai știm cum să acționăm. Suntem izolați de superiorii noștri, care acum se află în captivitate. Dacă știm care este răspunsul Bisericii, asta ne poate fi un sprijin.

– Cred, zise cardinalul, că pot avea încredere în dumneata, dar sunt nevoit să te rog cât se poate de stăruitor să nu spui nimănui cine te-a informat. Ei bine: suveranul meu, regele Franței, l-a rugat pe Sanctitatea Sa, într-o

epistolă, să aprobe în mod public arestarea și punerea sub acuzare a templierilor, cu toate că, la urma urmei, o asemenea aprobare nici nu este necesară: Inchiziția are voie să acționeze fără asentimentul și fără dispoziția Sfântului Scaun.

Cardinalul văzu că expresia feței tânărului cavaler încremenește.

– Așadar, dați crezare tuturor acelor învinuiri, acelor născociri josnice, care n-au alt scop decât de a ne pune într-o lumină proastă? Vă asigur, monseniore, că nu e adevărat, că noi n-am fi tolerat nicio clipă prezența în mijlocul nostru nici măcar a celui mai mărunț dintre aceste păcate!

Cardinalul dădu binevoitor din cap.

– Știu. Față de mine n-ai nevoie să te dezvinovățești. Sanctitatea Sa este mai degrabă înclinat să ia atitudine împotriva inițiativei regelui Filip. Acțiunea discreționară a regelui este un drept pe care l-a sustras pur și simplu Sfântului Scaun. Va fi trimisă la Paris o dezaprobare oficială. Chipul încordat al cavalerului se destinsese din nou, dar rămase serios. Și ceea ce e mai rău ca orice, zise în continuare prelatul, și ceea ce a stârnit pe bună dreptate mânia Sanctității Sale este faptul că regele le-a trimis regelui Jaime al Aragonului, regelui Eduard al II-lea al Angliei, împăratului Albert și altora scrisori în care îi îndeamnă să-i urmeze pilda. Nădăjduiesc ca acești suverani să reacționeze negativ.

Teama lui Richard era deci îndreptățită: regele căuta în toate părțile sprijin moral pentru acțiunea sa ilegală. Și puse cu băgare de seamă întrebarea următoare, apucând totodată, cu un gest spasmodic, cu ambele mâini, garda spadei sale:

– Ce poate face papa împotriva acestei inițiative a lui Filip? Vreau să spun: cât de departe este dispus să meargă papa ca să ne salveze din mâinile lui Filip?

– Se gândește să le ia arhiepiscopilor și episcopilor puterea judecătorească, așa încât aceștia să nu-i poată condamna pe cavaleri pe baza ordinului regelui. Mulți dintre acei prelați au fost ajutați de Filip să se urce în scaun; sunt aproape toți uneltele lui. Richard dădu din cap că a înțeles; asemenea lucruri fuseseră cândva frecvente și în Anglia. În plus, va fi redusă și puterea tribunalului inchiizitorial, ceea ce va fi la fel de puțin pe placul lui Filip. Richard simți că mâinile îi devin reci ca gheața. Corbara își ridică prevenitor degetul, spunând în continuare: Este un pas îndrăzneț, domnule cavaler, deoarece nu uita că ne aflăm într-o poziție vulnerabilă, în mijlocul regatului lui Filip, și că într-un anumit sens depindem de el.

Era limpede că acum Corbara vorbea către el însuși.

– Pentru asta e nevoie de curaj și de îndrăzneală, fu de părere Richard, nădăjduind cu înfocare ca papa să posede ambele însușiri într-o măsură îndestulătoare.

Cardinalul îl privi cercetător cu ochii pe jumătate închiși, ca și cum observația ar fi conținut o ambiguitate, și se sculă în picioare, ca semn că acum convorbirea luase sfârșit. Cu o clipă înainte de a se întoarce spre ușă îl privi pe Richard drept în ochi și zise domol, de data aceasta cu o evidentă ambiguitate în glas, pe care însă Richard n-o putu pătrunde:

– Îți împărtășesc îngrijorarea, domnule cavaler. Ne temem de Filip la fel ca dumneata. Dar și mai mult ne temem de triumviratul pe care îl folosește în acțiunile sale: Guillaume de Nogaret, pe care l-a numit de curând cancelar, și ciracii acestuia, cavalerii Enguerrand de Marigny și Guillaume de Plaissans, sfetnicii regelui.

După două zile avu loc la Paris, pe cheiul Senei, o revedere sumbră. Aymer, cu o privire mai nefericită decât cea a camaradului său, își înfățișă rezultatul misiunii sale, rezumându-l în câteva cuvinte:

– Cei din Villers-le-Temple aşteaptă şi deocamdată n-au de gând să se vâre într-un cuib de viespi.

Richard îşi privi cizmele murdare şi îi relată lui Aymer anevoioasele sale eforturi făcute la Poitiers şi convorbirea cu cardinalul Corbara, al cărui nume însă, aşa cum făgăduise, nu-l pomeni.

Încă înainte de a-şi fi încheiat relatarea, chipul lui Aymer se luminează.

– Vasăzică papa a condamnat arestarea ? Formidabil ! Şi le-a luat judecătorilor puterea ? I-a dat şah-mat regelui !

– Chiar atât de departe n-am ajuns, zise Richard. Asta e abia prima mutare, şi din fericire una de atac. Am însă bănuiala fermă că Filip nu se va retrage, ci că, dimpotrivă, va da o replică şi mai agresivă.

– Vom vedea, zise Aymer, cu un gest de dezaprobare. Să nu-ţi închipui că-l subestimez pe rege, frate Richard. Dar trebuie totuşi să admiţi că nu ne poate face mare lucru, dacă îl avem în spate pe papă. Richard dădu neîncrezător din cap; nici acum nu ştia cum trebuie să interpreteze cuvintele cardinalului. Poate că cei din Villers-le-Temple au avut dreptate, zise Aymer în continuare. Potrivit ofiţerilor de acolo, nu va dura mult. E pur şi simplu cu neputinţă.

– Crezi ?

– Relatarea ta confirmă această convingere. Mi-ai dat într-adevăr curaj.

– N-am urmărit să-ţi dau curaj. Cum ai pus mâna pe spada asta ?

Aymer râse cu poftă şi-şi ciocăni cu degetele, plin de încredere, arma care îi atârna de centiron.

– Cei din Villers-le-Temple au consimţit să-mi dăruiască această frumoasă piesă de forjă, dacă nu le mai fac alte dificultăţi.

– Alt ajutor n-au putut să-ţi dea ?

– Ceva sfaturi în doi peri. Am fost nevoit să stau ascuns și să urmăresc în liniște desfășurarea evenimentelor. Cred că ar fi preferat să mă țină la ei... Firea mea impulsivă se trădează întotdeauna.

Richard îl bătu prietenește pe umăr.

– Vom mai avea poate nevoie de ei, zise el. Dar de fapt mă gândeam dacă nu cunosc ei pe cineva care să aibă oarecare trecere la Curtea lui Filip.

– Nu. Chiar dacă ar fi cunoscut pe cineva, nu cred că mi-ar fi spus. Dar la înapoiere, pe drum, mi-am adus aminte de un nume al unui cavaler care a fost consacrat nu prea de mult în Templul din Paris. Era un vlăstar din casa Uzès, familia aceea mare și puternică. „Trebuie să fie cel puțin un Uzès la Curte“, am judecat eu. Am ajuns aici încă de ieri după-amiază și între timp am întreprins cercetări discrete.

Făcu o pauză ca să creeze încordare.

– Și? întrebă Richard, cu aprindere.

– Un anume Godefroy d'Uzès. Raționamentul meu s-a dovedit just. Celălalt Uzès este întemnițat la Paris.

– Unde?

Răspunsul veni cu destul patos ca să insuflă respect.

– La Notre-Tour-du-Louvre.

Pe străzile reci și umede ale Parisului se răsfrânse de șase ori timbrul profund al clopotului de bronz al abia terminatei Catedrale Notre-Dame de Paris. Încă nu răsărise soarele. Curând aveau să răsunе în nordul orașului primele zgomote ale unei zile noi, la Porte Saint-Denis și la Porte Saint-Martin, prin care țărani urmău să intre în oraș pe carele lor hodorogite, ca să aducă la piață recolta de pe ogoare. Centrul tuturor activităților aveau să fie tarabele dinlăuntrul și din jurul celor două mari *Halles*, construite cu mai bine de o sută de ani în urmă pe malul nordic al Senei. Străzile de pe malul sudic și de pe Île de la Cité, unde se afla

impresionantul castel și unde călugării de la Notre-Dame trăgeau de funiile groase ale clopotului, erau încă tăcute și pustii. Dacă priveai de la palatul regal înspre nord, spre malul fluviului, puțin mai la stânga podului – zonă dens acoperită cu căsuțe care păreau atârinate deasupra apei întunecate – vedeai mohorâtul Notre-Tour-du-Louvre, construit în timpul perioadei de domnie a regelui Filip August¹, în mijlocul unor metereze late: fortul care adăpostea tezaurul regelui. Era un bastion pătrat, înconjurat de ziduri străjuite de câte un turn în fiecare dintre cele patru colțuri, și cu câte o poartă glisantă vertical deasupra intrării de la miazăzi și a celei de la răsărit. Încă două turnuri se înălțau la mijlocul zidului de la răsărit și al celui de la miazănoapte, iar în interior se înălța un turn izolat fortificat: donjonul.

Pe drumul de rondă, santinelele, cu mădularele înțepenate de frig și de oboseală, își legănav capetele, în așteptarea schimbului.

În afara zidurilor, departe de câmpul vizual al gărzii exterioare, se întâlneau două personaje întunecate.

- Să te ajute Dumnezeu, frate.
- Și pe tine. Totul e în regulă?
- Totul. Barca e gata?
- Da, nu departe de aici. Ai ordinul?

Celălalt rânji și-și înălță mâna dreaptă, care ținea un sul de pergament.

– Cu bani se poate cumpăra orice, zise Richard. Niște bătrâni luptători din Țara Sfântă mi-au povestit că până și uleiul din candela de la Sfântul Mormânt se vinde pe aur.

– Și să mai crezi că uleiul pus în vânzare a văzut candela aceea, necum Sfântul Mormânt.

---

¹ „Filip al II-lea August (1165–1223), rege al Franței (1180–1223).

Richard, chicotind, ciocăni cu degetele pe pergament.

– Nici ăsta n-a văzut niciodată mâna paznicului de la *Châtelet*¹. Un document pe cinste, foarte scump.

– Și acum ?

– Aștept să ne sosească escorta. A, iat-o.

Din beznă își făcură apariția doi indivizi sumbri, proveniți, fără îndoială, din drojdia societății pariziene. Purtau uniforma soldaților regelui. Aymer strâmbă disprețuitor din nas, dar nu spuse nimic, în timp ce Richard parcurse încă o dată cu ei planul de acțiune cunoscut.

– Vorbește tu, îi zise el, din prudență, lui Aymer. Pe mine m-ar trăda accentul.

De după silueta orașului se iviră zorile. Sunetele aduse de vânt din partea aceea începuseră acum să umple liniștea. O căruță scârțâi lângă ei, încărcată cu pâine și butoaie pline cu bere. Richard făcu semn cu mâna că trebuie începută acțiunea, ca și cum ar fi fost urmați de un întreg escadron de călăreți. Porniră în pas de marș până la poarta bastionului. Aymer, a cărui îmbrăcăminte, la lumina tot mai intensă a dimineții, prezenta și ea tot culorile regelui, i se adresă sergentului de serviciu.

– Transferați ? auzi Richard întrebarea sergentului la cererea lui Aymer.

– La *Châtelet*, pentru interogatoriu, zise Aymer.

Richard făcu un pas înainte, îl salută scurt pe sergent și îi înmână sulul de pergament. Sergentul cercetă îndelung pecetea și apoi îl trimise pe unul dintre oamenii din gardă la comandant, pentru ca acela s-o descifreze, iar ceilalți le dădu ordinul să-i pregătească de îndată pe prizonieri de plecare.

– Vă dau și o escortă, îi zise el lui Aymer, aruncând o privire îngrijorată spre cei doi oameni care stăteau în spatele acestuia.

---

¹ Fostă închisoare pariziană, demolată în 1782.

— Nu e nevoie. La barcă așteaptă ceilalți oameni ai mei. Preferăm să plecăm pe apă, decât să ne strecurăm anevoie prin îmbulzeala orașului.

Sergentul dădu din cap că a înțeles. După câteva minute, prizonierii îi fură predați lui Aymer, și atunci grupul se putu pune în mișcare. De pe ziduri fură urmăriți pas cu pas de privirile sergentului și ale oamenilor acestuia, până ce ajunseră pe malul apei, unde prizonierii se urcară cu băgare de seamă în ambarcațiunea care se legăna. Vâslașii erau gata și desprinseră barca de mal. Vâsliră câtva timp la vale, până într-un loc unde niște arbuști deși îi ascunseră pentru moment privirilor celor din fortăreață. Richard întoarse capul, se încredință că nu se mai aflau în câmpul vizual al gărzii închisorii, și făcu semn altei bărci care aștepta chiar lângă chei, încărcată ochi cu baloturi de paie și acoperită cu pânze, deci cu neputință de deosebit de departe de cealaltă, încărcată cu oameni. Descriind un arc amplu, barca aceasta porni din spatele arbuștilor spre oraș; barcagiul își ridică mâna înspre paznicii de pe zidurile înalte și dispăru în ceața care plutea deasupra apei.

Richard le zâmbi fraților săi. Îi numărase: erau treizeci. Meritau din plin prețul plătit pentru ei. Punga de la cingătoare îi era acum aproape goală. Când văzu privirile întrebătoare ale prizonierilor, își puse un deget pe buze și le ordonă să se întindă pe fundul bărcii. Apoi îi acoperi cu o velă mare și porni pe fluviu în jos, rămânând tot timpul foarte aproape de mal.

„Nor board nor garner own we now,
Nor roof nor lathed door, [...]
Noon lulls us in a gloomy den,
And night is grown our day:
Uprouse ye then my merry men!
And use it as ye may.“¹

Joanna Baillie,
*The Outlaw's Song*²

În urma rugăminții lui Richard, se adunară în seara aceea, târziu, la liziera Pădurii Rouvray. Când cei doi cavaleri ajunseră în desiș, fură ajutați în mare grabă să descalece și fură înconjurați de frații lor care, plini de nerăbdare, îi coplesiră cu întrebări.

Aymer își ridică mâna, făcându-i să tacă, și-și privi camaradul.

– Spune-le tu, Richard.

Cavalerul englez dădu afirmativ din cap și așteptă o clipă, scrutând în același timp chipurile deznădăjduite din jur.

– În primul rând vreau să știu dacă printre voi se află ofițeri.

---

¹ „Nici hrană, nici hambar n-avea,/Nici șopru, nici zăvor, [...]/De-amiază-n beznă legănați,/Acum ni-e noaptea zi:/Sculați, deci, hai, voioși bărbați!/Și faceți ce-oți voi“ (engl. v.).

² *Cântecul Proscrisului* (engl.).

Cei întrebați își clătinară capetele. Nu veneau din Cartierul General al Templului, așa spuseră, ci din al doilea lor sediu din Paris, cel secundar.

– Suntem cu toții cavaleri și scutieri, zise unul dintre ei. Comandorul nostru a fost despărțit de noi de îndată ce am fost arestați. Pe Sfântul Ioan! Ce se petrece? De ce suntem tratați ca eretici? Ce-am făcut?

Richard înțelese de ce îl lăsase Aymer pe el să vorbească: nu era ușor de explicat.

– N-are să vă vină să credeți, începu el. Totuși, acesta e adevărul: regele Franței a trimis ordine tuturor șoltuzilor și baliilor din întregul său regat să-i întemnițeze pe toți templierii în noaptea de 13 octombrie, pe neașteptate și în cea mai mare taină, așa cum s-a și procedat cu voi. Niciunul dintre frații noștri din țara lui Filip nu mai este în clipa de față în libertate.

Unii dintre ei își făcură semnul crucii, iar alții, consternați de josnicia regelui, mormăiră câteva cuvinte de rugăciune.

– Când vom fi eliberați?

Aymer râse, cu o nuanță de sarcasm.

– Niciodată, dacă asta depinde de Filip, zise el.

– Mă tem, adăugă Richard, pe un ton ceva mai ponderat, că va fi necesar câtva timp până să scăpăm de aceste învinuiri false, și, dacă nu mă înșel, Filip va face tot ce-i va sta în putință ca să ne pună în imposibilitatea de a scăpa de ele. Nu este o măsură intempestivă, ci un plan bine chibzuit. De aceea ați și fost despărțiți de superiorii voștri: pentru ca deruta să fie cât mai mare. Le dădu câteva secunde ca să digere cele auzite, apoi zise în continuare: Știți probabil că marele maestru al ordinului nostru a plecat din Cipru, la cererea papei, ca să discute organizarea unei noi cruciade.

Dădură afirmativ din cap. Jacques de Molay, bătrânul cavaler, care personifica autoritatea supremă a

ordinului, purtase o corespondență foarte bătaioasă cu papa, în legătură cu propunerea acestuia de a se realiza o fuziune între cavalerii ospitalieri și cavalerii templieri. În acel stadiu inițial, cu aproape doi ani în urmă, papa îl avertizase pe marele maestru, pe ocolite, că ordinul este suspectat, dar Jacques de Molay nu se alarmase, socotind că toate aceste învinuiri sunt simple născociri. Același avertisment, când ajunsese în Anglia, stârnise cu totul altă reacție la Thomas de Lincoln.

Răspunsul lui Jacques de Molay la propunerea papei fu scurt, dar categoric: nu vedea nicio utilitate într-o comasare a ospitalierilor cu templierii.

Totuși, papa dispusese ca marii maeștri ai celor două ordine să vină în Franța la 6 iunie 1306, ca să discute problema. Să fi fost oare o parte componentă a complotului faptul că Villaret, marele maestru al cavalerilor ospitalieri, se scuzase că nu poate veni deoarece este implicat în asediul Insulei Rodos? În orice caz, Jacques de Molay și cei mai importanți ofițeri ai Ordinului Templierilor plecaseră totuși la Poitiers în acel an – dar nu la data fixată de papă, ci mai târziu – cu toate că fuseseră ei înșiși ocupați să adune forțe de luptă ca să pornească împotriva musulmanilor.

Richard își dresе vocea și zise:

– Regele l-a poftit pe marele maestru să vină la Paris, sub pretextul că-l însărcinase să ducă giulgiul la înmormântarea cumnatei sale Catherine de Valois. Și marele maestru a fost arestat la Paris în aceeași noapte.

Știrea căzu ca un trăsnet. Chiar dacă cei de față ar fi socotit ca posibile toate cele întâmplate în acea noapte, tot ar fi dat din umeri la insinuarea că regele ar fi procedat cu brutalitate împotriva acestui bătrân firav, care se bucura printre ei de o considerație atât de înaltă.

– Cum se poate? mormăi unul dintre ei.

Cavalerul socotea că n-are niciun rost să vorbească acum despre zvonurile cărora nimeni nu voia să le acorde atenție. Un altul vru să știe dacă regele avusese nerușinarea să-l învinuiască pe marele maestru de aceleași nelegiuiri pe care fuseseră nevoiți să le audă.

Richard dădu aprobator din cap.

– L-am subestimat pe rege și odată cu el i-am subestimat invidia, josnicia, precum și dorința de a ne duce la pieire, răspunse el, plin de amărăciune. Hai să nu mai vorbim despre ceea ce ar fi putut să se întâmple. Am numărat în jurul meu vreo treizeci de cavaleri și îi mulțumesc lui Dumnezeu că ne-a adunat aici.

Urmă o tăcere grea, după care cavalerii rostiră o rugăciune de mulțumire. Richard privi atent trupurile înngenuncheate și-și mușcă buzele. Cavalerii erau obișnuiți să asculte fără să crâcnească, să se supună orbește atunci când porunca Templul, dar de cine să asculte acum? Cine să ordone acum? Richard nu avu de ales: cavalerii așteptau din partea lui ca el să ia inițiativa, ceea ce și făcuse prin faptul că-i eliberase.

– Dacă vrem să fim stăpâni pe situație, începui Richard, după ce cuvântul „Amin“ se stinsese printre copaci, prima noastră sarcină este să culegem informații. Cele mai bune. Din surse vrednice de încredere. Este cineva printre voi care are asemenea relații?

Pusese înadins întrebarea în această formă vagă, deoarece voia, înainte de toate, să țină secret, chiar și pentru propriii săi frați, numele unui viitor spion la Curte. Doi cavaleri făcură un pas înainte. Richard îi examinează din creștet până-n tălpi, și îl luă pe unul dintre ei deoparte: un om de vreo patruzeci de ani, cu o burtă care nu stătuse destul de multă vreme la închisoare ca să dispară. Dădu atenție răspunsurilor pe care le primi la întrebările sale. Nu era Uzès, iar relația lui la Curte nu avea importanța necesară.

Cavalerul se întoarse printre ceilalți, în timp ce Richard se îndrepta spre al doilea cavaler ieșit din front. Era un tânăr brunet, ca Aymer, dar în timp ce Aymer avea o expresie jovială, oarecum ușuratică, acest cavaler avea pe chip trăsăturile fine care trădau o minte ageră și o obârșie nobiliară mai înaltă. Cavalerul răspunse calm și rămase în expectativă, înfruntând privirea cercetătoare a lui Richard.

– Ferrand d’Uzès, *chevalier*, zise cavalerul pe un ton simplu, dar plin de mândrie. Fratele meu Godefroy se află la Curte și este prieten bun cu Enguerrand de Marigny.

Richard dădu scurt din cap.

– Vii cu noi, zise el.

Tânărul cavaler căzu în genunchi și sărută mâna lui Richard, ca dovadă de credință.

– Robul și slujitorul dumneavoastră, stăpâne, zise el, cu înfocare.

Aymer, care se mai afla printre ceilalți, zâmbi pe sub mustață când văzu că Richard se dă degrabă înapoi ca să-l determine pe cavaler să se scoale în picioare.

– Pentru Dumnezeu! exclamă Richard. Asta nu! Sunt un simplu cavaler, cu nimic mai presus decât tine, ba chiar inferiorul tău prin naștere. Pe onoarea mea!

Abia acum își dădu seama că fusese luat drept comandor. Îi păru bine că această eroare se spulberase.

– Cine ești ca să ne vorbești astfel și să vii în ajutorul unor oameni ca noi într-o țară străină? întrebă Ferrand.

Într-adevăr, accentul îl trădase.

– Ordinul Templierilor nu cunoaște hotare, preciză Richard. Spuneți-mi Richard Bastardul, mai zise el, cu un rânjat batjocoritor spre Aymer și spre toți frații prezenți. În ceea ce îl privește pe camaradul meu: este un cavaler francez și, pentru motive de securitate, îi voi ține secret

numele. Fraților, acum suntem proscriși. Nu avem prieteni cărora să ne putem adresa ca să ne ajute. Nici printre clerici nu ne putem căuta adăpost. Va trebui să trăim din ceea ce avem. Propun să ne împărțim în două grupuri: unul să rămână aici, iar celălalt să se ducă în Pădurea Amboise care, după cum mi-au spus prietenii mei, oferă un adăpost sigur. În câteva zile voi lua din nou legătura cu voi. Alegeți-vă un comandor provizoriu din rândurile voastre, așa cum prevăd regulile, și mă voi supune și eu autorității lui.

Dădură din cap că sunt de acord și atunci Richard se duse în mijlocul lor, ca să-l întrebe pe fiecare dintre ei ce pățise și mai ales cum decursese cercetarea făcută de către Inchiziție și care fuseseră tonul interogatoriilor și natura acuzațiilor. Nu se așteptase să afle de la ei prea multe amănunte noi, dar avu o surpriză neplăcută: mai bine de jumătate dintre ei fuseseră audiați de către inchișitori și fuseseră amenințați cu folosirea torturii. Unii dintre ei îi arătară chiar urmele unor unelte de supliciu, cu toate că niciunul dintre ei nu cedase încă amenințărilor și torturilor și nu făcuse mărturisiri. Dar, adăugară ei, această situație nu s-ar mai fi prelungit mult. Intervenția lui Richard îi salvase.

– Fraților, zise el, după ce îi ascultase pe toți și după ce se grupaseră toți în jurul lui, ceea ce mi-ați povestit este mai grav decât ne așteptam. Faptul că regele avea să recurgă mai devreme sau mai târziu la tortură era de prevăzut, dar nu după numai zece zile de la arestare și nu împotriva unui ordin religios, care nu era dator să dea socoteală decât supremei autorități spirituale, adică însuși papei. Dacă regele e atât de grăbit, noi trebuie să acționăm și mai rapid. Dacă sunteți de acord, am să trimit mâine dimineață un curier la Poitiers, ca să-l informeze pe papă despre toate acestea.

Își dădură cu toții consimțământul. Richard îi făcu lui Aymer un semn cu mâna și încălecară amândoi.

– Pelerin poate duce foarte comod doi oameni. Sări! îi zise Richard lui Ferrand și îl apucă de mână, ca să-l ajute să încalece în spatele său. Apoi se întoarse în șa și făcu un semn de salut.

– Să vă ajute Dumnezeu! strigară câțiva după ei, când îi văzură că pornesc.

Plini de dezgust din pricina celor aflate, Richard și Aymer înaintară câțva timp fără să vorbească. După un ceas, Aymer întrebă deodată:

– Dacă acest frate al tău, anume Godefroy, ocupă la palat un post atât de important, de ce nu te-a prevenit că se pregătește o furtună? Ar fi putut să te salveze. Cum stau lucrurile de fapt, Ferrand?

– Cred că eu pot să răspund la întrebare mai bine decât Ferrand, zise Richard. Această *coup* a fost ținută atât de secretă, încât numai cei mai apropiați sfetnici ai regelui știau ceva despre ea: Nogaret, fără îndoială, apoi Guillaume de Plaisians, Enguerrand de Marigny, cu care e prieten fratele lui Ferrand, și Guillaume Imbert, mare inchiizitor și duhovnic al regelui. Și n-au lăsat să le scape niciun cuvânt.

Ferrand dădu din cap și zise:

– Fratele meu m-ar fi prevenit, desigur, într-un mod sau altul, dacă ar fi aflat secretul la timp. Ne înțelegem bine.

– Îl vom vizita pe Godefroy. S-ar putea să fii recunoscut la Curte? vru să știe Richard.

– Hotărât nu, râse Ferrand. N-am fost niciodată până acum în La Cité. După ce am fost consacrat, nu l-am mai văzut pe Godefroy decât rar, și când îl întâlneam, îl întâlneam numai în afara Parisului. El știa că regele crede în zvonurile care circulau cu privire la noi. Prefera să nu fie văzut în prezența mea.

– Cu atât mai bine, zise Richard. Mă bucur că am să mă duc în vizită la palatul regal.

În dimineața următoare, Richard își luă al doilea cal, pe care îl lăsase într-un grajd din afara Parisului, și i-l dăruî lui Ferrand. Apoi porniră toți trei și intrară călări în Paris.

Aymer își vându prețiosul lanț de aur, pe care îl purtase la Rouen în acea zi memorabilă, și cu banii primiți pe el îl înzestră pe Ferrand cu arme și îmbrăcăminte, cu care să se poată înfățișa la Curte.

Richard își cântări în mână punga.

– Nu ne-au mai rămas decât foarte puțini bani din care să trăim. Tu cum stai, Aymer?

– Nu cu mult mai bine.

Încălecară și, după scurt timp, trecură pe podul ce ducea la insula de pe Sena pe care era construit enormul palat. După ce-și adăpostiră caii într-un grajd, o santinelă le arătă drumul prin culoarele și subteranele care păreau că n-au sfârșit. În cele din urmă ajunseră în fața încăperii locuite de Godefroy d'Uzès. Santinela pătrunse în cameră și îi anunță pe vizitatori:

– *Messire*, un domn din Anglia și prietenii săi cer să fie primiți de dumneavoastră.

– Din Anglia? Să intre.

Godefroy stătea aplecat deasupra câtorva documente aflate pe o ladă din colțul cel mai îndepărtat al camerei. Era un om de statură mijlocie, gătit luxos, potrivit înaltei sale funcții.

– Cărui fapt îi datorez cinstea vizitei dumneavoastră, *messires*? întrebă el pe un ton formal, ridicându-se încet din poziția sa încovoiată. Ochii lui negri, pătrunzători, zăboviră mai întâi, cu trufie, pe cizmele și veșmintele pline de noroi ale lui Richard și ale lui Aymer. Apoi, privirea rece i se îndreptă spre îmbrăcămintea

nouă, dar simplă, a celui de-al treilea călător. Un șoc produs de recunoașterea subită puse în mișcare trăsăturile chipului rigid al lui Godefroy d'Uzès.

– Ferrand! exclamă el, și se repezi să-și îmbrățișeze călduros fratele. Cum ai ajuns aici? Vasăzică te numeri printre cei care au scăpat? M-am rugat să te numeri printre ei din clipa în care am auzit vestea. Ah, Doamne, ce bine-mi pare că te văd!

Richard făcu un pas înainte, apoi o plecăciune ceremonioasă.

– Așadar, regele este informat? Întrebă el. Cum a reacționat?

– Cum a reacționat? Abia a putut să scoată un cuvânt. L-a cuprins o mânie îngrozitoare, așa cum n-am mai văzu demult la el.

– E pe urma cavalerilor evadați? A luat măsuri? Întrebă Aymer.

– Încă nu. Are să născocească el ceva până diseară. Dar ce căutați la mine? Cine sunteți?

Richard se duse până în mijlocul camerei, admirând tapetele scumpe care acopereau pereții.

– Aici putem vorbi deschis?

– Desigur, dacă nu vorbiți prea tare, fu răspunsul plin de mirare al lui Godefroy.

Richard își lepădă mantaua de pe umeri și și-o drapă pe spătarul unui scaun.

– Camaradul meu și cu mine suntem cavalerii care au pus la cale evadarea fratelui dumneavoastră și a tovarășilor lui de captivitate. Suntem templieri.

Godefroy îl scrută neîncrezător. Apoi își plecă respectuos capul și îi pofti pe oaspeți să ia loc. Richard îi mulțumi, se așeză pe un taburet de lemn de lângă foc și-și întinse mâinile spre jăratic.

– Domnule d'Uzès, zise el, privind țintă flăcările, n-am venit încoace ca să primim mulțumirile dumneavoastră.

Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră. Am să vă vorbesc cât mai cinstit și mai simplu cu putință: vrem să ne transmitem toate informațiile confidentiale care vă ajung la urechi, tot ceea ce este în legătură cu această conjurație împotriva Templului, fie că provine de la rege, de la ministrii lui sau de la cler. Fratele dumneavoastră va fi curierul care ne va transmite verbal comunicările dumneavoastră. Vedeți, vrem să fim la curent cu planurile pe care le urzește regele în spatele nostru. Noi găsim că surprizele de felul celei din ziua de 13 sunt foarte neplăcute.

Godefroy ascultase din ce în ce mai uluit. După ce Richard isprăvi de vorbit, se duse, cu hotărâre, spre cavalier, și se înfipse în fața lui, cu picioarele puținel depărtate. Își îndreptă privirea în jos, spre omul de pe taburet, iar ochii lui severi, albaștrii-cenușii, care păreau îndreptați spre un punct de departe, zăboviră o clipă pe chipul cu trăsături energice al cavalerului. Apoi privirea i se deplasă spre Aymer, care stătea în picioare la spatele lui Richard, cu brațele încrucișate pe piept, formând, cu înfățișarea sa sumbră, un contrast puternic cu cea a celui alt, care era însă la fel de neînduplecată.

— Vreți să-l spionez pe rege? Îmi cereți să-mi trădez suveranul? întrebă el, încet; iar apoi, supărat, reluă: *Messires*, vă dați seama ce-mi cereți? Mi-e cu neputință să-mi primejduiesc poziția la Curte. Sunt moștenitorul tuturor moșiilor și bunurilor casei d'Uzès, și trebuie să-mi păstrez titlul. Aș pune toate acestea în joc. Nu pot să vă ajut.

Pe chipul lui Richard nu se clinti niciun mușchi. Cavalerul se așteptase la un asemenea răspuns de îndată ce-l privise în ochi pe Godefroy d'Uzès, încât putu să aprecieze la justa valoare tonul refuzului lui.

— Domnule, trebuie! zise el, simplu.

– Cine ești dumneata, dacă-ți închipui că-ți poți îngădui o asemenea nerușinare?

– Prietenii mei îmi spun Richard Bastardul.

– Acest nume explică purtarea dumitale atât de îndrăzneță. Și de ce ar trebui să vă ajut?

Richard, ridicându-și capul, îl privi pe Godefroy drept în ochi.

– Pentru că sunteți vasalul unui rege pe care îl cunoașteți ca pe un om șiret și perfid și despre care știți că e gata să înlătore orice piedică aflată în drumul său către unicul lui țel: puterea și gloria propriei sale persoane, îmbogățirea regatului său, precum și lărgirea influenței sale (și acum foarte întinsă) asupra Bisericii, indiferent de preț. Pentru că regele este cel care a pus să fie aruncat în temniță fratele dumneavoastră. Pentru că știți că sufletul dumneavoastră nu va rămâne nepătat dacă rămâneți credincios acestui rege și sistemului său. Pentru că v-ați răpi chiar dumneavoastră înșivă dreptul de a călca pe drumul care duce spre Dumnezeu dacă le întoarceți ostașilor lui Hristos spatele și dacă stăruiti în refuzul dumneavoastră de a-i ajuta pe cei care încearcă să evite pedepsirea lor pentru niște nelegiuiri, pentru niște nelegiuiri grele, pe care nu le-au săvârșit niciodată. Dumneavoastră știți că sunt nevinovați. De aceea, domnule, de aceea aveți îndatorirea să ne ajutați.

Godefroy se feri de privirea autoritară a lui Richard și îl scrută pe Aymer, care stătea în aceeași atitudine neînduplecată în spatele lui Richard. Apoi se întoarse spre Ferrand.

– Ești oare de acord cu această propunere nebunească, frățioare? Ești și tu de părere că trebuie să arunc la gunoi numele d'Uzès? Îl susții pe acest aventurier? Întrebă el, pe un ton plin de dispreț.

– Bineînțeles! sări Ferrand. Din toată inima! Îl voi urma oriunde îmi va ordona să merg. Te implor,

Godefroy, să ne dăruiești colaborarea ta. El n-are să se plece și n-are să cadă în genunchi ca să implor, dar eu da, dacă altminteri nu te pot convinge. Chiar dacă eu sunt liber, un întreg ordin religios stă în spatele grațiilor. Poți să îngădui asta ?

Richard se sculă în picioare ca să-l împiedice pe Ferrand să se umilească în fața fratelui lui. Și îl privi pe gentilom în ochii reci și indiferenți.

– N-am fost destul de convingător ? întrebă el, amabil.

– Motivele pe care le-ai invocat în vederea unei asemenea acțiuni îndrăznețe sunt aceleași care mă rețin să mă alătur ei, răspunse Godefroy, glacial.

– Bineînțeles, zise Richard, aveți perfectă dreptate. Dar viața dumneavoastră atârnă de un fir de mătase. Știți, cred, că regele are lista cu numele tuturor templierilor întemnițați la Paris. Va afla repede că fratele dumneavoastră se numără printre cei evadați.

– Nu înțeleg unde vrei să ajungi, fu răspunsul aspru.

– A ! În acest caz am să fiu mai clar : regele va putea eventual să se întrebe dacă nu aveți niciun amestec.

– Regele știe că n-am avut nimic de-a face cu evadarea lui Ferrand, că am aflat de ea abia după aceea. Nici nu știam măcar unde fusese dus ! zise, țipând, gentilomul pus în încurcătură.

Richard își puse un deget pe buzele zâmbitoare, dându-i de înțeles celuiilalt să nu ridice glasul.

– Știu, zise el, dar nu e nevoie decât de o aluzie mărunță, de un cuvânt necugetat, ca să îndrepte bănuiala regelui spre dumneavoastră. Regele n-are încredere nici în propria sa mână dreaptă. Credeți că are să dea ascultare unei dezvinovățiri atât de slabe ?

Lui Godefroy i se sui sângele la cap. Creierul i se înfierbântă. Ar fi putut să alerge la ușă și să cheme în ajutor o sentinellă, ca să-i aresteze pe cei trei vizitatori, dar fratele său ar fi fost unul dintre ei, fratele său mai mic, pe

care îl iubea nespus de mult. În plus, chiar și numai prezența lor l-ar fi compromis.

– Domnule... ești un... mormăi el, nefiind în stare să găsească destule cuvinte care să poată exprima întregul său dezgust.

– Nici mie nu-mi place această metodă, zise Richard, și era sincer, dar nu mi-ați lăsat nicio posibilitate de alegere.

Godefroy se întoarse, cu un mormăit plin de mânie, și începu să se plimbe cu pași agitați prin cameră. După câteva clipe se opri în fața lui Richard.

– Am să fac ceea ce vreți, zise el, stăpânindu-și vocea, numai de dragul lui Ferrand. Sper că-și recunoaște nesăbuiința. Dar vă asigur că dacă unul dintre dumneavoastră este prins, punându-mă astfel în primejdie, n-am să am nici pic de milă. Am să-l reneg și am să-l duc la eșafod.

– Poate că veți înțelege punctul nostru de vedere, zise Richard.

Apoi își trase spada din teacă și o ținu strâns de lamă, cu garda spre Godefroy, care putea să vadă micul crucifix fixat pe metalul rece și lucios.

– Jurați pe cruce! porunci Richard.

Celălalt se stăpâni, înghiți în sec înainte de a-și pune mâna pe garda spadei, și rosti jurământul care i se ceruse.

– Bine. Acum putem acționa mai comod. Deocamdată am numai o singură întrebare: Știți unde sunt întemnițați marele maestru și comandorii?

– Ultima veste pe care am aflat-o este că vreo câțiva oameni sunt închiși chiar în La Cité, dar această situație se poate schimba în orice clipă.

– Vreau să știu unde se găsește marele maestru, câți oameni îl păzesc și cum se poate ajunge la el, cine are acces în celula lui și când pleacă din celulă. Vă dau o săptămână, până ne întoarcem la Paris. Ferrand va lua legătura cu dumneavoastră.

Pe chipul descompus al gentilomului apăru brusc un zâmbet răutăcios.

– Poate că am o veste pentru dumneata, zise el, cu un cert accent sadic. În noaptea de 13, regele, după ce frații și marele maestru au fost atacați, a intrat în tezaurul Templului. Se zvonește că n-a ridicat numai bogățiile Casei Regale, care erau păstrate acolo, dar și toți banii Templului.

Richard îl privi întrebător pe Ferrand. Acesta dădu afirmativ din cap.

– Toate veniturile comanderiilor noastre erau trimise la Paris, pentru a fi păstrate acolo, în așteptarea unei noi cruciade, adevări el. Trebuie să fi fost o sumă uriașă. Noi avem mai bine de cinci sute de comanderii numai în Franța.

– Nimeni nu știe cât a fost, completă fratele său. Nu era nimeni de față și nu s-a notat nimic. Imediat după aceea, regele a trimis câtorva monarhi scrisori în care le cerea să-i urmeze pilda și să-i aresteze pe templierii din țara lor, ca suspecti de erezie.

Richard avu un șoc, dar nu lăsă să se bage de seamă nimic.

– Nu mă așteptam să aud o veste bună de la dumneavoastră, domnule, îi răspunse el lui Godefroy. Aduceți-ne la cunoștință cât mai repede cu putință ce i-au răspuns ei lui Filip. Și acum, cu voia dumneavoastră, suntem nevoiți să plecăm.

Făcu o scurtă plecăciune și se întoarse spre ușă. Aymer se mărgini tot la o scurtă plecăciune și zise pe un ton măgulitor:

– A fost o convorbire extrem de rodnică, domnule d'Uzès.

Și ieși din cameră după Richard. Dar Ferrand rămase în urmă și apoi veni în goana mare pe culoar, cu un rânjet pe chip, când ceilalți aproape ajunseseră la scara

în spirală. Richard se întoarse și prinse brațul lui Ferrand ca într-un clește.

– Ce înseamnă asta ?

– Iată ce înseamnă, răspunse Ferrand, ridicându-și mâna liberă, de care se bălăngănea o pungă grea, plină cu aur. Vă datorez amândurora prețul unui cal bun, al unor veșminte și al unor arme. I-am spus asta fratelui meu și iată rezultatul. E o cinste pentru el să vă datoreze bani.

Richard și Aymer râseră, apoi cei trei bărbați se grăbiră pe coridoare și ieșiră din palat.

Nu trecuseră nici trei zile de la vizita lor la palat și Ferrand le și aduse fraților săi primele rapoarte în Pădurea Rouvrey, unde li se alăturase și Richard. Godefroy nu putuse decât să confirme că se folosisese tortura pentru a smulge mărturisirile de care avea nevoie regele. Înălții dregători ai ordinului nu fuseseră scutiți de tortură; nici chiar Molay. Rezultatul nu se lăsase nici el așteptat; cei mai bătrâni și mai slabi fuseseră de acord cu unele puncte, și lucrul de care se temuseră cel mai mult se petrecuse: numele ordinului fusese pângărit de propriii lui membri.

Richard ascultă cu încordare, iar frații săi, aflați în jurul lui, își îndreptară privirea fie spre el, fie în jos. După ce Ferrand isprăvi de vorbit, urmă o tăcere lungă, plină de mâhnire. Cavalerii nu îndrăzneau să-și exteriorizeze sentimentele și așteptau ca Richard să vorbească. Dar Richard tăcu. Știuse că așa se vor petrece lucrurile, dar cum s-ar fi putut împotrivi ? Era tânăr și lipsit de experiență pe plan politic și diplomatic. Ar fi vrut, ce-i drept, să acționeze, dar nu avea nicio înputernicire.

– Fraților, zise el în cele din urmă, situația este foarte serioasă. Aveam neapărată nevoie de cineva care să ne poată conduce și care să poată să-și asume și

răspunderea. Până una-alta, s-a ajuns oare la un acord și cu frații noștri din Pădurea Amboise?

Cel mai vârstnic dintre ei luă cuvântul:

– Ne-am gândit la cineva. Alegerea a fost unanimă. Te-am ruga să-ți asumi chiar dumneata această sarcină, frate Richard!

Preț de câteva clipe, Richard fu prea descumpănit ca să răspundă. Cum de puteau să-l prefere pe el propriilor lor camarazi? Nu bănuia că atitudinea sa energică și personalitatea sa făcuseră asupra lor o impresie puternică. Poate că-și dăduseră seama, întocmai ca și el, că, în această luptă inegală, nu prea conta cunoașterea strategiei convenționale a Templului și că acum aveau nevoie de un om inventiv și descurcăreț.

Englezul își reveni repede. Nu avusese oare de la bun început sentimentul că Dumnezeu îi îndrumase pașii încoace? Mâna lui căută involuntar umărul stâng, ca să atingă crucea care îi împodobeia altădată hlamida.

– Sunt gata să mă consacru trup și suflet cauzei mele, adică nu: cauzei noastre, zise el cu înfocare.

– Dacă Dumnezeu și noi te-am ales să fii maestrul nostru, zise în continuare cavalerul cel mai bătrân, în termenii oficiali ai ordinului, făgăduiești să ascuți în fiecare zi a vieții tale de rânduielile mănăstirii și să ții seama de uzanțele bune ale casei?

– Așa cum e voia Domnului.

În împrejurări normale, frații ar fi intonat acum imnul *Te Deum* și l-ar fi însoțit pe Richard în capelă, ca să-l înfățișeze Domnului. Dar se mulțumiră cu un *Tatăl nostru*, rostit în comun. Apoi Richard zise:

– Voi știți că sunt tânăr și lipsit de experiență și că, în plus, sunt necunoscut în țara asta. Voi avea deci deseori nevoie de părerea voastră.

Toți dădură aprobator din cap. Și toți îl încredințară că poate conta pe totala lor colaborare. Richard rămase câteva clipe pe gânduri, înainte de a și le expune:

— Ne aflăm în fața unei sarcini anevoioase, încep eu. Avem datoria să-i ajutăm din răspuțeri pe frații noștri, care n-au niciun fel de alt sprijin. Acest ajutor începe cu culegerea de informații de tot felul și cu îngrijirea celor torturați. Că suntem nevinovați știm prea bine cu toții. Dar să ne dovedim nevinovăția este o treabă aproape imposibilă, deoarece asemenea învinuiri nu pot fi combătute cu dovezi. Și atunci ce ne mai poate salva? Numai un proces cinstit și o judecată dreaptă. Din partea regelui nu ne putem aștepta la niciuna dintre aceste două cerințe. Va trebui să avem noi înșine grijă să urmeze un proces cinstit. Să ni se dea posibilitatea să ne apărăm și să nu ni se astupe gura, ca unor cetățeni lipsiți de drepturi, deoarece, din punct de vedere juridic, în ultimă instanță depindem de papă. Lupta devine anevoioasă și va trebui s-o desfășurăm pas cu pas. Toate mijloacele sunt admise în acest scop, atâta vreme cât sunteți de părere, pe onoarea și conștiința voastră, că nu vin în contradicție cu regulile noastre și că se află în legătură cu metodele folosite de rege. În această privință, vă las toată libertatea... Mi-am și pregătit eu însumi contactele necesare la Curtea papei și la Curtea regelui. Căutați în locul meu oameni care se află de partea cealaltă: paznicii fraților noștri, santinele de la porțile închisorilor, mai ales cei de serviciu mai mult noaptea, grămăticii Inchiziției, dominicanii care îi vizitează pe deținuți și orice om care are acces în temnițele lor. Urmăriți-i douăzeci și patru de ore pe zi, așa încât să știm cine se lasă mituit, indiferent din ce motiv, și asupra cui putem face presiuni prin ceea ce am aflat despre ei și ceea ce ei preferă să rămână ascuns. Raportați-mi totul mie. Sunt de găsit în fiecare dimineață la Saint-Martin-des-Champs, deghizat în cerșetor. Nu vreau decât informațiile voastre...

Restul lăsați-l în seama mea: o singură pereche de mâini murdare este mai mult decât de ajuns.

Sfârșitul lui octombrie se apropia, iar zilele frumoase de toamnă se prefăcură într-un șir de furtuni care biciuірă țara. Drumurile care mai erau totuși circulabile, deși numai într-o mică măsură, deveniră niște făgașuri noroioase, în care multe căruțe umplute ochi se înfundau până la osii.

Condițiile în care își petreceau zilele templierii în-temnițați nu erau mult mai bune. În celulele lor supraaglomerate, care erau acum și mai friguroase și mai umede decât înainte, viața deveni din ce în ce mai grea. Adeseori, deținuții nu aveau decât un maldăr de paie pe care să doarmă pe rând sau care era rezervat bătrânilor și bolnavilor.

Izolați cu totul de lumea din afară, lipsiți de sfaturile superiorilor lor și de orice informații, nu puteau aproape deloc să se apere, deoarece erau nevoiți să asculte niște învinuiri care le erau citite în latinește, limbă înțeleasă numai de câțiva dintre ei. Privațiunile trupești și hrana proastă îi puneau la grea încercare mai ales pe cei bolnavi și bătrâni, ale căror măruntaie se șubreziseră în urma șederii lor în Orientul Mijlociu. Intimidarea mentală îi lovea mai ales pe cei încă tineri și destul de voinici fizicește pentru a se putea apăra. Acești cavaleri mândri, care se socotiseră de neatins, fură înjosiți și dezono-rați atât de profund, încât aroganța li se frânsese. Speranța lor într-o eliberare și reabilitare apropiate nu mai era decât o flăcăruie abia perceptibilă în bezna mizeriei lor.

Așa îi găsi Richard atunci când pătrunse pentru prima dată în închisorile din Paris. Știa că unii cavaleri mai vârstnici făcuseră mărturisiri, dar fu înspăimântat când văzu cu ochii lui cât de eficient lucra aparatul represiv al lui Filip. Auzi îngrozit cum fuseseră interogați cavalerii, nu

de către prelați, ci de către laici, ofițeri ai regelui, care le dictaseră pur și simplu ce să mărturisească.

În toiul nopții, cu galbenii necesari în buzunar, ca să-i mituiască pe paznici, dar și, fără frică, peste zi, deghizat în călugăr dominican (personalul Inchiziției era alcătuit în cea mai mare parte din dominicani), pătrundea în celulele fraților săi și le dădea ajutor, în măsura posibilităților sale, pentru a le ușura satisfacerea nevoilor trupești și spirituale. Filip avea nevoie de mult mai multe mărturisiri decât cele făcute de cei câțiva templieri care cedaseră, și orice mijloc i se părea îndreptățit în vederea atingerii acestui scop. Iar papa nu era convins încă, și tocmai faptul că regele recursese la tortură îl oprea să i se alăture lui Filip.

Ferrand fu cel care îi aduse lui Richard acest raport, care ar fi trebuit să-l bucure, dar acesta era prea preocupat de soarta fraților săi francezi ca să se poată bucura de reticența papei de a se alătura acestei vânători de vrăjitoare.

Richard încercă să-și alunge somnul. Arăta obosit și încordat. Expedițiile sale nocturne de la o temniță pariziană la alta deveniseră cu fiecare zi tot mai anevoioase. Fiecare zi care trecea însemna pierdere de timp pentru regele Franței și cu cât se grăbea mai mult să-l convingă pe papă, cu atât mai groaznice deveneau relatările despre camerele de tortură și despre niște cruzimi pe care Richard nu le crezuse posibile.

I se semnalaseră chiar și cazurile unor cavaleri care, pe masa de tortură, se încăpățânaseră să-și proclame nevinovăția și care își găsiseră astfel moartea. Cei mai mulți dintre ei își acceptaseră soarta plini de curaj și de hotărâre, și se înapoiaseră de acolo schilodiți. Unii, care avuseseră mai puțin noroc, înnebuniseră.

Stăteau amândoi pe podul de peste Sena, pentru că acolo, în îmbulzeala și larma orașului, erau mai puțin

expuși să fie auziți ce vorbesc. Cai, căruțe supraîncărcate, neguțători, țărani, cerșetori, prelați și copii treceau într-un șuvoi aproape neîntrerupt, de-a lungul caselor clădite pe pod foarte aproape una de alta. Ochii ageri și sensibili ai lui Ferrand erau ațintiți asupra chipului camaradului său, care se uita în jos, unde, pe apă, niște butoaie cu vin erau duse la celălalt capăt al podului, ca să fie transbordate acolo în alte ambarcațiuni. Privirea lui Richard era îndreptată spre el însuși, nu-i vedea pe oamenii de pe apă, nu le auzea vocile, nu simțea mirosul lemnului și al apei, simțea numai mirosul sfâșietor al sângelui amestecat cu duhoarea puroiului, a urinei, a excrementelor umane, a nădușelii și a paielor umede. În urechi îi răsunau neconținut întrebările înfricoșătoare, țipetele unui nebun, gemetele slabe și plânsetul fraților săi. Iar în fața ochilor vedea chipurile descompuse, trupurile convulsionate la lumina flăcării unei făclii și mai cu seamă urmele inumanelor unelte de tortură care îl revoltau până în adâncul sufletului.

Richard își închise cu putere ochii, ca și cum ar fi vrut să nu mai vadă nimic din toate acestea. Putea să le insuflă fraților săi curaj, să le dea sfaturi, să-i consoleze, să le oblojească rănila, dar totul era atât de inutil și de lipsit de speranță! Neputința sa de a le alina cu adevărat suferințele îl umplea de deznădejde, o deznădejde vecină cu delirul.

Simți pe braț mâna lui Ferrand.

— Regele a primit răspunsul papei. Scrisoarea a fost înmănată în ajunul zilei Sfinților Simion și Iuda. Sanctitatea Sa a scris că deplânge forma procesului. Mi-am întipărit în minte cuvânt cu cuvânt o parte a textului: „În timp ce ne aflăm departe de tine, tu ți-ai însușit bunurile templierilor; apoi i-ai arestat și nu i-ai mai pus din nou în libertate, mai mult chiar: după cum se spune, ai mai adăugat la suferința captivității și altă suferință.“

Richard dădu din cap. Cardinalul Corbara avusese, așadar, grijă ca raportul său să ajungă în mâinile papei.

– Și mai departe? întrebă Richard.

– „De rușine față de Biserică și față de noi înșine, socotim că este cuminte să trecem aceasta cu vederea, în tăcere.“

– Cum? Să treacă în tăcere cu vederea aceste torturi cumplite?

Ferrand făcu un gest de scuză.

– Așa stau lucrurile, și nu altfel. Filip are puterea în mână; papa nu poate folosi decât mijloacele diplomatice, cât timp nu e sigur de izbândă.

– Vasăzică nu spune niciun cuvânt despre nevinovăția noastră?

– Niciun cuvânt. Nu îndrăznește să spună ce crede, deoarece se depun mărturii, așa încât s-ar compromite dacă ar declara că e convins de nevinovăția noastră și dacă ar lua apărarea ordinului nostru. Ce-i drept, a suspendat puterea episcopilor, deci a Inchiziției.

Richard scoase un suspin de ușurare. Deci papa totuși nu și-a pierdut curajul. Ferrand își mușcă buza de jos. Comunicase mai întâi vestea mai puțin proastă. Restul îl mai aștepta încă pe Richard: suspendarea puterii episcopilor venise prea târziu.

– Avea vești cu privire la marele maestru, zise el cu prudență.

Richard își ridică imediat capul și îl privi curios pe Ferrand. Dar văzu după expresia descurajată a acestuia că nu trebuie să spere nimic.

– Știi unde se află?

– Da. La Châtelet. Inaccessibil. Ferrand așteaptă câteva clipe și își dresе glasul înainte de a continua, cu oarecare greutate: A depus o mărturie, în public, bineînțeles, în fața profesorilor de teologie și a altor cărturari și

prelați de la Sorbona. Știam asta dinainte, dar n-am putut să te gădesc.

Trecură câteva minute până ca Richard să conștientizeze cele auzite.

– Pentru numele lui Dumnezeu! izbucni el, gâfâind. Auzisem zvonuri, dar n-am putut în ruptul capului să cred o asemenea grozăvie.

– Guillaume Imbert l-a convins pe rege să-l scutească de tortură pe marele maestru, căci ar fi însemnat să-l ucidă, Molay fiind prea slab și prea bătrân ca să suporte caznele. De aceea, Filip, dându-și seama că un mare maestru mort nu-i poate fi de prea mare folos, s-a mulțumit să-l amenințe numai pe bătrân cu tortura.

Richard dădu deznădăjduit din cap. Se gândi din nou la bieții săi frați. Dacă această veste le-ar ajunge la urechi, n-ar face decât să le sporească tulburarea și nesiguranța.

– Guillaume Imbert a găsit o soluție, auzi Richard continuarea relatării lui Ferrand. A pus să fie interogați doi frați în fața lui Jacques de Molay și i-a supus unei metode de tortură născocite chiar de el, numită „înșurubarea”. Cei doi frați au fost legați cu tâlpile (unse cu seu) în fața unui foc, cu o placă de fier dedesubt, ca să se poată regla căldura. Richard cunoștea foarte bine această metodă. Bieții oameni, ale căror picioare le îngrijise, n-aveau să mai poată umbla niciodată. Mi s-a spus că Molay a plâns și s-a dat bătut când i s-a făgăduit că cei doi cavaleri vor fi cruțați dacă el nu se mai încăpățânează. I-a dat inchișitorului în același moment cuvântul său de onoare că va admite principalele acuzații formulate împotriva sa. S-a ținut de cuvânt. Și n-a fost singurul care a recunoscut. Gerard de Gauche, comandorul din Le Bastit, Guy Dauphin, comandorul din Celles, Geoffroy de Charnay, comandorul din Normandia, și Gauthier de Liaucourt, comandorul din Laon și Reims, au dat și ei declarații care învinuiesc ordinul de erezie.

Ferrand tăcu. Se simțea ușurat că făcuse în sfârșit trista relatare, care îl apăsa de atâtea zile. Era hotărât să nu mai rostească niciodată niciun cuvânt despre această poveste dezonorantă.

- Când s-a petrecut asta ? vru Richard să știe.
- A doua zi după Sfântul Luca, răspunse Ferrand.
- Deci papa știa totul când i-a scris lui Filip ?
- Tot ce se poate, dar n-a spus lucrurilor pe nume.

A scris însă că va trimite la Paris doi cardinali.

Pe gura lui Richard apăru o trăsătură amară.

- Vom avea grijă ca cei doi cardinali să afle adevărul.

Hai, nu trebuie să mai zăbovim aici.

Puse pe umărul lui Ferrand o mână care tremura de mânie stăpânită, strângând cu cealaltă garda spadei.

Și zise:

- Îi vom răspunde regelui așa cum se cuvine.

„Fortune knows we scorn her most
When most she offers blows.“¹

William Shakespeare,
*Anthony and Cleopatra*²

Răspunsul lui Richard fu impulsiv și violent. Nu avea decât vreo câțiva oameni la dispoziție. Pe cei mai mulți dintre ei îi trimisese în țară, ca să culeagă informații, încât să-și poată forma o imagine cu privire la amploarea și intensitatea activităților Inchiziției în afara Parisului. Alți doi fuseseră trimiși în mare grabă la Paris, ca să-l informeze pe cardinalul Corbara despre adevăratele împrejurări în care marele maestru și comandorii făcuseră mărturisirile.

Richard nu mai avea nevoie decât de o mână de oameni, pentru că cea mai mare forță a sa erau acum indignarea și mânia. Într-o singură săptămână asalta trei fortărețe. În Parisul supraaglomerat nu-și îngăduise o asemenea ispravă, dar la Orléans eliberaseră, el și oamenii lui, aproape treizeci de arestați. La Blois izbuti să elibereze cel puțin douăzeci, cu toate că unii dintre ei se aflau într-o stare atât de proastă, încât fu nevoie să fie cărați de

---

¹ „Destinul știe că-l disprețuim cel mai mult/Atunci când dă cele mai multe lovituri“ (engl.).

² *Antoniu și Cleopatra* (engl.).

ceilalți. La Tours, situația fusese și mai proastă. Acolo, Richard cedă rugăminții unui frate și îi reteză beregata, deoarece să mai trăiască ar fi însemnat pentru omul acela o adevărată mucenicie.

Cu toate că setea lui de răzbunare nu fusese încă stinsă, Richard fu nevoit să-și oprească această cursă nebunească, deoarece fusese rechemat de urgență la Paris, în timp ce Aymer gonea, plin de mânie oarbă, spre Le Mans.

Obosit trupește și sufletește, cu chipul livid ca cel al unui mort, dar cu un oarecare sentiment de satisfacție, Richard se întoarse la Paris. Era așteptat de trei cavaleri, care îi dădură o rasă dominicană, și pe care îi urmă, cu gluga trasă peste cap, pe străzile cețoase ale Parisului.

– Ce s-a întâmplat? întrebă el.

Cavalerul de lângă el ridică neajutorat din umeri și zise:

– Nu știm. Suntem confrunțați de câteva zile cu unii frați care au depus mărturie, fără să prezinte nicio urmă de tortură, cu toate că la interogatoriile anterioare au tăcut mâlc. Par foarte tulburați, dar nu vor să ne spună de ce dintr-o dată au recunoscut.

– Voi n-ați suflat niciun cuvânt despre marele maestru?

Dădură violent din cap toți trei că nu, și-și continuară tăcuți drumul până ce, în cele din urmă, îl introduseră pe Richard într-o hrubă umedă a orașului, care, din lipsă de spațiu, era folosită ca închisoare. Când ușa se deschise în fața lor, le veni în întâmpinare duhoarea obișnuită.

Richard pătrunse cu hotărâre în celulă, deși știa că fiecă pas în aceste temnițe însemna pentru ei primejdie de moarte. În timp ce cavalerii făceau de gardă, Richard își roti liniștit privirea la lumina slabă a făcliei și îi salută pe arestați cu un zâmbet de încurajare. Își dăduse peste cap gluga, așa încât arestații să-l poată recunoaște

numaidecât. Privirea lui zăbovi pe un cavaler care stătea ceva mai în spate, în umbră. Richard ridică făclia, și atunci lumina se revărsă în colțul întunecos al celulei, dezvăluind un chip care se crispa nervos și niște ochi sumbri care încercau să scape de ochii lui Richard.

– Frate Raymond, începu Richard, pe un ton liniștitor, am auzit că ai făcut ieri mărturisiri în fața ofițerilor regelui. Totuși nu s-au găsit pe trupul tău urme recente de tortură. În ce fel te-au silit să vorbești?

Nefericitul cavaler oftă.

– Ofițerii nu m-au silit nicicum să fac mărturisiri, răspunse el, calm.

– Atunci ai cedat numai unor amenințări? Celălalt își clătină capul. Ai refuzat să răspunzi la întrebările camarazilor mei. Am venit încoace ca să aud adevărul, zise Richard, pe același ton blajin, dar stăruitor. Dintre buzele lipite ale lui Raymond nu ieși niciun sunet. Un rid adânc umbri fruntea lui Richard. Cer o explicație, frate Raymond, zise el, la fel de calm.

– Am recunoscut și gata, zise celălalt, resemnat. Rușinea îi era mai mare decât teama.

– Nu-mi place deloc ceea ce aud. Raymond închise ochii și tăcu în continuare. Pe rănilor lui Hristos! Trebuie oare să ne îndoim și noi de nevinovăția ta? exclamă Richard, impacientat.

– Mă nedreptățești, șopti răgușit cavalerul. N-am făcut altceva decât să mă supun, așa cum ordonă regulile.

– De cine ai ascultat?

Răspunsul veni ca de la sine înțeleș:

– De marele maestru.

Richard rămase câteva clipe buimac. Dacă era adevărat ceea ce începuse să bănuiască... Dar asta era totuși cu neputință! Își puse mâna pe umărul nefericitului cavaler și îi dădu curaj:

– Spune-mi exact ce s-a întâmplat.

Cavalerul Raymond mai șovăi la început, apoi începu să vorbească.

– În drum spre inchiizitor, am fost oprit alaltăieri de unul dintre frații noștri care tocmai venea de acolo. Mi-a strecurat în mână o scrisoare, mi-a șoptit numele marelui maestru și mi-a cerut să transmit scrisoarea în același mod următorului. N-am avut decât o clipă ca să-i citesc conținutul. Venea într-adevăr de la marele maestru al ordinului nostru. Dedesubt avea, imprimat în ceară, sigiliul lui.

– Ce era scris acolo?

Cavalerul prinse curaj și zise:

– Textul era scurt; am fost nevoit să-l citesc de trei ori până să-l pot crede, dar era mai mult decât clar: scrisoarea era o recomandare de a recunoaște vinovăția noastră, așa cum recunoscuse și el. Ce altceva puteam să fac? Auzisem într-adevăr zvonuri că făcuse o mărturisire. Trebuie să fi urmărit el ceva cu asta. M-am supus ordinului dat de el, nădăjduind că astfel voi sluji ordinul. Cavalerul își făcu semnul crucii. M-am rugat Maicii Domnului să mă ierte.

– Ce ai recunoscut? întrebă Richard.

– Ceea ce mi se cerea: că la intrarea mea în ordin am jurat să scuip Crucifixul și să-l reneg de trei ori pe Hristos.

Își făcu din nou semnul crucii și-și plecă smerit capul, mormăind o rugăciune deznădăjduită deasupra mâinilor sale împreunate.

Lui Richard i se aprinseră ochii, dar se stăpâni față de bietul cavaler. Într-un acces de milă, își îmbrățișă fratele, care se crampona de el, ca un copil care caută mângâiere.

– Nu te teme, frate, zise Richard, cu blândețe. Domnul are să te ierte, pentru că El cunoaște adevărul. După ce închise ușa în urma sa, izbucni: Golească-și diavolul mațele peste creatura care a născocit acest șiretlic!

Dacă blestemul se referea la Guillaume de Nogaret sau la Guillaume de Paris, îi era totuna. Pe amândoi îi ura la fel de fierbinte.

În seara următoare, Richard se afla în Pădurea Rouvray, ca să le aducă la cunoștință fraților săi proasta veste. Aceștia îl ascultară în tăcere, iar faptul că atâția frați din Orléans, din Blois și din Tours putuseră fi eliberați nu fu pentru Richard aproape deloc o consolare; și nici faptul că papa suspendase puterea Inchiziției. Pe chipurile fraților săi, Richard putu citi uluire și teamă; teamă de ceea ce îi mai aștepta în continuare, deoarece Filip câștigase teren, avea întreaga putere în mână și știa s-o folosească. Dacă papa nu se împotriva cu fermitate, regele avea să aibă frâu liber.

– Doi cardinali sunt în drum spre Paris, relatează Richard. Încercăm să aflăm cine sunt. Între timp, nu mai putem face mare lucru, decât să-i prevenim pe frații noștri cu privire la scrisoarea marelui maestru al ordinului nostru, care...

Se opri în mijlocul frazei și se întoarse brusc. Auzise foarte clar potcoavele unor cai care veneau spre ei în galop. Cavalerii se priviră unii pe alții. „Doi sau trei călăreți, mai mulți sigur nu“, fură ei de părere, judecând după sunetul potcoavelor. La un semn al lui Richard, cavalerii se răspândiră și, după câteva secunde, luminișul din pădure era liniștit și pustiu. În depărtare, loviturile de potcoave deveneau tot mai tari, și se apropiară repede, deși călăreții își micșoraseră viteza, împiedicați fiind de bălăriile dese. Richard se duse cu pași grăbiți în direcția din care veneau sunetele. Când putu desluși caii la lumina lunii, văzu că numai unul dintre ei era călărit; cealaltă șa era goală. Cu o presimțire plină de teamă, își croi drum printre mărarăcini și ajunse la trupul încovoiat de pe șa, tocmai la timp ca să-l prindă în brațe.

– Ferrand ! exclamă el, când recunosc chipul alb și descompus care i se odihnea pe braț.

O substanță caldă, lipicioasă, îi picura pe mâna care îl sprijinea pe Ferrand sub umăr. În spatele lui, capul alb al unui cal își lipise de umărul lui Richard botul.

– Chançard ! fu răspunsul uimit al lui Richard.

Doi dintre frații săi, care îl urmaseră, se ocupară de cai, iar un al treilea îi dădu ajutor lui Richard să-l ducă în tabăra lor pe cavalerul rănit, unde îl culcară. Richard se așeză pe vine lângă ei, și mâinile lui experimentate îndepărtară cu băgare de seamă veșmintele lui Ferrand, ca să i se poată îngriji rana: o lovitură adâncă în umăr. Încă înainte de a i se fi putut pune un bandaj, Ferrand se sculă pe jumătate în capul oaselor și îi privi țintă, cu ochii larg deschiși:

– Richard ! E vorba de Aymer, care...

Răsufla greu și gemea. Richard îl împinse la loc în culcuș.

– Mai târziu ! zise el, scurt, continuându-și cu pricepere munca, până ce rana fu curățată, iar hemoragia oprită.

– Aduceți vin ! ordonă el peste umăr.

Îi fu adus un burduf plin cu vin roșu tare, din care îi dădu lui Ferrand să bea cu înghițituri mici.

– Te simți ceva mai bine ? întrebă el după câțva timp; celălalt dădu aprobator din cap, cu un zâmbet vag pe chipul livid, pe care acum apăruse un pic de culoare. Atunci poți vorbi. Ce s-a întâmplat cu Aymer ?

– A fost prins la Le Mans, dar nu chiar în oraș, ci afară din oraș, pe drumul spre Paris.

– Și ceilalți ?

– Au fugit în Alpii Mancelles. Noi am încercat să-i punem pe urmăritori pe un drum greșit. Chipul i se strâmbă de durere. Am ucis un om, șopti Ferrand.

Doamne Dumnezeule, pretutindeni era sânge, al lor, al meu... Groaznic! M-au crezut mort; asta m-a salvat.

Richard îl bătu ușurel pe Ferrand pe brațul sănătos, ca să-i dea curaj. Fiul gingaș al seniorului d'Uzès nu era făcut pentru iureșul luptei, dar stăruise să ia locul lui Richard când îi adusese de la Paris apelul urgent.

– Îl vor duce la Paris. Îl vor tortura. Ferrand vorbea acum cu o extremă încordare în glas, cramponându-se de brațul lui Richard. Cineva trebuie să-l prevină pe Godefroy.

– Mă înapoiez pe dată la Paris, răspunse Richard, pe un ton liniștitor.

– Fii prudent. Poate că ei te și așteaptă.

Richard se și sculase în picioare.

– Ai grijă acum să te înzdrăvenești cât mai repede, zise el.

În gând își și jalonase drumul. Apoi dădu câteva ordine scurte: tabăra din Pădurea Rouvray să fie desființată; cei din Pădurea Amboise să se răspândească; frații evadați din Le Mans și ascunși în Alpii Mancelles să fie adunați; nimeni să nu-și asume niciun risc în cazul că Aymer ar evada; Ferrand să plece și el de aici, chiar dacă ar fi pentru el o grea încercare să călărească în starea în care se afla.

Sezonul de vânătoare se terminase. Era interzis să se vâneze cerbi de la 14 septembrie până la 3 mai, iar vânătoarea de mistreți începea abia de Crăciun și avea să țină până la întâmpinarea Domnului. Până atunci vor fi în siguranță, oriîncotro s-ar duce. Dar Richard se gândi și la Godefroy; pentru problema acestuia nu avea soluție.

În câteva minute își înșeuă calul și fu pe drum. În zori îi apărură în zare zidurile Parisului, și nu mult după utrenie ceru să fie anunțat la Godefroy. Amândoi așteptară în tăcere până ce dispăru slujitorul, fiecare din

ei privindu-l neîncrezător pe celălalt. Apoi Godefroy zise glacial:

– Nu te aşteptam aici. Prezenţa dumitale în La Cité este indezirabilă şi mă primejduieşte inutil.

– Vin să vă previn, *beau sire*¹, răspunse Richard, pe un ton şters. La Le Mans, unul dintre fraţii noştri a fost arestat. Va fi adus probabil la Paris. În cursul aceleiaşi urmăriri, fratele dumneavoastră a fost rănit.

Godefroy se făcu alb ca varul. Rămase tăcut în faţa lui Richard şi îl privi ţintă.

– Unde este? izbuti el să întrebe, consternat.

– E în mâini bune. Consolarea nu păru să fie prea convingătoare. Nu pot să vă dau decât un sfat, zise calm Richard în continuare. Staţi liniştit. Templierul arestat nu va rosti numele dumneavoastră, nici pe cel al lui Ferrand. Încolo, n-are decât să spună tot ce ştie: noi ne-am luat măsurile necesare.

Cuvintele lui Richard îl liniştiră întrucâtva pe Godefroy.

– Cine e? vru el să ştie.

Richard se gândi câteva clipe. Poate că era mai bine ca Godefroy să fie pus la curent cu identitatea lui Aymer.

– Aymer de Vraineville, cavaler din comanderia din Rouen, zise el.

Celălalt dădu din cap.

– O familie respectabilă, zise el. Asta explică de ce i-ai trecut până acum sub tăcere numele.

– Instinctul de conservare: niciunul dintre cei implicaţi nu ştie mai mult decât că e bine să tacă, zise Richard. Ceea ce v-am spus este valabil şi pentru fraţii mei, şi chiar şi pentru Aymer.

Se întoarse cu faţa spre cămin şi privi cenuşa. Nu vru să se mai gândească la ce i s-ar mai fi putut întâmpla lui

---

¹ Stimate domn (fr. v.).

Aymer. Îl trecu un fior și-și sili gândurile să se îndrepte în altă direcție.

– S-a aflat cine sunt cardinalii trimiși de papă ? Întrebă el.

– Da. Au și sosit. Sunt cardinalii Étienne de Suisy și Bérenger Frédol.

Richard dădu scurt din cap.

– Au vorbit cu regele ? Întrebă el.

Știa că era prea târziu. Evenimentele se succedaseră atât de rapid, încât el, Richard, pierduse orice șansă de a se vâri între cardinali și rege, ca să scoată adevărul la lumină.

– Regele, îi povesti Godefroy, le-a comunicat că li se va înmâna, chiar azi, o scrisoare către Sanctitatea Sa. Textul e gata pregătit.

– Pot să sper că ați avut grijă să parcurgeți ciorna ?

Godefroy dădu din cap și zise:

– Numai în treacăt. Erau acolo câteva fraze pe care mi le-am întipărit în minte, fraze care redau perfect spiritul întregii scrisori. Citez cu aproximație: „Dumnezeu îi disprețuiește pe lași. Orice amânare a reprimării fărădelegilor săvârșite de templieri este un fel de complicitate. În plus, vă asigurăm că prelații nu vor răbda să fie jigniți prin suspendarea funcției lor, exercitată în numele Domnului. Nu putem tolera să li se facă această nedreptate, care ar însemna să ne încălcăm jurământul, așa că refuzăm.“

Richard îl ascultase cu ochii închiși. Amenințarea regelui nu era aproape deloc mascată în aceste cuvinte. Arestarea lui Aymer venise într-un moment extrem de nepotrivit, Richard fusese nevoit să-și răspândească oamenii, iar comunicarea dintre ei avea să se facă foarte greu. Pentru moment, nu putea întreprinde nimic, nici pentru Aymer, nici pentru ordin, care era amenințat acum mai mult ca niciodată, nici pentru papă, care poate

că tremura în jilțul lui din Poitiers. Gândurile lui Richard se îndreptară într-o altă direcție. Dacă papa se va lăsa intimidat de Filip, sediile templierilor din afara Franței vor fi primejduite, chiar și cele din Anglia. Un om de legătură la Curtea engleză ar fi în acea clipă foarte folositor... Sau o femeie?...

Godefroy d'Uzès îi întrerupse reflecțiile. Ar fi preferat acum ca Richard să plece, și nu-și ascunse acest gând.

– Mai pot să fac ceva pentru dumneata, *messire*? întrebă el.

– Da! Rugați-vă pentru noi, zise Richard, și făcu o scurtă plecăciune înainte de a ieși din încăpere.

„Souvent femme varie,
Bien fol est qui s’y fie!“

Francisc I, regele Franței¹

Dimineata de noiembrie era rece și cețoasă. Pâcla se cuibărise în copacii desfrunziți și acum picura prelingându-se pe crengi. Prin pădure înainta la pas un călăreț, trăgând după el un al doilea cal. Se auzi clopotul unei biserici: un dangăt vag, care amuți în desișul tăcut și îmbibat de umezeală. Călărețul iuți pasul calului și-și îndreptă privirea spre turnurile pătrate ale Castelului Lyons-la-Forêt, care se înălța deasupra malului Eptei.

După câteva minute își priponi caii, își lepădă manta largă, și-și continuă drumul pe jos, îmbrăcat în straie simple țărănești. Ajuns lângă castel, se alătură convoiului de credincioși și trecu neobservat, împreună cu ei, prin poarta principală, înspre capelă. Atunci o zări pe Blanche: domnița mergea încet, învăluită într-o manta prețioasă de postav verde-închis, brodată cu fir

---

¹ „Adesea femeia e schimbătoare/Nebun de-a binelea e cel ce se încrede în ea“ (fr. v.). Este textul unui cântec fredonat de Francisc I (1494–1547), regele Franței (1515–1547), în piesa *Le roi s’amuse* (*Regele petrece*) de Victor Hugo (1782–1885). În libretul scris după piesa lui Victor Hugo pentru opera *Rigoletto*, a compozitorului italian Giuseppe Verdi (1813–1901), acest text se regăsește la începutul celebrei arii *La donna è mobile* (*Femeia e schimbătoare*).

de aur și tivită cu blană. Gluga îi lăsa liberă o parte destul de mare a feței, ca să i se poată vedea ochii aproape negri și pielea catifelată, încoronată de părul întunecat. La lumina slabă a zorilor, părea o arătare din altă lume, prea frumoasă parcă. Era unicul vlăstar al burgravului de Lyons-la-Forêt, moștenitoarea castelului și a titlurilor și bunurilor familiei. Încă înainte de a fi ajuns la vârsta măritişului, fusese cerută de cel puțin o duzină de familii nobile, dar mândra jupâniță refuzase categoric. Declarase cu semeție că ea, având în vedere zestrea ei considerabilă, se află în situația de a-și putea alege singură viitorul soț, cu încuviințarea tatălui ei, de altfel, care nu-i putea refuza nimic.

Blanche era o domnișoară capricioasă. După diferite aventuri amoroase, îl întâlnise pe Aymer de Vraineville, al doilea fiu al seniorului de Vraineville, care nu avea aproape nimic de oferit. Ea nu făcuse niciodată un secret din faptul că titlurile nu prea o impresionau; pretendentul ar fi putut să fie foarte bine chiar și grăjdarul calului ei. Iar faptul că Aymer era cavaler templier, și deci legat de jurământul de celibat, făcuse ca aventura să devină cu atât mai interesantă. Încercarea de a-l cuceri fusese pentru ea o atracție irezistibilă... Și izbutise, împotriva faptului că burgravul îi interzisese cu cea mai mare strășnicie această legătură și că Aymer încercase să reziste ispitelor ei.

„Nu e de mirare, își zise Richard, că Aymer a cedat unei femei de o frumusețe cu adevărat cuceritoare.“

În timp ce continua s-o urmărească stăruitor cu privirea, Richard pătrunse în capelă împreună cu țărani. Stând în picioare în umbra navei laterale, avea o perspectivă a profilului ei. Blanche își aruncase gluga pe umeri, așa încât splendoarea părului ei negru și a tenului ei alb ca laptele devenise acum vizibilă. Richard nu putu să-și dezlipească ochii de ea și se veseli privindu-i

trăsăturile gingașe ale feței. Parcă fusese vrăjit și lumea se oprise în loc. Ființa ei îi insuflase o încordare, care îi vibra în tot corpul. Încercă să lupte împotriva acestei încordări, dar nu izbuti. Armonia desăvârșită a frumuseții ei pusese stăpânire pe el. Richard nu auzi aproape deloc versetele latinești cântate de călugări. Chiar și imnul *Te Deum* păru că vine dintr-o depărtare neguroasă. Richard căzu în genunchi, împreună cu ceilalți, în rugăciune, și nu se trezi din vis decât atunci când ea ieși din capelă și dispăru în castel.

Pentru prima dată înțelese Richard cu adevărat de ce își încălcase Aymer legământul: a o privi pe Blanche era mai mult decât putea rezista un bărbat. Dar și mai mult îl frapase pe Richard faptul că tânăra de Lyons-la-Forêt era păzită. Fusese tot timpul flancată de doi cavaleri, iar alți doi stătuseră la mică depărtare de ea. Și unde era burgravul?

Richard îi fu recunoscător neîncrederii sale instinctive, care îl făcuse să ia hotărârea de a încerca mai întâi marea cu degetul, înainte de a cere să-i fie anunțat tinerii nobile. Nu încapă îndoială că ar fi căzut în brațele înarmate ale paznicilor ei.

Mai hoinări câțva timp înlăuntrul zidurilor castelului, dar fără să afle mare lucru. Apoi se grăbi să se întoarcă la cai și-și puse iar mantaua pe umeri. Își mai roti pe jumătate capul, ca să arunce o privire tristă spre zidurile care, de la înălțimea lor inexpugnabilă, păreau să-și bată joc de el, rânjind disprețuitor.

— Nu-i nimic, îi zise el masei de piatră. O să mă întorc.

Apoi încălecă și porni spre pădurea de la nord de Gisors, unde poposi și rămase tot timpul zilei.

Pe la apusul soarelui, își părăsi ascunzătoarea și porni spre castel, iar acolo unde râul Epte se varsă în Sena, așteptă tăcut lângă cal, cu dârlogii liberi în mână înțepenită. Așteptă până ce soarele dispăruse de mult

sub orizont, și când, după aceea, se întoarse în beznă la fostul său loc de popas, știa că Aymer se afla în *La Cité*, în temnițele regelui.

În dimineața zilei următoare se trezi tremurând de frig. Își strânse mantaua în jurul trupului. În timp ce rostea rugăciunea, își îngriji caii, care fuseseră ocrotiți în timpul nopții cu câte o pătură grea. Îl înșeuă pe Chançard, care era nervos și neliniștit, și încăleacă.

După un drum scurt, trase de frâu și îl bătu pe cal pe gât. În fața lui Richard se înălțau zidurile Castelului Lyons-la-Forêt. La piciorul contrafortului, șanțul castelului era acoperit de un strat subțire de gheață, datorat vântului de la răsărit, care suflase în acea noapte peste el. Se auziră chiote puternice și hohote de râs: copiii care locuiau în castel încercau rezistența pojghiței subțiri de gheață, azvârlind pietricele și crengi. Foarte sus, deasupra lor, pe drumul de rondă, un trup gingaș se aplecase peste parapet. O pereche de ochi veseli se uita în jos, la joaca grupului de copii. Atât de devreme în noiembrie, gerul era extrem de rar. În acea clipă nu mai era nimeni altul pe acolo, și atunci lui Richard îi veni brusc o idee. Îi dădu pîteni lui Chançard și merse până la marginea șanțului. Copiii se feriră speriați. Cavalerii, pasămite, nu-și dădeau niciodată osteneala să se oprească în fața lor, decât pentru o muștrare, dar când copiii văzură privirea prietenoasă din ochii lui Richard, câțiva dintre ei se apropiară, împinși de curiozitate. Un băiețuș cu părul blond ca paiul își întinse mânuțele și dezmierdă coama lui Chançard. Când Richard își coborî privirea spre el, putu simți cum îi ard în spate ochii negri ai lui Blanche.

– Nu-i primejdios jocul vostru ? întrebă el, pe un ton prietenos.

Băiatul dădu din umeri.

– Nu, domnule. Micuțul Jean a căzut astă-vară în șanț, și apoi noi l-am scos de acolo. A spus că a văzut fundul și că nu e defel adânc.

– Dar foarte rece și ud, așa bănuiesc.

Băiețașul râse, iar ceilalți copii îl imitară.

– Păi sigur, domnule, acum când e înghețat. Dar gheața e mult prea subțire ca să stai pe ea.

– Atunci așteaptă până vine iarna de-a binelea, zise Richard.

Chançard necheză și bătu din picioare. Copiii se dădură înapoi, dar băiatul blond nu.

– Splendid cal! zise el, plin de admirație. N-am mai văzut niciodată un cal atât de frumos.

– Te pricepi? întrebă Richard, râzând și măsurându-l din ochi pe băiat, care dădu din cap plin de convingere. Ai vrea să-l călărești?

Chipul copilului străluci de încântare.

– Și încă cum, domnule!

Richard se aplecă, îl săltă pe băiat și îl înfipse în șa, în fața sa.

– Ține-te bine de coamă. Facem un mic tur. Să nu te temi, am să am grijă să nu cazi.

Îl puse pe Chançard să facă stânga-mprejur și porni la trap. Întorcându-se pe jumătate în șa, își ridică abia acum privirea spre locul în care Blanche se mai sprijinea încă de parapet. Îi făcu un semn de salut ridicându-și mâna, și văzu că ea îl recunoscuse pe Chançard, căci îi răspunse printr-un zâmbet și prin niște semne cu mâna. Băiatul îl privi, mut de mirare, pe Richard.

– Domnița ți-a făcut semne cu mâna! exclamă el.

– Bineînțele. Mă cunoaște.

– Dar eu nu te cunosc!

– N-ai de unde.

– Păi eu sunt fiul paznicului porții, răspunse mândru băiatul.

Richard râse. Îi făcuse plăcere sinceritatea copilului. Îi dădu pintoni calului și îl duse pe băiat în galop. Copilul se prinse strâns de coama albă, dar nu se temu și scoase exclamații de plăcere.

– Mai repede, domnule. Nu puteți mai repede?

Richard zâmbi văzând entuziasmul copilului și îl îndemnă pe Chançard. După zece minute încetini mersul, continuându-l la pas, și privi chipul încântat din fața sa.

– Ți-a plăcut? N-ai mai călărit niciodată?

– Nu, domnule. Adică da: uneori îi ajut pe grăjdari, și atunci mă lasă să mă urc pe unul dintre cai și să dau un ocol curții grajdurilor, dar abia acum am călărit cu adevărat!

– Cred și eu!

Richard se opri într-un luminiș al pădurii și îl puse jos pe băiat. Apoi descălecă și el și bătut ușurel gâtul alb voinic al animalului. Băiatul privi calul cu ochi aproape de cunoscător și zise cu toată seriozitatea:

– Poate că am mai văzut totuși un cal ca al dumneavoastră, domnule. Iertați-mă, domnule. *Le sieur* de Vraineville, care venea des la castel, călărea un cal alb arab. L-am văzut des cum trecea pe podul basculant, apoi își cabra calul și îi făcea semne domniței Blanche. Richard mormăi ceva neinteligibil. Nu l-am mai văzut de mult. Taică-meu zice că *le sieur* de Vraineville e un templier. Cuvintele fură rostite cu respectul cuvenit. Și că burgravul i-a interzis să vină în vizită la domniță. Dar el tot venea, zice tata; da, noaptea, și atunci ea îi dădea drumul să intre prin poarta din dos. Dar acum nu mai vine, pentru că au venit niște cavaleri ai regelui ca s-o ocrotească pe domniță.

– De ce?

Băiatul îl privi ca și cum ar fi auzit o întrebare stupidă.

– Păi, pentru că stăpânul e bolnav și pentru că la Rouen se spune că *le sieur* de Vraineville a fugit și că

împreună cu alți templieri atacă noaptea castelele și le jefuiește.

Începu să tremure și privi bănuitor semilumina de sub copacii din jurul luminișului, ca și cum cavalerul hapsân ar fi putut veni în orice clipă de acolo, ocrotit de acei copaci.

– Zău ? întrebă Richard, calm.

Așadar, nu venise prea devreme. Cineva din comanderia din Rouen știuse, pare-se, destul de multe despre Aymer, iar inchiizitorul trăsesese curios cu urechea.

– Vreau să mă duc înapoi, zise băiatul.

– Bineînțeles. Te ducem degrabă înapoi.

Băiatul se apropie de Chançard și îi dezmierdă cu palma botul moale.

– Taică-meu zice că are să fărâme gheața de pe apa șanțului cu toporul, înainte ca să se întărească până într-atât încât să poată susține pe ea un om.

Își îndreptă privirea dezamăgită spre Richard și întrebă:

– Dar de ce vrea să facă asta ?

– Deoarece șanțul, după valul de pământ, este a doua linie de apărare a castelului. Expresia de uluială de pe chipul copilului îl făcu pe Richard să zâmbească. Deoarece cavalerul acela despre care îmi vorbești sau alți oameni răi ar putea să meargă pe gheață și să se cațere pe ziduri în bezna nopții. Nimeni n-ar băga de seamă.

Răspunsul fu, pare-se, pe placul băiatului, care dădu din cap și zise:

– Foarte bine. Nici mie nu-mi place să se foiască cineva în jurul meu când dorm. Urmă o scurtă tăcere, în timpul căreia copilul își legănă nervos picioarele. Domnule, pot să vă cer o favoare ? întrebă el timid.

– Ce favoare ?

– Dacă-i faceți o vizită domniței, ați ... ați putea-o întreba dacă am voie să învăț meseria de grăjdar ?

Richard râse și-și puse mâna pe umărul îngust al băiatului, care acum dărdăia de frig.

– Într-adevăr, ai putea foarte bine să te ocupi de animale. Dar eu n-am de gând să-i fac o vizită domniței. Pe chipul pe care copilul și-l întoarse înspre el se putea citi o amară dezamăgire. Richard se lăsă pe vine și îl privi pe băiat drept în ochi. Mă pregăteam să-ți cer eu ție o favoare, micul meu prieten. Crezi că ai putea să păstrezi un secret foarte secret?

– Da, domnule, fu răspunsul sincer al băiatului.

– Nu trebuie să le spui nimic prietenilor tăi, și nici tatălui tău, înțelegi? Băiatul dădu din cap că înțelege. Atunci ascultă bine. Trebuie să te duci chiar tu la domnița Blanche cu câteva cuvinte din partea mea.

Băiatul rămase cu gura căscată de mirare. Când își reveni, zise:

– Ce trebuie să-i spun, domnule? Cred că pot ține minte.

– Nu trebuie să-i spui nimic: am să-ți dau o scrisoare, care trebuie să ajungă numai în mâinile ei, mă-nțelegi, numai în mâinile ei. După ce i-o dai, poți s-o întrebi dacă vrea să te lase să înveți meseria de grăjdar.

Pe chipul băiatului apăru un zâmbet de fericire.

– Am să duc scrisoarea dumneavoastră, domnule, zise el solemn.

Richard dădu din cap. Era un joc de noroc, dar i se păru cel mai puțin primejdios din câte ar fi putut juca. Își deschise tolba de la șa și scoase din ea o bucată de pergament, cerneală și o pană de gâscă. Scrise, cam neîndemânatic, vreo câteva fraze, cu degetele sale reci, înțepenite de frig, în timp ce băiatul îl privea cu gura căscată de mirare. Să scrii era în ochii lui o minune pe care n-o văzuse încă făcută de nimeni. Nu văzuse încă niciodată un om care scrie.

De îndată ce fu gata, Richard împături scrisoarea și o ascunse sub cămașa copilului, pe care îl săltă din nou pe spinarea lui Chançard.

– Așa, prietene; bagă de seamă și ține minte bine ce ți-am spus. Nu le povesti prietenilor tăi decât că am fost un străin care te-a întrebat de drumul spre Paris.

Înapoierea la castel într-un galop nebunesc fu încă un mare eveniment pentru fiul paznicului porții. Richard se opri la oarecare distanță de castel, unde pădurea îl mai ocrotea încă, și dădu jos băiatul din șa.

– Ia spune-mi: de fapt, cum te cheamă? întrebă el, înainte de a se despărți de copil.

– Raoul, domnule.

– Pot să am încredere că ai să îndeplinești sarcina pe care ți-am dat-o, Raoul?

– Vă jur, domnule.

– Atunci îți rămân foarte îndatorat. Sper să te pot răsplăti cândva. Să nu te duci la domnița Blanche decât abia după-amiază. Până atunci poți să păstrezi scrisoarea în siguranță? Raoul dădu din cap că da. Cu bine, Raoul, Dumnezeu să te ocrotească.

Copilul zâmbi și îi făcu semne cu mâna lui Richard, care îl întoarse pe Chançard și porni, dispărând numai-decât în semiîntinericul dintre copaci.

Era o zi luminoasă, aerul era răcoros, iar un vânt puternic de la răsărit agita ramurile desfrunzite. Richard îl opri pe Pelerin și rămase nemișcat, trăgând atent cu urechea. Nu se înșelase. Bocănitul unor potcoave care se apropiau întrerupse tăcerea pădurii. Richard îl întoarse pe Pelerin și porni încet înapoi pe drumul pe care venise.

În pădure domnea o liniște desăvârșită, întreruptă numai de murmurul lin al unui pârâiaș, care își căuta șerpuind un drum spre poalele colinelor, și de loviturile

regulate ale potcoavelor lui Pelerin. După câțva timp, Richard descălecă și-și urmă drumul pe jos, trăgându-l pe Pelerin după el de dârlogi. Nu-și priponi calul, ci îl luă cu el până în vârful colinei. Zâmbi. Aici erau urmele de potcoave și de cizme pe care le căuta. Nu Blanche îl aștepta acolo, în locul convenit, ci un grup de călăreți înarmați, pe care ea îi trimisese la el. Bine, atunci are s-o întâlnească în castel, dar mai întâi trebuie să scape de oamenii care veniseră să-i pregătească aici, în pădure, o surpriză neplăcută. Ridică privirea, ca să vadă poziția soarelui, și îl priponi pe Pelerin. Fără să facă niciun zgomot, se furișă prin desișul desfrunzit până în locul în care oamenii aceia își priponiseră caii. După ce dezlegă toți dârlogii, goni caii în pădure, lovindu-i pe crupe cu muchea neascuțită a spadei. Apoi se duse în grabă înapoi la Pelerin.

Era de mers la pas cel puțin un ceas până la castel, dar Richard se grăbea. Îi dădu pintoni voinicului său telegar și ajunse la bine cunoscutele ziduri cenușii în numai vreo douăzeci de minute. Tuși după aer când ajunse la podul basculant, care nu era ridicat, așa cum se așteptase. Trecu în goană peste pod, apoi prin poartă, și se opri brusc în curtea interioară.

– Raoul! îl chemă el pe băiat, descălecând.

Raoul veni de undeva de după grajduri. Se opri la mică depărtare când îl văzu pe Richard și rămase cu gura căscată de mirare.

– Dumneavoastră sunteți, domnule?! exclamă el, întrerupându-și tăcerea impusă de respectul datorat cavalerului.

Richard nu avea timp de dat explicații. Îl prinse pe băiat de braț și îl târî după el spre intrarea castelului.

– Să nu te temi, Raoul; știi că-ți sunt prieten.

– Dar... dar dumneavoastră...

În curtea interioară răsunară pași și ordine. Richard îl târî pe băiat mai departe, și pătrunse cu el într-un coridor lat.

– Arată-mi drumul spre camera domniței, Raoul, zise el.

Raoul își învinse teama și merse înaintea lui Richard prin culoarele slab luminate ale fortăreței. Richard era de părere că se va afla în siguranță de îndată ce va fi lângă Blanche; de aceea se grăbi să-l urmeze pe Raoul.

– Domnița ți-a îndeplinit dorința? întrebă el, pe drum.

Raoul își întoarse capul, cu un zâmbet până la urechi.

– Da, domnule. M-a pus în aceeași zi să-i țin calul de călărie. A spus că e mândră de mine și că i-ar plăcea să ajung grăjdarul dumneaei.

În cele din urmă, Raoul se opri în fața unei uși de stejar cioplită artistic, și se dădu deoparte înaintea lui Richard.

– Asta e camera domniței, domnule. Să vă anunț?

– Nu e nevoie. Du-te repede înapoi și ține-mi calul gata pregătit. Grăjdarilor poți să le spui că domnița dorește să plece din castel până într-un sfert de ceas pe cel mai iute cal al ei. Să ai grijă ca porunca ei să fie îndeplinită și să ai grijă să i se dea și un cal de povară. Spune-le că acestea sunt poruncile ei și nu uita să ne umpli tolbele cu merinde și cu vin.

– Am să le spun, domnule, zise băiatul, și coborî scara în spirală.

După ce Raoul dispăru pe scară, Richard deschise ușa brusc și trecu pragul. Patru doamne stăteau liniștite pe scaune în jurul căminului. Două dintre ele brodau o stofă fină pentru un jupon. Celelalte două discutau despre o rețetă a unei doctorii, extrasă din buruienile pe care le cultivau într-o grădină acoperită din interiorul zidului castelului. Toate patru își întoarseră capul spre ușă și îl priviră speriate pe cavalier. Richard înaintă, cu ochii îndreptați fără încetare spre doamna care stătea lângă

perete, pe un taburet acoperit cu o pernă de mătase. Purta o rochie lungă și strâmtă, cu mâneci, făcută dintr-o stofă roșie prețioasă, brodată. În părul ei strâns în două conciuri de o parte și de alta a capului era împletit și un fir de aur.

– Vreau să vorbesc cu domnița între patru ochi, zise el, scurt, și atunci doamnele își ridicară în grabă rochiile de pe încălțări și ieșiră din cameră, cu o reverență în direcția lui Blanche.

Blanche rămase singură cu Richard în încăpere. Se sculă în picioare și se aplecă încet, ca să ridice un ac de cusut care îi căzuse pe jos din broderie. Înfigse acul în stofă, înainte de a-și ridica spre Richard o privire din care țâșneau flăcări. Abia atunci Richard făcu o plecăciune în fața ei.

– Domniță, zise el, cu voce stăpânită, cred că ați primit răvașul meu. Nu păreți pregătită să mă primiți.

– Nu, răspunse ea, glacial. Aș fi vrut să fii adus în fața mea legat. Îmi pare rău că lațul meu a dat greș. Scoală-te! N-am nevoie de respectul dumitale. Nu sunt atât de naivă să mă încred într-un om numai pentru că e prieten cu Aymer.

Richard se sculă și o privi. Cuvintele ei dușmănoase îl răniră până în adâncul sufletului. Ar fi vrut să se poarte curtenitor cu ea, de dragul lui Aymer, în pofida faptului că ordinul interzicea orice relație cu femeile, indiferent în ce formă. Curtenitor, deoarece regulile Templului le porunceau cavalerilor să fie blânzi și prietenoși față de oricine, precum și între ei, din respect față de Sfânta Fecioară Maria, unica femeie pe care aveau voie s-o adore.

– Am venit încoace ca să vă previn, *madame*. Sunteți în primejdie.

Blanche râse, dar râsul ei fu rece.

– Dacă vrei să spui că dumneata mă primejduiești, ai dreptate, răspunse ea. Cred că ai înțeles că nu doresc să te primesc. Te rog să pleci.

– Nu, *madame*, zise el, și i se puse în drum, când ea se îndreptă spre ușă, pe care acum el o zăvorî pe dinăuntru. Nu înainte de a fi ascultat ce am să vă spun.

Blanche rămase locului, nemișcată, și îl privi cu doi ochi deveniți negri de mânie și de indignare. „E chiar și mai frumoasă când se supără“, își zise Richard, încercând să-și îndrepte repede gândurile în altă direcție.

– Ați avut o legătură nepermisă cu un cavaler din Ordinul Templierilor, *madame*, și va trebui să trageți consecințele, după cum și el va trebui să le tragă. Această legătură poate avea urmări nebănuite, dacă nu-mi urmați sfatul. Aymer a căzut în mâinile regelui, se află în La Cité și este interogat.

Richard văzu spaima pe chipul ei, dar ea izbuti să se stăpânească și-și reveni repede.

– Legătura mea cu Aymer de Vraineville n-a fost decât o escapadă amoroasă. Nu sunt răspunzătoare de faptele lui.

– Vă înșelați. Nu trebuie să vă jucați cu cuvintele și cu simțămintele, *madame*. Situația e prea serioasă pentru un asemenea joc. La Paris este cunoscută legătura dumneavoastră cu Aymer, care va fi exploatată într-un mod pe care dumneavoastră îl socotiți imposibil. Aymer vă iubește, va încerca să vă cruțe, jertfindu-se pe sine și jertfindu-ne și pe noi. Noi ne-am luat măsurile necesare, cât de cât. Am putea să vă lăsăm, pe el și pe dumneavoastră, în voia sorții, care este totuși urmarea legăturii dumneavoastră nepermise, dar mie Aymer îmi este prea scump ca să procedez astfel. Și-a riscat viața ca să-și salveze frații, și sunt gata să mi-o risc și eu pe a mea ca să-l eliberez. Dar pentru asta am nevoie de colaborarea dumneavoastră.

– Dacă-ți place să te joci cu viața dumitale, te privește. Nu vād pentru ce ar trebui să fii și eu implicată. După cum am spus: Aymer a fost o toană amoroasă, pe care după 13 octombrie am încheiat-o.

Lui Richard fu cât p-aci să-i sară țandăra. Blanche era încăpățânată, dar ar fi putut fi un pion important în lupta împotriva regelui Franței și, de aceea, precum și de dragul lui Aymer, Richard nu se lăsă.

– Aymer a fost sincer cu mine, *madame*, zise el, privind-o prevenitor drept în ochi. Știu câtă osteneală v-ați dat ca să-l cuceriți, știu cu câtă nerușinare ați lucrat până să vă atingeți țelul, și până să-și pângărească el legământul de onoare.

Blanche îi trase lui Richard o palmă zdravănă. El văzuse că se apropie explozia și o prinse de mână înainte ca ea să-și poată repeta palma. Mâna albă, fină, părea că arde în a sa, încât Richard fu nevoit să lupte împotriva dorinței care se iscase în el.

– Nici Aymer nu e nevinovat, *madame*, zise Richard cu blândețe, dar cine sfidează Templul nu poate să iasă din luptă când ripostăm.

Blanche se făcuse albă ca ceara. Richard simți că mâna ei îi tremură în pumn.

– Pentru numele lui Dumnezeu, domnule cavaler, păstrează distanța, sâsâi ea printre dinți.

Richard îi dădu drumul, dar rămase acolo unde se afla.

– Vă cer iertare, zise el, îndatoritor. Aymer va trebui să-și ispășească pasul greșit, cel puțin dacă scapă viu de la Paris. Iar dumneavoastră trebuie de asemenea să aduceți o jertfă: trebuie să plecați din Franța. Sunteți o primejdie pentru noi. Vă așteaptă o însărcinare în Anglia, în slujba Templului.

Blanche făcu un pas înapoi. Înghiți în sec și căută cuvinte, pe care nu le putu găsi. Îl privi ținând pe Richard, uluită, neștiind prea bine dacă poate să râdă de el

nepedepsită. Iar el o surprinse din nou cu cuvinte la care ea nu se aștepta. Încovoindu-și un genunchi, făcu un gest amplu și convingător cu ambele mâini.

– Pentru numele lui Dumnezeu, domniță, vreți să vă încredeți în mine? Ați și ajuns o prizonieră în propriul dumneavoastră castel. Un curier e pe drum; vine de la Paris cu ordinul de a vă duce în La Cité. Vă vor folosi ca să-l facă pe Aymer să vorbească. Grăbiți-vă; timpul meu e pe sfârșite!

Se sculă în picioare, și ambii traseră cu urechea la flecăreala de dincolo de ușa zăvorâtă.

Frumoasa și semeța domniță de la Lyons-la-Forêt fusese pusă astfel pentru prima dată în încurcătură de un bărbat.

– Dar... tatăl meu e bolnav... și... ce să fac eu în Anglia? bâigui ea, căutând o porțiță de scăpare.

– Pregătiți-vă de călătorie. Mai este vreo altă ieșire de aici?

Blanche dădu afirmativ din cap și se lăsă condusă spre ușa anticamerei în care se retrăseseră doamnele ei de companie.

– Grăbiți-vă, zise el, și nu uitați că nu puteți lua prea multe lucruri cu dumneavoastră.

Sunetul muzical al spadei lui, care fu trasă din teacă, o aduse la realitate. Deschise ușa și pătrunse cu hotărâre în anticameră.

– Mantaua mea de călătorie, cizmele de călărie, cravașa și mănușile. Nu vă mai zgâiți așa la mine. Hai! se răsti ea la cele trei doamne de companie.

Auzi în spatele ei zăvorul și primele lovituri ale spadei lui Richard. În timp ce asculta cu încordare, ca să audă ce se petrece în cealaltă încăpere, dădu câteva scurte indicații și urmări mișcările nervoase ale femeilor. Inima îi bătea cu putere în piept...

După ce totul fu orânduit după placul ei, Blanche se întoarse la ușă, pe care o lăsase întredeschisă, și privi cu băgare de seamă interiorul camerei. Richard se lupta ca un leu. Unul dintre cei patru cavaleri din Paris, care rămăsese în castel, îl atacase pe Richard cu ajutorul altor doi. Richard fu împins într-un colț, dar cei trei cavaleri nu putură ajunge la el. În spatele lui era firida ferestrei, așa încât nu era chip să se retragă mai mult.

În acea clipă, Blanche deschise cu îndrăzneală ușa încăperii alăturate și pătrunse în cameră. Richard, recunoscător, folosi cele câteva secunde în care atenția atacatorilor fusese distrasă de apariția ei neașteptată. Făcu un salt înainte și-și înfipse spada în trupul cavalerului din Paris. Nu-și dădu osteneala să-și recupereze arma, care rămase înfiptă în trupul căzut pe jos, ci își trase pumnalul din teacă și îl lovi cu el pe al doilea cavaler în brațul purtător de spadă, înainte ca acea armă să-l poată atinge. Apoi se repezi cu sânge rece la ultimul care, cu un țipăt, lăsă arma să-i cadă din mână și ieși din cameră cu spatele, lipindu-și de trup o mână sângerândă. Richard își șterse cu mâneca sudoarea de pe frunte și se aplecă pentru a-și trage arma din trupul neînsuflețit de pe pardoseală. Blanche tremura.

– Vă mulțumesc pentru ajutor, zise el, istovit. Sunteți gata de plecare?

Blanche dădu din cap că da.

– Va trebui să-mi iau rămas-bun de la burgrav, tatăl meu, adăugă ea, stăpânindu-se.

Richard dădu din cap că se împotrivește.

– Nu mai avem timp de pierdut. Voi vorbi eu cu el de îndată ce mi se va ivi prilejul.

Blanche își mușcă buza; își dăduse seama cât de puțin are de discutat în contradictoriu cu Richard. Porni cu el pe culoar, urmată de camerista care îi ducea bagajul.

Lucrurile de care mai avea nevoie urmau să-i fie trimise de îndată ce va fi debarcat în Anglia.

Când ajunseră la portalul care dădea spre curtea interioară, Richard se opri.

– Sunteți biletul meu de liberă trecere. Țștia m-ar putea copleși cu săgeți, de îndată ce aș fi afară.

Blanche dădu din cap că a înțeles și ieși la lumina soarelui.

– Lăsați arcurile. Nu ne temem de nimic. Totul e în regulă.

Richard auzi răsunând câteva ordine deasupra zidurilor castelului, după care urmă o liniște deplină, ca de mormânt. Raoul fu singurul care se clinti: veni în goană spre ei, trăgându-l după el de dârlogi pe Pelerin. Richard preluă de la Raoul dârlogii și încălecă. Apoi se aplecă lângă cal, ca să-l dezmiere pe băiat pe păr.

– Ai fost grozav, prietene. S-ar putea să ne mai întâlnim o dată, într-o zi mai norocoasă, aici la Lyons-la-Forêt. Dumnezeu să te ocrotească.

Raoul își întinse brațul și îi scutură cavalerului mâna, cu un zâmbet de satisfacție pe chip.

– Drum bun, domnule, zise el, și făcu semne cu mâna după Richard, până ce acesta dispăru.

Richard și Blanche înaintară câțva timp în galop. Apoi Blanche își reduse viteza și trecu la un trap lent. Richard își duse calul până lângă ea și-și continuă drumul scară la scară.

– Sunteți obosită? întrebă el.

– Pe onoarea mea, nu, domnule cavaler. Voiam numai să pun câteva întrebări. În primul rând: când îl vor elibera pe Aymer?

Richard tăcu o clipă, îl bătu pe Pelerin pe gât și zise:

– Curând.

– Cum poți ajunge la el?

– Nu pot să ajung unde se găsește el, dar trebuie să iasă de acolo mai devreme sau mai târziu, și atunci am să acționez.

– Din cuvintele dumitale trebuie oare să deduc că nu ești defel sigur că ai să izbutești?

Richard șovăi, dar nu mai avu posibilitatea să-i răspundă la întrebare, pentru că Blanche scoase în acea clipă un strigăt de mirare și dădu piteni calului până ajunse în locul în care Richard îl priponise pe Chançard. Blanche lunecă din șa, alergă spre calul iubitului ei și-și ascunse fața în coama lungă, cu brațele în jurul gâtului calului.

– O, bunul meu Chançard! Să te îmbrățișez pe tine înseamnă să îmbrățișez o bucățică din Aymer! exclamă ea.

Richard descălecă și el. Luă de pe jos câteva lucruri pe care le lăsase acolo, și zâmbi. Știa că Blanche mințise. Domnița îl iubea pe Aymer, poate nu la fel de mult ca Aymer pe ea, dar îl iubea. Așadar, de aceea îi făcuse semne cu mâna lui Richard de pe creneluri, prima dată.

– Nu mai putem zăbovi nicio clipă aici, *madame*. Există un loc bun, unde putem aștepta până se întunecă și unde ne putem lăsa caii să se odihnească, înainte de a ne continua călătoria, zise el politicoș, dar stăruitor.

Blanche îl dezmierdă pe Chançard cu mâna ei gingașă.

– L-ai călărit bine ieri, zise ea; ochii ei negri îl priveau aprobator, iar vocea ei profundă și senzuală îi produse lui Richard o senzație neplăcută. Am avut o prejudecată cu privire la dumneata.

Înainte ca Blanche să poată continua să vorbească, Richard îi luă frâul lui Chançard din mână și dădu piteni propriului său cal, fără să rostească un cuvânt. Blanche fu nevoită să încalece în grabă, ca să-l urmeze.

Blanche începu să se plimbe încolo și încoace pe malul Eptei, luptând cu frigul, care îi pătrunsese până la oase. La un moment dat, își întoarse capul și-și pironi

privirea spre camaradul ei de drum. Richard stătea în picioare pe o stâncă înaltă și privea câmpia și drumul ce ducea spre Paris. Blanche se opri involuntar, în timp ce el stătea acolo, pe gânduri, fără să-și dea seama că este observat. Vântul îi umfla mantaua de pe umeri, și atunci Blanche văzu forța irezistibilă care radia din poziția lui perfect verticală. Cu ochii ei ageri, Blanche îi urmări linia nobilă a frunții, nasul drept și, deși ascuns de barbă, conturul energic al bărbiei. Zâmbi și își puse brațul pe gâtul lui Chançard, ca și cum l-ar fi luat pe el drept confident.

– E ca un animal frumos, nu-i așa, Chançard? șopti ea, ca într-o reverie. Un mascul uman frumos.

Calul, pe care nu-l interesau toate acestea, își lăsă capul în jos, ca să-și caute ceva de mâncare.

Blanche era o femeie a extremelor. Pentru ea, orice lucru era fie alb, fie negru. Dacă nu-i plăcea un bărbat, îl ura, și dacă-i plăcea, îl iubea. Bărbații i se târau la picioare, și ea era obișnuită cu asta. Era frumoasă foc, și știa că este. De aceea îi detesta pe bărbați. Dar dacă un bărbat îi întorcea spatele, trezea în ea un diavol, și atunci Blanche nu mai avea odihnă până nu-l îngenunchea.

Aymer așa pățise. Faptul că Blanche reușise să-l îngenuncheze o făcuse să-i slăbească oarecum interesul pentru el. Nu-și dădea încă seama ce înseamnă Richard pentru ea. Richard i se uitase drept în ochi fără acea privire voalată, molâie, pe care o aveau bărbații întotdeauna în preajma ei. Richard era curtenitor, dar îi vorbea ca de la bărbat la bărbat. O făcea să se simtă nesigură.

Blanche își întrerupse reveria, tresărind atunci când Richard se întoarse brusc și sări jos de pe stâncă.

– Se apropie un călăreț, zise el.

Blanche percepu încordarea din vocea lui. Richard îi vorbise foarte superficial despre oamenii lui de legătură din culisele palatului. Ea știa că sosirea unuia dintre ei ar

fi putut însemna vești despre Aymer. Sentimentele tandre îi dispărură pe loc și-și reluă atitudinea trufașă.

– Cât mai avem de așteptat? întrebă ea.

– Nu prea mult, *madame*. Călărețul gonește ca vântul.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Richard se foi înainte și înapoi, între Blanche și stâncă.

– Am face mai bine să-i ieșim în întâmpinare. Nu mai pot de frig, și dumneata mă iriți, zise Blanche, nerăbdătoare, când Richard trecu iar prin fața ei.

Richard se opri și o privi.

– *Madame*, zise el, calm, dar categoric, aici, în pădure, eu sunt cel care dă ordine, iar dumneavoastră trebuie, deocamdată, să vă supuneți atât mie, cât și obiceiurilor mele. Îl așteptăm aici, unde ne aflăm într-o relativă siguranță. N-aș vrea ca din pricina mea să suferiți de frig.

Își desprinse mantaua de pe el și i-o puse ei pe umeri. Când vru să-i încheie cataramele de aramă din dreptul lăntișoarelor de aur cu care era încheiată propria ei manta, ea își plecă înadins capul, ca să-i urmărească mișcările. El îi simți răsuflarea caldă, și, atunci când din coafura ei răvășită se desprinse o buclă și îi căzu lui pe mână, își retrase deodată ambele mâini.

– Nu așa de repede, îl dojeni ea. Am început să mă obișnuiesc cu apropierea dumitale. N-ar trebui oare să facem cunoștință mai îndeaproape unul cu altul, acum, când suntem siliți să fim împreună?

Îl prinse de încheietura mâinii și îl trase mai aproape de ea. Parfumul ei dulceag păru să-l amețească, iar ochii ei negri, mari, îl îndemneau să-i reziste. Se desprinse de ea cu mișcări stăpânite și se întoarse cu spatele.

– Există o metodă mai bună pentru a încălzi o femeie, cavaliere, îi auzi el vocea în spatele său, foarte aproape. Agasat, se întoarse din nou spre ea și, încurcat, privi gura frumoasă care râdea de el. Frigul, precum și gândul că Aymer era întemnițat fură însă de ajuns ca să-i spulbere

pornirea. Blanche se uită după el, cu un zâmbet batjocoritor în colțurile gurii, în timp ce el se cățara din nou pe stâncă și scruta tăcut drumul. Sunetul unor lovituri de potcoave îl auzi acum și ea, și nu după mult timp călărețul ieși la iveală din pădure și-și opri calul, smucind violent dârlogii. Richard alergă spre el și îl prinse pe călăreț când acesta căzu de pe cal, istovit. Călărețul îl apucă pe Richard de braț, se rezemă cu toată greutatea pe el și se prăbuși, chinuit de o tuse care îi zgâlțâia tot trupul. Era Ferrand.

– Adu vinul, îi zise Richard peste umăr lui Blanche, care, spre propria ei mirare, se supuse.

Ferrand se stăpâni și se prăbuși pe pământ, în timp ce Richard îi îngriji calul. Roibul era transpirat tot; aburii se înălțau în aerul rece al nopții. Când Blanche se întoarse cu vinul, Richard i-l luă din mână fără să rostească un cuvânt și o trimise, cu un gest, înapoi, la o depărtare de la care să nu-i poată înțelege ce vorbesc. Apoi se duse spre Ferrand, se lăsă în genunchi lângă el și îl scutură ușurel de umăr.

– Hai, bea asta. Ai să te simți ceva mai bine.

Ferrand, gâfâind încă, bău o înghițitură. Răsufă anevoie. Dădu obosit din cap.

– Fir-ar să fie! Azi am trecut prin iad! După o pauză de respirație, zise, aruncând o privire bănuitoare spre Blanche: Ea este...

Richard dădu din cap că da. Nu se osteni să-l prezinte lui Blanche pe Ferrand. Acesta fluieră în surdină, printre dinți, tuși încă o dată, apoi se lăsă pe spate, rezemându-se într-un cot, și zise:

– Am fost nevoit să mă întorc în La Cité; trebuia să aflu ce se întâmplă cu Aymer. Ei bine, am văzut. Îl privi pe Richard, conștient de propria sa vină. M-am dus la frate-meu. Godefroy mi-a mijlocit să pot asculta de la mică depărtare ce se spune în camera de tortură. Numai

din când în când, atunci când se deschidea ușa, puteam să prind câte un crâmpei. Așteptă câteva clipe, ca să-și recapete curajul, și zise în continuare: L-am văzut. Era legat, avea o rană la cap, încă din încăierarea de la Le Mans. Brațul lui drept, de ăla se ocupau ei, în timp ce-l interogau. Sfântă Născătoare de Dumnezeu! Îi mai aud și acum țipetele. N-am să le uit câte zile voi avea!

Ferrand începu să tremure. Auzise multe, dar până acum nu fusese confruntat el însuși cu îngrozitoare metode de tortură ale Inchiziției, metode puse la punct de către Guillaume de Paris. Richard îl ascultă calm și dădu din cap că a înțeles.

– Mâna lui... Ferrand șovăi și-și întinse mâna dreaptă și și-o privi cu ochii măriți de groază, ca și cum ar fi văzut din nou scena în fața sa. Apoi a vorbit. Și-a recunoscut legătura cu domnița de la Lyons-la-Forêt și a indicat locurile în care am avut noi tabăra. Dar a refuzat să spună numele fraților săi, sub pretextul că templierul comandor nu i le-a încredințat niciodată. Apoi ei au continuat și, în cele din urmă, cu o clipă înainte să-și piardă cunoștința, le-a spus numele tău și tot ce știa despre tine. Ai fost declarat proscris. Richard îl privi impasibil. Nimeni, niciun om pe lume, n-ar fi putut să îndure o asemenea caznă fără să cedeze. A fost ceva inuman... N-a avut încotro...

Ferrand făcu un gest de neajutorare. Încercase tot ce putuse ca să-l dezvinovățească pe Aymer. Dar Richard reacționa altfel decât crezuse Ferrand.

– Guillaume Imbert știe că suntem dârji, antrenați să îndurăm durerea în luptă. De aceea a recurs la metode care pentru oamenii obișnuiți nu sunt necesare. Aymer l-a trădat pe Godefroy?

– Nu.

– Dar pe oamenii noștri de legătură de la Paris, pe care îi cunoști?

– Nu, pe nimeni.

– Atunci nu-i nicio primejdie. Așteptăm până ni se ivește și nouă prilejul. Deocamdată vor fi probabil mulțumiți cu aceste mărturisiri. Sunt de ajuns ca să-l spânzure.

– Mai am și alte vești, zise Ferrand. Regele Filip a primit răspuns de la regele Eduard al Angliei. Ferrand îl privi, așteptând plin de încordare. Regele Eduard scrie că a dat spre citire prelaților, conților și nobililor săi informarea lui Filip. Mai scrie și că-i vine greu să dea crezare verității învinuirilor formulate aici împotriva noastră. S-a primit și o reacție a regelui romano-german Albert. Se pare că nici el nu prea crede, și îi scrie lui Filip că o asemenea problemă este exclusiv de competența Sfântului Scaun.

– Slavă Domnului, zise Richard, pe un ton de profundă ușurare. Mai există oameni sănătoși la minte. Cum te simți acum, Ferrand? Francezul făcu un gest nonșalant. Dacă te simți destul de înzdrăvenit, aș vrea să te întorci la Paris. Trebuie să știm ce se va mai întâmpla cu Aymer, dar fii prudent. Și mai am o rugămintă. Mi-ar fi de mare folos un pergament în alb, prevăzut cu pecetea regelui sau cu cea a fiicei sale Isabela. Dacă găsești o posibilitate să-l procuri, ai face un mare serviciu Templului. Am nevoie de vreo patru-cinci zile ca s-o pun pe domniță în siguranță. Sper să mă înapoiez la Paris. Dacă nu, știi ce aveți de făcut. Dar să nu-ți asumi riscuri inutile. Ne întâlnim în același loc.

Ferrand se sculă în picioare.

– *De par Dieu, beau sire*¹, zise el, dând răspunsul pe care îl dădea orice templier când primea un ordin de la comandorul său.

Richard își puse mâna pe umărul lui Ferrand.

– Fii foarte prudent, zise el, și îl lăasă singur, ca să se ducă iar lângă Blanche, care în tot acest răstimp stătuse

---

¹ În numele lui Dumnezeu, stimate domn (fr.).

pe malul apei. Trebuie să plecăm, *madame*. Vreți să-mi înapoiați mantaua? Pe șa aveți să vă încălziți repede.

– Unde mă duci?

– La Liège. Avem acolo opt moșii sub comanda din Villers-le-Temple. Am să vă adăpostesc la una dintre ele.

– Crezi că vor admite o femeie în mijlocul lor? Întrebă ea, ca să-l tachineze.

– Nu vă vor vedea aproape deloc, iar dumneavoastră pe ei și mai puțin încă.

– Aveți vești din Paris despre Aymer?

– Se află tot în La Cité, unde este interogat.

Mai multe nu vru să-i spună. Blanche îl străpuse cu o privire plină de trufie. Ca din neatenție își deschise mantaua și o lăsă să-i lunece de pe umeri. Apoi se duse la calul ei și se sui în șa. Richard își ridică mantaua de pe jos și și-o puse pe umeri. O adiere a parfului ei, care fusese preluat de stofa mantalei, îi dezmierdă simțurile, încât sângele începu să-i gonească nebunește prin vine. Richard nu schiță niciun gest și încălecă pe Pelerin. Strângând cu putere în mâini dârlogii lui Chançard și cei ai calului de povară, Richard porni înainte prin beznă.

Dezghețul veni cam pe neașteptate, după ce se muiase gerul, și curând drumurile deveniră iarăși smârcuri, așa cum fuseseră înainte. Caii înaintau sacadat, trăgându-și, cu un sunet muzical, potcoavele din lutul cleios.

– Există un drum mai bun decât acesta, zise Blanche, iritată.

– Acesta e mai sigur, răspunse Richard. Peste zi trebuie să folosim drumuri ocolite. După ce se lasă întunericul, trecem din nou pe drumul mare.

Blanche oftă și trase de dârlogi.

– Hai să mâncăm ceva cald într-un han și să ne odihnim.

– Nu. Pot să vă dau niște pâine și vin. Mâncăm mâine, după ce am ieșit din Franța.

– Te urăsc, zise ea, luând alimentele pe care i le dăduse Richard. Vinul îi mai încălzi întrucâtva trupul amorțit. După ce bău, îi întinse lui Richard urciorul: Nu mănânci? Bea un pic de vin, mai e încă bun.

– Azi nu mai beau. Ieri a fost luna dinaintea de Sfântul Martin. Acum postim până la Crăciun.

– Doamne, ce viață! râse ea. Cum poți să rabzi lipsurile unui ostaș și privațiunile unui călugăr?

Îl privi cu acea căutătură provocatoare care îl tulbura.

– Disciplina, răspuse el scurt.

Puse la loc urciorul și cana și îi dădu pinteni lui Chançard, pe care îl încălecă, pentru a-l mai lăsa pe Pele-rin să se odihnească.

– Nu mi-ai spus încă ce am de făcut în Anglia, zise ea, când ajunse cu calul ei din nou lângă Richard, acum puținel cam iritată, pentru că însoțitorul ei nu-i acceptase avansurile.

Richard cercetă cu privirea orizontul depărtat.

– Isabela, fiica regelui dumneavoastră, se va căsători în curând cu regele Eduard al II-lea al Angliei. Aymer mi-a spus că o cunoașteți. Dacă intru la timp în posesia sigiliului, vă trimit la Curtea engleză, unde, ca doamnă de onoare, veți pregăti sosirea Isabellei. În această poziție, precum și mai târziu, când prințesa, odată stabilită acolo, va hotărî să faceți parte din suita ei, ne veți putea transmite toate informațiile pe care veți izbuti să le aflați.

– Dumneata îmi ceri să pătrund cu un document fals la Curtea regelui Eduard? Și cum s-o primesc pe prințesă acolo, dacă ea nici nu mă așteaptă în acel loc? Trebuie oare s-o și ameninț, și toate acestea ca să-ți fac pe plac dumitale, deși nu-ți sunt câtuși de puțin îndatorată? Trebuie oare să spionez o fiică de rege de dragul dumitale?

Trase de dârlogi și-și întoarse calul. Dar înainte de-a putea face stânga-mprejur, Richard o prinse de braț, încât Blanche fu cât pe-acți să cadă din șa.

– De dragul Templului, *madame*, o corectă el.

Blanche fu nevoită să se lupte, ca să scape de strânsoarea lui de fier.

– Dă-mi drumul. Mă doare.

– V-am spus ce vă așteaptă la Paris, zise el, calm, fără să-și slăbească strânsoarea. Presupun că veți accepta propunerea mea. Altă alternativă nu există.

– Am prieteni în Olanda. Pot să mă ascund deocamdată la ei.

– Îmi pare rău, *madame*; îi datorați Templului acest serviciu. Ne-ați lipsit de unul dintre cei mai viteji ostași ai noștri.

Ochii ei, negri de mânie, îndreptară spre el o privire ucigătoare. Ridicându-și capul, Blanche fornăi cu dispreț:

– Și dacă Aymer nu iese viu din La Cité?

– Nu pornesc de la această presupunere.

Blanche râse scurt și ironic. În depărtare, clopotul unei biserici vestea ora vecerniei.

Richard eliberă din strânsoare brațul lui Blanche și-și puse iar în mișcare calul, fără să se întoarcă spre a vedea dacă ea îl urmează. Știa că are să vină. Siguranța lui stârni mânia femeii, dar totodată îi impuse respect. Mai rămase câteva clipe pe loc, înainte de a-i da calului pintoni, în silă.

Călătoria fu lungă și obositoare, dar decurse fără piedici. Richard era tăcut, evitând orice discuție inutilă cu tovarășa sa de călătorie, și rămase atât de îndatoritor pe cât crezu că-și poate îngădui. Unicul punct luminos al călătoriei fu pentru Blanche masa caldă, luată într-un han, imediat dincolo de frontiera comitatului Liège, unde îl dădură în primire pe Chançard, pentru ca acesta să fie odihnit în vederea drumului de înapoiere la Paris.

Obosiți și flămânzi, ajunseră în cele din urmă la Villers-le-Temple, unde Richard descălecă și-și înlocui mantaua cu cea albă de templier. Fu privit cu ochi neîncrezători, iar Blanche nu fu lăsată să treacă decât până sub poartă.

– Fii bun și ai grijă de calul meu în timp ce mă înțeleg cu comandorul, îi auzi Blanche că-i spune unui frate în rasă castanie, și fu mirată văzând că Richard îi dă un ordin unui grăjdar pe un ton atât de prietenos și de blând.

Blanche fu nevoită să aștepte un sfert de ceas până să vină Richard înapoi.

– *Madame*, zise el stând lângă scara ei, ca să-i ajute să descălece, nu vi se poate oferi decât o carceră, dar acolo veți fi cel puțin în siguranță. Încăperea a și început a fi dereticată pentru dumneavoastră.

Blanche îl privi de pe cal și păli de indignare.

– O carceră ?

– Pe de o parte nu avem voie să primim femei în mijlocul nostru, iar pe de alta, aici, în afară de dormitorul călugărilor, nu există niciun alt loc disponibil. Fiți mulțumită că vi se îngăduie să rămâneți aici, am făcut apel la toată puterea mea de convingere.

Blanche nu vru să descălece.

– Du-mă în Olanda.

– Nu e timp.

– N-ai nevoie să mă însoțești personal. Cred că putem găsi pe aici o escortă.

– Nu veți găsi niciun cavaler dispus să vă întovărească. În împrejurările actuale, cu siguranță că nu vor să fie văzuți în tovărășia unei doamne.

Blanche prinse voinicește dârlogii în mâini și-și înfipse pintenii în burta calului.

– Atunci plec singură... mai bine decât să rămân în carcera voastră.

Richard fu nevoit să facă o săritură, ca să se ferească de potcoavele calului, dar prinse cu putere dârlogii și sili animalul să se oprească.

– Fiți înțeleaptă, *madame*, s-a făcut aproape întuneric. Este cel mai bun lucru pe care îl pot face pentru dumneavoastră. Aici sunteți mai în siguranță decât oriunde altundeva.

Richard era furios, dar chipul îi era ca de piatră.

– Piei din drumul meu, bastardule!

Vocea lui Blanche era amenințătoare; Richard abia izbuti să se ferească de lovitura puternică a cravașei ei. Blanche era prima persoană care făcuse să răsune porecla lui ca o insultă, și totuși chipul lui nu trăda că l-ar fi jignit.

Doi frați se repeziseră în ajutorul lui și siliră calul să stea liniștit. Richard o prinse pe Blanche de încheietura gingașă și o trase jos de pe șa, fără multe mofturi.

– Puteți intra, zise el. Sunteți în mâini bune.

Blanche privi ochii lui cenușii liniștiți, gura lui impasibilă și hotărâtă, forța lui irezistibilă și mantaua lui albă, largă, cu cruce. Și simți brusc dorința să-l sărute. Trupul ei tânjea după un bărbat; fusese nevoită prea îndelungă vreme să se lipsească de Aymer... Aymer...

– Te urăsc, zise ea, și scuipă pe jos, la picioarele lui. Văzu că ochii lui Richard se închid pe jumătate, și el se întoarse, fără să mai rostească niciun cuvânt. Blanche porni, docilă, cu cavalerul care mergea înaintea ei.

După utrenie, care în noaptea aceea îi stingherise somnul, îl auzi cum pleacă și rămase trează până ce zgomotul potcoavelor se stinse în depărtare.

„Un grand sommeil noir
Tombe sur ma vie:
Dormez, tout espoir,
Dormez, toute envie!

Je ne vois plus rien,
Je perds la mémoire
Du mal et du bien.
Ô, la triste histoire!“¹

Paul Verlaine,
*Sagesse*²

– Acolo e poarta Saint-Denis, zise Ferrand, și arată spre răsărit. În întuneric, Richard putu desluși trei mori, situate pe o movilă din afara zidurilor orașului. Știa că poarta orașului nu e departe. Câtva timp stătura așa, rotindu-și privirile, ca să facă bine cunoștință cu împrejurimile. Richard arată morile.

– Ați izbutit să țineți caii pregătiți acolo? Ferrand dădu din cap că da. Era singurul loc în care și-ar fi putut ține ascunși caii, până să vină clipa hotărâtoare. Și ceilalți? vru să știe Richard.

---

¹ „Ah, un negru somn./Viața-mi amenință:/O, speranță, dormi,/Dormi și tu, dorință!//Orb sunt ca-ntr-un hău,/Uit tot ce există/Și bine, și rău:/Ce poveste tristă!“ (fr.).

² *Înțelepciune* (fr.).

– Ne așteaptă ceva mai încolo, cu restul cailor. În plus, vreo zece oameni vor veni și ei din oraș ca să se amestece printre târgoveți. Ei ne vor deschide drumul.

În întinericul dinaintea zorilor, se duseră spre locul despre care vorbiseră și-și priponiră caii în partea de miază-noapte a movilei pe care se aflau morile. Richard își lepădă mantaua, și-o făcu sul și și-o puse la oblânc. Își pipăi pumnalul ascuns sub sărăcăcioasa îmbrăcămintă țărănească și privi în fugă orizontul, unde începuseră să mi-jească zorile. Privirea lui critică inspecta caii. Pelerin nu se odihniise aproape deloc după goana istovitoare spre Villers-le-Temple, dar Chançard se simțea, din fericire, mai în putere. Richard cântări șansele.

– Riscant, dar realizabil, zise el. Ai grijă să vii la timp. Ferrand dădu scurt din cap.

– Ne descurcăm noi, zise el.

– Cu ajutorul lui Dumnezeu, adăugă Richard, și dispăru în beznă.

Un șobolan o luă la fugă când simți apropierea pașilor lui Richard. Acesta auzi plescăitul, când jivina plonjă în apa din șanțul de la baza zidurilor orașului, și așteptă, ascuns în umbră. Un cocoș cântă de câteva ori. În lumina tot mai vie, Richard descoperi stâlpul ce indica locul în care urma să se înalțe rugul. Îl trecu un fior.

După ce lumina zilei deveni mai intensă, iar poarta orașului fu deschisă, Richard auzi în depărtare larma mulțimii de dincolo de zidurile orașului: prizonierul era adus. Vreo doisprezece călăreți, purtând uniformele gărzii regale, trecură de poartă, iar după ultimul, legat de cal cu o funie lungă, venea, poticnindu-se, Aymer, păzit de pedestrași.

În clipa în care călăreții îndemnară caii să meargă la trap, Aymer, cu o smucitură, fu tras deoparte. Se căzni cu disperare să-și apere cu brațele capul, în timp ce era târât

printre pietre, glod și bălegar. Cătușele de fier îi intraseră în carne.

Un mare număr de târgoveți se revărsaseră și ei pe câmpul de dincolo de poarta Saint-Denis. Se produse un tumult zgomotos. Oamenii săreau ca să se ferească de cai și după aceea se îmbulzeau în jurul trupului torturat al lui Aymer.

În pofida protestelor violente ale celor pe care îi îmbrâncea, Richard își croi cu coatele drum prin mulțimea îmbulzită. Izbuti să ajungă până la Aymer, înainte ca acesta să fie înconjurat de un cerc de pedestrași.

Aymer își ridică privirea. Când recunosc chipul familiar al lui Richard, își deschise buzele de pe fața sa schimonosită de durere.

– Ucide-mă, ucide-mă! Pune-mi capăt chinurilor! șopti el, abia perceptibil.

– Curaj, Aymer! mai izbuti să spună Richard, tot șoptit, înainte ca lovitura unei lănci să-l împingă înapoi în mulțime.

Apoi totul se petrecu foarte repede. Rugul era pregătit, iar Aymer abia se ținea pe picioare. Oamenii îl blestema și îl huiduiau, în timp ce trecea printre ei, și abia dacă îi făcură loc să treacă. Totuși, Aymer mergea acum drept ca lumânarea, cu capul ridicat în mod provocator, ca și cum insultele nu i-ar fi fost adresate lui.

Richard trecu în revistă spectacolul, cu o privire rece, dar hotărâtă. Se deplasă încet înspre mormanul de lemne, aproape nebăgat în seamă de cei din jur, cărând pe umeri o legătură de vreascuri. Mangalul ardea încet; să mori pe un asemenea rug însemna o dublă mucenicie. Richard îi urmă pe oamenii care cărau pe rug ultimul transport de lemne. Legat de stâlp, Aymer privea țință, cu capul ridicat, aerul cenușiu, murmurând o rugăciune. În fața lui, focul începuse să pâlpâie, ca să se târască agasant de încet înspre picioarele lui. Cei din jur

se dădură înapoi. În acea clipă, Richard sări înainte, printre flăcări, și-și azvârli crengile pe foc, care crescuseră numaidecât, formând un zid ocrotitor între el și mulțime. Cu pumnalul scos din teacă, Richard pipăi frânghiile cu care era legat Aymer.

– Calul meu! zise Aymer, reprimându-și un țipăt de durere, când Richard îi atinse brațele.

– Pleacă de acolo; focul se întinde repede! îi strigă lui Richard o voce de dincolo de cercul de legături de crengi.

Richard nu luă în seamă avertismentul. Văzu cu coada ochiului că un lăncier care încercă să ajungă până la el era reținut de un om din mulțime: unul dintre frații săi, fără îndoială. Se lăsă în genunchi și tăie frânghiile din jurul picioarelor lui Aymer, în timp ce unii oameni, care băgaseră de seamă ce se petrece, începură să strige:

– E Bastardul!

– Ucideți-l!

– Ardeți-i! Moarte templierilor!

Strigătele acoperiră trosnetele focului. Fură aruncate și alte vreascuri, atunci când Richard se întoarse din nou, ca să aștepte și să prindă caii. Se dădu înapoi din fața flăcărilor, care se înălțau acum chiar la picioarele sale. Prin vârtoare văzu că focul începe să se înalțe și în alte locuri, printre cei din jur, care încercară să găsească scăpare țipând și zbierând. Prin poteca creată astfel năvăli Ferrand, călare pe roibul său, târându-i după el și pe Chançard și pe Pelerin, fără să-i pese de cei pe care îi întâlnea în drumul său.

Richard prinse dârlogii lui Chançard și îl săltă pe Aymer în șa, în timp ce flăcările care ajunseseră până la el începuseră să-i cuprindă veșmintele.

– Urmează-l pe Ferrand! răcni el deasupra tumultului.

În clipa următoare, calul plecase, cu Aymer, care se prinsese de șa cu o singură mână, animat de curajul deznădejdiei.

Când Richard se întoarse ca să apuce dârlogii propriului său cal, spaima îi zgudui inima. Pelerin se dădu înapoi din fața focului, arătându-și dinții. Pesemne că duhoarea părului cabalin pârlit fusese cea care îl făcuse pe animal să intre în panică și să refuze să se supună ordinului. O barieră de limbi de flăcări, înaltă, lată de un metru, îl despărți acum pe Richard de calul său, în timp ce numeroase mâini lacome din mulțime ajunseră la frâul lui Pelerin. Dacă nu se încumeta să treacă prin foc, Richard avea să ardă și el.

– Pelerin! își chemă Richard calul, pe un ton poruncitor. Calul veni șovăitor lângă el, scăpând tocmai la timp de mâinile unui pedestraș care încercase să-l apuce de dârlogi.

Acoperindu-și fața cu brațul, Richard porni în goană prin flăcări, încălecă animalul înfricoșat și se repezi după ceilalți, trecând prin fumul care acum se afla pretutindeni în jurul lui. Un car cu fân, oprit în plină vâlvătaie, îl despărți de călăreții regelui, care fură înconjurați de târgoveții înspăimântați. Caii lor erau înnebuniți de frică, iar câțiva dintre ei își azvârliră chiar călăreții din șa. Richard își îndemnă telegarul negru. În fața lui goneau ca din pușcă Ferrand și Aymer, acum la mare depărtare. Aymer se ținea bine în șa.

„Slavă Domnului că au luat caii mai iuți“, își zise Richard. Își vârî tocurile în burta lui Pelerin, dar Pelerin era lent. Bietul cal trecuse printr-o grea încercare: goana ucigătoare la înapoierea de la Villers-le-Temple. Încă înainte de a ajunge la liziera Pădurii Chantilly, Richard băgă de seamă că gărzile regelui erau pe urmele sale. Numără șase și, pe toți dracii, unde îi erau frații? Nu spusese oare Ferrand că aveau să-i aștepte, ca să le acopere plecarea? Pelerin găfâia sub greutatea lui Richard; animalul nu mai avea viteză. În fața lui, la câteva sute de metri depărtare, se afla un pârau. Richard

măsură din ochi distanța dintre el și urmăritorii săi, și goni mai departe, până ajunse la apă. Acolo descălecă și trecu pâraul în vad.

Pe versantul celuilalt mal își așteptă urmăritorii, cu spada scoasă din teacă.

Călăreții coborâră cu băgare de seamă colina și se separară în trei perechi.

– Pe toți dracii! blestemă Richard printre dinți.

Porni călare de-a dreptul spre cei doi călăreți care se aflau chiar lângă el, și îi azvârli în apă. Ceilalți doi se dăduseră cu precauție înapoi, așa încât rămaseră teferi, iar ceilalți avură destul timp să se cațere pe mal. Richard își îndreptă repede privirea spre stânga și spre dreapta. Dacă ar fi rămas pe loc, ar fi fost împresurat din ambele părți: șase oameni erau, oricum, o forță superioară, căreia singur n-ar fi putut să-i facă față. Îi dădu pinteni lui Pelerin și îl goni în sus, pe mal, spre un loc în care putea să se miște mai în voie. Cei șase călăreți îl urmară în grup compact. Richard trase de dârlogi, își întoarse calul și îi dădu iarăși pinteni. Își căută o poziție fermă a genunchilor și-și descărcă forța calului său de luptă peste cei șase călăreți, strigând: *Vive Dieu Saint-Amour*, apoi, rotindu-și spada, îi făcu pe adversari să se împrăștie. Cu prima lovitură răsturnă un om din șa și îi făcu o rană adâncă în brațul drept următorului. Îl îndemnă pe Pelerin și, cu o săritură, ieși din ambuscadă. Acum era liber și putea să paraze atacul acolo unde voia el să-l primească: pe partea dreaptă a calului.

Al treilea călăreț făcu acum cunoștință cu forța armei lui Richard. Omul lunecă din șa cu un țipăt și cu o rană adâncă sângerândă în șold. Apoi Pelerin nu mai vru să execute nicio șarjă. Calul începu să șchiopăteze. Richard se simțea descoperit fără ocrotirea familiară a armurii, dar izbuti să reziste, în timp ce loviturile cădeau una după alta pe scut. Deodată, vârful unei lănci îl nimeri în piept.

Vestonul îi fu sfâșiat, iar sub veston Richard avea acum o rană sângerândă. Forța loviturii și durerea îl făcură să se răstoarne pe spate. Cu o lovitură puternică a spadei, Richard mai izbuti să frângă în două lancea, dar își pierduse echilibrul și simți că lunecă de pe șa. Dacă mâzga în care alunecase după ce se îndreptase din spate era sânge sau noroi nu știa. În orice caz, nu mai putea să se țină pe picioare decât anevoie, iar loviturile adversarilor săi se țineau lanț. În timp ce spadele zăngăneau, nu auzise oare tropot de cai care se apropiau?

O lovitură puternică îl răsturnă pe spate. Își pierduse scutul și gâfâia după aer. Gata. Acum puteau să-l ucidă. În clipa următoare, trupul uriaș al unui cal se afla deasupra lui. Potcoavele se agitau în aer, primejdios de aproape de capul lui. Richard se întoarse, își vârî fața în glod și încercă să-și apere capul cu brațele. O potcoavă îl nimeri. Richard scoase un strigăt, care fu acoperit de altul: *Beaucent à la rescousse*¹.

Ce se mai petrecu în continuare Richard nu-și mai putu aminti prea bine după aceea. Pe jumătate năucit de lovitura la cap, mai recunoscă strigătul de luptă al cavalerilor templieri. Când în cele din urmă se făcu liniște, Richard, zvârcolindu-se, izbuti să se scoale în picioare. Capul îi vâjâia. Deasupra lui se afla, ca să ocrotească trupul stăpânului său, pe care din nefericire îl năucise cu potcoava, infirmul Pelerin.

Richard se rezemă de gâtul curajosului animal și îi dezmiardă coama neagră. Văzu în depărtare caii fără

---

¹ Beaucent în ajutor (fr.) – strigăt de luptă al Templului. Beaucent (Baussant sau Beauséant): stindardul Templului. Numele pare să însemne „bicolor“, deoarece stindardul era împărțit în două câmpuri, unul alb și altul negru. Alții sunt de părere că numele Baussant vine de la *bienséant*, care înseamnă „cuvios“ și exprimă faptul că frații templieri se obligau să se poarte politicos cu ceilalți, în orice împrejurare.

călăreți ai adversarilor săi, galopând spre orizont, iar mult mai aproape, pe malul opus al râului, răniții care își luau tălpășița. La un pas în fața lui se alinieră cavalerii lui. Unul dintre ei descălecă.

— Scutul dumneavoastră, stăpâne, zise el, și îi întinse piesa stricată a echipamentului. Totul e în regulă, stăpâne? întrebă apoi cavalerul, aruncând o privire îngrijorată spre rana de la cap a lui Richard și spre cămașa plină de sânge.

— Poate că nu arăt, dar mă simt de minune, cu toate că... i-am jurat adineauri calului meu credință veșnică.

Cavalerii se uitară descumpăniți unul la altul. Erau nevoiți să se mai obișnuiască cu noul și tânărul lor comandor, cu hotărârile lui adesea imprevizibile. Era un om croit din cu totul altfel de material decât bărbații maturi sau mai vârstnici pe care se deprinseseră să-i vadă în fruntea capitulelor lor.

Richard deveni din nou serios și zise, fără ca în vocea lui să se audă măcar o umbră de reproș:

— Ați venit târziu.

— Am fost reținuți, stăpâne.

Richard nu mai ceru alte lămuriri. Îl prinse pe Pele-rin de dârlogi.

— Eu îmi continui drumul spre nord. Vă rog să păziți și de aici înainte drum, pentru a împiedica o eventuală nouă urmărire, zise el.

— *Oui, sire, de par Dieu*¹, se auzi ca într-un glas, apoi cavalerii încălecară și plecară.

Richard rămase singur. Își urmă drumul pe jos prin Pădurea Halatte, unde avea întâlnire cu Ferrand și cu Aymer. Îi găsi adăpostiți la baza unei coline înalte. Aymer, susținut de câteva pietroaie suprapuse, zăcea pe spate, ca să-și revină din diabolica goană, care îl costase

---

¹ Da, stăpâne, în numele lui Dumnezeu (fr.).

o bună parte din puterile, oricum destul de reduse, rămase încă în trupul său greu încercat. Pe chip îi apăru umbra unui zâmbet, atunci când Richard îi săltă anevoie brațul stâng, făcându-l, cu mâna sa rece ca gheața, să i se prindă de umăr. Aymer vru să spună ceva, dar, deși atât de impulsiv din fire, nu găsi cuvinte ca să-și exprime recunoștința. Ferrand îi întinse lui Richard o bucată de pânză curată.

– Nu mă pricep la acest gen de răni, zise el, șovăind. Richard dădu din cap că a înțeles.

– Vezi de Pelerin. Șchiopătează.

Înainte de a se întoarce din nou înspre Aymer, Richard luă câteva guri de apă și-și spală mâinile. Apoi scoase din tolă un urcior cu vin și îi dădu lui Aymer să bea. Cu nimic altceva decât un stomac gol în care turnă vin, Aymer se simți repede cuprins de o ușoară amețală. Totuși, fu nevoit să-și încleșteze dinții, atunci când Richard îi îndepărtă cămașa, ca să-i cerceteze rănila. Apare cu care i le spală fu o ușurare, iar bandajul curat o binefacere.

– Aymer! Vocea lui Richard îl trezi din amețala produsă de vin. Deschide gura. Aymer deschise gura. Știa ce are să urmeze: Richard îi vârî în gură un căluș și i-l legă cu o fașă, pe care i-o înnodă la ceafă. Ferrand! zise Richard. Am nevoie de ajutorul tău. Ține-i nemișcat celălalt braț.

Ferrand era livid, dar făcu ceea ce i se ordonase. Richard trată cu cea mai mare băgare de seamă masa de sânge și de puroi care fusese cândva mâna dreaptă a lui Aymer. Când atinse carnea vie și spală puroiul improșcând apă peste rană, Aymer, cu o mișcare reflexă, își smuci brațul. Richard aruncă o privire rapidă înspre Ferrand, care, cu fața întoarsă, avu nevoie de toată puterea sa să-l imobilizeze pe Aymer.

Mâna era făcută praf, degetele erau frânte și fărâmate – între degete călăii Inchiziției introduseseră, pieziș, bare metalice ascuțite și le forțaseră să pătrundă adânc, rupându-i oasele palmei. Ceea ce rămăsese era o masă purulentă informă, în care începuse să-și facă apariția cangrena. Richard își trase pumnalul din teacă. Extirpă repede și cu mână sigură carnea atacată, în timp ce Aymer își smucea capul dintr-o parte în alta. Să țipe nu putea, dar întregul trup îi era crispat de durere, luptând ca să se elibereze din strânsoarea celor doi bărbați. În cele din urmă, Richard îi puse un bandaj, menit să oprească hemoragia și să ocrotească rănile.

– Ar fi nevoie de un medic, cât mai repede cu putință, zise el, scoțându-i lui Aymer călușul din gură. S-ar putea să-și piardă mâna dreaptă.

Cu o cârpă umedă, Richard șterse sudoarea de pe fruntea prietenului său.

– Trebuie să ne continuăm drumul. Poți să stai în șa, Aymer? întrebă Richard.

Aymer dădu din cap că da, iar Richard îl sprijini când acesta se duse, împleticindu-se și gâfâind din greu, spre cal.

– Dă-mi mantaua, Ferrand, ceru el, peste umăr.

Când Ferrand îi întinse mantaua, Richard înfășură cu ea trupul lui Aymer, care tremura.

– Te porți cu mine ca și cum aș fi un infirm nenorocit, bâigui Aymer, și prinse cu putere cu mâna stângă dârlogii lui Chançard.

– Ai febră, zise Richard, luând-o înainte pe drumeag, cu Pelerin, schiopătând, după el. Trebuie să ajungi cât mai repede la Courtrai¹, până nu te prăbușești.

– Unde ai de gând să mă duci? În Flandra?

---

¹ Oraș în Flandra. Numele flamand: Kortrijk.

– Da. Unde altundeva crezi că te poți afla în siguranță?

– Nu siguranța mea mă preocupă, ci cea a lui Blanche. Vor reuși s-o găsească; le-am spus numele ei. Trebuie să-i dăm ajutor sau mă întorc la Paris în clipa asta.

– Voi sunteți de acord cel puțin în ceea ce privește un singur lucru, rânji Richard. Nici Blanche n-a vrut altceva decât să se înapoieze, ca să înfrunte primejdia. E în siguranță.

Uitase cu totul de domniță. Aymer îl privi. Nu crezu, bineînțeles, niciun cuvânt din spusele lui Richard.

– Mi-au spus că e prizonieră în propriul ei castel și că va fi dusă la Paris ca ostatică, dacă nu colaborez cu ei. Minți, Richard.

– Pesemne că știi tu mai bine.

– Încerci să mă atragi în locuri mai sigure, dar eu nu pot s-o las la Paris. Nu plec din Franța fără ea.

– Pe onoarea mea, Aymer: e salvată. Am dus-o la frații noștri din Villers-le-Temple, cu toate că celula în care e închisă nu prea îi e pe plac. E bine ocrotită; nimeni n-are s-o caute acolo. De îndată ce ai să fii din nou în puteri, mergem s-o eliberăm.

Aymer tăcu și îl privi ținând pe Richard.

– E adevărat, adăugă Ferrand. Am văzut-o. E nespus de frumoasă.

Aymer îi mai zâmbi, cam neîncrezător, lui Richard.

– Dacă e adevărat, ți-ai încălcat jurământul de dragul meu, frate. Pentru Dumnezeu! Trebuie să-mi povestești totul despre expediția asta.

– Mai târziu, răspunse Richard. Ajunseseră la marginea pădurii. Iată drumul spre Flandra. Luați-o din loc, altminteri totul va fi fost în zadar.

Richard se uită după ei, până ce dispărură în depărtare și apoi, dând din cap, își aținti privirea spre copita vătămată a lui Pelerin.

– Hai, tovarășul meu, zise el, ca să-i dea curaj, nu mă lăsa de izbeliște. Tu ești tot ce mai am pe lume.

Cu un viscol dinspre sud-vest pieziș în spate, Richard mai făcu încă trei zile până la Kortrijk, mergând pe jos, alături de capul negru al calului său șchiop. Știa că numai o lungă perioadă de odihnă va fi în stare să-i vindece osul, și asta era tocmai ceea ce își putea dori, atât pentru nobilul animal, cât și pentru sine însuși. Înainta în continuare, bălăcindu-se în noroi, luptând împotriva oboselii și simțind că încet-încet îl părăsesc puterile. Nu se oprea decât din când în când, ca să mai bea o gură de apă din urcior. Când, în sfârșit, cu totul istovit, trecu de poartă și începu să calce pe străzile pietruite ale orașului Kortrijk, frigul îi pătrunsese până la oase, făcându-l să tremure violent. După-amiaza era rece. Ca printr-o ceață deasă găsi drumul spre hanul în care urma să-l caute pe Ferrand, așa cum se înțeleseseră. Îl dădu în primire pe Pelerin unor grăjdari și le spuse să facă tot ce le va fi în putință ca să-l vindece.

Apoi pătrunse în han și întrebă de camaradul său. Ferrand îi și auzise clinchetul pintenilor pe culoar și îl îmbrățișă frățeste, apoi îl duse în camera sa, unde focul trosnea vesel în cămin.

– Slavă Domnului că ești aici. Mă temeam că ai fost ajuns din urmă de alți călăreți din Paris.

Richard îi răspunse cu un zâmbet obosit.

– Cum se simte Aymer?

– Mult mai bine. Febra a început să crească de îndată ce am trecut granița, dar am izbutit totuși să-l aduc până aici. Între timp, un medic i-a amputat mâna. Prima noapte a fost cea mai rea, dar încetul cu încetul, Aymer își revine.

– Lăudat fie Domnul, oftă Richard, și se prăbuși pe un taburet de lângă cămin, întrebându-se de ce mai tremură, în pofida căldurii plăcute din cameră. Dă-mi un pic

de vin, zise el, cu o voce slabă, pe care chiar el însuși abia și-o recunoscuse.

Ferrand îl privi și veni mai aproape de el.

– Am o presimțire neagră: că-mi mai vine încă un pacient în postul meu de prim-ajutor.

Ajunse lângă prietenul său tocmai la timp ca să-l prindă pe când acesta se prăbușea cu fața înaintea, cât pe-acți să cadă în foc, în timp ce, pe jumătate lucid, mai protesta:

– Nu te speria. M-am născut în zodia Berbecului. Suport febre foarte mari.

Cei trei cavaleri din Kortrijk își reveniră după cumplita lor aventură și se pregăteau să înfrunte lumea cu puteri reînnoite. După ce o eliberară pe Blanche din izolarea ei de la Villers-le-Temple, grupul porni spre Brugge¹, unde urma să se îmbarce pe una dintre navele flamande care transportau lână.

Aymer avea să-și însoțească iubita în Anglia și să-și amâne înapoierea în Franța până va învăța să se folosească de mâna stângă.

– Chiar dacă-mi pierdeam ambele mâini, și tot așa fi continuat să lupt cu pumnalul între dinți! declarase el, cu o privire belicoasă în ochi, după amputarea mâinii drepte.

Iar Blanche, în clipa revederii lor, îi șoptise:

– Atâta vreme cât restul ființei tale rămâne același, dragul meu, n-am să mă plâng.

Aymer îi pusese pe iscușii croitori flamanzi să-l îmbrace în straie noi. Purta o scurtă elegantă, făcută din stofă scumpă verde și albastră, iar deasupra, în anotimpul friguros, un *surcot*, un fel de pardesiu cu șlițuri care lăsau libere mânecile încheiate strâns ale scurtei. Richard

---

¹ Oraș în Flandra. Numele francez: Bruges.

își procurase un echipament deosebit de practic: „ținuta de lucru“, cum o numea el, alcătuită dintr-un surtuc tradițional, un pardesiu care îi ajungea până la gleznă, făcut din serj brut negru, culoare nu prea uzuală. Mantaua sa grea, care cădea în falduri largi până la pământ, avea aceleași culoare sumbră.

Astfel ajunseră pe la ora amiezii la Brugge. Cei doi cavaleri care urmau să plece în Franța își luară rămas-bun pe chei de la Aymer și de la Blanche. Ferrand îl bătu pe umăr pe Aymer și îi spuse, făcându-i cu ochiul înspre Blanche, că-i urează cât mai multă plăcere în timpul șederii în Anglia. Apoi Blanche întinse mâna și i-o scutură pe a lui Ferrand, așa cum i-ar fi scuturat-o un bărbat. Richard scutură cu oarecare stângăcie mâna stângă a lui Aymer și zise cu o umbră de nostalgie:

– Are să-ți placă Anglia. E o țară frumoasă.

– Și tu ai fi spus despre Franța același lucru, dacă ai fi văzut-o înainte de a se fi răspândit asupra ei atâta fără-delege, răspunse Aymer.

Câtva timp, cei trei bărbați stătură tăcuți unul lângă altul. Cu mai puțin de o zi înainte, un curier le adusese din Franța vestea că papa, încurajat de mărturisirile depuse de mai bine de o sută de cavaleri templieri din Paris, emisese bula *Pastoralis Praeeminentiae*, în care le ordona tuturor suveranilor să-i aresteze pe cavalerii templieri și să le confiște bunurile în numele său. Filip triumfa.

Richard își puse mâna pe umărul lui Aymer, îndemnându-l:

– Fă-i pe frații noștri din Anglia să înțeleagă, pentru numele lui Dumnezeu, că și ei sunt amenințați, că trebuie să se înarmeze și ei împotriva unui asemenea atac. Eduard va ceda, mai curând sau mai târziu.

Aymer ducea cu el o scrisoare a lui Richard, adresată lui William de la More, comandorul provinciei engleze

a Templului. Scrisoarea conținea o relatare completă a sorții tragice a templierilor din Franța, care, după cum presupunea Richard, nu era cunoscută decât parțial de membrii englezi ai ordinului. Richard îl sfătuia pe maestru să ia contact cu cardinalul de Corbara și să încerce, prin intermediul acestuia, să-l influențeze pe papa Clement. De asemenea, îi cerea să trimită cât mai repede cu putință curieri în celelalte provincii ale Templului, deoarece el, Richard, nu are destui oameni la dispoziție în acest scop. Totodată, îl ruga să binevoiască a-l primi cu dragoste pe Aymer, în pofida purtărilor extravagante ale acestuia, și să-l lase să facă exerciții în Templu, ca să ajungă să se poată apăra cu spada ținută în mâna stângă. Richard anexase și un răvaș pentru Thomas de Lincoln. Știa, totuși, că maestrul va citi răvașul acesta înainte de a i-l înmâna lui Thomas de Lincoln. Răvașul, care poate că nu avea nici măcar să ajungă în mâinile lui Thomas, se încheia cu următoarele rânduri:

„Există o chestiune care nu-mi iese din minte și pe care țin să v-o expun dumneavoastră, căci dumneavoastră m-ați călăuzit din clipa în care m-am înapoiat din Țara Sfântă. Cu cât cuget mai mult la această chestiune, cu atât mai ciudat mi se pare că nu mi s-a spus niciodată cine au fost părinții mei. Nu pot să ajung decât la o singură concluzie și de aceea mi se și spune Bastardul, nume sub care sunt cunoscut în toată Franța. Știu că am lepădat trecutul care nu face parte din viața mea de templier. De aceea nici nu vreau să fac uz, în niciun alt mod, de cunoașterea obârșiei mele, decât ca să-mi ostoiesc astfel sufletul. Pentru mine, porecla de Bastard are, de fapt, un alt înțeles: mă simt un fiu nelegitim al Templului și, după ce am fost exclus pentru un motiv pe care nu-l înțeleg, tot mai vreau să-mi pun viața și trupul

în slujba ordinului și mă simt legat în aceeași măsură de obligațiile pe care mi le-am asumat prin prestare de jurământ.

Dat și semnat cu cinci zile înainte de sărbătoarea Sfântului Andrei, anul Domnului 1307.

Richard Bastardul“

Richard se întoarce către Blanche și făcu o plecăciune respectuoasă.

– *Madame*, vă cer iertare pentru nepriceperea și grosolănia cu care v-am tratat.

Blanche își ridică frumoasele sprâncene a mirare. Nu se așteptase la asemenea cuvinte din partea cavalerului care o biciuise în repetate rânduri cu limba lui ascuțită, numai pentru că voise să opună rezistență propriei ei tulburări și nesiguranțe.

– Nu am de ce să te iert, cavalerie. Am preferat să-ți dau ajutor în loc să rostesc rugăciuni într-o chilie, dar unele lucruri le înțeleg mai bine acum. N-ai făcut decât ceea ce ai fost silit de împrejurări să faci. Îți îngădui să-mi săruți mâna.

Îi întinse mâna. Richard fu cât pe-acți să cedeze ispitei de a-și lipi buzele de fragedele degete albe ca laptele, pe care se lăfăia un inel cu un rubin mare, ca o coroană pe o pernă de culoarea fildeșului. Dar regulile nu-i dădeau voie.

– Nu vreau să vă jignesc, *madame*..., zise el, încurcat, văzând că ochii ei sclipesc.

– Aha, înțeleg, zise ea; vocea îi era melodioasă și i se potrivea mai bine decât tonul rece pe care îl folosisese mai înainte. Atunci, care vrei să-ți fie răsplata? Căci ai avut curajul să-mi salvezi din foc iubitul...

– N-a fost curaj, *madame*. Mi-am făcut numai datoria.

– Modestia aceasta te onorează. Îmi pare bine că nu toți templierii respectă cu strictețe regulile.

Îl privi cu coada ochiului pe Aymer. Richard nu răspunse și privi peste capul ei drumul de apă, aflat acum între el însuși și bătrânul care îi insuflase acest mod de viață sever, devenit acum a doua sa natură. Auzi de departe vocea lui Blanche:

– Ca dovadă de recunoștință, am să încerc să-i influențez pe regele dumitale și pe logodnica lui. E încă tânără, dar e o fată deșteaptă. Am să-mi dau toată osteneala să te ajut.

Richard reveni la realitate și o privi pe Blanche drept în ochi.

– Să nu faceți asta pentru mine, *madame*, ci pentru Templu.

„Fiți dar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii.“

Matei, X, 16.

Richard străbătu îngândurat străzile animate ale Parisului. Guillaume de Nogaret era stăpân pe situație, deoarece papa făcuse jocul lui Filip. Trimisese la Curte, ce-i drept, doi cardinali, cu cererea expresă să-i pună pe arestați sub supravegherea clerului, în loc să-i lase să fie interogați de către Inchiziție în prezența unor laici, dar îi alesese în acest scop pe cardinalii Bérenger Frédol și Étienne de Suisy. Amândoi proveneau din anturajul Curții lui Filip: înainte de urcarea pe scaunul pontifical a lui Bertrand de Got, arhiepiscop de Bordeaux, sub numele de Clement al V-lea, Frédol fusese episcop de Béziers, iar Suisy, cancelar al Franței. Frédol și Suisy aveau să se lase prea lesne convinși de către rege că arestații aflați acum în cele două fortărețe pariziene ale Templului, castelele Corbeil și Moret-sur-Loing, și în altele asemenea lor, nu au nevoie de un alt loc de detenție. În privința aceasta nu încăpea nicio îndoială. Totuși, prezența celor doi prelați îl făcuse pe Richard să spere. Frații lui aveau să găsească desigur prilejul de a le declara că mărturiile le fuseseră smulse sub amenințări și folosirea torturii.

Richard merse înainte, cu pași hotărâți. În abația Saint-Martin-des-Champs îl aștepta un alt cardinal. Nu

Suisy sau Fré dol, ci Thibaut de Corbara, care plecase la Paris împreună cu colegii săi sub pretextul altor trebur.

Clinchetul pintenilor săi și scârțâitul cizmelor sale tulburară liniștea mănăstirii. În claustrul abației, prelatul îi și ieși în întâmpinare, iar Richard căzu degrabă în genunchi, ca să sărute inelul.

— Monsenior, sunt bucuros să vă pot saluta aici, zise el, înainte de a se ridica.

— Mergi în continuare alături de mine; aici putem vorbi nestingheriți, răspunse cardinalul.

Se plimbară agale împreună, prin claustru, prelatul cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune, iar cavalerul cu mâna stângă pe garda spadei și gesticulând vehement cu dreapta.

— Au trecut cincizeci de zile din noaptea în care au fost arestați frații mei, începu Richard. Am să vă dau câteva cifre seci, care conturează cu precizie situația, așa cum se prezintă ea astăzi. Avem înlăuntrul hotarelor regatului lui Filip vreo cinci până la șase sute de comanderii, cu, după aprecierea noastră, vreo trei mii de cavaleri. Până acum am putut să dăm de urma unui număr de vreo opt sute dintre ei. Aproape un sfert dintre aceștia au și murit pe masa de tortură. Aproape două sute dintre frații noștri, monsenior! Numai la Paris, din cei o sută și patruzeci de arestați, treizeci și-au și pierdut viața din cauza torturilor. La Sens au murit tot așa douăzeci și șase, iar la Caën, la Cahors, la Bigorre, la Carcassonne, la Clermont, numărați-i dumneavoastră... Cardinalul dădu neîncrezător din cap. Câți dintre ei n-au cedat acestei intimidări? zise în continuare Richard, vorbind tot în surdină, în pofida violenței modului său de a argumenta. La Paris numai doi. Vă puteți închipui cât de mare a fost chinul sufletească al tuturor celorlalți, care au recunoscut? Făcând abstracție de suferința lor trupestă.

– Aceste spuse le poți întări prin dovezi, frate Richard? Cuvintele, ele singure, nu sunt de ajuns ca să mă determine să-i transmit Sfântului Părinte o învinuire atât de grea la adresa inchiizitorului.

– Vă voi prezenta dovezile înaintea înapoierii dumneavoastră la Poitiers, îl încredință Richard. Sanctitatea Sa s-a lăsat amăgit de numărul mare al mărturisirilor, monseniore. Unor asemenea mărturisiri nu trebuie să li se atribuie nicio valoare.

– Papa Clement este un om mărinimos, frate Richard. Dacă ceea ce spui se întemeiază pe adevăr, papa va manifesta desigur înțelegere față de indignarea dumitale. E un om blând, care va deplânge desigur cele întâmplare.

Vocea cardinalului trăda neliniște. Înaltul prelat părea să nu fi cunoscut adevărata natură și amploare a tragediei care se desfășura sub ochii săi.

– Trebuie să-l oprim pe Filip până nu e prea târziu! zise în continuare Richard. Numai papa poate pune capăt acestui spectacol dezgustător. Nu pot să subliniez cu destulă tărie faptul că Sanctitatea Sa ar fi trebuit să împiedice tot ce se petrece aici. Noi nu suntem subordonați jurisdicției episcopale, și nici Inchiziția dominicanilor nu are putere asupra noastră. O serie de privilegii foarte vechi glăsuiesc că tot ceea ce privește Templul rămâne de competența exclusivă a curiei și a papei. Contrazicând aceste privilegii însă, papa a emis bula *Pastoralis Praeeminentiae*. Pentru numele lui Dumnezeu, monseniore, acesta a fost ultimul lucru la care ne-am fi așteptat.

Prelatul își puse mâna pe mâneca lui Richard și îl trase mai aproape de el.

– Filip e un om primejdios, zise el, dar atât de încet, încât Richard abia dacă îi putu înțelege cuvintele. Îl cunosc mai de mult decât dumneata. Papa mai ține minte și

acum ce s-a întâmplat cu Bonifaciu al VIII-lea. Ca să nu mai vorbim despre Nogaret¹. Clement pune totul în mișcare ca să nu aibă de-a face cu el, ceea ce, din păcate, nu izbutește întotdeauna. Influența lui Filip merge mult mai departe decât te temei până acum, fiule.

– Până unde anume, monseniore ?

Cardinalul oftă și-și puse mâna pe crucea de aur atârnată de prețiosul lanț pe care îl avea la piept.

– Este un secret public că papa se află în puterea regelui Filip, deoarece Filip l-a ajutat să urce pe tronul pontifical. Dar ceea ce nu se știe este că Filip, așa sună zvonurile în sânul curiei, a procedat astfel cu anumite condiții, a căror natură n-am s-o dezvălui. Se zice că Filip i-a pus șase condiții, din care cinci au și fost îndeplinite. Despre a șasea și ultima se zice că regele vrea s-o tăinuiască până ce ajunge la un anumit moment și într-un anumit loc, într-o „chestiune foarte importantă și foarte secretă”. Încep să mă tem tot mai mult că e vorba de Templu. Dacă așa stau lucrurile, atunci Templul este pierdut. Dacă papa nu colaborează, Filip îl strivește, așa cum

---

¹ La sfârșitul secolului al XIII-lea s-a iscat un diferend între papa Bonifaciu al VIII-lea și regele Filip al IV-lea, din pricina unui impozit pe care regele Franței îl impusese clerului. Diferendul a luat proporții, devenind o luptă acerbă. Guillaume de Nogaret a început o campanie de pamflete, ca să submineze prestigiul papei. L-a învinuit de fel de fel de fărădelegi, de sodomie și de erezie, fiind secondat în această campanie de către Guillaume de Plaissans. În anul 1303, Filip l-a trimis pe Nogaret la reședința de vară de la Anagni a lui Bonifaciu, cu misiunea de a-l aduce pe papă în Franța, unde Filip urma să convoace un conciliu care să-l condamne pe cleric. Nogaret a împresurat orașul, a pătruns în palatul papal și l-a înjurat de mama focului pe papă, care, la rândul-i, a aruncat asupra lui Nogaret și a oamenilor acestuia toate blestemele cerului. După aceea, Sciarra Colonna, un aliat al lui Nogaret, i-a dat papei o palmă, cu o mână în mânășă de fier. Papa a fost, ce-i drept, eliberat de populația din Anagni și de patru sute de călăreți romani, și dus la Roma, dar n-a putut să uite, mai cu seamă din punctul de vedere moral, palma. A murit la o lună de la aceste evenimente (n. a.).

l-a strivit pe Bonifaciu. Și Bonifaciu a fost un om de atâtea ori mai puternic și mai dârz decât Clement, un caracter aproape la fel de vajnic ca Filip.

Richard își încleștă dinții și mormăi în surdină:

– Atunci suntem lăsați la discreția unei Biserici măcinate de corupție?

Cardinalul nu-i răspunse pe șleau.

– Dumnezeu mi-e martor că nu ți-am spus decât ceea ce bănuiesc. Ți-am acordat încredere, fiule, deoarece găsesc că ai dreptul să știi împotriva căror forțe ai pornit la luptă. Să nu mă faci să regret această încredere; ceea ce s-a vorbit aici să rămână între noi. Sanctitatea Sa este un om bun și milostiv, care n-are să vă sacrifice cu una, cu două. N-are să piardă niciun prilej de a vă ajuta, dacă va avea posibilitatea.

Richard dădu din cap, resemnat.

– Ați vrea să-i rugați pe cardinalul de Suisy și pe cardinalul Frédol să-și petreacă noaptea de mâine aici, în abație? Întrebă el; și adăugă ritos: Nu amândoi. Unul dintre ei este de ajuns.

Era noapte, a doua noapte după convorbirea sa cu cardinalul Thibaut de Corbara, în abația Saint-Martin-des-Champs. Burnița. Vântul mătura frunzele căzute în grădina mănăstirii, care era înconjurată pe toate cele patru laturi ale sale de stâlpi de piatră. Richard abia vedea unde calcă, dar își aminti fiecare lespede. Coti spre stânga, pipăi ca să găsească butonul ușii și împinse ușurel panoul de lemn. Ușa nu era zăvorâtă. Richard pătrunse în încăpere, nedeschizând ușa mai mult decât era nevoie ca să-l lase să treacă. În încăpere nu ardea decât o lumânare, și Richard putu să deslușească patul lipit de peretele opus al odăiței. Cardinalul dormea. Era culcat pe spate, cu pătura trasă până la subsuori și cu mâinile pe

piept, „asemenea unei statui de piatră pe un mormânt“, își zise Richard. Se duse spre omul adormit și se aplecă.

– Monsenior! șopti el, scuturându-l încetișor încolo și înapoi. Treziți-vă!

Prelatul tresări speriat. Ridicându-și capul, se prinse cu ambele mâini de marginile patului și încercă să vadă în întuneric.

– Îmbrăcați-vă! Repede! zise Richard, vârându-i în mâini o boccea cu straie, pe care prelatul o prelua protestând.

– La ora asta? Ce?... Tăcu și-și coborî picioarele lângă pat, căci recunoscuse vocea care îi vorbise pe șoptite. A, dumneata ești, zise el, și începu să se îmbrace, fără comentarii, mototolind cu stângăcie hainele civile, pe întuneric.

– Cine doarme alături? Frédol sau Suisy? întrebă Richard.

– Frédol.

Richard dispăru în camera de alături. Avu nevoie de ceva mai mult timp și mai ales de mai multă putere de convingere ca să-l determine pe Frédol să plece din abație în toiul nopții, îmbrăcat în straie civile, dar, în cele din urmă, Richard apăru din nou în camera lui Thibaut de Corbara, cu Frédol lângă el.

– Pe fereastră, zise el, aplicând o ultimă corectură îmbrăcăminții cardinalilor.

Prelaților le veni destul de greu să se cațere pe fereastră strâmtă de deasupra patului, dar brațele vânjoase ale lui Richard îi sprijiniră, încât aterizară cu bine în partea cealaltă.

– Unde ne duci? vru să știe Frédol.

– Într-o închisoare.

Cardinalul își făcu o cruce și îl urmă pe personajul sumbru de lângă el prin biserica abației și, printr-o ușă dosnică, spre exterior.

– Unde îți sunt camarazii? întrebă Corbara încetișor, după ce lăsaseră în urma lor strada lată și intraseră într-un labirint de poteci întunecoase și puturoase.

– Au și sosit, și sunt acolo, ca să puteți intra în deplină siguranță.

Merseră tăcuți mai departe, bine înfășurați în manta-
lele lor, până ce Richard se opri brusc în fața unei uși care
fu deschisă de îndată ce ciocăni de trei ori în ea. Ușa dă-
dea într-o galerie îngustă, care ducea la o poartă dosnică.
Aceasta, la rândul ei, dădea spre o clădire de piatră, care
se lăuda cu un mic turn pătrat. Ascuns sub portic, cu o
mână pe butonul de fier al ușii, îi aștepta unul dintre oa-
menii lui Richard, îmbrăcat în straie preoțești. Richard îl
privi întrebător și primi drept răspuns o scurtă plecăci-
une, care însemna că totul e în regulă.

– Să nu scoateți niciun cuvânt. Priviți numai și ascul-
tați, le șopti Richard celor doi prelați.

Corbara dădu din cap că a înțeles și îi urmă pe ceilalți
în încăpere, unde ardea o făclie. Frédol intrase cam în silă.
Richard aprinse încă o făclie, o luă cu el, coborî pe o scară
abruptă și trecu printr-un culoar scurt. Pășii cu băgare de
seamă peste trupul unui personaj adormit și coborâră toți
trei încă o scară în spirală. Un om murdar, cu o barbă de
trei zile, îi aștepta cu mâna întinsă. Richard îi vârî un gal-
ben în palmă. Omul rânji și îi lăsa să treacă. Merse chiar
atât de departe încât le dădu ajutor la trasul zăvoarelor și
la deschiderea ușii, ale cărei balamale scârțâiră din pricina
umezelii.

– Din fericire, corupția nu se mărginește la Biserică,
zise ironic Richard.

În fața lor se deschise o celulă rece și jilavă. Un cu-
rent groaznic conferea încăperii o răceală extrem de
neplăcută, încât cardinalii intrară în celulă cu oarecare
reținere. Era o celulă strâmtă. O vegetație verde, lipi-
cioasă, crescuse pe jumătatea inferioară a pereților de

piatră. Șopârle și salamandre fugiră din fața picioarelor vizitatorilor, în timp ce în colțul opus țâșni ceva din noroiul de pe jos, care sclipea sub lumina făcliei. Poate că fusese un mic șarpe.

Lângă pereți și pe un pat de paie stăteau în picioare sau în capul oaselor aproape o duzină de personaje fantomatice, cu ochii larg deschiși și căzuți în fundul capului din pricina lipsei de hrană. Straietele lor albe erau zdrențuite și murdare: nu mai aveau nimic din caracterul impunător de odinioară. Câteva clipe, cardinalii rămaseră pe loc, ca ținuiți, fără glas. Apoi Richard își croi cu umerii un drum pe lângă ei, prin golul ușii, și își liniști degrabă frații.

Câtiva dintre ei fură vizibil ușurați când îi zăriră chipul. Ceilalți priveau tăcuți, în timp ce Richard le dădu binețe și se lăsă pe vine lângă cei cinci bărbați de pe patul de paie. În timp ce Richard le cerceta rănille, nu fu schimbat între ei niciun cuvânt, deoarece tăcerea le era impusă de reguli.

Corbara și Frédol urmăriră mișcările lui Richard și, poftiți de acesta printr-un gest, se apropiară ca să vadă rănille îngrozitoare pe care le îngrijea. Din ce în ce mai mirat, Corbara văzu apoi că tânărul cavaler pune la loc, cu pricepere, un braț fracturat. În pofida frigului din celulă, pe fruntea lui Richard se prelingeau picături de sudoare, deoarece această muncă era o corvoadă anevoioasă, care cerea multă forță fizică. Pentru prima dată, Corbara nu-l văzu pe Richard ca pe un aventurier temerar, cu mobiluri nobile, ci recunoscu în el imaginea adevăratului templier: un om serios și tăcut, cu trupul și mintea învățate să se roage și să lupte și să asculte de porunca ordinului său, alături de frații săi.

– *Mort Dieu!* blestemă templierul, ceea ce îl făcu pe cardinal să tresară și să se trezească din meditație. Bietul om n-are să mai poată umbla niciodată.

Richard arată picioarele victimei, arse atât de adânc de fierbințeala focului, încât carnea se dezlipise de pe oasele labei, care se desprinseseră unul de altul.

— Nogaret și Imbert n-au să vă lase niciodată să vedeți asemenea lucruri, zise Richard, îndreptându-se către Frédol. Dar frații mei vor vorbi, chiar dacă dumneavoastră ați prefera să nu știți nimic. Guillaume Imbert are nevoie de mărturisiri, ca să-i convingă pe ceilalți monarhi ai creștinătății să urmeze pilda lui Filip. Și de aceea trebuie să sângerăm noi, monseniore. Cardinalul dădu mașinal din cap, dar Richard nu era încă mulțumit și îi arată alți doi cavaleri care zăceau pe jos, nemișcați. Victime ale așa-numitului *chevalet*¹. Mădularele le-au fost complet fracturate pe masa de tortură. Și îi arată glezna unui al treilea. *Le brodequin*², zise el scurt, fără altă explicație. Articulația gleznei fusese complet fracturată de o unealtă de tortură, care mai purta și numele măgulitor de „gheată spaniolă“. A încercat să se împotrivească rostind rugăciuni și apoi respingând învinuirile. După necesara „putere de convingere“, a ingenuncheat plângând și a recunoscut jumătate din învinuiri. Frédol începu să tremure, dar nu rosti niciun cuvânt. În cele din urmă, Richard îi făcu semn unui al patrulea să vină lângă el. Cuprinse cu brațul umerii nefericitului cavaler și zise: Fratele Gautier, în vârstă de douăzeci și patru de ani. Și-a pierdut aproape în întregime bărbăția în camera de tortură. I-au atârnat greutăți de organele genitale. Acestea sunt uzanțele profesionale ale dominicanilor. Spectacolul trebuie să fi fost atât de sfâșietor, încât un călugăr prezent la interogatoriu a exclamat în cele din urmă: „Nu-l căzniți prea mult; e încă atât de tânăr!“ Vreți să vă arăt

---

¹ Șevalet (fr.).

² Coturnul (fr.).

rănilor lui? Cardinalul, cu o privire plină de groază, dădu din cap că nu. Vă simțiți zguduit, monseniore, întreabă Richard. Noi suntem obișnuiți să suferim în luptă, suferința este un important element component al educației noastre militare. Ceea ce m-a zdruncinat și mai mult încă este că inchișitorul n-a fost mulțumit nici cu ceea ce a obținut. Le-a dat unora dintre prizonieri un document falsificat, care provenea, după cum susținea el, de la marele maestru al ordinului nostru și care cuprindea un îndemn de a recunoaște învinuirile. Frédol îl privi tăios.

– Văd cum a socotit inchișitorul că trebuie să-i facă pe prizonieri să vorbească, dar dumneata n-ai nicio dovadă care să justifice această din urmă învinuire, atât de serioasă, îl combătu el pe Richard. Nu e decât o presupunere. De unde știi că a fost vorba de un fals? Până la urmă, Molay a recu...

– Da, a recunoscut în public, sunt de acord, zise Richard, tremurând de mânie, dar a recunoaște după ce ai fost silit prin metodele pe care le-am constatat împreună adineauri, monseniore, este una; iar să-i poștești literalmente pe cavaleri să săvârșească aceeași trădare este cu totul alta, și nu-l socotesc pe marele maestru în stare de o asemenea lașitate, căci n-am alt cuvânt mai nimerit. Aș putea chiar să jur că el nici n-are habar de existența acelei scrisori. Cred că nu e prea greu de intrat în posesia pecetii de la unul dintre prizonieri și de a o reproduce în ceară!

Cardinalul rămase tăcut, cu toate că se cam îmbujorase la față, și se lăsă condus de Richard pe culoarul îngust. Înainte de a închide ușa, Richard se mai adresează încă o dată prizonierilor:

– Să nu vă pierdeți curajul, fraților, și să nu vă temeți. Dumnezeu v-a și iertat, pentru că El cunoaște adevărul, El știe că suntem nevinovați!

După ce zăvorî uşa şi se întoarse, Richard întâlni privirea lui Frédol. Cardinalul îi barase drumul pe culoarul îngust.

– Dumneata îţi arogi dreptul de a rosti cuvinte pe care nu eşti împuternicit să le rōsteşti. Dumneata eşti un călugăr, un frate, nu un preot. N-ai dreptul să dai cuiva absoluţia pentru păcatele sale sau să vorbeşti despre iertare, necum să hotărăşti cine e nevinovat.

– Vă jur pe Dumnezeu, monseniore, răspunse violent Richard, e bine că n-aţi spus asta când mai eraţi înăuntru, pentru că v-aş fi zdrobit creierii! Făcându-se că nu vede rânjetul discret al unuia dintre camarazii săi, care stătea în culoar cu o făclie în mână, Richard zise în continuare, abia stăpânindu-şi mânia clocotitoare: Am avut de gând ca, după această scurtă vizită, să pun pe unul dintre camarazii mei să vă conducă înapoi în abaţie. Întrucât însă constat acum că nu sunteţi pe deplin convins, am să vă cer să mă însoţiţi în noaptea asta în întreaga mea expediţie, pentru că mai este destulă treabă de acest fel de executat. Va fi o plăcere pentru mine, monseniore, să vă fac cunoştinţă cu un nou număr senzaţional, şi anume: cum este când te înapoiezi dimineaţa într-un pat rece, în care te vâri cu picioarele ude, cu o durere de cap insuportabilă şi cu o anumită senzaţie în spinare, încât ai putea să juri că ţi s-a frânt coloana vertebrală.

Richard simţi o mână care îi apăsa braţul, ca să-l elibereze. Era Thibaut de Corbara.

– Te-aş însoţi bucuros şi eu, dacă n-ar fi prea primejdios.

Când se prăbuşiră în culcuşurile lor din abaţie, cei doi bărbaţi se simţeau exact aşa cum le prezisese Richard. Acesta îl lăsă pe Frédol singur, într-o violentă

frământare de conștiință, apoi escaladă fereastra camerei lui Corbara.

– Straiele dumneavoastră, șopti Richard, în clipa în care se lăsă să cadă de pe pervazul îngust al ferestrei.

– Straiele mele? repetă cardinalul, ca prin vis. Richard zâmbi și ridică mantaua stacojie pe care o așezase cu grijă pe o ladă de lemn. Îi era milă de bietul bătrân, care părea într-adevăr istovit. A, bineînțeles, straiile mele... Richard fu nevoit să-i dea ajutor ca să lepede incomozii pantalonii și surtucul de piele. V-am spus cum are să fie de dimineată, zise el amabil, ajutându-l să pună pe el mantaua de stofă cu luciu discret, și vă rog să nu uitați că n-ați fost decât spectator. Vă mai puteți odihni cam un ceas până la utrenie.

– Ești mărinimos. O să te văd curând în biserică.

Bătrânul nu-și pierduse simțul umorului.

– Nu cred. Am alte treburi de făcut, răspunse Richard.

Cardinalul, care ajunsese la jumătatea drumului spre pat, se opri.

– Ia spune-mi, de fapt, dumneata când te rogi, fiule?

Richard fu oarecum surprins de întrebare; apoi zâmbi și răspunse:

– Ca și cistercienii, mă rog în timp ce lucrez. Dar nu sunt prea sigur în care parte se află Dumnezeu. Nu sunt nicăieri prea sigur.

– Realitatea este, zise calm cardinalul, fără să fi fost șocat de declarația lui Richard, că dumneata ai văzut în scurt timp atâta jale, încât ești gata să pui la îndoială dreptatea divină.

– Dumneavoastră citiți gândurile, monseniore. Este oare de mirare că începe să mi se zdruncine credința, când văd câtă nedreptate ni se face? Dacă până și papa ia atitudine împotriva noastră? Dacă Dumnezeu îngăduie asta, e un Dumnezeu crud.

Prelatul îl privi fix.

– Fiule, n-ai voie să vorbești așa. Dumnezeu vă pune la grea încercare, dar dragostea Lui e mare. Dumnezeu e dragoste, frate Richard. Richard, sceptic în această privință, zâmbi amar. Când te-ai spovedit ultima dată? vru să știe cardinalul.

Amintirea clădirii rotunde a bisericii Templului din Londra părea foarte vagă.

– Acum aproape două luni.

Bătrânul scoase un mormăit dezaprobat, dar Richard făcu un gest de scuză.

– Chiar dacă aș putea ajunge la un capelan al Templului, tot ar trebui să tac, deoarece altminteri m-aș primejdui și pe mine, și pe duhovnicul meu. Cum vă închipuiți că se realizează o expediție ca cea pe care am făcut-o împreună în noaptea asta?

O asemenea treabă necesită zile și nopți de pregătire. Modul în care am izbutit în cele din urmă să reușesc să intru în temnițele fraților mei nu se poate spune că a fost prea cinstit, încerc să fac apel la sentimentele paznicilor, dar numai din milă nu se deschide decât foarte rar o ușă în fața noastră. În afară de mituire, mă fac vinovat și de amenințări și de șantaj, monseniore. Vă implor, raportați-i papei ceea ce ați văzut și convingeți-l de necesitatea de a ordona ca practicile Inchiziției să înceteze. Determinați-l să ia personal în mână întreaga afacere și să ne acorde dreptul la un proces cinstit, așa încât să ne putem apăra. Și eliberați-mă de o sarcină pe care o îndeplinesc, ce-i drept, dar pe care o detest.

Căzu în genunchi, ca să sărute inelul cardinalului, și simți mâna lui Thibaut de Corbara pe păr: în aceste două luni, tonsura îi dispăruse.

– Cine nu-și spovedește păcatele nu ia parte la sacramentele Sfintei Biserici Romane. Iar cine n-a primit

o absoluție nu are dreptul să ia parte la sfânta comuniune. Deci nu ia parte la ființa lui Hristos și nu-și pregătește sufletul pentru viața veșnică. Ce ai să ajungi, frate Richard?

– Monsenior, și fraților mei din detenție li se fură sacramentele Bisericii. Vă puteți închipui cât suferă ei din pricina asta... De ce să am eu mai multe drepturi decât ei?

Cardinalul zâmbi.

– Vorbești cu o sinceritate de necrezut, fiule. Și poate că ai și dreptate. Îmi pare bine că mi-ai vorbit cu inima deschisă. Nu e oare asta totuna cu o spovedanie? Îți dau absoluția pentru păcatele tale, chiar fără să le fi auzit. Făcu semnul crucii. Pot oare să-ți pun încă o dată conștiința la încercare? Înainte de a mă duce la Sfântul Părinte ca să-i raportez, trebuie să fiu sigur de cele constatate.

Richard își ridică privirea spre el.

– Desigur, monsenior.

– Se crede în continuare, în cercurile Inchiziției, desigur, că Templul păstrează o taină, care n-a fost îndreptățită decât unora dintre cavaleri. Din piesele dosarului nu reiese deocamdată nimic care să ducă în mod clar în această direcție. În ce măsură este adevărată această presupunere, Richard?

Privirea ageră, pătrunzătoare, a cardinalului îi sfredeli lui Richard ochii, care erau ațintiți în cei ai prelatului.

– Dacă Templul păstrează o taină, eu n-am aflat-o niciodată, răspunse Richard.

– Cu acest răspuns nu mă pot declara mulțumit. Dacă există ceva de felul acesta în Templu, trebuie să fi băgat și dumneata de seamă într-un fel sau altul. Nu mă gândesc la perversitățile și la blasfemiile despre care vorbește Inchiziția. Poate că este vorba de ceva mult

mai nevinovat sau care pare mai nevinovat. Erezia e un cuvânt greu, dar se ascunde într-un colțișor și poate lua multe înfățișări. În privința asta, noi am constatat multe lucruri ciudate.

Richard nu răspunse pe loc. Se gândi cum ar putea să-l convingă pe cardinal. După câteva clipe zise:

– Templierii provin din mica nobilime. Nu suntem erudiți. Singurele cărți pe care le avem în Templu erau Biblii, liturghiere, psaltiri și antifonare, o singură carte despre sfinții mucenici și o carte cu legile monastice. Din ele nu rezultă nicio erezie. Nu suntem filozofi, nici mistici, ci ostași care îl slujim pe Domnul în felul nostru simplu. Nu trebuie să așteptați din partea noastră considerații filozofice adânci și nici abateri. Se zice că prin îndelungata noastră ședere în Orient ne-am molipsit de viciile și de obiceiurile imorale ale necredincioșilor, în primul rând de sodomie. Își clătină obosit capul. Eu n-am putut constata nicio dată nicio formă de homofilie în Templu. Dacă am învățat ceva din șederea noastră în Orient, monseniore, acest ceva este cel mult că experiența dobândită de noi acolo ne-a lărgit orizontul, fără ca prin asta să fi trădat creștinismul.

Cardinalul dădu din cap.

– Ești sigur de ceea ce spui?

Richard își puse mâna în locul în care crucea îi împodobeă odinioară hlamida albă.

– Jur pe tot ce mi-e sfânt că Templul, după câte știu, nu ascunde nimic care să nu poată fi înfățișat în public.

Thibaut de Corbara mormăi aprobator:

– Dovedește-mi adevărul cuvintelor tale însoțindu-mă în biserică înainte de liturghia de dimineață. Lasă-mă să fac cel puțin asta pentru mântuirea sufletului tău.

Richard făcu un gest de neputință. Așadar, cei care aveau nevoie în această duminică de cerșetorul de la Saint-Martin-des-Champs să vină la întâlnire degeaba? Era așteptat acolo. Să facă de dragul cardinalului o excepție? Se sculă în picioare. Poate că va mai putea lămurii la timp pe câțiva dintre ei.

– De îndată ce se aud clopotele sunt înapoi, îl încredință el pe prelat.

Pe trăsăturile severe ale chipului acestuia mijii un zâmbet.

– Am să fac tot ce-mi stă în putință ca să te sprijin. Dumnezeu să te ocrotească și să te ajute!

„Stone walle de not a prison make
Nor iron bars a cage:
Minds innocent and quiet take
That for an hermitage.“¹

Richard Lovelace,
*To Althea, from prison*²

Recluziunea poate să înfrângă un om la fel de bine ca orice tortură corporală și, deoarece marele maestru al templierilor era un om vârstnic – împlinise șaiszeci și trei de ani – acesta fu mijlocul prin care hotărâse Inchiziția, pe lângă amenințări, să-l silească să facă mărturisiri. Bătrânul, care își câștigase tresele în Țara Sfântă, se distinsese în timpul exercitării funcției de mare maestru printr-un tact inflexibil. Nu se lăsase niciodată târât spre concesi, nici de către papă, nici de către regele Ciprului, nici de către cavalerii ospitalieri. Totuși, Templul cunoscuse și cavaleri mai buni în fruntea sa. Dar în asediul fortăreței Saint-Jean-d'Acre, cei mai buni cavaleri își pierduseră viața, ca să păstreze pentru creștinătate ultima bucățică de pământ din Țara Sfântă.

---

¹ „Nici stanele nu-s închisoare/Nici grila colivie:/Un suflet calm, plin de candoare/Le ia drept sihăstrie“ (engl.).

² *Către Althea, din închisoare* (engl.).

Acum, Molay căzuse pradă intimidării exercitate de marele inchiizitor Guillaume Imbert, zis Guillaume de Paris. Prin mărturisirile făcute, Molay își trădase ordinul. Omul pe care cardinalii Frédol și Suisy îl vizitaseră în umila lui celulă – când, după îndelungate tratative, primiseră aprobarea respectivă – nu mai avea nimic din măreția la care se așteptau din partea unui mare maestru al Templului. Chinuit de singurătate și lipsit de orice știre vrednică de încredere din lumea de afară, Molay își primise oaspeții cu un amestec de neîncredere, de teamă și în același timp de speranță. Celula lui sumbră era relativ confortabilă. Molay avea acolo un pat, un scaun și o masă de scris, precum și, în perețele exterior, o mică gaură, care lăsa să intre în celulă razele slabe ale soarelui de iarnă.

Jacques de Molay dădea semne de încăruntire la 13 octombrie, când fusese arestat; acum, chipul ridicat înspre cei doi cardinali în mantale stacojii era încadrat de un păr alb ca neaua. Molay se sculă în picioare cu oarecare greutate și le dădu bună ziua cu o răceală și o lipsă de umilință pe care numai un mare maestru al Templului și le putea îngădui. Apoi privirea i se deplasă înspre fratele dominican care, în golul ușii, mai șovăia, înainte de a intra în celulă. Privirea bătrânului încremeni pe loc: o rasă dominicană era indisolubil legată de Inchiziție, iar uneltele de scris pe care călugărul le ținea în mâna stângă nu-i scăpaseră din vedere. În prezența acestui om, nu va îndrăzni să vorbească deschis cardinalilor.

Ușa fu închisă și zăvorâtă pe dinafară. Dominicanul făcu acum un pas înainte, așa încât ajunsese în fasciculul de lumină care intra prin ferestruică. Călugărul își dădu gluga rasei peste cap, se lăsă în genunchi, și-și plecă apoi capul, fără să rostească un cuvânt.

– Ce înseamnă asta? întrebă Molay, cu o voce prudentă, oarecum descumpănit.

– Este unul dintre cavalerii dumneavoastră din Anglia, dacă judecăm după accentul lui. În urma unor îndelungate stăruințe, i-am îngăduit, pe propriul meu risc, să ne însoțească. Ne-a dat cuvântul de onoare că va tăcea, până vom fi vorbit cu dumneavoastră, îl lămuri Frédol. Noaptea petrecută de el cu Richard și cu oamenii acestuia în temnițele pariziene lăsase totuși urme asupra conștiinței cardinalului.

Jacques de Molay îl privi îndelung pe tânăr și apoi dădu glas gândurilor sale:

– Un cavaler templier? Un om liber? Și apoi către cardinal: Monsenior, mi-ați făcut astfel un mare serviciu. Îmi râde inima că văd pe unul dintre credincioșii mei cavaleri.

Făcu un gest scurt, la care Richard se sculă în picioare, făcu un pas înapoi și, cu spatele lipit de ușa încuiată, așteptă cu răbdare, ascultând atent vocile celor doi cardinali. Papa îi trimisese ca să facă o mai îndeaproape cercetare, deoarece nu era încă pe deplin convins că templierii ar fi vinovați de fărădelegile care li se punea în seamă de către Inchiziție, așa declarară ei. Îi spuseră câte mărturisiri fuseseră făcute între timp de către arestați și îi vorbiră despre bula papală care fusese urmarea lor. Dar și că Frédol văzuse în taină cu ochii săi ce cruzimi precedaseră acele mărturisiri, fără însă a pomeni numele lui Richard. Molay nu-l întrerupse nicio singură dată și fu atent când cardinalii își exprimară apoi mirarea cu privire la propria lui mărturisire și la cele ale altor înalți dregători ai ordinului. În cele din urmă îi întrebă dacă el trimisese într-adevăr la dispoziția celor arestați o scrisoare, în care îi îndemname să mărturisească. Un rid de mânie apăru pe fruntea lui Molay, care clătină din cap, încă înainte ca cei doi cardinali să termine de vorbit.

Frédol și Suisy tăcură, în sfârșit. În liniștea celulei întunecate, privirea chinuită și obosită a marelui maestru căută ochii tânărului cavaler. Cu o scurtă mișcare a capului și cu un zâmbet de încurajare, care îi meraseră bătrânului la inimă, Richard luă loc la masa de scris. În timp ce pana lui de gâscă se mișca pe pergament, Richard fu martorul unei scene zguduitoare: Jacques de Molay începu să vorbească despre situația sa plină de amărăciune.

Încurajat de cuvintele pline de înțelegere ale cardinalilor, marele maestru își adună tot curajul și zise:

– Torturile insuportabile la care au fost supuși frații noștri și presiunea puternică exercitată și asupra mea justifică faptul că am cedat. Dar o scrisoare ca aceea despre care vorbiți nu poate proveni din mâna mea. Vă rog să stăruiti pe lângă rege să mă lase să apar în fața Sanctității Sale papa, unicul față de care sunt răspunzător. De altfel, vreau să folosesc acest prilej ca să-mi revoc cu toată energia mărturisirile pe care le-am făcut.

Frédol îl privi încruntat.

– Vă revocați mărturisirile?

– Categorie, răspunse cu hotărâre Molay.

Cardinalul Étienne de Suisy privi peste umărul lui Richard, ca să vadă dacă acesta așterne cu fidelitate pe pergament cuvintele marelui maestru, în timp ce Molay continua să vorbească, plângându-se de faptul că, în pofida cererilor sale stăruitoare, e lipsit de cele mai trebuincioase lucruri. I se interzisese să asiste la liturghie. Se simțea tratat ca un excomunicat, la fel ca frații săi. Vocea marelui maestru deveni încă și mai tristă când zise în continuare:

– Neputința mea este atât de mare, încât nu pot măcar evita ca acei cavaleri care își pierd viața în temnițe în urma torturilor să fie înhumați în afara pământului sfințit, fără să fie grijiți.

Bătrânul tăcu, iar Richard se sculă în picioare și îi înmână coala de pergament lui Étienne de Suisy, care parcurse cu atenție textul și apoi dădu din cap că e de acord.

– Acum poți vorbi cu el, foarte scurt, zise el.

Richard știa că nu i se va da decât foarte puțin timp, și de aceea i se adresă numaidecât lui Jacques de Molay:

– Sire, mă aflu aici ca să vă transmit credința unui număr de aproape o sută de cavaleri liberi, care stau cu totul în serviciul dumneavoastră.

– Nu te cunosc din comanderia noastră de la Paris. Cine ești?

– Richard, din comanderia de la Londra, acum vremelnice comandor al cavalerilor liberi din Franța.

Marele maestru nu-și ascunse mirarea și îl ascultă cu lăcomie pe Richard, când acesta îi povesti că eliberase vreo câțiva zeci de prizonieri și că acum organizează o rețea care să le dea arestaților sprijin din afară și să le procure informațiile de care sunt lipsiți.

– Venirea dumitale și mai ales această veste pe care mi-o aduci mi-au insuflat puțin curaj, răspunse Molay, după ce Richard isprăvi de vorbit. E o treabă bună, cea pe care o faci, dar nu sunt de acord să-i scoți pe frații noștri din închisoare cu mână armată. Asta nu poate decât să dăuneze cauzei noastre. Ar trebui să lucrezi numai cu oamenii pe care îi ai acum la dispoziție. Va trebui să ne apărăm cândva ca să ieșim de aici. Ajutorul dumitale e de mare valoare, dar eu nu pot să-ți dau directive mai precise. Dumneata cunoști posibilitățile mai bine decât mine. Va trebui să acționezi după cum vei găsi de cuviință, dar numai în înțelegere cu frații dumitale.

– *De par Dieu, beau sire!* răspunse Richard, încovoindu-și un genunchi și punându-și mâinile făcute pumni între cele ale marelui maestru.

Cardinalii îl urmăriră cu mare atenție, dar nu băgară de seamă că între mâinile celor doi bărbați trei tablete de aramă și un stilet de gravură își schimbaseră proprietarul.

– Știam că nu puteați să fi scris dumneavoastră acel document care a circulat printre prizonieri, ca să-i îndemne să mărturisească, zise Richard. Se vor bucura când vor afla că v-ați revocat mărturisirile. Am să răspândesc vestea asta printre ei și cât mai repede cu putință.

Semnificația tabletelor de aramă fu acum cu totul limpede pentru marele maestru. Dădu scurt din cap către cardinali, care îi cerură să pună capăt convorbirii, și i se adresă încă o dată lui Richard:

– Confirm numirea dumitale în funcția de comandor. Îți acord toate atributele aferente acestui rang. Toți cavalerii și frații care se află în libertate și care nu se mai alătură comanderiilor lor vor fi în subordinea dumitale.

Marele maestru îl făcu pe Richard, cu o ușoară lovitură pe umăr, să înțeleagă că poate să se scoale în picioare. În clipa în care cavalerul se înălțase cât era de lung, bătrânul îl îmbrățișă și, în timp ce-l strângea la piept, îi șopti în grabă la ureche:

– Pe patul său de moarte, un templier care este inițiat în taina ordinului poate să-i dezvăluie unui frate o parte a acestei taine. Eu știu că sunt condamnat. Iată prima parte: „Hristos este o cale.”

Cu un gest blajin, îl împinse pe tânărul cavaler, îndepărtându-l, și-și lăsă mâna să-i lunece ca din întâmplare de-a lungul sforii albe care îi ținea strânse pulparele rasei. La ambele capete ale sforii erau câte trei noduri. Cu o privire complice, marele maestru își ridică un deget.

– Acum pleacă. Să-ți dea Dumnezeu înțelepciune și putere, zise el tare.

Richard, tulburat la culme, ieși din celulă, în urma cardinalilor. În propoziția marelui maestru, care părea

atât de normală, era ceva ce-l buimăcise cu totul: de ce nu „calea“?

În seara aceea, la unul dintre capetele netede ale funiei albe pe care o purta sub îmbrăcămintă, pe piele, Richard făcu un nod.

În ziua următoare, Hugues de Pairaud își revoca și el mărturisirile și după el și alți cavaleri, cel puțin cincizeci la număr, își declarară nule mărturisile făcute. Le dăduse curaj prezența cardinalilor la Paris și tabletele de aramă pe care Jacques de Molay zgâriase câteva cuvinte și pe care apoi le pusese în circulație printre tovarășii lui de detenție.

La mijlocul lui decembrie, cardinalii ajunseră la Poitiers, unde Thibaut de Corbara avu grijă ca cei doi colegi ai săi să-i prezinte un raport corect papei, care la auzul unor asemenea violențe abia își putu ascunde dezgustul.

„He was a scholar, and a ripe and
good one;
Exceeding wise, fairspoken, and
persuading:
Lofty and sour to them that loved
him not;
But to those men that sought him,
sweet as summer.“¹

William Shakespeare,
*King Henry VIII*²

Fu zguduit de fiori, căci avu impresia că re trăiește o scenă din trecut: văzu flamura cu două câmpuri, unul alb și unul negru, care flutura deasupra zidurilor, și îi văzu pe cavaleri în mantalele lor albe care se mișcau pe terenul de instrucție al Templului din Londra, ca și cum Filip cel Frumos și intrigile lui n-ar fi existat.

Aymer trase adânc aer în piept. Ajunsese la poarta Templului. Acolo, deasupra capului său, se afla *Beauséant*, flamura pe care o văzuse de departe pe zid. Auzi zgomotele familiare și simți mirosurile cunoscute

---

¹ „Cărturar/Cu multă minte, înțelept: vorbirea-i/Era strălucitoare și cu miez./Cu cei ce nu-l iubeau – semeț și aspru,/Cu cei ce-l ascultau – blajin ca vara“ (traducere de Dan Grigorescu, în Shakespeare, *Opere*, vol. XI, p. 563, ELU, București, 1963).

² *Regele Henric al VIII-lea* (engl.).

de el: cele ale cailor, amestecate cu mirosul înțepător al mirodeniilor din țări străine, depozitate în cămarile de provizii. Chançard își scutură coama când Aymer ajunsese în fața santinelilor.

– Aduc cu mine o scrisoare pe care trebuie s-o predau în mâinile comandurului.

Dând scurt din cap, cavalerul de la poartă arată casele clădite foarte aproape una de alta înlăuntrul împrejmuirii de zid. La un singur semn făcut cu mâna, ieși la iveală, din pavilionul porții, un alt cavaler, care îl însoți pe Aymer. Un servanț îl duse pe Chançard la grajduri. Aymer și cavalerul trecură pe lângă potcovari, pe lângă grăjdari și pe lângă cămarile de provizii.

– Numele dumitale, domnule? întrebă cavalerul, în timp ce mergeau amândoi pe îngusta Temple Lane.

– Aymer de Vraineville, cavaler din comanderia de la Rouen.

Nu urmară nicio exclamație, nicio privire cercetătoare spre îmbrăcămintea prețioasă a lui Aymer, nicio singură reacție.

– Mesajul dumitale?

– O scrisoare către comandurul vostru, pe care trebuie să i-o înmânez eu însumi lui personal.

Cavalerul, plecându-și capul, își făcu o cruce când trecură pe lângă biserică. În spatele bisericii era sala în care Aymer fu introdus fără alte formalități. Acolo fu lăsat singur cu William de la More, care se afla în fruntea provinciei engleze a ordinului. Aymer făcu o plecăciune și îi oferì comandurului sulul de pergament.

– Sire, acest document mi-a fost dat la Brugge, acum trei zile, de către fratele Richard, unul dintre cavalerii dumneavoastră. Vă cer scuze că vi-l dau cu mâna stângă.

Sprâncenele întunecate se încruntară, și o pereche de ochi albaștri îl priviră cercetător pe Aymer și zăriră mâna dreaptă oblojită și chipul de o paloare bolnăvicioasă.

– Ia loc, zise el, apoi rupse sigiliul și citi.

Iarăși nicio urmă de reacție. Era o liniște deplină. Undeva se trăgea un clopot. Maestrul își dresе vocea.

– Ai aprobarea mea să rămâi aici. Îți vom reda puterea pe care ai avut-o înainte. Ce e asta? întrebă el, fluturând răvașul împăturit, pe care Richard nu-l sigilase.

– Un răvaș scris de el fratelui Thomas de Lincoln.

– Știa că am să-l citesc mai întâi eu?

– De aceea nu l-a sigilat.

Pe buzele subțiri apăru un zâmbet discret. Comandorul despături foaia și îi parcurse repede conținutul. Oftă.

– Bine, fratele Thomas știe cum să procedeze cu acest tânăr. Întinse mâna spre sfoara unui clopoțel, dar se răzgândi. Mai bine du-l personal: are să-i facă plăcere să stea de vorbă cu dumneata. Spune-i că am să-l chem mai târziu. Vom avea nevoie de dumneata când vom discuta această chestiune.

Același cavaler care îl însoțise până aici îl aștepta afară, la ușă, și îi arată drumul spre o clădire simplă de piatră de lângă mănăstire, la sudul bisericii. În zidurile sale groase, clădirea aproape că nu avea deloc ferestre, care să lase lumina să intre în încăperi. Un portal scund cu o ușă de lemn de stejar dădea într-un culoar boltit, cufundat în semiîntuneric. Cizmele lui Aymer călcară zgomotos pe lespezile pardoselii, iar sunetele produse astfel se întorceau ca ecou, rășfrânte de pereții de piatră. Pe ambele laturi ale culoarului, niște goluri strâmte dădeau spre chiliile cavalerilor. Uși nu erau. Oricine putea să intre sau să iasă în voie în și din chilii. În fiecare chilie erau câte două paturi și o lumânare cu feștilă de trestie. La un capăt al culoarului era o cameră înaltă, luminată de soarele care intra prin două ferestre zvelte, plasate în partea superioară a peretelui exterior.

Când pătrunse în încăpere, Aymer văzu că e mobilată cu trei mese de scris și câteva bănci de lemn la ferestre. În stânga era un cămin cu capac de piatră. Focul de lemne trosnea în cămin și arunca o lumină vie pe chipul bătrânului care, cu sulul de pergament în mână, stătea pe un scaun simplu de stejar.

– Apropie-te! Fii binevenit, zise el, fără să-și ridice privirea de pe documentul pe care îl studia.

Vocea lui bătrână și obosită avea însă o căldură și o tonalitate prietenoasă, care nu păreau a fi la locul lor în acea cameră rece. Aymer se duse mai aproape de el și se opri în fața focului, întinzându-și spre bătrân mâna înțepenită de frig.

– Thomas de Lincoln? întrebă el.

Bătrânul își puse pergamentul în poală și își frecă mâinile deformate de reumatism.

– Eu sunt, răspunse el și-și ridică privirea spre capul cu păr creț și cu barbă scurtă neagră, unde întâlneau doi ochi căprui.

– Aymer de Vraineville, cavaler din comanderia de la Rouen, se prezintă Aymer.

Thomas își coborî privirea spre mătasea prețioasă care sclipea între pulpanele mantalei lui Aymer și spre croiala străină a îmbrăcăminții lui.

– Ciudată împopoțonare pentru un templier, gândi el cu glas tare, și adăugă apoi pe un ton mai bățos: Când te-ai aflat pentru ultima dată pe teritoriu francez?

– Acum vreo zece zile.

Chipul încrețit al lui Thomas se luminează la acest răspuns, iar vocea îi deveni mai energică.

– Atunci bănuiesc că poți să-mi spui ce anume se petrece cu frații noștri din Franța. După acea zi de octombrie, noi n-am mai aflat nimic. Am trimis noi, ce-i drept,

câțiva oameni ca să cerceteze situația la fața locului, dar s-au întors cu mâna goală.

Aymer își vârî mâna în faldurile mantalei și scoase la iveală scrisoarea lui Richard.

– Veți auzi totul despre cele întâmplare în prezența lui *Master* de la More. Iată un preludiu, scris de omul pe care l-ați trimis într-acolo cu câteva zile înainte de acea noapte tragică.

Bătrânul își puse mâinile pe brațele fotoliului său și se sculă, anevoie, în picioare. Temutul spadasin care se distinsese în războaiele pentru Țara Sfântă fusese învins de durerile care îi sâcâiau încheieturile, dar refuza cu încăpățănare să umble cu un baston. Fusese cândva la fel de înalt ca și Aymer, dar frigul iernii nu-i pria. Trupul încovoiat îi ajungea acum numai până la umărul zveltului cavaler. Înaintă, îl luă pe Aymer de braț și se rezemă de el cu toată greutatea.

– L-ai întâlnit pe Richard? Ah, cerul te-a trimis, frate. Aymer zâmbi și-și înălță brațul oblojit.

– Mai curând iadul m-a adus.

Thomas de Lincoln nu râse.

– M-am rugat Cerului să primesc un semn de viață de la Richard. Când n-am mai auzit nimic despre el, am știut că neînfricarea lui l-a ispitit să se ducă în Franța.

Luă scrisoarea și o despături cu mâini tremurânde.

– Adevărul este, zise el, ca să se scuze, că nu prea m-am simțit în apele mele de când a plecat. Ca și cum mi-aș fi pierdut propriul fecior. Se prăbuși în fotoliu și citi rândurile așternute pe pergament cu un scris pe care îl cunoștea prea bine. Aymer avu din plin prilejul să-l studieze pe omul despre care Richard îi vorbise în rarele sale momente de locvacitate. După ce Thomas citi ultimele cuvinte, ridurile de pe frunte i se adânciră. Richard Bastardul, zise el, dând din cap. A stăruit să-mi pui întrebări în legătură cu problema asta?

– Da. De unde știți ?

Thomas zâmbi și ciocăni cu degetele scrisoarea.

– Îl cunosc pe acest tânăr mai bine decât îmi cunosc propria mână dreaptă. Unde e el acum ?

– Nu pot să vă spun. După ce se va înapoia în Franța, urmează să-i organizeze pe frații noștri liberi, grupându-i într-un fel de armată secretă. Mai ales comunicațiile, care sunt foarte importante pentru noi, lăsau foarte mult de dorit. N-am avut timp aproape deloc ca să adâncim această problemă. Dar bula papală cred că se bucură în clipa de față de întreaga lui atenție. Voia să-i viziteze pe ceilalți monarhi, care au fost sesizați de către Filip. Mai voia să vorbească și cu cardinalii trimiși de papă la Paris.

Urmă o tăcere. Bătrânul templier reciti scrisoarea. În cele din urmă o împături și și-o vârî în faldurile sutanei sale albe.

– Și v-au trimis încoace, pe dumneata și pe ... hm ... domnița de Lyons-la-Forêt, ca să-l influențeze pe regele nostru ?

Aymer, plin de speranță, dădu din cap afirmativ.

– Eduard i-ar trage regelui Franței o palmă zdravănă dacă ar refuza.

– Ceea ce a și făcut, slavă Domnului. Dar el nu e un om cu principii neclintite. Se va da bătut dacă se vor exercita asupra lui presiuni suficient de puternice. Bula Sanctității Sale îl va convinge îndeajuns.

– Tocmai de aceea mă aflu eu aici, interveni Aymer, ca să-i spun că bula este întemeiată pe mărturisiri care le-au fost smulse fraților noștri cu ajutorul unor cazne monstruoase.

Thomas îl privi gânditor pe cavalerul francez.

– Îți prețuiesc curajul și hotărârea, frate, dar mă tem că dumneata nu vei putea să faci altceva decât să amâni ceasul arestării noastre. Starea de spirit cu privire la această chestiune este prea dușmănoasă, toată lumea este

împotriva noastră, și cine se poate răzvrăti împotriva voînței Bisericii? Noi înșine, în ultimul rând! Dacă Sanctitatea Sa se îndoiește de nevinovăția noastră, n-avem ce face. Nu ne vom putea descotorosi de acest blam decât în felul care ne stă bine: în supunere față de părintele Bisericii. La ordinul cui ați acționat, dumneata și Richard?

Aymer făcu un gest de nerăbdare.

— Am făcut tot ce am putut ca să intrăm în contact cu superiorii noștri, dar ei sunt despărțiți de ceilalți arestați și sunt păziți prea strict. Am acționat din propria noastră inițiativă.

Bătrânul își ridică întrebător sprâncenele.

— Și această inițiativă a dus la o răzvrătire fățișă împotriva regelui și a inchiuzitorului? Îți dai seama că asta nu poate decât să aducă prejudicii cauzei noastre, dacă trageți sabia din teacă împotriva statului și a Bisericii?

Își coborî privirea spre masa de scris, la care Richard lucrase și învățase multe ceasuri sub supravegherea lui.

— Fiule, fiule, bâigui el.

— *Mort Dieu!* Cu ce altceva v-ați fi așteptat să putem combate complotul lui Filip? izbucni Aymer. Marele inchiuzitor Guillaume de Paris este sfetnicul lui personal, iar Guillaume de Nogaret a devenit faimos prin comportarea lui infamă față de lombarzi și de bancherii evrei, ca să nu mai vorbim despre conflictul lui cu papa Bonifaciu al VIII-lea. Noi nu suntem diplomați fățarnici, ci simpli cavaleri, instruiți să lupte. Ce știm noi despre intrigile de la Curte, noi, cei care trăim potrivit disciplinei monahale? Noi ne ducem zilele cu spada într-o mână și cu crucea în cealaltă, și numai pe acestea două ne putem bizui. Aymer tăcu câteva clipe. Pe chip îi apărură o grimasă, produsă de dezamăgire și de mânie. Apoi își apucă brațul drept cu mâna stângă: din pricina iritării, rana lui, încă nevindecată, începuse să-l doară mai violent. Filip e un om primejdios, zise el în continuare, cu voce stăpânită. Marele

maestru l-a subapreciat. Papa însuși l-a prevenit pe Jacques de Molay în repetate rânduri, în cuvinte ocolite, dar nu și-a dat seama de seriozitatea situației. Noi nu suntem invulnerabili, frate Thomas. Și nu avem altă cale decât să ne răzvrătim din răspuțeri împotriva vicleniilor lui.

— Și de aceea trebuie oare ca cei săraci cu duhul să dovedească numai cu ajutorul forței brute că au dreptate? Eu nu ți-am făcut dumitale educația, cavaliere Aymer, dar din partea lui Richard mă așteptam la o judecată înțeleaptă și bine chibzuită și la o comportare mai demnă decât acest joc tâlhăresc pe care l-ați pus la cale voi doi.

Aymer rămase mut. Nu se așteptase la atât de puțină înțelegere și prețuire față de anevoioasele lui strădanii de a organiza o mișcare de rezistență, cu toate că Richard îl prevenise că așa se vor petrece lucrurile. Thomas tuși încetișor și, când Aymer își ridică privirea, îi arată un urcior și un pahar care se aflau lângă cămin.

— Mă găsești dur și nemilos, zise el calm, când Aymer își duse paharul la buze, și apoi, cu o privire marțială și cu o voce care îl făcu pe Aymer să încremenească, adăugă: Pe Sfântul Ioan! Nici eu nu educ fete mari, ci inși care trebuie să poată trece prin foc, bărbați care să asculte de mine fără să crâcnească și în care să pot avea o încredere nestrămutată.

— De aceea și-a adaptat și Guillaume de Paris metodele de tortură la împrejurări. Știe că n-are de-a face cu băiețași. *Mort de Dieu!* Aș vrea ca pupilul dumneavoastră, pe care îl judecați cu atâta asprime, să poată vedea că sunteți martor și constatați cât de mult îl mișcă suferințele fraților săi, cum se străduiește să le ușureze chinurile cu prețul propriei sale sănătăți, primejduindu-și propria viață! Richard suferă într-adevăr împreună cu ei. Credeți-mă, noi căutăm și alte căi, dar mijloacele noastre sunt limitate. Eu mi-am irosit aproape toată averea pe pomeni.

— Averea?

– Da. Primul lucru pe care l-am făcut când am ajuns în apropierea castelului tatălui meu a fost să-mi revendic moștenirea. Numiți fapta mea, dacă vreți, un împrumut acordat Templului. A ! Asta îmi amintește că am, prin urmare, o creanță serioasă la dumneavoastră.

– În această chestiune trebuie să discutați cu fratele John de Stoke. El este trezorierul nostru, ...cu toate că nu prea văd cum ai putea să ne pretinzi banii aceia: știi doar că toate bunurile și darurile dumitale revin în mod automat ordinului.

Aymer își lăasă privirea în jos, de-a lungul nasului său aristocratic, spre Thomas.

– La prima ședință a capitulului¹ comanderiei dumneavoastră vreau să fiu judecat pentru încălcarea articolului 70 al regulilor noastre. Relațiile mele cu Blanche mă vor costa mantaua și casa. Apoi voi fi liber să-mi cer banii.

Thomas de Lincoln îl privi amuzat.

– Iar ești stăpân pe situație, frate Aymer. Dar convorbirea mea cu dumneata n-a fost nimic în comparație cu ceea ce te așteaptă, dacă va trebui să apari în fața lui *Master* de la More. Îți urez tărie și înțelepciune pentru acea întâlnire. Se aplecă și-și puse cu băgare de seamă mâna crispată pe mâna dreaptă a lui Aymer. La ședința capitulară am să vorbesc în apărarea dumitale. Să nu crezi că nu am înțelegere și prețuire pentru ceea ce ați făcut în Franța amândoi: dumneata și Richard. Ți-am mai spus că-ți admir curajul și fermitatea. Ați făcut greșeli, amândoi, dar ele sunt răscumpărate fără nicio îndoială de

---

¹ Capitulum este un organ alcătuit din membri ai unui ordin monahal. Are influență asupra bunului mers al ordinului. Același nume este folosit și ca nume al reuniunii unui asemenea colegiu. Templul avea trei feluri de capitule: capitulum obișnuit, sau local, alcătuit din patru frați; capitulum provincial, prezidat de comandorul sau preceptorul provinciei; capitulum general, prezidat de marele maestru. Capitulum obișnuit sancționa încălcările regulilor și indica pedepsele corespunzătoare.

faptul că le-ați fost un mare sprijin fraților noștri greu încercați: un licăr de speranță și de lumină în ceasurile întunecate prin care au trecut. V-ați asumat o sarcină îngrată și nu vă veți alege decât mânia regelui și a Bisericii. Am să stărui ca *Master* de la More să se învoiască să te lase să faci exerciții aici, cu vreo câțiva dintre cei mai buni oameni ai noștri. Ai să fii pus atunci sub supravegherea mea. Te-am mai prevenit că sunt un instructor aspru. De asta ai nevoie; este unicul mod de a învăța în scurt timp cum să te folosești în luptă de mâna stângă.

– Cred că ar fi un fleac în comparație cu educația pe care ne-o dă Richard, răspunse Aymer, rânjind. Mâna mea stângă nu este total neinstruită; Richard ne pune regulat să facem exerciții de luptă cu unul sau două brațe legate la spate, călare sau pe jos. Trebuie să ne putem descurca în orice împrejurare.

Thomas zâmbi aprobator.

– Ai putea să primești locul lui Richard; e încă liber. Își împărțea chilia cu Lawrence de Toeni, un cavaler de nădejde, de vârsta dumi...

– Am găzduire în altă parte, îl întrerupse Aymer, cu gândul la Blanche.

– Dacă dorești să colaborezi cu noi, trebuie să accepți și condițiile noastre, care nu includ și prezența unor femei. Dacă nu ești de acord cu noi, nu pot, din păcate, să fac nimic pentru dumneata.

Tonul sever al bătrânului nu îngăduia nicio replică, și atunci Aymer începu să înțeleagă de ce respecta Richard cu atâta ușurință, în aparență firească, castitatea impusă de reguli.

– Până să aflu ce s-a petrecut cu mine, mă veți fi prefăcut și pe mine în sfânt, bodogăni el.

Ochii scânteietori ai lui Thomas îl priviră cercetător.

– Cu toate că am izbutit să scot din el, cu forța, viciile pe care le-a moștenit, Richard, hotărât lucru, nu e

un sfânt. Și să nu uiți că dumneata nu-l cunoști decât de scurtă vreme. L-ai întâlnit în împrejurări care erau ca făcute pentru el. Dă-i o țintă și se va urca până la o înălțime pe care nici el însuși n-a visat-o, pentru că e un om înzestrat cu o energie fără frâu și cu un spirit de sacrificiu oricând gata de a intra în acțiune. Să nu-i dai de făcut lucruri ușoare: spinii pe marginea drumului n-ar face decât să-l stimuleze, ca să-și măsoare puterile cu ei. La toate acestea trebuie să adaug că are o voință de fier, care nu suportă nicio împotrivire, în afară poate de a mea. Pune-i piedică în drum, și el mătură drumul cu dumneata cu tot.

Aymer chicoti. Thomas de Lincoln zâmbi și el, uitându-se țintă la flăcările din cămin și reamintindu-și poate și de cine știe ce întâmplare din trecut. Își netezi barba căruntă și zise, pe gânduri:

— Îmi pare rău că am fost nevoit să-l trimit cât mai departe. Trebuie să-și fi dat multă osteneală, așa cum l-am învățat eu, să-și stăpânească impulsivitatea și neînfricarea.

La aceste cuvinte, Aymer își ciuli urechile.

— Ați fost nevoit să-l trimiteți cât mai departe?

Pusese întrebarea în maniera sa obișnuită: fără ocol. Bătrânul templier, care își petrecuse ultima parte a vieții ținând veșnic în frâu izbucnirile unui tânăr prea imptuos, rămase impasibil.

— Acesta e adevărul, răspunse el, privindu-l amuzat pe Aymer.

— Cât mai departe de cine?

— De taică-său.

— A! De cel care a zămislit un bastard și pe urmă s-a descotorosit de el.

— Întocmai.

— Și cine ar putea fi acela?

Thomas de Lincoln se feri de privirea curioasă a tânărului și-și îndreptă ochii spre tavan. Oftă și zise:

– I-am spus cândva lui Richard că, în lumea noastră, prietenia este un dar al Domnului. Văd că a primit acest dar ceresc și îl veți prețui mai presus de orice. Ține minte asta, Vraineville.

– Nu mi-ați răspuns la întrebare. Nu veni niciun răspuns. Bine. Atunci, de vreme ce nu vreți să-mi acordați încredere, cel mai bun lucru pe care îl puteți face este să-l așterneți pe un pergament și să-l sigilați. Am să i-l înmânez personal lui Richard când am să mă înapoiez la Courtrai.

– Nu m-ai înțeles bine. Nu pot dezvălui nimănui adevărul, nici duminică, nici luni. Poate că-mi va fi îngăduit cândva să vorbesc, dar acum buzele îmi sunt pecetluite.

– La naiba! exclamă Aymer. Dumnezeu voastră puteți fi mort și îngropat, înainte ca pașii lui să se îndrepte din nou spre Anglia.

– Dacă aceasta e voia Domnului, așa să fie, fu răspunsul semeț al bătrânului, dar mâinile cu falange umflate îi tremurau, și atunci Thomas se prinse de brațele fotoliului său, ca să-și ascundă slăbiciunea.

Aymer nu vru să cruțe simțămintele bătrânului.

– Am face mai bine să privim realitatea în față. Sunteți bătrân și bolnav. Poate că mai este timp, dar și mai probabil este că n-aveți să-l mai vedeți niciodată. De ce să așteptați până când moartea vă va sili să tăceți definitiv? De la cine ar mai afla el atunci adevărul?

Bătrânul cavaler îi dădu o ripostă la fel de nemiloasă:

– Vraineville, dumneata ești un cavaler consacrat?

– Da.

– Atunci știi la fel de bine ca și Richard că un templier își îngroapă trecutul în clipa în care primește mantaua. Dumnezeu și Richard sunteți membri ai ordinului: sunteți, în fiecare zi a vieții voastre, șerbii și robii casei, iar unica voastră datorie este să fiți supuși și să uitați propria voastră identitate, în favoarea ordinului. Am vorbit destul

de limpede? Dumneata ai și violat regulile noastre. Ai face mai bine ca atâta vreme cât rămâi la noi să fii foarte atent și să nu mai adaugi altă încălcare.

Aymer își plecă supus capul. Disciplina Templului cunoștea îndurare.

– Și Richard?

– Ești încăpățânat. Thomas se gândi câteva clipe, apoi zise: În acea zi de octombrie nu i-am spus că și-a pierdut casa. Se mai poate numi și acum templier, dar asta îl obligă totodată să renunțe la cercetarea evenimentelor petrecute odinioară. N-are decât să folosească numele de „Bastardul”. Asta îl va învăța să fie cast și ascultător, deoarece el însuși este produsul unui adulter. Dacă nu-mi va fi dat să vorbesc înainte de sfârșitul zilelor mele, vor ști alții să-l găsească, dacă va fi nevoie.

– Alții?

– Care pot fi numărați pe degetele unei singure mâini. Restul au murit; toți.

Aymer făcu o ultimă încercare, deși știa că va fi în zadar:

– Ce anume așteptați ca să vă dea posibilitatea de a vorbi?

Thomas de Lincoln își îndreptă ochii cenușii spre foc și zise lent:

– Ziua mâniei.

După câteva zile, Aymer fu obligat să dea socoteală de faptele sale în ședința capitulară din New Temple de la Londra. După un interogatoriu în prezența tuturor cavalerilor, interogatoriu pe care *Master* de la More îl limitase la minimum, Aymer fu osândit la pierderea mantalei. Izgonirea lui, adică pierderea casei, fu amânată pentru o dată ulterioară, când avea să fie din nou în stare să se apere singur, cu propriile sale arme.

„Now is Edward of Carnarvon
King of England al aplyht,
God lete him ner by worse man
Then is fader, ne lasse of myht
To holden is pore men to ryht.“¹

Anonim,
*On the Death of King Edward I*²

Al doilea Eduard, prin grația lui Dumnezeu rege al Angliei, domn al Irlandei și duce de Aquitania³, acum în a șasea lună a domniei sale, stătea tolănit pe tronul său luxos cioplit din lemn de stejar și-și făcea auzit râsul tineresc, stârnit de una dintre glumele lui Piers de Gaveston. Gentilomul originar din Gasconia, favoritul regelui, stătea în picioare la dreapta suveranului, rezemat comod de spătarul înalt al tronului. Brațele, pe care și

---

¹ „Azi e Eduard de Carnarvon/Noul nostru suveran,/Deie Domnul să nu fie/Decât tat-său mai avan/Nici cu gloata mai tiran“ (engl. v.).

² *Despre moartea regelui Eduard I* (engl.).

³ Aquitania: regiune istorică a Franței, fost ducat. Se întindea de la Loara până la Pirinei și de la Atlantic până la Ceveni. A intrat în posesiunea Coroanei engleze în 1152, când Aliénor (1122–1204), ducesă de Aquitania (1137–1204), s-a căsătorit (1152) cu Henric Plantagenet, regele Angliei. Disputată timp de trei secole între Anglia și Franța, Aquitania a fost înglobată definitiv în regatul francez în anul 1453 de către Carol al VII-lea.

le ținea încrucișate pe piept, etalau, cu eleganță, mâinile bine îngrijite, fiecare deget fiindu-i împodobit de câte un inel bătut cu nestemate de mare valoare.

– Pe Sfânta Cruce! Nu-l las pe vărul meu să-mi diriguiască voința. Lancaster o fi el cel mai puternic conte din regatul meu, dar până acum n-a scăpat niciun prilej ca să-mi stea în drum, de câte ori a putut. Nu, de data asta n-are să aibă câștig de cauză. Tu, frate Perrot, tu ai să fii regentul meu și păstrătorul marelui sigiliu când eu am să fiu în Franța, ca să mă însor cu Isabela.

Bătu cu pumnul în brațul fotoliului tronului, ca să confere putere cuvintelor sale. Cu un suspin, își deschise mâna și își privi palma, ca și cum și-ar fi dat seama brusc cât de slabă era posibilitatea acelei mâini de a exercita puterea de care dispunea. Colțurile lăsate ironic în jos ale gurii gasconului se mișcă un pic, într-un rictus sardonice. Gaveston nu era un om ambițios. Nu pizmuia puterea regelui, dar socotea că n-ar fi fost rău să se reabiliteze în felul acesta, după ce fostul rege îl silise să părăsească Anglia.

– Lancaster n-are decât să se ducă dracului, zise el, și răseră amândoi cu o plăcere plină de venin.

Un slujitor făcu o plecăciune și veni mai aproape.

– Domnul de Vraineville, împreună cu domnița Blanche de Lyons-la-Forêt, *la dame d'honneur*¹ a prințesei franceze, sunt în așteptarea audienței maiestății voastre.

– Un scutier normand, *perfay*²! S-ar putea să ne mai distrăm, Eduard!

Dar regele avu o privire plictisită.

– Și domnița? A trimis-o Isabela?

Faimoasa frumusețe a prințesei franceze, cu care urma să se căsătorească, îi stârni curiozitatea, încât Eduard renunță la obișnuita lui lipsă de interes.

¹ Doamna de onoare (fr.).

² Înjurătură franceză.

– Aduce o scrisoare a prințesei pentru maiestatea voastră.

– Să intre amândoi.

Când ușa ghintuită cu fier fu deschisă, regele își părăsi poziția nonșalantă și privi intrarea gentilomului francez și a brunetei lui însoțitoare. Se opriă amândoi la distanța cuvenită de tron. Blanche făcu o plecăciune umilă, iar Aymer își îndoi un genunchi, înclinându-și respectuos capul. La un scurt semn făcut de către rege, Aymer zise:

– Sire, fac cu smerenie apel la bunăvoința maiestății voastre să-mi ascultați ruga urgentă.

Își ridică apoi capul tocmai la timp ca să vadă rânjetul amenințător de pe chipul omului în straie elegante care stătea alături de rege. Aymer îl privi rece și își dădu seama pe loc că nu poate avea încredere în el, oricine ar fi. O privire aruncată repede pe chipurile celor prezenți în sală îi produse un șoc: îl recunoscuse pe Bernard Pellerin! Prezența ambasadurului francez la Curtea Angliei nu putea să însemne decât un singur lucru. Pellerin era un diplomat rafinat, așa încât nu încăpea îndoială că fusese trimis ca să-l atragă pe rege în direcția dorită de Filip. Deocamdată, însă, regele nu manifesta interes pentru niciunul dintre ei. Ochii albaștri ai lui Eduard erau iarăși inexpresivi, iar chipul lui agreabil era umbrit de o stare de extremă plictiseală.

– O rugă? Repede! zise el. Și domnița?

Blanche făcu încă o plecăciune.

– Maiestate, aduc cu mine o scrisoare, menită să explice motivele prezenței mele aici. Prințesa, viitoarea soție a maiestății voastre, mă recomandă bunăvoinței maiestății voastre.

Un slujitor se grăbi să vină mai în față ca să preia sulul de pergament întins de ea și să i-l ofere, în genunchi, lui Eduard. În timp ce regele citea rândurile scrise de

Richard la Courtrai, gasconul săvârși obrăznicia de a arunca o privire spre scrisoare, peste umărul lui Eduard. Regele nici nu se sinchisi. După ce citiră amândoi scrisoarea, Piers de Gaveston se îndepărtă de tronul regal și făcu câțiva pași înspre domnița franceză. Se lăsă pe vine, încât, de pe estrada pe care se afla plasat tronul lui Eduard, ajunse acum la același nivel cu chipul ei. O privi atent, iar ochii lui urmăriră fiecare linie a rotunjimilor trupului ei, vizibile discret prin rochie. Piers fluieră încetișor printre dinți. Când își întoarse mâna dreaptă, cu intenția de a-i sălta bărbia ca să-i poată contempla profilul, Blanche își întoarse brusc capul și făcu repede câțiva pași înapoi. Sângele i se urcase în obraji de mânie. *Master* Piers se bătu pe șolduri de plăcere și se sculă în picioare.

– Dacă această *dame d'honneur* a Isabellei este o asemenea frumusețe, atunci perspectiva de a o contempla chiar pe prințesă este foarte promițătoare, zise el, rânjind.

Eduard nu-și dădu osteneala să le prezinte oaspeților săi o expresie demnă și serioasă, și se rezemă de spătar, răzând cu poftă la auzul observației favoritului său. *Master* Piers își reluase locul lângă rege și-și puse mâna pe umărul acestuia.

– Nouă ne place stilul francez, lui Eduard și mie, zise el, cu vocea sa sarcastică. Îl preferăm nesăratei mode engleze. Dacă noi – prin „noi“ înțelegea, evident, „regele și cu mine“ – n-am fi făcut începutul, nu s-ar fi descoperit în țara asta nici măcar pantalonii bicolori. Pantalonii pe care îi purta el însuși, cu un crac albastru-pal și cu celălalt galben ca pana canarului, lăsau să se înțeleagă despre ce vorbea. Dacă acest vid cenușiu, zise el în continuare, arătând, cu un gest larg, marea sală din *Tower*¹ l-ați putea preface, prin farmece, într-un teren presărat cu trandafiri,

---

¹ Turn (engl.) – este vorba despre Turnul Londrei.

ca să stimulați dorința tinerei noastre regine, v-am fi foarte recunoscători, *madame*.

Regele izbucni într-un hohot de râs destul de vulgar. Aymer se întoarse pe jumătate spre un gentilom de vârstă mijlocie, care nu părea să facă parte din grupul de nobili tineri, care se foiau prin sală, îmbrăcați în veșminte pestrițe.

– Cine e fanfaronul ăsta ? întrebă el pe șoptite.

Cel întrebat își netezi cu precauție mustața bine îngrijită, urmând direcția indicată cu ochii de către Aymer, și apoi își întoarse capul spre cavaler cu o expresie de extremă antipatie.

– Ăsta, zise el, de parcă ar fi fost vorba de ceva murdar, este *Master* Piers de Gaveston, un spin în ochii baronilor și un fel de intim al regelui, care îl numește „fratele Perrot“.

Înainte de a mai putea spune ceva, fu împins într-o parte de omul îmbrăcat în brocat prețios, pe care Aymer îl recunoscuse cu o clipă mai înainte. În timp ce auzea vocea lui Blanche, care declara că va face tot ce-i va sta în putință pentru a-i pregăti prințesei franceze o primire cordială care s-o facă să se simtă la largul ei la Londra, Bernard Pellerin zise, cu o voce monotonă:

– Asta e într-adevăr o surpriză, *messire* de Vraineville ! Ce vă aduce în mod atât de neașteptat încoace ? Fierbințeala focului purgatoriului vi s-a părut neplăcută ?

Aymer uită pentru moment că se află în prezența regelui. Îl apucă de mânecă pe diplomat cu unica sa mână și zise:

– Zâmbetul vă va muri pe buze, *messire*, de îndată ce vă veți înfățișa regelui Franței și veți fi nevoit să-i raportați că misiunea dumneavoastră a dat greș.

– Vorbe mari, răspunse amabil diplomatul francez și îi întoarse spatele lui Aymer.

– Domniță, sunteți bine-venită la curtea noastră, se auzi vocea lui Eduard, caldă și prietenoasă. Îi va face plăcere Isabellei să fie salutată aici de o persoană cunoscută. Făcu un gest scurt, semn că întrevederea se încheiase, uitând că Aymer nu vorbise încă.

Gaveston găsisese însă în el o nouă victimă a ironiei sale. Își îndreptă privirea spre brațul oblojit al lui Aymer și exclamă:

– Eduard! Era cât pe-acți să-l expediem pe Henry Ciungul cu treaba nefăcută. Ia spune, *messire*, ce ai furat, că ți-au tăiat mâna?

– Domnule, declară Aymer, cu o voce răsunătoare, care se răsfârâse ca un ecou în sala înaltă, am furat din temnițele Franței mai bine de optzeci de templieri!

În sală se așternu o liniște de mormânt. Aymer păși înainte, își puse un picior pe estradă, și-și îndepărtă, cu o smucitură, bandajul care ascundea vederii oribila rană.

– Asta, zise el, întinzându-și brațul schilodit, de îndată ce regele îl putu vedea, este urmarea torturii ale cărei victime sunt frații mei. Eu mă socotesc fericit, maiestate, căci am scăpat cu viață.

Regele se rezemă de spătarul fotoliului tronului, privindu-l pe Aymer cu repulsie și parcă nevenindu-i să creadă. Într-adevăr, nu era lucru neobișnuit ca unor oameni, pentru anumite fărădelegi, mai ales pentru sperjur, să li se taie o mână, dar Eduard nu văzuse încă niciodată rezultatul unei asemenea pedepse. În ochii lui se putu citi acum, cu adevărat, milă. Aymer simți, pe bună dreptate, că acesta era momentul în care i-ar fi putut cere regelui orice favoare ar fi vrut. Și simți cum îi ard la spate ochii lui Pellerin, care acum pe semne că nădușea.

Gasconul i-o luă înainte:

– Un templier, ai? Ce jalbă ne-ar putea înfățișa *in petto*?¹ Vrei banii noștri, domnule cavaler? Făcu un gest cordial cu ambele brațe. Îi poți avea: tezaurul îți aparține... dar e gol.

Curtenii râseră. Eduard rânji. Ochii regelui râseră și ei. „Cei mai prietenoși ochi pe care i-am întâlnit vreodată“, își zise Aymer, „plini de încredere, sinceri, blajini.“ Ochii deveniră apoi triști. Mai mult cu autoironie decât cu autocompătimire, regele zise:

– Frumoasă moștenire mi-a lăsat tata! Un regat fără bani, dar cu o șleahță de oameni ambițioși care caută ceartă și cu un război în care mai avem mult de furcă și cu scoțienii.

– Sau nu cumva ai vrut să ne împrumuți bani? zise repede Piers, înainte ca regele să fie cuprins de deprimare. Mă tem că nici asta nu ne putem permite. Condițiile dumitale sunt prea grele.

Părea să fie o glumă foarte hazlie; cel puțin așa făcu reacția regelui să se creadă. Aymer nu izbuti decât să zâmbească amar. „Și asta spui tu“, își zise el „un gascon!“ Practicile zarafilor gasconi le creaseră acestor bancheri o reputație dubioasă. Regele făcu un gest de scuză către Gaveston. Se sculă în picioare, coborî de pe estradă și-și puse o mână pe umărul lui Aymer. Deși mirat de acest gest neprotocolar, Aymer se comportă în așa fel, încât să nu se bage de seamă. Se lăsă dus de rege spre locul în care Blanche stătea ca țintuită de pământ.

– Să nu vă simțiți jignită, dragă domniță. *Master Piers* n-a făcut decât o glumă, zise el; era obișnuit să dreagă ceea ce strica favoritul său.

Domnița de Lyons-la-Forêt nu iertase încă niciodată până atunci cu atâta bunăvoință o jignire, căci regele făcuse să i se topească mândria rănită așa cum se topește

---

¹ Personal (it.).

zăpada la razele soarelui. Atât Aymer, cât și Blanche aveau impresia că stau de vorbă cu un prieten bun, și nu cu o maiestate regală. Era în înfățișarea și în comportarea lui ceva familiar lor, ceva cunoscut de ei, dar acel ceva ei nu-l putură identifica. Regele avea douăzeci și trei de ani, fiind, așadar, de vârsta lor, ceea ce contribuia la faptul că se simțeau amândoi atrași de el.

– Maiestate, zise Aymer, intrând deodată în subiect. Ați primit din partea regelui Filip al Franței un apel, să-i arestați pe templierii din regatul dumneavoastră.

– Așa e.

– Presupun că *messire* Bernard Pellerin v-a și vorbit despre acest subiect.

Eduard își îndreptă privirea înspre diplomat.

– A dezvăluit într-adevăr anumite fapte care sunt atât de nelalocul lor, încât un om temător de Dumnezeu nu se cuvine să vorbească despre ele.

– Eu mă aflu aici ca să vă dezvălui cealaltă față a afacerii, ca să puteți judeca personal cine este cel ce înșală și mințe lumea în văzul Domnului.

– Ai rostit cuvinte îndrăznețe, cavalerie. Susții că regele Franței e un mincinos?

– Da, maiestate.

În sală se produse rumoare. Pellerin protestă violent, dar Eduard nu păru prea alarmat de declarația fără ocol a lui Aymer. Dădu din umeri, ca și cum ar fi vrut să spună: „Asta mai lipsea!“ Covorul prețios care acoperea peretele în spatele lui era umflat de un puternic curent de aer și, într-un acces de proastă dispoziție, tânărul rege izbi cu pumnul în umflătura covorului.

– Fir-ar să fie de clădire rece, acest *Tower*! O să ne mutăm cât mai repede la Windsor, zise el, apoi adăugă: Spune ce ai de spus, cavalerie.

Aymer trase adânc aer în piept, înainte de a începe.

– Învinuirile pe care regele Franței le-a adus templierilor vă sunt cunoscute. N-am să vă obosesc înșirându-vă amănuntele. Acele învinuiri se bazează pe mărturiile false depuse de unii cavaleri renegați, care au fost dați afară din ordinul nostru pentru că au încălcat regulile. Chiar și cuvintele unor servienți, care n-au fost nicio dată martori la faptele incriminate, au fost folosite ca să ne calomnieze. Ședințele noastre capitulare, ceremoniile noastre de consacrare, în timpul cărora l-am fi venerat, chipurile, pe diavol, au fost cât se poate de pure, de virtuose, de cucernice.

În creierul leneș al regelui se ivi o idee. Ridicându-și privirea, Eduard întrebă:

– Spui că ești un cavaler care a fost torturat în Franța; atunci de ce nu porți mantaua albă?

Aymer zâmbi și-și puse mâna pe încheietura lui Blanche.

– Asta pledează pentru severitatea ordinului; am fost nevoit să-mi pierd mantaua și casa din pricina dragostei mele pentru această femeie. Dacă n-aș fi făcut atâtea pentru ei în Franța, m-ar fi pedepsit desigur cu mult mai multă asprime. Văzând că regele este impresionat, Aymer zise în continuare, străduindu-se să-l facă să-și dea seama de adevăr: Dacă ni s-ar fi dat posibilitatea să ne apărăm, dacă ni s-ar fi făcut un proces cinstit, am fi putut respinge aceste minciuni nerușinate. Dar Inchiziția îmi torturează frații cu metode atât de îngrozitoare, încât unii se prăpădesc, iar alții recunosc cele mai grosolane minciuni din lume drept adevăruri. Sunt tratați ca niște excomunicați, maiestate; li se refuză până și sfânta cuminecătură. Dacă solicită un duhovnic, nu li se dă. Sunt amenințați cu moartea și li se făgăduiește iertarea numai în schimbul mărturisirilor cerute. Și toate acestea în timp ce noi l-am slujit pe Hristos cu mai multă credință decât orice alt monah creștin. Ne-am vărsat sângele în luptele împotriva

dușmanilor creștinătății și ne-am supus unei discipline riguroase care ne-a interzis să ne bucurăm de bogățiile pe care le-am adunat în lupta dusă pentru cucerirea Țării Sfinte. Vreți oare să-i oferiți acestui rege hulpav sprijin și să-l ajutați să-i nimicească pe cavalerii lui Hristos, pe ostașii Domnului?

Își întinse brațul schilodit și o lăsă pe Blanche să-i pună la loc bandajul.

– Eu nu m-am îndoit niciodată de sinceritatea cavalerilor, zise regele Eduard, ba mai mult chiar, cu toate că luna viitoare mă însor cu fiica lui, i-am refuzat regelui Filip colaborarea mea aducându-i la cunoștință că nu vreau și nu pot să acționez împotriva unui ordin monahal, fără instrucțiunile speciale ale Sanctității Sale papa în persoană. Ei bine, instrucțiunile au și sosit, cuprinse în bula *Pastoralis Praeeminentiae*.

– Acesta este regatul maiestății voastre, zise Aymer, și aici numai maiestatea voastră hotărăște și domnește.

Regele își dădu capul spre spate și pufni într-un râs disprețuitor.

– Ha-ha! Mă supraapreciezi, *messire*. Nu sunt nici șase luni de când a murit tata și acum baronii au și început să se comporte ca și cum pe tron s-ar afla un tâmpit. De când m-am născut încearcă să-mi diriguiască viața pe potrivă lor.

Așa era Eduard: nu-i păsa ce cred sau vorbesc oamenii despre el. Spunea exact ceea ce-i trecea prin cap. Aymer și Blanche schimbă o privire.

– Maiestate, vă nedreptățiți singur, zise Blanche, cu blândețe, iar Aymer se vârî numaidecât în vorba regelui, spunând:

– Dacă doriți să le arătați că vreți să luați propriile dumneavoastră hotărâri, independent de presiunile exercitate asupra dumneavoastră, atunci a sosit momentul.

Eduard își netezi bărbia și cumpăni problema. Se duse spre firida unei ferestre, ca să privească fluviul. Apoi se întoarse încet și trimise să-l cheme pe scrib, căruia îi ceru să-i aducă bula papei. După câteva minute desfășură solemn sulul de pergament.

– Bula, zise el, făcându-le oaspeților săi cu ochiul și ridicându-și glasul ca la teatru: „Clement, episcop, slujitor al slujitorilor lui Dumnezeu, celui mai devotat întru Hristos, Eduard, ilustru rege al Angliei, îndurare și binecuvântare, apostolică...” Eduard sări un pasaj, apoi mormăi: îi vine cam greu să ajungă la chestiune. A, aici e. Dădu expresie insatisfacției sale printr-un răs ironic, când privirea îi căzu pe unul dintre primele alineate. „Într-adevăr, acum câtăva vreme, nu cu mult după înaintarea noastră pe cea mai înaltă treaptă a demnității apostolice, ne-a ajuns la ureche, prin mijlocirea unei sugestii discrete, că prin răsuflarea lui Satan, în Ordinul Templierilor s-a semănat o sămânță a unui soi pestilențial, cu alte cuvinte că templierii, sub masca credinței, pe din afară ostași, înlăuntru au trăit într-o apostazie trădătoare, ba chiar într-o îngrozitoare degenerescență eretică.” O sugestie discretă, zise el, reproducând cuvintele din bulă.

– Dacă ar fi nimicیت „sămânța pestilențială”, care este răspunzătoare de această „sugestie discretă”, situația ar fi fost cu totul alta, zise Aymer, al cărui sânge începuse să fiarbă, după ce auzise textul bulei, ce-i rămăsese necunoscut până atunci.

Eduard dădu aprobator din cap și citi în continuare:

– „Cerem și propunem maiestății voastre ca, după primirea prezentei și în măsura în care vă va fi cu putință, și după ce veți fi cântărit cu sagacitate și înțelepciune cele de mai sus, să dispuneți ca, în modul cel mai discret și mai tainic cu putință, și cu avizul înțelept al camerei consilierilor maiestății voastre, toți templierii, și îndeosebi cei din regatul maiestății voastre, și toți cei găsiți acolo, dimpreună

cu bunurile lor mobile, să fie puși sub poprire într-o singură zi, în modul cel mai nimerit, de către persoane de încredere, până ce vă vom da alte instrucțiuni, și să fie închiși în locuri sigure și sub supraveghere vrednică de încredere.“ Arată pergamentul. Nu prea ne lasă spațiu pentru altceva, nu-i așa? Mai sări un pasaj și citi de pe aceeași pagină: „Ne veți informa în mod amănunțit, prin scrisoare, despre ceea ce ați dispus să se facă și despre alte instrucțiuni din partea noastră ce vă sunt de trebuință, încât totul să se poată desfășura cât mai repede.“ Asta e singura cale, găsi regele cu cale să remarce, și am să fac uz de ea. Tot ce pot să fac este să cer o amânare. Cu un gest plin de iritare, împături pergamentul, i-l azvârli neglijent gramaticului și i se adresă lui Aymer: Trebuie să-mi spui tot ce știi în legătură cu asta, *messire*. Trebuie să mă ajuți, pentru că sunt singur. Cred în nevinovăția dumatăle și în cea a fraților dumatăle.

Pe fruntea lui Aymer apărură cute adânci. Știa că nu-l poate refuza pe rege, dar dorea fierbinte să plece cât mai curând din Anglia, ca să li se alătore prietenilor săi în lupta lor împotriva lui Filip cel Frumos. Eduard voia să-l păstreze ca sfetnic personal în această chestiune, dar asta l-ar fi reținut în Anglia luni de zile. O privi cu coada ochiului pe Blanche și văzu ochii ei, care implorau. Aymer oftă și se stăpâni.

– Trebuie să-l întâlnesc pe comandorul meu. Mă așteaptă pe la sfârșitul acestei luni la Courtrai, zise el, gândind cu glas tare.

Regele zâmbi și făcu un gest nonșalant.

– Curierii mei îți stau la dispoziție, cavalerie.

Aymer căzu în genunchi.

– Sunt omul maiestății voastre, sire.

Eduard era un tip spontan.

– Formidabil, exclamă el, apucând cu ambele mâini umerii lui Aymer, să închinăm dar în cinstea ta, cavalerie!

La 4 decembrie, Eduard trimise scrisori suveranilor Aragonului, Castiliei, Portugaliei și Siciliei, în care îi sfătuia în mod energic să nu dea crezare plângerilor lui Filip și ale papei, pe care le socotea ca fiind „dictate de calomnie și lăcomie“.

Eduard nu era un diplomat șiret, nu era stăpânit de lăcomia fără margini cu care viitorul său socru aduna averi, cu scopul de a-și consolida puterea și de a plăti rețeaua administrativă care ținea regatul său într-un clește de fier. Tezaurul lui Eduard era gol. Puterea îi luneca printre degete, fără ca el să-și dea seama, pentru a ajunge în mâinile baronilor săi, dar nu voia să se înjosească până la jocul diabolic pe care îl făceau Filip și papa. O dovadă a cinstei sale era faptul că nu voia să se dea bătut decât atunci când altă cale nu mai era cu putință. În ziua a treisprezecea a lunii decembrie, papa Clement primi răspunsul lui Eduard. Acest răspuns suna după cum urmează: „Regele către papă; sărutăm plecați picioarele binecuvântate... Zilele trecute ne-a luat prin surprindere un raport foarte nefavorabil cu privire la maestrul și frații din Ordinul Templierilor. Un raport, cu adevărat, plin de amărăciune, de lucruri înspăimântătoare, de imagini îngrozitoare, de stricăciuni și perversități, de așa fel încât, dacă toate acestea ar fi adevărate, ar trebui să fie pedepsiți cu strășnicie. Având în vedere înalta stimă pe care toți credincioșii întru Hristos au avut-o față de ei și întrucât mai sus-numiții maestru și frați, fermi în puritatea credinței lor catolice, s-au bucurat de o înaltă prețuire din partea noastră și a tuturor celor din regatul nostru, atât pentru modul lor de viață, cât și pentru moravurile lor, nu putem da crezare acestor spuse calomnioase, până ce nu vom fi convinși mai temeinic că sunt adevărate. De aceea dezaprobăm din toată inima toate învinuirile și tot blamul de care suferă maestrul și frații din cauza acestui raport rușinos, și implorăm pe Sanctitatea Voastră cu cea

mai mare stăruință să nu îngăduiți ca bunul renume al maestrului și al fraților să fie mânjit. Dacă veți găsi de cuviință ca, față de calomnia și învinuirile pe care le țin unele persoane invidioase și rău intenționate, pornite să prefacă faptele bune în perversități potrivnice cinstirii Domnului, să luați o poziție mai indulgentă, toate aceste fărădelegi, așa cum am spus mai sus, care au fost puse în ultima vreme, în prezența noastră, pe seama templierilor sau a subordonaților dumneavoastră de aici vor fi aduse la lumină cât mai complet. Să vă ocrotească Dumnezeu etc.

Dată la Westminster, în ziua a zecea a lunii decembrie din primul an al domniei mele.“

„Un prelat i-a spus odată regelui Richard I că ar trebui să-și mărite cele trei fiice.

Regele i-a răspuns că n-are nicio fiică.

« Ba da, a spus prelatul, pentru că măria-ta ai mândrie, lăcomie și bogăție. »

« Ascultați, a exclamat regele către cei aflați în jurul său, mândria le-o dau templierilor, cistercienilor le dau lăcomia, iar benedictinilor bogăția. »“

Philip Lindsay,
*Kings of Merry England*¹

Richard citi scrisoarea lui Aymer la Courtrai, la lumina slabă a unui opaiț, și îi spuse lui Ferrand că la primele raze ale zorilor se vor înapoia în Franța, ca să discute cu frații săi noua întorsătură a situației. Muncise din greu și, ca urmare, începuse să funcționeze, încet, dar sigur, rețeaua pe care o întinsese acum peste toată Franța. Oamenii lui, nici măcar o sută la număr, pe care îi instruisese cu mare grijă, se deplasau în cel mai mare secret și păstrau legătura cu el. Relatări despre unele mărturisiri revocate și despre vizita cardinalilor se infiltrau în fortărețele în care se aflau frații lor arestați. Aceste vești, precum și

---

¹ *Regi ai Angliei vesele* (engl.).

faptul că se știau sprijiniți de frații lor de afară, le ridicaseră moralul. Templul începu să respire ușurat, și-și încinse din nou spada care-i fusese smulsă din mână de-venită neputincioasă.

În felul acesta însă, primejdia era departe de a fi fost înlăturată, deoarece Filip nu dormea. La 21 decembrie, spionul lui Richard la Curtea papală îl vesti că nunțiul și solii papei, care fuseseră trimiși la Curtea lui Eduard, raportaseră succesul misiunii lor. Nu trecuse nici măcar o zi de când Richard primise o altă scrisoare de la Aymer, cu vestea alarmantă că nu mai era primit la rege. Eduard nu avusese curajul să-și recunoască slăbiciunea și se ferise de o confruntare cu cavalerul francez și cu iubita acestuia. Chiar înainte ca Eduard să fi transmis șerifilor și baliilor din regatul său ordinul de a-i aresta pe toți templierii și de a le confisca toate bunurile, inclusiv cele din Irlanda, din Scoția și din Țara Galilor, în prima miercuri de după Bobotează, Richard se și afla în drum spre Anglia.

Puse piciorul pe uscat la Rye și porni călare, mâncând pământul, spre orașul care îi trezea atâtea și atâtea amintiri. Soarele de iarnă se afla la zenit când își puse mâna cozoroc la ochi și trase de frâu, recunoscând turnurile și meterezele Londrei. Gura încordată i se destinse într-un zâmbet, și atunci Richard își înfipse din nou pintenii în burta lui Pelerin.

Cam cu un ceas mai târziu, cavalerul obosit trase iar de frâu. Se așază comod pe șa și contemplă forfota de pe întinsul teren de instrucție din afara zidului înalt al comanderiei New Temple, teren cunoscut sub numele de Ficketscroft. Îi crescua inima de bucurie când îi văzu pe cavalerii în mantii albe cum execută șarje și apoi se retrag, cum se întorc, cu lăncile coborâte, și cum atacă iar, cu lăncile ridicate, măsurându-și între ei puterile. Terenul de lut, bătătorit de călcături, devenise tare ca piatra.

– Acasă, Pelerin! zise el pe șoptite, bătând ușurel gâtul nădușit al calului, în timp ce privirea îi rătăcea mai departe.

Deodată, mâna îi rămase în aer, la jumătatea drumului, când îl recunoscă pe unul dintre cavaleri, care, ținând lancea cu putere în mâna stângă, porni cu curaj la atac, dar fără a ochi cu precizie.

– Pe Sfânta Cruce! exclamă Richard, îndemnându-și calul obosit să înainteze în vălmășagul luptei.

Nu ajunsese încă la mijlocul drumului, când își văzu calea tăiată de două lănci îndreptate înspre el. Abia atunci își dădu seama că era, cu siguranță, aproape de nerecunoscut pentru oamenii aceia, cu care își împărțise cândva pâinea cea de toate zilele. Barba lui, pe care oricărui templier, potrivit regulilor ordinului, îi era interzis măcar s-o potrivească pe margini cu foarfeca, Richard și-o răsese, iar creștetul îi era acum acoperit cu păr. Purta vestonul său negru de zale și o mantie largă, dar ei nu-l cunoșteau decât în hlamida albă. Între timp slăbise, dar mai mult decât toate acestea, chipul îi era acum răvășit de lipsurile și emoțiile celor șaptezeci de zile agitate pe care le lăsase în urmă. Oboseala de după lunga sa călătorie nu făcea decât să-i adâncească aceste trăsături.

„Poate că e mai bine așa“, își zise el, atunci când un cavalier îl întrebă strigând:

– Ce cauți dumneata aici, domnule?

– Îmi vizitez un prieten, răspunse el pe franțuzește, arătându-l pe Aymer, care se afla în fața lui.

Când cavalerii întoarseră capul, urmând direcția arătată de mâna lui, Richard își trase spada din teacă și îndepărtă lăncile din drum. Ca zburând, Pelerin se repezi în atac. Aymer, speriat de încăierarea iscată brusc, îl întoarse pe Chançard, își azvârli lancea cât colo și-și trase spada din teacă. Dar Richard și-o vârâse pe a sa la loc în teacă și trase acum de frâu, ridicând mâna.

Pe chipul lui Aymer apăru un zâmbet până la urechi.

– *Mort de Dieu!* strigă el, și amândoi bărbații săriră de pe cai și se îmbrățișară cu drag.

– Nu m-au recunoscut; lasă-i în pace, îi zise Richard lui Aymer la ureche.

Aymer își bătu prietenul pe umăr. Din mantie se înălță un nor de praf.

– Îmi pare bine că te revăd, zise el.

Richard îi răspunse cu un zâmbet obosit:

– E de necrezut: ești iarăși voinic ca un urs. Ce-ți mai face brațul?

– Vrei să spui mâna? Ca și cum n-aș fi pierdut-o niciodată. M-ai văzut adineauri cum lupt. Richard dădu din cap, confirmând. Singura greutate, zise în continuare Aymer, plin de vioiciune, este că degetul meu gros tot mă mai mănâncă și nu știu unde să mă scarpin.

– Povestea asta am mai auzit-o, răspunse Richard, gândindu-se la schilodirile suferite de frații săi din Franța. Tăcu și privi țintă zidurile cenușii care înconjurau comanderia New Temple.

– Hai să intrăm, zise Aymer.

Își duseră caii la grajd și apoi pășiră pe terenul împrejmuit al Templului. Lui Richard îi făcu plăcere să parcurgă culoarul întunecos cu chilii strâmte, ca și cum n-ar fi plecat niciodată cu adevărat de acolo. Când trecu pragul și văzu fotoliul de stejar care stătea gol în fața căminului, se opri. Rămase o clipă cu ochii ațintiți înspre jilțul părăsit, apoi se întoarse către Aymer, cu chipul cam palid, și exclamă alarmat:

– Ce s-a întâmplat cu Thomas?

Celălalt fu oarecum surprins.

– Nu știu.

– Ce înseamnă „nu știu”? exclamă Richard, dar cavalerul francez rămase calm, dându-și seama de neînțelegere.

– Acum două zile a plecat la York, răspunse el.

Richard pătrunse în încăpere și căzu pe o bancă.

– Nădăjduiam să-l întâlnesc aici. Ce-o fi căutând la York, la vârsta lui? N-am să am timp să mă duc după el în nord. Dădu din cap și izbucni într-un râs autoironic. Nu m-am născut cu noroc, zise el, fără amărăciune.

Aymer îi oferă un pahar cu bere și se așeză lângă el.

– Ai primit raportul meu?

Richard dădu din cap că da.

– Ei, ce vești ai? întrebă el, arzând de nerăbdare.

– Vești proaste! Regele Eduard s-a dat bătut.

– Cum? S-a și dat bătut? Richard făcu un gest de neajutorare. Cine suntem noi, dacă un rege și un papă ne sunt împotriva? *Si Deus nobiscus est, quis contra?* zise el, cu ironie amară în glas.

Aymer mormăi o înjurătură franțuzească obscenă și se trase de barba neagră.

– Când se va întâmpla? întrebă el.

– Asta încercăm să aflăm. În orice caz, te sfătuiesc să nu-ți mai petreci nicio noapte înlăuntrul acestor ziduri.

– N-au să mă găsească aici! exclamă Aymer, pe un ton plin de hotărâre. În pofida celor ce s-au petrecut în Franța... și poți fi sigur că le-am povestit totul, până în cele mai mici amănunte... n-au de gând să se împotrivească arestării fraților noștri. De necrezut!

– Templul ascunde o taină, Aymer; o taină care merită orice jertfă pe care o putem face. Am impresia, oricât de ciudat ar suna, că putem aduce la lumina zilei această taină, dacă ne sustragem unui proces. Procesul ar însemna o adevărată recunoaștere a vinovăției. Mai multe nu-i era îngăduit să spună, mai multe nici nu putu să-i spună, deoarece în săptămânile care trecuseră de la întâlnirea lor, cuvintele codificate pe care i le încredințase Jacques de Molay nu-l aduseseră nici măcar cu un pas mai aproape de dezvăluirea tainei. Avem datoria să veghem ca în Anglia să nu urmeze o repetare a pildei franceze.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Richard își bău berea. Acum trebuie să mă duc la maestru. N-ar fi trebuit să vorbesc mai întâi cu tine despre asta. Se sculă în picioare. Sper să pot găsi pe aici un frate capelan dispus să-mi primească spovedania.

– Nu mai zgândări lucrurile, îi zise Aymer. Știi prea multe. Cu perspectiva sumbră pe care o avem în față, n-are niciun rost să-i mai încercăm și pe alții cu niște secrete sau niște fapte în aparență lipsite de importanță pe care nu ne putem îngădui să le trădăm.

William de la More fu vădit surprins când Richard, însoțit de Aymer, își făcu intrarea în sala de consiliu.

– Așa, fiul nostru pierdut, zise maestrul, nu fără dragoste, când Richard îi dădu binețe. Ne-ai pus într-o situație cam ciudată când ai refuzat să-ți accepți libertatea.

Privirea lui Richard coborî involuntar spre frânghia care ținea, una peste alta, sub mantia impresionantă a lui La More, sutana albă. Frânghia maestrului avea două noduri, în timp ce a sa avea numai unul. Câteva clipe, lui Richard îi veni greu să nu-și lase gândurile să rătăcească spre bătrânul mare maestru în temnița acestuia de la Paris și spre enigmaticele lui cuvinte. Apoi răspunse:

– Sire, eu pun lanțurile ordinului mai presus de orice alt statut.

Maestrul zâmbi.

– Presupun că aduci vești proaste, altminteri n-ai fi aici.

– Mai proaste nu pot fi pentru dumneavoastră. Regele a emis ordinul să fie arestați toți templierii din această țară.

– Aymer de Vraineville te-a informat, fără îndoială, cu privire la punctul nostru de vedere. Dacă e voia Domnului ca slujitorul slujitorilor Lui să se îndoiască de integritatea noastră, de nevinovăția noastră și de cucernicia noastră, atunci va trebui să ne supunem cerțurilor Inchiziției.

– Eu reprezint un punct de vedere ceva mai nuanțat, interveni Richard.

– Exprimat formidabil de moderat, completă Aymer, care era mai puțin diplomat.

– Asta e insubordonare!

– Sire, răspuse Richard, cu toată modestia, trebuie să spun că am tot dreptul să-mi susțin punctul de vedere. Eu ...

La More îl întrerupse cu un scurt gest al mâinii și, potrivit uzanței, Richard se supuse și tăcu.

– Capitulum nostru a luat o hotărâre clară. Am primit raportul dumitale și-ți mulțumesc; părerea dumitale nu ți-am cerut-o. În loc să critici, ai face mai bine să te pregătești pentru ședința capitulară următoare: plecând în Franța, ai ignorat un ordin al Templului. Am aflat fel de fel de lucruri despre activitățile dumitale de acolo. Va trebui să te justifici în fața cavalerilor acestei comanderii.

Aymer, care văzu că în ochii lui Richard se aprinde focul, zâmbi.

– Refuz să dau socoteală de faptele mele acestui capitol, zise Richard, cu hotărârea calmă pe care Aymer o admira atât de mult. În octombrie mi-ați ordonat să plec, fără niciun motiv plauzibil. Am cugetat atunci la ceea ce aveam de făcut și mi-am comparat situația cu cea a unui templier care în toiul luptei se pomenește că se află departe de propriul său escadron. Regula cere ca în acest caz să ne punem sub un stindard creștin aliat sau, dacă nu găsim un asemenea stindard, să mergem acolo unde ne sfătuiește Dumnezeu să mergem. Ei bine, eu nu m-am dus acolo unde ați fi preferat dumneavoastră să mă știți, dar căile Domnului sunt de nepătruns. Că înapoierea mea v-a pus în încurcătură, înțeleg prea bine, dar asta e o problemă pe care n-o puteți rezolva chemându-mă să dau socoteală în fața unui consiliu capitular. Aici nu există niciun om care să poată judeca situația din Franța și locul

meu acolo. În plus, eu nu mă mai aflu sub jurisdicția acestui capitol, ci sub aceea a propriului meu capitol din Franța, căruia îi raportează regulat toate greșelile mele. Nu, sire, dacă am venit aici singur ca să vă previn, deși aș fi putut să vă trimit mai bine un curier, am venit pentru că vreau să vorbesc cu dumneavoastră despre măsurile de precauție pe care le putem lua, așa încât să nu vedem o repetare a celor ce se petrec în Franța. *Master* de la More fu o clipă descumpănit de puhoiul de cuvinte, pe care nu era obișnuit să-l audă din gura lui Richard. Se așteptase la un simplu „Da, sire, în numele Domnului!” Dar Richard zise în continuare: Ceasul arestării dumneavoastră nu ne este cunoscut încă. Aveți grijă ca niciun document important să nu poată cădea în mâinile regelui sau ale inchiizitorului. La Paris n-au fost găsite decât vreo câteva neînsemnate registre de casă, în pofida faptului că cei de acolo au fost luați absolut prin surprindere.

La More dădu din cap afirmativ.

– Firește, vom face totul pentru ca să evităm ca niște piese importante să cadă în mâini străine.

– Și încă ceva. Nu pot să pun la dispoziție oameni care să controleze, aici, în Anglia, mersul lucrurilor. Trebuie să aveți grijă personal de asta. Se vor găsi fără îndoială în această comanderie destui frați care să se declare dispuși să preia o asemenea sarcină. Dați-le prilejul să scape până nu va fi prea târziu.

Chipul lui *Master* de la More încremeni din nou.

– Nici nu mă gândesc să pun la dispoziție cavaleri de-ai mei în acest scop, zise el pe șleau.

Aymer își strânse pumnul. S-ar fi repezit, dacă Richard nu și-ar fi pus o mână pe brațul lui. Richard nu se dădu însă nici el bătut.

– Sire, zise el, am văzut modul de lucru din Franța. Nimeni nu poate garanta că nu se vor repeta aici aceleași procedee bestiale. Bineînțeles că ne vom folosi întreaga

influență ca să prevenim asta, dar dumneavoastră trebuie să înțelegeți că papa îi cere regelui Eduard să-i predea pe toți templierii în mâinile inchizitorilor săi, care vor avea aprobarea lui ca să trateze trupurile căzute în mâinile lor așa cum vor crede de cuviință.

– Asta e Anglia, frate Richard, îi dădu La More replica. Clerul nostru este alcătuit din oameni inteligenți, neinflențați de fanatism religios.

– Da, asta e Anglia, fu de acord Richard. Anglia în care Eduard, tatăl regelui Eduard, a ordonat și el ca evreii să fie arestați pentru banii lor și să fie surghiuniți. Nu sunt nici treizeci de ani, sire, de când două sute dintre ei și-au găsit moartea prin sufocare, deoarece au fost înghesuiți mai bine de șase sute într-o singură temniță.

– Evrei! ... zise La More, disprețuitor.

– Oameni, îl corectă Richard. Vă asigur că nu va trece nici măcar o săptămână după arestarea dumneavoastră și veți regreta aceste cuvinte. Ei bine, cel ce vrea să ne părăscă nepedepsit că ne-am dat la perversități nu mai poate face cale-ntoarsă: trebuie să meargă înainte, cu orice preț, până la pieirea noastră sau a sa. Vocea lui Richard era energică și plină de patimă. Cine îl auzea izbutea cu greu să nu se lase antrenat de focul care ardea în el. Strânse cu mâna stângă mânerul spadei cu atâta putere, încât falangele degetelor îi deveniră albe ca varul, în timp ce pumnul drept i se agita în aer, ca să confere cât mai multă forță cuvintelor sale. Pe Sfântul Ioan! exclamă el, uitând că trebuie să-și pună surdina vocii. Nu vreau să văd că același lucru se întâmplă în Anglia! Se stăpâni și adăugă: Nici în altă țară, indiferent care. Plec poimăine înspre Portugalia, Castilia și Aragón. Hotărârea regelui Eduard va influența cu siguranță deciziile suveranilor acestor țări. Încovoiindu-și un genunchi, își întinse mâinile, cu palmele în sus, spre bătrânul din fața sa. Sire, templierii din acest regat se află în puterea dumneavoastră,

sunteți stăpânul și maestrul lor. Nu aveți decât să ordonați, și se vor duce acolo unde le porunciți să se ducă. Dați-mi o mână de oameni, treizeci dacă se poate, precum și cai și arme, și voi avea grijă ca dumneavoastră și frații dumneavoastră să fie cruțați.

– Crezi într-adevăr că ai putea ?

Răspunsul lui Richard fu o scurtă clătinare afirmativă a capului.

Maestrul chemă un slujitor.

– Fii bun și spune-le fratelui Michael de Baskersville, fratelui John de Stokes și fratelui Richard de Hardewikes că-i rog să vină încoace.

Apoi rămase cu privirea îndreptată înspre Richard, care își ținea capul înclinat, în semn de mulțumire și supunere. Richard nu șovăise nicio clipă să se înjosească de dragul fraților săi și să implore ajutor în genunchi. La More fu nevoit să facă un mare efort ca să se abțină de a-și pune mâinile pe capul blond al lui Richard și de a-și divulga astfel profunda simpatie față de tânărul cavalier.

Richard își petrecu restul după-amiezii în tovărășia foștilor săi superiori, dintre care fratele Michael, preceptorul, și fratele John, trezorerul, se împotriveau cu încăpățănare punctului lui de vedere.

„Și am nevoie urgentă de bani“, își aminti Richard ulterior că spusese, și că-și dăduse seama prea târziu că prin această observație stârnise o adevărată stare de alarmă.

„Avem destule dificultăți cu aceia care ne oferă scrisori de credit, emise de comanderiile noastre franceze“, fusese răspunsul lui John de Stokes, care vădise o iritare crescândă. „Nu putem continua să acoperim cu aurul nostru niște documente fără valoare, ca să nu mai vorbim de dăruirea lui unor vagabonzi. În felul acesta vom deveni cerșetori și fără intervenția regelui Filip. De altfel, haosul va fi total, atunci când și aurul nostru va deveni inaccesibil.“

„Sunt preocupați mai mult de asigurarea bunurilor lor, decât de salvarea fraților lor“, trăsesese concluzia Richard, plin de amărăciune.

Când se sui la bordul unei corăbii, ca să plece spre regatele iberice, Richard își putu totuși aminti cu oarecare satisfacție de scurta sa vizită făcută la Londra. I se făgăduise că va fi ajutat de un mic număr de cavaleri, care preferau să lupte în ilegalitate, în loc să se supună unui proces, și ducea cu sine o pungă, în care atârna greu aurul Templului.

La 8 ianuarie 1308, templierii din Anglia, din Scoția, din Țara Galilor și din Irlanda fură arestați și, cu lanțuri la picioare și cătușe la mâini, fură aruncați în închisorile șerifilor, în pofida faptului că regele era ferm convins de nevinovăția lor.

După cinci zile, regele Neapolelui, un văr al regelui Filip al Franței, îi aresta și el pe toți templierii din regatul său.

În ultima duminică din martie, cu o săptămână înainte de Paști, sosi un curier la Palatul Westminster, unde neîntrerupta frivolitate și veselie tinerească, iradiate cândva de către rege și de către favoritul său, coborâseră la un punct situat cu mult sub zero, de când gasconul fusese surghiunit din regat în urma unei adunări oficiale a baronilor. Episcopul îi interzisese să se înapoieze, sub pedeapsa excomunicării. Cu toate că „fratele Perrot“ părea să nu se sinchisească de niciunul dintre cele două fapte, regele urmărise pregătirile pentru plecarea favoritului său cu un crescând sentiment de pică, de mânie și de neputință, îl numise pe gascon „locotenent regal“ în Irlanda și îi acordase un salariu care îi satisfăcea întru totul dorințele extravagante. Pe Eduard îl îngrozea perspectiva de a fi nevoit să rămână singur în mijlocul dușmanilor săi.

Curierul, după ce debarcase la Sandwich, gonise fără pauză, cu sarcina de a preda un document în mâinile domniței de Lyons-la-Forêt. Blanche rupse sigiliul și nu găsi decât un al doilea document sigilat, pe care era scris: „Dat la Gent, a doua zi de după Sfântul Iosif.“ Blanche lăsă curierul să plece și îl chemă pe curierul ei personal. Îi dădu documentul și îi porunci să călătorească fără oprire până la Pădurea Prae, unde Aymer locuia la templierii liberi, care îl instruiseră atât de bine în ultimele luni, încât mâna lui stângă era acum aproape la fel de puternică și de iscusită cum îi fusese cândva cea dreaptă.

Aymer primi documentul, rupse la rândul său sigiliul și desfășură pergamentul. Apoi înghiți rândurile așternute cu un scris energic, dar cam grăbit.

„*Douce frère*¹“, începea scrisoarea. „Ordinul poate fi salvat! Regele a consimțit să-i transfere pe cei arestați papei, iar Sanctitatea Sa i-a anulat Inchiziției puterea și i-a eliberat din funcție pe inchizitori. Papa își rezervă cazul pentru sine și pare ferm hotărât să revizuiască procesul. Asta e totuna cu declararea ca nulă și neavenită a întregii proceduri urmate de Filip! Ca răspuns, Filip i-a pus Universității Sorbona întrebarea dacă puterea seculară poate acționa singură împotriva unor renegați și dacă prin vinovăția noastră privilegiile noastre nu s-au șters. Sentința cărturarilor universității, dragă prietene, trebuie să le fi fost inspirată de Domnul însuși: un tribunal secular nu poate judeca o fărădelege de erezie; aceasta trebuie transferată unui tribunal spiritual. Același lucru e valabil și în ceea ce privește bunurile ordinului. Această sentință ne-a dat un nou curaj și noi speranțe pentru viitor, în pofida veștilor proaste pe care continuăm să le primim. Pentru doi din frații noștri, răspunsul Sorbonei a sosit prea târziu: știm acum că Gérard de Villiers și Bernard

---

¹ Scumpe frate (fr.).

de la Roca, comandorii Franței și cel al Provenței, unicii noștri comandori care nu au recunoscut nicio vină, s-au prăpădit în temnițe.

După palma pe care i-a dat-o Sorbona, Filip va fi nevoit să încerce să dreagă lucrurile. De aceea a și anunțat în aceeași zi încă o reuniune a Statelor Generale, care se va ține la Tours. Mă tem că sentința acestei adunări va fi dictată de către el. A și început o campanie intensă, menită să influențeze opinia publică împotriva noastră. Pierre Dubois¹ răspândește în rândurile nobililor, ale clerului și ale notabililor burgheziei niște scrieri în care ne învinuiește, atât pe noi, cât și pe papă, de corupție. Sfântul Părinte ar fi fost, chipurile, mituit de noi ca să se arate favorabil ordinului!

Călătoria mea în sud n-a dat decât rezultate parțiale: frații noștri din Aragon s-au regrupat în fortărețele lor și se vor împotrivi arestării. Ei pot rezista acolo luni de zile. Nici frații noștri din Palatinat, de pe malul Rhinului, nu se vor da bătuți. Ei sunt singurii, în țările germane, care au luat această hotărâre. La Ravenna, Bologna, Pisa, Florența, frații noștri sunt târâți ca răufăcători în fața justiției și amenințați cu tortura. În Castilia au fost arestați, iar bunurile le-au fost confiscate. Dar, bizuindu-ne pe sentința teologilor Sorbonei, și cu sprijinul papei, suntem tari, și ne vom apăra nevinovăția într-un proces cinstit, condus de către cler.

Din păcate, am pentru tine, dragul meu prieten și frate, și pentru domnița, îndeosebi, o veste tristă. În ziua a șaptea a acestei luni, seniorul de Lyons-la-Forêt și-a dat sufletul. Dumnezeu să-l ierte! Vestea că-i scad puterile a ajuns până la mine și am sosit la timp ca să aflu ultima sa

---

¹ Pierre Dubois, jurist și publicist în serviciul lui Filip al IV-lea, autor al unor pamflete (anonime) și al unui tratat. L-a sprijinit pe această cale pe rege în conflictul lui cu Bonifaciu al VIII-lea.

dorință. Spre mirarea mea, am fost primit ca un vechi prieten. Muribundul părea că prinde noi puteri când a aflat de sosirea mea, și i-am spus tot ce voia să știe. Cred că a știut cu mult înainte de a-i fi răpit eu fiica ce se petrece în spatele meu. Cu toate că, pentru a-și apăra bunurile de răzbunarea regelui, se prefăcuse că nu știe nimic. M-a rugat să veghez la patul lui până ce-și dă sufletul, ceea ce am și făcut. Și așa am aflat că v-a iubit pe amândoi și că a aprobat unirea voastră. Dorința lui fierbinte a fost ca și căsătoria voastră să aibă loc cât mai curând cu putință și ca tu să-i iei locul ca moștenitor și stăpân peste întreaga lui avere. M-a pus în mare încurcătură însărcinându-mă să veghez asupra castelului său și să-i apăr bunurile în timpul absenței voastre și, la cererea lui, am așternut toate acestea în scris. Apoi, cu ultimele sale puteri, a iscălit și a sigilat documentul și, în timp ce eu îl sprijineam, a căzut cu fața înainte și în aceeași clipă a și murit.

După patru zile, când l-am înhumat în capelă, au venit trei soli din Paris ca să ceară castelul în numele regelui. Eu le-am arătat documentul sigilat, le-am spus că sunt gata să-ți apăr bunurile la nevoie cu spada și i-am rugat să plece de pe moșie. După aceea am ascuns testamentul într-un loc în care îl știu în siguranță și am lăsat de pază patru dintre cei mai buni oameni ai mei, cu ordine precise ca, în cazul unui asediu, să preia comanda apărării castelului. Am aprovizionat castelul: beciurile sunt pline cu grâne, carne (cu destulă sare), vin, brânză, fasole și malt. În camera de arme se află destule săgeți și corzi de arc, și am inspectat echipamentul garnizoanei. Am pus să se repare locurile slabe din pereți și ziduri și am pus să se facă exerciții de retragere rapidă înlăuntrul zidurilor, împreună cu țăranii și cu vitele. Vor putea cu siguranță să reziste o lună și chiar mai mult, și în acest răstimp îmi voi putea aduce oamenii, ca să le cad asediatorilor în spate. În orice caz, în clipa de față, Filip e prea

ocupat ca să se mai sinchisească de asediul fără folos al Castelului Lyons-la-Forêt.“

Aymer așteaptă câțva timp, înainte de a-și continua lectura:

„De îndată ce se ivește prilejul, mă întorc la castel, ca să iau documentul care te face comoștenitor al moșiei și al Castelului Lyons-la-Forêt și să-l aduc în Anglia. Te rog să-i transmiți domniței condoleanțele mele. Va fi pentru ea o mângâiere să știe că unirea voastră prin căsătorie are binecuvântarea tatălui ei. Poate să fie sigură că atât castelul ei, cât și tot ceea ce îi aparține de drept nu-i va fi smuls cu forța, așa să-mi ajute Dumnezeu.

Dată la Gent, a doua zi după Sfântul Iosif, în a șasea lună a prigoanei împotriva Templului.

Richard Bastardul“

„Le pape se siet en son siège,
Jadis Pierre, are de liège.
Fauvel regarde en sa présence...
Le pape se li tent la main...
Et puis frote a Fauvel la teste
En disant: « Ci a bele beste. »
Li cardinal dient pour plere:
« Vous dites voir, sire saint père ».”¹

Gervais Du Bus,
*Roman de Fauvel*²

*L'Assemblée*³ din Tours, care avu loc la sfârșitul lui martie 1308 și ținu până în aprilie, trebuia să anuleze răspunsul umilitor al Sorbonei, și Filip, cu obișnuitele sale metode, viclenii și intimidări, izbuti să se asigure de acest lucru. Foile volante, pe care Pierre Dubois le scria și le răspândea, nu mințeau: „Papa să bage de seamă!

---

¹ „Stă papa-n jilțul său solemn,/Cândva de Piatră, azi de lemn./Îl tot privește pe Fauvel.../Iar papa îi întinde mâna.../Și lui Fauvel îi freacă țeasta/Spunând: « Frumoasă-i vita asta. »/Iar cardinalii, spre a-i plăcea:/« E-adevărat, sfinția ta. »” (fr. v.).

² *Romanul lui Fauvel* (fr.). În limba franceză, cuvântul *pierre* are două înțelesuri: *pierre* (cu inițială de rând) înseamnă piatră, iar Pierre (cu inițială majusculă) înseamnă Petru. În original apare forma Pierre, ca aluzie la Evanghelia după Matei, cap. 10, v. 2: „Numele celor doisprezece apostoli sunt acestea: Întâi Simon, cel numit Petru...” și cap. 16, v. 17: „...Fericit ești Simioane...” și v. 18: „Și Eu îți zic ție că tu ești Petru, și

E corupt! E mai rău decât Bonifaciu! Să nu vândă justiția! S-ar putea crede că pentru bani îi ocrotește, împotriva zelului catolic al regelui Franței, pe templierii care sunt vinovați și au recunoscut. Moise, prietenul lui Dumnezeu, ne învață cum trebuie să procedăm împotriva templierilor: a ucis douăzeci și două de mii de oameni care se închinau la idoli. Ia spada în mână și ucide-ți aproapele! De ce se mulțumește papa numai să promită că va pedepsi?!“

Ofițerii regelui au avut grijă ca cei care simpatizau cu templierii să nu se adune la Tours. Au apărut numai baroni ascultători, care au lăsat, docili, să li se dicteze sentințele cerute de suveranul lor. Rezultatul a fost un violent blam la adresa papei. Douăzeci și șase de nobili s-au dat bătuți și au ordonat arestarea tuturor templierilor aflați în lăuntru hotarelor lor. Printre ei s-au numărat ducele Burgundiei, ducele Bretoniei, conții de Flandra și Auvergne, precum și Talleyran de Périgord și burgravul de Narbonne. Încurajat de marele număr de sprijinitori, Filip i-a întrebat, cu o candoare aparent naivă, pe teologii de la Sorbona, ce procedură trebuia urmată acum. Cărturarii nu putură decât să răspundă încă o dată că procesul intra în jurisdicția curiei.

Nogaret și Plaisians atâta așteptau și se pregătiră, împreună cu suveranul lor, pentru lupta hotărâtoare cu

---

pe această piatră voi zidi Biserica Mea...“. Apostolul Petru este considerat primul papă. *Romanul lui Fauvel*, scris între 1310 și 1316 de Gervais du Bus (notar al Cancelariei regale din Paris), este o satiră ironică la adresa Curții lui Filip al IV-lea și a celei a papei Clement al V-lea din Avignon. Personajul principal, Fauvel, este un animal alegoric, un măgar care simbolizează apucăturile contemporanilor lui Du Bus, apucături din care este format, prin acrostih, și numele acestui personaj: F – *flatterie* (lingușire); A – *avarice* (zgârcenie); U = V – *vilenie* (mârșăvie); V – *vanité* (mândrie) sau *variété* (nestatornicie); E – *envie* (invidie); L – *lâcheté* (lașitate).

³ Adunarea (fr.).

Clement al V-lea. La 29 mai, Filip, în fruntea unei suite impresionante, porni în marș spre Poitiers, unde Clement, informat cu privire la invazia regelui, îl aștepta în sala cea mare a palatului, cu o pereche de genunchi care îi tremurau sub veșmintele tivite cu aur.

Semețul rege căzu în genunchi la picioarele papei, își plecă apoi chipul de lună plină, căruia îi datora porecla de „bufniță“, și sărută smerit papucii papei.

Privirea lui Clement coborî spre creștetul regelui cu un amestec de stupoare și de neîncredere. Ce plan drăcesc clocea acum iarăși sub acești cârlionți? Papa îl cunoștea prea bine pe Filip ca să creadă că regele făcuse călătoria până la Poitiers numai pentru ca să-i prezinte omagiile sale.

Clement nu avu nevoie să se zbată mult timp în teamă și nesiguranță, căci atunci când ceremonia schimbului de saluturi luă sfârșit, Guillaume de Plaisians făcu un pas înainte și se sui pe o estradă a sălii, de unde începu să vorbească, tare și apăsător, în numele regelui. Se dovedi un vrednic înlocuitor al lui Nogaret, care nu mai avea voie să se înfățișeze la Curtea papală, de când cu faimoasa sa luare de poziție împotriva lui Bonifaciu al VIII-lea la Anagni.

Plaisians vorbi pe franțuzește, nu pe latinește, pentru ca nerușinatul său discurs, întocmit împreună cu Nogaret, să poată fi înțeles de cât mai mulți auditori, chiar și de cei care nu făceau parte din cler:

– Iisus n-a realizat încă niciodată o izbândă personală asupra dușmanilor Bisericii Sale și a schismei ortodoxe, care să fie atât de mare, de rapidă, de folositoare și de necesară ca cea pe care a realizat-o, recent, dezvăluind în chip miraculos erezia perversilor templieri... Această izbândă a fost înlesnită de nimeni altul decât de însuși regele Franței și de întregul său popor, care vin aici ca să-i aducă la cunoștință papei aceleași fărădelegi

ale Templului. Deoarece, Sfinte Părinte, regele, baronii și întregul popor cer ca această afacere să fie încheiată degrabă, vă rugăm să binevoiți a acționa cât mai repede cu putință. Altminteri ne vom vedea siliți să vă vorbim în altă limbă!

Consternarea papei spori atunci când arhiepiscopii de Narbonne și cel de Bourges îl aprobă pe vorbitor.

Clement răspunse cu câteva fraze diplomatice, ca să câștige timp. Nu-i dădu regelui pur și simplu dreptate, dar nici nu-l combătu. Își arată întreaga și călduroasa sa simpatie față de ordin, deoarece îi socotea pe templieri oameni de ispravă. Dar dacă erau totuși așa cum fuseseră zugrăviți, atunci îi va detesta și va lua măsuri împotriva lor fără amânare (dar desigur nici în pripă), în modul în care va găsi de cuviință Biserica.

Richard, care îl urmăse îndeaproape pe rege și care ajunsese la Poitiers la scurt timp după aceea împreună cu doi dintre oamenii săi de încredere, nu avu de ce să regreta că nu putuse fi de față la discursul lui Plaisians: povestea circula acum cât se poate de amănunțit și era spusă oricui voia s-o audă.

– Pentru Dumnezeu! exclamă Richard. Dacă papa Clement nu rămâne ferm la punctul său de vedere, totul va fi fost în zadar, și ne vom afla în aceeași situație ca acum șase luni. Papa trebuie neapărat să susțină în continuare că numai curia are dreptul să conducă procesul împotriva noastră.

Cei doi francezi îl priviră tăcuți și dădură din cap aproape concomitent.

– Filip și Plaisians, cu Nogaret în culise, indică un singur lucru: papa e strâns cu ușa, deci va trebui să se plece sau să piară.

Avea dreptate. Nu-l prevenise oare Thibaut de Corbara pe Richard încă în timpul primei lor întâlniri să

se ferească de Nogaret și de Plaisians, condeierul și filozoful care îl sfătuiau pe rege în orice problemă?

În timpul săptămânilor următoare, Richard se strădui, în pofida enormelor riscuri legate de o asemenea încercare, să-și asigure accesul până la curie și chiar până la papa Clement personal, dar în zadar. Temutul triumvirat din Paris instaurase o teroare atât de formidabilă, încât până și cardinalul de Corbara refuza să-l mai primească, ba chiar reacționează ca și cum nu l-ar fi cunoscut.

Către sfârșitul lunii iunie, Plaisians se simți destul de tare ca să-și îngăduie încă o mostră a obrăzniciei sale. Papa își manifestase de mai multe ori dorința de a-i interoga personal pe cavaleri. Ca să-i facă pe plac, chipurile, Plaisians îi înfățișă șaptezeci și doi de templieri, selectați cu grijă de către marele inchiizitor Guillaume Imbert, pentru interogatoriul personal al papei. Clement le dădu delegație de a îndeplini această treabă unor cardinali, patru la număr, aflați mai mult decât oricare alții sub influența lui Filip, ceea ce dovedea o dată mai mult cât de mare era presiunea exercitată asupra papei: Berenger Frédol, Étienne de Suisy, Pierre Colonna (al treilea cardinal care jucase și în trecut, împreună cu Nogaret, un rol în conflictul cu Bonifaciu al VIII-lea) și Landolph Brancaccio, la fel de loial Casei Regale. În ziua în care cei patru cardinali părăseau palatul episcopal din Poitiers, ca să-și îndeplinească misiunea, Richard renunță la orice prudență și bară drumul cardinalilor, în plină stradă, acolo unde mișunau gărzile, atât cele ale lui Filip, cât și cele ale papei.

– Monsenior! exclamă el în gura mare, deasupra rumorii orașului, privindu-l pe Frédol drept în ochi, cred că vă aduceți aminte de mine. Când îi veți interoga pe frații mei, gândiți-vă la ceea ce v-am ajutat să vedeți. Rosțiți, ca un adevărat creștin, adevărul.

Fiind nevoit să se pună cât mai repede la adăpost, Richard nu putu aștepta reacția cardinalului. Totuși, înainte de a scăpa de armele gărzile, avu impresia că înaltul prelat pălește. Richard făcuse o încercare temerară, pentru ca cel puțin în felul acesta să pătrundă până la conducătorii Bisericii, spre a face să se audă vocea celor a căror viață se afla în mâinile lor.

— Arestați-l pe omul acela ! îl auzi Richard pe un sergent din gardă.

Efectul-surpriză al apariției sale intempestive fu cel care îl salvă în acea zi: Richard scăpă după o fugă sălbatică prin străzile orașului Poitiers. Abia după trei zile își dădu seama că și-ar fi putut cruța osteneala de a apela la conștiința lui Frédol: cardinalii erau preocupați să facă tocmai ceea ce aștepta Filip din partea lor, iar Richard simți, pe bună dreptate, că nu mai era decât o chestiune de zile până când papa avea să se declare de acord cu cererile lui Filip. Dacă papa Clement ceda procesul, dacă-i punea din nou pe cavalerii templieri sub jurisdicția Inchiziției, atunci aceștia erau pierduți, și ordinul odată cu ei. Dacă papa Clement, dimpotrivă, rămânea la poziția sa inițială, atunci salvarea ordinului era cu putință, ceea ce, după părerea lui Richard, merita cea mai mare jertfă pe care ar fi putut el s-o facă. Își informă frații și se duse la palatul episcopal, unde își avea papa reședința. Printr-o intrare dosnică, folosită pentru aducerea de provizii, izbuti să se strecoare în încăperile particulare ale papei. Un drum înapoi nu avea, iar prezența îi fusese reperată. Richard se ascunse în grabă între perdelele de damasc bogat brodate, până ce auzi voci apropiindu-se. Când avu impresia că o recunoaște pe aceea a papei, ieși din ascunzătoare și-și descheie cataramele mantiei. În timp ce mantaua neagră îi luneca de pe umeri, dezvelindu-i mantia albă cu crucea roșie de templier pe piept, Richard se pomeni ochi în ochi cu Guillaume de Plaisians, care

tocmai intra în cameră, alături de Clement. Mâna dreaptă a lui Richard se îndreaptă imediat înspre pumnal. Ar fi putut foarte lesne să-l înjunghie pe jurist și să scape Templul de unul dintre cei mai primejdioși dușmani ai săi. Rațiunea îi învinse însă impulsul pătimăș: uciderea lui Plaisians nu ar fi făcut decât să dăuneze Templului. Pentru că tot ar mai fi rămas Nogaret și Filip, ca să-și continue uneltirile diabolice, împreună cu Enguerrand de Marigny, care, ca un fel de mareșal al palatului, coordona toate activitățile din La Cité.

Plaisians, care încremenise și el în clipa acelei confruntări neașteptate, se destinse și îl chemă pe sergentul comandant al gărzii. Richard nu avea la dispoziție decât câteva secunde. Căzu în genunchi și i se adresă papei, care nu știa cum să iasă din încurcătură. Clement își aținti privirea plină de milă asupra cavalerului înngenuncheat, dar în același timp simți lângă el prezența amenințătoare a lui Plaisians. Pe culoar răsunară ordine.

– Templul face apel la dumneavoastră, Sfinte Părinte, se auzi vocea înfocată a lui Richard.

– Taci! porunci Plaisians. N-ai dreptul să vorbești aici! Richard se făcu însă că nu-i aude protestul.

– Nu dați crezare unor mărturii smulse prin torturi! Unii frați au suferit mai greu decât Hristos, ca să nu-L renege nici pe El, nici ordinul Lui! Dar în loc să-i declare preafERICIȚI pe mucenici, Biserica le îngroapă trupurile în afara terenului sfințit, ca și cum ar fi eretici!

Papa, profund tulburat, aruncă o privire înspre Plaisians. În aceeași clipă se deschise ușa.

– Nu lăsați ca Templul să fie judecat de alt tribunal decât al dumneavoastră, mai putu Richard să exclame, înainte ca garda să năvălească în încăpere, să-i astupe gura și să-l scoată din cameră cu sila.

Pe culoar se produse un diferend, iscat de întrebarea: unde să fie dus prizonierul. Richard se socoti fericit că cei

care îl înșfăcaseră nu fuseseră oamenii lui Plaisians. Garda personală a papei nu voia să-l predea.

– Sunt un cavaler templier. Respectați-mi drepturile! ceru el și, drept urmare, nu fu dus în temnița locală, ci se pomeni după câteva minute într-o chilie de izolare a mănăstirii, încuiată, ce-i drept, și sub supraveghere strictă, dar încă în mâinile clerului.

„Cu siguranță că mult timp n-are să dureze; Plaisians are să aibă el grijă de mine, fără îndoială“, își zise Richard. Se așeză pe banca de lemn, care urma să țină loc și de pat, și, abătut, își rezemă capul în mâini, întrebându-se dacă această situație meritase sacrificarea libertății. Richard nu era jurist, ci un simplu cavaler, azvârlit de împrejurări între doi adversari: papa și regele Franței. Era o luptă care se ducea deasupra capetelor fraților săi și care avea să le pecetluiască soarta. Ce altceva ar fi trebuit să facă el în acel moment crucial?

Ziua trecu fără să se mai întâmple nimic, și Richard fu mirat că nu vine nimeni să-l interogheze. Poate că nu știau încă cine e.

Spre seară, paznicii lui se retraseră, și Richard rămase singur în chilia rece. Încercă să doarmă pe banca tare, dar gândurile îl ținură treaz. Oare Plaisians era prea ocupat cu Clement ca să-și mai bată capul și cu prizonierul acestuia? Sau nu voia să-și primejduiască misiunea și avea să-l ceară abia după ce și-o va fi îndeplinit? Asta nu putea să dureze mult..., nu cumva planul lui izbutise, iar cuvintele lui puseseră în mișcare conștiința papei? Sau Plaisians prefera să nu acorde nicio atenție incidentului, în speranța că și papa îl va uita degrabă?

După ce se stinseră imnurile slujbei de utrenie, Richard auzi deodată pași pe culoar. Un călugăr, cu gluga trasă adânc peste ochi, se opri în fața fereștricii zăbre-lite a ușii chiliei. Avea în mână un sfeșnic cu o lumânare. Zăvoarele fură trase, și o mână îi făcu semn lui Richard

să iasă. La lumina slabă a lumânării, Richard putu desluși un al doilea personaj, iar ochiul său exersat zări oțelul sclipitor de sub frânghia înnodată a rasei călugărului. Richard șovăi. Plaisians îl trimisese oare numai ca să i-l aducă sau avea de gând să-l facă să dispară fără zgomot, în toiul nopții, cu câteva lovituri bine țintite de pumnal?

Richard se sculă în picioare și se duse cu băgare de seamă spre ușa deschisă, încordat până în vârfurile degetelor, pentru ca, la nevoie, să reacționeze la prima mișcare suspectă.

– Grăbiți-vă, zise o voce pe șoptite.

Richard se afla acum pe culoar. Călugărul cu sfeșnicul împinse zăvoarele la loc. Stătea cu spatele spre Richard, care nu putea să lase să-i scape o asemenea șansă. Se deplasă cu iuțeala unei feline, și se repezi la celălalt, care, spre mirarea sa, nu prea opuse rezistență când Richard îl dezarmă. Călugărul de la ușă, speriat, se întoarse și își privi camaradul, care, cu un braț răsucit la spate, cu vârful pumnalului lui Richard lipit de gât, fusese imobilizat de către cavalier.

– Pentru numele lui Dumnezeu, frate Richard, vă înșelați, zise el, gâfâind.

Așadar, fusese recunoscut. Îl trădase oare Frédol?

– Paza bună ferește primejdia rea, răspunse Richard, răstit.

– V-am adus înapoi propriul dumneavoastră pumnal, zise călugărul, pe un ton plin de reproș. Urmați-mă.

Era într-adevăr propriul său pumnal. Richard azvârli pumnalul și îi urmă pe călugări, dar rămase cu ochii în patru. La capătul culoarului se opriră la o ușă joasă, pe care o deschiseră în fața lui. Îi oferiră mantaua neagră.

– Trebuie să vă transmitem următoarele, șopti călugărul care îi dăduse pumnalul. Sfântul Părinte este profund preocupat de soarta dumneavoastră și de cea a fraților dumneavoastră. Vă cere să aveți răbdare și să nu

vă lăsați înșelat de evenimentele care vor avea loc în viitorul apropiat. Dacă îi face regelui unele concesii penibile și care în aparență îl dezonorează, nu le face decât pentru ca să câștige timp. Mâna lui făcu un gest prin care Richard era poftit să dispară prin ieșirea indicată. Din pricina înălțimii sale, și Richard fu nevoit să se aplece ca să poată trece pe sub scundul prag de sus al ușii și, în timp ce se înclina, cu fața înainte, sfeșnicul greu de metal îl lovi tare în ceafă, Richard se prăbuși fără niciun zgomot. Deasupra trupului lui nemișcat, cei doi călugări se priviră speriați unul pe altul.

– Cred că totuși nu l-ai ucis, frate Antonius ... se auzi vocea alarmată a celui alt.

O dără subțire de sânge păta sutana albă a templierului.

Richard își veni în simțiri cu o violentă durere de cap. Deschise ochii și, simțind că-i vine să verse, încercă să se stăpânească, deoarece un căluș, fixat cu o fașă înnodată la ceafă, îi umplea gura. Mâinile îi erau legate la spate, iar mantaua lui largă îi era înfășurată strâns de câteva ori în jurul trupului, încât Richard abia se putea mișca, asemenea unei omide în coconul ei. Era întuneric beznă. Richard simți un puternic miros de vin, și nu se putu opri să vomite. Stomacul lui gol nu trimitea în sus decât sucuri gastrice acre. Richard începu să tremure. Și făcu o constatare: că fusese ascuns într-un butoi mare de vin, pus într-o căruță.

Cât timp durase călătoria nu știa. În cele din urmă, căruța se opri, și Richard văzu că în ascunzătoarea sa strâmtă pătrunde lumină. Apoi fu scos din butoi cu precauția necesară. Soarele ajunsese destul de sus pe boltă, și lumina făcu să-l doară pe Richard ochii. Fără să aibă posibilitatea să zărească măcar o secundă chipul vizitiului, funia din jurul mantalei îi fu îndepărtată, și căruța începu să bocănească pe poteca stâncoasă.

Richard mai avu nevoie de o bună bucată de timp până să izbutească să-și lepede mantaua și să-și rupă frânghia cu care îi erau legate mâinile, frecând-o de o piatră ascuțită. Cu un oftat de ușurare, își îndepărtă apoi fașa cu călușul, își pipăi ceafa și simți că sângele scurs i se lipise de păr.

– M-au legat fedeleș, mormăi el.

Dar cel căruia i se dăruiește libertatea n-are voie să fie mofturos. Scopul papei era mai mult decât limpede: voise să-l cruțe pe cavaler, dar îi dăduse de înțeles pe această cale că dorește să-l știe cât mai departe de Poitiers.

Richard pătrunse târâș-grăpiș în măracinișul de lângă drum, unde zăcu tot restul după-amiezii și în noaptea următoare, ca să se refacă de pe urma nepriceputei lovituri primite în cap. Abia după aceea încercă să se orienteze.

Între timp, la Poitiers Suveranul Pontif își juca rolul cu vervă: își convocă toți cardinalii și le dădu însărcinarea de a-l aresta din nou pe prizonierul „evadat”. În plus, făgădui zece mii de florini aceuia care ar putea să dea indicații privitoare la ascunzătoarea fugarului. Asta avea să-l mulțumească desigur pe Plaisians.

În timp ce Richard făcea pe jos anevoiosul drum înapoi spre Poitiers, Filip și Plaisians nu dormeau. La 5 iulie ajunseră la un compromis cu Clement al V-lea: papa urma să-i restituie marelui inchiizitor puterea, dar cu două condiții. Pretinse ca o nouă cercetare cu privire la vinovăția ordinului să fie efectuată de către o comisie papală, ai cărei membri își rezerva dreptul să-i numească el însuși. În plus, îi convocă în fața Sfântului Scaun pe cei șapte cavaleri cu rangul cel mai înalt în ordin: marele maestru Jacques de Molay, vizitorul Franței Hugues de Pairaud, comandorul Normandei Geoffrey de Charnay și comandorii Ciprului, Aquitaniei, Franței

și Provenței. Judecarea individuală a templierilor o încredință unor comisii ale diocazelor respective; aceste comisii aveau să fie alcătuite din câte doi canonici, doi dominicani, doi franciscani și inchiזורii care aveau dreptul să li se alătore. Comisiile urmau să aibă dreptul de a-i condamna pe acuzați. De când cu acțiunea sa curajoasă din februarie, Clement încercase în zadar să ia procesul în mâinile sale, iar acum, după cinci luni, fu nevoit să recunoască în sfârșit că Filip avusese câștig de cauză.

Când Richard ajunse la Poitiers și află de la frații săi de înțelegerea intervenită între rege și papă, își înălță mâinile deznădăjduite spre cer:

– Clement își închipuie pesemne că a făcut ceva pentru noi. Doamne sfinte, e o lovitură care îi va zdrobi pe mulți dintre frații noștri.

Filip era mulțumit. La 20 iulie plecă de la Poitiers, dar Guillaume de Plaisians și Gilles Ayceline, păstrătorul de sigiliu al regelui, rămaseră acolo, ca să-l țină pe papă sub observație, cu scopul de a-și putea duce amândoi la bun sfârșit treaba. Cam pe atunci, nefericitul Clement se îmbolnăvi de supărare. Nemilosul tandem nu-l lăsa în pace nicio clipă. Era părăsit și trădat de propriii săi cardinali, nu se mai simțea în siguranță la Poitiers și ar fi preferat să părăsească teritoriul regelui Franței, cu iluzia că în felul acesta se va putea elibera din ghearele lui Filip. De trei ori pusese să i se încarce pe catări prețioasele bunuri și pornise cu acest convoi până la poarta orașului. Și de trei ori fu rugat, politicos, dar stăruitor, să facă neapărat cale întoarsă. Era prizonierul regelui francez, ca și templierii, care erau miza acestei partide de șah: nu avea să fie eliberat decât atunci când și ultima piesă de pe tabla de șah avea să cadă în mâinile regelui. Pe lângă toate acestea, clocea în el un sentiment de vinovăție, care nu putea fi redus

la tăcere. Negăsind altă soluție, făcu o ultimă încercare: îi convocă la Poitiers fără întârziere pe marele maestru și pe înalții dregători ai ordinului.

Doi dintre ei nu mai putură da ascultare ordinului: comandorul Franței și cel al Provenței, care stăruiseră că sunt nevinovați, fuseseră nevoiți să plătească asta cu viața. În august, marele maestru și patru dintre cei mai de seamă cavaleri porniră la drum, neștiind că nu vor putea ajunge niciodată la Poitiers.

La Chinon, convoiul fu oprit și, sub pretextul că o continuare a drumului ar fi prea obositoare pentru prizonieri și că unii dintre ei erau bolnavi, călătoria nu fu continuată. Templierii fură închiși în vechiul castel de la Chinon, care își înălța turnurile inexpugnabile deasupra râului Vienne. Înlauntrul zidurilor de aproape patru metri grosime ale donjonului numit La Tour Pavée¹, prizonierii nu putură face altceva decât să aștepte. Azvârliti încolo și încoace între nădejde și deznădejde, Jacques de Molay și cei care își împărțeau soarta cu el zgâriară pe pereții temniței lor câteva inscripții, o cruce, chipul Maicii Domnului și o biserică, de parcă temnița ar fi fost o capelă în care să-și poată găsi mângâierea în rugăciune.

Actul de autoritate al lui Filip nu trebuia înțeles greșit: papa, cu ultima sa mișcare, ceruse prea mult, și nu putea în niciun caz să obțină pionul numit Jacques de Molay. Clement nu îndrăznea nici să se ducă personal la Chinon, ca să vorbească acolo cu templierii. Mai fuseseră atrași și în trecut unii papi în asemenea capcane. El însuși era atât de intimidat, încât, înainte de a trimite trei cardinali la Chinon, întocmi bula *Facies Misericordiam*, sub ochiul vigilent al lui Plaisians. Apoi plecă la Lusignan, unde cardinalii i se alăturară la 21 august, cu raportul lor.

---

¹ Turnul Pavat (fr.).

În acea clipă, Richard era în drum spre Anglia, ducând cu sine, în memorie, textul bulei, pe care îl aflate prin viu grai de la cardinalul de Corbara. Coborî de pe corabie la Dover și își urmă călătoria spre Londra, unde îl întâlni pe Aymer în casa unui neguțator francez. După o îmbrățișare caldă, Richard zise:

– Vești proaste. Papa aproape că a renunțat la luptă. Se află pe drum o nouă bulă, către toți suveranii, episcopii și arhiepiscopii, cu instrucțiuni amănunțite, cum putem fi striviți în modul cel mai eficient. Inchiziția este iarăși în plină activitate, și acum nu numai în Franța.

Strângându-și pumnul, Aymer izbucni:

– Slăbănogul de la Poitiers, acel mizerabil corupt, acel...

Aymer nu putu găsi cuvinte ca să-și exprime indignarea și dezgustul.

– Papa Clement a încercat cu adevărat să ne salveze, dar nu e un partener de joc demn de triumviratul Filip–Nogaret–Plaisians, zise Richard, apoi își șterse sudoarea de pe frunte și tuși.

Vremea era caldă, iar lui Richard i se uscaseră gâtlejul pe drumurile prăfoase ale Angliei. Aymer îi oferî o cană cu bere, pe care Richard o goli pe jumătate din câteva înghițituri.

– Vrei să mă crezi, Aymer, că am folosit această bulă și obligațiile mele față de tine și de Blanche mai mult sau mai puțin ca scuză ca să pot veni încoace? Ceea ce s-a petrecut în ultimele săptămâni m-a impresionat în așa măsură, încât am nevoie de timp ca să mă refac și ca să cuget.

Îi vorbi lui Aymer despre șantajul a cărui victimă devenise papa și despre cei cinci bărbați de seamă ai Templului, care fuseseră siliți să-și întrerupă la Chinon călătoria spre Poitiers.

– Nu știm încă nici acum ce s-a petrecut dincolo de zidurile fortăreței de la Chinon și poate că n-o să aflăm

niciodată. Dar un lucru e sigur: Nogaret se și găsea la Chinon când au ajuns ei acolo, iar Plaisians a sosit la scurt timp după aceea. Cât de îngrozitor trebuie să se fi simțit dregătorii Templului! Căci erau totuși însuflețiți de presupunerea lipsită de speranță că vor fi ocroțiți de către Clement personal... Ne-am declarat gata să-l însoțim pe papă la Chinon, i-am oferit ocrotirea noastră, dar Clement n-a avut curaj. A spus că predecesorul său Bonifaciu a fost dus la pierzanie de către Nogaret, care aproape că l-a ucis și că el nu se simte dispus să-i urmeze pilda... Ceea ce m-a mirat de fapt a fost că și cardinalii au avut nevoie de opt zile pentru a-și întocmi raportul. Exemplarul pe care i l-au trimis lui Filip era de altfel semnat în colaborare „G. și G.“.

– Nogaret și Plaisians, zise Aymer, furios. Ce anume cuprinde noua bulă?

– Bula *Facies Misericordiam* numește o comisie care trebuie să adune mărturiile în sprijinul și împotriva ordinului și să le sintetizeze în fața unui conciliu care va avea loc peste doi ani, adică, mai precis, în octombrie 1310. Între timp, frații noștri vor fi judecați de niște comisii locale. Conciliul apoi, în baza cercetării și a sentințelor, va hotărî dacă ordinul va fi menținut, modificat sau desființat. Această comisie superioară va fi de altfel prezidată de către monseniorul Gilles Aycelin, râse Richard sarcastic, arhiepiscopul de Narbonne, tot un acolit al lui Filip. Își bău restul de bere. Trebuie să mă duc la frații mei de aici. Sunt tot acolo?

– Da. Dar fii prudent, îl preveni Aymer. N-au încredere în tine.

– De ce?

– Din pricina mea, din pricina lui Blanche, din pricina plecării tale grăbite de acum aproape un an... care, în ochii lor, a părut a fi o dezertare... și din pricina atitudinii tale neortodoxe în Franța.

Lui Richard nu-i plăcea felul nenuanțat de a vorbi al lui Aymer.

– Deci n-ai izbutit să-i reorganizezi, așa cum făceam noi în Franța?

Francezul dădu din cap că nu.

– Nici pe mine nu mă voiau. Le-am spus cum lucrăm noi în Franța, și unii m-au ajutat, dar restul sunt niște oameni ciudați. Au nevoie de o mână forte care să-i conducă. Își ridică brațul schilodit și râse. Tocmai ce n-am eu.

Richard nu râse.

– Ar fi trebuit bineînțeles să vin mai devreme încoace, își reproșă el sieși. Ar fi trebuit să știu că pe unii dintre ei situația Templului îi va demobiliza. Se sculă încet în picioare, mușchii îi înțepeniseră. Se pipăi sub cămașa de pânză de in. Înainte de a pleca, zise el, trebuie să mai îndeplinesc o îndatorire. Am adus cu mine documentul care te face moștenitorul domeniului Lyons-la-Forêt.

– Ia spune-mi, îl întrerupse Aymer, unde ai lăsat testamentul în tot timpul cât ai colindat Franța? M-ai făcut curios când ai scris că nimeni n-ar fi în stare să-l găsească.

– L-am ascuns în salteaua de paie a micuțului Raoul.

Râseră amândoi, amintindu-și de feciorul atât de înfipt al portarului de la Lyons-la-Forêt, piciul care voia să se facă grăjdar.

– Ar fi mai bine să ți-l dau chiar acum, zise Richard, iarăși serios, pentru că s-ar putea să nu te mai văd mult timp.

– A, nu, zise Aymer, cu un gest de refuz spre sulul de pergament pe care i-l întinsese Richard. Acum n-am dreptul să-l primesc. Blanche și cu mine nu suntem căsătoriți încă. Am așteptat să te întorci, pentru că te vrem pe tine, mai mult decât pe oricine, martor la căsătoria noastră. Richard îl privi fără să spună nimic. Și nu numai ca să fii martor, zise Aymer în continuare, zâmbind

la vederea expresiei de mirare de pe chipul lui Richard. Pentru că ai vegheat ca zestrea lui Blanche să ajungă cu bine în Anglia și pentru că în plus ai fost ultimul om care a vorbit cu tatăl ei înainte ca bătrânul să-și fi dat sufletul, îți cer să iei locul răposatului când va intra ea în biserică. Nu refuza, Richard.

– De ce aş refuza? Mă simt foarte onorat, atâta vreme cât nu-mi ceri nimic care să se bată cap în cap cu regulile Templului. Numai că nu sunt în stare să dau ceva în schimb. Ultimii bani mi i-am cheltuit ca să vin în Anglia. Acesta este și el unul dintre motivele pentru care sunt aici: avem nevoie urgentă de bani.

Aymer își puse brațul pe umerii lui Richard.

– N-avem nevoie de daruri. Blanche e bogată. Prezența ta, ea singură, este de ajuns.

– N-am să lipsesc.

– Dar nu în straietele astea, rânji Aymer, și-i vârî lui Richard în mână câțiva galbeni.

Richard exclamă indignat:

– Pe Sfântul Martin! Nu sunt cerșetor!

Aymer se făcu însă că nu aude exclamația prietenului său.

– Ai văzut capitulul nostru din Londra?

– Nu încă, răspunse Richard, gata de plecare.

– Un spectacol lamentabil, îi mai spuse Aymer, înainte ca Richard să întindă mâna, ca să tragă ușa după el.

„Here ys good ale y founde
Drynke to me and y to the
And lette the cuppe go rounde.“¹

Cântec de pahar

Publicul care umplea mica Biserică Saint-Mary, situată înlăuntrul zidurilor vechi ale Castelului Portchester, era cu adevărat distins. Giuvaiericalele sclipeau, iar razele soarelui făceau să lucească mătasea. Printre oaspeții care călătoriseră până în sudul țării se număra și regina Isabela, rece și semeată în orbitoarea ei frumusețe. Purta un mantou albastru-închis, tivit cu hermină și care lăsa să se vadă tocmai atâta cât trebuia din rochia roșie pe care o purta dedesubt, și din mânecile strâmte, încheiate cu năsturași și de care atârnav, de la coate în jos, niște mâneci false lungi de gaz. Isabela venise singură la Portchester; Eduard nu voise să-i mai provoace pe membrii clerului prin prezența sa la ceremonia nupțială a lui Aymer. De altfel, cavalerul francez rupsesse legătura cu el. Blanche îi preluase munca: urechea ei pricepută auzea tot ce voia el să știe.

După ce toți oaspeții luaseră loc în biserică, asistența nu mai aștepta altceva decât sosirea miresei și a însoțitorului ei. Blanche, în timp ce-și punea cununa cu flori de

---

¹ „Aici e bere ziua toată/Bea-n cinstea mea și-oi bea-ntr-a ta/Și dă apoi urciorul roată“ (engl. v).

lămâită pe părul negru, zâmbind propriei sale imagini din oglinda de aramă, îi porunci cameristei să se uite pe fereastră ca să vadă dacă Richard sosise. Camerista se duse spre firida ferestrei și dădu din cap că nu, dar Blanche nu fu alarmată.

— Are să vină, zise ea, calmă.

În acea clipă, Richard era încă pe drum. Recunoscându-l depărtare turnurile Castelului Portchester, pe care flutura flamura familiei Lyons-la-Forêt alături de leiul regali. Îi dădu pintenii lui Pelerin, pentru că era în întârziere. Baia pe care, înainte de a-și schimba veșmintele, o făcuse într-un pârau iute, îi îndepărtase oboseala odată cu sudoarea și cu murdăria, dar nu și amărăciunea din suflet și trăsăturile aspre care îi modificaseră în ultimul an chipul. Călătorise zile și nopți întregi. Stabilise contacte cu vreo câțiva dintre frații săi și împreună cu ei luase urma celor mai mulți dintre cavalerii din Templul londonez. Cunoștea acum locul lor de detenție, dar Thomas de Lincoln nu fusese la Londra atunci când templierii fuseseră întemnițați. Se aflase undeva pe drum spre sau înapoi de la York, dar nimeni nu știa unde anume îl prinseseră poterașii. În orice caz, numele lui figura pe listele primite de Richard de la șerifii săi.

Privirea îndreptată în gol Richard și-o aținti acum spre zidurile castelului. Era nevoit să-și lase grijile deoparte, să-și silească gândurile să ia alt drum. Poate că veselie festivității și fericirea lui Aymer și a lui Blanche aveau să-l ajute să uite. Își îndemnă calul din nou la trap când trecu pe poartă. În fața donjonului vechiului castel trase brusc de dârlogi și atunci Pelerin se opri, scoțând aburi pe nări. Richard sări din șa și îl îmbrățișă pe Aymer, care îl aștepta la poarta curții interioare. Cei doi grăjdari care îl luară în primire pe Pelerin făcură o plecăciune respectuoasă în fața lui Richard, înainte de a duce calul la grajd. Richard se uită mirat la Aymer și

urmări privirea aprobatoare pe care acesta o îndreptase spre îmbrăcămintea prietenului său. Pulpanele surtucului tradițional cu mâneci scurte, relativ largi, de stofă elegantă, dar modestă, de lână, care lăsau libere mânecile tunicii, erau ținute la un loc de cingătoarea spadei, și cădeau în falduri până peste glezne: o simplitate demnă, care îi stătea bine lui Richard. Acesta nu se gândise că avea să fie socotit un om provenit din cercurile înaltei nobilimi.

– Îți mulțumesc că ai venit, zise Aymer jovial.

– Ai vorbit cu regele despre bulă? întrebă Richard, în timp ce intrau în biserică.

Aymer chicoti.

– Eu? A fost Blanche la rege.

– Ce a spus Eduard?

– A făgăduit să colaboreze cu noi.

Râsul disprețuitor al lui Richard avu o nuanță amenințătoare.

– Mă gândesc la doi frați. Se află la Cripplegate. Dacă Eduard nu mai poate face nimic altceva decât promisiuni vagi, am să încerc să intru în temnițele lor.

– Dacă ai nevoie de ajutorul meu... se oferi Aymer, plin de ardoare.

Richard zâmbi.

– Nu; tu te duci să-ți administrezi moșia și s-o aperi, și atunci o să pot să-i trimit pe oamenii mei, aflați acum la Lyons-la-Forêt, în altă parte. Aici nu mai poți să faci nimic pentru noi.

Nu era o înștiințare plăcută tocmai în acea zi, dar Aymer o simțise de mult că are să vină și o pregătise și pe Blanche s-o aștepte.

– Sunt gata să mă întorc, zise el.

Cei doi bărbați își strânsesă mâinile, și Aymer se grăbi să intre în biserică, în timp ce Richard sui scara în spirală care ducea spre camera lui Blanche. Ceasurile următoare n-avea să le uite Richard niciodată: apăsarea

ușoară a mâinii lui Blanche pe brațul lui când o conduse spre Biserica Saint-Mary, brocartul albastru-pal al rochiei ei, rețeaua de fire de aur, care, răsucite și împletite în părul ei negru, îi fixau cârlionții, precum și pielea albă, moale a mâinilor ei, care i le atinseră pe ale lui atunci când sub portalul boltit al bisericii el i-a înmănat punga grea de aur, simbolul zestrei ei. Apoi lacrimile de fericire și de mâhnire care i se prelinseseră pe chip când, după ceremonie, îi dădu lui Aymer sulul de pergament care conținea testamentul tatălui ei.

Richard îl îmbrățișă pe Aymer și îi ură fericire, dar nu vru să-i sărute lui Blanche mâna pe care ea i-o întinsese din greșeală. În loc să îndeplinească această formalitate, căzu într-un genunchi, ca să-i dovedească respectul pe care i-l purta.

– Prietenia ce-ți port va fi de-a pururea la fel de caldă ca cea pe care i-am purtat-o întotdeauna lui Aymer.

Aceste cuvinte o mișcară atât de profund, încât nu fu în stare să găsească niciun răspuns potrivit, și atunci îl sculă degrabă în picioare, sub privirile mirate ale oaspeților din jurul ei. După aceea, regina Isabela nu-l mai pierdu din ochi. De fiecare dată când Richard se uita la ea, întâlnea ochii ei albaștri mari, ațintiți pătrunzător asupra lui. Regina Isabela era blondă, ca tatăl ei, iar în trăsăturile chipului ei se putea citi încă de pe acum, oricât era ea de tânără, aceeași duritate pe care Richard o văzuse pe chipul regelui Filip.

De îndată ce i se ivi prilejul, Isabela întrebă:

- Cine e omul acesta, Blanche?
- Este prietenul cel mai devotat al lui Aymer și al meu.
- Asta poate vedea și un copil. Dar cine e? Și de ce nu mi-ai vorbit niciodată despre el?

Blanche era pregătită pentru asemenea întrebări.

– Numele lui nu i-ar spune nimic maiestății voastre. Nu frecventează cercurile aulice.

Mai mult nu putu obține Isabela de la Blanche.

Ceasurile zburară mult prea repede, încât lui Blanche îi păru rău că nu organizase o petrecere cu turnire și cu ospete și cu alte distracții care să dureze trei zile sau chiar mai mult. Dar fusese nevoită să se mărginească la un simplu ospăț de nuntă, de dragul lui Aymer și al lui Richard, și pentru că anul de doliu de după moartea tatălui ei nu se încheiase.

La ospăț, Richard fu așezat la stânga lui Blanche, iar Isabela alături de Aymer. În galeria de pe latura dinspre răsărit a sălii cântară menestrelii, în timp ce mâncarea era servită în genunchi. Hidromel și vinuri dulci, condimentate și încălzite, fură turnate din belșug. Richard cinsti cum se cuvine minunatele plăcinte, carnea de oaie și de vită la frigare, dulciurile și fructele, pe care nu le încercase încă niciodată până atunci. Nu era obișnuit să vorbească în timpul meselor: în trapeza Templului, frații nu aveau voie, în timpul mesei, decât să-l asculte pe călugărul care citea cu glas tare un pasaj din reguli, dar își dădu toată osteneala să-i răspundă lui Blanche, atunci când ea încercă să înfiripe o conversație. Blanche îl privea cu coada ochiului, cu un zâmbet amuzat în jurul gurii ei senzuale, mirată de acest bărbat, care rămânea pentru ea o carte închisă.

La urmă, Isabela își luă rămas-bun, deoarece voia să mai ajungă pe lumină la Netley Abbey, unde urma să-și petreacă noaptea. Când se făcu întuneric, o sală mai mică fu luminată cu aproape o sută de lumânări. Acolo domnea o răcoare plăcută, după zăpușeala zilei, iar pardoseala era presărată cu flori, care umpleau încăperea cu mireasma lor dulceagă. Pe mese erau pregătite ulcele mari umplute cu vin până la buză. Giuvaiericalele revărsau foc la lumina flăcărilor pâlpâinde ale lumânărilor, și se auzea muzică: harpe și viori, un cimpoi, flaute, tobe și un fluier, instrumente la care cânta o trupă de lăutari ambulanți,

asistați de scamatori și de acrobați. Richard îi privi cu mirare pe Aymer și pe Blanche, când aceștia deschiseră dansul. N-ar fi crezut niciodată că e cu putință ca prietenul său să se poată mișca pe pardoseală cu atâta grație, în ritmul muzicii. Toate acestea erau cu adevărat lucruri atât de depărtate de modul său sobru de viață, încât avu impresia că se află într-o altă lume, care nu era a sa. Se lăsă furat de frumusețe și de armonie, se delectă cu vinul sângerieu și îl ascultă pe menestrel, care zicea un cântec de dragoste, acompaniat de sunetele calde ale lăutei sale. Nu, această zi n-avea s-o uite niciodată.

La al doilea dans, *la danse réelle*, dansul regal, nu mișcările îl fascinară pe Richard, ci succesiunea diferitelor părți ale muzicii. Ori de câte ori vioristul termina de cântat o nouă variație, interveneau celelalte instrumente și se întorceau cu toții înapoi la aceeași melodie, care domina întreaga bucată.

Procedeu îl făcu pe Richard să se gândească la regele Franței. După cum această muzică se întorcea mereu la una și aceeași temă dominantă, care îi făcea și pe dansatori să se întoarcă mereu la unul și același tipar fix de pași și de figuri, tot așa lucra și Filip: ori de câte ori făcea Richard o nouă încercare de a salva Templul, regele, cu o mână implacabilă, îl întorcea în locul în care dorea să-l vadă.

După dans, unul dintre lăutari veni mai aproape de meseni și făcu o plecăciune respectuoasă în fața lui Aymer.

– Vorbește, zise francezul, binevoitor.

– Stăpâne, avem printre noi o femeie, o ghicitoare, care știe să prezică viitorul după liniile din palma omului.

– Adevărat? zise Aymer.

Dar Blanche îi șopti la ureche:

– Nu vrei să știi câți copii am să-ți dăruiesc?

– Poate că da, răspunse el, sărutând-o pe frunte. Ad-o pe femeia aceea încoace, porunci el.

Lăutarul se retrase ca s-o aducă pe prezicătoare, în timp ce menestrelul începu să recite o baladă deșucheată, care produse hohote de râs bărbaților și o ușoară îmbujorare pe obraji doamnelor.

Apoi veni mai aproape de oaspeți femeia. Era îmbrăcată în zdrențe hidoase, dar nu păru să-i pese de contrastul dintre veșmintele ei murdare și luxul și grația din jur. Nu făcu o plecăciune în fața miresei și a mirelui, ci-și plecă doar puținel capul, își dădu spre spate, tot cu o mișcare bruscă a capului, părul ciufulit și cărunt și zise, cu o voce stridentă, care scârțâia din pricina bătrâneții:

– Să vă binecuvânteze Dumnezeu, copii, și să vă călăuzească pe drumul vieții, și să țină demonii departe de voi.

Blanche n-ar fi catadicsit niciodată să schimbe un cuvânt cu o asemenea ființă, dar lăutarii erau o excepție și, la urma urmei, ea îi ceruse lui Aymer s-o cheme pe prezicătoare în sală, așa încât se stăpâni și răspunse:

– Îți mulțumesc pentru aceste cuvinte frumoase, femeie. Se zice că poți să prezici viitorul. E adevărat?

– *Madame*, întrebați-i pe cei în palmele cărora am citit. Ei s-au putut convinge că ceea ce le-am prezis s-a întâmplat. Eu nu mă înșel niciodată. I-am citit în palmă și bătrânului rege, primul Eduard, și reginei lui, Aliénor cea cu inima deschisă.

– Cum ai învățat meșteșugul ăsta?

– Mi l-a lăsat moștenire maică-mea, care l-a învățat și ea de la a ei. Meșteșugul ăsta e vechi de când lumea.

Richard, care urmărise spectacolul în tăcere, dar cu interes crescând, își puse paharul pe masă și interveni:

– E scris în Scriptură: „Apoi Dumnezeu pecetluiește mâna fiecărui om, ca să-i cunoască pe toți cei zămisliți de El.”

Baba dădu scurt din cap spre Richard.

– Adevăr ai grăit, stăpâne, scârțâi ea. Apoi luă cu o mână tremurândă un sfeșnic și se duse lângă Blanche.

Vrei să ridici un colțișor al vălului care îți acoperă viitorul, *madame*? Atunci lasă-mă să-ți văd liniile.

– Ale mâinii drepte, femeie?

– Amândouă mâinile, fata mea.

Tânăra soție întinse ascultătoare ambele mâini, cu palmele în sus, și o lăsă pe prezicătoare să-i cerceteze liniile la lumina lumânării. Cercetarea ținu cam mult, și Blanche își pierdu răbdarea în timp ce baba bolborosea niște cuvinte incoerente. În cele din urmă prezicătoarea îi luă lui Blanche mâinile, i le întoarse și i le pipăi încet cu degetele ei osoase.

– Frumoase mâini, fata mea, dar și voinice.

– Pentru mine, asta nu-i o noutate, zise Aymer, ironic. Baba dădu din cap.

– Ți-ai ales o mireasă pe cât de frumoasă, pe atât de focoasă, zise baba; apoi, după o mică pauză, o privi din nou pe Blanche și adăugă: Vei avea o viață agitată, văd multe primejdii, dar vei ieși întotdeauna învingătoare. Ești ambițioasă și autoritară, dar supusă bărbatului cu care te-ai căsătorit. Căsnicia îți va fi lungă și fericită, cu toate că veți fi despărțiți unul de celălalt pe durata câtorva lungi perioade de timp. Dar credincioasă?... Mai este și un alt bărbat care te iubește în taină.

Aymer își întoarse brusc capul.

– Să nu îndrăznești, iubito! zise el, amenințător, ridicând un deget.

– Sănătatea dumitale este excelentă, zise în continuare femeia, și așa va rămâne până la cincizeci de ani.

Se opri câteva clipe, ca să privească liniile, ca și cum ar fi vrut să mai verifice câteva amănunte. Blanche folosi pauza ca să întrebe:

– Vom avea copii? Ia spune-mi.

Femeia rânji și dădu din cap cu înțeleș.

– Mie nu mi-e ascuns nimic, zice ea, apoi adăugă cu voce tare: Da, vei avea cinci copii, toți sănătoși.

Cu greu putu Blanche să-și stăpânească curiozitatea.

– Băieți ? Sau fete ?

– Băieți, fata mea. Toți cinci.

„Cinci feciori“, își zise Blanche, mulțumită. La fel de capricioși ca și ea însăși și la fel de năbădăioși ca și tatăl lor ? Tresări, speriată de hohotul de râs al lui Aymer.

– Cinci feciori, femeie ! Atunci n-am de ce să mă tem de primejdii, avem tot timpul !

Baba îl privi supărată.

– Nu te semeți în fața viitorului. Liniile nu spun dacă vor fi ai dumitale.

Blanche își privi mâinile, și din adâncul gâtlejului i se revărsă un râs melodios. Apoi îl privi pe Aymer și, cu un gest nonșalant, o trimise pe femeie spre el. Avu impresia că se află mai în siguranță dacă n-o mai întrebă nimic. Baba se îndreptă spre Aymer, care nu prea fusese impresionat de cuvintele ei. Nimic pe lume nu putea să-i strice acea zi.

– Citește-mi în palmă, dacă poți, zise el, chicotind, și privirea pe care o îndreptă spre ea o făcu să încremenească.

În tot acest răstimp, Aymer își ținuse brațele la spate, și acum și le întinse, arătându-și mâna stângă și ciotul care fusese cea dreaptă.

– Îți bați joc de mine, stăpâne, zise ea, fără măcar să clipească, atunci când îi văzu brațul schilodit.

– Ce s-a întâmplat ? Nu poți să citești în mâna asta, singura pe care o am ?

– Ba da, stăpâne, dar e stânga.

– Ei și ?

– Mâna stângă mă lămurește numai cu privire la caracter, la însușiri, la vicii, la înclinații, și la trecut, iar dreapta îmi spune ce ai făcut cu toate astea și ce viitor te așteaptă. Cele două mâini se completează una pe alta. Să văd ce pot să fac.

Aymer fu de acord, și baba îi cercetă câțva timp mâna.

– O viață lungă, stăpâne, începu ea.

– Slavă Domnului! exclamă Blanche.

– Da, poți desigur să spui asta, zise femeia, pentru că văd o întrerupere în linia vieții și în linia sănătății, undeva între douăzeci și douăzeci și cinci de ani. Ești chiar acum sau ai să fii curând la un pas de moarte.

– Am fost, răspunse Aymer, extrem de impresionat.

– Liniile nu mint niciodată. Fii prudent, pentru că mai este o întrerupere exact la fel pe la treizeci de ani. Dumnezeu îți va fi îndurător, dar nu a treia oară. Ai să mori de moarte violentă.

– N-am avut niciodată de gând să mor în pat.

– Ai da totuși dovadă de înțelepciune dacă ai fi mai prudent, pentru că ești din fire nepăsător, neînfricat și irascibil. În drumul dumitale sunt fel de fel de lupte și de conflicte, și nu prea ești bine văzut de unele persoane sus-puse. Îți faci cu ușurință prieteni, dar uneori abuzezi de această prietenie și de aceea îi pierzi, căci nu știi să te stăpânești. Ai totuși o inimă bună și caldă. Dacă ai fi mai puțin schimbăcios, ai fi mai iubit. Dacă te-ai putea ține în frâu, ai putea ajunge un senior de mare vază și cu mare greutate. Ai toate însușirile trebuincioase; folosește-le ca lumea.

– Îți mulțumesc pentru sfaturi, zise Aymer, acum foarte serios, căci își cunoștea propriile lipsuri. Luă punga care îi atârna la cingătoare și scoase trei galbeni. În timp ce-i îndesa în mâna osoasă a babei, zise: Unul pentru viitorul domniței, unul pentru al meu și al treilea dacă citești palmele acestui cavaler, și se duse înspre Richard.

Acesta nu se împotrivi, ci zise numai atât:

– Dacă aș putea cel puțin să rămân în jilt. Am băut cam mult din excelentul tău vin, prietene.

Aymer râse.

– Cred că sunt luni de zile de când n-ai mai gustat un vin bun. Ți se iartă lăcomia.

După ce înțeleapta femeie străină veni mai aproape de el, Richard se îndreptă din spate, își rezemă coatele de brațele fotoliului și își făcu o cruce înainte de a-i arăta babei palmele. Inexplicabila precizie cu care zugrăvise ea slăbiciunile lui Aymer nu-i plăcuse defel.

În timp ce baba îi cerceta tainele palmelor, Richard îi privi cu atenție chipul, pielea tuciurie încrețită, nasul osos și ochii ageri și pătrunzători, care făceau combinații și deducții.

– Ai linia samariteanului, ești un om bun. Strânsoarea puternică a degetelor ei osoase slăbi, și baba se dădu înapoi. N-are niciun rost să-mi ascunzi cine ești, măria-ta; mâinile te trădează, mormăi ea, făcând o plecăciune adâncă la picioarele lui.

Mintea cam încețoșată a lui Richard se limpezi pe loc și îl făcu să încremenească. În sală se așternu brusc o tăcere mormântală, iar Richard simți privirile pline de neîncredere și de curiozitate ale oaspeților.

– Ridică-te, femeie, zise el, calm. Nu e nevoie să-mi faci plecăciuni, dacă n-ai găsit de cuviință să-i faci plecăciuni seniorului de Lyons-la-Forêt.

Cuvintele lui calme spulberară încordarea din jurul lor, și atunci ceilalți oaspeți își continuară conversația de acolo de unde fusese întreruptă. Baba privi șovăind palmele lui Richard, pe care el i le arătase din nou, întrebându-se dacă femeia nu cumva se înșelase. Ca să schimbe vorba, baba îl întrebă:

– Cum ai ajuns la cuvintele pe care le-ai citat adineuri din Scriptură? Ai legături cu clerul, dar dumneata personal nu ești un om al Bisericii.

– Nu. Am învățat latinește citind Sfânta Scriptură. Cuvintele sunt din Cartea lui Iov.

Baba vru să-i mulțumească pentru explicație, dar ochii ei urmăriră în continuare liniile din palmele lui Richard, care îi dezvăluiau tot mai multe amănunte, până când se

contopiră toate într-o imagine vagă, care veni tot mai aproape, ca și cum ar fi fost văzută în oglinda unei ape liniștite. Femeia scoase un țipăt și apoi privi în gol, prin Richard, ca să nu piardă imaginea pe care o vedea. Își duse mâinile la gât. Richard sări în sus din jilț și o apucă pe babă de încheietură.

– Ce s-a întâmplat, femeie? Ce vezi, ce anume te-a speriat în halul ăsta?

Fără să se uite la el, baba începu să dea violent din cap și încercă să se desprindă din strânsoarea lui.

– Vai ție! țipă ea. E lucrarea lui satana!

Richard îi dădu numaidecât drumul, și atunci baba se grăbi să se depărteze de el. Dar înainte de a fi putut ajunge la ușă, fu apucată brutal de brațe, la un semn al lui Aymer, de către un slujitor, și silită să se întoarcă, țipând ca din gură de șarpe. Aymer plecase de la locul lui de lângă Blanche. Era cât p-aci să se repeadă la biata babă, când Richard i se puse brusc în drum. Spre mirarea tuturor celor de față, Richard se întoarse și porunci calm:

– Lăsați-o să plece în pace!

Femeia își frecă brațele, care acum o dureau. Întinse spre Richard un deget arătător strâmb, și zise:

– N-ai să apuci primăvara viitoare, seniore.

Apoi îi făcu o plecăciune și în clipa următoare o luă la goană prin ușa deschisă și dispăru.

Richard trecu tăcut pe lângă Aymer, care îl privea țintă, înmărmurit, și se duse înapoi în jilțul său, unde își turnă încă un pahar cu vin, ca și cum nimic nu l-ar fi scos din ale lui, dar mâna îi tremura și vărsă o parte din vin.

– Pe toți dracii! exclamă Aymer, supărat foc, așezându-se lângă prietenul său. Cine îți dă dreptul să procedezi astfel?

– Îmi pare grozav de rău dacă incidentul a stricat seara acestei zile superbe, Aymer. N-am vrut să te jignesc.

– De ce ai lăsat-o pe cotoroanță s-o șteargă?

– Pentru că ar fi fost mai rău dacă am fi silit-o să rămână și să ne mai spună cine știe ce năzbâtii. Asemenea oameni sunt primejdioși.

– Pe Sfânta Cruce! A fost un prilej să aflăm mai multe despre obârșia ta. A fost trimisă de pronia cerească și tu ai lăsat-o să plece.

Richard se rezemă de spătarul jilțului și râse.

– Pronia cerească? Întrebă el. Atunci de ce a vorbit despre satana? Uite ce e: asta e problema mea și, dacă refuz să aflu adevărul din mâna ei cu sila, mă privește. Insinuările ei vagi n-ar fi făcut altceva decât să iște și mai multe probleme.

– Nu, Richard. Știa mai multe decât susținea că-ți ci-tește în palmă.

– Deci și tu ai băgat de seamă.

Ambii bărbați tăcură o clipă. Se priviră unul pe altul drept în ochi, cumpănind cât de departe pot să meargă. Pentru că niciunul dintre ei nu voia să se certe cu celălalt, cu toate că punctele lor de vedere erau de data aceasta cu totul opuse.

– Pe Sfânta Cruce! exclamă Aymer încă o dată, ridicându-și brațele spre cer. Asta, după toate câte le-am făcut ca să-l conving pe Thomas de Lincoln să-și dezvăluie taina!

– El a avut poate un anumit motiv ca să păstreze taina, iar ea a avut poate altul. Cine sunt eu ca să am dreptul să le judec înțelepciunea? Nu vreau să silesc pe nimeni să-mi înncredințeze taina.

– Cum poți să judeci, dacă nici tu însuși nu știi despre ce anume judeci? Vrei să-ți primești pâinea pe o farfurie de argint? Sau preferi să rabzi de foame, decât s-o primești dintr-o mână plină cu bătăături?

– Pesemne că tu mă cunoști mai bine, Aymer. Nu farfuria aceea sau mâna aceea mă împiedică, ci fructul oprit. De altfel, îți neglijezi soția.

Aymer rosti printre dinți o înjurătură obscenă, zâmbi, și se duse înapoi lângă mireasa sa.

— Trebuie să auzi una dintre baladele astea englezești; sunt grozave, zise Blanche și îi făcu semn unuia dintre lăutari: Cunoști cântecul despre regele Estmere? întrebă ea.

Lăutarul dădu din cap că a înțeles, făcu o plecăciune, își luă instrumentul, și vocea lui începu să răsună în sală.

Richard bău prea mult în seara aceea, cu toate că vinul nu izbuti să izgonească gândurile care îi bântuiau prin cap. Pe Sfânta Cruce! Dacă îi era scris să moară înainte de primăvara viitoare, trebuia să facă repede rânduială în Anglia și să se înapoieze degrabă în Franța, ca să se îngrijească în orice caz ca unul dintre frații săi să fie destul de priceput spre a-i urma la conducerea grupului. Cel puțin dacă era să dea crezare spuselor cotoroaței.

Izbuti totuși să-și ascundă simțămintele până ce și ultimii oaspeți se retraseră. În ciuda cantității considerabile de alcool din sânge, Richard își mai ținu încă întru totul sub control vorbirea și mișcările atunci când Aymer și Blanche îi spuseră noapte bună și când îi văzu că intră în capelă ca să se roage, înainte de a se retrage în camera lor din donjon. Richard zâmbi când îl văzu pe Aymer că o cuprinde pe Blanche de mijloc cu brațul și că-i sărută gâtul alb, chiar înainte de a îngenunchea în fața altarului. Nu era o taină pentru el că aceasta nu avea să fie prima lor noapte petrecută împreună.

Se întoarse și lăasă în urmă mirosul de vin și de flori. Se duse înapoi în sala mare, unde niște slujitori mai strângeau încă de la mese. Slujitorii se înclinară când Richard trecu pe lângă ei, dar el nici nu se sinchisi. Când ieși din sală prin ușa cea mare și coborî scara de piatră, simți brusc că-i vine amețală. Mai făcu vreo câțiva pași, apoi se ținu în picioare, rezemându-se de peretele lateral. Deasupra lui, tavanul boltit al portalului păru că se

clatină. Richard se împletici, și atunci se așeză pe treapta cea mai de jos a scării.

– Dă-i o băutură tare celui gata să se piardă și vin celui cu sufletul plin de amărăciune, ca să bea și să-și uite de sărăcie și să nu se mai gândească la necazurile care îl copleșesc, vorbi el, de unul singur, dar cu glas tare, apărându-și ochii de lumea care se rotea în jurul său. Înțelepciunea lui Solomon, adăugă el, ceva mai liniștit acum, și pufni într-un scurt râs disprețuitor.

În timp ce trăgea în piept aerul rece al nopții, ochii lui căutară cerul, și priviră miile de stele și depărtarea nesfârșită din spatele lor. Se întrebă dacă Dumnezeu e acolo și dacă El îl vede. Oare El i-o trimisese pe cotoroanță, ca să-l prevină, sau apariția ei era mai degrabă lucrarea diavolului? Cât timp mai avea până la primăvară? Șase luni? Se sculă în picioare, rezemându-se cu mâinile de peretele portalului. Traversă curtea interioară, spre scara care ducea la drumul de rondă din spatele crenelurilor. Ajuns pe primul bastion, se rezemă cu mâinile de creneluri și privi marea. Putu auzi foarte aproape mugetul valurilor, care se spărgeau de contraforturi. Acum, cu vântul marin pe obraz, se simți ceva mai bine.

– Pentru Dumnezeu! Numai vinul și cuvintele babei m-au zăpăcit! Își zise sieși. Să dea Domnul să apuc ziua în care Templului i se va face dreptate!

Și, încovoiindu-și un genunchi și ținându-și mâinile strâns împreunate, se rugă Domnului, dar ruga lui nu fu goală de conținut, nu fu o rugă ale cărei cuvinte și-ar fi pierdut înțelesul. Atât de îndelungată vreme nu se putuse spovedi unor canonici ai Templului, nu putuse primi absoluția pentru păcatele sale, nu primise sfânta cuminecătură a Bisericii! Se simți rău și nevrednic. Știa că Dumnezeu nu-l va asculta, cel puțin nu înainte de a-și fi curățat conștiința. Deschise ochii și își aținti privirea spre bezna din fața sa. Taina Templului... Care

era acea taină? O va afla el vreodată? „Hristos este o cale“ ... Ce însemnau aceste cuvinte? Erezie? Dădu violent din cap: nu, departe de el acest gând! Nu, trebuia să existe altă explicație! Cât de des nu-și chinuise creierii cu problema aceasta... și în zadar! Nu avea voie să vorbească despre asta cu nimeni, deși, de când cu întâlnirea sa cu marele maestru, începuse să fie atent la funiile pe care le purtau frații săi... În măsura în care nu și le țineau ascunse sub veșminte. Doar puțini dintre ei purtau mai mult decât cei trei nasturi puși acolo după ce-și primeau consacrarea.

În dimineța următoare porniră devreme la drum, trecând călare, la pas, în aerul răcoros al dimineții, peste colinele din Sussex. Soarele se ridicase destul de sus pe cerul de la miazăzi când ajunseseră în animatul port Hastings, unde niște salahori încărcau cu lână corabia solidă care urma să-l ducă pe Aymer spre Flandra.

– Cred că ai să ai o traversare liniștită, zise Richard, ridicându-și privirea spre cerul albastru, cel puțin dacă vântul favorabil nu se oprește.

– Dacă se oprește, putem să ne foim ceasuri întregi, fără să ajungem nicăieri. Mă bucur că revăd Franța, răspunse Aymer.

– Salut-o din partea mea, zise Blanche, visătoare, gândindu-se la mănoasele văi verzi din jurul Castelului Lyons-la-Forêt și la pădurile întinse care acum trebuie să fi fost pline de frunziș des.

Înaintară tăcuți, călare, ascultând murmurul mării și loviturile regulate ale potcoavelor. Aymer își bătu pe gât calul plin de temperament.

– Unde pot să-l găsesc pe Ferrand? întrebă el.

Richard își săltă sprâncenele.

– Cui altuia crezi că i-am încredințat apărarea castelului tău? întrebă el. Se află la Lyons-la-Forêt de când am

plecat din Franța, și urmează să rămână acolo până ce primește o veste de la unul dintre noi.

– Firește, zâmbi Aymer, asta e pentru tine un lucru de la sine înțeles. Nu m-am obișnuit încă nici acum cu amplexarea loialității tale.

Richard sări din șa, ca să apuce dârlogii lui Chançard, în timp ce Aymer o ajută pe Blanche să descalece. Blanche își lepădase trufia și se agăța acum de iubitul ei, ca o fetișcană speriată și nesigură. Aymer o îmbrățișă și îi sărută genele umede.

– Nu ne luăm rămas-bun pentru vecie. Îmi mai rămâi datoare cinci feciori.

Blanche râse printre lacrimi și-și apăsă strâns de rotonjimea pieptului mâna lui Aymer.

– Cred că pe cel dintâi îl și port cu mine, șopti ea.

– Cum? De când?

– De două luni. Poate chiar de trei.

– Și de ce nu mi-ai spus până acum? Eu...

– Știu ce ai de gând să-mi spui, dar nu voiam să mă menajezi, căci ți-aș fi stricat frumoasele zile pe care le-am trăit împreună. Voiam să-ți dau tot ce-ți dorește inima.

– Mi-ai dat, șopti el, ascunzându-și chipul în părul ei negru și strângând-o cu putere la piept. Am să fiu aici când are să se nască primul nostru fecior. Apoi îl privi pe Richard, care aștepta ceva mai departe, lângă cai. Ai auzit, Richard? La primăvară am un moștenitor!

– Facă Domnul să aibă parte de o lume mai bună decât asta.

– Da. Ai grijă ca Blanche să se afle în mâini bune; ține-o din când în când sub observație, dacă ai să ai timp.

Înainte ca Richard să-l încredințeze că are să facă ceea ce i se cerea, fură întrerupți de un matelot.

– *Messire*, ați face mai bine să vă suiți la bord. Vântul e pe cale să se potolească. Dacă mai așteptăm mult, nu mai putem ieși din port.

– Vin numaidecât, zise Aymer, și o mai îmbrățișă o dată pe Blanche, apoi se întoarse repede, ca să apuce dârlogii lui Chançard și-și întinse mâna stângă către Richard, care i-o prinse cu ambele mâini și i-o strânse voinicește.

– Domnul să te ocrotească, zise el serios.

Nimic nu-i mai putu strica lui Aymer buna dispoziție, nici măcar perspectiva sarcinilor sumbre care îi stăteau în față. Plin de voioșie, îi zise lui Richard:

– Ai grijă să nu te doboare compatrioții tăi. Și se duse înapoi la Blanche, îi dădu o sărutare pe frunte și îi șopti: Părul băiatului are să fie negru, nu încape nicio îndoială! Apoi se depărtă.

Richard și Blanche așteptară până ce vasul, după ce ieși din port, începu să lunece pe marea deschisă. Atunci Richard se întoarse către Blanche:

– Acum ai rămas singură aici, zise el, și se lăsă în genunchi oferindu-i ambele mâini, strânse una de alta, ca primă treaptă pentru încălecat. Ea își puse piciorul în palmele lui, iar el o săltă în șa. Ai să fii în siguranță atâta vreme cât ai să te bucuri de favorurile regelui și reginei.

– Am să fiu destul de deșteaptă ca să le păstrez, îl încredință ea, și-și întoarse capul într-o parte, ca să-l privească.

Atitudinea ei era mai puțin rece decât fusese în Franța, dar Blanche îl mai ținea încă la o oarecare distanță.

– Cu bine, cavaliere, zise ea, simplu.

– Cu bine, *milady*. Dumnezeu să... Șovăi înainte de a completa: ...vă ocrotească pe amândoi.

Blanche zâmbi în sinea ei. Cât de departe de lumea ei era copilul pe care îl purta în pânțece! Blanche îl privi pe Richard, în timp ce acesta se întoarse și ieși de pe chei cu pași hotărâți, ducând după el, de frâu, calul negru.

Richard încălecă, iar Blanche îl urmări cu privirea până ce îl văzu că dispăre în depărtare, în galop, fără să se

întoarce măcar o clipă s-o privească. Ochii lui erau îndreptați spre miazănoapte, unde Templul năpăstuit îl aștepta.

Londra era un oraș cu populație densă, un oraș care duhnea din pricina fumului scuipat de sutele de hornuri de pe acoperișurile înghesuite, un oraș cu străzi înguste, pline, de la răsăritul soarelui până la amurg, cu o mulțime pestriță: de la infirmi și cerșetori, îmbrăcați în zdrențe, până la gentilomi cu sânge albastru, gătiți după ultima modă în stofe prețioase, de la vânzători ambulanți, spălătorese, strângători de petice, șarlatani, până la neguțatori bogați, ca să nu mai vorbim de porci, capre și găini. Și apoi mai erau scotocitorii de gunoaie, care populau zi și noapte canalele: câini, șobolani și corbi.

Richard trecu pe poarta orașului pe jos și-și căută drumul spre *Saracen*, o tavernă foarte frecventată, unde luă o masă substanțială. Ronțâind ultimul oscior, trase cu urechea, distrat, la conversațiile din jurul său, și așteptă să se însereze. Cu puțin înainte de a se auzi clopotul de seară, când urmau să se închidă porțile orașului, plecă de la *Saracen* și se duse să-și ia calul, pe care îl lăsase într-un grajd de la periferie.

În timp ce orașul se învăluia în întuneric în urma lui, Richard trecu peste Floet, călare pe Pelerin. Acum se făcuse întuneric de-a binelea, aerul era rece, iar frunzele arbuștilor din afara zidurilor bătrânului New Temple, unde nu mai flutura semețul *Beauséant*, foșneau, legănate de vântul molcom. Mai departe însă, niciun zgomot nu întrerupea liniștea profundă.

Fusese tulburător când îi văzuse pe cavaleri că umblă ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, atunci când vizitase acest locaș pentru ultima dată, în decembrie, dar acum locul era înfiorător de privit: potcovăria, grajdurile, moara, hambarul, toate locurile familiare lui, acum goale, părăsite, fantomatice.

– Așteaptă aici, Pelerin.

Lăsând calul acolo, se duse agale mai departe. Picioarele lui produsera niște sunete surde pe pământul uscat. Richard, ai cărui ochi se obișnuiseră demult cu întunericul, încât puteau să vadă noaptea la fel de bine ca o felină sălbatică, se opri și privi țintă zidul cenușiu din fața lui. Luna lumina printre nori. Preț de câteva clipe, Richard putu să vadă clar forma bisericii rotunde, numită Temple Church, care se înălța deasupra crenelurilor. În închipuire, Richard auzi sunetele pe care i le evocau unele dintre aceste clădiri: baroasele izbind fierul înroșit în foc, zăngănitul de pinteni și de zale, căruțe care intrau și ieșeau scârțâind, un pocnet de bici, picioare care mergeau în pas de marș, lovituri de potcoave, iar în depărtare clopotul bisericii și corul călugărilor. Își închise ochii și se delectă câteva clipe cu această iluzie. Când îi deschise din nou, priveliștea acelor clădiri, tăcute ca niște monumente funerare, îi sfâșie inima. Se duse mai departe, până ce, ocolind zidurile, ajunse în colțul de la răsărit. Era cu neputință de trecut porțile, acum închise și zăvorâte: niște santinele stăteau acum de pază acolo unde odinioară stăteau cavalerii. Dar sufletul lui putu intra acolo unde trupul nu putea, încât Richard se duse spre biserica rotundă, care îi era atât de scumpă.

Când în cele din urmă își desprinsе ochii de pe formele nelămurite ale clădirilor și de pe acele îngrozitoare baricadări ale porții și după ce-și izgoni amintirile care îi umblau prin cap, își dădu seama de ce așteptase atât de îndelungă vreme până să se ducă acolo. Se temuse de confruntare, și pe drept cuvânt. Acum văzuse ceea ce voise să vadă, și priveliștea celor văzute îi frânсese inima.

Când fu iar călare, se mai întoarse o dată. Își trase spada din teacă. La sunetul oțelului, Pelerin izbi nerăbdător cu o potcoavă din față și-și săltă capul, făcând să-i

fluture coama. Cu pumnul strâns pe lama spadei și cu garda îndreptată în sus, ca și cum ar fi ținut în mână o cruce, Richard rosti în gând jurământul să răzbune acest Templu: Templul său.

Apoi își îi dădu pînteni lui Pelerin și porni pe primejdioasa potecă mlăștinoasă, mărginită de hățișuri și de crânguri care ducea de la Temple Bar la Palatul Westminster, ce se înălța, alb și fantomatic, la lumina lunii, pe malul râului.

„Acești bărbați, mai blânzi ca mieii,
sunt mai crunți ca leii.“

Bernard de Clairvaux,
*De laude novae militiae ad Milites Templi*¹

Un călăreț singuratic, aplecat în șa, gonea pe drum cu pintenii înfipti în burta animalului care gâfâia. Călărețul ajunsese pe creasta unei coline, și se opri să cerceteze ținutul. La picioarele lui se întindea pădurea, până departe, pe mulți, foarte mulți kilometri: o mare cu valuri, o mare de capete cu coroane verzi, care, sub acoperământul alcătuit din frunziș, oferea o ascunzătoare desăvârșită oricui căuta ocrotire împotriva lumii înconjurătoare. Cândva, de mult, William of the Weald, un căpitan de haiduci, care dăduse numele său pădurii, zdrobise, împreună cu oamenii săi neînfricați, oștirea franceză. Atacase venind din desişul de ferigi și arbuști și apoi dispăruse, fără ca victimele să fi aflat ce sau cine îi decimase. Acestea se petrecuseră pe vremea neputinciosului rege Ioan Fără de Țară. De atunci, pădurea nu se schimbase aproape deloc. Acum își agita sceptrul un alt rege, cu o mână la fel de slabă: Eduard, fiul lui Eduard.

---

¹ Întru slava noii instrucții militare, așa cum o practică Oastea Templului (lat. med.).

Richard își îndreptă spatele și privi soarele. Se făcuse târziu, drumul călare de la Londra fusese lung, iar oboseala îi juca tot felul de feste.

„Azi-noapte ai fost, pare-se, destul de activ“, auzi Richard, în gând, că-i spune în acea după-amiază, vocea melodioasă a lui Blanche; și apoi propria sa vorbă, destul de scurtă: „Răspunsul meu către rege.“

Îi dăduse lui Blanche o scrisoare sigilată, iar ea dezmiardase cu un deget împodobit cu giuvaiericale amprențele peceții în ceară: un disc neted, străbătut de o diagonală, semnul heraldic pentru „bastard“.

După primirea bulei papale, Eduard, sub presiunea nunțului, porunci ca toți templierii din regatul său să fie interogați numai de către inchizitorii trimiși de papă; ca acești inchizitori și nunțul să se bucure de liberă trecere și să fie tratați cu respect; ca indicațiile lor să fie urmate de către conetabilul Turnului, de către șerifi și de către toți ceilalți dregători care îi aveau în custodie pe templieri. O completă capitulare, așadar, față de cererile papei, o completă capitulare în văzul lui Filip. Era foarte limpede acum care aveau să fie urmările acestei capitulări. În aceeași noapte, Richard îi eliberase din închisoare pe cei doi frați pe care îi avusese în vedere încă de la înapoierea sa. După experiența dobândită în Franța, acum păreau să-i fi devenit accesibile până și temnițele de la Cripplegate.

„Un avertisment?“ întrebuse Blanche, și în vocea ei sunase setea de senzație.

„Nu, *madame*, o declarație de război.“

„Așadar, cuvintele regelui ți-au rămas în gât.“

„Mai mult decât atâta. Sunt indigeste.“

Indigeste... Așa era și faptul că în The Weald se aflau cincisprezece templieri de care Richard avea neapărată nevoie și care, pentru motive neclare, care păreau să-l privească pe el însuși, se separaseră de ceilalți. Acum, după

ce făcuse rânduială la Londra, și după ce luase contact cu cei ce înțeleseseră ce li se cere și se pusese sub comanda lui, venise vremea să onoreze cu o vizită grupul din această pădure.

Își bătu calul pe crupă și coborî colina, ca să se afunde în umbra copacilor. După câteva minute se făcuse aproape întuneric, și atunci Richard fu nevoit să-și continue drumul la trap. Îl opri pe Pelerin și trase atent cu urechea. Nu se auzea niciun sunet, nicio adiere nu mișca frunzele. Undeva, un mic animal de pradă se strecură prin hățiș, dar încolo era liniște. Din fericire, Richard se mai afla încă pe drumul cel bun. Chiar cineva care venea des pe aici putea foarte ușor să se rătăcească. Richard se lăsă să lunece din șa, și-și luă calul de căpăstru. Credinciosul animal îl dusesese destul în spinare în acea zi.

Richard merse mai departe, trăgându-l după el pe Pelerin, care își ținea capul deasupra umărului stăpânului său. Solul elastic al pădurii îi amortiza călcătura greoaie a cizmelor. Richard își continuă drumul în mod mecanic, în timp ce gândurile îi rătăceau spre trecut, spre zilele în care mai locuia în Templul de la Londra. Și se întrebă care dintre cavalerii pe care îi cunoscuse acolo îl așteptau în pădure.

– Cine e?

Strigătul aspru îl trezi din reverie. Nu-și dăduse seama că se apropiase foarte mult de tabără. Mâna îi zbură spre pumnal.

– Fratele tău întru Domnul, răspunse el, strângând cu putere garda pumnalului.

– Domnul fie lăudat, zise celălalt.

Richard scoase un oftat de ușurare și-și vârî pumnalul la loc în teacă. Aici, în pădure, puteau să hoinărească fel de fel de derbedei. Cavalerul îi făcu semn să-l urmeze. Lui Richard îi veni greu să țină pasul cu camaradul său,

pentru că era obosit, dar ajunsese în cele din urmă în tabără. Un foc mai ardea în mijlocul unui luminiș. Rămășițele unei pulpe de căprioară erau înfipite într-o frigare atârnată deasupra focului, sprijinită pe câțiva țaruși. Rămășițele pulpei de căprioară erau tot ce mai rămăsese de la masa cavalerilor, dar pentru Richard fură bine-venite.

Înfruptându-se cu o bucată de carne, Richard îl duse pe Pelerin lângă ceilalți cai. Apoi se întoarse spre cavalerul care îl însoțise și care îl aștepta acum la oarecare distanță.

– Ai venit încoace ca să ceri să fii primit în această casă a Templului? îl întrebă cavalerul, pe un ton sec și rece.

Aruncând o privire ironică spre copacii din jur, Richard răspunse:

– Dacă vrei să numești astfel o simplă găzduire: da.

Cavalerul dădu din cap, îi spuse să aștepte și se duse spre ceilalți, care își văzuseră de treabă, ca și cum n-ar fi băgat de seamă sosirea lui Richard.

– Fraților, un cavaler care se numește Richard și care a fost cândva fratele nostru ni s-a înfățișat la poartă și trage nădejde să fie primit în casa noastră.

Unul dintre cei interpelați se sculă în picioare. Părea să fie comandantul lor căci le aduse la cunoștință celorlalți că se va ține o ședință capitulară. După ce se grupară cu toții roată în jurul lui și după ce se descoperiră și murmurară un *Tatăl nostru*, așa cum era obiceiul, comandantul zise:

– În numele Domnului deschid această ședință. Fraților, v-am convocat ca să vă întreb dacă putem să-l primim în mijlocul nostru pe cavalerul Richard, pe vremuri fratele nostru. Vă cer să vă sfătuiți dacă putem să-l primim din nou în casa noastră pe acest dezertor.

Richard care, în parte din curiozitate, ca să vadă ce vor face, în parte și din prudență, rămăsese în așteptare în locul ce i se indicase, se puse acum în mișcare. Cunoștea

prea bine regulile, ca să știe ce avea să urmeze, dar nu prea se sinchisi.

Înainte însă de a li se fi putut alătura, fu ținut pe loc, în picioare, de doi frați. Recunoscu în întuneric silueta lui Hubert, poreclit *the Boar*¹. Fratele Hubert, care avea într-adevăr părul la fel de țepos ca cel al unui porc mistreț, lucra la Templu ca potcovar și era un munte de om. Lângă el se afla Guy de Hascombe, alt vlăjgan.

– Un dezertor care se întoarce în casă trebuie să aștepte o bună bucată de vreme la poartă, ca să-și dea seama cât mai bine de rătăcirea lui. Abia după aceea, dacă plenumul capitulului aprobă, are voie să intre, despuiat până la pantaloni, cu un lanț de gât, ca semn al pocăinței sale, pentru ca apoi, îngenuncheat în fața celor ce conduc capitulul, să implore, în lacrimi, să se milostivească de el.

– Presupunând că este vorba de o dezertare, zise Richard, respingându-i, cu oarecare dificultate, pe cei de lângă el, ca să poată intra în interiorul micului cerc format de cavaleri.

I se adresase celui care vorbise în calitate de comandant: Gilbert de Mansurah, nepotul unui cruciat care își găsisse moartea în bătălia de la Mansurah, cu șaizeci și patru de ani în urmă. Un gentilom arogant, plin de invidie și de răutate, vlăstar dezmoștenit al unei familii ai cărei membri muriseră asasinați, în urma numeroaselor dușmăanii și vendete dintre ei. Întreaga forță distructivă care îi dusesese la pieire bunicul și familia acestuia părea să se fi adunat în bărbatul aflat acum în fruntea grupului de cavaleri. Din cele auzite de la Thomas de Lincoln, Richard știa că fusese o vreme în care în Templu – deschis, ca niciun alt sediu al ordinului, pentru dezaxați și excomunicați – mișunau acest soi de indivizi, veninul și drojdia nobilimii din întreaga lume creștină, pentru care

---

¹ Mistrețul (engl.).

Templul era adeseori ultimul refugiu. În foarte multe cazuri, acești bărbați fuseseră cei mai buni ostași din câți cunoscuse Templul. Fratele Gilbert făcea parte din această categorie, care nu mai era de mult atât de numeroasă ca în trecut. Richard fu mirat numai de faptul că Gilbert de Mansurah putuse găsi atât de mulți frați gata să i se alăture. Îl cunoșteau pe Gilbert, așa încât ar fi putut să fie mai înțelepți. Richard își roti privirea în întuneric, spre cercul de oameni tăcuți care nu încercau să-l îndepărteze din mijlocul lor. Dimpotrivă: cercul se închise în spatele său, iar răspunsul la protestul său fusese o tăcere deplină. Cei mai mulți, băgă el de seamă, purtau sutana castanie a servienților, și numai câțiva mantia albă de cavaleri. Acest amănunt explica multe.

Gilbert de Mansurah întrerupse tăcerea:

– Acest mod de comportare, frate Richard, acest mod de a pătrunde în mijlocul nostru, este o dovadă de netăgăduit a felului în care, de la plecarea ta, anul trecut, ai călcat în picioare regulile noastre. Capitulum nostru cere o explicație amănunțită.

Richard nu răspunse. Privirea îi rătăci pe chipurile luminate de foc din jurul său. Erau acolo: Edmund the Lion, un cavaler cu o barbă blondă zburlită; Amaury le Breton, de origine franceză; Henry de Ascalon, un om în vârstă, care luptase în Țara Sfântă, până la căderea cetății Akko; Simon de Burgh, un vlăstar al acestei vestite vechi familii engleze, și Simon the Hermit, bătrân și cărunt, veșnic pierdut în visuri despre cruciade. Richard se întoarse, așa încât să-i poată vedea pe cei aflați în spatele său: Robert-Fitz-Altric, poreclit *the Wolf*¹; Peter de Montfort; fratele Eustace, căruia nu-i cunoștea decât prenumele. Acestuia din urmă i se datora gustoasa pulpă de căprioară. Frații nu voiseră să se lipsească de bucătar în

---

¹ Lupul (engl.).

amărâțul lor sediu provizoriu. Numai pe doi dintre ei nu-i cunoștea Richard. Poate că proveneau din altă fortăreață a Templului din împrejurimile Londrei. Cu o tresărire violentă, Richard îi recunoscuse însă în cele din urmă pe ultimii doi frați care închideau cercul: Eduard de Kimbolton și Lawrence de Toeni, doi dintre puținii cavaleri tineri pe care îi avea Templul de la Londra. Mai cu seamă pe Lawrence de Toeni nu se așteptase să-l întâlnească. Din clipa în care rostise legământul Templului și devenise cavaler, Richard își împărțise chilia cu Lawrence de Toeni. Se ajutaseră unul pe altul în ceasurile de grea cumpănă, iar Dumnezeu știa că avuseseră multe asemenea ceasuri atunci când fuseseră nevoiți să-și înfrâneze elanul tineresc potrivit regulilor stricte ale ordinului. Fiecare dintre ei avusese grijă ca celălalt să nu facă vreun pas greșit, și își îngrijiseră unul altuia rănilor cu care se alegeau în luptele de pe terenul de instrucție. Acum, Toeni era neliniștit. Privirea întrebătoare a ochilor lui Richard îl făcea să-și piardă siguranța de sine, împotriva propriei sale voințe. Iar atitudinea calmă a lui Richard, din care radia o superioritate parcă înăscută, îl tulbura mai mult decât pe ceilalți.

Richard rămase cu privirea îndreptată înspre Toeni când începu să vorbească, cu toate că nu se adresa niciunuia dintre cei de față personal, și cu siguranță nu lui Gilbert de Mansurah.

– Fraților, zise el, nu vă sunt dator cu nicio explicație. Dimpotrivă, am venit s-o aud pe a voastră. Am să încerc totuși să vă fac să înțelegeți unele lucruri. Mă numiți dezertor, pentru că acum aproape un an am părăsit Templul din Londra, fără ca vreunul din voi să știe. Niciodată, fraților, nu mi-am dovedit credința față de ordin cu atâta claritate ca în acea clipă, când mi s-a oferit libertatea de a-mi căuta alt patron. În jurul lui se auzi un murmur general. Felul lui de a vorbi, fără ocol, de la obraz, dovedea

curaj, dar oamenii lui Gilbert îi dădeau altă explicație. În luna decembrie a anului trecut, zise el în continuare, cu câteva săptămâni înainte ca regele Eduard să ordone arestarea tuturor templierilor englezi, m-am înapoiat la Londra, ca să-l previn pe *Master* de la More. Numai acestei vizite îi datorăm faptul că vă aflați acum aici, și nu în mâinile Inchiziției.

Gilbert de Mansurah ieși din cerc și veni în fața lui Richard.

– Pentru a dovedi acest lucru, nu avem decât cuvântul tău, zise el, pe un ton răstit. *Master* de la More, când ne-a sfătuit, înainte de arestarea sa, să fugim din Templu, nu ne-a pomenit numele tău.

– Multe dintre cele ce am făcut anul trecut le-am făcut în taină. S-a și pus pe capul meu un premiu. Dar asta nu are importanță. N-aș fi venit înapoi dacă n-aș fi fost silit de împrejurări. Există, din fericire, cavaleri care și-au dovedit, până nu demult, simțul răspunderii într-un mod mult mai convingător decât mine, dar acum nu mai sunt. Papa a ordonat ca frații noștri arestați să fie predați inchiizitorilor săi. Nădăjduiesc să înțelegeți ce înseamnă asta pentru ei: camera de tortură. Cât despre mine, aș fi putut să vă las să putreziți în pădurea asta, dar mai am nevoie de oameni. Numai ca să-i salvez m-am încumetat să vin în mijlocul vostru. O dovadă mai bună nu mai pot să vă ofer. Mă învinovați de dezertare, dar adevărații dezertori, fraților, se află aici în fața mea.

– Vorbe goale, zise Mansurah. Încerci să ne abată atenția de la adevăratul subiect al acestei ședințe. Frate Richard, te acuz de încălcarea unui număr de cel puțin zece articole din regulile noastre: ai părăsit Templul fără încuviințarea maestrului; ți-ai căutat adăpost în altă parte decât în casele noastre sau în mănăstiri; ai neglijat să te spovedești unui capelan al Templului; n-ai asistat la liturghie la orele prescrise, adeseori chiar deloc; ți-ai scurtat

barba; n-ai respectat obligația de a tăcea după cină; ți-ai încrucișat cu creștini armele Templului; ți-ai însușit aurul altora, cu toate că n-ai voie să posezi bunuri personale; te-ai îmbrăcat în alte straie decât în cele date ție de către Templu – la aceste cuvinte, Gilbert privi disprețuitor mătasea și costisitoarea stofă de lână pe care Richard le purtase cu prilejul vizitei sale la Blanche – și ai avut relații cu femei. În plus, te-ai făcut vinovat de nesupunere, de nrecunoașterea autorității superiorilor dumitale și, în sfârșit, de dezertare. Cunoști pedepsele aplicate de Templu. Știi ce au pățit în trecut cei ce n-au ținut seamă de reguli.

Richard tăcu. Îl privi pe Mansurah drept în ochi, alb de mânie, dar în aparență calm, glacial. Oare unul dintre cei de față îl spionase? Mișcările lui fuseseră oare urmărite, chiar și în Franța? Sau îl trădase cineva? Sau oamenii aceștia deduseseră totul numai din zvonurile care circulau cu privire la el? Pedepsele aplicate de către Templu... Richard își mai putea aminti foarte bine de diminețile de duminică în care maestrul de la New Temple îl pedepsise, după ședința capitulară, în Capela Sfânta Ana. Capela în care fusese consacrat, dar și capela în care uneori, legat de un stâlp, își ațintea privirea spre nervurile groase ale tavanului boltit, ca să nu simtă prea tare durerea, ori de câte ori maestrul îl plesnea cu gârbaciul pe spina goală. Și asta nu era decât pedeapsa cea mai ușoară. Soarta celor închiși în carcera de deasupra părții rotunde a vastei biserici a Templului nu era desigur de invidiat: acolo nu puteai să stai nici în picioare, nici culcat, și singura mângâiere era că puteai să auzi oficierea liturghiei în biserica de dedesubt. O singură dată, un cavaler fusese osândit ca, timp de un an întreg, să mănânce carnea împreună cu câinii.

– Ai încălcat regulile noastre și ne-ai făcut de rușine ordinul, se auzi din nou glasul lui Mansurah. N-au trecut

nici douăzeci și patru de ore de când episcopul de Londra te-a excomunicat pentru participarea la evadarea a doi dintre frații noștri. Nu cumva asta făcea parte din „înțelegerea” ce ai încheiat-o cu *Master* de la More?

Vestea pe care Richard o aflate abia în acea după-amiază ajunsese repede până la ei! Dar ce însemna un episcop pentru el? Richard era templier, deci numai un papă îl putea excomunica. Richard își dădu însă seama că asta nu era decât o chestiune de timp.

– Având în vedere că pedepsele noastre obișnuite nu pot fi aplicate în împrejurările de față, reluă numaidecât Gilbert de Mansurah, vom fi nevoiți să te pedepsim potrivit propriilor noastre posibilități. Care ți-e răspunsul?

Richard își roti privirea spre ceilalți.

– Fraților, începu el calm, trebuie oare să înțeleg că sunteți cu toții de acord cu această învinuire?

Dădură toți din cap că da, chiar și Lawrence de Toeni. Richard își aținti privirea spre Gilbert de Mansurah.

– Deoarece nu e nimeni aici care să ia cuvântul pentru mine, am să mă apăr singur. Să privim lucrurile din alt punct de vedere: este cineva printre voi care să poată dovedi că n-am fost trimis, ci că, într-adevăr, am dezertat? Nu veni niciun răspuns afirmativ, așa încât Richard continuă: Pornind de la faptul că trebuie să mă credeți pe cuvânt de onoare, vă întreb următoarele: ce ați fi făcut voi în locul meu, dacă v-ați fi aflat în această situație? Legăturile cu propria casă tăiate, libertatea de a începe o altă viață, în slujba altui stăpân decât cel din Templu, și apoi confruntarea cu arestarea întru totul neașteptată a fraților voștri din Franța? Nicio cale de întoarcere, imposibilă orice împotrivire fățișă, niciun alt mijloc de salvare decât armele. Nicio colaborare cu comanderiile din țările vecine, pentru că acestea nu vor să se amestece în conflict și preferă să se țină deoparte. Întocmai ca voi, care vreți să vă țineți deoparte aici, în pădure, și vă sustrageți

astfel răspunderii. Voi n-ați încerca totul ca să vă ajutați frații, voi n-ați fi recurs la orice mijloc dacă ați fi fost nevoiți să purcedeți la o luptă atât de inegală? În jurul lui Richard se făcu o tăcere mormântală. După cum un pește pe uscat este sortit morții, tot astfel și un monah în afara chiliei lui dă de greutatea uriașe, zise el în continuare foarte calm. Așa m-am făcut vinovat de încălcări, pe care altminteri nu le-aș fi săvârșit niciodată. Nu susțin că am trăit ca un sfânt, știu unde am luat-o razna, unde am greșit. Voi, în locul meu, ați fi procedat mai bine? Pentru o asemenea luptă nu există reguli, aceste reguli trebuie să ni le întocmim noi înșine. Trebuie chiar să cugetăm, să luăm împreună hotărâri, și după aceea să pornim la acțiune. În Franța așa am lucrat: întotdeauna în înțelegere cu frații mei, întotdeauna cu încuviințarea lor. După cum un pește trebuie să se înapoieze în apă, tot așa și noi trebuie să ne întoarcem în chiliile noastre. Îmi asum răspunderea pentru faptele mele și dacă socotiți că ele trebuie să fie judecate și pedepsite, am să suport urmările, dar nu acum, când lupta este în toi, și nu din partea voastră, care nu aveți dreptul să mă judecați.

Își mai roti încă o dată privirea și văzu că la unii dintre ei spusele lui nimeriseră în plin.

– Putem într-adevăr să ne bizuim numai pe cuvântul tău, în măsura în care acesta are vreo valoare! zise batjocoritor Gilbert de Mansurah. De ce ai plecat din Anglia? Nimeni nu ți-a spus să te duci în Franța. Dar acolo ai fost la Curte, și chiar și la Curtea papei, unde ai luat contact cu diferiți clerici, care n-au vrut niciodată să se arate în public. Nu ți-ai pierdut oare mantia și casa și nu te-ai dus din răzbunare la regele Filip, ca să-i sugerezi născocirile de care ne învinovățește? Ceea ce am auzit noi aici nu este că ai luptat pentru frații noștri, ci că te-ai dedat băuturii și desfrâului!

Richard simți că-l cuprinde mânia. Cuvintele lui Gilbert, care la început nu avuseseră asupra lui decât un efect paralizant, îl scoaseră din fire. Și nu se putu stăpâni decât cu mari eforturi.

– Mărturiile folosite de către Filip cel Frumos și de către Nogaret ca dovadă a vinovăției noastre au fost depuse de către câțiva membri renegați sau eliminați din ordinul nostru, care s-au purtat astfel ca să se răzbune. În plus, Nogaret a instalat în comanderiile noastre spioni, care l-au informat cu privire la uzanțele și acțiunile noastre. Eu însumi nu caut răzbunare, deoarece nu mi-am pierdut nici mantia, nici casa. Eu n-am fost izgonit în pielea goală din Templu, ci mi s-a îngăduit să-mi păstrez întregul echipament și armele, și mi s-a dat voie chiar să iau cu mine și doi dintre caii mei.

Altă explicație Richard nu putu să le dea. Îndepărtarea lui din Templul de la Londra nu era oare și pentru el însuși la fel de enigmatică? Vocea îi era acum slabă, iar ochii îi erau negri de mânie. Mâna i se îndreptă involuntar spre mânerul spadei. Gilbert râse. Un râs ironic, ca o provocare.

Richard își clătină capul, ca și cum ar fi vrut să-i poruncească propriei sale voințe să nu dea urmare chemărilor sângelui care începuse să clocotească. Mișcarea de rutină a mâinii sale îi și fusese însă observată și, înainte de a-și fi tras propria spadă din teacă, fu atacat de la spate de Hubert the Boar și Henry de Ascalon, care îi răsuciră brațele, încât nu se mai putu mișca. Gilbert îi trase spada din teacă și o înfipse în pământ, unde arma rămase în poziție verticală, vibrând. Richard își aținti privirea spre lama sclipitoare a propriei sale spade, cea cu inscripția pe care el însuși o alesese: *Etiam si occiderot me, in ipse sperate*¹, și cu crucea gravată în lamă, sub gardă.

---

¹ Chiar dacă mă doboară, tot am încredere în El (lat.).

– Dumnezeu mi-e martor că am spus adevărul, zise Richard. Rămâne să mă credeți pe cuvânt.

Gilbert se îndreptă din spate, cât era de lung, și rosti o înjurătură.

– Ha-ha! Cuvântul unui bastard! Maică-ta, care a murit în durerile facerii, n-a spus niciodată cu cine a păcătuat. Dar după cinci ani ai fost adus la noi și ni s-a dat însărcinarea să te creștem și să facem din tine un cavaler. Ambiția acestui pui de viperă nu cunoștea margini: tânărul ținea neapărat să devină mai viteaz, mai voinic, mai învățat decât frații săi. Când regele Eduard a murit și i-a lăsat cu limbă de moarte feciorului său să ducă în Țara Sfântă inima părintelui său mort, însoțită de nu mai puțin de o sută și patruzeci de cavaleri, cui i-a revenit sarcina pioasă să stea în fruntea alaiului, alături de tânărul rege Eduard? Gilbert se întrerupse, ca să scuipe pe cămașa de mătase a lui Richard. Și care crezi, zise în continuare Gilbert, pe un ton mușcător, că a fost reacția bastardului nostru? A șters-o cât a putut de repede. N-avea chef să se lupte cu păgânii într-un deșert, ar fi fost ceva al naibii de incomod! Dacă ar fi știut că ilustrului nostru rege tânăr nici prin gând nu-i trecea să îndeplinească dorința tatălui său, poate că n-ar fi spălat putina.

Richard simți că se înăbușă. De ce nu aflate niciodată nimic despre asta? Știa oare Gilbert de Mansurah mai multe decât îl îndemnase mânia să spună? Se făcu liniște deplină, în timpul căreia cei doi bărbați se priviră țintă în ochi. Cavalerii din jurul lor nu se clintiră: ascultau, lăsând frâu liber gândurilor.

– Câtă ușurință, zise în continuare Gilbert de Mansurah, să crezi că măcar unul din noi ar putea să asculte de feciorul unei curve! Gilbert își roti brusc privirea spre oamenii săi. Care dintre voi vrea să-l urmeze pe acest trădător laș?

Richard simți un ghimpe în inimă când auzi că e numit „fecior de curvă“. Se gândi la femeia care murise în durerile facerii. Dar cuvântul „trădător“ îl făcu să înghete. Își dădu seama cât de bine se pricepuse Gilbert să-i îmbrobodească pe ceilalți: le înfățișase această imagine, bazată pe zvonuri și întărită prin bănuieli, și cu siguranță că nu-i venise greu să stârnească în ei antipatia față de un asemenea comandor. Nu mai observau nici invidia lui Gilbert și nici propria lor naivitate. Richard nu mai nădăjdui altceva decât ca propriile sale cuvinte să nu-și fi ratat efectul.

– Se prea poate ca sufletul meu să nu fie întru totul curat, zise el, rece. Totuși, nu sunt câtuși de puțin ceea ce vreți voi să faceți din mine. Învinuirile voastre sunt lipsite de orice temeii.

– La această trădare și la această trufie, Templul nu are decât un singur răspuns: mori și fii afurisit, deoarece blestemul Bisericii te va urmări în vecii vecilor.

Și în timp ce țipa aceste cuvinte, Gilbert de Mansurah își luă deodată în mâini spada grea cu două tăișuri și o îndreptă înspre Richard. Hubert the Boar și Henry de Ascalon îi dădură drumul, ce-i drept, în aceeași clipă, și făcură doi pași înapoi. Fusesse însă prea târziu pentru a evita lovitura. În timp ce-și apuca pumnalul, Richard scoase un țipăt, pe care și-l înăbuși numaidecât. Pumnalul îi căzu pe jos și Richard își cuprinse brațul stâng, cu care parase în mod reflex lovitura. O rană sângerândă sub umăr îi coloră în roșu cămașa. Osul îi fusese fracturat. Richard șovăi câteva clipe, apoi se aplecă pentru ca să-și ridice pumnalul de pe jos, dar o a doua lovitură, care fusese cât pe-acum să-i reteză mâna dreaptă, îl împiedică să și-l ridice. Tigrul Mansurah își ținea pisica sălbatică în gheare și nu avea să-i dea drumul decât după ce o va fi sfâșiat.

– Frate Gilbert. Îți depășești competența! strigă unul dintre oameni.

– Să fie o luptă dreaptă! exclamă altul, și Richard recunoscu vocea lui Lawrence de Toeni.

– Sentința n-a fost încă pronunțată! îi aminti un al treilea lui Gilbert, care își apăsă numaidecât vârful spadei pe pietul lui Richard.

– Atunci pronunțați sentința, dar repede, pentru că sunt pe punctul de a-l trimite pe acest dezertor pe lumea cealaltă, se răsti Gilbert.

Richard își vârî mâna stângă sub centură, ca să-și sprijine brațul frânt, continuând totuși să-l privească pe Mansurah, atent la orice mișcare a acestuia. Auzi în jur vocile celorlalți: cineva ceru ca cei ce-i doresc moartea să ridice mâna. Richard nu putu vedea cine dă ascultare apelului. Văzu numai că mâna lui Gilbert se ridică.

– Șapte, fu rezultatul numărătorii. Asta însemna că voturile pro și contra erau la egalitate. Așadar, cuvintele lui Richard avuseseră totuși efect. Hubert the Boar păși și se opri între cei doi adversari. Luă pumnalul de pe jos și i-l vârî lui Richard în mână.

– Apără-te singur, zise el apoi. Lupta să decidă.

– Cu o condiție, șopti Richard printre dinți. Nu lupt ca să dovedesc că am dreptate. Vreau să lupt numai ca să dobândesc fidelitatea oamenilor mei. Dacă înving, vreau ca voi toți să ascultați de mine, fără să crâcniți.

– De acord, rânji Mansurah. Spada asta și anii mei împotriva pumnalului tău și a anilor care ne despart. Consideră lupta aceasta ca pe o execuție.

Câțiva cavaleri aprinseră făclii, ca să-i lumineze. Spada lui Gilbert vâjâi în aer, și atunci tânărul cavalier se dădu în grabă înapoi. Trecu prin focul de tabără care fumega și îl stinse călcându-l cu cizmele. Se înalță un nor de fum, și Richard scăpă astfel de lovitura spadei.

Richard nu izbuti să-l străpungă cu pumnalul pe Gilbert, care ieși la iveală din fum, cu vioiciunea unui bărbat între două vârste. Un atac fulgerător îl trânti pe

Richard la pământ, pe spate. Fu însă din nou în picioare, înainte ca Gilbert să-și fi putut coborî spada spre el. Un șir de lovituri îl făcură pe tânărul cavaler să alerge roată înlăuntrul cercului de privitori. Gilbert râdea. Bărbatul, care era amintirea vie a bătăliei de la Mansurah, unde atâția templieri își găsiseră moartea, era un spadasin priceput, așa încât Richard nu se putu apropia de el cu pumnalul. O lovitură năprasnică fu cât p-aci să-i reteze capul. Richard simți chiar că vântul iscat de spadă îi zburlește părul, așa că se lăsă pe vine. Gilbert se alese cu o zgârietură inofensivă, iar Richard căzu. Lama spadei vâjâi coborând. Cu un țipăt formidabil, Richard se întoarse. Tocmai la timp, iar cu o săritură fu iar în picioare. Gâfâind, îi dădu roată celuilalt, încet, ghemuit ca o felină care se pregătește să se năpus-tească asupra prăzii. Îl privi pe Gilbert în ochi, atent la fiece mișcare a acestuia. Dacă ar fi reacționat cu o fracțiune de secundă mai târziu, s-ar fi repezit în spadă, nu în adversar. Aceasta fu, la lumina făcliilor, clipa în care privirea devine mai pătrunzătoare, și în care fălcile se încheștează, clipa pregătirii unei noi lovituri. Atunci Richard se năpusti, cu un elan plin de curaj, dar perfect de bine calculat. Simți șocul atunci când își înfipse pumnalul în trupul adversarului. Mâna lui mai strângea încă mânerul, în timp ce Gilbert, cu un țipăt de durere, se prăbuși cu fața în jos. Richard simți cum îi curge sângele cald pe mână. Clipa următoare îi aduse o durere cumplită în șoldul stâng, pe care brațul rănit îl lăsase neocrotit. În timp ce cădea, Gilbert de Mansurah voise să-și înfigă spada în pieptul lui Richard, în efortul de a-l târî după el în moarte. Dar nu mai avusese putere. Vârful spadei coborâse spre coastele lui Richard și căzu la pământ, lăsând în urmă o rană lungă, dar adâncă, făcută prin cămașă. Richard căzu în genunchi, cu mâna liberă lipită de piept.

– Șobolan împutit, îl sudui muribundul, cu o voce răgușită.

– Era cât p-acî, zise Richard, dar ai făcut o greșeală: ai uitat că eu nu-mi pot îngădui să mor.

Celălalt rânji. Vocea lui mai avea încă destulă putere când îi răspunse:

– Am cunoscut templieri care au ucis păgâni. Am cunoscut câțiva care au ucis și creștini, și cunosc chiar unul care a ucis un ospitalier. Dar tu vei fi primul templier care și-a ucis un frate. Această pată ai să fii nevoit s-o porți toată viața. Vocea începu să-i slăbească.

– Am să mă rog pentru sufletul tău, zise Richard, făcând o cruce, cu o mână mânjită de sânge. Dă-mi spada.

Gilbert îi dădu spada, și Richard șterse propriul său sânge de pe lamă, înainte de a pune în fața ochilor muribundului crucea gravată sub gardă.

– Nu pot.

Vocea lui nu mai era decât o șoaptă.

– Trebuie. Pentru pacea sufletului tău, sărută crucea și rostește *Crezul*.

Era un ordin, și fu executat. Buzele livide se mișcă, repetând cuvintele latinești pe care i le sufla Richard: *Credo in Deum, Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae; in Jesum Christum Filium Dei unicum credo; remissionem peccatorum et... corporis in resurrectionem... vitam aeternam. Amen.*

– Bine, zâmbi Richard. Îndurarea lui Hristos fie cu tine. Chipul lui Gilbert se schimonosi. Cuvintele îl dureau mai mult decât rana mortală. Vru să spună ceva, și atunci Richard se înclină ca să-l poată înțelege. Horcâind îngrozitor, Gilbert de Mansurah rosti în cele din urmă ultimele sale cuvinte, privindu-l țintă, drept în ochi, pe omul de mâna căruia își găsisese moartea.

– Îl aștepti pe Thomas de Lancaster? Vocea i se întrerupse, iar ochii i se îndreptară spre cer, cu o privire plină de teamă.

Cu toate că Richard îi închise numaidecât ochii, privirea aceea avea să-l urmărească multă vreme.

– Îngropați-l provizoriu, zise el. Mai târziu îl vom pune să odihnească în pământ sfințit.

Cavalerii luară cadavrul și săpară o groapă pentru trufașul cavaler de Mansurah. Pe mormânt fu pusă o simplă cruce de lemn, fără nicio inscripție. Apoi îngenuncheară și se rugară. Când se ridicară, Richard rămase în genunchi, cu chipul alb ca ceara, cu mâinile strâns împreunate, nemișcat.

Lawrence de Toeni se aplecă spre el.

– Să-ți îngrijesc rănila, Richard?

Cu o voce ciudat de liniștită, care nu îngăduia nicio împotrivire, Richard răspunse:

– Mă rog pentru sufletul lui și, pe sfântul Dumnezeu, va avea nevoie. Și-a pricinuit singur moartea. Nu avea dreptul să-mi arunce pe umeri vina. Nu mă ridică de aici, frate, am nevoie de aceste rugăciuni, în aceeași măsură ca și el.

Trecu o bună bucată de timp până să-și ridice Richard în sfârșit capul. Cămașa de mătase îi era leoarcă de sânge și de sudoare, durerea pricinuită de răni îi răscolea trupul, iar capul și-l simțea ușor și năuc.

– Toeni! strigă el, deși cavalerul se afla, bineînțeles, alături. Ajută-mă să mă scol. I se făcu negru înaintea ochilor și se rezemă, greoi, de brațul lui Toeni. Pe dinăuntru mă simt ceva mai curat. Este pe undeva un râu în care să mă pot spăla?

– Altminteri ne-am fi instalat tabăra tocmai aici? Este un pârâu pe aproape.

– Bine. Adu-mi și tolba.

Mersul i se păru un adevărat chin. Rănile începură din nou să sângereze, iar coastele contuzionate făceau ca fiecare pas să-i devină un iad. Când ajunseră în sfârșit la pârâu, se dezbracă în pielea goală în apa rece, unde rămase câteva secunde neclintit, apoi își înălță capul și exclamă:

– Slavă Domnului! Mai trăiesc, cel puțin atâta lucru mai simt!

După ce apa rece ca gheața îi amorți întrucâtva simțurile, Richard își spală rănilor de la braț și de la piept și apoi ieși din apă.

– Pansament. În tolbă; repede! zise el.

Căldura îl învălui ca o plapumă înăbușitoare. Toeni se grăbi să-i oblojească rănilor și să-i pună în atele brațul fracturat. Apoi Richard își puse cu băgare de seamă cămașa de in, haina de zale, brâul de piele, negru ca faldurile adânci ale stofei grosolane de lână de dedesubt.

Postavul costisitor și mătasea pe care le purtase în ajun pentru vizita sa la Blanche fură abandonate: un echipament mândru, care îi îmbrăca trupul ca o mănușă pe măsură. Acum, unica strălucire și podoabă constau în oțelul rege al armelor sale.

– Thomas de Lancaster ..., își aminti Richard, fiul lui Edmund Croachback, fratele răposatului rege. Ce înseamnă el pentru noi, frate Lawrence?

– Habar n-am. Are patru comitate... cinci când va muri contele Henry de Lacy de Lincoln, pentru că s-a căsătorit cu unica fiică a acestuia. Este *high steward*¹ al regelui.

Richard dădu din cap.

– Unii folosesc cuvintele „bagă de seamă” ca un avertisment zise el, vesel. Eu înclin mai degrabă să le socotesc ca pe o provocare.

---

¹ Mare logofăt (engl.).

Își puse o mână pe mânerul spadei și-și roti centura la locul cuvenit. În timp ce Toeni se mai întreba ce însemnau aceste cuvinte, Richard își petrecu un tulpănegru după gât și și-l înnodă, ca să-i susțină brațul frânt. Își lega curelele de piele ale cizmelor, când zise deodată:

– Frate Lawrence, ai să-mi fii mâna dreaptă.

Urmă o scurtă tăcere.

– Ai încredere în mine?

– Trecutul a rămas în urmă. Nu mă mai uit decât înainte.

– Și anatema?

– Anatema? repetă Richard, morocănos.

Anatema Bisericii, deși rostită de un episcop, și de aceea nevalabilă pentru un templier, atârna mai greu în conștiința lui decât voia să recunoască. Confirmarea anatemei de către papă nu era decât o chestiune de timp. Fusesse aproape un an de zile un proscris; de acum înainte avea să fie un surghiunit. Ce-i drept, asta nu va avea nicio înrăurire asupra lui. Se vedea însă limpede că pe Toeni situația îl cam stânjenea, pentru că nu prea știa ce trebuie să spună.

– Nu știai că frații noștri din Franța au fost tratați ca niște excomunicați din clipa în care au fost arestați? întrebă Richard.

– Dar să provoci de bunăvoie, înadins, o asemenea sentință...

– Cu mult înainte de a-i fi venit în minte episcopului ideea asta, hotărâsem ca afurisenia să nu mă împiedice de a acționa.

– Doamne sfinte, dacă vrei să pășești pe acest drum, atunci trebuie să pornești singur, zise Toeni, făcându-și semnul crucii.

– Aș putea să invoc autoritatea mea, dar îți dau dreptul să șovăi. N-am să cer niciodată cuiva să-mi urmeze pilda.

Cavalerul, care mai purta mantia albă, își învinse nehotărârea. Nu se auzi nici cea mai mică urmă de șovăială când zise:

– Sunt omul tău.

Richard îi luă mâna și i-o strânse cu putere.

– Am mare nevoie de tine. Un comandor nu trebuie nici el să fie singur. Ai să fii iarăși fratele meu, fratele fraților mei.

Nu așteptă niciun răspuns, nici nu-i ceru lui Lawrence să-l urmeze, când se întoarse și se duse înapoi în tabără.

Toeni urmări cu privirea statura neagră a lui Richard. „Cum se poate“, se întrebă el, „ca un om să se schimbe în răstimp de numai un an de zile în așa măsură, încât să nu mai poată fi recunoscut?“

Îl urmă pe Richard, când acesta se duse în luminiș, și se descotorosi acolo de catrafuse. Comandorul îi privi amuzat pe cavaleri, care încă mai discutau cu aprindere. Și rânji când văzu că templierii, unul după altul, se întorc spre el să-i cerceteze cu atenție îmbrăcămintea neagră, că i-o aprobă, fie și cu oarecare mirare. Rezemat comod de un trunchi gros de copac, mai mult pentru că avea nevoie de sprijin, Richard așteptă să se grupeze cu toții roată în jurul său. Simon the Hermit, cel mai în vârstă, ieși din cerc și veni mai aproape de Richard.

– Te vom accepta drept comandorul nostru, zise el, atât timp cât ofițerii comanderiilor noastre se află arestați. Te asigurăm de credința și supunerea noastră, sire.

– Fraților, răspunse Richard, știți că în scurtă vreme voi fi un excomunicat, de care va trebui să vă feriți ca de un lepros. Faptul că vreți totuși să mă urmați îmi dă deplină încredere în voi. Accept însă această responsabilitate cu oarecare șovăire, dar nu pentru că sunt conștient că mai aveți probabil unele îndoieli, ci pentru că deplâng cele întâmplare azi-noapte. N-am vrut moartea fratelui

Gilbert. Dar n-am avut încotro. Își dădu seama că ceea ce spusese îi liniștise. Sarcina pe care mi-am asumat-o, zise el în continuare, se deosebește de cea pe care o am în Franța. Pe voi v-a binecuvântat cerul cu un rege care a avut curajul să i se împotrivească lui Filip și Bisericii. Am motive să presupun că ne va sprijini și de aici înainte, în măsura posibilităților, în ciuda ordinelor pe care le-a trimis nu de mult șerifilor săi. De aceea nu trebuie să recurgem la mijloace extreme. Nu vreau să fiți excomunicați ca mine, dacă nu e absolut inevitabil. Lupta voastră va fi o luptă nonviolentă...

– Cuvintele pe care le folosești sunt într-un fel la fel cu cele pe care le-a folosit Thomas de Lincoln atunci când și-a luat rămas-bun de la ceilalți, zise Edmund the Lion.

Richard răspunse cu un zâmbet:

– Este un om înțelept, ale cărui cuvinte le-am ascultat întotdeauna cu plăcere. O amintire îl făcu să se întrerupă pentru câteva secunde, înainte de a continua: Ne vom mărgini la sarcina care a fost cea dintâi încă de la înființarea ordinului nostru: vigilența, fie acum și cu privire la securitatea propriilor noștri frați, nu numai a unor pelerini. De îndată ce unul dintre voi descoperă că inchiizitorii folosesc tortura pentru a le smulge declarații, voi lua imediat măsuri. L-am informat pe rege printr-o scrisoare că acum, când s-a spălat pe mâini și i-a predat pe frații noștri unor inchiizitori francezi, eu nu voi îngădui ca mărturiile să fie depuse sub amenințarea cu tortura. În plus, este de datoria noastră să-i ajutăm pe frații noștri în măsura posibilităților, să le ușurăm detenția și să le procurăm toate informațiile de care dispunem, încât să fie mai târziu în măsură să se apere la proces. Mă tem, și pe drept cuvânt, că regele Franței nu are de gând să admită să ne apărăm singuri în timpul procesului.

De aceea, de îndată ce inchiizitorii își vor termina cercetarea, următorul nostru pas va fi găsirea unor oameni

în stare să-i apere în locul nostru, care să fie auziți și care să izbutească... În Franța, am și lucrat în acest scop. Folosesc orice influență pe care o pot pune în mișcare, și am izbutit să atrag atenția câtorva înalți dregători ai Bisericii. Camarazii mei francezi întrețin contacte excelente cu ei. De aceea, mă voi înapoia în Franța cât mai curând cu putință. Deocamdată însă mai rămân în Anglia, până voi fi sigur că totul este în regulă. Nu urmă niciun comentariu. Richard zâmbi și reluă: Vă așteaptă o sarcină grea, pentru care am nevoie de oameni gata să îndure lipsuri, gata să lepede straiile Templului și să trăiască în sărăcie. Va veni o vreme în care veți blestema fiecă clipă a acestei misiuni. Dar cale de întoarcere nu există... Acum nu se află un loc mai bun pentru a auzi ce se petrece în țară decât printre oamenii din popor, atunci când Curtea regelui și a baronilor săi nu ne este accesibilă și, mai ales, atunci când gloata se adună la bâlciuri, ca să vadă giumbușlucurile saltimbancilor. Acolo se pun în circulație zvonurile, care conțin întotdeauna și un grăunte de adevăr. De îndată ce vă ajung la urechi asemenea zvonuri privitoare la noi, trebuie să vă încredințați că sunt întemeiate și să mi le aduceți la cunoștință. Să nu acționați niciodată din proprie inițiativă: e primejdios și nu duce decât la eșecuri. Lucrând mână în mână, putem, la nevoie, să ne atingem scopurile... De aceea vreau să împart țara asta în douăzeci de regiuni. Am și pus la Londra doi oameni, unul la Winchester, doi la Lincoln, doi la Canterbury și unul la Carlisle. Pe cei doi frați pe care i-am eliberat recent i-am trimis la York. Vă rog să hotărâți prin bună înțelegere între voi cine e cel mai nimerit pentru fiecare regiune în parte. Fratele Lawrence de Toeni va rămâne cu mine. Trebuie să încercăm să intrăm în temnițele fraților noștri și să obținem cât mai multe informații. Nimeni nu e incoruptibil, dar mituirea costă mult. De câți bani dispuneți?

Cavalerii se priviră unul pe altul. Își luaseră cu ei din Templu caii, armele și îmbrăcămintea, dar aurul le ajunsese taman bine ca să se descurce un an, și acum era pe sfârșite. Richard oftă. Înțelesese.

– Aveam de gând ca, pe cât posibil, să vă las să vă întrețineți singuri. Aceia dintre voi care știu să citească și să scrie vor putea găsi desigur de lucru. Se caută grămăticii. Ceilalți pot îndeplini fel de fel de munci de rând. Dacă nu, trebuie să trăiți din ceea ce vă dă pământul. Va trebui să adaptați împrejurărilor felul de a trăi și de a mânca. Nu uitați că nici frații voștri nu primesc decât apă și pâine... Măine am nevoie de trei oameni ca să mă ajute. Unul va fi fratele Lawrence... Așteptă câteva clipe, șovăind înainte de a alege. Al doilea este fratele Edmund, iar al treilea... Ochii i se plimbară pe oamenii tăcuți din jurul său și se opriră pe statura uriașă a lui Hubert the Boar... este fratele Hubert. Plecăm de dimineață, pe la ceasul nonelor. Înainte de a se crăpa de ziuă, fratele Edmund îi va da fiecăruia câțiva galbeni, după care vă veți răspândi numaidecât, ca să porniți spre regiunea atribuită fiecăruia. Pregătiți-vă de plecare; pe la apusul soarelui vă voi da instrucțiunile necesare.

– Da, sire, în numele Domnului, răspunseră cavalerii într-un glas.

Richard scoase din manta o pungă plată, luă din ea câteva monede și îi făcu semn lui Robert the Wolf să se apropie.

– Un frate din Templu a murit azi-noapte, zise el. Potrivit articolului unsprezece al Regulilor, Templul trebuie să-i dea de mâncare unui sărac timp de patruzeci de zile. Vrei să ai grijă de asta, frate Robert? Dar cu cea mai mare discreție, ca să nu se bănuiască nicio clipă că vine de la noi.

– Da sire, în numele Domnului.

Richard dădu scurt din cap. Durerea din braț îl făcea să se simtă vlăguit. Acum ar fi dorit, mai mult ca orice, să se odihnească, pentru ca să-și poată aduna puterile, în vederea zilei următoare. Dar încă înainte de a-și fi împreunat Richard mâinile ca să încheie, cu un *Tatăl nostru*, ședința capitulară, Hubert the Boar ieși din front, își îndoi un genunchi și-și înclină capul, ca și cum ar fi cerut iertare. Hubert era un om cinstit, simplu și sincer. Știa acum că Gilbert de Mansurah îl indusese în eroare și își regreta greșeala mai mult decât și-o putea exprima în cuvinte; își înălță mâna dreaptă, care avea forța unui baros.

– Richard ... sire, începu el, cu stângăcie, îți făgăduiesc să-ți fiu credincios. Am să te urmez atâta vreme cât maestrul se află în temnițat. Dacă-mi voi încălca vreodată această făgăduială, să mă bată Dumnezeu. Ți-o jur, pe crucea de pe spada mea.

Cuvintele lui Hubert îl mișcară pe Richard până în fundul inimii. Henry de Ascalon ieși și el din front și căzu în genunchi, iar ceilalți îi urmară pilda. Richard îi privi cu o nesiguranță cu care nu era obișnuit. În închipuire o văzu pe babă, că stă la umbra copacilor și că-i face semne cu pumnul strâns. Îi auzi parcă și vocea spartă: „N-are niciun rost să-ți ascunzi identitatea, măria-ta; mâinile te trădează.” Richard avusese atunci impresia că degetele strâmbe și osoase ale babei îl strâng de gât.

– Nu îngenuncheați înaintea mea, ci înaintea lui Dumnezeu, zise el, răgușit. Eu nu sunt decât robul Lui, care încearcă să-L slujească, ferind de piere Templul.

Își cuprinse cu dreapta mâna stângă, care, de durere, îi devenise insensibilă, și dădu semnalul rugăciunii, începând *Tatăl nostru*. Apoi se întoarse încet, respinse mâna întinsă în grabă, care voia să-l sprijine, și-și căută un loc la umbră, unde se lungi pe mușchi.

Din acel loc îi instrui în ziua aceea Richard pe oamenii săi, așa cum nu-i mai instruisese niciodată. Mai ales pe Lawrence de Toeni, care nu se cățăraseră nicicând, ca de altfel niciunul dintre ceilalți, pe un odgon, îl puse să se cațere până în vârful celor mai înalți copaci, până ce viteza lui de cățărare îl mulțumi. Niciunul din cavaleri nu protestă, oricât de mult îi puse Richard să repete exercițiile, chiar și în ceasul cel mai fierbinte al zilei. În cele din urmă, în amurg, istoviți și leoarcă de sudoare, li se permise să se odihnească.

„[...] those bricky towers,
The which on Themmes' brode, aged
backe doc ryde,
Where now the studious Lawyers haue
their bowers,
That whylome wont the Templer
Knights to byde,
Till they decayd through pride.“¹

Edmund Spenser,
Prothalamion

Către sfârșitul după-amiezii următoare, după o odihnă nocturnă nestingherită, Richard îi dădu fiecăruia dintre oamenii săi instrucțiuni amănunțite și apoi îi chemă la el pe cei trei cavaleri pe care îi alesese. Luă din bagajul său trei bocceluțe, pe care le înmână celor trei cavaleri pentru a-și schimba veșmintele.

– Cred că au să vă vină bine, zise el, cu un zâmbet ironic, privind trupul uriaș al lui Hubert the Boar, care despătura o sutană de carmelit.

Pentru ceilalți izbutise să facă rost de câteva haine civile simple, în care cavalerii păreau foarte inofensivi.

---

¹ „[...] donjoanele de piatră,/Călări pe al Tamisei mal lătit,/Unde juriști savanți au câte-o vatră,/Acolo templierii-au locuit,/Pân' ce, de semeție, au pierit“ (engl. v.).

– Gata de plecare? Avem vreo cinci ceasuri de gonit călare. Trebuie să ajungem la Londra cu vreo două ore după apusul soarelui.

Cavalerii dădură aprobator din cap și încălecară. Și porniră, cu Richard în frunte. Întunericul se lăsase de mult când cei patru bărbați ajunseră aproape de zidurile de incintă ale Londrei oprindu-se într-un loc de unde nu puteau fi văzuți. Richard arată spre dreapta, dincolo de fluviu.

Privirea lor urmă direcția mâinii lui Richard și se opri pe terasa riverană a templului, învăluită acum în beznă.

– Templul!? exclamă Edmund the Lion, neascunzându-și scepticismul.

Richard îi făcu semn să tacă.

– Acesta e locul în care cred că maestrul de la More ne-a lăsat ceva pentru caz de nevoie. Un loc mai bun nu exista.

– Cât de bine ne-au fost păzite bunurile? vru să știe Toeni.

– Destul de bine, pentru că au fost lăsate toate la locul lor, sau aproape toate. Mai ales moaștele din biserică, potirele liturgice, cădelnițele, argintăria și odăjdiile, Evangheliarele, cele două Biblii, antifonarele, zise el, plin de respect, n-au fost îndepărtate.

– Ce șanse avem să putem intra și apoi să ieșim, fără să fim prinși? întrebă Edmund.

– Cunoaștem clădirile pe dinăuntru și pe dinafară, ceea ce e în avantajul nostru. Va trebui, bineînțeles, să fim prudenți; nu știu precis unde se află paznicii înlăuntru zidurilor.

– Cum intrăm? întrebă Hubert the Boar.

– Peste zid. Terasa și debarcaderul sunt prea primejdioase, fiind netede și deschise; acolo am fi prea expuși ochilor paznicilor. Privirea lui Richard rătăci de-a lungul umbrelor zidurilor groase din depărtare, care fuseseră

încununate cu metereze late. Suprafața zidurilor e netedă, n-ai de ce să te agăți. Vom folosi frânghii. Își deschise mantaua și le arătă celorlalți frânghia, nu prea groasă, dar solidă, care îi atârna de gât. Vom încerca să escaladăm zidul, și cât mai aproape de destinație, ca să irosim cât mai puțin timp pe acolo.

– Deci? întrebă Toeni.

– Cimitirul carmeliților.

Înălțimile amenințătoare ale zidurilor din fața lor erau impresionante și nu păreau că se vor lăsa cucerite cu ușurință. Grădina de pe malul carmeliților, biserica lor, ca și chiliile și cimitirele din spatele lor, păreau o vâlcea întunecată sub înălțimea trufașă a domeniului vecinilor lor. Părea o ispravă cu neputință de realizat, și totuși Richard era calm și sigur de sine.

– De ce spargem nuca cea mai tare din toate? Nu există alt mijloc de a face rost de bani? întrebă Lawrence de Toeni.

– Ai fi preferat să furăm tezaurul din White Tower întrebă Richard, clătinându-și batjocoritor capul. Aș fi ales altă cale, dacă ar fi existat. Avem nevoie de bani ca să cumpărăm informații, adică să mituim, și avem nevoie de bani pentru leacuri, ca să-i ajutăm pe cei bolnavi sau răniți. Unii dintre ai noștri, care erau bătrâni și aveau nevoie de ajutor, s-au și prăpădit în temniță, din lipsă de îngrijire. Fratele Adam le Mazon, de pildă, care a murit la scurt timp după Miercurea Cenușii¹, n-a stat mai mult de o lună în celula sa. Mulți ca el n-au să mai apuce sentința papei.

Richard privi celălalt mal al fluviului, și gura i se crispă. Se gândi la Thomas de Lincoln. Va supraviețui el oare întemnițării? Faptul că regele le ordonase șerifilor săi să nu-i arunce pe templieri în temnițe adânci și

---

¹ La catolici, prima miercuri din postul Paștelui.

neomenoase n-avea să fie de prea mare ajutor articulațiilor obosite ale bătrânului.

– Bine, zise el, și-și dădu pe față gândurile triste, cred că suntem de acord că vom avea de plăns mulți morți în urma torturilor, dacă nu vom trece la fapte. La More nu mai are timp să-și găsească o ascunzătoare mai bună și de care noi am putea face rost mai lesne. Ce mai așteptăm?

– N-am să pot niciodată să-mi salt ditamai hoitul peste zidurile astea, zise Edmund.

– Numai fratele Lawrence și cu mine putem intra.

– Fir-ar să fie!... zise Edmund, tulburat încă, oarecum, de acest plan temerar. Sper că veți izbuti să vă înapoiati nevătămați. Știți ce pățiți dacă sunteți prinși acolo asupra faptului? Vă jupoaie de vii și vi se bate pielea în cuie la ușa, ca avertisment pentru alții. Cel puțin asta a fost soarta spărgătorilor care au furat din capela de sub Westminster Abbey tezaurul fostului rege, acum cinci ani.

Richard nu fu impresionat.

– Trebuie să am scrupule dacă e vorba să fur propriul nostru aur, când același Eduard a sustras zece mii de livre din beciurile Templului, sub pretextul că vrea să inspecteze giuvaiericalele maică-sii? Trebuie să mă tem de mânia feciorului său, care nu e defel mai bun ca răposatul? Cred că vă mai aduceți aminte de ziua în care ne-a atacat tezaurul, împreună cu Pierre de Gaveston! Se sculă în picioare, și ceilalți îl urmară pe malul fluviului, în locul unde o barcă cu vâsle se afla ascunsă printre bălării. Iată ce facem. Pe la miezul nopții santinelele de pe ziduri se schimbă. Trebuie să trecem fluviul înainte de acel moment. Edmund rămâne cu Hubert în cimitir. După trei ore, garda se schimbă din nou. Atunci am să vă arunc două pungi pline cu galbeni. Le luați cu voi și treceți din nou pe celălalt mal. Prima pungă va conține destui galbeni pentru ca frații noștri din The Weald să aibă tot ce

le trebuie, încât să poată porni numaidecât la drum. După ce le dați banii, aduceți a doua pungă, cea mai grea, împreună cu caii și echipamentul, la marginea Pădurii Waltham, unde ne întâlnim din nou mâine pe la ora nonelor. Dacă suntem prinși, atunci aurul se află în siguranță la voi, în timp ce noi încercăm să-i punem pe adversari pe o pistă falsă.

Richard privi stelele. Luna în descreștere împrăștia o lumină argintie. „Prea multă“, își zise Richard.

Își priponiră caii și ajunseră la barcă. Hubert ridică cu băgare de seamă vâslele și le coborî fără niciun zgomot în apă, punând barca în mișcare cu o smucitură puternică. Richard văzu cum ies din apă vâslele, de pe care picura apă, și cum se cufundă apoi din nou în oglinda încrețită a fluviului tăcut. Auziră glasuri care strigau în depărtare „Hei-rup! Hei-rup!“ Erau glasurile unor vâslași care încălcau legea, trecând pe celălalt mal niște târgoveți ce nu puteau să mai intre altminteri în oraș după ce se sunase clopotul de seară. Cei patru cavaleri nu rostiră niciun cuvânt până ce nu ajunseră pe malul opus, unde câteva case coborau până la marginea apei.

– Lăsați barca acolo, șopti Richard.

Era în toiul refluxului; seceta din săptămâna precedentă făcuse ca nivelul apei să se afle acum sub cota cea mai scăzută. Traseră barca pe mal și se duseră, la umbra caselor, spre o potecă îngustă, care mergea până pe malul apei.

Acolo duhnea a urină și a gunoaie în plină putrefacție. La capătul unei poteci ajunseră pe o străduță, numită de popor „Ulicioara curvelor“. Era o uliță strâmtă, care ducea, spre miazănoapte, până la *Fleet*: o serie de bordeluri vechi, prost întreținute, fuseseră construite foarte aproape unele de altele, pe ambele laturi. Cele de pe latura de vest își căutau literalmente sprijin pe zidul domeniului carmeliților. Câteva femei stăteau pe scaune, în

ușile deschise, în îmbrăcămintea lor subțire, sumară, ca să guste briza blândă a nopții. Trei bărbați, vizibil amețiți de băutură, stăteau de vorbă cu una dintre ele, o femeie cu obraji foarte roșii și cu o claie de păr roșu ciufulit, și care nu-și ascundea sânii mari. Probabil că femeia ceruse un preț prea mare, pentru că se iscase o ceartă, în care vocea ei domina. Femeia nu se clinti nici cu un centimetru din ușă, pe care o astupase cu trupul ei, arătându-le cotul.

Richard se opri și se vârî printre cei trei bărbați.

– Ai probleme, Meg?

– Nu cine știe ce, domnule, răspunse ea cu indiferență, punându-și mâinile pe pulpe și măsurându-l din creștet până la tălpi cu o pereche de ochi obraznici. Nu vrei să intri?

Richard îi privi cu aceeași indiferență trupul pe jumătate dezgolit.

– Cu voia dumneavoastră, *madame*, răspunse el, curtenitor.

Cu un gest de rutină, femeia își împinse spre spate un cârlionț care îi căzuse pe frunte. Richard sui scara de lemn, care scârțâia, și le făcu semn camarazilor săi să-l urmeze, în timp ce Meg le-o luase înainte spre camera slab luminată, unde se aflau alte două femei.

– Fetelor, la treabă! zise Meg, și, privind cu coada ochiului sutana monahală a lui Hubert, adăugă: Trebuie să mai chem încă o femeie pentru cuvioșia sa?

– Nu te osteni, Meg. Ne învoisem să folosim numai podul, o întrerupse Richard, care se și îndreptase spre scara ce ducea într-acolo.

Dar Meg îi bară drumul. Zâmbi și-și lăsă mâna să-i lunece în jos pe pieptul lui. Când ajunse la talie, Richard o apucă de încheietură.

– Știi sigur? întrebă ea, râzând cu poftă și făcând cu ochiul înspre Toeni.

– Poate altă dată, mormăi Richard, cu un gest de nerăbdare înspre camarazii săi uluiți, care suiră pe scară fără să le pese de protestul celorlalte două femei.

– Ascultă, le-am făcut vânt celorlalți trei numai ca să-ți fac ție plăcere. Și acum ne lași cu buzele umflate?

Meg izbucni în râsul ei profesional și-și țugu buzele roșii.

– Am să-ți plătesc timpul pe care ți-l răpesc; să nu primești pe nimeni până nu venim înapoi, răspunse Richard scurt, și scoase din pungă câțiva din ultimii săi galbeni.

– N-ai uitat nimic? întrebă ea, când el, cu un picior pe scară, îi vârî în mână banii.

Înainte ca Richard să-și dea seama ce se petrece, Meg se săltă în vârful picioarelor și îl sărută pe obraz, lipindu-și de el trupul masiv.

– Ascultă, Richard! izbucni Toeni, când ajunseră în pod.

– Taci, îl întrerupse Richard, iritat, și îl făcu să iasă printr-o lucarnă care dădea spre zidul carmeliților. Se lăsară să lunece în jos și, cu o bufnitură surdă, ajunseră în grădina carmeliților. Întâinzând cu băgare de seamă, la umbra ocrotitoare a zidului, înspre cimitir, îi mai putură încă auzi pe bărbații care înjurau pe strada din spate. Li se alăturaseră desigur și alții, căci se auzeau și râsete și chiote. Cei patru cavaleri, fără să facă niciun zgomot, ajunseră la primele lespezi simple de piatră care acopereau mormintele monahilor.

– Aplecați-vă! șopti conducătorul lor, iar ei îl urmară, încovoindu-se printre coșciugele fantomatice.

Zăriră în fața lor împrejmuirea propriului lor domeniu, până ce, în cele din urmă, ajunseră chiar lângă el. Așteptară o clipă, apoi Edmund îl prinse pe Richard de braț și îl întrebă stăruitor, dar aproape imperceptibil:

– Ce se va spune despre noi în legătură cu femeia asta?

– I-am solicitat colaborarea și i-am plătit-o. Articolul șaptezeci al Regulilor spune că nu trebuie să avem relații cu femei, nu că n-avem voie să le folosim, îi răspunse Richard printre dinți.

– Nu sunt prea sigur.

– Ai să te obișnuiești cu ideea asta, răspunse Richard, scoțând la iveală o frânghie.

Frânghia trebuia să rămână agățată de la prima aruncare. Richard, care se antrenase sistematic în acest scop, folosisse frânghia cu cârlig de mai multe ori în Franța, fără să fie prins.

Pașii tacticoși ai unei santinele răsunară în noapte chiar deasupra lor.

Richard desfășură frânghia, apoi prinse la capătul ei un cârlig de fier cu trei gheare învelite în cârpe. Lipindu-și spinarea de zid, cu picioarele bine înfipite în contrafortul oblic, își întoarse capul spre spate și privi înălțimea amenințătoare. După respirația celorlalți își putu da seama că sunt nervoși.

– Toeni, ai grijă să nu-ți transpire mâinile, șopti el. Va trebui să-mi dai ajutor. Mi-e greu să mă cațăr singur. Scoase de sub manta alt colac de frânghie și i-l vârî lui Toeni în mâini. Aruncă-mi asta de îndată ce ajungi sus, zise el, explicându-i cu un rânjel compătimitor și cu o lovitură ușoară pe brațul său înfășurat în atele: Am întotdeauna la mine unele materiale pentru cazuri de urgență.

Era o scară, care, împletită ingenios dintr-o frânghie foarte subțire, se putea desfășura fără zgomot. Se auziră acum pași de marș, în depărtare, poate din mănăstire. Richard începu să rotească în aer cârligul de la capătul frânghiei, adunându-și puterile în vederea aruncării. Deasupra lor, pe zid, se auziră pași care se depărtau. Richard trase cu urechea, iar atunci când clopotul

bisericii carmeliților începu să bată, se încordă brusc. Frânghia se înalță în văzduh. Sunetul izbiturii fierului pe piatră fu amortizat de cârpe și se pierdu în dangătul clopotului.

– Iei în derâdere unul dintre cele mai puternice bastioane ale creștinătății, zise Edmund, plin de respect.

Richard nu-i dădu aproape nicio atenție, ci se concentra asupra sunetelor care veneau dinăuntru.

– Sus! zise el scurt.

Totul depindea acum de iuțea mișcărilor lor. Nu aveau la dispoziție decât câteva minute ca să ajungă dincolo și să-și găsească o ascunzătoare. Fratele Lawrence se cățără pe frânghie, ca și cum ani de zile n-ar fi făcut altceva, în timp ce Richard aștepta, cu încordare, nerăbdător. De îndată ce celălalt ajunse la marginea zidului și lăsă să cadă scara de frânghie, Richard îl urmă, agățându-se de frânghie cu dinții, în timp ce-și deplasa mâna sănătoasă. La ultimul metru, Toeni îl săltă până sus. Nu mai avură timp să-și tragă sufletul. Richard lăsă frânghia să cadă în partea dinăuntru, făcându-i semn lui Toeni, cu un gest scurt, să coboare în spațiul împrejmuț al Templului. Apoi îl urmă și el, tocmai la timp, înainte ca pașii de deasupra lor să le dea de veste că se schimbă garda. În fața lor se aflau grajdurile, locuințele argaților și ale scutierilor, iar în spatele acestora, mănăstirea, precum și umbra acoperișului conic, care încununa așa-numitul *the Round*, partea rotundă a bisericii. După ce trecu garda, se furișară amândoi spre grajdurile din fața lor și așteptară.

Richard îl măsură cu privirea pe Toeni.

– Culoarea îmbrăcăminții tale e prea deschisă, zise el. Își descheie mantaua și o aruncă peste umerii celui alt. Toeni își târșâi cizmele, plin de dorința de a scăpa cât mai repede de această corvoadă. Răbdare! zise Richard pe un ton potolit, cuprinzându-l pe Toeni cu brațul, ca să-l liniștească. Avem destul timp. Îi privi pe oamenii de pe

ziduri și pânde momentul. Acum! Invizibili în veșmintele lor negre, se încumetară să iasă din nou afară și ajunseră la lanțurile mănăstirii din jurul bisericii. Pe ziduri ardeau făclii, la oarecare distanță una de alta; o santinelă se rezema de portalul intrării principale a bisericii. Altă santinelă stătea în picioare lângă sala capitulului. De unde se aflau cei doi cavaleri, nu mai puteau zări alte santinele.

– Pe aici nu putem trece, fu de părere Richard. Va trebui să ajungem prin mănăstire de-a dreptul spre Capela Sfânta Ana.

Toeni dădu din cap că e de acord. Nu exista nicio alternativă, așa încât făcură cale întoarsă și înaintară până ce ajunseră lângă un portal scund, care alcătua intrarea laterală a mănăstirii, chiar la sudul bisericii. Imediat în fața lor, la celălalt capăt al drumului pavat, stătea cu spatele la ei o santinelă, cu o lance în mâna dreaptă.

Richard se înțelese din priviri cu Toeni și se duse spre ușă, nepierzându-l nicio clipă din vedere pe ostaș. Forțarea broaștei cu ajutorul pumnalului îi luă un timp supărător de lung. În sfârșit, împinse ușa, și se strecură în interior. Toeni aruncă o ultimă privire înspre santinelă și dispăru și el. Se aflau într-un culoar întunecos, atât de jos, încât fură nevoiți aproape să se târască.

– Să intri e una, să ieși e cu totul altceva, zise Richard.

Răcoarea culoarului le îngădui să-și tragă sufletul. Își continuară agale drumul de-a lungul chiliilor strâmte, în care, de la 8 ianuarie, nu mai arsese niciun opaiț lângă paturile cavalerilor. În cele din urmă ajunseră la Capela Sfânta Ana, acum părăsită, și suiră acolo cele cinci trepte spre biserică. Aceasta arăta ca întotdeauna. Câteva lumânări ardeau la icoana Sfântului Ioan, precum și la icoana Sfântului Nicolae. Se mai oficia și acum, aici, liturgia pentru odihna sufletelor strămoșilor regelui, de către șase capelani, care, împreună cu grămaticii și slujitorii lor, erau plătiți din averea și bunurile templierilor.

Cei doi cavaleri priviră o clipă biserica, admirându-i frumusețea discretă. Richard își coborî privirea înspre portretele sculptate ale nobililor înmormântați în *The Round*. Îi plăceau portretele de piatră, aflate acolo încă de când venise el în Templu. Nu putuse niciodată să treacă pe lângă ele fără să-și îndrepte privirea spre nuanțele vii cu care erau colorate veșmintele; scuturile, tecile paloșelor, pintenii și curelele: aur strălucitor, albastriu-regal, roșu-aprins. Își aminti de cuvintele Sfântului Bernard: „Își împodobesc templul cu arme în loc de nestemate, cu scuturi în loc de coroane de aur, cu șei și dârlogi în loc de candelabre.“ Cu un sentiment de tristețe se întoarce cu spatele spre *The Round*. În fața picioarelor sale se afla golul întunecat al unei scări în spirală, care ducea spre cripta subterană secretă: tezaurul templierilor de sub contrafortul sudic al bisericii. Coborâră amândoi, traseră zăvoarele grele ale ușii ghintuite cu fier și intrară în încăpere.

– Nu-mi văd nici propria mână, zise Richard, înaintând pe pipăite pe lângă pereți.

– Avem nevoie de lumină. Am să iau o lumânare de la o icoană.

Toeni se duse înapoi în biserică și se îndreptă în grabă spre icoana Sfântului Ioan, se lăsă repede în genunchi, luă o lumânare pe jumătate arsă și se întoarce în capelă.

Era o încăpere strâmtă, destul de mică pentru a servi drept ascunzătoare, dar suficient de mare pentru a cuprinde tot ceea ce doreau cavalerii să țină la adăpost. Richard și Lawrence stătuseră deseori de pază aici, și uneori îi însoțiseră chiar și pe unii clienți, care doreau să-și inspecteze bunurile date în păstrare. La lumina slabă a lumânării putură vedea acum soclurile de piatră, pe care fuseseră puse cândva lăzile pline, fiecare dintre ele încuiată cu grijă și sigilată.

Acum, pe socluri nu mai era nimic. În fundul încăperii se afla un dulap masiv cu două uși, fixat în perete cu patru cârlige de fier. În spatele ușilor se păstrau registrele contabile și alte documente. Acum, însă, dulapul era gol. Cele mai însemnate documente și manuscrise fuseseră arse la timp, iar restul fusese luat. Richard arată dulapul.

– Aici trebuie să fie: în spatele dulapului.

Toeni se puse pe treabă, în timp ce Richard îi ținea lumânarea. Trecu o bună bucată de vreme, înainte ca să poată desprinde dulapul din cârlige și să pipăie peretele din spate.

– În spatele pietrei din mijloc trebuie să fie o nișă, îi zise Richard.

Era așa cum spusese: piatra plată ieși destul de repede din perete și atunci cei doi cavaleri găsiră în nișă o casetă de lemn. Toeni rupse sigiliul, sparse broasca și scoase din casetă două pungi, pe care le deschise cu băgare de seamă. Conțineau galbeni, destul de mulți ca să îmbogățească un om și să-l întrețină până la sfârșitul zilelor lui.

– Ce facem cu banii? întrebă Toeni.

Richard îi urmări privirea și dădu din umeri.

– Îi punem la loc.

Luă teancul de documente sigilate aflat pe fundul dulapului și îl frunzări. Pe unele documente nu se găseau decât un titlu și un nume, pe altele nici măcar atâta. Erau acolo și liste lungi cu sume. Richard dezmierdă cu drag coala mototolită și zâmbi. Templierii erau bancheri pricepuți, dar asta era acum de domeniul trecutului: nefericiții gentilomi și neguțatori care mai aveau asupra lor polițe ale Templului vor fi descoperit, desigur, că nimeni nu mai voia să le răscumpere. În schimb, cei care împrumutaseră bani de la Templu erau acum mai norocoși: nimeni nu le mai cerea să-și plătească datoria. Maestrul de la More pusese totuși la loc sigur toate

aceste documente, pentru a putea eventual să le actualizeze mai târziu.

– Oare am venit încoace ca să studiem registre vechi? întrebă Lawrence, tăios.

Remarca celuiilalt îl călcă pe nervi. Acum, după ce ajunseseră unde voiseră să ajungă, dorea să dispară cât mai repede cu putință.

– Liniștește-te, avem destul timp.

Richard întoarse încet câteva pagini, fără să privească nimic în mod deosebit. O mică epistolă care fusese vârată printre registre căzu pe jos, fluturând. Era împăturită în trei, așa încât niciun cuvânt din conținut nu se putea citi, și era sigilată. Când Richard luă epistola de pe jos, privirea îi căzu pe un nume scris în colțul din stânga sus: „Lancaster“. Cuvântul fusese așternut pe pergament de mână nesigură și deformată a lui Thomas de Lincoln, care, în ultimii ani, nu mai folosise decât foarte rar cerneala și pana de gâscă. Răvașul era datat august 1307.

Richard îl privi pe Toeni, care fie că nu voia să-și exteriorizeze gândurile, fie că nu întrezărea încă însemnătatea descoperirii lor întâmplătoare. Richard cercetă sigiliul: pe avers se vedea Mielul Domnului, cu cununa de raze, iar pe revers sigiliul personal al marelui maestru de la More: un cap cu o tichie. Richard luă ceara între degete ca s-o spargă.

– Richard! Pentru numele lui Dumnezeu, ce vrei să faci? Răvașul nu e pentru ochii noștri.

Toeni întinse mână ca să-l împiedice pe Richard să rupă sigiliul. Celălalt își întoarse încet capul.

– Frate Lawrence, n-ai văzut nimic. Țsta e un ordin.

La aceste cuvinte, rupse sigiliul. Cu băgare de seamă, așa încât să nu vatăme și mai mult sigiliul rupt, Richard despături documentul.

„Prezentul certificat este dovada plății sumei de cincizeci de mărci în mâinile lui Thomas, al doilea conte de

Lancaster și *High Steward* al Coroanei, care sumă i s-a plătit prin The New Temple de London, în schimbul a ceea ce sus-numitul conte i-a comunicat în secret cu privire la nașterea și obârșia fratelui Richard, cavaler, pupilul fratelui Thomas de Lincoln. Semnat și sigilat a doua zi după sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului a anului de grație 1307.“

Dedesubt: iscălitura puternicului conte și reproducerea în ceară a sigiliului său și a celui al lui La More și apoi, cu scrisul său tremurat, numele lui Thomas de Lincoln. Richard își plimbă privirea pe rândurile textului, ca și cum ar fi vrut să afle astfel întreaga lor semnificație. Un lucru era sigur: contele de Lancaster se cuibărise adânc în această taină, atât de adânc, încât își îngăduia să între cu nerușinare în Templu și să stoarcă bani de la un cavaler atât de integru ca Thomas de Lincoln.

15 august... Nici două luni de când i se spusese să plece și să-și caute norocul aiurea, în afara Templului. Se temuse oare Thomas de Lincoln că lacomul conte ar putea goli tezaurul Templului oricând i s-ar fi năzărit? Hotărâse oare de aceea că ar fi mai cuminte să se dezbrace de pricina unor asemenea vizite neplăcute?

Richard își ridică privirea de pe pergament. Toeni studia frunzele de acant ale unui capitel din colțul de lângă intrare.

Aymer nu-i scrisese oare lui Richard că Thomas de Lincoln recunoscuse categoric că i se ceruse să-l izgonească pe Richard din Templu? Cine îi ceruse asta? Tatăl lui Richard? Nu; plecarea sa din Templu și acest document nu aveau probabil nicio legătură, cu toate că documentul accelerase poate hotărârea respectivă. Această înșelătorie dăinuia probabil de ani de zile, după câte știa Richard, și îi adusese contelui o groază de bani. De ce să fi jertfit Thomas de Lincoln o sumă atât de mare, ca să păstreze un secret atât de neînsemnat în aparență? Atunci

de ce aşternuse el pe pergament asemenea cuvinte incriminatoare şi de ce îl mai şi pusese pe conte să iscălească, creând astfel o dovadă incontestabilă a acestui ruşinos şantaj? Văzu în gând scena: bătrânul şiret care izbuteşte să-l convingă pe contele nu prea isteţ să iscălească un document care ar fi putut să-l compromită. Richard înţelese acum de ce îl prevenise Gilbert de Mansurah cu privire la Lancaster. Ce ştia el despre toată tărăşenia? Aşadar, motivul principal al comportării lui Gilbert nu fusese invidia, rivalitatea, inevitabilă într-un grup atât de restrâns şi foarte frecventă chiar şi în Templu printre fraţi. Într-un fel sau altul, Gilbert aflate de practicile dubioase ale lui Lancaster. Ştia destule, ca să vrea să împiedice ca tocmai el, Richard, să devină comandorul grupului. Dar nu le putuse dezvălui celorlalţi adevărata pricină a neîncrederii sale, şi de aceea îşi căutase refugiul în învinuiri ieftine, găsite la iuţea.

Richard avusese dreptate când îi îngăduise cotoroanţei de la Portchester să plece. Cu cât afla mai multe amănunte cu privire la această enigmă, cu atât mai multe probleme se conturau, făcându-l să se simtă în nesiguranţă. La un moment dat îl cuprinse dorinţa de a afla de la contele de Lancaster întregul adevăr, oricare ar fi fost urmările. Dar se îndoia de înţelepciunea unei asemenea aventuri temerare. Nu-l întâlnise pe conte decât o singură dată, dar şi-l amintea foarte clar: un om slăbănog, înalt şi posac, având pe chip trăsăturile nătângi şi apatice ale unui exemplar subalimentat al acelei rase de câini galbeni, mici de stat, aduşi din Orient de către cruciaţi, un om bine legat, dar cu o minte cam leneşă. Richard îşi aminti că-l văzuse cum îşi înfige pintenii în carnea calului cu atâta violenţă, încât animalului îi dădea sângele. Gentilomului i se deformă gura într-un rânjet cinic. Mai mult ca sigur, contele ar fi preferat să-l ucidă, decât să-i spună ceea ce voia el să afle.

Pe gânduri, Richard împături documentul și îl ascunde sub cămașă. Cu un singur gest al mâinii, îi porunci lui Toeni să pună caseta în dulap și să atârne din nou dulapul la locul lui. Apoi făcu o inspecție amănunțită, ca să se convingă că vizita lor nocturnă nu lăsase nicio urmă. După aceea se întoarseră pe același drum pe care veniseră.

La un moment dat crezură că norocul i-a părăsit. La un metru de ieșirea din galerie se afla o santinelă.

– Am căzut în capcană, șopti Toeni, înghițind în sec.

Richard își ciupi de braț camaradul ca să-l liniștească, și se strecură prin crăpătura ușii. Lovitura cu măciuca scurtă fusese bine ochită: ostașul se prăbuși fără măcar să icnească. Richard îi luă tunica de piele.

– Trage repede! îi zise el lui Toeni, vârându-i în mâini sulita santinelei, apoi îi dădu câteva indicații.

Nu mai era timp de pierdut: după câteva minute urma să se schimbe garda. În timp ce Toeni se îndrepta înspre zidul împrejmuitor, Richard târî cadavrul în culoarul galeriei, și închise ușa. În acea clipă, Toeni ajunsese la scara care ducea la drumul de rondă și începu să urce treptele.

– Hoții! Tălharii! începu el să strige, agitându-și lancea impresionantă.

Când santinelele își întoarseră capul înspre galeriile bisericii, Toeni își scoase repede de la brâu pungile de piele și lăsă una dintre ele să cadă de cealaltă parte a crenelurilor. Nimeni nu-i dădu nici cea mai mică atenție. Diferite voci țipau ordine. A doua pungă îi urmă celei dintâi, și atunci, printre pietrele funerare ale carmeliților, două siluete se deplasară cu băgare de seamă înspre oraș. Ajunseră la bordelul grăsamei Meg, când Toeni își dădu drumul în jos, rugându-se cu înfocare ca Richard să i se alăture cât mai repede. Acesta izbutise să ajungă în învâlmășeală, prin scara de piatră, până la drumul de rondă, dar fusese nevoit să se ascundă în grabă. Acolo așteptă,

cu toată încrederea, clipa prielnică. În Franța trecuse prin încercări mult mai grele. Era antrenat să se salveze în orice împrejurare, chiar atunci când, din pricina unor răni, nu-și mai putea folosi o mână. Mâna i se îndreptă spre brâu, unde găsi reteveiul scurt, pe care îl mai folosisese și cu alte prilejuri. Strânse arma în mână și o azvârli cu putere. Reteveiul căzu, cu o bufnitură surdă, pe acoperișul grajdurilor. Santinelele își întoarseră pe loc privirile în direcția zgomotului suspect. Atunci Richard își părăsi ascunzătoarea. În clipa în care voia să se ridice ca să escaladeze parapetul, se auziră strigăte: fusese zărit de jos.

Richard nu șovăi nicio clipă: sări pe parapetul înalt și aruncă o privire fugară în golul de sub el. Auzi voci care cereau făclii. Având în urechi sunetul scos de încordarea unor corzi de arc, apucă frânghia și se lăsă să lunece până jos. Cineva încercă să-i zădărnicească fuga, apucând frânghia, cu gândul s-o tragă în sus, dar se răzgândi. Richard se afla la mai puțin de patru metri de sol, când cârligul fu desprins cu toporul, și atunci cavalerul se prăbuși ca un pietroi. Cu un șoc, care îi goli de aer plămânii, se izbi de pământ, dar se ridică imediat în picioare. Împleticindu-se, alergă printre morminte înspre rândul de ferestre slab luminate din depărtare, în timp ce în urma lui săgețile se izbeau de pietrele funerare.

Mâinile voinice ale lui Toeni îl săltară, ajutându-l să treacă prin lucarna roșcovanei Meg. Rezemându-se cu brațul sănătos de umărul lui Toeni, gâfâi o clipă, ca să-și tragă sufletul.

– Mă tem că i-am trezit pe carmeliți, zise el.

„There is a tide in the affairs of women, which, taken at the flood, leads... God knows where.“¹

Lord Byron,
Don Juan

Când primele raze ale soarelui atinseră ogoarele în pantă din jurul Castelului Westminster, Richard își opri calul. Se vestea o zi caldă de toamnă. Richard privi zidurile și porțile castelului regal din depărtare și-și sili calul să meargă la pas până la podul basculant.

– Aduc un mesaj pentru domnița de Lyons-la-Forêt, doamna de onoare a reginei, zise el, și îi arată santi-nelei de la poartă sigiliul casei de Lyons-la-Forêt, o amprentă a inelului mare purtat de Aymer pe mâna stângă. Fu lăsat numaidecât să intre și să se îndrepte spre apartamentele regale. Pelerin își vârî cu recunoștință capul în sacul cu ovăz, când Richard îl lăasă în grajd, ca să intre în castel, unde fu condus spre came-rele lui Blanche.

Castelul Westminster se deosebea enorm de Tower din Londra. Nu era atât de deprimant și de neprietenos și nici nu mișunau în el în permanență cei însărcinați

---

¹ „Există în treburile femeilor o maree, care, luată de flux, duce... Dumnezeu știe unde“ (engl.).

cu conducerea treburilor regatului, funcționarii Monetăriei, magistrații și grămaticii lor. Castelul Westminster era mai spațios și era situat în câmp deschis, foarte departe de orașul puturos, al cărui chei, într-o zi ca aceasta, răspândea un miros de putregai.

Blanche se uita pe fereastră, așteptând ca razele soarelui să-i intre în cameră. Își înăbuși un țipăt de surpriză când Richard trecu pragul.

– *Madame*, zise el, cu o plecăciune elegantă.

Mantaua grea i se deschise, dezvăluind un crâmpai al vestonului și cămașa de mătase pe care o purta dedesubt. Lacheul și cele două slujnice care se aflau în cameră se retraseră, la un semn al lui Blanche.

– Fii binevenit la Westminster, cavalerie! Nu te așteptam atât de curând. Îmi pare bine că te văd, zise ea, cu amabilitate, ridicându-și privirea spre el; zâmbetul îi dispăru din colțurile gurii. Ești rănit? Îi privi brațul susținut de o eșarfă neagră.

– Nu-mi pune întrebări, răspunse el, fără să vrea să fie nepoliticos. E o simplă zgârietură. Peste câteva săptămâni am să pot să mă folosesc din nou de braț.

– Iartă-mi curiozitatea, cavalerie. Sunt atâtea lucruri pe care nu le știi! De când te-am întâlnit în Franța, acesta este primul prilej de a sta de vorbă, fără martori.

Cât de mult se schimbase din ziua aceea, când îl văzuse pentru prima dată la Lyons-la-Forêt! Blanche îi putu citi acum în ridurile adânci de pe chip lipsurile, spaimile și eșecurile pe care le îndurase, dar privirea lui severă trăda forța voinței sale inflexibile, care n-avea să se dea bătută niciodată. Era trup și suflet un templier, un cruciat, până în vârfurile degetelor. Nu spusese oare asta Thomas de Lincoln, exprimându-și o singură dată în public profunda afecțiune?

Chiar dacă Richard se schimbase poate din acea zi, Blanche îl privi și ea cu alți ochi, acum, când știa mai

multe despre el. Îl găsi chiar și mai atrăgător decât recunoscuse ea atunci, în sinea ei, în taină. Pentru ea, pentru frumoasa Blanche de Lyons-la-Forêt, care obținea întotdeauna tot ce voia, un asemenea bărbat era o enigmă, o provocare irezistibilă, era ceea ce o atrăsese spre Aymer: un cavaler care îndrăznise să desfidă o femeie ispititoare ca ea. Voise să vadă dacă Aymer va putea să renunțe la plăcerile după care tânjea trupul lui, și văzuse. Văzuse cum cedează Aymer ispitei și fusese martoră când Aymer, de dragul ei, își încălcase jurământul. Dar jocul devenise serios: Blanche se îndrăgostise de Aymer, singurul lucru pe care ea nu-l prevăzuse.

Ochi în ochi cu Richard în camera ei din Castelul Westminster, unde locuia singură, după ce Aymer plecase, cu săptămâni în urmă, jocul o ispiti din nou. Încet-încet, zâmbetul din jurul gurii ei roșii dispăru. Blanche se duse spre Richard și-și puse mâna pe umărul lui.

– Pari obosit, zise ea. Am să poruncesc să ți se aducă vin.

Richard își coborî privirea spre ochii ei aproape negri și hotărî că un pic de vin nu ar fi o nenorocire.

– Bine, cu plăcere.

– Aici ești în siguranță. Stai și odihnește-te, adăugă ea, îndreptându-se spre ușă, ca să-și cheme slujnica.

După ce vinul fu adus, iar slujnica se retrăsese, Blanche umplu ochi două cupe și îi întinse lui Richard una dintre ele. Richard cuprinse cupa cu mâna și o goli până la jumătate dintr-o sorbitură, simțind cum îi lunecă lichidul prin trup și îi încălzește măruntaiele.

– Ce mai face regele nostru? Acum se înțelege cu nevastă-sa?

– Sunt în relații mai proaste ca oricând, ăștia doi, râse Blanche și se așeză pe un taburet lângă fereastră. Regele deplânge pierderea favoritului său, iar regina nu-și ascunde satisfacția în urma absenței fratelui Perrot și pune

bețe în roate tuturor strădaniilor regelui de a-l readuce la Curte. Relațiile dintre rege și regină sunt în permanență încordate, iar Isabela, în scrisorile către tatăl ei, se tot plânge că, în patul ei, regele e un străin.

– Nu mi-e greu să-mi imaginez repulsia lui Eduard. Isabela e încă o copilă.

– O copilă? Păi n-ai văzut-o? E atât de frumoasă!

– Și capricioasă, răsfățată și trufașă, completă Richard, care-și formase o imagine justă cu privire la Isabela la Castelul Porchester, ea amintindu-i mult prea mult de tatăl ei.

– Nu trebuie să uiți că a fost jignită în repetate rânduri de către Gaveston, iar indirect chiar și de către Eduard. *Ma foi!* Abia pusese Isabela piciorul pe pământ englez, când Eduard, în văzul întregii Curți, s-a depărtat de ea, ca să-l îmbrățișeze pe Gaveston. Pe Gaveston, care, ca de obicei, era gătit mai regește chiar decât regele!... Și știi că Piers, care a fost păstrătorul marelui sigiliu atunci când regele se afla la Boulogne, unde plecase ca să se însoare cu Isabela, a pus sigiliul pe un mare număr de documente în alb? Richard o privi amuzat pe Blanche. E adevărat! protestă Blanche. Iar acum poartă bijuteriile pe care Filip i le-a dăruit lui Eduard ca parte din zestre.

Râsul cald al lui Richard umplu încăperea.

– Nu e de mirare că lui Filip îi face plăcere să uneltească împotriva lui Eduard cu capii baronilor englezi, dispuși să se răzvrătească.

– Vărul Thomas?

Ochii lui Blanche se înverziră de curiozitate.

– Lancaster, confirmă el.

Godefroy îi dăduse, în mod aluziv, această informație, încât Blanche, care, după o lungă șovăială, se hotărâse să treacă de partea regelui, îi putea face acum suveranului englez un serviciu, informându-l. În cele opt-nouă luni petrecute la Curtea engleză, Blanche aflase destule ca să

știe care curteni erau vrednici de încredere și care nu, cine era de partea lui Eduard, cine nu făcea decât să lingusească, spre a trage foloase din favoarea suveranului, cine îi sprijină pe baroni și cine se bucură de încrederea Isabellei. Pe Isabela însăși, Blanche o cunoștea acum foarte bine. Iar Eduard avea să mai aibă multă nevoie de Blanche.

Richard zise în continuare:

– Jocul favorit al lui Filip este să-i învrăjbească pe alții între ei, și apoi să vadă cum se încaieră, ca să culeagă, fiecare dintre ei, roadele înfruntării, în timp ce el însuși își spală mâinile în nevinovăție.

Lui Blanche i se păru amuzant. Râse, și își pipăi cu mâna dreaptă pânțele. Copilul mișcase, emoționând-o pe Blanche. Richard îi văzu gestul.

– Cum stai cu sănătatea? întrebă el.

– N-am de ce să mă plâng. Va fi un fiu frumos și sănătos, zise ea, radioasă.

– Totul e pregătit... adică, vreau să zic... pe curând?...

Blanche fu întrucâtva surprinsă de îngrijorarea din vocea lui.

– Nu-ți face griji din pricina mea. Sunt în mâini bune, Richard, răspunse ea.

Apoi se sculă și se duse spre el, ca să-i umple pentru a doua oară cupa. Când Richard își ridică brațul ca să ducă la buze cupa, Blanche îi dezmierdă mâneca de mătase.

– În veșmintele astea ești alt om, zise ea. Doamnele de la Curte se mai întreabă și acum cine a fost gentilomul chipeș care m-a condus la biserică, la Porchester. Dacă ai fi fost un om liber, nelegat de ordinul tău prin jurământ, ai fi putut să le ai una după alta, ba chiar și pe mine ai fi putut să mă ai. Încercase să-i atâțe vanitatea, pe care el însă n-o avea.

După ce bău vinul, Richard puse cupa pe placa lată de deasupra căminului.

– Cine ești tu de fapt, Richard Bastardule? întrebă Blanche încetișor, cercetându-i profilul.

Aymer nu-i destăinuise lui Blanche niciodată nimic cu privire la secretul obârșiei prietenului său. Era ceva între ei și Thomas de Lincoln...

– *Madame*, nu știi, răspunse el și se duse spre fereastră, lăsând-o pe Blanche pradă mirării.

Richard privi pe fereastră văile scăldate de razele soarelui. Când se întoarse, văzu că Blanche își bea vinul cu sorbituri mici. Apoi Blanche își puse cupa pe măsuță și îl privi provocator. Trupul ei tânjea după un bărbat, după acest bărbat. Dar el își îndreptă privirea dincolo de ea, spre ceva ce nu exista. Cu un suspin, Blanche se prăbuși pe canapea. *Par Dieu!* Ce se petrecea cu ea? Nu mai putea să se uite la un bărbat decât cu o privire pofticioasă? Răbdare, trebuia să aibă răbdare cu el. Oare copilul pe care îl purta în pânțece o făcea mai puțin atrăgătoare pentru bărbați? Blanche era mai degrabă o amantă, decât o mamă, și asta va fi întotdeauna! Uneori îl ura pe copilul pe care urma să-l nască. Lupta împotriva propriei sale mâinii, pe care abia dacă o mai putea stăpâni, iar Richard se și întreba ce anume o făcuse să-și piardă buna dispoziție. Cu trei pași mari ajunse lângă ea și șovăi o fracțiune de secundă, stăpânindu-și dorința de a-și pune mâna pe gingașul ei umăr.

– Te-am obosit? o întrebă el.

„Doamne sfinte!“ își zise ea, uimită, „îi e milă de mine!“ La urma urmei, tot e mai bine așa decât nimic; și, ridicându-și privirea, îi luă lui Richard mâna și îi depuse un sărut în palmă. La atingerea buzelor ei calde, Richard simți un fior în tot trupul, dar o lasă să îi dezmierde mâna, dându-și totodată seama cât de slabă este propria sa carne.

– Ești prea bun pentru lumea asta, șopti ea, făcându-l pe Richard să râdă cu poftă.

– Te simți nefericită aici? întrebă el, acum din nou serios.

Blanche zâmbi aproape încurcată.

– Însingurată, răspunse ea, aproape imperceptibil. Și plictisită. Se bizuise pe presupunerea că Richard va fi destul de isteț ca să înțeleagă de ce. Richard avu impresia că o înțelege. Castelul Westminster era destul de animat, și totuși acolo te puteai simți peste măsură de stingher, pentru că acolo nu exista prietenie cinstită: fiecare purta o mască invizibilă, în spatele căreia se pierdeau, ascunse, adevăratele gânduri și simțăminte.

De afară se auzi dangătul unui clopot. Atunci Richard luă mâinile lui Blanche în ale sale și se rugă ca Cerul să-i ierte acest păcat.

– Însingurată, poate, zise el, cu blândețe, dar cei ce te îndrăgesc sunt cu gândul la dumneata, mai ales acum.

Vorbise oare despre el însuși?

– Mă găsești schimbată? întrebă ea, dându-și osteneala să-și coboare privirea provocatoare.

– Sarcina te face și mai frumoasă, *madame*. Numai-decât după aceste cuvinte, Richard se sculă în picioare. Acum trebuie să plec.

– Revii curând? îl imploră ea.

El dădu din cap că da, își încheie mantaua, făcu o plecăciune adâncă și dispăru.

Pe la mijlocul lui octombrie, Richard se întoarse la Londra și o întâlni pe Blanche în grădina din spatele casei unui bogat croitor francez. Îi trimisese vorbă cu o zi înainte că o va vizita. Obrajii ei palizi se îmbujoraseră la citirea acestei vești.

– Azi arăți bine, îi spusese lui Blanche regina Isabela, când, în după-amiaza acelei zile jucaseră șah în camera de la Westminster a suveranei.

– Mulțumesc, maiestate, mă simt mult mai bine de când m-am mutat în acest castel, și de atunci nu mai am grețuri, răspunse ea.

De fericire, Blanche o lăsase pe regină să câștige partida, fără să resimtă obișnuita iritare înăbușită, pricinuită de înfrângerea sa intenționată.

Richard stătea la marginea grădinii, unde gazonul cobora în pantă dulce spre Tamisa. Era o zi caldă, umbra norilor mici făcea pete întunecate, care se deplasau lent pe văile de la sudul fluviului. Îmbrăcămintea lui de culoare închisă contrasta puternic cu florile vesele din grădină. Când auzi foșnetul veșmintelor ei, Richard se întoarse și făcu o mică plecăciune, ca s-o salute. Până să-și dea seama ce se petrece, Blanche îl cuprinse de gât cu brațele și îl sărută pe ambii obraji.

– Chiar atât de însingurată ai fost? glumi el, și râseră amândoi.

– O, Richard, e atât de mult de când nu te-am văzut, oftă ea, și când Richard îi oferi brațul, ea se rezemă ușurel de el, ca în acea zi, în care o condusesese la Biserica Saint-Mary.

– Am avut o perioadă grea, dar rețeaua începe acum să funcționeze, răspunse el.

Se plimbară agale încolo și înapoi, pe poteca îngustă tivită cu straturi de flori și cu arbuști decorativi.

– Aș fi preferat să mă întorc chiar azi în Franța, îi mărturisi el, dar încă nu m-am odihnit destul. Și nu sunt sigur dacă pot avea încredere deplină în unul dintre oamenii mei. Blanche îl privi cu coada ochiului și tăcu, simțind că e mai bine să-l lase să termine de spus ceea ce avea de spus, dacă voia să-și spună pasul. Patru ani de zile am împărțit cu el aceeași chilie. Mi s-a părut ciudat că tocmai el se afla în The Weald, de aceea nu l-am pierdut din ochi de atunci înapoi. Îi simt ostilitatea, cu toate că el nu și-o exprimă. Făcu un gest cu mâna, ca spre a îndepărta

această problemă. Dar dumitale cum îți merge, *madame*? Ești bine îngrijită? Ai să te afli în mâini bune, când va veni sorocul?

– Regina mi-a făgăduit serviciile propriului ei medic, care a și fost la mine și a găsit că totul e în cea mai perfectă ordine. Și am să am o moașă franceză, așa că n-ai niciun motiv să fii îngrijorat.

– Dacă pot face ceva pentru dumneata, sunt sluga dumitale.

– Funcția pe care o îndeplinești nu este oare destul de grea? Nu, nu te iau peste picior, prietene. Știu cât ești de atent și de grijuliu. Ești un cavaler de treabă. Șovăi câteva clipe înainte de a continua: Aș vrea să te întreb ceva: ia spune-mi, dumneata ai fost cel care a intrat în Templu prin efracție? Richard dădu scurt din cap că da; Blanche râse. De fapt mi-am închipuit numai de câț. Cei de acolo nu știu încă nici azi ce ai furat, dacă într-adevăr ai furat ceva.

– Era o avere, răspunse Richard, fără înconjur. Ne-am putut cumpăra îmbrăcăminte, arme, cai și o serie întreagă de oameni de legătură.

– Vorbești de parcă ar fi fost foarte ușor.

– N-a fost. Urmă o tăcere; în acest timp se uitară amândoi la câmpia încă verde de dincolo de Tamisa. Ce vești mai ai de la Aymer? întrebă el.

Blanche dădu din umeri.

– În Franța nu prea sunt schimbări.

– Până acum ne putem socoti norocoși. Dacă lucrurile iau o întorsătură proastă, am să dezlanțui iadul, zise el violent.

Blanche îl privi cu coada ochiului și-și dădu seama că e convins de ceea ce spune. Simți o pornire subită să-și retragă mâna care se rezemase de mâneca lui, dar o lăsă acolo. Cum oare putuse vreodată să creadă că-l cunoaște pe omul acesta?

– Cu douăzeci și cinci de oameni? Întrebă ea cu băgare de seamă.

– Chiar și singur dacă trebuie. Richard se așază pe iarba de pe mal și lăasă să-i treacă apa printre degete. Fii atentă! o preveni el pe Blanche, când o văzu că se așază pe iarbă lângă el. Foarte curând o să ai amețeli, și atunci nu trebuie să te apropii de asemenea locuri.

Râsul ei melodios îi izgoni din minte grijiile.

– Ce știi dumneata despre toate astea?

Richard zâmbi și-și ridică mâinile făcute căuș. Apa i se scurse printre degete înapoi în fluviu.

– Viața omului, zise el, este o picătură de tragedie și de fericire, scoasă din oceanul veșniciei numai ca să cadă înapoi și să se piardă în uitare.

– Dacă vezi viața astfel, de ce faci tot ceea ce faci?

– Pur și simplu pentru că sunt nevoit. Pentru că întregul suflet mi se răzvrătește când asist la nedreptăți. Privi apa. Azi-noapte s-a împlinit un an: ziua de 13. Și după o clipă de tăcere: Trebuie să avem grijă ca lumea în care va crește fiul dumitale să fie mai bună decât cea în care trăim noi, *madame*.

Richard veni din nou în vizită la Blanche la sfârșitul lunii, când zilele se scurtaseră, iar frunzele copacilor deveniseră castanii, galbene și roșii. Venise de la Glochester spre răsărit într-un galop nebun, ca să se afle împreună numai o jumătate de oră în camera din spate a unui neguțător londonez de dantelărie, unde Blanche mai alegea câteva mărunțișuri pentru zestrea pruncului ei.

– Totul e în ordine? Întrebă el. Drumul spre oraș nu te-a obosit prea mult?

– Cătuși de puțin! Am la dispoziție o trăsură foarte comodă.

Richard zâmbi aprobator când îi văzu îmbujorarea sănătoasă.

– Data viitoare am să vin să te văd la Windsor, zise el.

– Să nu faci asta! Ai fi în prea mare primejdie!

Richard luă o bucățiță de dantelă și o ținu în sus, ca și cum ar fi ținut în mână un zid de împrejmuire. Își vârî degetul printr-un ochi al dantelei și rânji:

– Așa... Acum: iar înapoi. De Sărbătoarea Tuturor Sfinților să fii în timpul liturghiei în camera dumată. Am să mă aflu acolo.

Blanche îi luă mâna și o strânse între palmele ei calde.

– A fost o vreme în care aș fi fost în stare să-ți scot ochii, și știai asta. De ce ești așa bun cu mine?

– Pentru că ești soția celui mai bun prieten al meu.

Simplitatea răspunsului o dezamăgi; poate că se așteptase la o altă explicație.

– Numai de aceea?

Richard fu surprins de întrebare, dar nu lăsă să se bage de seamă.

– Îl iubesc pe Aymer așa cum aș iubi un frate. Și te iubesc pe dumneata așa cum aș iubi o soră.

Era un răspuns pe cât de diplomatic, tot pe atât de sincer. Blanche îi zâmbi lui Richard și apăsă podul palmei lui de obrazul ei îmbujorat.

– Se mișcă, șopti ea, și cu degetele ei subțiri în jurul pulsului lui, îi duse mâna pe pânțele ei și i-o lipi de mătasea moale de sub manta. Când simți că în pânțele ei se mișcă ceva, Richard fu profund înduioșat. Câtva timp nu găsi cuvinte, nici nu îndrăzni să-și ridice mâna, să și-o lipească de acea dulce atingere, care îi dădea senzația excitantă că simte ceva pur și bun, o nouă viață, gingașă și micuță, dar totuși atât de categorică.

– Ah, dacă ar putea Aymer să fie aici, ca să simtă și el! zise Richard în cele din urmă.

– Aymer?

Blanche nu se gândise la soțul ei. Ridicându-și genele negre, îl privi pe Richard, cu un zâmbet în jurul buzelor ei senzuale. Tot mai căuta o modalitate de a-l seduce pe

acest bărbat irezistibil. Să-l cucerească pe acest cavaler neîncovoiat, de o castitate incontestabilă, devenise o obsesie pentru ea. Trebuia să joace jocul care o ispitea. Trebuia să verifice cât de departe îl va putea duce. Nu era ceva care îl excludea pe Aymer, nu avea nicio legătură cu relația ei cu omul al cărui copil îl purta în pânțe.

– Aymer are să fie aici când ai să naști pruncul, zise Richard.

Blanche îi duse mâna la propriul ei piept și și-o lipi de sân.

– Trebuie să vii mai des pe la mine, Richard; am nevoie de tine, șopti ea.

Richard simți brusc dorința de a-și retrage mâna, dar nu și-o retrase, de frică să nu rănească simțămintele lui Blanche. Era însărcinată și, deci, vulnerabilă.

– Dorința dumitale este o poruncă pentru mine, *madame*... Acum pot să-mi iau mâna înapoi?

Mânată de o pornire bruscă, Blanche sări în sus și îl cuprinse pe Richard de gât cu brațele.

– Nu-mi face plăcere să te văd că pleci. Mi-e veșnic dor de tine. Richard o luă de mână, ca să se desprindă din îmbrățișare. Sărută-mă, Richard, îi zise ea, implorându-l. E atât de mult de când n-am mai simțit buzele unui bărbat!

– *Madame*, îi zise el foarte serios, eu sunt monah. Am depus cel mai strașnic jurământ de celibat din toată creștinătatea. Nu mă duce în ispită.

Mirosul dulceag al parfumului ei îl ameți.

– Ai spus că îți sunt ca o soră, îi dădu ea replica, râzând provocator.

– Chiar dacă ai fi mama mea, tot nu te-aș săruta. De fapt nici n-ar trebui să mă aflu aici.

Cândva, un asemenea răspuns ar fi făcut-o să izbucnească într-o mânie sălbatică. Acum își lăsă ochii în jos și privi brâul de piele al lui Richard.

– De ce fugi de mine, Richard? Nu-ți par atrăgătoare? Am fi putut să fim amănți, tu și eu... Ne asemănăm în multe privințe.

Cuvintele ei îl făcură să amuțească. Se îndreptă din spate și o privi cu severitate pe Blanche, gândindu-se că ar trebui să-i închidă gura pe loc, dar socoti că o asemenea reacție ar fi fost prea brutală, având în vedere starea ei fizică.

– În care, de pildă?

– Uite: fiecare dintre noi doi a crescut printre adulți, deci noi doi n-am avut parte de micile plăceri fără griji ale anilor copilăriei. N-ar trebui acum să compensăm această pierdere?

– Nu simt defel nevoia să compensez ceva.

– Hai, Richard! Vreau să fiu iubită! Patul tău e la fel de rece și de gol ca și al meu!

– Nu că ai fi neatrăgătoare, dar Aymer te iubește, iar dragostea lui te încălzește chiar și atunci când nu împarte patul cu dumneata.

Blanche dădu din cap și apoi, spre uimirea lui Richard, pufni într-un râs care avea și un substrat ironic.

– Doamne sfinte! exclamă ea, dându-și deoparte cu un gest nervos părul de pe chip. De ce te-au închis într-o mănăstire?

– Mă tem că nu te mai pot urmări, zise el, cam indispus de observațiile ei.

Blanche își țuguie buzele.

– Dumnezeu n-ar fi trebuit să păstreze pentru sine un mascul atât de frumos. Un monah atât de chipeș este un blestem pentru el însuși și pentru femeile care îi ies în cale.

– Da, te cred.

– Și eu, zise ea, cochetând, și se roti în jurul lui, așa încât el să-i poată admira silueta, fără să poată observa, datorită îmbrăcăminții ei rafinate, cât de înaintată era sarcina.

– *Madame...* zise el, nu mă pricep la așa ceva.

Când îl văzu că-și întoarce privirea, Blanche pufni iar în râs.

– Faci pe prostul. Totuși nu ești de lemn. Cât îți trebuie până să te exciți?

„Nu prea mult“, își zise el, „ba chiar foarte puțin, mult prea puțin.“ Acum ea era foarte aproape de el.

– Ai făcut vreodată asta? îl întrebă ea, ca să-l tachineze. Vreau să spun: cu femeii.

Râse din nou, de expresia de buimăceală de pe chipul lui, de fermecătoarea neajutorare din care bietul cavaler nu știa cum să iasă. Dar în cele din urmă, Richard își regăsi controlul de sine.

– Regulile noastre sunt foarte clare, *madame*, zise el, aspru. Sutana albă e un simbol al castității noastre.

„Femeile...“ își zise Richard când, nu mult după aceea, se afla iarăși pe drum. „Să mă ia naiba dacă înțeleg ceva din ce spun și fac ele...“

De Sărbătoarea Tuturor Sfinților, ploaia torențială părea că nu mai conținește. De la fereastra lui Blanche, Richard privi, printr-o perdea cenușie de ploaie, zidurile înconjurătoare. Nu se vedea nicio santinelă. Cei mai mulți ostași din gardă asistau la liturghie, în capelă, sau se adăpostiseră în turnurile de pază. Castelul părăsit fusese pentru el o priveliște bine-venită, după lungul drum călare. Richard intrase neobservat, cât se poate de comod, prin poarta din dos.

– Regele Eduard are să răcească în capela aceea umedă! zise el, abătut, dârdâind în veșmintele sale ude.

Blanche stătea întinsă pe canapea și râdea în hohote.

– De când ești aici, ai tot înjurat vremea, râse ea, în timp ce soarele e chiar în spatele tău.

Richard se întoarse spre ea, amuzat de reproșul ei deghizat.

– Ești plină de modestie, *madame*, și asta îți sporește frumusețea.

– Ia spune-mi: cum rezști la o vreme infectă ca asta? Aș putea să jur că ești bolnav toată iarna.

– Aici, în Anglia, cei mai mulți dintre noi au acum un adăpost permanent. În Franța e mai greu. Viața unui fugar este dificilă. În unele locuri ne-am construit colibe sub pământ, bine proptite, cu destul spațiu, și cu destule provizii. În caz de primejdie sau de vreme deosebit de rea, suntem la adăpost acolo.

– Și atunci din ce trăiești?

– Mănânc ce găsesc în cale: fructe din pădure, plante comestibile și ciuperci, nuci, mere...

– Mere! Alea sunt bune ca nutreț pentru vite.

Richard rânji.

– Și uneori un fazan sau alt vânat mărunt.

Pe buzele lui Blanche reapăru râsul binevoitor.

– Vai, templierule, să nu vânezi. Ai putea fi arestat pentru braconaj!

– Mai bine să mă aresteze pentru braconaj decât pentru altceva. Am mâncat pe cinste vânat. Și cunoști mirodeniile și ierburile pe care le-am importat noi din Orient?

– Da. Bănuiesc că în Templu ați avut mâncare excelentă.

– Te înșeli. De cele mai multe ori, în zilele de post mâncam legume fierte. Cele mai multe plante exotice le-am mirosit numai. În trapeză, luxul era la fel de interzis ca și în tot restul Templului.

Blanche nu fu de acord cu el.

– De ce să nu aibă voie un monah să-și prepare mâncărurile în așa fel încât să fie mai gustoase? Cu atât mai mult, cu cât patru zile pe săptămână este nevoit să se abțină de a gusta carne.

– *Madame*, chiar Sfântul Bernard de Clairvaux, cel care ne-a dat Regulile, a introdus acest regim alimentar

în mănăstiri. „Deoarece resimțim o repulsie față de hrana pură, dată nouă de Natură“, a scris el, „lăcomia este excitată prin fel de fel de gusturi nefirești, obținute prin amestecarea între ele, în nenumărate moduri, a mâncărilor, prăpădindu-se astfel gustul dat de Dumnezeu lucrurilor.“ Vrei să tăgăduiești această înțelepciune? După ce Blanche făcu semn cu capul că nu, Richard zise în continuare: Bine. De aceea mănânc mere pădurețe, și trebuie să-ți spun că Dumnezeu le-a dat un gust bun, la fel cu cel al cărnii de porc.

– Ai haz, zise Blanche, râzând.

Richard se așază pe un taburet la picioarele ei și o privi. Blanche era din nou serioasă.

– Regele a vorbit acum câteva zile despre tine, spunând că te prețuiește. L-am întrebat de ce, dacă are o părere atât de bună despre tine, n-a încercat să-l convingă pe papă să-ți anuleze excomunicarea.

– Și ce a spus?

– S-a supărat și a spus că discută cu papa cu privire la excomunicarea lui Piers de Gaveston, cel surghiunit din Anglia, și că nu vrea să-și primejduiască șansele de succes printr-o cerere atât de nesăbuită. N-am stăruit, de teamă să nu-mi trădez relațiile strânse pe care le am cu tine. Nici acum nu bănuiește nimeni că mă întâlnesc regulat cu tine. Richard dădu din umeri, dar indiferența lui nu era sinceră. Mi-a spus, zise Blanche în continuare, că i-a scris chiar și lui Filip cel Frumos ca să-i ceară ajutor, având în vedere marea influență a regelui francez asupra papei Clement.

O clipă, Richard o privi pe Blanche, uimit și neîncrezător, dar apoi sunetul cald al râsului ei umplu din nou camera. Blanche îl privi îndelung. Nu-l văzuse încă niciodată atât de vioi și de lipsit de griji.

– Eduard e un prostănac, un juisor indolent. Ar fi trebuit să fie menestrel sau trubadur.

– Măsoară-ți cuvintele, Richard, pentru numele lui Dumnezeu! Viața la Curte m-a învățat că e primejdios să spui ceea ce gândești.

– Chiar dacă ceea ce spui este din întâmplare adevărat?

– Mai ales dacă este adevărat, răspunse ea.

– Dar judecând după ceea ce am auzit eu despre el, cred că e preocupat mai mult de favoritul său decât de binele poporului său. Luptă mai vârtos pentru a-l readuce pe fratele Piers la Curte decât ar trebui să lupte pentru a apăra drepturile supușilor săi. Lasă-l să-și irosească energia împotriva scoțienilor decât în favoarea acestui gascon bun de gură. E obsedat de Gaveston! Nu mai vede nimic altceva, decât dacă îl iei de păr și îl târăști ca să-l vâri cu nasul în bălegar, așa cum am făcut noi. Fuge de îndatoririle și de problemele înaltului său statut, dar îi acceptă privilegiile. De ce n-a plecat acest netot blestemat în Țara Sfântă, ca să ducă acolo inima tatălui său?

Blanche nu răspunse la această din urmă întrebare. Își alege un fruct uscat dintr-o fructieră de argint de lângă ea.

– Eduard e un om prietenos, cu o inimă bună, un om care nu poate face niciun rău nici măcar unei muște. Iar frumoasa Isabela este prea rafinată, prea rece și prea lipsită de receptivitate față de nevoia lui, grosolană și simplistă, de dragoste. Tragedia lui este că s-a născut prinț. L-am auzit deseori plângându-se că i se tot cere mereu să fie neapărat ca tatăl său. De ce n-are voie să fie pur și simplu el însuși? Are o comportare atât de băiețoasă, încât pare că nu a devenit încă adult, și mă îndoiesc că va deveni vreodată. Poate că evenimentele au să-l mai schimbe, astfel încât să devină o personalitate ceva mai hotărâtă și mai stabilă, în stare să conducă un regat atât de mare ca acesta. Să ne rugăm Cerului să nu fie prea târziu. Poate că ar fi fost într-adevăr mai bine pentru el să fie trubadur, așa cum ai spus.

– N-ar fi rezistat mult. E o existență foarte grea. *Madame*, ai o viziune extrem de limpede pentru o femeie.

– Am fost crescută ca să moștenesc și să administrez un domeniu întins. Tăcu, și atunci Richard își dădu seama că e năpădită de amintiri. Primul meu fiu are să se numească Étienne, zise ea visătoare, după tatăl meu, ale cărui bunuri le va moșteni într-o bună zi, mai zise ea, și-și puse mâna pe prețioasa povară pe care o avea în pân-tece. Într-o bună zi are să călărească prin pădurile din jurul castelului, pe un cal alb ca zăpada, urmat de cei patru frați ai săi. Are să triumfe în toate turnirurile și are să cucerească inimile celor mai frumoase fete din tribună. Am să-l trimit în casa Uzès, ca să slujească puternicilor seniori de acolo, și poate că are să fie de față și Ferrand, ca să-l învețe cât mai multe lucruri înainte ca Étienne să fie făcut cavalier.

– Privești foarte departe în viitor, *madame*.

Lui Richard îi plăcură visurile ei romantice.

– Are să se nască în surghiun, Richard, dar am să-l duc curând acasă, zise ea, cu hotărâre.

Deodată, îndoindu-se de propriile ei cuvinte, îl privi pe cavalier. Acesta dădu din cap, ca să-i insufle curaj.

– Da, așa ai să faci, zise el. Ai să-l pierzi în mâinile altei frumuseți orbitoare franceze, înainte de a-ți da seama că a devenit om în toată firea.

– Ai dreptate, zise ea, zâmbindu-i recunoscătoare. N-am ajuns încă atât de departe. Cred că am să-mi clădesc o casă în apropiere de Palatul Westminster. E mai aproape de Londra și mai aproape de familia regală. Cred că am să fiu nevoită să rămân în țara asta destul de multă vreme, ca să mă pot bucura de o casă proprie. Nu mă lasă inima să mă întorc în Franța, atât timp cât Filip mai ține sceptrul în mână. Crezi că fac bine investind o sumă atât de mare într-o casă lângă Londra?

Richard se gândi câteva clipe și, în cele din urmă, zise:

– Cred că ar trebui să te sfătuiești despre asta mai întâi cu Aymer, înainte de a lua hotărâri definitive. Socotesc că n-are să-i facă plăcere să afle că iei hotărâri atât de importante de una singură.

– Sunt banii mei! exclamă ea, violent. Și, în plus, ocolești întrebarea: ce părere ai despre planul meu?

– Cred, zise el, că trebuie să-ți clădești casa. Atunci ai să ai cel puțin posibilitatea să primești pe cine vrei, fără ca alții să-și vâre nasul în treburile dumitale.

– Vai, te gândești numai la tine. N-ai vrea să-mi spui cu toată sinceritatea ce părere ai?

– Poate că vorbesc destul de serios, răspunse el. Îmi dau destulă osteneală să mă feresc de justiție și de Biserică, chiar și fără vizitele pe care ți le fac regulat dumitale. Ca om de finanțe, aș mai adăuga că ar fi o investiție bună și înțeleaptă. Burghezia e în ascensiune. Cândva ai să poți vinde casa cu preț bun. Se sculă în picioare și făcu o plecăciune scurtă. *Madame*, trebuie să-mi iau rămas-bun de la dumneata. Peste câteva zile mă întorc în Franța.

Pe chipul lui Blanche se putu citi dezamăgire.

– S-a întâmplat ceva? Ceva ce te cheamă într-acolo? întrebă ea, plină de încordare.

– Nu. Mi-am terminat treaba aici. Totul e în ordine. Lucrul cel mai important de care se plâng frații noștri aflați în detenție aici este că suplimentul pe care îl primesc ei din averea ordinului nu le îngăduie să-și dea regulat rufe la spălat. Râse sarcastic. Plec în Franța ca să fac pregătiri pentru procesul împotriva ordinului.

Blanche, care se ridicase în capul oaselor, se sculă acum și ea în picioare. Sarcina era acum foarte vizibilă. Mai avea vreo trei luni până să nască.

– De aceea ai fost atât de vesel azi?

– Nu. Dumneata ai fost cea care m-a făcut să uit realitatea. Vrei să-i transmit lui Aymer câteva cuvinte din partea dumitale? Am să-l întâlnesc negreșit.

Blanche șovăi o clipă. Firește, era de datoria ei să-i aducă la cunoștință lui Aymer că sarcina ei se dezvoltă normal. Dar gândul îi era la plecarea celui care se afla acum lângă ea. Întinse în grabă mâna spre pergament și spre pana de gâscă.

– Nu în scris, zise Richard. Prefer să-i transmit verbal mesajul.

Ea dădu din cap că a înțeles. Pruncul din pânțele ei, trezit de mișcarea bruscă a maică-sii, începu să dea nerăbdător din picioare.

– Spune-i că sunt bine sănătoasă, zise ea, absentă, că mi-e dor de el, mai ales acum, când și dumneata ești nevoit să mă părăsești, și că număr zilele până la întoarcerea dum... lui. O, Doamne! Richard, vizitele dumitale mi-au făcut atât de bine! Ai grijă de dumneata!

Îl cuprinse cu brațele. Richard o cuprinse și el cu brațele, dar nu ca s-o respingă, ci ca s-o îmbrățișeze. Blanche nu-și dădu aproape deloc seama că mâhnirea ei sinceră, pricinuită de plecarea lui, o durea mai mult decât nerușinatele avansuri pe care i le făcuse lui Richard cu prilejul vizitei lui precedente.

– Cu bine, *madame*. Dumnezeu să te ocrotească, zise el, atât de aproape de ea, încât Blanche îi putu simți răsuflarea.

Apoi făcu vreo câțiva pași înapoi și, după o scurtă plecăciune, dispăru.

Richard plecă din Anglia cu o săptămână mai târziu decât ar fi vrut. Unul dintre frații din Templul de la Londra muri la 1 noiembrie, în închisoare, în ziua de după ultima vizită făcută de Richard lui Blanche. Răposatul era fratele Hugh de Kirketoft, care nu supraviețuise decât zece luni detenției; Richard îl însărcinase pe Toeni să afle cauza morții templierului. De îndată ce se convinsese, cu oarecare certitudine, că pricina morții fusese numai

sănătatea șubredă a fratelui Hugh, care nu rezistase condițiilor grele de detenție din celulă, Richard se îmbarcă pentru trecerea Canalului spre Franța.

În timpul absenței sale de peste trei luni, nu se întâmplase acolo mare lucru: după prima jumătate de an, atât de agitată, scursă de la arestarea fraților francezi, alte probleme, momentan mai importante, scosese de pe scena diplomatică chestiunea Templului. Se vorbea chiar de o anumită rutină, în viața de zi cu zi, atât a fraților deținuți, cât și a celor care izbutiseră să se facă nevăzuți.

De aceea, pe la sfârșitul lui decembrie, vestea unei apropiate bule pricinui un șoc care îi zgudui pe toți. Fu convocată în grabă o ședință capitulară într-un bordei secret, aflat în desișurile Pădurii Amboise. În încăperea cufundată în semiîntuneric, sub acoperișul de lut și de crengi, învelit cu mușchi, Richard abia dacă putu desluși chipurile încordate ale cavalerilor. După ce deschise ședința, potrivit datinii, cu un *Tatăl nostru*, îi dădu unuia dintre cavaleri cuvântul.

– Ceea ce am putut afla la Toulouse, trăgând cu urechea, începuse acesta, este că Sanctitatea Sa va emite în curând o bulă, prin care le interzice tuturor cetățenilor să le dea ajutor templierilor acuzați, să-i elibereze, să-i găzduiască sau să-i povățuiască, sfătuindu-i să-i aresteze și să-i predea inchizitorilor. Îi amenință cu excomunicarea pe toți cei care, indiferent de rangul lor, fără să excludă nici eminențele episcopale, le-ar da templierilor sfaturi sau sprijin.

Richard le oferă fraților posibilitatea de a-și exprima gândurile.

Cei mai mulți recitară textul bulei așa cum îi tăia capul, potrivit rolului activ pe care îl jucaseră în anul aproape încheiat. Erau oare și ei amenințați cu excomunicarea?

– *Messire*, îi spuseră ei lui Richard, ai fost și dumneata însuși proscris acum patru luni. Ne ceri să îndurăm aceeași soartă?

Fără să rostească niciun cuvânt, Richard ascultă spusese lor: că, din pricina atitudinii brusc dușmănoase a papei, se duce de râpă acțiunea lor de rezistență, atât de anevoios pusă pe picioare, că cei din Palatinatul de pe malul Rhinului, care se bucurau de libertate și nu erau urmăriți, le vor refuza de îndată orice colaborare; că frații din Castilia nu vor voi să primejduiască sentința Conciliului episcopal din Salamanca, ce va fi probabil pronunțată în favoarea lor.

Mai spuseră că frații din cealaltă parte a Alpilor, care îi avuseseră cândva la mână pe bancherii lombarzi, vor vedea cu ochii lor că fluxul se prefăcuse în reflux; dușmanii lor își vor exercita desigur influența asupra conducătorilor spirituali, care urmau să pronunțe verdictul cu privire la ei. Nici ei nu așteptau o provocare.

— *Seigneurs frères!* se auzi răsunând vocea lui Richard, după ce cu toții își exprimaseră părerea, cred că trebuie să facem o distincție clară între două lucruri. Dacă informațiile voastre cu privire la apropiata bulă sunt vrednice de încredere, atunci sunt nevoit să presupun în primul rând că bula este un avertisment discret la adresa episcopilor, care pentru moment dispun de soarta fraților noștri întemnițați. Bula dovedește numai, cum nu se poate de limpede, cât de departe s-a lăsat târât papa Clement de către Filip cel Frumos. În al doilea rând, nu cred că această bulă ne vizează anume pe noi, ba m-aș simți chiar măgulit dacă micul meu grup de oameni ar fi atât de important. Textul este însă astfel întocmit, încât bula să ne poată fi aplicată desigur și nouă, ceea ce se va și întâmpla negreșit, dacă se ivește un prilej în acest sens. De aceea vreau să nu existe o înțelegere greșită; n-am de ales, nu avem altă cale decât cea pe care am pornit. Nu vom face provocări, dar dacă împrejurările ne vor sili, nu ne vom sustrage acestei sancțiuni. Oare frații noștri întemnițați nu se află în aceeași situație? Cei ce mor în închisoare nu

sunt oare înmormântați în afara pământului sfințit ? Dacă ne e într-adevăr milă de soarta lor, trebuie să împărțăm aceeași soartă cu ei.

– N-am putea oare evita o seamă de greutateți vorbind cu papa ? Este o soluție mai simplă decât să așteptăm până se petrece inevitabilul. Asupra unei excomunicări odată pronunțate nu e prea ușor să se revină.

Richard îl privi cercetător pe fratele care vorbise.

– Dacă te gândești la o soluție simplă, propunerea dumitale nu e o asemenea soluție, zise el scurt. Încă de la începutul începutului acestui scandal, n-am fost în stare decât să limităm pierderea, niciodată s-o excludem. Avantajul este de partea adversarilor noștri, iar o discuție cu papa n-ar schimba câtuși de puțin situația. În jurul lui Richard răsunară câteva observații dezaprobatore. Datoria noastră este să facem tot ceea ce ne stă în putință pentru binele ordinului. Până acum n-am folosit decât influența câtorva episcopi și a unui cardinal și le-am predat lor jalbele noastre.

– Ar trebui să ne adresăm jalba direct Sanctității Sale, stărui ră ei.

– Sunt gata să-mi asum orice risc, zise Richard, sarcastic, în afară de unul inutil. Papa Clement nu e decât un pion în mâna lui Filip. Regele îl poate muta pe tabla de șah oricum vrea. Sanctitatea Sa nu-și poate îngădui să fie milostiv.

– Sfântul Părinte se străduiește să scape din ghearele regelui. A și plecat din Poitiers. Se zice că noua sa reședință va fi Avignon.

– Cu ce preț, frate ? continuă Richard. L-a costat o nouă bulă ca să scape din detenția sa la Poitiers. Clement n-a șovăit să verse sânge ca să-și redobândească libertatea. Atunci, să-și pună în cumpănă libertatea abia recâștigată și să-și retracteze cuvintele ? Cu același scop înaintea ochilor mi-am vârât și eu cândva gâtul în laț, dar

fără niciun rezultat. Papa nici nu s-a sinchisit de jalba mea. Papa n-are nevoie de mucenici, care își jertfesc libertatea și viața pentru adevărul Templului. A înscenat evadarea mea ca să nu-l mustre conștiința, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat! Acest papă are poate inimă bună, dar îi lipsește șira spinării și, cu siguranță, n-are scrupule.

Vocea lui Richard era plină de amărăciune.

– Apariția dumitale personală la Curtea papală va avea greutate acum, susținu un alt cavaler, mai ales dacă acolo aștepți audiența îmbrăcat într-o târsână de penitent.

– Dacă mă duc la papă, nu mă duc în târsână de penitent, ci în hlamida albă. De altfel, n-am niciun motiv să mă pocăiesc și urăsc ipocrizia. Unde se află papa Clement acum? Întrebă el, iritat.

– La Toulouse.

Cuta dintre sprâncenele lui Richard le arăta cavalerilor că vajnicul lor comandor era supărat.

– Am să fiu acolo, dar nu ca să-i implor în genunchi iertare, ci ca să-i spun că actul lui de autoritate nu ne impresionează. Îi rog pe cei ce sunt de acord să ridice mâna. Nu fu mirat când văzu că aproape toți ridicară mâna. Am să am nevoie de treizeci de oameni, bine înarmați, și de tot atâția cai iuți de picior, zise el, și se întoarse fluturându-și larg mantaua neagră. Ferrand, tu vii cu mine. N-aș vrea să pierzi acest spectacol.

Înainte de sfârșitul aceleiași săptămâni, Richard intră în Toulouse și se prezintă în fața papei. Așa cum spusese, purta sutana cu crucea roșie a templierilor pe piept, sutana fiind acoperită parțial de mantia largă de aceeași culoare neprihănită și cu aceeași cruce pe umărul stâng. La brâu, sutana era strânsă de o *cordelière*, frânghia menită să-i amintească templierului, odată consacrat, de legământul său de celibat.

Cu un genunchi încovoiat, cu mâna dreaptă pe garda spadei, Richard vorbi cu glas puternic:

– Sfinte Părinte, am venit să vă vorbesc în numele fraților mei, care se simt amenințați de bula ce o veți promulga în curând. Este de datoria mea să vă aduc la cunoștință că, dacă nu sunteți dispus să vă revizuiți hotărârea, nu ne putem îngădui să ne lăsăm intimidati de amenințări pe care noi le socotim samavolnice. Avem dreptul să ne apărăm într-un proces cinstit. De ce să ni se refuze ajutorul celor ce ne-au rămas credincioși nouă și Țelurilor noastre? Noi am încercat în repetate rânduri să vă convingem că ați fost indus în eroare de niște martori mincinoși. Ordinul nostru se întemeiază pe binefacere, pe iubire și pe adevărata frăție. Este un ordin sacru, foarte apropiat de Tatăl nostru ceresc și neîntinat de vreo prihană, un ordin în care a fost și va fi întotdeauna în vigoare dreapta învățătură întru slava Maicii Domnului și întru slava și apărarea sfintei noastre Biserici și a întregii credințe creștine. Nu vă cer să fiți mai drept decât Dumnezeu, dar nu ne cereți să fim mai curați decât Creatorul nostru.

– Dar frații dumnitale și-au recunoscut fărădelegile, fu replica timidă a papei.

– Sub presiunea unor torturi cumplite; durerea îi face chiar și pe nevinovați să mintă. Sfinte Părinte, să nu ocolim miezul problemei. Dumneavoastră știți foarte bine ce se petrece; de altfel, v-am informat în repetate rânduri despre practicile Inchiziției. Această bulă nu trebuie promulgată. Ne-ați tăia astfel ultimul pai de care să ne mai putem agăța!

Papa se rezemă de spătarul jilțului și oftă.

– Vă înțeleg îngrijorarea. Dar și voi trebuie să înțelegeți că sunt îngrijorat în legătură cu puritatea învățaturii catolice și cu pernicioasele influențe eretice care ar putea pătrunde în ea.

Richard fornăi disprețuitor.

– Dumneavoastră știți la fel de bine ca și mine că aici nu este vorba de erezie, ci de lupta pentru putere. Biserica săvârșește o eroare îngrozitoare!

– De fapt, de unde cunoști dumneata textul unei bule care nici n-a fost încă publicată? ripostă papa. Poate că indivizii care vă suflă la ureche asemenea date vor fi descurajați tocmai de această bulă.

– Mă îndoiesc că bula în chestiune ar putea avea vreo influență asupra lor, rânji Richard, căci prea și-au riscat viața, unii din pură convingere, alții ca să se salveze. Dacă preferați să dați ascultare unor minciuni, nu mai am ce să vă spun. N-aveți decât să promulgați bula și să-i excomunicați pe cei ce ne dau ajutor. Abia aștept să aflu cu ce nume veți completa textul.

– Ayem numele dumitale. Ai nesocotit în repetate rânduri avertismentele Bisericii. De aceea ai și fost excomunicat. Apoi nici nu te-ai sinchisit de acest blestem; îți exerciți normal funcția și-ți pui oamenii care te urmează în permanență să te ocrotească. Tăgăduiești autoritatea Bisericii. Într-adevăr, numele dumitale ne este foarte cunoscut.

Richard dădu din cap.

– Atunci va trebui să puneți totul în spinarea mea. Nu veți afla alte nume. N-am nevoie de ocrotirea unei Biserici care a fost mituită de un rege; nu recunosc o asemenea autoritate. Mă încred în Domnul nostru și vă urez ca El să vă răsplătească pe măsura faptelor dumneavoastră!

În timp ce chipul papei se învinețea încet-încet, Richard se sculă în picioare și se întoarse. Și plecă mult prea repede pentru ca papa să poată pune pe cineva să-l urmărească.

Peste alte cinci zile, în bordeiul de lut din Pădurea Amboise, aceiași templieri sărbătoriră, în felul lor, simplu și modest, Nașterea lui Hristos, în timp ce deasupra

focurilor din bucătăriile numeroaselor castele din ținut boii, găștele și porcii erau răsuciți în frigări, gogoșile, pâinile și prăjiturile erau vârate în cuptoare, aerul era plin de mirosul de mere coapte, de bere și de vinuri condimentate, iar în biserici, preoți și monahi executau marile spectacole religioase numite „mistere“.

Când regele Eduard al Angliei primi bula papală, emise, potrivit acesteia, noi decrete, ca „să fie arestați acei templieri vagabonzi care ar mai putea fi găsiți sau care se mai află în libertate, sau care hoinăresc în veșminte de laici“.

Richard mai era încă în Franța. Discutase toate problemele cu cardinalul Corbara, care nu-l însoțise pe papă pe drumul acestuia spre noua reședință.

În februarie, comandorul se întoarse în cele din urmă în Anglia, pentru ceea ce credea el că va fi o scurtă ședere acolo. Nu voia nimic altceva mai fierbinte decât să li se alăture cât mai repede cu putință fraților săi din Franța și să fie împreună cu ei atunci când comisiile papale își vor începe activitatea și când se va desfășura procesul propriu-zis împotriva Templului.

II

FECIOARA DIN MORLEY

Ianuarie 1309 – Decembrie 1310

„I have no words. – My voice is in
my sword.“¹

William Shakespeare,
Macbeth

La câteva săptămâni după ce Richard pusese piciorul pe chei, la Dover, trecu și Aymer Canalul și porni călare spre Windsor. La 20 martie se născu feciorul lui Blanche; Aymer, profund impresionat, depuse un sărut pe fruntea înfierbântată a soției sale, înainte ca privirea să-i lunece spre bocceluța care se numea Étienne de Vraineville de Lyons-la-Forêt. Regina Isabela era și ea emoționată și-și petrecea lângă doamna ei de onoare tot timpul pe care îndatoririle ei de la Curte i-l îngăduiau. Și i se plângea adesea că nu nădăjduia să aibă în viitorul apropiat și ea un copil, deoarece nu-și împărțea decât rar cu Eduard patul, ceea ce era și vina lui, dar și a ei. Blanche păstră taina pentru ea și-și concentra toată atenția asupra pruncului, stăruind să fie de față cât mai des cu puțință când doica îl alăpta și-l îngrijea.

Dar erau și zile în care chiar și clefăitul drag al pruncului, când sugea, sau gesturile dragi ale mânuțelor lui, când și le întindea ca să se agațe cu degetele de veșmintele ei, o lăsau aproape indiferentă pe Blanche, în timp ce

---

¹ „N-am cuvinte. – Vocea-mi e în spadă“ (engl.).

gândurile îi rătăceau spre bărbatul căruia ar fi vrut să-i ofere, mai mult decât oricărui altuia, prilejul de a i-l admira pe micul ei Étienne. Blanche îl întâlnise pe Richard la scurt timp după înapoierea acestuia în Anglia, când venise să-i spună că Aymer va veni și el foarte curând. Apoi, Blanche nu mai primise niciun semn de viață de la el; urmase o tăcere de rău augur. Lui Blanche nu i-ar fi fost de prea mare ajutor dacă ar fi cunoscut motivul absenței lui Richard.

Nimic nu dorea Richard mai fierbinte decât ca, după o scurtă consfătuire cu frații săi din Anglia, să se întoarcă din nou în Franța. Dar în Anglia îl aștepta o surpriză neplăcută. Cercetarea privitoare la moartea lui Hugh de Kirketoft în noiembrie dădu la iveală, printr-o întâmplare, numele a zece cavaleri, care nu figurau pe listele de deținuți ale șerifilor și care nu se numărau nici printre oamenii lui Richard. La începutul lui martie, Richard își îndreptă cercetările spre împrejurimile Durhamului, unde fuseseră semnați pentru ultima dată cei zece cavaleri. Richard se duse la Lincoln, în York, în Wakefield, în Richmond și, în cele din urmă, în locurile singuratice și pustii, bântuite de vânt, de la poalele Munților Penini, de unde Simon the Hermit își luase numele. Luptând cu furtuna violentă, Richard coborî în galop dealurile părăsite, și-și opri calul când recunoscă locul în care se afla intrarea abia vizibilă a peșterii sihastrului. Richard descălecă și se îndreptă spre orificiul întunecat pe care îl zărise în versantul stâncos.

– *Sola fides sufficit*, zise el în gura mare.

„Credința singură este de ajuns“, așa suna parola. Simon the Hermit recunoscă vocea și se sculă anevoie în picioare.

– Iată-l pe „biruitorul leilor“, răspunse bătrânul, care născocise câte o poreclă pentru fiecare cavaler.

Richard zâmbi și pătrunse în peșteră.

– Știi de ce am venit ?

– Nu, dar te cunosc: de cele mai multe ori, vizitele dumitale nu aduc vești bune.

– De data asta mai rele decât oricând. John de Braose a fost spânzurat la Richmond.

Simon făcu semnul crucii și mormăi câteva cuvinte latinești, pentru odihna sufletului bietului templier.

– Fratele John, zise el, dând din cap. Era prea tânăr ca să moară.

Richard dădu și el la fel de scurt din cap. Braose fusese unul dintre cei mai tineri templieri, de o seamă cu Richard, cu Toeni și cu Eduard de Kimbolton. Braose fusese cel pe care el, împreună cu William Mauclerc, îl eliberase din temnița de la Londra.

– Spânzurat și decapitat, fără niciun fel de proces. I-am interogat pe cei care s-au întâlnit regulat cu el, dar n-au putut să-mi spună nimic din cele întâmplate, nici măcar unde s-au întâmplat toate acestea. Mă întreb acum dacă dumneata îmi poți da ajutor.

Sihastrul îl privi cercetător pe Richard. Nu știuse niciodată ce să creadă despre tânărul comandor, care intra din când în când ca o furtună în peștera sa lipsită de primejdii și care de cele mai multe ori dispărea din nou după un sfert de ceas.

– A fost la mine acum două săptămâni.

– A ! Atunci ești poate ultimul dintre noi care l-a mai văzut în viață.

Richard își lepădă mantaua de pe umeri și se așeză pe muchia unei pietre, în timp ce dădea pe gât o înghițitură din ulcica cu apă.

– Oare asta înseamnă că ai de gând să rămâi aici mai mult decât în vizitele dumitale fulger ?

– Aștept aici până se înapoiază Toeni. L-am trimis spre sud, ca să-l aducă înapoi pe William Mauclerc. Nu poate fi departe.

– Aha, cărturarul.

Judecând după cuvintele sale, părea că bătrânul punea mai mare preț pe un ostaș, decât pe un cavaler care își mînuia rareori spada, ceea ce era departe de adevăr. Dar, bătrân și cicălitör cum era, avea obiceiul să dezaprobe orice, în afară, poate, de o nouă cruciadă.

– Vin? întrebă el, arătând ulcica din mîna lui Richard.

– Nu, apă, fu răspunsul care îl dezamăgi pe sihastru. Loviturile de potcoave din depărtare vestiră că dinspre miazăzi sosesc doi călăreți. Mauclerc este unul dintre administratorii regelui la Winchester. Are acces la cele mai interesante ceasloave, zise Richard.

De afară venea ecoul tropotului cailor care coborau povârnișul abrupt. Richard ieși din peșteră și îi întinse mîna lui Mauclerc. Acesta era un bărbat înalt și slab, de vreo patruzeci de ani, al cărui păr negru începuse să încărunțească la tâmple. Richard îl bătui pe Toeni pe umăr și îl împinse în peșteră, departe de urletele vîntului. În timp ce se duceau spre fundul peșterii, unde un foc mic dădea un pic de căldură, Toeni zise sec că aceasta este cea mai inutilă dovadă de recunoștință pe care i-o rezervase Richard până atunci.

Cînd în sfârșit cei patru cavaleri stăteau în jurul focului, o singură mișcare a ochilor lui Richard fu de ajuns ca să-l facă pe Simon the Hermit să spună ce știe. Vocea bătrână, dar încă puternică, vorbea mașinal:

– Nu sunt nici două săptămîni de cînd fratele John de Braose a fost aici. Părea să aibă ceva de reproșat seniorului din Morley. Era foarte pornit.

Richard se încruntă.

– Morley! zise el, și îi privi întrebător pe Toeni și pe Mauclerc.

– Proprietarul Castelului Haughton-le-Moor, explică Mauclerc, plus al unui domeniu foarte întins.

– De ce ? De ce ? se răsti Richard. Îi venea greu să se împace cu gândul pierderii lui Braose, care fusese un tânăr bun la suflet, poate prea blând și prea idealist pentru lupta îndârjită în care erau implicați. Ne asumăm acum un mare risc, în fiecare zi, fiecare dintre noi, zise el, calm, căci în ultimele optsprezece luni se întâlnise atât de des cu moartea, încât învățase să trăiască în tovărășia ei.

– Ce ordine ai de dat ?

Era vocea lui Simon the Hermit, care aștepta un simplu ordin, atâta tot.

– Am putea să le dăm un avertisment serios, propuse Mauclerc.

– Ca de pildă ? întrebă Toeni, nerăbdător. După părerea mea, le-am dat prea des avertismente în ultima vreme.

– Am putea pur și simplu să-l sfătuim pe rege să ia măsuri împotriva lui Morley.

– Iar să trimitem scrisori ? zise Toeni cu dispreț și se întoarse deodată spre Richard. Ai spus întotdeauna că ai să lupți pentru noi până în pânzele albe. De ce nu te duci să stai de vorbă cu regele Eduard ca de la om la om, ca să-l convingi de necesitatea de a supune unui control bine organizat uneltirile baronilor ?

– Dacă aș fi crezut că asta ar putea ajuta la ceva, răspunse Richard, extrem de calm, m-aș fi dus la el numai-decât, așa cum am făcut la Toulouse: îmbrăcat în văzul lumii în hlamida albă.

Toeni nu fu de acord cu cele spuse de Richard.

– Secăm puțul după ce s-a înecat vițelul. Vrei să aștepți să mai fie spânzurat încă unul dintre noi ?

– Toeni, stăpânește-te ! îi porunci tăios Mauclerc.

– Regele Eduard, explică Richard, nu se află în situația de a li se putea împotrivi baronilor. Aceștia au aprobat întoarcerea lui Piers de Gaveston, deci regele nu va fi dispus în momentul de față să-i sâcâie. Papa a anulat

surghiunul obligatoriu al lui Gaveston, deci nimic nu mai împiedică intrarea lui triumfală în Anglia. Nu, nu mai putem conta pe sprijinul lui Eduard, nici acum, și nici în viitorul imediat, căci de îndată ce favoritul se va afla din nou lângă tron, influența lui asupra palatului se va răspândi ca o duhoare și va paraliza orice activitate. De data asta trebuie să facem noi înșine toată treaba.

Urmă o tăcere. Simon the Hermit fredona un vechi cântec al cruciaților, William Mauclerc își cerceta unghiile, iar Lawrence de Toeni se plimba neliniștit prin peșteră.

– Jefuiți moșiile seniorului de Morley, dați-le foc, să vadă cine suntem noi! Căci știm ce vorbim, mormăi Simon către Richard.

Cavalerul nu răspunse. Se sculă în picioare, făcu vreo câțiva pași prin peșteră, apoi se opri și se rezemă de perețele stâncos, privind departe, în gol, așa cum rămâne uneori cu privirea ținută un corăbier, spre marea nesfârșită, căutând o licărire a uscatului.

– Mai întâi trebuie să fiu sigur, zise el. Să dovedim că Morley a fost cel care a pus să fie spânzurat Braose sau dacă există vreo legătură între acest caz și cel al celor zece dispăruți, în căutarea cărora umbla Braose. Apoi... Tăcu brusc. Gândul îi era mult mai departe. Am nevoie de oameni mai mulți, zise el deodată.

– Nouă aici în nord, zise sihastrul.

– Nu. Voiam să spun că moartea fratelui John ne-a învățat că avem nevoie de oameni mai mulți, dacă vrem să păstrăm un contact eficient și regulat între noi.

– Într-adevăr, aceste distanțe sunt cu neputință de parcurs, fu de acord Mauclerc, și cu siguranță nu acum, când informațiile se transmit atât de anevoie, după promulgarea ultimei bule papale.

– Tocmai. De îndată ce aflăm unde au fost duși cei zece cavaleri, va trebui să-i eliberăm.

– Bineînțeles! exclamă Toeni.

Mauclerc fu mai puțin exuberant:

– Nu uitați anatema. Veți fi răspunzători dacă cei zece vor fi și ei excomunicați.

Richard își vârî degetele groase sub brâu și se duse încet spre Mauclerc. Când fu ochi în ochi cu el, se opri și îl privi.

– Avem nevoie de acei zece oameni, Mauclerc, ca să-i salvăm pe alții de soarta care l-a lovit pe Braose, Dumnezeu să-l ierte. Credeam că tocmai în această privință suntem de acord. Dacă urma lui Braose duce spre cei zece deținuți, am să-i eliberez.

Mauclerc tăcu și îl ascultă pe Richard, care adăugă violent:

– Nu vreau să se întâmple și aici ca în Franța. Surghiun sau nu, n-am să admit! Tăcu brusc, trăgând cu urechea la urletele vântului de afară. „Săptămâna viitoare va fi primăvară“, își zise el, și gândurile îi zburară spre bătrâna de la Castelul Porchester. Țin să înțelegeți bine asta, zise el, calm, pentru că unul dintre voi va trebui să-mi ia locul dacă pătesc ceva. Mauclerc dădu scurt din cap. Bine, zise Richard. Mă duc mai întâi la Haughton-le-Moor. Mauclerc și Toeni, luați legătura cu Amaury la Breton, la York, cu Gilbert de Acre, la Lincoln, și cu Peter de Monfort, la Wakefield. Trebuie să mobilizeze toți oamenii la care pot ajunge la timp, ca să mi se alăture înainte de sfârșitul săptămânii viitoare. Am să fiu și eu la Carlisle, ca să vorbesc cu Robert-Fitz-Alfric. Dacă avem noroc, vor fi cu toții aici vinerea viitoare. Se înclină ca să-și ia mantaua și și-o încheie cu paftalele de aramă. Pregătește-te să-ți primești musafirii, zise el, punându-și mâna pe umărul fragil al lui Simon the Hermit, și ieși din peșteră. Mantaua i se umflă în furtună. Mauclerc și Toeni îl urmară. După ce își spuseră unul altuia „Drum bun“, cei trei cavaleri porniră călare, fiecare în altă direcție.

„She was a phantom of delight
When first she gleam'd upon my sight;
A lovely apparition, sent
To be a moment's ornament. [...]
A dancing shape, an image gay,
To haunt, to startle, and waylay.“¹

William Wordsworth,
*Perfect Woman*²

Ziua de 18 martie fu deosebit de frumoasă. O zi care vestea apropierea primăverii, cu un soare strălucitor care își trimitea razele voioase în jos, spre țarinile arate și grăpate și spre mugurii întredeschiși ai unor arbuști cam prea grăbiți.

Richard clipi când privi cerul albastru, a cărui veselie exuberantă îi orbea ochii obișnuiți cu bezna nopții. Era foarte obosit. Căldura razelor soarelui și mersul lent al calului îl făcuseră aproape să aștească. De când plecase din peștera lui Simon the Hermit, cu trei zile în urmă, nu dormise nici cinci ore. O ciocârlie își cânta aria veselă undeva printre ramurile înmugurite. Richard își opri calul.

---

¹ „Era nălucă fermecată/Când am văzut-o-ntâia dată,/Dulce-apariție, menită/A fi podoabă de-o clipită. [...]/Trup mlădios, voios portret,/Obsesie, fior, magnet“ (engl.).

² *Femeia desăvârșită* (engl.).

– Așa nu mai merge, Pelerin, zise el, bătându-l pe gât.

Descălecă, lunecând de pe cal, săltă șaua de pe spina-reă udă a animalului și o lăsă să cadă pe solul moale al pădurii. Pelerin fornăi neliniștit, lipindu-și urechile de coama neagră.

– Fii cuminte, Pelerin, zise Richard, ca să calmeze animalul speriat, stăpânul tău e și el obosit. Ne vom odihni aici, în deplină siguranță, ocrotiți de pădure, înainte de a ne încumeta să pornim pe întinsele pământuri sălbatice.

În timp ce Pelerin își încovoia picioarele și, dornic de odihnă începea să se rostogolească pe solul vălurit al pădurii, Richard îi turnă apă într-o găleată, dintr-un burduf atârnat de șa.

– Bea, Pelerin, zise el, îmbiind cu blândețe animalul, acuși am să te țeșăl.

Lăsă animalul să bea, apoi îi puse în aceeași găleată o porție de ovăz. După aceea, căută și găsi în desagă o pânză de in și începu să frece părul ud al animalului, ca să-l usuce. Abia își putu ridica brațele și le simți ca de plumb, dar calul avea întâietate. După ce îi curăță copitele pline de țărână și după ce îi spălă și îi uscă picioarele, se întinse și el pe solul răcoros. Încet-încet, i se păru că lumina slăbește și că ciripitul păsărelelor se preface în voci tânguioase, venite de foarte departe. Richard visa.

Se afla, în tăcerea nopții, lângă o clădire cu douăsprezece uși bine zăvorâte. Încercă să salte zăvoarele și să le împingă deoparte, dar erau prea grele, încât Richard nu putu să le urnească din loc. Deodată apărură doi inși îmbrăcați în alb. Richard nu le putu desluși chipurile, dar văzu că amândoi purtau bărbi lungi. Când fură în fața lui, vrură să știe ce dorește.

– *Messires frères*, doresc să intru în această casă.

Nu-i dădură niciun răspuns și se retraseră în întuneric. Numai decât veniră în fasciculul de lumină al făcliilor alți doi inși îmbrăcați în alb și îi puseră aceeași întrebare.

Richard le dădu același răspuns. Ciudatul spectacol se mai repetă încă o dată. Acum, Richard văzu zidurile cunoscute: biserica Templului și portalul trapezei. Cavalerii îi făcură semn să-i urmeze, și atunci Richard intră. Deodată își dădu seama despre ce era vorba: devenise brusc, din nou, băiatul de optsprezece ani din noaptea în care fusese primit ca să fie consacrat cavaler al Ordinului Templierilor. În sala capitulară se afla comandorul Angliei, care prezida reuniunea. De-a lungul pereților stăteau în picioare cavalerii, cu brațele încrucișate pe piept, păstrând o tăcere mormântală. Din crucile roșii de pe mantiile lor picura sânge, ca și cum acestea ar fi fost niște răni îngrozitoare.

Când înaintă spre mijlocul sălii, Richard îi privi pe cei din stânga sa. În acea clipă recunoscă chipul lui Aymer de Vraineville, care tăcea mîlc și care îl bătu pe umăr.

– Ce faci aici? îi șopti Richard printre dinți prietenului său francez. Ție îți vine rîndul abia în anul Domnului 1307! Pleacă!

Prin barba neagră a lui Aymer se zări un zâmbet sarcastic. Francezul îl prinse pe Richard de mână și îl îndepărtă. Mîna dreaptă a lui Aymer era rece ca gheața, iar Richard simți un fior pe șira spinării. Brusc, Aymer dispăru în neant, cu un rîs diabolic, care se stinse în noapte. Richard se apropie solemn de jilțul comandurului, în fața căruia își îndoi un genunchi, plecându-și capul. Comandorul se sculă în picioare și începu să vorbească. Vocea lui avea timbrul sacadat, frînt, al celui al lui Jacques de Molay.

– Gîndește-te bine, zise el, să ceri ceva foarte mareț, căci tu, care acum mai ești stăpîn pe tine însuși, va trebui să devii sclavul altora. N-ai să poți face niciodată ceea ce vrei, pentru că dacă ai să vrei să pleci în țările de dincolo de mare, la Tripoli sau la Ierusalim, s-ar putea să ți se ceară să pleci în Sicilia sau în Lombardia, în

Franța sau în Burgundia, sau în alte locuri, unde avem case și moșii. Când ai să vrei să dormi, are să ți se ordone să veghezi, când ai să vrei să veghezi, are să ți se spună poate să te duci la culcare. Când are să-ți fie foame și ai să vrei să mănânci, are să ți se ordone poate să te duci colo sau dincolo, fără să ți se spună de ce. Chibzuiește bine, dragă frate, dacă te simți în stare să rezști la toate aceste încercări.

Richard, ridicându-și capul, răspunse:

– Desigur, *messire*, am să rezist, dacă vrea Dumnezeu.

– Află atunci, dragă frate, că nu poți intra în această casă pentru ca să cauți avere, cinstire, bogăție și plăceri trupesti; în al doilea rând, trebuie să-l slujești pe Domnul Dumnezeu nostru; în al treilea rând, trebuie să fii sărac și să te pocăiești, ca să-ți mântuiești sufletul. Află așadar că vei fi un șerb, un rob al acestei case, în fiecare zi a vieții tale, și că pentru lumea din afară vei fi un mort. Te-ai hotărât?

– Desigur, *messire*, dacă vrea Dumnezeu!

Comandorul făcu doi pași înainte, iar Richard își puse mâna pe cruce și jură să răspundă numai și numai adevărul la întrebările comandurului.

– N-ai nici soție, nici logodnică?

– Nu, *messire*, n-am.

– N-ai datorii pe care nu le-ai plătit?

– Nu, *messire*, n-am.

– Ești sănătos la trup și la mădulare?

– Da, *messire*, sunt.

– N-ai făgăduit nimănui aur ca să-ți înlesnească intrarea în Ordinul Templierilor?

– Nu, *messire*!

– Ești fiul unui cavaler și al unei doamne nobile, ai căror părinți se trag din familii de cavaleri? Dintr-o căsătorie legitimă?

Ecoul vocii comandorului răsună în sală. Richard simți că se face alb ca varul. Nu știa ce să răspundă. Thomas de Lincoln, care stătea în picioare lângă el, își dresе vocea, înainte de a spune calm:

– Da, *messire*, este.

– Nu ești excomunicat?

Richard avu impresia că se înăbușă. Gura îi era uscată. Își deschise buzele, dar nu putu scoate niciun cuvânt.

– Să nu minți, pentru că, dacă minți, ești sperjur și pierzi casa.

Thomas de Lincoln nu mai rămase lângă el. Acum Richard era singur în mijlocul cavalerilor cu cruci sângerânde, care așteptau răspunsul. Richard își plecă atunci capul și tăcu.

– E cineva, întrebă comandorul, a cărui voce suna acum ca a lui Gilbert de Mansurah, care găsește că trebuie să dea o declarație în legătură cu comportarea morală a acestui cavaler sau cu vreo altă întâmplare din viața lui?

– E un bastard, exclamă ironic un cavaler.

– A îngăduit ca două femei să-l sărute! zise un al doilea.

– Și-a tuns barba, zise un al treilea.

– A furat bunurile Templului! răcni o voce tunătoare.

Richard se ghemui ca sub o ploaie de lovituri imagine.

– A ucis un frate templier!

– A omis să se spovedească!

– Și să se roage din oră în oră!

– E un necredincios!

Țipau toți odată și vocile li se intensificară, devenind un tumult zgomotos. Părea că lumea i se prăvălește deasupra capului. Tavanul se prăbuși, iar grinzile grele căzură pe pardoseală, făcând un zgomot îngrozitor.

Richard se trezi speriat și sări în picioare. Fierul vâjâi când Richard își scoase sabia din teacă. Un stol de ciori croncăniră și își luară zborul de pe coroanele copacilor sub care se afla Richard. Aproape că nu-i veni să-și creadă ochilor, când văzu în ce hal îl tulburase visul.

– O! exclamă femeia ireală, cuprinzând cu brațele gâtul calului, care se oprise brusc, arătându-și albul ochilor, gata-gata să plece, la apariția subită a cavalerului.

Vocea ei n-ar fi exprimat mai multă mirare, dacă Arhanghelul Mihail în persoană i-ar fi apărut în cale, înarmat până în dinți.

Richard reacționează repede. Se repezi și prinse la timp zăbala calului cabrat, pentru a o împiedica pe femeie să cadă.

– Sări jos! exclamă el. Calul vru să plece, dar pumnul de fier al lui Richard îl paraliză. Acum liniștește-te! Fii cuminte! Așa e mai bine, zise Richard și animalul se liniști.

Vorbise în franțuzește, din precauție, iar ea păruse să-l fi înțeles. Sau nu cumva reacționase instinctiv? Richard încolăci frâul în jurul tulpinii unui copac și se întoarse spre ea.

– Noi... eu... șoimul mi-a fugit, bâigui ea și apoi tăcu și îl privi înmărmurită.

Lui Richard îi scânteiară ochii când văzu cât e de candidă, și atunci gura i se destinse într-un zâmbet amuzat. Fata era cea mai încântătoare ființă din câte văzuse el vreodată. Chiar dacă nu putea fi socotită o frumusețe orbitoare, ca Blanche sau ca regina Isabela, fețișoara ei gingașă era totuși atât de drăgălașă și de modestă, încât lui Richard aproape că nu-i venea să creadă că vede o făptură reală, deși cozile lungi și șuvițele scăpate din părul ei roșcovan, care luceau la soare ca un aur roșu, erau destul de palpabile. Dar Richard mai văzu și că frica îi cuprinsese fetei inima, în timp

ce-l privea tăcută, cu ochii ei albaștri larg deschiși, uitându-se ținută la negrul tunicii și al mantalei lui și la oțelul lucitor al armei.

– N-are să vi se întâmple nimic, *madame*, zise el, vârându-și spada în teacă. V-ați lovit?

Fata nu-l înțelese și atunci Richard repetă fraza în englezește, dar vorbind înapoi cu accent franțuzesc. Ea dădu repede din cap.

– Nu. M-am speriat numai.

Muzicalitatea vocii ei îl făcu din nou pe Richard să amuțească. Vocea fetei nu avea nimic din vibrația profundă care contribuia la farmecul lui Blanche; dar era atât de aeriană, de tinerească și de pură, încât Richard simți pe loc că-l urăște pe bărbatul care avea să guste cel dintâi curățenia ei feciorelnică. Era o coală albă de pergament, gata să fie acoperită cu cuvinte, cu acele fraze cumplite ale vieții, și mânjită de oamenii care aveau să populeze acea viață.

– Plecați repede! zise el, temându-se poate ca nu cumva să păteze el însuși această pagină. Nu trebuie să mai rămâneți aici! Dar ea nu se clinti. O mierlă cânta în copacii înalți din jur. Ochii fetei nu se dezlipiră de chipul lui Richard. Gura lui era acum mai puțin severă, dar ochii lui albaștri-cenușii mai zâmbeau încă.

– Nu pot; mai tremur încă, zise ea, cu un zâmbet de scuză.

Richard sudui între dinți și începu să-și strângă în grabă catrafusele de pe jos.

– A fost un mierloi albastru superb, zise ea deodată, urmărind mișcările lui Richard. La mâna dreaptă avea o mânășă lungă, de piele tare. Mânășa mai avea încă pe ea paftaua care fusese fixată de cureaua păsării. Capătul paftalei atârna de o gaică prinsă pe degetul mic al fetei.

– Crezi că mai găsesc șoimul?

Richard, care tocmai înșeuca calul, se întoarse spre ea.

– Nu știu. Nu mă pricep la vânătoreea cu șoimi.

– Cum așa, cavalerie? Nu vânezi niciodată cu șoimi?

– Eu vânez numai lei, răspunse el, în timp ce fixa chinga.

Fata râse cu poftă, dar răspunsul nu fusese o glumă: vânătoreea era una dintre îndeletnicirile strict interzise templierilor. Uciderea oricărui animal era socotită un mare păcat, cu excepția leului, care reprezenta o permanentă amenințare pentru cei ce călătoreau prin deșerturile Orientului. Se prea poate însă ca Richard să fi făcut aluzie și la câțiva lei umani.

– Aici n-ai să găsești lei, zise ea.

– Cu atât mai bine.

– Ești pe drum spre un anumit loc?

– Eu sunt întotdeauna pe drum.

– Nu vrei să-mi spui nimic. Mă crezi o proastă, zise ea, țuguindu-și buzele, ca pentru a da exemplul cel bun. Eu sunt Beatrice de Morlay. Locuiesc în Castelul Haughton-le-Moor.

Mâinile lui, care fixau desaga șei, se opriră la mijlocul operației. Richard o privi pe Beatrice încă o dată. Morlay! Sudui în gând. De ce trebuise să adoarmă aici? „Am ajuns, așadar, atât de departe în sud?” se întrebă el.

– Desigur, cavalerie. Asta este Pădurea Hemsterley. Noi vânăm mereu aici.

– Care „noi”?

– Păi... cam toți.

Se și auzea, de departe, tropot de cai în galop, așa încât Richard se socoti fericit că se dăduse drept străin.

– Vrei să mă ajuti să încălesc? întrebă Beatrice.

Richard simți că-i este aproape cu neputință să refuze. Dezlegă frâul calului ei și îl duse în mijlocul luminișului, trăgând cu urechea la tropotul care se tot

apropia. În timp ce Beatrice se îndrepta încet spre el, simțindu-se totuși un pic încurcată că se află atât de aproape de acest străin atrăgător, Richard își dădu seama că acum era prea târziu ca să dispară fără să fie văzut. Era așadar mai bine să aștepte, ca să vadă cum se vor desfășura lucrurile în continuare. Se lăsă în genunchi, ca să-i ofere lui Beatrice un genunchi ca treaptă. Miro-sul discret al parfumului ei făcu să-i gonească lui Richard sângele mai repede în vene, când fata fu lângă el și-și puse piciorul pe pulpa lui. Când își făcu vânt ca să se așeze în șa, Beatrice scoase un țipăt, căci, din cauza aceleiași mișcări, s-ar fi dat de-a berbeleacul, dacă Richard n-ar fi prins-o voinicește de mijloc și n-ar fi săltat-o, ca s-o instaleze pe spinarea calului. Un tânăr călăreț cu privirea semeată veni spre ei în mare goană.

Richard se întoarse, dar era prea târziu. Tânărul ținea în pumn paftaua șoimului, cu care îl izbi pe Richard pe obraz, lăsând în urmă o dâră de sânge.

– Cred că te-am prins la timp! se răsti gentilomul.

Richard își pipăi fața și-și privi apoi sângele de pe mână, în timp ce se îndrepta încet spre Pelerin. Fra-tele lui Beatrice își aduse calul între cavalerul negru și Pelerin.

– Doar n-ai să pleci! Nici n-am făcut cunoștință, zise el, pe un ton provocator, și apoi, în timp ce-și arunca mănușa în fața lui Richard, adăugă în gura mare: Această jignire adusă familiei noastre este de neiertat!

Templierul rămase indiferent.

– Ce jignire? întrebă el, nevenindu-i să creadă.

– Ai jignit o femeie din familia Morley, domnule, prin faptul că i-ai atins trupul. Dacă soseam numai cu vreo câteva secunde mai târziu, ar fi fost o agresiune și ar fi trebuit să dai socoteală. Așa cum stau lucrurile acum, vom socoti că n-a fost decât o tentativă de agresiune.

– Agresiune? Te rog, domnule, zi înainte. Mă amuzi.

Chipul celuilalt se făcu roșu de mânie. Beatrice râse.

– Geoffrey, dumnealui obișnuiește să dea cele mai uimitoare răspunsuri, îi zise ea fratelui ei.

– Așa ? Deci, ați mai stat de vorbă ? Ai uitat de Will de Scarborough ?

Abia acum își dădu Beatrice seama ce zvonuri s-ar fi putut isca dacă relatarea ciudatei ei întâlniri ar fi ajuns la Houghton-le-Moor sau la urechile logodnicului ei.

– Cine ești și de unde vii ?

I se adresase din nou lui Richard. Un scutier și vreo câțiva pedestrași sosiseră acum în spatele gentilomului.

– Sunt un cavaler, după cum vezi, îi răspunse Richard, aruncându-i o privire belicoasă. Am plecat azi de dimineață din Carlisle, în drum spre miazăzi.

– Numele dumitale, *messire*, stăruie scutierul.

Richard continuă să tacă, apoi hotărî că adevărul e mai bun ca orice minciună.

– Richard, răspunse el, privindu-l drept în ochi pe moștenitorul lui Morley. Prietenii mei îmi spun *Le Hardi*¹, adăugă el, cu un rânjel amenințător.

Încet-încet, îi veni o idee, și zâmbi, dar zâmbetul nu i se putu citi în ochi. Poate că „Temerarul“ mai putea conferi o întorsătură favorabilă incidentului.

– Ce faci pe acest domeniu ?

– Sunt în drum spre miazăzi, repetă Richard.

– Te găsești pe un teren interzis. Acesta e terenul nostru de vânătoare, îi zise gentilomul.

– Da ? răspunse Richard, ștergându-și cu dosul palmei sângele care îi mai picura încă de pe obraz. Pentru numele lui Dumnezeu ! N-am văzut stâlpii dumneavoastră de hotar, *messire* !

Celălalt scrâșni din dinți și-și stăpâni o înjurătură.

---

¹ Îndrăznețul, cutezătorul, temerarul (fr.).

– Te provoc, cavalerie: pentru această jignire va trebui să dai socoteală într-un duel.

– Nu ești cinstit, Geoffrey. Nu te cunoaște, îi reproșă Beatrice, dar era aproape zadarnic. Chiar și un ochi neexperimentat ar fi putut vedea că Geoffrey nu putea pierde duelul și că era înarmat până în dinți.

– Nici el nu mă cunoaște pe mine, zise Richard, nepăsător, dar n-am să iau în seamă provocarea.

– Ți-e frică? îl luă în râs Geoffrey. Aha! E un laș! exclamă el către scutierul care rânjea.

Richard se gândi la Guillaume de Sonnac, templierul care fusese și el numit cândva „laș” de către contele de Artois, când se împotrivise planului de a ataca cetatea Mansurah în 1250.

– Templierii nu obișnuiesc să se teamă, răspunsese marele maestru. Te vom însoți. Dar să știi că niciunul dintre noi n-are să se mai întoarcă.

Numai trei templieri supraviețuiseră la Mansurah iata-ganelor musulmanilor.

– Frică? zise Richard. Ce e aia? Nu este decât o stare de spirit, care poate fi eliminată prin disciplină. Eu nu știu ce e frica, *messire*. În ceea ce privește lașitatea: este ceva care se află la fel de departe de mine ca și porțile Ierusalimului.

Beatrice își săltă cu trufie bărbia și dădu din cap spre fratele ei. Richard nu mai zâmbea.

– Mă învinuiești de o gravă agresiune, *messire*. Onoarea domniței nu are nevoie să i se dea satisfacție, pentru că nu i s-a întâmplat nimic, așa cum, fără îndoială, va adevăra. În plus, dumneata mă jignești pe mine, numindu-mă „laș”. Depășești limitele răbdării mele. Nimeni nu poate să mă învinuiască de viol și de lașitate fără să rămână nepedepsit. Vorbea foarte tare și autoritar și era conștient de impresia de amenințare produsă asupra adversarului său. Totul se petrecuse potrivit

planului lui Richard, care se aplecă spre a-și ridica mănua de pe jos. Să știe toată lumea că eu, Richard *Le Hardi*, ridic mănua lui Geoffrey, fiul seniorului de Morlay. Este o treabă foarte serioasă. De aceea cer să se admită că azvârlirea de pe cal într-un duel nu este de ajuns. Lupta noastră va ține până ce unul dintre noi nu-și va mai ridica armele.

Resimțise deodată un profund dezgust față de arogantul gentilom, care era mult prea sigur de sine. Lui Richard avea desigur să-i vină greu să-și încrucișeze armele cu el. Că acest simțământ era reciproc nu încăpea îndoială. Geoffrey fusese pus pe ceartă încă din clipa în care se întâlniseră. Foarte bine: Richard avea să-l învețe minte.

– Asta nu corespunde țelului meu, *messire*; numai moartea va putea aplană diferendul dintre noi, răspunse gentilomul.

Răspunsul nu era ceea ce voise Richard. Totuși, dădu aprobator din cap.

– Se înțelege de la sine, zise în continuare templierul, că eu, în calitate de provocat, am dreptul să aleg terenul, precum și armele ce vor fi folosite.

Azvârli mănua la picioarele tânărului gentilom, care rânjea, ceva mai puțin satisfăcut acum. Geoffrey se liniști însă și el când văzu că celălalt privește oarecum îngrijorat, deși îi fu cu neputință să ghicească motivul acestei îngrijorări. Richard se întreba cum oare, pentru numele lui Dumnezeu, ar putea să obțină o dispensă, căci participarea la un turnir era o distracție deșartă și de aceea interzisă templierilor, având în vedere că niciunul dintre camarazii săi nu avea împuner-nicirea să i-o dea.

– Numește-le, mârâi Geoffrey.

Cavalerul în mantie neagră își clătină capul, zâmbind.

– Încă nu. Mai întâi trebuie să-mi văd de treaba care m-a dus spre miazăzi. Am să-ți trimit un curier ca să-ți spună unde, când și cum am de gând să-ți înfrunt provocarea.

Richard își zise că avea tot timpul să cerceteze ținutul și să-i pună pe camarazii săi pe poziții. Această întâlnire fusese într-adevăr o întâmplare fericită.

– Ar fi mai bine să faci exerciții serioase, *master* Geoffrey, zise el voios și râse în hohote, în timp ce-i împingea deoparte pe pedestrașii care i se pusese în drum; apoi încălecă și continuă: Pentru că eu nu-mi îngădui niciodată să pierd.

„Whether fate be foul or fair,
Why falter I or fear?
What should man do but dare?“¹

Anonim,
Sir Gavain and the Green Knight?²

După neașteptata sa întâlnire cu vlăstarul familiei Morley, Richard mai dădu o raită pe domeniul Morley, ca să vadă cum arată castelul și moșia. Nu fu dezamăgit de ceea ce văzu: un târg de primăvară urma să se țină în satul care propășea la poalele colinei castelului. În împrejurimi, până departe, toată lumea se pregătea de zor. Foarte curând, în sat aveau să mișune vizitatorii, și aveau să vină la târg și numeroși lăutari, scamatori și saltimbanci: o acoperire desăvârșită. Richard hotărî ca lupta să aibă loc în ziua de după bâlci, iar seniorul de Morley păru atât de încrezător că fiul său va câștiga, încât vesti un turnir, la care să ia parte un mare număr de gentilomi din castelele din preajmă.

Castelul însuși avea o poziție ideală pe stânci, înălțat mult deasupra unui râu îngust, și având dincolo de zidurile dinspre miazăzi pășunile întinse până în zare.

---

¹ „Fie soarta bună, rea,/De ce m-aș înfricoșa?/Altfel m-aș încumeta?“ (engl. v.).

² *Sir Gavain și Cavalerul Verde* (engl.).

La poalele colinei se afla, spre răsărit, cuibărit într-o vale rodnică, sătucul înfloritor. Acesta oferea loc mai mult decât îndeșulător pentru a se ridica tribuna turnirului, precum și un teren împrejmuit în fața ei, pentru turnir și pentru duel. Richard alege o bucată de teren, neaccidentat, aflat în afara câmpului vizual al porții principale a castelului.

Ca arme, Richard alege sulița de lemn, spada cu două tăișuri și pumnalul scurt. Și trimise un curier la Haughton-le-Moor ca să-l înștiințeze pe Morley. Ca răspuns, fu invitat să ia și el parte la turnir. Richard mai adăugă la echipament o tunică de zale, un coif și un scut, și nu se osteni să facă în ajunul turnirului vizita protocolară oficială, în cursul căreia ar fi trebuit să-și ofere scutul cu propriul său blazon, precum și coiful, cu surguciul respectiv. Avu destulă bătaie de cap ca să-și facă rost la timp de un surguci care să nu poarte blazonul Templului. În plus, avea un motiv temeinic să se învăluie în mister, deși făcea acest lucru fără să stârnească bănuieli. Voia să atragă spre terenul turnirului cât mai mulți spectatori, care să asiste la lupta dintre el și Geoffrey de Morlay. Richard îi ceru lui Lawrence de Toeni să-i dea explicații amănunțite cu privire la regulile jocului și îi puse pe cavalerii săi să lupte împotriva sa pe colinele părăsite, sub supravegherea lui Simon the Hermit, care îi semnală greșelile făcute. În seara din ajunul turnirului, unsprezece cavaleri se așezaseră în jurul focului, în peștera lui Simon. Ceilalți se aflau prea departe ca să mai poată fi avertizați la timp.

— E o prostie, zise William Mauclerc. Faci un sacrificiu pe care nu ni-l putem îngădui.

Richard luă, recunoscător, pulpa de oaie pe care i-o oferise fratele Eustace și își înfipse dinții în carnea moale, care era o variație bine-venită. În ultimele cinci zile nu mâncase decât carne crudă, cu toate că Templul

nu îngăduia să se mănânce carne mai mult decât trei zile pe săptămână, iar acum, în timpul păresimilor, deloc.

– Ce sacrificiu? întrebă Richard, cu gura plină.

– Știi ce vreau să spun. Îți pui viața în joc. Ce se întâmplă dacă nu vii înapoi?

– Vă alegeți alt comandor. În Franța mi-am și numit un locțiitor.

Făcu un gest de nepăsare și smulse încă o bucată mare de carne de pe os.

– Nu despre asta e vorba, zise Mauclerc, impacientat. Refuz pur și simplu să te trimit în felul ăsta în vizuina leului.

– Nimeni nu mă trimite: eu însumi am vrut. Gestul de deznădejde al lui Mauclerc îl făcu pe Richard să rânjească. Nu întâmplător am greșit drumul și m-am întâlnit cu domnița: căile domnului sunt de nepătruns.

– Nu ții seama de realitate, zise cărturarul.

Richard își șterse grăsimea de pe barbă.

– Să știi că așa am procedat și în Franța, explică el, acum serios.

– Nu așa de fățiș.

– Poate că nu.

– N-are să-ți placă dacă au să descopere atacul chiar în timpul desfășurării turnirului.

– Vouă vă revine sarcina de a avea grijă să nu-l descopere.

– Nu vom putea niciodată să eliminăm toate riscurile. Și dacă totuși îl descoperă, n-ai să ai nici cea mai mică șansă să scapi.

Richard îl privi întrebător pe cavaler și apoi își roti privirea spre ceilalți, care îi așteptau răspunsul.

– Nu mă retrag, zise el. Avem motive puternice să bănuim că pe cei zece frați ai noștri îi vom găsi în temnițele de la Haughton-le-Moor. Asta este o acoperire pe care n-o s-o mai găsim niciodată și care, ca să zic așa, mi-a picat din cer. Tocmai pentru că mă duc acolo, în văzul

lumii, tocmai pentru că întâlnirea aceea a fost atât de neașteptată, nimeni n-are să mă suspecteze. Mi-ar fi plăcut să văd că discutați în contradictoriu despre asta; eu însă m-am hotărât: m-am pregătit sufletește și am să-mi duc la îndeplinire hotărârea. Dacă vrea Dumnezeu ca mâine sau poimâine să mi se ia viața, tot am să-mi găsesc moartea, fie de mâna lui Geoffrey, fie nu.

Nu s-ar fi putut exprima mai clar.

William Mauclerc întreabă:

– Și dacă e o capcană?

– Țtia de aici nici nu mă cunosc măcar. Diferendul dintre Templu și seniorul de Morlay este un conflict vechi, local, o afacere particulară.

– Atunci ia spune-mi: ce se întâmplă dacă ești arestat viu și ești interogat de Inchiziție, cu ajutorul uneltelor de tortură?

– Asta e ceea ce nu aprobi? Știu prea multe, știu care este domeniul vostru de activitate, știu unde vreți să-i duceți pe frații noștri evadați, știu unde îi vom pune pe cât posibil la treabă, cunosc persoanele noastre de legătură, cunosc numele celor pe care i-am mituit și cunosc locul în care este ascuns restul aurului nostru. Râse, dar nimeni nu-i împărtăși veselia. Puteți fi liniștiți: N-am să ciripesc nimic.

– Cum poți fi sigur de asta, când sute dintre frații noștri din Franța au și jurat că cele mai năstrușnice minciuni sunt purul adevăr?

– Îmi dai voie să-ți amintesc că numărul celor ce nu s-au dat bătuți, în pofida unor torturi sălbatice, este cu mult mai mare?

– Nimeni nu cunoaște dinainte limita propriei sale capacități de a îndura durerea trupească. Richard era acum cât se poate de serios, cu toate că buna sa dispoziție nu-i putea fi tulburată în acea zi. Vă asigur că la mine acea limită se află la un nivel foarte înalt și, chiar dacă ar fi depășită, sunt gata să-mi pun capăt zilelor înainte de a

mă lăsa înfrânt. Își ridică ulceaua cu vin și, în timp ce o ducea la gură, zise: Dacă voi fi la mare ananghie, Dumnezeu îmi va arăta o armă cu care să-mi iau viața.

Mauclerc rămase lângă el, dând din cap și urmărind cum își bea vinul.

– Nu mă așteptam la un asemenea oportunism și fatalism, zise juristul.

Richard puse ulcica jos. Ce-i drept, se agățase cu ambele mâini de acest prilej, dar asta deoarece Castelul Morley era astfel amplasat, încât lui Richard nu-i mai rămăsese nicio altă posibilitate. Totodată, era adevărat și că Richard nu se aștepta să se întoarcă viu, decât dacă soarta îi va fi extrem de favorabilă.

– Firește răspunse Mauclerc. Ai perfectă dreptate.

În prima zi de primăvară, soarele fu cât se poate de mărinimos. Dezmierda cu căldura lui țarinile și pășunile, iar cerul era de un albastru-pal. Mici nori rotunzi lunea încău încet pe boltă, ca o turmă de oi împrăștiată. O adiere dinspre sud făcea să fluture fanioanele deasupra capetelor stegarilor. Era o vreme ideală pentru un turnir. Tribuna gemea de vocile exaltate ale doamnelor nobile și însoțitorilor lor. În fața tribunei era un câmp mare, împrejmuț cu două garduri de lemn concentrice.

Contrar uzanței, duelul urma să aibă loc în prima zi. Richard ar fi preferat să fie programat pentru a doua zi, căci de prima zi avea nevoie pentru a face o recunoaștere a castelului și pentru a pregăti atacul. O *mêlée*¹ ar fi fost în ziua aceea o acoperire mai bună decât duelul.

Edmund the Lion, care îl însoți pe Richard pe drumul spre castel, atâta cât se încumetase să se apropie, își opri calul. Richard se opri lângă el.

---

¹ Învălmășeală produsă de încăierarea dezordonată a luptătorilor din taberele adverse (fr.).

– Lasă-i pe boboci să vadă ce înseamnă o luptă, Richard, zise Edmund. Și ai grijă ca adversarul să fie cel ce-și găsește moartea. Noi nu ne putem lipsi de tine.

Richard dădu din cap și privi culorile care fluturau în depărtare.

– Pregătește apă și pâine pentru câteva săptămâni: azi am să încalc regulile noastre, răspunse el sec, apoi îi dădu pîteni lui Pelerin.

Zvonurile despre cavalerul care avea să lupte cu fiul ducelui se răspândiră cu repeziciune. Când, după câteva minute, Richard veni călare spre tribună și se prezentă seniorului de Morley, cu coiful sub brațul drept și cu scutul pe cel stâng, putu auzi în jurul său rumoarea generală. Gentilomul, un ins enorm, cu păr negru tuns scurt sub urechi și cu o barbă scurtă, se înclină, reze-mându-se cu brațele sale musculoase de parapetul acoperit cu o pânză cenușie, pe care era pictată stema casei de Morley. Privi chipul semeț din fața sa și mantaua neagră care acoperea tunica de zale. Apoi își îndreptă privirea spre calul negru care bătea din picior și, în cele din urmă, spre scutul care înfățișa un cap de berbec de culoare aurie, traversat de o diagonală stângă, semnul ramurilor bastarde. Un cap de berbec se vedea și pe coif.

– Țsta e? îl întrebă ducele pe crainicul de lângă el.

– Da, *messire*. Nu cunosc această stemă.

Gentilomul se întoarse spre cavaler.

– Ce casă poartă acest blazon?

– Vin din Franța, *messire*, răspunse Richard, cât îl ținu gura, pentru ca să poată fi auzit de cât mai mulți dintre cei aflați în tribună.

Morley scoase un mârâit de dezaprobare. Nu-i plăceau răspunsurile evazive.

– Cum te cheamă?

Richard rânji și-și arată scutul.

– Tata m-a repudiat. Nu port numele lui. Prietenii îmi spun *Le Hardi*.

– În slujba cărui senior ești? stăruiești gentilomul.

– Slujesc casa Longuy-Rohan, răspunse Richard, nu fără trufie.

Cine, dintre cei de față, ar fi putut să știe că Jacques de Molay provenea din această familie de nobili de țară? Cei mai mulți templieri nu știau nici ei. Seniorul de Morley se rezemă de spătarul jilțului său lat.

– Vom vedea dacă poți să confirmi porecla ce ți s-a dat. Rânduiește-te printre provocați, sub baniera roșie. Fiul meu va lupta de partea provocatorilor, sub baniera casei de Morley.

Richard dădu scurt din cap că a înțeles și-și întoarse calul.

Privi drept în față sa când trecu pe lângă șirul de jilțuri ale doamnelor. Știa că Beatrice se afla cu siguranță printre ele și nu voia să se uite cu bună-știință într-acolo. După ce cavalerii își lepădară mantalele, Richard privi cu mirare noua născocire: plăcile lor metalice sclipitoare care le acopereau în parte pieptul, brațele și picioarele. Ceilalți, la rândul lor, priviră tunică simplă de zale a lui Richard, care nu-i cobora cavalerului mai jos de genunchi. Cavalerul care se afla lângă el, pe un cal sur, îl îmbrânci.

– Nici mâine n-ai să porți altceva decât o tunică de zale de modă veche? îl întrebă el, punându-și mânușa de fier la gură, ca să acopere tumultul.

Richard se aplecă spre el, ca să se poată face înțeles, dar își ținu mâna pe dârlogi, căci Pelerin presimțise lupta și abia mai putea fi ținut în frâu.

– Un cavaler are nevoie în luptă numai de trei lucruri, îi ripostă el celuilalt în gura mare. Trebuie să fie sprinten în apărare, iute în șă și în permanență gata de atac.

Între cele două grupuri de călăreți, care se aliniaseră acum față în față, fusese întinsă o frânghie groasă. Richard își îndesă coiful pe cap.

Seniorul de Morley se sculase în picioare și cuprinse cu privirea câmpul.

– Dați-i drumul! strigă el, și atunci frânghia fu tăiată.

Richard reacționează cu iuțea fulgerului. Fu printre cei dintâi care se repezără să-și încrucișeze spadele, în atac, cu cele ale adversarilor lor. În clipa următoare, lupta se declanșă cu violență. Larma era asurzitoare. Sute de spectatori, care înconjurau câmpul, țipau și chiuiau cât îi ținea gura.

– A Morley! A Morley! auzi Richard la stânga și la dreapta sa, unde fiii seniorului își înălțau strigătele de luptă.

– Sfântul Mihail! Sfântul Gheorghe! fură strigătele din față și din spatele său, și atunci Richard se întrebă dacă și sfinții aveau să-și tragă săbiile din teacă, pentru a lupta între ei.

Richard zâmbi în spatele vizierei de fier a coifului său, în timp ce se făcea că luptă, așteptând ca adversarul său să uite să se acopere. Voia să se bucure de această zi.

În tribună, Beatrice se zvârcolea pe banca ei de lemn. Richard nu se uitase înspre acea parte a tribunei, ceea ce o dezamăgise. Privirea ei se plimbase pe coifurile bărbaților în luptă și, oricât încerca biata fată să se abțină, ochii ei se opreau mereu pe coiful cu cap de berbec. Admira atacurile năprasnice și neînfricate ale lui Richard și își freca mâinile, răsucindu-și-le, ori de câte ori acesta primea câte o lovitură. Apoi ofta din nou ușurată când Richard se repezea iarăși în grupul de luptători învălmășiți, și râdea cu poftă când francezul doboră pe cineva de pe cal.

Nu mai trecu mult, și Beatrice nu mai dădu nicio atenție anevoioaselor strădanii ale logodnicului ei, Will de Scarborough, care lupta alături de frații Morley. Când

adversarii câștigau teren, Beatrice chiuia la fel de tare ca atunci când frații ei îi respingeau. Cu obrații încinși de atâta agitație, Beatrice se întorcea în fiecare clipă spre maică-sa, spre soră-sa și spre celelalte doamne. Cu mâna ei albă îl arăta pe cavalerul negru.

– Ai văzut cum a sărit sir Robert în ajutorul celui încolțit de patru dintre ai noștri?

După câțva timp exclamă:

– Geoffrey se amuză regește! Gonește pe câmp ca o furtună!

Pe la ceasul la care soarele se pregătea să coboare spre apus, rândurile se subțiaseră la mai puțin de jumătate. Cei mai mulți luptători erau sfârșiți de oboseală; brațele le atârnavă ca de plumb sub greutatea armelor. Timothy, fratele mai mic al lui Geoffrey, părăsise terenul, având un braț frânt, ca urmare a scurtei, dar violentei sale ciocniri cu Richard. Beatrice se prinse cu ambele mâini de parapet. Ochii o dureau din pricina neîntreruptei încordări cu care urmărise încăierările cu sorții de izbândă veșnic în schimbare: de mult nu se mai putea prezice care dintre părți avea șanse să câștige sau să piardă.

Un braț cu mânecă neagră fu ridicat. Spada coborî cu o putere formidabilă pe un coif cu un formidabil cap de balaur, și nimici stema. Metalul căzu de pe cap și se rostogoli pe pământul nivelat de călcături. Beatrice bătu din palme.

– Ai înnebunit, fata mea? Țasta e Will al tău!

Mama lui Beatrice fusese cea care o muștrase.

Vlăstarul casei Scarborough, care rezistase cu încăpățănare, dar fără strălucire, își clătină capul amețit și lăsă să-i cadă spada din mână. Nu era decât ușor rănit, deoarece Richard își calculase cu cea mai mare precizie lovitura de grație. Totuși, fusese de ajuns ca să-l excludă din turnirul din ziua următoare. Încă de la început, Richard își ațintise privirea asupra gentilomului obez: un singur adversar în turnir îi era mai mult decât suficient. Râsul

înfundat de sub coif avea un ton de satisfacție. Richard își întoarse calul, și atunci râsul i se stinse pe buze: cavalerul se afla față în față cu Geoffrey de Morley, care îi bara drumul.

– Ai mai adăugat un motiv de vrajbă între noi, cavaliere, exclamă Geoffrey, ridicându-și spada.

Spre mirarea lui Geoffrey, Richard nu încercă să se apere. Dimpotrivă: își vârî spada în teacă și își scoase coiful de fier de pe cap. Părul îi era ud de sudoare.

– Nu vreau să mă lupt acum cu dumneata, *messire*; ne întâlnim mâine, zise el.

Geoffrey scupă pe jos la picioarele lui Richard.

– Lașule! exclamă el.

– Folosești cu prea mult curaj acest cuvânt, îl preveni Richard.

Seniorul de Morley, care se sculase din jilțul său din tribună, nu putuse alege o clipă mai potrivită pentru a ridica mâna, ca să anunțe sfârșitul turnirului. Heralzii aveau să se achite acum de anevoioasa lor sarcină, de a înșira faptele de arme și de a vesti corecta desfășurare a luptei.

Cavalerii se retraseră încet spre castel, cu Geoffrey în frunte și cu baniera casei Morley purtată cu semeție înaintea lor de către stegarii părinților lui. În spatele lor, pe pământul îmbibat cu sânge, zăceau, gemând, răniții.

„O see ye not yon narrow road,
So thick beset wi' thorns and briers?
That is the Path of Righteousness
Though after it but few inquires.“¹

Anonim,
*Thomas the Rhymer*²

În timp ce Richard, nu mult după aceea, îl îngrijea pe Pelerin în grajdurile castelului, un slujitor îl bătu pe umăr. Richard se întoarse și-și îndreptă spinarea obosită.

– *Messire*, stăpânul meu dorește să știe de ce nu luați parte la cină, în sala mare.

– După cum vezi, îmi îngrijesc calul, răspunse Richard scurt, căci Morley știa, desigur, că el, Richard, era singur, că nu avea un scutier, care să se ocupe de cal, așa că-și văzu de treabă. Spune-i asta stăpânului tău, zise el, fără să se mai întoarcă a doua oară. Mai bine o strachină de legume, servită cu dragoste, decât un bou gras, servit cu ură.

Slujitorul își luă tălpășița, pentru a reveni după câteva minute, însoțit de altul.

– Domnița Beatrice vă oferă grăjdarul propriului ei cal.

---

¹ „O, nu vezi tu îngustul drum,/Ce-i plin de spini și mărăcini ?/
E al dreptății colnicel,/De care-ntreabă doar puțini“ (engl. v.).

² *Thomas Trubadurul*.

– N-ar fi trebuit să facă asta, zise Richard; dar nu mai avea importanță, deoarece se lăsase întunericul și, pe de altă parte, văzuse destul din această aripă a castelului.

– Stăpânul meu vă urează bun-venit și vă roagă să poftiți ca prieten în sala mare și să luați parte la cină, stăruie slujitorul.

– Spune-i că-i accept invitația și că-i mulțumesc, răspunse Richard.

Îl bătu pe Pelerin pe crupă și se duse la puțul aflat în mijlocul curții interioare. Fu pentru el o adevărată desfătare când simți cum i se revarsă apa rece pe obraz și pe torsul gol. Își puse o cămașă curată și intră în sala mare, care era plină de iz greu de vin, precum și de miros și fum de carne de oaie și de vită la frigare. Pe estrada menestrelilor se afla un taraf de lăutari; crâmpeie de cântece și de muzică instrumentală se amestecau cu freamătul intens din sala ticsită, unde domnea o atmosferă de veselie și de nepăsare, care îl făcu pe Richard să-și amintească de seara de la Castelul Porchester. Pășii pe pardoseala pe care fuseseră presărate cu puțin înaintea paie proaspete și petale frumos mirositoare, și se opri în fața gazdei sale.

– A! Ai venit... zise Morley, bine dispus, aruncând nonșalant peste umăr un os. Doi câini se repeziră numaidecât, pe viață și pe moarte, asupra ciolanului.

– Aveți oaspeți voioși aici, *beau sire*, zise Richard.

– Îmi aleg întotdeauna cu grijă oaspeții. Numai prietenilor le dau voie să-mi calce pragul. Nu primesc niciodată oameni pe care îi detest, ca să nu mai vorbim de dușmani... făcu în aer un gest menit să arate că nu vorbește de cineva anume, ...pe care unii ar putea avea motive să-i agreeze. Tăcu vreo câteva clipe și bău o înghițitură de vin. Hotărât lucru: ducele nu era un diplomat. Fiul meu e cu totul altfel: lui se pare că-i

face plăcere să-i invite pe cei pe care nu-i poate suferi. Bătându-l pe umăr pe Geoffrey, care stătea la masă lângă el, pufni într-un hohot de râs atât de zgomotos, încât toate celelalte voci dispărură în neant. Lady Morley, care stătea la masă tot lângă el, dar în partea cealaltă, privi cu plăcere scena, dar în tăcere. Personal, nu nutresc nicio dorință de răzbunare împotriva dumatăle. Las pe seama capetelor voastre înfierbântate să se certe cu privire la asemenea mofturi, cum este de pildă un sărut tainic, furat în pădure.

Seniorul de Morley aruncă spre fiica sa o privire cu niște ochi care sclipeau de încântare. Beatrice, care stătea la masă între Geoffrey și Will Scarborough, se îmbujorase la față încă din clipa intrării lui Richard în sală, dar când auzi cele spuse de tatăl ei, roșeața obrazilor ei deveni și mai intensă.

– Dar nu m-a sărutat! șopti ea, cu ochii lăsați în jos.

– Dar nu m-a sărutat! repetă, mugind gentilomul. Fetițo, cine te crede? Și eu aș fi făcut același lucru dacă aș fi fost în locul lui! Își îndreptă din nou privirea înspre Richard și zise: Dacă n-a fost mai mult decât atât între dumneata și fiica mea, nu înțeleg de ce ai ales o moarte prematură, cavaliere. De ce trebuie să pui în joc o miză atât de mare?

– Fiul dumneavoastră m-a învinuit de viol și m-a numit „laș“, *messire*. Nu onoarea fiicei dumneavoastră a fost pângărită, ci numele meu, pe care am să-l apăr până la capăt.

Morley își încreți sprâncenele, privindu-l pe tânărul de neam nobil de lângă el, apoi îi făcu semn unui slujitor să elibereze pentru cavaler un loc la colțul mesei puse perpendicular pe cea la care stăteau el și rudele sale apropiate.

– În cazul acesta, concluzionă seniorul de Morley, cred că intențiile dumitale sunt onorabile.

– Eu nu, zise Geoffrey, încruntat.

– Nici eu, se băgă numaidecât în vorbă Will de Scarborough. Will era foarte palid la față și părea fără chef. I se vedea foarte clar cucuiul din creștet. Beatrice îi aruncă fratelui ei o privire ucigătoare, apoi se întoarse spre logodnicul ei, luă din strachina lui neatinsă o halcă mare de carne și începu să mănânce din ea, cu îmbucături mici. Richard zâmbi, se întoarse spre ea și făcu o plecăciune.

– Țin să vă exprim recunoștința mea, *madame*, pentru că ați avut bunătatea să-mi oferiți serviciile grăjdărilor dumneavoastră, zise el.

Când își ridică privirea și și-o îndreptă în sfârșit drept în ochii ei, i se păru că în jurul său totul se încetoșează, că întreaga sală dispare în negură, împreună cu toți cei de față, și că nu rămâne acolo decât ea, care îl privea cu ochii ei mari și albaștri.

Richard se așează în mare grabă, dar numaidecât privirea îi lunecă din nou spre ea, căutând-o involuntar pe a ei.

Will de Scarborough sări în picioare, ca ars, răsturnându-și scaunul, și se clătină în mod primejdios, înainte de a se fi putut sprijini de masă.

– Vă rog a-mi îngădui să mă retrag, zise el, tremurând de mânie înăbușită.

Morley îi făcu semn cu mâna că n-are nimic împotriva și, după ce tânărul gentilom, sprijinit de scutier, ieși din sală, zise:

– Cavaliere, mă tem că l-ai atins rău la coarda sensibilă. Drept răspuns, Richard făcu un gest nonșalant.

Morley se rezemă cu coatele de masă și-și lipi două degete unul de altul, în timp ce îndrepta spre cavalier o privire plină de foc.

– Îmi place felul dumitale de a lupta, zise el deodată. Ia spune-mi: toți cavalerii francezi sunt spadasi atât de străluciți?

Richard zâmbi. Se hotărâse să poarte echipamentul negru, pentru că îl purtase în clipa în care frații Morley dăduseră peste el în pădure, și-și propusese să nu le spună alte minciuni, decât cele strict necesare pentru a nu stârni bănuieli.

– Nu m-am dat niciodată înapoi când a fost vorba să mă măsoar cu niște adversari, chiar dacă raportul ar fi fost de unu la trei. Trebuie să-mi apăr reputația, zise el, ca și cum ar fi exprimat ceva de la sine înțelese.

– Firește, *Le Hardi*, mormăi Morley, rânjind. Ți-a făcut plăcere azi turnirul?

– Da, până în adâncul sufletului, răspunse el, foarte sincer.

– Am o veste bună pentru dumneata: ai fost clasificat al doilea, după fiul meu cel mare, care a întrunit cele mai multe puncte.

Richard își ridică înspre Geoffrey cupa.

– Felicitările mele, zise el.

– Premiul pentru comportarea dumitale curajoasă și cavaleriească de pe teren, zise în continuare Morley, este această brățară de aur.

Puse pe masă în fața cavalerului prețiosul dar: era o brățară de aur masiv, bătută cu pietre semiprețioase; un giuvaier de o frumusețe masculină primitivă.

Dar lui Richard Templul îi interzicea să primească daruri.

– Nu, *messire*, nu de asta am venit încoace. Nu pot să accept acest dar. Dați-i-l lui Scarborough: îi sunt dator scuze. Nu-mi stă în obicei să jignesc. Dacă l-am jignit totuși prin întâlnirea mea întâmplătoare cu

fiica dumneavoastră, ceea ce a dus la o neînțelegere, regret sincer.

Morley fu mirat. Luă brățara și o azvârli în sus. După ce o prinse în mâna lui lată și păroasă, o privi și apoi o puse, cu o bufnitură puternică, pe masă, în fața lui Beatrice.

– S-o folosim pentru împăcare, zise el.

Beatrice nici nu se învrednici să se uite la aurul sclipitor. Un zâmbet plin de duioșie îi lumina chipul, iar ochii îi rămăseseră ațintiți asupra cavalerului, care nici nu băgă de seamă caldă ei atenție și care zise:

– Ceea ce nu înseamnă că eu însumi mă las jignit. N-am să-i cedez fiului dumneavoastră izbânda, *messire*.

– Vom vedea asta mâine, zise Morley.

– Nu prea cred că ai șanse, mormăi fiul său.

Morley își măsură încă o dată musafirul.

– Ce păcat! zise el, vorbind ca pentru sine. Doi spadasini atât de pricepuți! Dumneata îți cauți moartea sau vrei să ucizi?

– Niciuna, nici alta, *messire*. Pe cuvântul meu de onoare.

Sprâncenele negre stufoase se ridicară a mirare.

– Nu vrei să revii asupra hotărârii dumitale?

Se vedea cât colo că nu mai era sigur de izbânda fiului său. Mândria îl împiedica însă să-i prezinte pe șleau scuze cavalerului, pentru ardoarea vlăstarului familiei Morley, și să-i ceară să se declare mulțumit cu trântirea de pe cal, drept rezultat al turnirului. În aceeași clipă, Geoffrey se sculă brusc în picioare.

– Conflictul nostru nu va lua sfârșit decât prin moarte! Asta e nu numai dorința mea, dar și a lui! Nu-i oferi șansa să bată în retragere în ultimul moment, tată! Vreau să mi se dea satisfacție!

Involuntar, se sculă în picioare și Richard, mai calm și mai demn decât celălalt.

— Asta a fost într-adevăr dorința lui. Și vă asigur că eu nu revin niciodată asupra hotărârilor mele, *messire*.

Îi vorbise tatălui, dar privindu-l drept în ochi pe fiu. Apoi luă din nou loc pe scaun. Lady Morley, care nu se amestecase în convorbire, găsi că tăcerea care domnea în sală e foarte neplăcută, așa încât îi chemă pe menestreli, și sala se umplu imediat de sunetul muzicii. Apoi lady Morley se întoarse spre Richard.

— Spune-mi, cavalerie, zise ea, amabilă, ce te-a adus încoace, atât de departe de patria dumitale?

Îi vorbise în franțuzește, iar Richard îi zâmbi recunoscător, pentru că distinsa doamnă folosisese pretinsa lui limbă maternă. Richard nu-i răspunse pe loc, ci își puse mai întâi cupa pe masă.

— Eu m-am născut în ziua Sfântului Justin, începu el, vorbind lent și, asemenea acestui mucenic, sunt în căutarea Adevărului, pe care nădăjduiesc să-l găsesc undeva, pe poteca Dreptății, adormit în brațele maicii sale Justiția. Căutarea m-a adus încoace.

Apoi, din politețe, își repetă spusele pe englezește. Metafora lui era în deplină concordanță cu ideile cavalerismului curtenesc. Măine, își zise el, vor înțelege ei ce voise el să spună vorbind astfel; mâine, când li se va alătura în libertate fraților săi. Și poate că vor învăța ceva din asta.

— De ce ești îmbrăcat în negru, cavalerie?

Alice, cealaltă fiică, fusese cea care nu-și mai putuse stăpâni curiozitatea. Întrebarea era inevitabilă; Richard era pregătit s-o audă. Își întinse brațul stâng și-și netezi cu mâna dreaptă mâneca de lână. Ochii lui urmăreau mișcarea, ca și cum ar fi fost îngândurat. Niciunul dintre cei din sală nu bănuia că se juca pur și simplu cu ei,

ca să-i atragă pe toți pe câmpul turnirului, a doua zi, când avea să pășească pe terenul de luptă, pentru a se duela cu Geoffrey. Își dădu seama că vocile din sală amuțiseră și că discuția era urmărită de toți cei de față, inclusiv de slujitori.

— Negrul, zise el, cu voce lină, este culoarea monahilor și a morții. Făcu o mică pauză, pentru ca apoi să continue: Sunt unii care jură să nu se mai bărbierească, să nu se mai tundă, să nu se mai spele și să nu-și mai schimbe rufe, până ce nu vor fi îndeplinit o anumită sarcină. Și hoinăresc așa, ca niște sperietori de păsări. Cineva râse. Râsul încetă însă atunci când Richard își ridică brusc capul și o privi pe Alice drept în ochi. Negrul, repetă el, acum mai tare, este culoarea pe care am jurat s-o port, pentru că inima îmi e cernită. Și am s-o port până ce am să-mi îndeplinesc sarcina.

— Dar de ce ți-e inima cernită, cavaliere? întrebă lady Morley, oarecum înduioșată de tristețea din glasul lui.

— Pentru că ceea ce am iubit mai mult ca orice pe lume a fost călcat în picioare, a fost nimicit, în timp ce eu, cu mâinile încătușate, am fost silit să văd, să privesc, mut de neputință și de dezgust. Spunând acestea, mă gândesc, cu durere în suflet, la casa în care am copilărit și la cei care m-au crescut și care m-au iubit.

Scuipase cuvintele brusc, cu venin. Ideea de a fi găzduit sub acoperișul omului ale cărui mâini erau mânjite de sângele fraților săi, de a împărți pâine și carne cu cel ale cărui cuvinte îl trimiseseră pe John de Braose la spânzurătoare i se păru cam prea mult. Fu nevoit să facă mari eforturi ca să se stăpânească: nu sosise încă timpul ca să lovească, dorința lui de răzbunare trebuia să mai aștepte, mocnind în fundul sufletului său.

Alice își lăsă ochii în jos. Crezu că Richard vorbește despre familia lui.

– Îmi pare rău; n-ar fi trebuit să întreb, zise ea.

Spre mirarea ei, Richard începu să râdă.

– Nu-ți irosi mila pe mine: cuvântul acesta, el singur, îmi repugnă. Pot să te asigur că e nevoie de mult mai mult ca să cad în genunchi.

Își mai turnă vin în cupă și o ridică spre seniorul de Morley și spre fiul acestuia. Gentilomul făcu același lucru, închinând pentru oaspetele său.

– Ești un om deosebit, zise el. Beau în cinstea turnirului de mâine. Abia îl aștept.

Un zâmbet de satisfacție apăru pe chipul lui Richard.

„Saddled and bridled and booted rade he;
A plume in his helmet, a sword at his
knee;
But toom cam' his saddle a bluidy to see;
O hame cam his gude horse, but never
cam'he!“¹

Anonim,
Bonny George Campbell

După ce se lăsase noaptea deasupra Castelului Houghton-le-Moor și după ce mesele și canapelele fuseseră îndepărtate din sală, fură împrăștiate pe lespezile pardoselii paie proaspete, ca să le slujească oaspeților drept culcuș. Richard se trânti pe paie și își întinse mădulele. Viața avea totuși ceasurile ei scurte de plăcere. Lui Richard, starea sufletească nu i se schimbese niciodată atât de deplin și de repede ca în această zi memorabilă. Fu nevoit să admită că de fapt se amuzase de minune și că astfel uitase chiar, din când în când, de ce venise aici. Când își pipăi fața, își simți pielea tăbăcită, ceea ce avea, probabil, legătură cu marea cantitate de vin pe care o consumase, deși era încă lucid. Privi singura făclie care ardea lângă intrare,

---

¹ „Cu șa, cu dârlogi, cu-ncălțări călări;/Cu pană la coif și cu spadă porni;/Dar șaua în sânge și goală sosi;/Vai, calul se-ntoarse, dar el nu veni“ (engl. v.).

și ațipi. După nicio jumătate de ceas, se trezi în urma unei zgâlțâieli, și descoperi că privește dinții lui sir Robert, cel care îl ajutase în timpul încăierării.

– Pe toți sfinții! Dormi foarte ușor! mormăi cavalerul. Richard râse încetișor.

– Aș fi preferat să dorm pe culoar, dar dintr-un anumit motiv, culoarul nu se potrivea cu statutul meu. Aici e mare înghesuială.

Sir Robert dădu din cap pe întuneric.

– Nici eu nu sunt obișnuit să dorm cu asemenea oameni.

Richard privi țintă câțva timp tavanul de lemn. Oftă și se întoarse din nou.

– Am nevoie de aer curat. Vrei să facem împreună o plimbare? îi șopti el lui sir Robert.

– Ești nebun? Lui Morley n-are să-i placă să ne vadă că bântuim prin castel în toiul nopții ca strigoii.

Dar Richard stăruie. Prefera să fie prins în tovărășia unui om hâtru, decât singur.

– Nu mai pot să dorm. După discuția aceea afurisită cu Morley, zise el, și se sculă în picioare.

– Ești nervos. Din pricina duelului de mâine?

– Nu, defel.

Cu băgare de seamă, fără a face nici cel mai mic zgomot, Richard își legă cureaua la brâu și se încredință că pumnalul este la locul lui. Sir Robert hotărî că i se poate alătura fără ezitare lui Richard, fie chiar și numai din curiozitate. Se îndreptară amândoi spre celălalt capăt al sălii, fără să-i trezească pe ceilalți oaspeți și ieșiră printr-o ușă care dădea într-o curte interioară.

– După cum vorbești despre Morley, se pare că nu-l cunoști, încercă sir Robert să deschidă vorba.

– Știu prea puține lucruri despre el, răspunse Richard.

– E un om simpatic, atât timp cât nu-i stai în drum. I-ai făcut o impresie bună. Poate că nu ți-a spus asta pe

șleau când ți-a vorbit, dar cuvintele pe care le-a folosit au fost destul de clare pentru un cunoscător.

– A fost nevoit să-și amâne măgulirea pe mâine, fu răspunsul rece al lui Richard.

– Ce tot vorbești? zise sir Robert. Geoffrey are să-și mai holbeze ochii de mirare. Am văzut azi cu toții cum stau lucrurile. S-a trișat la numărătoarea punctelor. Tu aveai cu mult mai multe decât el. Nu e de mirare că n-ai vrut să accepți premiul al doilea: ar fi fost o jignire.

Richard lăsă baltă discuția. Se rezemă de zid și privi țință cerul presărat cu stele.

– Ce relații ai cu Morley? întrebă el deodată.

– Sunt proprietarul unei mici moșii la nord de a lui, dar în mod obișnuit nu mă prea sinchiesc de el și nici el nu se sinchisește de mine. Eu îmi văd de treaba mea, și el de a lui. Asta ne convine cât se poate de bine amândurora. Și, după o pauză, îndreptându-și peste umăr un deget înspre ferestrele turnurilor castelului, adăugă: Feciorii lui sunt aroganți. Eu sunt un cavaler de rând, poți să mă numești chiar țărănoi sau golan, dar ai să găsești totuși oricând în mine un om drept. Și îți spun verde că fiii lui Morley nu-mi plac.

– Nici mie.

– Și trebuie să te avertizez, mai zise sir Robert. Mâine trebuie să te bați în duel cu Geoffrey, și ai de gând să-l învingi, dacă nu mă înșel, în modul cel mai elegant, adică respectând regulile. Dar să știi un lucru: el nu procedează la fel. Și-a pregătit câteva trucuri murdare.

– Mă așteptam la asta, zise Richard. Dar am și eu câteva. Ale mele nu sunt murdare, ce-i drept, dar Geoffrey are să le găsească extrem de eficiente.

– Știai că s-au făcut rămășaguri cu privire la câștigătorul de mâine?

– Nu-ți risipi banii. Pe cine ai pus rămășag ? întrebă Richard, aproape indiferent.

– Pe tine. Dar cei mai mulți au pariat pe Geoffrey. Suma pe care au pus-o la bătaie este de vreo ...

– Ce-a fost asta ? întrebă Richard deodată, ridicându-și mâna, ca să-l împiedice pe celălalt să vorbească. Rămaseră câteva secunde tăcuți unul lângă altul. Parcă ar fi gemut cineva, șopti Richard.

– Poate unul dintre cavalerii răniți azi, răspunse sir Robert.

– Se obișnuiește ca răniții să fie îngrijiți în temnițele castelului ?

– Temnițe ? repetă vocea consternată a vecinului lui Morley. Richard îi făcu semn să se apropie și îi arătă un gol în zidul gros, la o palmă deasupra solului: evident o ventilație care ducea spre o celulă subterană.

– O fi vreun braconier, zise sir Robert, ridicând din umeri.

– Atunci se pare că nu se simte prea bine acolo. Celălalt îl privi neîncredător. Ascultă și tu. Bietul om și-a trezit desigur din somn tovarășii de detenție.

Cavalerul se lăsă în genunchi și își lipi urechea de gaura din zidul de piatră.

– Pe moaștele tuturor sfinților ! Ai dreptate !

Sir Robert era mut de mirare. Avea și el un mic castel nobiliar, înconjurat de un zid fortificat, și cu o singură celulă în adâncul clădirii, celulă în care închi-dea din când în când câte un om învinuit de furt sau de braconaj. Puternicul său vecin părea să dispună de numeroase astfel de celule, dar el însuși nu știuse nimic de asta până atunci.

– Nu de mult a pus să fie spânzurat un om la Richmond. L-a acuzat de încălcarea ilegală a terenului său, de braconaj, de tâlhărie, de câte și mai câte, povesti sir Robert. Bietul om n-a avut nicio șansă, nici măcar

n-a fost lăsat să se apere. Capul lui se mai află încă deasupra podului mobil, înfipt într-o lance. Nu l-ai văzut când ai intrat?

Richard dădu scurt din cap că da. Îl recunoscuse cu greu pe Braose, deoarece capul pe care seniorul de Morley îl cocoțase acolo, ca pildă menită să înfricoșeze, era într-un avansat stadiu de descompunere.

Stând lipiți de gura de aerisire, Richard și sir Robert putură desluși acum voci, dar nu reușiră să înțeleagă cuvintele rostite. Richard merse încet de-a lungul zidului, cu sir Robert după el.

– Putem intra pe aici?

– Putem, dar pe aici ajungem în încăperile slujitorilor și în bucătării.

Richard încercă o altă ușă.

La ora la care își încheiaseră plimbarea nocturnă și se întoarseră în sala arhiplină, Richard avea o imagine destul de completă a alcătuirii interioare a castelului, dar și o inimă care îi zvâcnea violent, deoarece curajosul cavaler fusese cât p-aci să se izbească nas în nas cu una dintre santinelele Castelului Morley.

În tot restul nopții, Richard dormi buștean. În zori, luă în grabă o gustare frugală, înainte de a ieși ca să facă un scurt tur călare, pentru a-și încălzi calul odihnit și a privi festivitățile din satul de lângă castel.

După ce dădu o raită, descălecă și se amestecă printre țăranii și șerbii care întrețineau pământurile familiei Morley, delectându-se cu muzica lăutarilor. Stătu timp îndelungat pe loc, ca să privească un urs, care, cu pași greoi, juca după o melodie cântată la ceteră, cimpoi și tobă. Lângă urs era o femeie, care, balansându-se pe niște urcioare de piatră, executa un fel de dans, mișcându-și șoldurile în ritmul unei melodii excitante.

Richard stătea de mult timp acolo, când unul dintre lăutari îi făcu un semn discret. Richard îl urmă pe lăutar

după coviltirul de lemn și se sui în carul care se clătina. Lăutarul trase perdeaua după el, și apoi amândoi își strânseră cordial mâna. Pe Richard îl costase mult timp și multă osteneală ca să poată pătrunde în această mică lume închisă a nomazilor, dar, cu obișnuita sa perseverență și încăpățănare, izbutise în cele din urmă să-i câștige de partea sa. Erau de mare importanță pentru el: călătoreau mult, știau multe și aduceau vești pe care le culegeau din toată țara. Nici Biserica, nici stăpânirea nu-i puteau ține sub control pe acești oameni independenți, și tocmai de asemenea oameni avea nevoie Richard. Regele Filip, cu ajutorul mitei, izbutise cândva să-i folosească pe nomazi, ca să răspândească în lume zvonurile acuzatoare privitoare la templieri, iar Richard, în acest unic caz, îi urmase pilda. Punea mare preț pe prietenia lor și îi plătea cu dărnicie, pentru că erau săraci lipiți.

Richard se așeză pe jos, pe scândurile carului.

– Cum o mai duceți? se informă el, dar era o întrebare pur formală, convențională.

– Ca întotdeauna, răspunse lăutarul, îmbufnat, apoi adăugă:

Noi cântăm și hoinărim,
Câtă vreme nu murim.
Pâinea noastră, cum se știe,
E nevoi și sărăcie.

– Nostim, zâmbi Richard, dar voi vă pricepeți să faceți și lucruri mult mai bune decât asemenea poezioare.

– Femeia a născut un copil mort. Netoatele astea de muieri nu mai conținesc să toarne plozi.

– Păi n-ai pus și dumneata umărul?

– Copilul ăla n-a fost al meu, fir-ar să fie! mormăi lăutarul. Într-o zi, punem noi carul la marginea drumului,

ca să facem loc unui gentilom și suitei lui. O vede că stă lângă mine pe capră, o arată și, până să prindem de veste, au și înhățat-o pedestrașii gentilomului. Pot să mai și fiu mulțumit că am regăsit-o după o lună, dar siluită și însărcinată. Așa merge treaba întotdeauna, când dau ăștia de o femeie frumoasă. Ce porc! Noroc că țâncul s-a născut mort: o gură mai puțin de hrănit.

– Nu cumva chiar dumneata ai? ... întrebă Richard, ducându-și mâna la gât.

– Doamne ferește! Am eu mutră de ucigaș de copii? Tot ce pot să-ți spun este că n-a trăit, altminteri aș mai fi căzut în ispită? Își luă scripca. Am compus un cântec despre porcul ăla.

Richard n-avea chef să audă textul, care era, fără îndoială, vulgar. Scoase la iveală de sub manta un urcior și i-l dădu lăutarului, al cărui chip se luminează.

– Vin, zise el, încântat. Viața n-ar merita să fie trăită dacă n-ai putea să te cherchelești din când în când.

– N-am destul vin ca să te îmbeți, îi zise Richard.

În acea clipă fu trasă deoparte perdeaua, și în car se sui Edmund the Lion, care îi strânse prietenește lăutarului mâna, fără ca acesta să-și ia urciorul de la gură.

– Deocamdată totul este în regulă, îi zise Richard camaradului său; apoi îi dădu lui Edmund o serie de instrucțiuni și desenă un plan sumar pe nisipul de pe scândurile carului. Dă-mi de veste de îndată ce sunteți toți în siguranță, zise el în încheiere, și vâri o monedă în palma lăutarului.

Se întoarse tocmai la timp ca să-și pună pe el tunica de zale și să se înfățișeze nerăbdătorilor spectatori din tribuna turnirului.

Înainte de a-l vedea pe Richard, Geoffrey primi fularul de mătase de la maică-sa, care dădu scurt din cap. Geoffrey avea să poarte culorile ei în timpul turnirului. Dar trușul fiu al soților Morley nu fu mulțumit cu atâta. Își

aduse calul cu un pas mai aproape și făcu un gest de nerăbdare cu mâna.

– Am să-ți apăr onoarea, surioară. La urma urmei, de aici a pornit totul. Beatrice se supuse dorinței fratelui ei, dar îi încredință cu atât de evidentă lipsă de entuziasm baptista, încât Richard nu se putu abține să nu zâmbească. Geoffrey îndreptă spre el o privire triumfătoare.

– Onoarea cărei doamne ai s-o aperi acum? mormăi el.

– *Messire*, răspunse glacial Richard, n-am să lupt decât pentru slava unei singure doamne. Își făcu o cruce și-și îndreptă ochii spre cerul albastru. Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mă încredințez Ție.

Geoffrey fu dezamăgit. Gluma sa lipsită de gust fusese parată de celălalt cu o demnitate care îl făcuse pe el, pe Geoffrey, aproape de râsul spectatorilor, așa încât o nouă înfrângere morală se adăugase acum la cea pe care fusese nevoit s-o încaseze în ajun. Cu una prea mult, căci în primul joc învinsese cu o cruzime vecină cu grosolănia. Nădușind și gâfâind, având încă pe mâneci spuma ieșită din botul calului său, luă loc în tribună, ca să vadă lupta dintre Richard și un cavaler pe nume Conan the Red¹, a cărui poreclă era justificată de o respectabilă claie de păr roșu, acum ascunsă sub coif.

– Băgați de seamă, zise Thimoty, fratele mai mic al lui Geoffrey, arătându-l pe cavalerul de pe calul negru, îl lasă pe adversar să atace de trei ori, fără să lovească sau să riposteze, înainte de a trece el însuși la atac. Așa a făcut în primul său joc, și așa face și acum.

– Ciudat. N-am mai văzut încă niciodată tactica asta.

Nu era o tactică. Morley nu știa că regulile severe ale Templului le impunea cavalerilor templieri obligația ca,

---

¹ Conan cel Roșu (engl.).

într-un duel, să înfrunte întotdeauna trei atacuri ale adversarului înainte de a ataca ei înșiși.

– Nu prea văd ce rost are, își dădu cu părerea Geoffrey.

– Nici nu trebuie. Uită-te bine și profită imediat de situație.

– Am să-l fac să muște nisipul dinaintea picioarelor sale!

Lancea lui Richard se frânse cu un trosnet înfiorător când se izbi de scutul lui Conan the Red. Richard se aruncase cu toată greutatea și puterea lui Pelerin în acest atac, încât ciocnirea îl azvârli de pe cal pe trupeșul cavalier cu părul roșu. Morley dădu admirativ din cap: Un om de dimensiunile lui Conan the Red nu era prea ușor de aruncat de pe șa. Lupta cu spadele, care urmă după aceea, fu bineînțeles în avantajul lui Richard: cavalerul mai greu și mai vârstnic decât Richard nu putu rezista loviturilor fulgerătoare ale francezului. Privirea celor trei Morley era ațintită spre cei doi luptători. Deodată, tatăl se întoarse spre fiu.

– Uite cum i se înmoaie brațul stâng. Își lasă din când în când scutul în jos, ca și cum greutatea acestuia l-ar obosi peste măsură. Asta e breșa din apărarea lui, fiule; asta e punctul lui slab, pe care poți să-l speculezi. Richard își dădea seama, plin de amărăciune, că-și sacrifică astfel acoperirea, dar n-avea încotro: rana pe care i-o pricinuise Gilbert de Mansurah nu i se vindecase de atunci cu totul, încât mușchii brațului său stâng, nu prea rău vătămat, ce-i drept, nu puteau suporta o încordare intensă de durată. Era deci nevoit să se deprindă cu gândul că va trebui să îndure acest betesug toată viața. Centrul de greutate al apărării sale trebuia căutat acum în garda spadei sale.

Spectatorii chiuiră zgomotos atunci când, în cele din urmă, Conan the Red, ca semn că se predă, își îndoi un genunchi și își oferî spada. Richard își scoase coiful și

dădu scurt din cap, mulțumindu-i adversarului său pentru lupta lui dreaptă, și ieși de pe teren, însoțit de exclamațiile de laudă și de admirație ale celor de față. Richard era mulțumit: totul se desfășurase potrivit planului său. Văzuse că Hubert the Boar și Amaury le Breton, îmbrăcați în culorile lui Morley, duseseră spre castel un cavaler rănit. În scurt timp aveau să intre în castel și să fie gata să le deschidă camarazilor săi porțile.

Urmă o scurtă pauză, în timpul căreia oaspeții fură tratați cu fructe uscate și cu carne rece. Richard folosi acest răgaz ca să-și maseze cu ulei brațul și umărul stâng. Era ora două când își trase peste cap tunică de zale și-și îndesă deasupra coiful cu cap de berbec.

Spectatorii erau acum mai numeroși chiar și decât cei ce urmăriseră în ajun turnirul: castelul era probabil ca și mort.

Pelerin bătea nerăbdător din picior, dornic să asculte comenzile stăpânului său. Richard se aplecă și luă scutul și lancea de lemn din mâinile scutierului ce-i fusese pus la dispoziție.

La cealaltă extremitate a terenului, Geoffrey își ținea în frâu calul năvălaș. Pământul se zgudui atunci când cei doi călăreți se repeziră în galop unul spre altul. Știind că celălalt n-are să lovească înainte de al patrulea atac, Geoffrey ochi cu cea mai mare precizie. Richard nu se urni din loc. Se roti în ultima clipă, și atunci vârful lăncii lui Geoffrey nu făcu altceva decât să-i zgârie lui Richard scutul.

Larma iscată de spectatori era asurzitoare. Richard zâmbi, știind că frații săi vor fi auzit începutul luptei și vor porni la treabă în temnițele de la Haughton-le-Moor. Își întoarse calul și și-l mână înainte, în galop strâns.

Geoffrey se repezi la el, cu un țipăt strident. Richard înaintă fără să-i pese de instabilitatea vârfului lăncii sale, dar strângând cu putere între genunchi pielea roasă a șei.

Deodată, Pelerin tresări speriat: simțise că șaua începuse să lunece spre spate. În clipa următoare, întreaga greutate a atacului căzu în mijlocul scutului.

Cum-necum, Richard izbuti să se țină în șa. Impuse calului să meargă încet cu spatele, și apoi descălecă și pipăi chinga. Se simțea clar o tăietură lângă muchea destrămată. Îl privi suspicios pe scutier, singurul pe care îl lăsase să se apropie de Pelerin. Scutierul se feri de privirea lui Richard.

Trecu o bună bucată de vreme până să-și pună în ordine calul și să poată încăleca din nou. La celălalt capăt al terenului, Geoffrey, suduind în gura mare, smulse din mâna scutierului său o lance nouă. Șiretenia lui nu izbutise. Nu-i mai rămânea decât o singură șansă, dar Richard nu-i dădu posibilitatea s-o folosească. Acum lupta era deschisă. Mulțimea îl încurajă pe Geoffrey, care era din nou gata pentru atacul următor.

Richard nu se grăbi. Ceru tacticos o lance nouă, cu toate că prima mai era încă intactă. Pelerin necheză zgomotos. După felul în care stăpânul său îl apăsa cu picioarele, simți că se apropia clipa hotărâtoare.

Ciocnirea fu cumplită: ambele lănci se sfărâmară, dar călăreții se mai țineau voinicește în șa și-și întoarseră caii, care scoteau aburi pe nări. Faptul că publicul îi ținea parte în mod evident tânărului Morley îl lăsă rece pe Richard, care execută șarjă după șarjă și mai prăpădi încă două lănci și, cu toate că avusese de trei ori prilejul de a-l azvârli de pe cal pe adversar, nu o făcu. Geoffrey, la rândul lui, deveni din ce în ce mai nerăbdător. Suduia de fiecare dată când îndrăznețele sale atacuri erau zădărnicate de scutul adversarului său sau nici nu ajungeau până acolo.

Richard nădușise. Ambiția îl făcea să tânjească după o lovitură de grație, dar fiecare minut pe care îl putea câștiga avea pentru frații săi o importanță vitală, chiar

dacă din pricina aceasta ar fi fost el însuși doborât de pe cal. Se repezi încă o dată spre Geoffrey. Într-o fracțiune de secundă văzu cum acesta îi atinge pulpa cu lancea și apoi și-o lasă în jos. Indignat, îl opri pe Pelerin atât de brusc, încât animalul se cabră, gata-gata să-l arunce pe Richard de pe șa. Apoi, Richard porni agale spre tribună și se opri în fața seniorului de Morley, unde își săltă clapa coifului.

– *Messire*, sunt nevoit să protestez ! Își duse o mână spre pulpă și-și pipăi rana, apoi, ridicând mâna ca să lase să se vadă sângele, zise în continuare: O lovitură sub centură *messire* !

Morley îi făcu semn fiului său. Acesta se apropie șovăind. Poate că se aștepta ca tatăl său să respingă protestul lui Richard.

– O lovitură neregulamentară, fiule.

– Fără să vreau : mi-a alunecat lancea din mână.

Richard îl privi neîncrezător pe tânăr. Rana în sine nu prea îl preocupa, cu toate că avea să sângereze abundant.

– Îți cer să respecti regulile ! zise Richard.

Cu aceste cuvinte, își întoarse calul, ca să-și reia poziția de luptă. Urmă o liniște mormântală, în timp ce aștepta ca Geoffrey să reînceapă turnirul. Trufașul fiu al lui Morley porni în galop spre locul său. Richard își ieșise din fire de mânie, ceea ce îl făcu să uite de orice măsură de precauție. Se năpusti furios înainte, hotărât să dea o lovitură năprasnică și să-și măture astfel de pe șa adversarul. Dar fu uimit la culme când văzu că, în timp ce se apropia, se rotește brusc spre stânga și că-și trece lancea de cealaltă parte a calului. Mănuită cu mare precizie, arma lui Richard îl atinse pe gentilom în creștetul capului. În clipa următoare, descoperi însă că el însuși mușcă nisipul și că e în capul gol.

În timp ce-și liniștea calul speriat, Richard se duse călare, foarte calm, spre scutier, și îi înmână rămășițele

lâncii frânte. Se prefăcu însă că nu vede cum că Geoffrey se ridică degrabă în picioare și că încalecă. Richard nu-și mai putu recăpăta coiful.

Mulțimea era în delir. Beatrice sări în picioare și strânse cu ambele mâini muchia parapetului.

Când Richard se întoarse, Geoffrey era călare în mijlocul terenului. Nu se pregătea să-și ia o armă nouă. Richard se încruntă, îl porni pe Pelerin și-și scoase spada din teacă.

Când fu la mijlocul drumului, își întoarse calul și porni în galop. Richard își opri calul și urmări mișcările adversarului său, întrebându-se ce va fi având acesta de gând. Geoffrey înșfăcă o lance cu vârf dublu din mâinile unei santinele și veni în plină viteză spre Richard. Acesta, în puținele secunde care îi mai rămăseseră, îi dădu pintenii lui Pelerin, în speranța ca cel puțin să dezvolte o oarecare viteză, încât să-și poată manevra calul și să-și facă loc pentru spadă. Fu o încercare zadarnică: vârful de fier îi nimeri scutul, luncă de pe suprafața netedă a acestuia și, datorită unei simple întorsături a sorții, ajunse la șirurile rupte ale zalelor tunicii sale, acolo unde Geoffrey îl rănise cu puțin înainte. Durerea destinse numai o singură clipă mușchii picioarelor lui Richard, care atunci pierdu contactul cu șaua. Spada lui descriu un arc inutil în aer, și cavalerul fu aruncat de pe cal.

Geoffrey își lăsa lancea în jos, ca să cerceteze vătămarea pe care o produsese. Un rânjete până la urechi îi apărui pe chip. Își azvârli lancea și porni cu spada scoasă din teacă spre celălalt călăreț, care se agățase de cal, cu un picior în scară și cu o mână pe chingă.

Scutul cu cap de berbec zăcea pe jos. Atunci Geoffrey începu să izbească în neștire cu spada.

— Spune-ți rugăciunea! zbieră el, triumfător.

Richard nu-și irosi răsuflarea pe cuvinte. Îi dădu drumul lui Pelerin, ieși din raza de acțiune a adversarului său, sări din nou în picioare și prinse cu mâna scara lui Geoffrey. Opintindu-se cu toate puterile, îl trase de pe cal pe gentilomul uluit. Cu un geamăt, căzură amândoi pe jos, ca un ghem de fier, care, după câteva minute, se scindă în două, gâfâind.

Geoffrey făcu vreo câțiva pași înapoi, rânji și-și izbi cu piciorul scutul căzut. Ridicându-și mâna, exclamă:

– Coiful meu pentru scutul tău!

Richard își săltă viziera coifului și privi soarele, gândindu-se la frații săi din temnițele reci ale castelului. Ah, cât ar mai fi vrut să se afle acum lângă ei! Nădușeala îi curgea gârlă pe față, cămașa de in îi era udă learcă. Tre-cuse aproape o jumătate de oră, dar nu era destul: frații lui aveau nevoie de mai mult timp.

– Bine, zise el. Coiful tău pentru scutul meu.

Când își reluară lupta, Geoffrey cosi precaut cu spada aerul, acoperindu-se prudent cu scutul. Lupta ca o mașinărie bine unsă, în ritmul mișcărilor de atac și de apărare, pe care le făcuse, ca exerciții, ani în șir. Mintea lui Richard, dimpotrivă, era goală de orice gând, departe de mișcărilor pe care le asimilase în așa măsură prin antrenament, încât acum făceau parte din trupul său, ca de la natură. În afară de o singură regulă, pe care Sfântul Bernard le-o dăduse cavalerilor templieri: „Înfrunțați-vă fără teamă vrăjmașii, socotiți-i ca pe niște oi, nimic mai mult, și aveți încredere în ajutorul Domnului.“

Niciunul dintre cei doi cavaleri nu ceda nicio palmă din teren. Geoffrey avea un braț purtător de spadă la fel de puternic ca cel al lui Richard și totodată își folosea bine scutul, parând loviturile lui Richard pe suprafața netedă a acestei arme, făcându-le astfel să lunece spre spate.

Richard îl lăsă, încet, dar sigur, să câștige teren. Când putu zări ochii lui Geoffrey, ascunși după fanta coifului,

știi sigur că erau îndreptați fără încetare spre poziția scutului său, așteptând primul semn de slăbiciune.

Foarte curând, Geoffrey își pierde stăpânirea de sine: nerăbdarea era unul dintre cusururile sale. Tot mai impacientat, începu să secere cu spada: un moment fatal pentru Richard, al cărui braț stâng tremura acum de la umăr până la cot. Richard își lipi strâns scutul de trup, ca să nu arate că se află în dificultate. Geoffrey reacționa numaidecât și, nădăjduind să poată încheia acum foarte repede lupta, își relua atacul cu energie proaspătă. Richard fu nevoit să se rezume numai la apărare; nădușeala i se scurgea pe chip, brațul stâng îi tresălta cu putere sub loviturile ca de baros care plouau cu violență pe scut și în cele din urmă fu nevoit să se retragă. Din tribune se înălțară strigăte de triumf: mulțimea îl și socotea pe Geoffrey învingător.

În pofida tuturor primejdiilor, gândurile lui Richard erau îndreptate tot spre frații săi, care trebuie să fi fost acum pe drum, dar nu auzise încă semnalul convenit, merit să-i aducă la cunoștință că se află cu toții în siguranță. Aveau, fără îndoială, un avans însemnat.

Beatrice pălise. Ochii ei erau îndreptați fără încetare înspre bărbatul cu tunică de zale și veston negru. Deodată scoase un țipăt de groază și-și acoperi fața cu mâinile, dar simți nevoia imperioasă să se uite, și privi cu teamă printre degete. Pe neașteptate, Richard făcu vreo câțiva pași înapoi și-și aruncă scutul.

– Îngăduie-mi, *messire*, să lupt în continuare fără scut! zise el în gura mare, deși vocea îi era răgușită din pricina încordării.

– Cu plăcere! răspunse Geoffrey, amabil, nebănuind ce avea să urmeze.

Eliberat de greutatea paralizantă a scutului, Richard începu să lupte de parcă i-ar fi crescut deodată aripi. Sări înainte, strângând voinicește cu ambele mâini garda

spadei, și-și împinse adversarul înapoi printr-o serie de lovituri fulgerătoare.

După câteva minute se întoarse în locul din care începuse această nouă fază a luptei. Beatrice scoase un oftat de ușurare și-și puse mâinile în poală.

Acum fu rândul lui Geoffrey să se întrebe cum ar putea scăpa de înfrângere. Se alesese cu o contuzie serioasă la umărul drept și cu o tăietură pe dosul palmei, prin mănușă. În plus, plăcile de fier de pe piept îi împiedicau mișcările. Fără niciun avertisment, își lepădă și el scutul și-și scoase pumnalul din teacă. Dar nu era pumnalul scurt pe care îl alesese Richard, ci o armă înfiorătoare, cu o lamă aproape de două ori mai lungă.

Geoffrey, croindu-și drum cu ajutorul armelor, se îndreptă spre Richard și lovi. Întâlni dârzenia vrednică de încredere a tunicii de zale. În aceeași clipă, Richard își trase pumnalul din teacă, deși știa că nu prea se va mai putea folosi de el, deoarece brațul stâng i se moleșise de tot.

Din acel moment, lupta nu mai avu nicio fază frumoasă, dacă avusese vreodată o astfel de fază, transformându-se într-o înfruntare năprasnică, plină de ură, pe viață și pe moarte. Seniorul de Morley nu interveni între cei doi combatanți; avea încredere în dibăcia fiului său, care, la urma urmei, dorise el însuși această luptă. Era atât de captivat de sângele rece și de ferocitatea cu care lupta cavalerul străin, încât nici nu băgă de seamă că fiica sa, îngrozită, își întoarce capul. Beatrice se sculă în picioare și se înghesui printre celelalte doamne, ca să ajungă la tatăl ei. Fără să-și ridice privirea, îl prinse pe seniorul de Morley de braț și zise:

– În numele Maicii Domnului, tată, te implor, pune capăt luptei! Țștia se măcelăresc!

– Păi abia au început, porumbițo! rânji gentilomul. Fratele tău s-ar supăra grozav pe mine dacă m-aș amesteca.

N-avea nicio grijă, știe el ce face. Și chiar dacă i-ar merge prost, am pregătit noi un mijloc de salvare. Arată cele trei laturi ale terenului, care nu se mărgineau cu tribuna. Pe fiecare latură se afla câte un arcaș, cu arcul gata de tragere. Dacă Geoffrey e într-adevăr la ananghie, e de ajuns un semn al meu sau al lui, și săgeata îl scoate din luptă pe adversar.

– Dar... vru ea să protesteze, aproape mută de groază.

Cu un gest de nerăbdare, Morley o sili să tacă, și apoi se aplecă peste parapet. Îi urmărise tot timpul pe cei doi luptători. Geoffrey se afla în dificultate. Stârnise mânia lui Richard și nu mai putea rezista loviturilor ca de gâr-baci ale spadei cavalerului străin. Pumnalul nu-i ajunsese nicio clipă în raza de acțiune a acelei spade. Opintindu-se cu toată greutatea în propria sa armă, Richard mai dădu o lovitură fulgerătoare, și atunci spada îi zbură lui Geoffrey din mână și căzu jos, la câțiva metri depărtare. Urmă o tăcere care păru că ține ceasuri întregi. În tot acest timp, Richard își ținu inamicul la distanță, cu vârful armei sale, deoarece pumnalul lui Geoffrey mai era încă îndreptat amenințător spre el.

De departe, de dincolo de câmpiile de imaș, ajunse la urechile lui Richard tonul melancolic al unei goarne, în care cineva suflase de trei ori. Eco-ul se răsfrânse în văi și în cele din urmă se stinse.

În spatele coifului de fier, trăsăturile obosite de pe chipul lui Richard părură că se topesc: frații lui se aflau în siguranță. Richard rosti, în gând, o rugăciune de mulțumire. Nu mai era dornic de sângele lui Geoffrey: sarcina fusese îndeplinită.

– Destul. Predă-te, îi zise el gentilomului.

– Niciodată! Luptăm până la moarte!

– Îți dăruiesc viața. Te iert.

– Niciodată!

Richard răspunse la refuzul lui Geoffrey scoțându-și la iuțeală spada, care îi răni tânărului gentilom brațul drept, făcându-l astfel aproape inofensiv.

Într-o fracțiune de secundă văzu mișcarea mâinii celuilalt, „un semn convenit dinainte“, își zise el, și, imediat după aceea, tăcerea fu străpunsă de strigătul de avertisment al lui Beatrice:

– Richard! Atenție!

Richard nu-l putu vedea pe arcaș, care, după ce-și încordă arcul undeva departe, în spatele împrejmuirii, lansă săgeata; ochii lui Richard erau îndreptați spre pumnalul din fața sa. Se feri repede lateral, bănuind ce șiretenie pregătise Geoffrey. Văzu că și Geoffrey se dă deoparte. Săgeata îl nimeri pe Richard în umăr, pătrunse prin tunica de zale, dar îl lovi în omoplat, cu destulă putere ca să-i paralizaze o clipă brațul drept. Geoffrey își cântări șansa. Își lepădă încântat spada și se repezi la gâtul lui Richard. Greutatea echipamentului său de luptă îl azvârli pe Richard la pământ. Acesta zădărnici, ce-i drept, lovitura de pumnal îndreptată spre brațul său stâng, dar Geoffrey îi zbură coiful de pe cap. Când coiful i se rostogoli, Richard văzu că pumnalul lui Geoffrey coboară spre gât. Își smuci capul într-o parte și azvârli greutatea trupului lui Geoffrey de pe propriul său trup. Își trecu numaidecât pumnalul scurt în mâna dreaptă și și-l înfipse în fanta vulnerabilă a cămășii de zale a celuilalt. Cu un țipăt de durere, Geoffrey își lăsă capul spre spate. Pumnalul îi căzu din mâna pe care și-o ținea lipită de șold. Încă înainte ca Geoffrey să se prăbușească, Richard sări în picioare și-și căută calul. Pelerin nu era acolo. Singura ieșire de pe teren era închisă de o duzină de lăncieri. Acum, Richard îi văzu și pe străjeri, care, stând pe scara tribunei, mai trăgeau încă de funia cu care le fuseseră legate mâinile, precum și pe seniorul de Morley, care vorbea cu ei. Richard înțelese că, în pofida tuturor măsurilor

de precauție luate de frații săi, unul dintre străjerii lui Morley izbutise totuși să scape. Jocul se încheiase... O socoteală simplă avea să aducă la lumină participarea lui Richard la complot.

Richard se întoarse calm spre seniorul de Morley, care se ridicase în picioare și îl privea cu niște ochi plini de ură și de dispreț.

– Ai câștigat partida asta, cavaliere, zise el. Richard știa prea bine ce voise să spună Morley: „Dar ai pierdut-o pe cealaltă.” Morley râse ironic și continuă, ținând în sus o pungă, grea de aurul din ea: Premiul ți se cuvine dumatăle. Te rog să te apropii, ca să-l primești din mâinile mele.

Richard se ținu dârz. Privirea celor doi străjeri aflați în fața tribunei, înarmați cu securi, nu-i plăcu deloc, iar chipul seniorului de Morley și mai puțin. Nu se clinti, dar și din pricină că rana din umăr începuse să-l înțepe tot mai tare odată cu fiecare răsuflare. Își șterse încet pumnalul mânjit de sânge. În spatele lui, Geoffrey fu pus cu băgare de seamă pe o targă și scos de pe teren.

Richard privi o clipă chipul alb, cu ochii închiși, al lui Geoffrey și apoi se întoarse spre Morley.

– Păstrați-vă aurul. Am fost răsplătit regește. Dumneavoastră m-ați răsplătit, *messire*, dar vă costă foarte scump.

Nu mai vorbise cu accent franțuzesc, ci într-o engleză curată.

Beatrice îl privi îngrozită pe cavalerul pe care îl admira atât. Nu înțelegea la ce făceau aluzie cuvintele lui și-și deplasă privirea spre tatăl ei, care se înroșise de mânie.

– Trădătorule! strigă Morley.

Vocea tunătoare i se stinse deasupra capetelor mulțimii. Beatrice fu cuprinsă de teamă, deoarece știa că, dacă mânia tatălui ei este atât de violentă, are să-i meargă prost

cavalerului. „Teamă?“ îl auzi ea în memorie pe cavaler vorbind. „Eu nu știu ce e teama.“

Ei bine, acum avea să afle ce e teama, și chiar destul de repede. În orice caz, pentru moment nu-i era frică. Cum putea el să rămână atât de calm? Rânji chiar, și-și întinse brațele, ca să-i fie puse în cătușe de către străjerii care veneau spre el. Gândurile lui Beatrice fură brusc întrerupte de către seniorul de Morley, care începuse să coboare treptele tribunei, făcându-le semn soției și fiicelor sale să-l urmeze. Femeile își strânsură faldurile rochiilor și se grăbiră să coboare după el. În fața prizonierului de la picioarul scării se opriră câteva clipe și, pentru a treia oară de când îl întâlnise pe Richard în pădure, Beatrice îi zări ochii albaștri-cenușii numai o secundă, deoarece cavalerul își întoarse numaidecât privirea.

- Ce facem acum cu el, *messire*? întrebă pedestrașul.
- La stâlpul infamiei.

„En mond n' ad si bel ne si sage,
Ne si curtois ne si preysé,
Si eure ne lui court de avantage,
Que il ne serra pur fol clame“¹

Edward II,

*De la Roi Edward la Fiz Roi Edward,
la chanson qe il fist mesmes*²

Nu se întâmpla decât arareori ca victima, legată de stâlpul infamiei din curtea principală a Castelului Haughton-le-Moor să nu fie bombardată cu pietre și cu gunoaie. Se întâmpla însă acum, deoarece nimeni nu știa de ce se afla cavalerul acolo: luptase cu curaj și în mod cinstit, iar fiul lui Morley fusese rănit doar din cauza propriei imprudențe. Slujitorii din castel îl priveau pe Richard de la distanță și, cuminti, își țineau gândurile pentru ei. Sir Robert fu singurul care îndrăzni să se apropie de el.

– Ia te uită! zise el, măsurându-l pe prizonier din creștet până la tălpi. Așa, care va să zică! Dar ce ți-a venit să eliberezi o adunătură de găinari și de oameni

---

¹ „Ca el deștept, galant, frumos,/Și prețuit, pe lume nu-i,/De nu mai este norocos,/Vor spune că-i smintit și șui“ (fr. v.).

² *Eduard al II-lea, Regele Eduard, despre fiul regelui Eduard, cântecul pe care l-a făcut chiar el* (fr. v.).

fără căpătâi ? Pentru asemenea decలాsați ți-ai vârât capul în ștreang ?

– Găinari ? Oameni fără căpătâi ? În temnițele alea se aflau zece frați templieri !

– Templieri ? !

Acesta fu singurul cuvânt pe care îl putu rosti sir Robert în următoarele câteva minute.

Începuse să plouă încet. Richard își lăsă capul pe spate și simți picăturile dulci pe față.

– Uite, zise el, cerul plânge. Când întâlني privirea mirată a lui sir Robert, îi explică : Bătrânul meu învățător din Templu mi-a spus, când eram copil, că picăturile de ploaie sunt lacrimile îngerilor, care plâng din pricina răutății oamenilor. Tăcu câteva clipe, și dădu din umeri. Nu e decât o poveste pentru copii. Își îndreptă privirea spre rămășițele capului lui John Braose, care se mai aflau încă deasupra porții. Anul ăsta are să plouă mult, zise el în continuare, ursuz. Și la anul la fel, pentru că mai e mult până să se sfârșească. Își trase picioarele în așa fel, încât să aibă o poziție ceva mai comodă, în măsura în care-i îngăduiau lanțurile. Seniorul de Morley i-a înfometat și i-a torturat pe frații mei timp de trei luni în temnițele lui, îi zise el lui sir Robert. Acum sunt liberi, slavă Domnului ! Linse picăturile de ploaie de pe buze și rânji.

În acea clipă, sir Robert își recăpătă darul vorbirii.

– Bineînțeles, acum totul devine limpede. Frumos ne-ai mai dus de nas cu răspunsurile dumitale în doi peri ! Îți urez putere de rezistență. Pe Sfânta Cruce ! E singurul lucru în care îți mai poți pune nădejde, pentru că dacă Morley-ii te au în mâinile lor, nimeni pe lume nu-ți mai poate fi de ajutor.

Când sir Robert ieși din castel, Richard se uită după el și se simți și mai singur decât înainte. Sus de tot, în spatele lui, în turnul Castelului Haughton-le-Moor, doi ochi

albaștri frumoși, plini de lacrimi, se uitau în jos spre el, și două gingașe buze roșii tremurau. Beatrice nu-și putea dezlipi ochii de Richard. Stătu acolo, nemișcată, ascultând vocea preotului, care îi dădea fratelui ei maslul muribunzilor. Stătu acolo când tatăl ei porunci ca prizonierul să fie biciuit, „pentru a i se frânge atât rezistența, cât și oasele“, cum spusese el, înainte de a-l interoga. Și mai stătu acolo și când tunică îi căzu lui Richard pe șale și îi fu scoasă cămașa. Și tresări la fiecare lovitură căzută pe spinarea lui, cu toate că el însuși nu scotea niciun sunet. La un moment dat, când spinarea lui Richard era acoperită cu dungi vinete, Beatrice văzu că întregul lui trup tresaltă la fiecare lovitură a curelei lungi și subțiri, și atunci încetă să mai numere loviturile și ieși brusc din cameră. Ridicându-și marginea de jos a fustelor, coborî în grabă îngusta scară spiralată. Aparent foarte calmă, se duse spre tatăl ei, care, în curtea interioară, urmărirea, plin de încântare, biciuirea prizonierului. Se opri lângă Morley, întorcându-și fața.

– În felul acesta nu-ți recapeți feciorul, zise ea, cu amărăciune.

Morley o luă de braț, alarmat la culme.

– Cum? A și?...

– Ai face mai bine să te duci la el.

Trupul uriaș al seniorului nu se mai mișcase de mult atât de repede. Morley se duse spre intrarea castelului și dispăru prin ușă.

Richard își lăsă încet capul spre spate, cu chipul schimonosit de durere. O privi pe Beatrice și deschise gura ca să spună ceva, dar lovitura următoare îl făcu să tremure din tot corpul, și atunci închise ochii.

Beatrice făcu un gest cu mâna, ca să oprească lovitura următoare. Richard o privi din nou și o întreabă șoptit:

– Unde mi-e calul?

– În grajd.

– E un animal frumos. Fii bună cu el. L-am iubit mult.

Beatrice abia îi putu desluși cuvintele șoptite.

– Am să am grijă de el.

Vocea ei era blândă, cum nu se poate mai blândă, și totuși avea un timbru ciudat, pe care Richard nu-l recunoscuse, deoarece Beatrice era foarte tulburată. Îi era milă de el și în același timp îl ura. Sus, fratele ei era pe moarte, iar pe Richard nu-l interesa altceva decât calul! Richard se mai uită încă la Beatrice, dar vederea îi era încețoșată de durere. Ca și cum i-ar fi citit gândurile, o întrebă.

– Fratele dumitale s-a și prăpădit?

– Dumneata mă întrebi? Nu dumneata i-ai dat lovitura de grație?

Richard fu străbătut de un fior, ca și cum o nouă lovitură i-ar fi căzut pe spinare. Își plecă atunci capul și tăcu.

Beatrice se întoarse și se duse spre grajd.

– Înșeuăți-mi calul, porunci ea.

– Încotro plecați? S-ar putea ca tatăl dumneavoastră să vă caute, zise respectuos grăjdarul.

– Plec să fac un mic tur călare.

Auzi în spatele ei loviturile de bici care cădeau cu cadență. Le numără. Când, după câteva minute, ieși pe poartă, călare, văzu cum Richard cade în genunchi, fără cunoștință, atârnat de frânghii.

Vântul răcoros îi învioră obrajii înfierbântați și ochii roșii. Acum plânse în voie, deoarece nu mai era nimeni prin preajmă de care să fie nevoită să-și ascundă tristețea. Nu se gândi aproape deloc încotro se îndreaptă, nici nu-i păsa de acest lucru, voia să fie singură și să lase în urmă dezgustătorul spectacol. Dumnezeu știa că era profund mișcată de soarta cavalerului străin, dar acest cavaler îl înșelase pe tatăl ei, și asta nu i-o putea ierta. Ce-i drept, nu-și

bătuse capul niciodată cu conflictul dintre tatăl ei și templieri, nu știa aproape nimic despre acest conflict și nici n-o interesa, dar înțelegea destul de bine cum stau lucrurile, așa încât își dădea seama că temerarul cavaler care îi eliberase era acum sortit pieirii.

Beatrice își opri calul, își acoperi fața cu mâinile și plânse în hohote. Își zise că-și va aduce veșnic aminte de el, oricâte rele ar fi săvârșit. Îi reveniră în memorie cuvintele pe care le rostise el cu o seară înainte, și înțelese imediat ce voise el să spună. Se întrebă pentru prima dată ce se petrecuse de fapt sub ochii ei, fără ca ea să vrea să vadă.

Un tropot de potcoave îi întrerupse reveria. Beatrice se întoarse în șa ca să-l vadă pe călărețul singuratic. Edmund the Lion o urmărise din clipa în care fata părăsise drumul principal. Acum, Edmund venea în galop spre ea. Se opri chiar lângă ea și o apucă de braț, înainte ca ea să poată porni mai departe.

– Ce-i cu Richard? întrebă el, cu o voce aspră care o înfricoșă de moarte pe Beatrice. Era oare și el unul dintre ei? Vorbește, *madame*, spune-mi adevărul, se răsti el zgâlțâindu-i brațul.

– Richard a... bâigui ea, ... a... murit!

Edmund îi dădu drumul și-și făcu cruce.

– Dumnezeu aibă-i sufletul în paza Lui, zise el, și porni într-un galop nebun către miazăzi, pe drumul care ducea spre Londra.

Blanche stătea la fereastra Castelului Windsor, legănându-și pruncul. Razele soarelui de primăvară îi cădeau pe părul negru. Blanche fredona un cântecel franțuzesc. Cineva ciocăni în ușă. După cum ciocăniise, părea să fie un om grăbit. Blanche își întrerupse cântecul și îl pofti pe vizitator să intre, întrebându-se de ce nu fusese anunțat de niciun slujitor. Ușa se deschise. Un cavaler,

în veșminte jerpelite și cu cizme pline de praf, apăru în prag și căzu în genunchi înainte de a intra în cameră. Blanche îl puse binișor pe micuțul Étienne în leagăn.

– Fii binevenit, *messire*, zise ea, dar când străinul se sculă în picioare și o privi drept în ochi, Blanche fu sigură că nu-l mai văzuse niciodată pe acest om.

Străinul nu părea să fie prea vorbăreț, căci nici măcar nu găsi de cuviință să se prezinte. Scoase la iveală un document împăturit, dar cu pecetea ruptă, și i-l înmână lui Blanche. Când după câteva secunde ieși din cameră, se lovi pe culoar de Aymer.

– Bagă de seamă! exclamă Aymer, zărind vag, în semiîntuneric, un chip cunoscut.

Cavalerul își întoarse repede fața spre perete și-și văzu de drum. Aymer vru să-l țină în loc pe străin, care însă se smuci și dispăru numaidecât.

– Cine a fost? întrebă Aymer, foarte mirat, în timp ce intra în camera lui Blanche.

– Un templier.

– Ce mai faci, iubito? Căzu în genunchi în fața ei și îi luă mâinile reci și tremurânde în ale sale, în timp ce Blanche se uita ținută la documentul mototolit din poală. Aymer își scotoci memoria. Edmund! Edmund the Lion, el a fost! După o scurtă pauză, întrebă: Ce a făcut aici? A adus vești de la Richard?

Blanche își ridică privirea când Aymer rosti acest nume și ochii i se umeziră. Aymer îi șterse plin de duioșie lacrimile care i se prelingeau pe obraji și așteptă ca ea să vorbească, în timp ce o presimțire sinistră îi îngheță inima.

– *Ai! Seigneur Dieux! Richard es mortz!*¹ exclamă ea, în limba ei maternă.

Aymer își aținti privirea spre covorul de pe perete, fără să vadă însă nimic. Dezmierdă mașinal părul

---

¹ „Vai! Sfinte Dumnezeule! Richard a murit!” (fr. v.).

soției sale când ea își lipi fața de pieptul lui, ca să caute acolo alinare.

– Nu-mi vine să cred.

– Voi, bărbații, nu plângeți niciodată?

– N-am lacrimi, *madame*, dar inima mea plânge. Am pierdut amândoi un prieten de nădejde.

În cele din urmă, Blanche se stăpâni.

– Aymer, zise ea încetîșor, netezind documentul din poală, l-am iubit. Fu nevoită să aștepte cîtva timp înainte de a-și putea continua mărturisirea. Nu sunt decît vreo cîteva luni de cînd am încercat să-l seduc. Știa că mă preocupa, dar a fost la fel de prietenos și de indiferent ca întotdeauna.

– Nu și-a îngăduit niciodată nici cea mai mică înclinare către vreo femeie, răspunse el, și luă scrisoarea din mâinile ei. Ce e asta?

– Un document dat de Richard, în dimineața dinaintea arestării sale, cavalerului care a fost adineauri aici. Poate că știa că zilele îi sunt numărate, pentru că i-a cerut ca, dacă după arestare are să-i meargă prost, să mi-l aducă mie.

– Lancaster, citi Aymer numele mîzgălit pe fața exterioară a documentului; apoi îi citi și conținutul. În cele din urmă se sculă în picioare, îi dădu soției sale documentul și se duse la fereastră. Îți amintești de cotoroașa aceea ciudată de la Castelul Porchester? întrebă el.

– A înngenuncheat în fața lui, răspunse Blanche.

– Da, a spus că Richard nu-și poate ascunde identitatea față de ea și i s-a adresat cu formula „măria ta”. El însă nu-și cunoștea propria identitate. Dumnezeu știe ce taină a luat Richard cu el în mormînt. Nu vom ști niciodată ce adevăr se ascundea în cuvintele babei.

– Păi n-a spus ea că Richard n-are să apuce primăvara următoare? zise Blanche. A avut dreptate. Richard n-a văzut nici două zile din această primăvară.

– Uitasem de asta, dar el nu. Știa că are să moară. Mă întreb unde a găsit documentul acesta. Urmă o scurtă tăcere, după care Aymer zise: Nu-l vom uita niciodată, indiferent cine a fost el. Apoi, arătând documentul, adăugă: Cu ăsta vom afla, mai curând sau mai târziu, taina: este tocmai ceea ce a vrut el din partea noastră.

Blanche se sculă în picioare și privi leagănul în care Étienne dormea ca un trandafiraș, fără să aibă habar de durerea părinților săi.

– Al doilea fiu al nostru se va numi Richard, hotărî ea.

„[...] It is better to suffre peyne
for trouthe, than for to have a benefete
by falsenes or by flaterye.“¹

William Caxton,
*Game and Playe of the Chesse*²

Până la urmă, Geoffrey scăpă cu viață, dar se înzdrăveni încet, pentru că pierduse mult sânge. Trecu foarte multă vreme până să fie în stare să vorbească despre turnir, pentru că Richard îi rănisese mândria mai mult decât trupul.

La aproape o lună după fatala sa înfrângere, stătea, încă palid și tremurând, lângă tatăl său, în sala cea mare a Castelului Haughton-le-Moor. Fratele său Timothy era, dintre ceilalți membri ai familiei, singurul prezent acolo, pe lângă cei câțiva străjeri care stăteau de-a lungul pereților. Când ușile de la celălalt capăt al sălii fură deschise, cei doi frați priviră cu mult interes aducerea lui Richard Bastardul în fața lor.

Richard trăgea lanțurile ce-i atârnavă de cătușele de fier de la mâini și de la picioare și cu care fusese legat de pereții celulei sale. Mergea încet și cu oarecare

---

¹ „[...] e mai bine să suferi pentru adevăr decât să ai un avantaj prin prefăcătorie sau prin lingușire“ (engl. v.).

² *Partida și jocul de șah* (engl. v.).

greutate, iar brațul său stâng dădea semne vădite de paralizie. Fusesse ținut în viață cu apă și pâine, iar sutana neagră îi atârna pe umeri. În mijlocul sălii, pașii lui șovăiră. Se opri și-și ridică fața slăbită, dar cu o atitudine demnă: nu fusesse încă frânt și nu-și dezlipise încă buzele.

Când îl văzu pe Geoffrey, în ochii săi lipsiți de expresie nu se zări nici cea mai mică urmă de surpriză sau de emoție. După duel i-ar fi mulțumit lui Dumnezeu dacă ar fi știut că adversarul său va scăpa cu viață, dar acum nu-i mai păsa. În izolarea totală a celulei sale, la început mai nădăjduise, cu înfocare, împotriva evidenței, că frații săi templieri îl vor elibera. Știa că amplasamentul castelului făcea ca o încercare de salvare să fie aproape imposibilă. Nu fusesse oare nevoit el însuși să accepte provocarea lui Geoffrey, pentru că nu văzuse alt mijloc de a-și elibera frații?

Acum știa că trebuie să facă el însuși, singur, această încercare, dacă voia să scape viu din castel.

– Cum îți place șederea dumitale aici? îl întrebă seniorul de Morley, amabil.

– Așa cum mă așteptam, răspunse el sec.

– Te afli aici de mai bine de o lună și te-am făcut să treci prin iad.

Richard îl privi drept în ochi, atent mai mult la sunetul vocii lui Morley decât la chipul lui. Așteptă.

„O lună“, își zise el. N-avea habar de când se afla aici. Nu putu vedea expresia de pe chipul lui Morley, deoarece, după bezna profundă din celulă, ochii îi erau acum orbiți de razele de soare care intrau în sală prin ferestre. Dar sunetul vocii lui Morley nu făgăduia nimic bun.

– Și totuși n-am înaintat nici măcar cu un pas, zise în continuare Morley.

– Puteți duce un cal la apă, dar nu-l puteți sili să bea.

Morley nu dădu atenție cuvintelor lui Richard.

– Am să-ți fac o propunere: îți ofer viața în schimbul câtorva informații.

– Viața mea! răspunse ironic Richard. Credeți oare că pun chiar atât preț pe viața mea, încât să-mi trădez frații numai și numai de dragul ei? Dacă așa ar sta lucrurile, nu m-aș afla aici: nu mi-e frică de moarte!

Morley își frecă bărbia. Cei doi fii nu avură curajul să deschidă gura.

– Ai făcut cunoștință cu cruzimea mea, Richard Bastardule. Fă acum cunoștință cu clemența mea.

Richard râse sarcastic. Râsul lui, deși plin de amărăciune, avu un timbru înfiorător.

– Ce puțin ne cunoașteți! zise el, clătinându-și încet capul; apoi repetă: Clemență! – ca și cum ar fi fost cel mai sordid cuvânt din câte cunoștea.

Morley își propusese să fie extrem de răbdător, deși îi venea foarte greu.

– Am să merg chiar mai departe, zise el, calm. Îți dăruiesc libertatea. Nu-ți cer decât vreo câteva informații simple, și după aceea ai să poți ieși pe ușă ca om liber. Calul îți va fi pregătit și nimeni n-are să te urmărească.

– Niciodată, nici chiar dacă aș fi atât de naiv încât să mă încred în dumneavoastră.

– Știi că nu există decât o singură alternativă?

– Știu.

Geoffrey îi făcu tatălui său un gest care voia să însemne: „Păi nu ți-am spus eu?”

Morley izbi cu pumnul în brațul jilțului și se răsti:

– N-am să-mi pierd vremea ca să te fac să vorbești. E de ajuns să rostesc numai două cuvinte, și până diseară capul dumitale îmi va împodobi poarta.

Richard zâmbi. Asta așteptase.

– Ceea ce mi-ar oferi Biserica e un fleac în comparație cu profitul pe care mi-l aduce toată șleahța dumitale, aflată acum în temnițele mele.

– N-aveți să apucați ziua aceea, răspunse rece prizonierul și, după o scurtă pauză, adăugă: Pot să afirm, cu toată modestia, că mă subapreciați. În afara hotarelor acestei țări, numele meu este mult mai cunoscut. Nu numai Biserica Angliei pune preț pe mine.

– De pildă? întrebă Morley, înclinându-se spre Richard.

– Așa cum ați spus: clericii englezi ar manifesta un interes deosebit, răspunse el, precaut, ca să nu se deconspire prea repede. Și tot așa și regele Eduard, dar mă îndoiesc că suveranul are mijloacele necesare ca să lupte cu oferta celorlalți. Pentru că mai e la mijloc și papa. Și regele Filip al Franței. Chiar și Templul va fi gata să ofere în acest caz o răscumpărare... În Portugalia, frații mei mai sunt stăpâni pe aurul și bunurile lor... Deși mă îndoiesc că vreți într-adevăr să mă puneți în libertate. La urmă trebuie să-l mai adaug aici și pe contele de Lancaster, care are propriile sale motive să mă vrea, cu toate că acele motive necesită o explicație mai precisă, pe care nu v-o pot încredința. Va fi o plăcere pentru dumneavoastră să vedeți că se iau toți la întrecere.

Tăcu și îl privi pe Morley.

– De ce?

Richard dădu din umeri.

– Mândrie? sugeră el, și adăugă: Dacă mă gândesc bine, poate că vreau totuși să mai rămân câțva timp în viață.

Această din urmă frază era mai aproape de adevăr, deoarece Richard nădăjduia ca Morley să-l lase în pace cât timp vor dura tratativele și deoarece voia ca în acel timp să-și adune puterile și să încerce să evadeze. Din fericire,

intențiile sale nu-și găsiră ecou în vocea sa istovită și în expresia rece și apatică a chipului său.

– Luați-l, porunci seniorul de Morley.

Richard fu dus înapoi în adâncul rece al castelului. Mirosul primăverii și căldura razelor soarelui îi umplură, aproape, sufletul de speranță, dar curajul îi pieri când, după câteva minute, fu izbit din nou de pereții celulei și când îi fură fixate din nou de verigile de fier cătușele de la brațele larg întinse, încât să nu se poată mișca aproape deloc, nici la dreapta, nici la stânga, nici în sus, nici în jos, așa cum mai petrecuse uneori ceasuri la rând.

Spre dezamăgirea sa, în dimineața următoare fu totuși interogat din nou, în camera de tortură. Își închise ochii și-și încleștă fălcile, ca să poată îndura durerea. În cele din urmă fu lăsat să plece, și atunci se târî înapoi în celulă. Acolo fu izbit cu atâta putere de pereți, încât îi ieși tot aerul din plămâni. I se vedeau limpede urmele lăsate pe brațe de frânghiile legate strâns, care îi împiedicaseră circulația sângelui, iar mâinile îi erau vinete și umflate. Avea vânătași și cucuie pe tot corpul și pe față. Își linse buzele crăpate; îi era sete.

În acea clipă, Beatrice îi auzi gemetele pentru prima dată de când își făcuse obiceiul să se plimbe, după cină, în curtea interioară și să asculte sunetele venite din adâncurile castelului. Se aplecă, sub pretextul că-i căzuse ceva din mână și, lipindu-se de gura de aerisire care dădea în temniță, șopti:

– Tu ești, Richard?

Îl auzi cum își stăpânește gemetele și cum tușește.

– Pleacă! răspunse prizonierul.

Beatrice nu plecă, ci își roti privirea, ca să vadă dacă n-o zărise cineva; apoi se strecură prin ușa interioară care ducea spre temniță și coborî în grabă treptele.

– Lasă-mă să trec. Tatăl meu m-a rugat să vin înapoi ca să vorbesc cu templierul.

Străjerul fu atât de uluit, încât până să-și dea seama ce se petrece, Beatrice trecuse de el. Străjerul următor nu se lăsă convins la fel de ușor. Se postă în mijlocul culoarului, chiar în fața ei, și îi bară drumul.

– Încotro aveți de gând să vă duceți? Nimeni nu are voie să vină aici, se răsti el.

Beatrice își pipăi la iuțeală punga și apoi îi îndesă străjerului în mână o monedă.

– Dacă află tata, am să-i spun că dormeai când am trecut eu pe aici, îi șopti ea. Du-mă la celula templierului.

Străjerul privi moneda care îi fusese pusă în mână și zise:

– Moneda asta este de ajuns ca să vă las să treceți, *my lady*, dar ca să vă duc la el mai trebuie una.

Beatrice îi dădu repede încă o monedă și se duse după el. Ajuns la destinație, străjerul se opri și arătă ușa.

– Aici. Admirați priveliștea.

Beatrice privi interiorul celulei prin zăbrelele ferestruicii.

– O făclie, șopti ea, și când o obținu, lumina se revărsă în celulă.

Beatrice nu-l mai văzuse pe Richard din ultima zi a turnirului, și acum aproape că nu-l recunoscuse. Îl văzu cum își ridică încetișor chipul spre ea și cum își mișcă buzele în rugăciune, pentru că auzise pașii de pe culoar și crezuse că veniseră din nou oamenii lui Morley ca să-l ia.

– Cât mă costă ca să-mi deschizi ușa asta? întrebă Beatrice pe șoptite.

– Încă două.

De îndată ce încă două monede se adăugară celorlalte, zăvorul fu tras și Beatrice trecu pragul. Într-o fracțiune de secundă, Richard zări un licăr al rochiei ei lucioase și atunci își întoarse repede fața. Și se întrebă dacă fata e într-adevăr acolo. Cele cinci săptămâni de izolare totală,

aproape în permanență într-o beznă de asemenea totală, îi tulburaseră mintea. După primele săptămâni începuse să vadă cele mai năstrușnice lucruri: avea halucinații. Astfel, în repetate rânduri văzuse o masă cu mâncăruri aburinde, atât de reale, încât întinsese mâna după ele. Altă dată îl văzuse în fața sa pe Thomas de Lincoln. Deseori simțise că e gata să înnebunească. Își întoarse din nou capul spre dreapta: Beatrice se afla tot acolo, cu rochia ei de mătase la fel de lucioasă ca înainte. Presupuse că de data aceasta nu era o simplă nălucire.

– Ești în primejdie, zise el. Pleacă, până nu e prea târziu.

– E prea târziu ca să mă mai întorc, răspunse ea, și înaintă în celulă, tremurând de frig, în timp ce-și roti privirea și zări o coajă de pâine mucegăită și o cană cu apă, la care el nu putea ajunge.

– Pot să fac ceva pentru dumneata? întrebă ea, îngrozită.

– Da. Să pleci.

O privi acum drept în ochi. Ce frumoasă era, cu lumina făcliei pe chip și pe părul ei roșu-auriu! Dar nu avea încredere în ea. Putea foarte bine să fie folosită de către tatăl ei ca momeală.

– Nu prea îmi ești recunoscător, spuseră buzele ei gingașe.

– Acest cuvânt mă indispuce, răspunse el, mai ales dacă e rostit de unul dintre membrii familiei Morley.

Beatrice ar fi trebuit să-l pălmuiască pentru această jignire, dar nu putu.

Richard tuși, apoi își lăsă capul spre spate, rezemându-și-l de perete. În ciuda frigului, fruntea îi era plină de sudoare. Își arată dinții, în încercarea de a-și înfrunta durerea. Beatrice își dădu seama că Richard n-avea să-i ceară nimic favoare. Își coborî privirea spre cămașa lui ruptă, vizibilă sub haina neagră, care îi era descheiată până la brâu.

Văzu mânecile suflecate, precum și urmele frânghiilor, care i se întipăriseră adânc în carne și care îi jupuiseră pe alocuri pielea brațelor. Când îi văzu și mâinile umflate, îi făcu semn străjerului să se apropie, îi dădu încă trei monede și îi arătă cătușele prizonierului.

– Ai putea să-l legi din nou de zid când are să vină tata, jos, dar asta are să se întâmple abia mâine dimineață, zise ea.

Richard nu-i auzise cuvintele decât de la o depărtare încetoșată și nu putu ști dacă erau realitate sau dacă visează. Avea amețeli și-și închise ochii, ca să izgonească nălucile. Când lanțurile i se desprinseseră, nu se putu ține pe picioare. Căzu în genunchi și începu numaidecât să-și maseze brațele, dar nu putu nici măcar să și le ridice. Mâinile umflate îi erau lipsite și de simțire, și de putere. Gemu încetișor și-și înclină capul.

– Iartă-mă că-ți arăt cât de slab sunt, șopti el.

Beatrice dădu din cap.

– Ai mai mult curaj decât amândoi frații mei la un loc. Deodată, lui Richard îi veni o idee.

– Tatăl dumitale a trimis noi scrisori?

Beatrice își înălță sprâncenele și răspunse:

– Da. Grămaticul lui a stat toată după-amiaza la el.

– *Deo gratias*, mormăi Richard.

Beatrice îi mai privi, tăcută, numai o singură dată, trupul ghemuit pe jos. Apoi se întoarse, gata să iasă din celulă, neștiind ce ar trebui să-i mai spună.

– Îți mulțumesc, zise Richard. Când fu la mijlocul drumului spre ușă, Beatrice se întoarse, și atunci Richard îi zâmbi. Dar să nu mai faci asta niciodată.

Era o adevărată fericire pentru el să zacă pe jos, oricât era de umed pământul, și să doarmă fără să tresară în fiecă clipă din pricina durerii produse de propria sa greutate, adică de greutatea trupului său atârnat de cătușele de fier. Mai important fu faptul că, pe o durată apreciată

de el ca fiind de șase sau șapte săptămâni, fusese lăsat în pace. Primi și hrană mai bună, și uneori chiar și o cană cu bere. Nu mai era legat decât de un singur picior și de o singură mână, încât putea acum să facă destule mișcări ca să-și mai dezmoștească mușchii.

Treptat își recăpătă sănătatea morală. Dar asta nu o datora influenței lui Beatrice, deoarece fata nu-l mai vizitase.

Tatăl ei fusese cel ce ajunsese la concluzia că, într-o stare atât de jalnică, prizonierul său nu le va face o impresie prea bună clienților săi. Între timp, regele Eduard oferise o sumă, care, ținând seama de posibilitățile sale, era destul de mare, dar care fusese depășită de oferta arhiepiscopului englez, și apoi de cea a papei, întrecută la rândul ei de cea a regelui Franței, care, de data aceasta, renunțase la bine cunoscuta sa zgârcenie. Cu ramura portugheză a Templului, seniorul de Morley nu luase legătura.

La mijlocul lunii iunie, contele de Lancaster, a cărui curiozitate luase proporții considerabile, se hotărî să pornească spre nord, ca să-l vadă pe prizonier. Era într-o dispoziție deosebit de proastă: cu puțin înainte fusese martorul reîntoarcerii frivolului gascon, căruia i se anulasă surghiunul în Irlanda. Morocănosul conte constatase în modul cel mai limpede că „fratele Perrot“ nu învățase mare lucru în surghiun. Acesta fu motivul pentru care ridul dintre ochi nu-i dispăru nici chiar când îi fu prezentat frumoasei fiice a seniorului de Morley. Se așează în dreapta lui Morley și zise acru:

– Arată-mi-l pe cel pentru care am venit.

Gentilomul făcu semn unui slujitor. Când se deschiseră ușile, urmă o tăcere, care nu fu întreruptă decât de zăngănitul lanțurilor lui Richard, târâte pe dalele pardoselii. Lanțurile nu păreau să-l stingherească: Richard merse cu pași siguri și hotărâți spre mijlocul sălii și se opri acolo,

drept ca o lumânare, cu chipul ridicat cu mândrie. Chiar și îmbrăcămintea îi era curată și reparată, deoarece seniorul de Morley voia ca prizonierul său să facă o impresie vrednică de reputația sa. „Ca și cum ar vrea să vândă un cal“, își zise Richard zâmbind. Îl recunoscuse pe conte și nu manifestă nici pic de emoție.

Morley se aplecă într-o parte, înspre Lancaster, și zise, plin de înfumurare:

– Richard Bastardul... Ce zici?

– Ce să zic? răspunse contele, destul de tare, ca să poată fi înțeles de toți cei de față. Ce să zic? Nu văd nimic deosebit la el. Adică nimic deosebit pentru mine.

Zâmbetul dispăru de pe chipul lui Morley, care îi aruncă prizonierului o privire mânioasă. Richard râse: râsul lui avea un sunet la fel de cald și de sănătos ca înainte.

– Văd că trebuie să vă reîmprospătez memoria, domnule conte, zise el.

Pe conte îl enervă faptul că Richard i se adresase într-un mod atât de lipsit de respect.

– Ce-i lipsește memoriei mele? mormăi el.

– Vă aduceți cumva aminte dacă vă spun că eu sunt omul care a fost crescut în Templul de la Londra de la vârsta de cinci ani? întrebă Richard, cu un calm glacial.

Contele, în jilțul său, se aplecă spre prizonier.

– Așteaptă! exclamă el.

– Și că Thomas de Lincoln mi-a fost învățător?

Beatrice își țină râsuflarea. Cu toate că semnificația cuvintelor rostite de Richard îi scăpă, simți că pentru Lancaster ele erau extrem de importante.

– Taci! strigă Lancaster.

Din patru pași mari ajunse lângă omul în lanțuri, pe care îl privi din creștet până la tălpi. Mâna i se îndreptă involuntar spre garda pumnalului.

– Pe toți dracii! exclamă el, întorcându-se spre jilțul său. Trebuie să vorbesc cu el între patru ochi, îi zise el lui Morley, care între timp își redobândise încrederea în succesul întrevederii cu contele.

– Asta se poate, ca să fiu pe placul domniei-voastre, răspunse Morley, amabil, și făcu semn unui slujitor. Duceți-l înapoi în celulă și luați toate măsurile de precauție necesare.

După cinci minute, Richard se afla din nou legat de peretele celulei sale, dar nu-i păsa. Întrezărise șansa pe care o așteptase. Știa foarte bine că libertatea nu și-o putea redobândi decât cu ajutor din afară. În privința aceasta își pierduse orice speranță. Dar poate că, dacă avea noroc, va putea să ridice vâlul care îi acoperea obârșia. Și dacă contele va hotărî să-l ducă la unul dintre propriile sale castele... Cine știe?...

Celula lui era curată, pe jos fuseseră așternute paie proaspete... un adevărat lux. Richard trase pe nas mi-reasma lor plăcută. Nu trecură decât vreo câteva minute înainte ca Lancaster să intre în celula strâmtă și să atârne de perete o făclie.

– Deci aici locuiește bastardul nostru, zise el, pe un ton batjocoritor.

– Întocmai.

Richard era nevoit să fie extrem de prudent, deoarece dacă Lancaster ar fi bănuir că el, Richard, nu știa absolut nimic, ar fi trântit numaidecât ușa.

– După ce am avut de furcă până peste cap cu fiul legitim, acum s-a hotărât bastardul să-mi pună bețe în roate, mormăi contele, arătându-și dinții, într-un rânjet malițios.

Deci Richard avea un frate, mai precis un frate patern.

– Era de așteptat, răspunse el, rece.

– Semeni cu tatăl dumitale, zise în continuare contele, evident ca să-l sondeze.

– Mai mult decât fratele meu, încercă Richard marea cu degetul și fu limpede că nimerise în plin.

– Doamne sfinte! Atât în ce privește înfățișarea, cât și caracterul!

– Tocmai de asta vă temeți, nu-i așa? zise Richard, calm. Că într-o bună zi voi descoperi adevărul și-mi voi cere drepturile.

De ce nu rostea Lancaster niciun nume? Conte era foarte prudent.

– Drepturile unui bastard? îi scuiă Lancaster replica. Care drepturi?

– Moșii... Un titlu...

– Moșii! exclamă contele. Ha-ha! Titluri? John poate fi baron și comandant de navă, dar există o singură mare deosebire: stă lângă mine, dar nu s-a născut *acolo* și în *acea* clipă anumită. Nu, de John n-am de ce să mă tem, dar de dumneata da.

Dacă ar fi știut măcar despre care John vorbea contele!

– Din întâmplare, numele meu este Richard, zise el, lent, și aveți dreptate, există o deosebire ca de la cer la pământ. Reputația mea vă este de ajuns ca să nu vă temeți de mine.

– Nu, cât timp te afli aici, bombăni contele.

– Ies eu de aici, mai curând sau mai târziu.

– Aș! N-ai să ieși!

Pumnalul contelui țâșni din teacă și se îndreptă direct spre inima lui Richard. Cavalerul nu putu face mare lucru: brațele îi erau legate, iar pieptul lui necrotit era o țintă sigură. Dar avea picioarele libere, cu toate că un lanț de vreo doi țoli lungime îi lega gleznele între ele. Cu o mișcare reflexă, Richard își încordă mușchii și rămase atârnat cu toată greutatea de brațele ținute de perete. Își săltă picioarele și îl izbi pe conte în burtă, lipindu-l de peretele opus. Pumnalul căzu pe jos,

iar Richard izbuti să ajungă la el tocmai la timp ca să pună piciorul pe el.

– Am avut dreptate când am bănuir că aveți să mă ucideți mai întâi și abia după aceea să-mi spuneți adevărul, zise el.

Contele gâfâi după aer. Nu avea decât vreo șaizeci de ani, dar zaiafeturile extravagante pe care le organiza nu-i stimulasera sănătatea.

– Acum, când știu cum stau lucrurile, sunt atât de priemjdios pentru dumneavoastră, încât sunteți nevoit să mă lichidați? întrebă Richard, calm, dar, văzând că Lancaster nu-i răspunde, zise:

– Trebuie să fi fost o mare dezamăgire pentru dumneavoastră arestarea templierilor englezi.

– De ce?

– Găina dumneavoastră cu ouă de aur, domnule conte! Știu totul în legătură cu practicile dumneavoastră murdare! Sunt în posesia unui document scris de mâna dumneavoastră și care poartă pecetea dumneavoastră.

– Ce?

Contele se făcu aproape vânat la față și-și strânse pumnii. Preț de o clipă fu atât de uluit, încât nu-și mai găsi cuvintele.

– Ceea ce mă întreb, urmă Richard, calm, este de ce nu v-a venit mai curând ideea de a storce bani din această taină, în timp ce eu nu aveam încă habar de nimic.

– N-aveam nicio șansă, își bătut joc contele, înainte de a fi murit lupul cel bătrân.

Așadar, tatăl lui Richard fusese cel care stătuse în drum șantajului lui Lancaster. Richard simți brusc un chef nebun să-i dea peste nas acestui om, care nu se mai putea apăra și care trebuia să fi fost cândva un senior foarte puternic.

– Numiți-l pe tatăl meu „lup“, și atunci vă puteți numi dumneavoastră înșivă „porc“, se răsti el.

Spre mirarea lui Richard, contele râse.

– E mișcător: pe cât de puțin este stimat tatăl de către fiul său legitim, pe atât de mult este iubit de către bastardul său. Rămase câteva clipe pe gânduri, și apoi zise: Dacă ar fi știut asta acum douăzeci și cinci de ani, poate că ar fi rânduie altfel lucrurile în avantajul nostru, al tuturor. Dar așa cum stau lucrurile acum, ești o primejdie permanentă pentru planurile mele. După părerea mea, ești prea ambițios și prea temerar, și de aceea trebuie să mori, cu cât mai degrabă, cu atât mai bine.

Contele nu era înzestrat de natură cu o minte prea ageră; dimpotrivă. Era totuși destul de isteț ca să-și dea seama că Richard nu dovedise nicicum că știe atât de multe câte lăsa să se înțeleagă că știe. De aceea se hotărî să-l mai pună încă o dată la încercare.

– Când le-ai văzut de fapt pentru ultima dată pe lady Gweendoly și pe lady Joanna ?

Ar fi putut să-i pună întrebarea mai pe ocolite. Richard auzi în vocea contelui timbrul capcanei. Într-un fel sau altul, aceste nume îl făcură din nou pe Richard să-și piardă curajul și atunci simți tristețea ciudată pe care o simțea ori de câte ori încerca să-și amintească epoca dinainte de venirea lui la Templu. Era oare una dintre ele maică-sa ?

– Din păcate, zise el, nu-mi aduc aminte deloc de ele. Acum îmi reveni în memorie jignirea pe care i-o aruncase în obraz Gilbert de Mansurah, și de aceea zise: Au murit amândouă. Fie-le țărâna ușoară !

– Au murit, într-adevăr, una acum douăzeci de ani, cealaltă acum douăzeci și cinci. De fapt ce știi ?

– Aș face o prostie să vă spun ce știu. Asta, domnule conte, vă las să aflați singur. Pesemne că nici dumneavoastră nu știți totul.

– Am să aflu, cu siguranță, zise Lancaster.

Ieși din celulă și-și uită acolo pumnalul, care rămăsese sub piciorul lui Richard. Mai târziu, când lanțurile fură desprinse de perete, Richard luă arma și o ascunse într-o crăpătură a zidului de piatră.

Lancaster se duse de-a dreptul la seniorul de Morley.

– Îl vreau pe omul ăsta, zise el.

Morley îi răspunse cu un zâmbet puțin cam prea amabil.

– Dragă conte, nu eu am căderea să vi-l dăruiesc. Totul depinde de mărinimia dumneavoastră sau de cea a altora.

„And verily hit cometh of nature
ofren-tymes to women to gyve con-
ceyll shortly and unadvysedly to thyn-
ges that ben in doute or perilous and
nedeth hasty remedye.“¹

William Caxton,
Game and the Playe of the Chesse

Numai Beatrice, care nu-și putea ascunde decât foarte greu sentimentele în legătură cu cavalerul, deplânse sosirea francezilor. Dorea fierbinte să-l viziteze din nou pe Richard, dar propria ei cuminenie și teama de mânia tatălui ei o determinară să se abțină. Totuși, nu-și părăsi obiceiul de a face după cină o mică plimbare în curtea interioară și de a trage cu urechea, ca să încerce să prindă un sunet cât de neînsemnat, venit din temniță. Uneori avea impresia că aude un suspin, alteori că Richard tușește sau că se roagă, dar nu era niciodată sigură dacă ceea ce aude nu este altceva decât propria ei dorință sau închipuire.

Într-o după-amiază caniculară de la sfârșitul lui august, Beatrice stătea la gherghef și asculta ce vorbesc

---

¹ „Și într-adevăr este în firea femeilor să dea adeseori scurt și fără ocol sfaturi în chestiuni care sunt îndoielnice și primejdioase și care au nevoie urgentă de rezolvare“ (engl. v.).

frații ei. Era prea cald pentru vânătoare sau chiar pentru o raită călare pe moșie. În salonul din turnul de la miazănoapte era o răcoare plăcută. Lady Morley și Alice își căutaseră și ele refugiul acolo: îndeosebi pentru doamne era indicat ca pe o asemenea căldură să nu iasă din castel, pentru ca soarele să nu le ardă pielea albă ca laptele. De dimineață, doamna și fiicele ei făcuseră o plimbare în grădina castelului, unde cultivau fel de fel de plante, pentru parfumuri și vopsele, de care aveau nevoie la farduri sau pentru condimentarea vinului și a hidromelului, sau pentru prepararea cărnii de vită sau de pasăre. Grădina de zarzavat era un adevărat desiș de plante agățătoare, așa încât acolo se puteau plimba tot timpul, la umbră.

Printre celelalte culori ale broderiei sale, Beatrice avea un fir de mătase castaniu-închis, menit să alcătuiască fondul dintre florile motivului decorativ. Beatrice înfipse acul în pânza bine întinsă. Frații ei vorbeau despre partea de recoltă ce trebuia strânsă până la acea dată de către țărani șerbi. Ca întotdeauna, ritmul transportului nu era destul de vioi, după părerea seniorului de Morley, care îl bănuia pe Geoffrey că-i folosește pe unii țărani șerbi pentru propriile sale nevoi, în prea mare măsură în contextul acelor zile. Într-adevăr, mereu aveau loc noi și noi hărțuieli cu scoțienii în nord, iar seniorul de Morley, ca vasal al regelui, era obligat să contribuie și el cu provizii și oameni pentru garnizoanele din fortărețele engleze.

Când în conversația celorlalți interveni o mică pauză, Beatrice fredona un cântec. În acea clipă, în care în încăperea nu se auzea decât vocea gingașă a lui Beatrice, liniștea fu sfâșiata de un țipăt venit din camera de tortură. Beatrice încremeni, iar acele și ghemul îi căzură din mâini. Beatrice se făcu palidă ca ceara. Ghemul se rostogoli pe pardoseală și se opri la picioarele lui Geoffrey.

– Ce-i cu tine, surioară? Ești nervoasă? Nu e decât prizonierul nostru, zise el, plin de afecțiune, și îi dădu ghemul, pe care îl ridicase de pe jos.

Beatrice, luptând împotriva lacrimilor, își îndreptă privirea către maică-sa. Nu auzise un simplu țipăt, ci un șir de cuvinte, contopite într-un țipăt lung, stors dintr-un trup torturat, care încerca să se împotrivească.

Pe Beatrice o trecură fiorii.

– Ai înțeles ce a spus? o întrebă Beatrice pe maică-sa, încercând să nu pară îngrijorată. Lady Morley dădu din cap, indiferentă. Era obișnuită cu asemenea sunete. Le auzise adeseori, deoarece soțul ei nu știa ce e îndurarea față de cei care îi puneau bețe în roate. Totuși, nu auzise încă niciodată pe vreunul dintre ei să vorbească latinește.

– *Deus propitius esto, mihi peccatori*, zise ea, și apoi traduse, deoarece fiica ei nu știa latinește: „Doamne, îndură-te de mine, păcătosul.“

– Dar ne-a spus că un templier nu are voie niciodată să ceară îndurare, își bătu joc Timothy.

– Decât numai lui Dumnezeu, îl completă, calmă, lady Morley.

Lady Morley era o femeie înțeleaptă, cu multă carte. Dar, aflându-se în permanență în umbra autoritarului și violentului ei soț, nu-și arăta decât arareori cultura.

– Franțuzii ăia își cunosc meseria. Au să-l învețe ei ce e frica, zise Geoffrey.

În următoarele ore, Beatrice nu-și putu izgoni din minte țipătul (sau cuvintele?) lui Richard. Abia fu în stare să aștepte să se termine cina. Când în cele din urmă se duse în curtea interioară, se temu ca nu cumva să audă ceva, și totuși nădăjdui să audă. Niciun sunet nu trăda însă prezența lui Richard în temniță și atunci Beatrice fu năpădită de o presimțire sinistră. Se duse în capela castelului. Acolo își petrecu restul serii, așteptând să se

facă întuneric și rugându-se fierbinte ca Richard să mai fie în viață.

În sfârșit, vâlvoarea roșie a asfințitului dispăru în ferestrele capelei și castelul fu cufundat în beznă. Beatrice își făcu cruce, apoi ieși din capelă și se duse încet spre scara care ducea la celule.

Dârdâi în rochia ei subțire de vară, în timp ce căuta în pungă prima monedă. Tratatativele ei cu paznicii decurseră cu bine și cu succes, așa încât în scurt timp ajunse la ușa bine cunoscută și se uită prin zăbrele. În celulă, omul în sutană neagră era aproape invizibil. Nu auzise pașii ușori ai lui Beatrice. Stătea liniștit pe jos, cu brațul stâng ținut într-o poziție ciudată de-a lungul trupului. Preț de o clipă, Beatrice se temu că e mort, dar apoi văzu că-și ridică binișor capul și-și duce încet mâna dreaptă spre perete și pipăie blocurile de piatră. Degetele lui ajunseră, pare-se, la obiectul căutat, căci se săltă în genunchi și începu să scobească pentru a-l scoate din crăpătura dintre blocuri. Degetele i se mișcau cu stângăcie și Beatrice băgă de seamă, cu groază, că aproape nu mai avea unghii. Și văzu licărul rece al metalului, când Richard scoase pumnalul din ascunzătoare. Fără să șovăie, Richard întoarse lama spre sine, exact în dreptul coastei celei mai de jos, dar înclinat, cu vârful în sus, așa încât să străpungă inima.

Ca paralizată, Beatrice văzu cum își stăpânește tremurul mâinii care strângea pumnalul. În clipa în care Richard își umflă cu putere plămânii, ca să-și adune toate puterile înainte de a lovi, Beatrice scoase un strigăt de groază. În liniștea mormântală a temniței, sunetul strigătului ei avu asupra lui Richard efectul unui trăsnet. Ca înghețat, Richard rămase o clipă nemișcat. Apoi, mâna i se destinse, iar pumnalul îi lunecă dintre degetele tremurânde și căzu pe jos zăngănind. La auzul scârțâitului zăvoarelor și al pașilor ei ușori, mintea lui Richard dădu o

luptă înverșunată pentru a-și redobândi limpezimea. Când trupul drăgălaș al fetei se lăsă pe vine în fața lui, Richard o privi lung; ochii, deși voalați, îi sticleau.

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce faci? întrebă ea.

Richard nu-i răspunse, și-și întoarse încet fața spre ușă.

– Ești singură?

– Da. Dă-mi pumnalul, Richard.

Richard râse. Râsul lui o făcu pe Beatrice să facă un pas înapoi.

– Nu și-a îndeplinit încă misiunea, zise el, calm, dar când văzu că fata se uită la el înspăimântată, repetă cuvintele pe care și le rostise lui însuși înainte de venirea ei: „Cel ce dorește să moară nu se teme de moarte. De ce s-ar teme cel pentru care viața este Hristos, iar moartea răsplata?” N-am altă șansă. Dacă nu pun acum capăt situației, cedez poate mâine, și atunci sunt nevoit să vorbesc, pentru că nu mai pot să îndur tortura. N-am voie să-mi trădez frații.

– Te simți chiar atât de rău? întrebă Beatrice.

– Îmi cunosc limitele, când ajung la ele, răspunse el, simplu.

Acum îi revenise și durerea, astfel încât își lipi cu putere de trup brațul rănit, fără să bage de seamă că datorită acestei mișcări i se deschise cămașa, lăsându-i neacoperite pieptul și umărul. Beatrice făcu un pas lateral, încât întreaga lumină a făcliei căzu pe Richard și atunci Beatrice văzu crucea mare cu ciocuri a templierilor, arsă adânc în pielea lui cu fierul roșu. Crucea ocupa întreaga lățime a umărului lui drept și îi ajungea până la sfârc.

– Un tatuaj, o lămuri el, după ce îi urmărise privirea, un semn de recunoaștere pentru un om căruia îi place să ia înfățișarea altora. Zâmbi. Sunt mândru că de acum înainte va trebui să-l port. Nu am voie să port

mantaua Templului, dar crucea va rămâne aici pentru totdeauna.

Beatrice își clătină neîncrezătoare capul.

– Sângele dumitale rece, cavalerie, este... uluitor. Acesta a fost momentul în care ai țipat?

– N-am țipat. I-am cerut Domnului îndurare. După o clipă adăugă, ca pentru a se scuza: Mă tem că într-adevăr am țipat.

– Ai putea să-ți ascunzi mai bine pumnalul, ca să nu ți-l găsească. Nu-l folosi, dacă ai curajul să mai înduri. Eu... eu am să te ajut să evadezi.

Cuvintele ei îl tulburară, dar Richard zise ironic:

– Am studiat această posibilitate încă de acum cinci luni, fără rezultat. Crezi că dumneata ai să poți rezolva problema? În plus, nu văd de ce ai vrea să-mi dai ajutor și astfel să te primejduiești și dumneata, ca să nu mai vorbim și de riscul de a fi excomunicată.

– De ce?...

Îl privi îndurerată. Așadar, Richard nu înțelegea? Nu simțise el privirea ei arzătoare, care îl urmărise fără încetare, ori de câte ori se aflase el în prezența ei, în ziua întâlnirii lor, în timpul turnirului, la cină, în marea sală a cavalerilor cu prilejul vizitei lui Lancaster, ca și data trecută când fusese ea aici, în celula lui?

Richard se feri de ochii ei care parcă implorau și se rezemă de perete.

– Unul dintre strămoșii noștri a evadat cândva din castel, în timpul unui asediu, printr-un culoar secret, care duce undeva spre râul din vale, zise Beatrice deodată, șoptind, dar pe un ton stăruitor.

– Unde e culoarul acela? întrebă el, simțind un început de speranță.

– Nu știu. Richard râse ironic. În capelă se află un călugăr bătrân, care era și atunci aici. Ar putea eventual să ne ajute.

– Eventual? Cine spune că monahul acela a știut cândva unde se află culoarul secret?

– Seniorul Morley de atunci a evadat cu întreaga garnizoană și și-a atacat inamicul pe la spate, zise Beatrice.

Richard privi amuzat expresia de dezamăgire de pe chipul ei.

– Nu râd de dumneata. Mă gândeam la o bătrână vrăjitoare, sau ce-o fi fost, care mi-a spus anul trecut că n-am să apuc primăvara următoare. A avut dreptate. Dar, pe Dumnezeu din ceruri! Mai trăiesc! Du-te la acel călugăr, dragă domniță, și cere-i ajutor. Crezi că i te poți destăinui fără grijă?

Beatrice dădu afirmativ din cap, îi zâmbi ca să-l încurajeze și-și puse mâna pe mâneca lui.

– Te rog să ai un pic de încredere în mine, Richard. Am să te scot din temnița asta. Să nu mai încerci nicio dată să-ți iei viața.

– Nu știu ce am făcut ca să merit această loialitate.

– N-are importanță. Mă înapoiez mâine, înainte de nouă. Ai mei pleacă de dimineață la York, așa că n-au să ne stingherească.

Își apăsă ușurel mâna pe brațul lui și se pregăti să iasă din celulă. Ochii lui Richard urmăriră mișcările ei grațioase.

– Adu niște sare. Și fii prudentă, zise el, când o văzu că iese pe ușă.

Beatrice dădu din cap, cu un zâmbet pe buze. Apoi dispăru în întunericul culoarului.

„To defraude the beguylar is no fraude, and he that doth well foloweth oure Lord.“¹

William Caxton,
Game and Playe of the Chesse

Noaptea aceea și dimineața următoare părură că nu se mai termină niciodată. Richard nu putu dormi. Își rosti rugăciunile și se plimbă în celula strâmtă ca un leu în cușcă, până ce trupul său obosit și subnutrit fu atât de istovit, încât bietul cavaler fu nevoit să se culce. Luă codrul de pâine neagră, rase de pe el, cu dinții, mucegaiul și îl scuipă pe jos. O singură mușcătură din ceea ce mai rămăsese fu de ajuns ca să-l facă aproape să verse, și atunci luă în grabă o înghițitură de apă, ca să-și clătească gura și să scape astfel de gustul scârbos al pâinii mucegăite. În cele din urmă ațipi și dormi până ce apa rece, care îi picura de pe perete pe spinare, îl trezi din nou. Nu mult după aceea auzi o călcătură ușoară pe culoar, ceea ce însemna că sosea Beatrice. Scârțâitul zăvoarelor fu în urechile lui Richard ca o muzică, și atunci cavalerul așteptă, rezemându-se de peretele opus.

---

¹ „A-l înșela pe mincinos nu-i un păcat, și cel ce o face urmează po-vața Domnului“ (engl. v.).

Zâmbetul cu care îl salută Beatrice îi păru familiar. Beatrice se duse de-a dreptul spre Richard și îi dădu un ulcior cu vin și un pachetel cu pâine albă și carne rece. Ulciorul și pachetelul le adusesese ascunse sub faldurile rochiei.

– Dumnezeu să te răsplătească pentru toate acestea, zise el și primi bucurosi alimentele și vinul.

Nu luă decât vreo câteva îmbucături mici de pâine și o bucățică de carne. Stomacul nu i-ar fi suportat mai mult. Vinul îi făcu bine.

– Ai adus sare? întrebă el.

Beatrice dădu din cap că da. Dintr-o punguță care îi atârna la brâu, scoase o cănuță de pământ ars și-i arătă lui Richard conținutul. Richard făcu semn cu capul înspre culoar.

– Paznicii?

– Avem destul timp. Le-am dat două ulcioare cu vin și câțiva galbeni.

Richard își desfăcu sutana și cămașa și-și încleștă dinții, înainte de a-și acoperi cu mâna plină de sare pielea jupuită în formă de cruce, și-și puse sare și pe vârfurile degetelor de pe care călăul îi smulsese unghiile una câte una cu ajutorul unui cuțit. Cu o mână tremurândă îi arătă lui Beatrice o anumită lespede a pardoselii: o lespede care se putea ridica.

– Ascunde cana sub piatra aceea.

În timp ce Beatrice, ascultătoare, se lăsa în genunchi, Richard își înălță o clipă privirea, luptând împotriva durerii pricinuite de sarea care îi mușca rănille.

Beatrice se așeză pe jos lângă Richard.

– E răcoare aici jos, zise ea.

– Afară e soare. Azi e o zi caldă, iar cerul va fi foarte curând albastru.

– De unde știi?

– După miros. După mirosul pe care l-a adus rochia dumitale.

Beatrice râse, ca și cum ceea ce spusese Richard ar fi fost cu neputință.

– Ți-am adus ceva.

Richard își holbă ochii și o văzu cum scoate, cu băgare de seamă, de sub manta, un trandafir roșu. Richard zâmbi, apucă atent tulpina între degetul mare și arătător și trase pe nas parfumul florii. I se păru că simte însăși mi-reasma verii, mai intensă chiar decât adierea caldă adusă de Beatrice.

– În cele optsprezece luni în care mi-am vizitat frații în temnițele lor, nu m-am gândit niciodată să le înveselesc existența cu o floare. Dar îmi aduc aminte că simțeau mirosul primăverii, adus de veșmintele mele, când intram.

Faptul că Richard se simțea acum la largul lui se datoră oare mirosului florii, căldurii produse de vin sau prezenței Beatricei? Fata îi povesti că fusese nevoită în repetate rânduri să lupte din greu cu ea însăși ca să nu-și trădeze sentimentele atunci când frații ei se exprimaseră în mod arogant despre el.

– Frații dumitale, rânji el, se încumetă să comenteze despre lucruri despre care n-au habar. Crezi ceea ce se spune despre noi?

Beatrice șovăi înainte de a răspunde:

– Nu cred că ai făcut ceva de care să fii nevoit să te simți vinovat.

– Am făcut lucruri de care ar trebui să-mi fie rușine, mai multe decât oricare din frații mei, și nu pot, aproape deloc, să invoc scuza că am fost silit de împrejurări. Noi avem o disciplină severă, *madame*, dar mie, în ultimii doi ani, mi-a fost cam greu s-o respect.

– Nu la asta m-am referit. Frații dumitale n-au fost oare învinovați chiar de către papă? De erezie?

Dacă sfânta Biserică se îndoiește de ei, trebuie să existe motive, nu?

– Așa cred cei mai mulți oameni. N-am de gând să încep cu dumneata o discuție amănunțită pe această temă. Papa s-a lăsat amăgit, intimidat și dus de nas de către complicii lui Filip.

Vorbise atât de violent, încât Beatrice tăcu, deoarece tonul vocii lui, devenit deodată răstit, îi impusese respect. Dar imediat după aceea, Richard își lepădă masca, și atunci ochii lui îi zâmbiră lui Beatrice.

– Trebuie să fii prudentă, zise el. Dacă în conversațiile dumitale îți trădezi sentimentele, dacă ei află că-mi faci vizite, dacă ajung să presupună numai că vrei să mă ajuți să evadez, totul e pierdut, nu numai pentru mine, ci și pentru dumneata. Trebuie să te gândești la propriul dumitale viitor. Ești logodită cu Will de Scarborough, nu-i așa?

– Da, dar nu-l iubesc. Am tot amânat căsătoria, sub cele mai absurde pretexte.

Nu era îndrăgostită de viitorul ei soț și nimeni nici nu se aștepta să fie. Credea că Richard, ca oricare altul, îi va spune acum că ea, cu timpul, se va obișnui să-l asculte și să-l respecte pe Will și că poate, odată și odată, va ajunge să-l și iubească, așa cum și mama ei îl iubea, în felul ei, pe seniorul de Morley. Ar fi putut să nimerească mai rău.

Dar Richard nu spuse nimic din toate acestea. Se sculase în picioare și se plimba înainte și înapoi în camera lui strâmtă.

– Îți sunt recunoscător pentru ajutor și îl accept bucuros, zise el, calm. Ajută-mă să evadez, dacă poți. Dar nu-ți primejdui viitorul.

Beatrice se făcuse albă ca varul. Buzele îi tremurau.

– Dar... bâigui ea, în timp ce ochii i se umplură de lacrimi, pe care și le stăpâni cu greu. Dacă te ajut să evadezi

din temnița tatălui meu, nu mai pot să rămân aici! Și nici nu vreau să mai rămân aici! Singurul lucru pe care îl pot face este să fug împreună cu dumneata.

Richard o luă în brațe și îi zise pe un ton ferm:

– Nu se poate. Niciodată. Regulile ordinului nu ne îngăduie să avem nici cea mai nevinovată relație cu vreo femeie.

Beatrice îi zâmbi printre lacrimi, în felul dezarmant de care numai ea era în stare, și care pe el îl scoase din fire.

– Dar... nu înțelegi... că... te iubesc?

Richard fu nevoit să facă un mare efort ca să-și reprime clocotul trupesc, care, prin simpla ei prezență în imediata sa apropiere, amenința să pună tot mai mult stăpânire pe el. Chiar și aici, în temnița rece, începu să-i fie tot mai cald. Ah, dacă ar fi putut să-și deșerte în cap o găleată cu apă rece ca gheața sau să umble desculț pe un maldăr de urzici! O, Doamne, ar fi vrut acum s-o strângă în brațe pe Beatrice și să-i usuce lacrimile, sărutându-i-le! Încercă să-și închipuie cum l-ar înțepa urzicile în tălpi. Încercarea fu destul de eficace, dar Richard simți totuși o durere în fundul sufletului atunci când își izgoni din inimă dorința.

– Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi ce ai aflat de la călugărul acela, zise el, rece.

Deși cu ochii plini de tristețe, Beatrice nu făcu nicio obiecție.

– Știe unde a fost intrarea. De atunci s-au făcut însă multe modificări în castel, deci va trebui să căutăm intrarea actuală. S-ar părea că e în orice caz aici, jos, în apropiere de temnițe, în colțul de nord-vest al castelului.

– De nord-vest!... Înseamnă că e chiar aici!

Beatrice se gândi câteva clipe la cele spuse de Richard, apoi dădu din cap afirmativ.

– Pe Sfânta Cruce! De cinci luni de zile îmi storc creierii cum pot să ies de aici, și sunt aproape de ieșire!

– Îmi pare rău. Nu mi-am dat seama până acum. A trecut o bună bucată de vreme până să mă conving că inima nu mă înșală. N-a fost o hotărâre ușor de luat.

– Slavă Domnului că ai ajuns s-o iei. Se duse la ușa celulei și privi prin zăbrele spre peretele din stânga al cuioarului, apoi se întoarse spre Beatrice, încruntat. Zidul pare solid. E făcut din blocuri masive de piatră, iar mortarul pare foarte proaspăt. Trecerea trebuie să fie atât de bine ascunsă, încât zidarii, care nu știau de existența ei, n-au descoperit-o când au reparat partea asta a zidului. Cum arăta înainte?

– Nu știu. N-am fost încă niciodată aici înainte de întemnițarea ta. Suntem iarăși exact acolo de unde am plecat. Nu?

– Nu întru totul. Cheamă-l pe paznic ca să-ți dea drumul să ieși. Se aplecă și îi ajută să se scoale în picioare. Ai stat destul aici. Îi dădu ulciorul gol, pe care ea îl ascunse la loc între faldurile rochiei; apoi Richard îi zise: Vino din nou peste vreo trei zile, dacă poți.

Scârțâitul zăvoarelor îl făcu să se simtă iarăși foarte singur. Trase cu urechea la pașii ei, care se stingeau pe cuioar și rosti o rugăciune de mulțumire către Dumnezeu.

Yorkul se afla la mai puțin de o zi de mers călare de Castelul Haughton-le-Moor, așa încât, după numai două zile, Richard, așa cum se așteptase, fu dus din nou în camera de tortură, imediat după răsăritul soarelui. Nu exista nicio modalitate de a afla ce făcuseră cei doi frați la York; poate că nu avea nicio legătură cu el. Un singur lucru era mai mult decât limpede: erau hotărâți să-l facă chiar în acea zi să vorbească. Richard tăcu, își încheștă dinții și nu dădu nicio atenție vocilor care îi puneau întrebare după întrebare. Scoase un țipăt atunci când călăii îi unseră cu seu spinarea și îl legară cu spatele în fața unui foc cu flăcări extrem de vioaie, după care, cu ajutorul unei plăci de fier, făcură

să sporească sau să scadă căldura emanată de flăcări. Trecuse de mult ora nonelor când îi dezlegară frânghiile și îl trimiseră înapoi în celulă. Nu putu să meargă și fu nevoit să se târască în genunchi spre culoarul întunecos. Se simțea mai umilit decât ar fi crezut vreodată că este cu puțință. O durere vagă îi tulbura vederea, ceea ce îl sili să-și caute drumul pipăind solul, cu care prilej degetele mutilate i se lovira de marginile dalelor pardoselii. Totuși, în pofida amorțelii minții sale, îi veni o idee. Înaintă încet, până ce ajunse la ușa celei. Prefăcându-se că n-o văzuse, își lăsă degetele să-i lunece peste dalele pardoselii, sperând ca din întâmplare să descopere intrarea spre culoarul secret. Când avu impresia că simte un rost între dale, fu izbit în coaste și i se porunci să intre în celulă.

Ceaurile următoare și le petrecu stând nemișcat pe pardoseala rece. Arsurile de pe spinare îi dădură fierbințeli, dar cu toate că tremura de frig nu putea suporta pe spinare pânda aspră și murdară a cămășii.

Nu mult după aceea răsunară din nou pași pe culoar, și scârțâitul zăvoarelor îl făcu să simtă un fior prin tot corpul. Nu-i fu greu să ia parte la jocul pe care îl avea în minte. Dădu curs liber fricii pe care multă vreme înainte fusese nevoit să și-o reprime și făcu un pas înapoi în fața celor doi inși care intrară în celulă. Francezul care se oprise în prag zâmbi, plin de satisfacție: își găsisse în sfârșit victima și strivise în sfârșit până și ultima urmă de împotrivire a acestui om mândru și inflexibil. Acum nu mai avea nevoie de nimic altceva decât de câteva ore și apoi îl va lăsa să vorbească, toată noaptea, dacă nu se putea altfel. Cei doi paznici îl luară pe prizonier de un braț și îl împinseră prin golul ușii. Strânsoarea lor nu slăbi decât o clipă, atunci când Richard se lăsă dus de bună-voie, ceea ce fu de ajuns pentru el ca să se smucească și să se elibereze. Se dădu înapoi, până ce trupul său

întâlni peretele de la capătul culoarului și atunci își întinse brațele lateral și-și azvârli la pământ lanțurile care îi atârnavă de cătușele de la mâini. Când se lovire de dale, lanțurile zăngăniră zgomotos.

– Pentru numele lui Dumnezeu, lăsați-mă în pace! strigă el atunci când paznicii veniră spre el, și se agăță de perete cu degetele sale sângerânde, cuprins parcă de cea mai cumplită deznădejde. Francezul dădu aprobator din cap. Dar Richard nu putu descoperi nici cea mai mică urmă a prezumtivului culoar secret. În timp ce își făcea o cruce, auzi cum sună a gol lanțurile pe care le avea fixate de glezne și pe care și le târa pe pardoseală. Va să zică exista totuși un culoar secret! Sau îl înșelase auzul?

– Sfântă Născătoare de Dumnezeu, îndură-te de mine, șopti el, în timp ce era dus spre camera de tortură. Trapa era, așadar, acolo: patru dale, la vârfurile unui pătrat, destul de mare pentru ca un om să se poată strecura prin ea, numai să fie îndeajuns de zvelt. Prea bine, în această privință n-avea de ce să se teamă deoarece acum, când francezii se aflau la Haughton-le-Moor, avea să piardă din nou din greutate.

Beatrice îl auzi în seara aceea de mai multe ori că țipă, când călăii, după ce îl spânzuraseră cu o greutate de picioare, îl puneau în fața focului la anumite intervale.

După o jumătate de oră, se prefăcu brusc că și-a pierdut mințile, că din pricina deshidratării și a rănilor a început să delireze. Urmările torturii Richard le cunoștea poate mai bine chiar decât călăii săi și știa cum să-i păcălească, simulându-le. Tot ce-i putură stoarce fură câteva cuvinte incoerente. Fără experiența dobândită de el cu victimele călăilor lui Filip, și-ar fi găsit moartea în acea noapte. Acum îl duseră înapoi în celulă și îl lăsară apoi în pace.

Beatrice se ținu de cuvânt. Când veni a treia zi în celulă, îl găsi pe Richard pe jos, ghemuit, cu chipul ascuns între brațele rezemate de genunchi.

– Ce mai faci, Richard? întrebă ea, șoptit.

Richard își ridică încet capul și îi privi ochii, în care se mai putea citi spaima. Beatrice se duse spre el, cu mâna întinsă, în intenția de a-l consola cu o dezmierdare tandră. Richard se dădu înapoi.

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu mă atinge! îi zise el, cu o voce răgușită; apoi îl privi pe paznic, care închise ușa și se mai zgâi câteva minute prin zăbrele, înainte de a se retrage. Nu te speria, îi șopti Richard lui Beatrice. Lucrurile nu stau atât de rău pe cât îi fac eu să creadă. Ei își închipuie că am înnebunit. Dumnezeu știe ce le-am spus ieri. Nu-mi mai aduc aminte ce nerozii am scornit. Din când în când n-am mai știut nici eu dacă mă prefac sau nu. Beatrice dădu din cap că a înțeles. Am găsit trecerea spre culoarul secret, adăugă el. Lui Beatrice i se luminează chipul.

– Când?

– Cât mai repede cu putință. Îți dau patru zile ca să pui totul la punct... De aceste patru zile am și eu însumi nevoie ca să-mi refac cât de cât puterile. Atât timp sper să-i mai pot duce cu preșul.

– Ce trebuie să fac?

– Du-te la sir Robert. Expune-i acest plan. Cred că e vrednic de încredere. Am nevoie de un cal, și de arme, și de merinde pentru două zile, dar merinde ușor de mistuit. Nu trebuie să mai vii încoace. În seara dinaintea evadării să poruncești unui slujitor să aducă jos două ulcioare cu vin. În unul dintre ele să pui un somnifer pentru paznicii de la capătul culoarului. De propriul meu paznic am eu grijă pentru că trebuie să rămână treaz până ce-mi deschide ușa celei.

– Ai să ai propriul tău cal, zise ea.

Optimismul ei îl făcu să prindă curaj. Richard îi mai dădu lui Beatrice câteva instrucțiuni și apoi îi arătă dala sub care ascunsese cana cu sare.

– Înainte de a pleca, trebuie să-mi faci acest serviciu. Cu răni inflamate și cu febră, evadarea nu are sorți de izbândă. Folosește-ți drăgălășenia pentru a-mi înduioșa paznicul, determinându-l astfel să aibă milă de un om care și-a pierdut mințile. Își trase în jos, până la brâu, cămașa însângерată și se întinse pe pardoseală, cu fața la pământ. Repede, mai zise el, înainte de a-și înfunda cămașa între dinți.

– Fie ca Dumnezeu să-ți dea putere, zise Beatrice.

Mușcându-și buzele, Beatrice presără, cu mâna șovăitoare, sarea peste plăgile de pe pielea lui Richard. În pofida călușului, care amortizase strigătul lui de durere, pe Beatrice o înspăimântă în așa hal vocea lui, încât fu cât p-aci să scape cana pe jos. Cu mâna sa rece, îl mângâie pe frunte. Richard își încleștă fălcile. Sarea îi frigea spinarea. Deodată simți răsuflarea Beatricei lângă propriul său obraz și, când deschise ochii, Beatrice îl sărută pe tâmpla care îi zvâcnea. Apoi ieși în grabă din celulă.

În a doua zi după ultima ei vizită în temniță, nu cu mult după ora amiezii, Beatrice se duse la grajduri și îi porunci grăjdarului să-l înșeuzeze pe Pelerin. După ce avu pe el întregul harnașament, calul negru fu scos din grajd, și atunci Beatrice îl privi de la o depărtare prudentă, dar și cu respectul cuvenit față de dimensiunile lui. Va putea oare gingașa Beatrice să încalece un asemenea colos? Richard îi spusese că da, și îi dăduse și un sfat bun: să nu se teamă de el, deoarece calul ar simți asta numaidecât.

„Vorbește-i calm, dezmiardă-l, și nu-l încăleca decât după ce îi vei fi câștigat încrederea“, îi spusese el. Calul

era acum agitat și bătea din picior, ridicându-și și coborându-și într-una capul cu coamă neagră.

– Stai cuminte, Pelerin, zise ea, îndreptându-se hotărâtă spre el. Și fă cunoștință cu noua ta stăpână. Seniorul de Morley îi dăruise în ajun calul, după ce Beatrice îi spusese tatălui ei că-i place mult acest animal. Știa că tatăl ei nu-i poate refuza nimic. Am să fiu bună cu tine, la fel de bună cum a fost și Richard, zise ea. Calul fusese călărit din când în când de către grăjdari, dar aceștia se arătaseră indiferenți față de animal, uneori chiar brutali. Beatrice încălecă. Rochia ei era destul de largă ca să-i îngăduie mișcărilor necesare, iar ușoara ei manta de vară acoperea crupa calului. Mergem să facem o plimbare, Pelerin, tu și cu mine. Când își auzi numele, calul își ciuli urechile, plin de dorința de a se supune. Bine, dă-i drumul, îi zise ea grăjdarului, care atunci își luă mâna de pe căpăstru.

– Sunteți sigură că nu trebuie să vă însoțească cineva?

– Da, foarte sigură. Calul a fost deprins să fie singur cu călărețul său. S-a aflat foarte rar în tovărășia altuia. Nu mă urma, asta l-ar neliniști. De altfel, nu plec departe.

După ce podul mobil fu coborât, Beatrice își încordă picioarele și atunci calul porni la trap. Când se văzu pe pod, îl îndemnă să treacă de la trap la galop. Beatrice răsuflă ușurată, bucurându-se de vântul care îi zburlea părul. Calul era într-adevăr cam mare pentru ea. Totuși îl ținu în frâu atât de lesne, încât fu ea însăși uimită. Își lăsă privirea în jos și zâmbi când văzu că șaua e roasă în locurile în care Richard o frecase cu pulpele. Opri calul, își suflecă rochia și-și puse propriile pulpe în locurile în care le pune Richard. Fu cât pe-acți să lunece de pe șa, și răsă de ideea ei prostească.

– Aș vrea să fii într-adevăr al meu, îi zise ea calului. Aș vrea să fiți amândoi ai mei pentru totdeauna, dar stăpânul tău îmi este inaccesibil. Am să fiu nevoită să i te

înapoiez curând, Pelerin, și atunci va trebui să-mi iau rămas-bun de la tine.

Să-și ia rămas bun de la el, dar și de la tinerețea ei, și de la castelul tatălui ei, și de la toți cei pe care îi iubea ... Ce scump trebuie să-și plătească trădarea!

Ajunse în scurt timp la castelul cavaleresc al lui sir Robert. Cavalerul îi dădu binețe și îi ajută să descalece.

– Ce surpriză plăcută, lady Beatrice!

O privi cercetător și apoi își deplasă privirea înspre calul negru, neascunzându-și curiozitatea. Privirea lui întrebătoare nu-i scăpă lui Beatrice.

– Putem vorbi câteva minute între patru ochi? întrebă ea, cu oarecare timiditate, neștiind prea bine cum să atace problema pentru care venise.

– Desigur, *my lady*, răspunse el, și o conduse în castel.

Când, după aproape o oră, Beatrice ieși din castelul fortificat, sir Robert îi sărută mâna și schimbară amândoi o privire complice. Semnul de încurajare făcut de sir Robert cu capul fu aproape imperceptibil, dar Beatrice îl observă și zâmbi. Cu puțin înainte de apusul soarelui, Beatrice se întoarse la Haughton-le-Moor, flămândă, dar foarte mulțumită. În ziua următoare puse în taină în tolbele lui Richard câteva din lucrurile ei și mai făcu și o scurtă plimbare călare pe Pelerin. În amurg se furișă în camera de arme și-și ascunse sub veșminte spada, pumnalul și pintenii lui Richard.

La răsăritul soarelui făcu o plimbare pe jos pe malul abrupt al râului. Rămase acolo destul de multă vreme, lăsându-și degetele să-i lunece prin apa repede. Mărăcinișul în floare colora peisajul în liliachiu-deschis. Beatrice se întrebă unde anume, pe povârnișul acoperit de plante, își putea avea ieșirea culoarul secret. Pesemne că abundența arbuștilor și a rădăcinilor ascundea vederii acea ieșire, deoarece culoarul secret

nu mai fusese folosit de mult. O, Doamne, dacă ar mai fi fost utilizabil !

Beatrice se simți ușurată când sosi momentul mult așteptat. Atunci, sub pretextul că un menestrel venit din sud urma să înveselească în acea seară cina din sala cea mare a castelului lui sir Robert, putu să plece. Îl luă pe Pelerin și făcu semne cu mâna tatălui ei când, cu o durere intensă în inimă, păși pe podul mobil. Apoi porni în galop pe întinsul pășunilor. Încetini abia când zări brațele consolatoare ale lui sir Robert, care o aștepta la poartă. Trecură în revistă împreună lucrurile lui Richard și atunci Beatrice privi mirată sutana monahală neagră, mantaua de lepros, veșmintele zdrențuite ale unui șerb, acoperite de noroi, și hainele elegante pe care și le cum-părase pentru nunta lui Blanche și care mai aveau pe ele urmele luptei lui cu Gilbert de Mansurah. Ochii Beatricei se măriră de curiozitate. Începu să-i curețe veșmintele și să le repare în ceasurile de seară, la lumina pâlpâitoare a lumânării.

La Haughton-le-Moor, Richard privea pata de lumină de la capătul de jos al ventilației, urmărind întunecarea ei treptată și așteptă până ce fu sigur că noaptea și somnul puseseră stăpânire pe castel. Atunci își întinse mădularele înțepenite și-și legă strâns cizmele.

Pumnalul lui Lancaster fusese pregătit la brâu, ascuns între faldurile negre ale tunicii. Apoi Richard se culcă pe paie și avu grijă ca gemetele sale să ajungă la urechile paznicului, care moțăia la capătul culoarului.

– Paznicule ! strigă el, cu glasul răgușit. Fu nevoit să repete de două ori chemarea, până să se scoale paznicul de pe scaunul lui de lemn și să vină la ușă. Când chipul paznicului apăru după zăbrele, Richard se ridică anevoie în coate și șopti: Mi-e sete. De ieri n-am avut nimic de băut. Cineva a uitat să-mi umple castronul. Pentru numele lui Dumnezeu, adu-mi un pic de apă !

Se rezemă cu spatele de perete și gâfâi, așteptând răspunsul. În cursul ultimelor cinci luni de zile de când se afla acolo nu le ceruse niciodată nimic paznicilor săi. Paznicul pe care îl rugase acum să-i aducă apă dădu din cap și plecă. După vreo câteva minute se întoarse cu o strachină umplută cu apă până la buză și o puse pe pardoseala celei, în fața prizonierului.

– Dumnezeu să te binecuvânteze! zise Richard, sălându-se anevoie în genunchi.

Luă strachina și și-o duse la buze. Paznicul îl privi câteva secunde cum bea. În clipa când vru să iasă din celulă, Richard sări în picioare, îi aruncă paznicului strachina în cap, cu conținut cu tot, și îl lovi violent în ceafă cu garda pumnalului. Zâmbind, Richard văzu cum trupul fără cunoștință al acestuia se prăbușește printre cioburi. Richard îl legă repede pe paznic și ieși pe furiș din celulă, pe care o închise cu grijă, trăgând zăvoarele. Apoi luă făclia de pe perete și o ținu aproape de cele patru dale ale pardoselii. De departe se auzea sforăitul celorlalți paznici. După cinci minute de efort, Richard izbuti să miște o dală. Apoi le îndepărtă și pe celelalte. În fața sa se afla un gol întunecos, fără capăt, acoperit cu un grătar de fier care susținea dalele. Când se lăsă să cadă în acel orificiu strâmt, Richard se simți înconjurat de un val de aer îmbâcsit. Găsi o proeminență pe care să-și proptească picioarele, apoi întinse mâna stângă și luă făclia. Puse cu băgare de seamă dalele la locul lor deasupra capului, până ce închise din nou orificiul și ținu făclia în fața sa. Abia dacă putea desluși ceva. Se afla într-un tunel în pantă descendentă abruptă, care ducea spre o beznă totală.

Înainta încet, bătând, pipăind pereții. Merse așa vreo două sute de metri. Se afla desigur sub zidurile de fortificație ale castelului, deoarece aici își aveau începutul rădăcinile copacilor. Aerul deveni tot mai apăsător.

Richard știa că posibilitatea unei surpări era aici mai mare decât sub castel. Apoi fu nevoit să-și croiască drum tăind rădăcinile și merse încet mai departe, până ce tunelul fu blocat de o aglomerare de nisip, pământ și rădăcini. Apropie făclia, care abia mai fumega, și-și făcu o cruce când își dădu seama că, în afară de posibilitatea de a-și săpa o trecere, nu exista decât o singură alternativă: să se înapoieze și să renunțe. Așa încât se puse degrabă pe lucru.

Să fi trecut ceva mai mult de un ceas, când simți o adiere de aer proaspăt. Își ridică privirea și luă în mână făclia, care începu să ardă ceva mai vioi, dar Richard nu putu descoperi unde e orificiul. Și totuși, trebuia să fie o gaură undeva, în tavanul tunelului. Cuprins de un elan de nestăvilit, Richard scormoni mai departe, și atunci curentul de aer se întetă. Acum, Richard putu vedea limpede drumul spre libertate.

Mai trecu o bună bucată de vreme până ce gaura fu destul de mare pentru ca Richard să se poată strecura prin ea. Acum Richard văzu la picioarele sale guzganii și alte vietăți mici, care fugeau de el. Restul distanței, Richard o parcurse pe jumătate poticnindu-se și pe jumătate alergând, până ce zări lumina lunii, care pătrunsese prin măracinișul care alcătuia ultima piedică între el și lumea liberă. Stinse imediat făclia și-și croi drum printre crengi. Așa ajunse la râu, care scliffea palid în lumina argintie a lunii, sub cerul presărat cu mii de stele.

Liber! Era liber! Dar primejdia nu dispăruse: lângă el se înălța Castelul Houghton-le-Moor, care îl privea de sus. Richard înaintă cu băgare de seamă, lipindu-se cât putu de mult de proeminențele stâncilor, până ce văzu că pe celălalt mal se mișcă ceva.

Încremeni pe dată, acolo unde se afla, și rămase nemîșcat până ce izbuti să deslușească ce (sau mai bine zis

cine) se mișcase. Zâmbi și-i șopti numele. Beatrice își întoarse capul și-și îndreptă privirea spre el, dar nu-l văzu. Totuși, îi arătă cu degetul locul unde îi ascunsese armele. Dând din cap în semn de dezaprobare a faptului că Beatrice, neținând seama de avertismentul lui, îl aștepta acolo, se duse spre locul arătat de ea.

Își încinse repede spada și puse mâna pe garda pumnalului, pe garda propriului său pumnal. Prezența pumnalului îi dădu un sentiment de siguranță, ca și cum ar fi revăzut un prieten credincios, și tot așa resimți și prezența spadei, care îi atârna grea ca plumbul în mâini. Paznicii din castel patrulau nebănuind nimic, în timp ce Richard trecea încet, prin vad, râul nu prea adânc. Pe celălalt mal, Beatrice sărise din ascunzătoarea ei și veni în fugă spre el.

– Richard! Ești liber! zise ea, pe șoptite, dar cu înflăcărare și, până să o poată el împiedica, îl și cuprinse de gât cu brațele și îl sărută pe ambii obraji. Richard o desprinsă binișor de el, privind zidul castelului. Ai nisip în barbă, chicoti ea.

Richard dădu din cap absent, o apucă brusc de braț și o târî după el în spatele unui pâlț de arbuști.

– Jos! porunci el și o trânti la pământ, ocrotindu-i chipul cu mâneca sa neagră.

Beatrice nu se temu decât vreo câteva secunde, apoi râse și îi sărută lui Richard palma.

– Încetează! zise el scurt și așteptă, privindu-i cu încredere pe paznicii de pe drumul de rondă și totodată întrebându-se cum de este cu puțință ca trupul să i se înfierbânte într-o asemenea clipă, numai pentru că îl simte pe al ei strâns lipit de al său.

– Pornește! Și mergi în fața mea! îi zise el când malul fu sigur.

Când ajunseră la adăpost, într-o vâlcea, Richard își iuți pasul și-și continuă drumul lângă Beatrice.

– Abia te văd în întuneric, zise ea, privindu-l dintr-o parte.

– Acum înțelegi de ce m-am îmbrăcat în negru ?

– Da. Îmi aduc aminte ce i-ai spus lui Alice când te-a întrebat asta.

Richard rânji.

– După cum vezi, motivul este simplu și practic. Totuși nu i-am spus minciuni ..., numai că în acea clipă n-ai putut înțelege la ce făceau aluzie cuvintele mele, deoarece Sfântul Bernard spune că gura care minte nimicește sufletul. Deodată se opri și sfredeli cu privirea bezna din fața sa. Țsta nu e sir Robert ? întrebă el, iar Beatrice îi urmări privirea și nu văzu nimic. Vom afla numaidecât, zise el, și fluieră încetișor.

Aproape imediat auziră bocănitul unor potcoave în galop, care veneau de-a dreptul spre ei. După câteva secunde apăru în fața lor trupul enorm al lui Pelerin. Richard dădu drumul mâinii lui Beatrice și se întinse spre căpăstrul calului, dar acesta făcuse un pas înapoi.

– Fii cuminte, Pelerin. Eu sunt, zise el calm, și-i dădu calului să-i miroasă mâna. Nu-ți place aerul de temniță, nu-i așa ? Nici mie.

Pelerin își recunoscuse acum stăpânul și-și lipi cu duioșie botul de umărul lui Richard, care îi dezmiardă gâtul și coama lungă. Beatrice privi amuzată spectacolul.

– N-ai voie să-ți dăruiești unei femei dragostea – și de aceea i-o dăruiești calului tău, pe care îl răsplătești în felul acesta, zise ea, dar fără amărăciune.

– *Touche, madame*, răspunse el dând respectuos din cap. Cine nu iubește se usucă pe dinăuntru. Dar să-i dăruiesc lui Dumnezeu dragostea, așa cum s-au așteptat mai-marii mei să fac, să-mi închin numai Domnului viața n-a fost niciodată de ajuns pentru mine. Tăcu vreo câteva clipe, înainte de a adăuga: Dragostea care îi trebuie unui bărbat, cea pe care vrea să o dăruiască, nu este ceva

sublim, ci o vulgară nevoie pământească, de căldură, de ceva palpabil, de ceva ce poate atinge mâna, de ceva ce respiră și trăiește.

Nu se aștepta ca ea să înțeleagă ce spune. Își prinse pintenii la cizme și-l încălecă pe Pelerin. De la înălțimea telegarului o privi pe Beatrice. Era frumoasă la lumina argintie a lunii.

– Vino cu mine călare pe Pelerin. Acum sunt atât de ușor, încât Pelerin ne va putea duce lesne pe amândoi. Treci în dreapta mea, nu pot să te ridic cu brațul stâng.

Beatrice se supuse, recunoscătoare, și-și puse piciorul în scară, peste al lui. Când Richard o luă de mijloc, Beatrice îl cuprinse cu brațele.

– Singurul lucru de care ai nevoie este o soție, zise ea. Richard o săltă în șa și o așază în fața sa.

– N-am să-mi iau soție, răspunse el, și dădu pinenti calului.

Porniră și în scurt timp îl întâlniră pe sir Robert. Richard îi strânse cordial mâna, fără să descalece.

– Nu găsesc cuvinte pentru a-mi exprima recunoștința, îi zise el din toată inima.

Sir Robert făcu un semn cu mâna că nu are de ce să-i mulțumească.

– Te credeam mort de mult, zise el cu vocea sa aspră, dar nu neprietenoasă. Când Beatrice mi-a spus că mai trăiești, n-am mai avut altă dorință decât să-ți dau ajutor.

– Nădăjduiesc din suflet să nu ai neplăceri din pricina mea.

– Se vor ivi fără îndoială neplăceri, zise sir Robert, pe care însă această perspectivă nu păru să-l neliniștească. Seniorul de Morley va fi aici mâine dimineată cu copoii lui, iar eu am să-i spun că n-am văzut-o pe fiică-sa. Bineînțeles că n-are să mă creadă, dar îi va fi cu neputință să dovedească vinovăția mea.

– Vă urez putere de rezistență. Am făcut cunoștință cu mânia lui Morley și nu pot să spun că mi s-a părut amuzantă.

Își porniră caii la trap și vorbiră foarte puțin până la conac, unde intrară printr-o poartă dosnică. Nu-i aștepta decât un singur grăjdar, un om de încredere al lui sir Robert. Un cal de călărie gata harnașat o aștepta pe Beatrice. Grăjdarul luă în primire caii, în timp ce sir Robert își ducea oaspeții în casă. În sala mare se aflau pregătite pentru ei o strachină cu supă fierbinte, carne rece și pâine, precum și niște ulcioare cu vin.

Sir Robert îi servi și privi atent, la lumina lumânării, chipul palid și tras al lui Richard. Drumul anevoios prin culoarul subteran îl istovise cu totul. Fusesse nevoit să facă apel la ultimele sale rezerve de energie ca să ajungă la conac. Acum, la căldura agreabilă a încăperii, totul i se făcu negru înaintea ochilor. Sir Robert îi mai oferă vin, dar Richard refuză.

– Am dormit aproape o zi după ce m-am înfruptat din ulciorul pe care mi l-a adus domnița în celulă, explică el ca o scuză.

Sir Robert râse binevoitor.

– Atunci nu mai bea, fu el de acord.

După câteva minute, Richard se rezemă de spătarul scaunului și-și șterse gura. Mâncase puțin, deoarece stomacul lui nu mai era obișnuit cu mese copioase. Dar hrana îi făcuse bine.

– Înainte de a pleca, ați vrea, *messire*, să-mi îngrijiți rănilile? întrebă el.

Sir Robert se sculă numaidecât în picioare și îi făcu semn să-l urmeze într-o cameră lateralnică, unde erau pregătite trei ligheane cu apă caldă și un maldăr de prosoape.

– Pe Dumnezeu din ceruri! Mă simt murdar! zise Richard foarte sincer și se grăbi să se dezbrace.

Se spală de nisipul care îi pătrunsese prin veșminte și îi acoperea tot trupul. Apoi, culcat pe burtă pe banca de lemn, îl lăsă pe sir Robert să-i doftoricească arsurile. Gentilomul, în timp ce mâinile erau în plină activitate, începu să vorbească.

– Așadar ești liber. Și acum ?

– Am să-mi găsesc drumul spre frații mei.

– Și domnița ? A făcut un mare sacrificiu ajutându-te. Îi ești foarte îndatorat. Ce ai de gând să faci pentru ea ?

– Aș însoți-o bucuros până într-un loc unde să se poată simți, deocamdată, în siguranță. Ce altceva aș putea să fac pentru ea ?

– Ia-o de nevastă.

Richard se întoarce brusc și se sprijini pe cotul drept. Văzu expresia de groază, apărută pe fața celuiilalt, când acesta zări brusc crucea arsă adânc în pielea umărului gol.

– S-o iau de nevastă ? Privirea din ochii săi cenușii îi sfredeli ochii lui sir Robert. Am să-ți spun adevărul, *messire*, și pedepsească-mă Dumnezeu pentru cuvintele mele: Dacă aș fi un om liber, m-aș însura cu ea, căci o iubesc din tot sufletul. Dar trupul meu aparține Templului – al cărui slujitor și rob sunt.

Sir Robert îl împinse cu brutalitate cu fața în jos și chipul lui Richard se schimonosi de durere, când se lovi de banca tare.

– Ești nebun, zise sir Robert. Beatrice este cea mai dragălașă făptură din câte poartă numele de Morley; și în curând își va pierde acest nume, dar ar fi păcat să și-l schimbe în Scarborough !

Richard scrâșni din dinți, când sir Robert reluă tratamentul cu o mână devenită brusc nemiloasă.

– Am rostit cel mai sfânt jurământ din câte cunoaște creștinătatea, zise Richard, și trebuie să-l respect până la moarte, în fiecare zi a vieții mele. Propriile mele dorințe, propria mea voință nu mai există.

– Nu este pe lume niciun jurământ care să nu poată fi încălcat, zise sir Robert, care, pare-se, nu privea lucrurile prea strict. Și mai ales în situația de față. Ești un om liber, iar familia dumitale vă va ajuta pe dumneata și pe domniță.

– Sunt un bastard, n-am familie. În plus, am fost excomunicat.

Richard nu avea de gând să mai dea și alte lămuriri cu privire la chestiunile sale personale.

– Am prieteni la care ați putea să vă adăpostiți.

Iritat, Richard îndepărtă brațul cu care sir Robert voise să-l ajute să se ridice.

– De fapt, la ce te aștepti din partea mea? Să-mi las frații și Templul în plata Domnului pentru o femeie, căreia nu-i pot oferi altceva decât sărăcie, primejdii și anatema?

– Ești primul vrednic de ea, din câți a întâlnit. Toate aceste încercări, care, la urma urmei, sunt vremelnice, și le va însuși, ca să poată fi a dumitale.

– N-am să-mi încalc jurământul nici de dragul ei, nici de al meu.

– Templul, cavalerie pe care îl slujești cu atâta dăruire este pe cale să dispară.

– Pe Sfânta Cruce! exclamă violent templierul. Nu atât timp cât mai am și eu ceva de spus!

Sir Robert îi aruncă o privire apatică.

– Ai într-adevăr ceva de spus?

– Da. Atâta vreme cât Templul este sanctuarul Sfântului Duh, iar Sfânta Treime este temelia Bisericii noastre, am ceva de spus!

Celălalt dădu compătimitor din cap.

– Îți dai seama ce a făcut ea pentru dumneata? Pentru dumneata și-a mințit tatăl, a acceptat riscul de a-și atrage mânia Bisericii și și-a părăsit casa și căminul. Dacă nu ți-e milă de ea, n-o mai așteaptă altceva decât mănăstirea.

– Nu-mi era cu nimic îndatorată. Am prevenit-o să nu-și bată capul cu mine, am sfătuit-o să nu mă ajute, dar când am văzut că se încăpățânează, am folosit-o cu recunoștință. Nu-mi agrava starea de spirit. N-am încotro.

Sir Robert îi doftoricise, între timp, și tatuajul de pe umăr.

– Peste vreo lună de zile n-au să-ți mai amintească de Haughton-le-Moor decât niște cicatrice, se răsti el, apoi se sculă în picioare, luă o cămașă din dulap și i-o azvârli cavalerului. Dacă trupul dumitale va lupta pentru Templu, iar sufletul dumitale va fi la ea, nu te invidiez. Atunci încearcă să trăiești *fără* ea, dar *cu* mustrarea de conștiință.

Richard oftă și-și puse pe el veșmintele pe care i le dăduse sir Robert. Printre aceste veșminte se număra și vestonul de zale pe care Richard îl purtase la nunta lui Blanche și pe care acum aproape că nu îl mai recunosc.

– Ți-a reparat veșmintele și acum îți curăță afurisitul acela de echipament negru. Sunase ca un reproș. Du-o la Marrick Priory. Este o mănăstire benedictină de maici, la vreo patru kilometri sud de Grinton, pe drumul care duce la Richmond spre vest. Sora mea mai mare a intrat acolo, iar Beatrice s-a declarat de acord să intre și ea. Sir Robert șovăi... dacă nu se găsește o soluție mai bună.

Cavalerul nu se lăsă ademenit de ultima încercare a lui sir Robert.

– Am s-o duc acolo, zise el, și am să le dau maicilor o sumă regească pentru ca să tacă.

Sir Robert îi puse lui Richard o mână pe umăr și zise:

– Le-am trimis o scrisoare surorilor benedictine. O așteaptă pe Beatrice.

O clipă, Richard rămase pe gânduri, cu ochii ațintiți în gol, cu cizmele în mâini. Apoi îl privi încă o dată pe sir Robert.

– Am să am grijă ca ogarii lui Morley să nu ne poată lua urma. În drum spre Grinton facem un ocol mare, așa

încât să pară plauzibil dacă domnița va spune mai târziu că s-a dus pe jos de-a dreptul la mănăstire. Vom lungi destul de mult drumul, ca să facem ca toată povestea să fie ușor de crezut. Își legă strâns cizmele și se sculă în picioare. O ultimă favoare, zise el. Pentru numele lui Dumnezeu, să nu-i spui niciodată ce ți-am mărturisit. Ea nu știe că o iubesc.

– N-am să-i spun nimic, îl încredință sir Robert, și am să am grijă de ea, în numele dumitale, pentru că asta voiai să adaugi, nu?

– Da, confirmă Richard, și se duse la ușă.

Beatrice, care se înapoiase la masă, bău o înghițitură de vin; zâmbi fericită când îl văzu că intră în sală și îi dăruie o privire admirativă.

– Așa e mult mai bine, zise ea, făcându-i lui sir Robert cu ochiul, dar Richard rămase îngândurat, cu privirea în gol.

– Trebuie să plecăm imediat. La castel vor afla foarte curând că am evadat, și dacă vor face o legătură între fuga mea și absența lui Beatrice, vor veni înapoi atât de repede cât vor putea caii să-i ducă. Se întoarse spre sir Robert și îi mulțumi încă o dată pentru ajutor.

– Fii foarte prudent. Ai să fii poate în stare să-i tragi cuiva una în cap, dar asta e cam tot ce vei putea face. Și îngrijește-ți brațul, care nu arată prea bine.

Richard dădu aprobator din cap și o conduse pe Beatrice la ușă, unde își luară amândoi rămas-bun de la sir Robert. Apoi o ajută pe Beatrice să încalece și ieși pe poartă, cu fata în urma lui Pelerin.

– S-a întunecat de mult, zise Richard. Trebuie să ne grăbim.

Își mânăra caii în galop și cotiră brusc spre vest, trecând prin Pădurea Hamsterley, unde începuse tragica lor aventură.

– Încotro mergem ? întrebă Beatrice gâfâind și rîdîcându-și vocea, ca să acopere vuietul vîntului.

– Spre vest, ca să ieșim de pe domeniul Morley.

Când ieșiră din pădure, Beatrice văzu că solul urcă în pantă abruptă, iar ceva mai târziu calul ei se afundă în pămîntul mocirlos al unei zone pustii. Pelerin înainta și el foarte încet. După cîtva timp, Richard mînă caii în mijlocul unui râuleț nu prea adînc și urmă acest traseu în susul apei.

– Mi-e frică, zise Beatrice aproape pe șoptite. Ce fel de drum e ăsta ?

– Eu nu călătoresc niciodată pe drumuri, răspunse el. Ne îndreptăm spre Munții Penini. Va trebui să mergem în vad o mie șase sute de metri sau chiar mai mult, pentru că cei de la castel vor trimite câini ca să ne ia urma. După aceea ne vom continua drumul peste munți, spre miazăzi.

– Dar acela e un ținut neospitalier.

– Tocmai de aceea am ales această rută.

Luna era ascunsă după niște nori cenușii groși, îngrămădiți deasupra coamei unei coline situate foarte departe. În spatele norilor, la orizont, mijeau zorile palide. Când își întoarse capul ca să se uite, Richard își puse mîna streășină la ochi și dădu pîteni cailor.

– Trebuie să ne găsim un adăpost înainte de a se lumina de ziuă, zise el. Încă o oră și n-am să mai pot vedea nimic.

După o jumătate de ceas începură să-l doară ochii din pricina luminii, cu toate că un pic de ceață, nu prea densă, mai împiedica trecerea razelor soarelui. Când, la vreo trei kilometri și jumătate mai departe spre vest, găsi un loc ferit, cu sol uscat, își continuă drumul ținîndu-și mîna fără încetare în fața ochilor. Descălecă amortit și îi ajută și lui Beatrice să descălece. Își întinse pe jos larga mantaua neagră și atunci Beatrice se trînti recunoscătoare pe ea.

– Ai vrea să-mi împrumuți fularul? întrebă el. Beatrice dădu mirată din cap și îl dădu; templierul și-l legă repede în fața ochilor și răsuflă ușurat. Așa e mult mai bine.

Richard începu să curețe noroiul uscat și turba de pe potcoavele cailor. Când fu gata, se întoarse spre Beatrice și rânji.

– E de necrezut câte lucruri, pe care altădată le făceam întotdeauna cu ambele mâini, le fac acum cu o singură mână, zise el.

Văzând că nu primește răspuns, își îndepărtă repede legătura de la ochi. Pe chip îi apărură un zâmbet: fata dormea buștean pe mantaua lui, cu un braț sub cap și cu celălalt în jurul picioarelor, cu genunchii aproape de bărbie. Richard o acoperi cu restul mantalei și se așeză cu spatele la soare. Din când în când o mai privea pe Beatrice și de fiecare dată își acoperea apoi din nou ochii, ca să se obișnuiască treptat cu lumina. Era așa de istovit de atâta mers călare, încât nici n-ar fi putut dormi, chiar dacă ar fi vrut. După câțiva timp luă o mică gustare din merindele din tolba și fu încântat să constate că-i face plăcere, cu toate că se sătură numaidecât. Beatrice dormi până la amiază. Atunci își deschise brusc ochii și-și roti mirată privirea.

– Bună dimineața, zise ea.

– Dimineața e destul de înaintată, răspunse el. Ți-e foame?

Beatrice dădu din cap că da, și atunci Richard îi înmână tolba.

– Am dormit atât de mult? întrebă ea între două îmbucături.

– Da, dar nu te neliniști. Tot nu ne putem continua drumul până nu se lasă seara.

– Bine, zise ea și, după o mică pauză, adăugă: Trebuie să mă duc... diseară... acolo?

Richard știa la ce se referise ea, și se simți vinovat.

– Nu încă, răspunse el.

Acest răspuns fu o ușurare pentru ea.

– E ciudat, zise ea căzând pe gânduri. Nu te-am văzut decât de câteva ori și totuși am impresia că suntem prieteni vechi. În tovărășia ta mă simt în deplină siguranță, cu toate că oricine s-ar aștepta la contrariul. Richard nu-i răspunse; nu era nevoie pentru că Beatrice nu voia decât să pălăvrăgească. Ce viață ciudată duci! zise ea în continuare. Ești veșnic pe drumuri, n-ai nicăieri un cămin, trăiești în păduri sau unde se nimerește să poposești... Nu te-ai săturat?

– Sunt obișnuit cu felul ăsta de viață, zise el simplu. Beatrice dădu din cap.

– Omul acela cu barba blondă, ciufulită, cu sprâncene stufoase și cu fața roșie era unul dintre ai voștri? întrebă ea. Sau întreb ceva nepermis?

– Unde l-ai întâlnit? Când? De ce ți s-a prezentat?

Tonul lui aspru o făcu pe Beatrice să tresară.

– După ce ai fost biciuit în curtea noastră de onoare. N-am mai putut privi spectacolul, credeam că-mi rănișezi de moarte fratele. Eram supărată pe tine, pe tata, pe Geoffrey, pe toți, și am plecat. Bănuiesc că m-a urmărit, pentru că a apărut brusc lângă mine și m-a întrebat ce s-a întâmplat cu tine. Șovăi câteva secunde înainte de a continua cu timiditate: Cred că atunci te uram groaznic, pentru că i-am spus că ești mort.

Richard căzu pe gânduri, dar chipul lui rămase impenetrabil.

– Așa se explică de ce nu mi-au sărit în ajutor, zise el și nimic mai mult.

– Am regretat cumplit, ulterior, dar n-a existat niciun mijloc de a îndrepta lucrurile; cel puțin așa credeam atunci. A trecut foarte multă vreme până să-mi înșel tatăl. Chiar prea multă.

Îl privi pe Richard cu ochi care implorau iertare.

– N-ai nicio vină, domniță, zise Richard. Ce s-a petrecut cu mine a fost predestinat de Dumnezeu, deoarece în Psaltire stă scris că omul își croiește singur drumul, dar că Domnul îi călăuzește pașii.

– Cunoști Sfânta Scriptură? îl întreabă ea vădit impresionată.

Richard ridică din umeri.

– Am început să o citesc pe latinește încă din copilărie. Noi nu aveam multe cărți în Templu. Când învățătorii mei au socotit că am ajuns să știu destul de bine latinește, m-am luptat de trei ori cu textul ei, de la un capăt la altul. Multe din aforisme mi-au rămas pentru totdeauna în minte. Voiau să facă din mine un preot, dar armele m-au atras mai mult.

– M-am întrebat ades de ce ai intrat atât de devreme în Templu. N-ai vrea să-mi sp...

– De unde știi asta? o întrerupse el.

– Așa i-ai spus contelui de Lancaster. Richard dădu din cap că-și aduce aminte. Unde ai locuit până atunci?

Richard își dădu seama că Beatrice știe prea multe.

– Nu mă întreba, zise el, încercând să confere replicii sale un ton politicos. Nu pot să-ți spun.

– Nu știi nici jumătate din ce mă frământă acum, râse ea. Nu pot să sufăr secretele. Secretul ăsta m-ar urmări toată viața.

– Scoate-ți-l din cap. Richard nu avea habar de regulile unei conversații curtenitoare. Poți să stai de pază? Să mă trezești de îndată ce vezi sau auzi ceva. Beatrice vru să-și lepede mantaua de pe umeri, dar Richard o opri. Păstrează-o și învelește-te în ea. Eu sunt obișnuit cu frigul, zise el, culcându-se și acoperindu-și ochii cu brațul drept.

Foarte curând, Beatrice nu mai putu să stea pe jos, se sculă și începu să se plimbe încolo și înapoi în spațiul

strâmt de sub stâncile proeminente de deasupra ei. Richard deschise numaidecât ochii.

– Ce s-a întâmplat ?

– Nimic, zise ea. Mă plictisesc.

– Stai jos. Atragi atenția. Poate că nu vezi pe nimeni, dar poți fi văzută.

Beatrice dădu speriată din cap că a înțeles și, ascultătoare, se ghemui pe jos lângă el, în timp ce el închidea din nou ochii.

La un moment dat, Beatrice se lipi de peretele de stâncă și cuprinse cu privirea ținutul liniștit. Numai vântul și răsuflarea regulată a lui Richard îi însoțeau gândurile. Se simți însingurată și, pentru a întrerupe tăcerea, începu, cu vocea ei gingașă și melodioasă, un cântec, o baladă veche, ale cărui cuvinte și le mai amintea. Când sfârși cântecul și-și întoarse privirea spre Richard, descoperi că acesta se uita la ea.

– Tot n-ai adormit ? întrebă ea.

– Îți admir vocea. Câți frumos.

Modestă, Beatrice își cobori privirea. Cu un zâmbet în jurul gurii, Richard își acoperi ochii și adormi din nou.

Timpul trecu, până ce soarele ajunse la orizontul vestic. Se făcu mai răcoare, și atunci Beatrice se ghemui mai aproape de Richard, ca să caute căldură. Richard nu băgă de seamă: dormea buștean. Brațul îi lunecase de pe ochi. Când îl stânjeniră razele soarelui, avu visuri urâte, dar uneori și plăcute. Acum visurile erau alcătuite numai din imagini încurcate, incoerente. La un moment dat, avu o tresărire. Din pricina acestei mișcări, spinarea rănită i se frecă de solul pietros, și atunci, cu chipul schimonosit de durere, se întoarse pe partea cealaltă.

Beatrice îi privi trăsăturile chipului, și-și întinse mâna. Cu mare băgare de seamă îi îndepărtă lui Richard părul de pe obraz și îl sărută pe frunte. Apoi lăsă să-i lunece un deget jucăuș pe sprâncenele, pe tâmplele și pe

obrajii lui. Richard își tunsese în grabă și neglijent barba la sir Robert. Beatrice îi privi acum, plină de admirație, linia energică a bărbiei. Mâna i se opri atunci când Richard, oftând în somn, făcu o mișcare, și atunci Beatrice îi simți răsuflarea pe propria ei mână. Apoi, degetul ei subțire își continuă călătoria, urmărind arcul trufaș al nasului lui Richard și forma buzelor lui. Beatrice băgă de seamă că respirația lui Richard se accelerase, dar nu-și dădu seama ce înseamnă asta. Mănată de o dorință de neînvins, Beatrice se aplecă deasupra lui. Îi simți răsuflarea caldă cu o clipă înainte ca buzele ei să le atingă pe ale lui, ca să-l sărute. Încă pe jumătate adormit, crezând că mai visează, Richard își întinse brațul spre Beatrice și îi dezmierdă umerii. Sărutarea lui fu puternică și pătimasă, și o înfricoșă pe Beatrice în așa hal, încât biata fată vru să se desprindă de el smucindu-se, dar el o ținu strâns și îi pipăi rotunjimile moi ale trupului. Beatrice se dădu bătută, tremurând de excitație, când mâna lui ajunse la sânul ei stâng.

În acea clipă Richard se trezi brusc. Cu o mișcare reflexă o îndepărtă pe Beatrice, dar acum era prea târziu. Respira scurt și în ritm accelerat, și se desprinse de ea rostogolindu-se, ceea ce îl făcu să simtă dureri, când trupul i se frecă de solul stâncos. Își înfipse adânc dinții în pumn, într-o ultimă încercare de a se abține, dar apoi se destinse și simți că i se revarsă sperma pe vintre. Se săltă și apoi se așeză în genunchi, cu capul plecat. Când își ridică în cele din urmă capul și o privi pe Beatrice, gura îi era strâmbă, iar privirea neagră ca noaptea, dar nu rosti niciun cuvânt. Beatrice își lăsa în jos ochii înspăimântați și-și mototoli tivul mânecii.

– Ești supărat pe mine? întrebă ea, neîndrăznind să se mai uite la el.

Richard nu-i răspunse pe loc; nu știa nici el ce să-i răspundă.

– Nu, zise el în cele din urmă. Mi-e silă de mine însumi.

Beatrice îl privi lung, neînțelegând ce voise el să spună.

– Dar totuși m-ai... Credeam că... Cum poți să fii atât de crud cu tine însuși?

– Blestemata asta de carne slabă, mormăi el, scârbit, deși se mai calmase.

Apoi tăcu și se duse la cai, ca să-i pregătească pentru lungă lor călătorie.

– Richard, întrebă ea după o scurtă șovăire, crezi că am să fiu excomunicată pentru că te-am ajutat?

– Bineînțeles. Dar nu pentru multă vreme. Anatema îți va fi anulată de îndată ce vor afla că ai intrat la mănăstire ca să-ți ispășești păcatul.

– Dar eu nu regret că te-am ajutat, protestă ea.

Richard nu se putu abține să nu râdă. Uneori Beatrice era simplă și sinceră ca un copil.

– Ai face mai bine să nu le spui asta prea-cinstitelor surori.

– Mă tem că am să rămân pentru totdeauna la mănăstire. N-am să te pot uita niciodată, Richard.

Vocea lui Richard avu un timbru dur când îi răspunse:

– *Trebuie* să mă uiți. Îți sunt recunoscător pentru ajutor, lady Beatrice, dar asta e departe de a fi dragoste. Eu îmi urmez propriul drum, unde nu e loc pentru amintiri.

Richard știa că o îndurerează pe Beatrice, și de aceea se întoarse cu spatele spre lacrimile de pe obraji ei.

Era singurul mijloc pe care îl putea folosi Richard pentru a o face să rupă cu el. Dar în sinea lui simți că totuși conștiința îl mustră. Își lepădă veșmintele și-și puse pe el sutana neagră, apoi, tăcut, se îngriji de cai. După câțva timp, când soarele gata să asfințească începuse să coloreze câmpul într-un roșu-închis și când, deci, amurgul se lăsă

peste coline, își părăsiră amândoi ascunzătoarea. Un vânt rece puternic începu să sufle peste ținutul părăsit, și atunci Richard îi spuse lui Beatrice să se apere de frig cu mantaua. Când se înnoptă, fură amândoi aproape invizibili în veșmintele lor negre.

Își continuară drumul, gonind atât de repede cât le îngăduiau potecile pline de glod. Richard înainta căutându-și traseul cu cea mai mare grijă, iar Beatrice, după el, urmărind coada fluturândă a lui Pelerin. Când solul deveni mai puțin stâncos, Richard se întoarse în șa.

– Toate bune? vru el să știe.

Beatrice îi zâmbi vitejește și dădu din cap că da. Era o goană obositoare, dar Beatrice îi făcea față ca un bărbat. Richard își redusese viteza și îl lăsă pe Pelerin să meargă la pas, și să-și caute el singur traseul, printre blocurile de piatră răspândite pe jos și printre tufe. Ținându-și mâna rezemată de crupa calului, se întoarse iarăși spre Beatrice.

– Vreau să te întreb ceva, domniță. Îmi dai voie?

– Desigur.

– Știai că tatăl dumitale mi-a ținut ascunși frații în mod ilegal în temnițele sale? Știai că omul al cărui cap a fost înfipt deasupra porții era un templier, care se apropiase prea mult de tatăl dumitale și de taina lui?

Beatrice se feri de ochii lui Richard, ațintiți în întuneric spre ea. Nu se îndoi nicio clipă că Richard îi putea vedea fiecă mișcare a trăsăturilor feței.

– Are vreo importanță dacă știam sau nu?

– Numai pentru mine.

Beatrice sovăi înainte de a răspunde:

– Acest din urmă amănunt nu-l știam, dar că tatăl meu ținea închiși niște templieri, asta da.

– Cunoșteai și motivul?

– Nu știu dacă am voie să vorbesc despre asta.

– Cred că nu poți să-mi destăinuiești niciun amănunt pe care eu să nu-l știu. Dar țin să-l aud din gura dumitale.

Beatrice se simți cam încurcată, deoarece știa că n-are rost să încerce să-l mintă. Se hotărî deci să spună adevărul – sau cel puțin atâta cât știa ea din adevăr.

Era vorba de o bucată întinsă de pământ roditor, care a făcut cândva parte din domeniul Haughton-le-Moor. Templul a pus ochii pe acel pământ. Templierii au izbutit să-l convingă pe un membru al familiei Morley să intre în ordin, deși era căsătorit. Când, la scurt timp după aceea, acel templier s-a prăpădit în Țara Sfântă, văduvei lui nu i-a mai rămas mare lucru din moștenire. Aproape totul i-a revenit ordinului. Beatrice tăcu câteva clipe. De fapt, n-ar fi vrut să istorisească deloc această poveste. Apoi zise totuși:

– Multă vreme, familia Morley n-a avut cum să-și reîntregească moșia: Templul era prea puternic. Dar după fărădelegile făptuite de... unii dintre ei, tatăl meu a izbutit să-și redobândească pământul, în schimbul ajutorului dat de el la arestarea fraților puși sub acuzare.

Beatrice povestise toate acestea cu foarte mare precauție, de frică să nu spună ceva greșit.

– A! exclamă Richard, cu atâta putere, încât Pelerin, speriat de acest strigăt brusc, fu cât p-aci să se poticnească. Ai dreptul să știi cum s-au petrecut de fapt lucrurile. Mi-e silă de adevărurile spuse pe jumătate și de cele spuse deformat. Cavalerii pe care tatăl dumitale s-a grăbit să-i întemnițeze au fost victimele unei dușmăanii vechi. În faptul că noi am fost învinuiți de erezie și de magie neagră tatăl dumitale a văzut o șansă de a se îmbogăți cu pământuri din patrimoniul Templului, dar asupra cărora nici tatăl dumitale, nici vreun alt membru al familiei Morley nu avea niciun drept. După arestarea fraților mei în Franța, tatăl dumitale și-a pus numaidecât

spionii la treabă, ca să afle și să-i raporteze când era de așteptat o arestare a templierilor în Anglia. Cu puțin înainte de data stabilită, i-a sustras de sub nas baliului zece frați, ca să șantajeze cu ei Biserica, și să pună astfel mâna pe moșii, poate și cu ajutorul unor mărturisiri pe care a încercat să le smulgă deținutilor. Un bărbat căsătorit care aderă la Templu (ceea ce nu se întâmplă des) știe că după aceea jumătate din bunurile lui aparțin ordinului. Cavalerii căsătoriți nu pot adera decât cu această condiție. Cavalerii necăsătoriți își cedează absolut toate bunurile.

- Așa se explică... zise Beatrice.
- Așa se explică? Ce anume?
- Că sunteți atât de bogați.
- Bogați? Poate că nu e decât o simplă aparență.

„Li frère, li mestre du Temple
Qui estoient rempli et ample
D'or et d'argent et du richesse
Où sont-il? Que sont devenu
Que tant ont de pleit maintenu,
Que nul a elz ne s'ozoit prendre,
Toujours achetoient sans vendre.“¹

După cum vezi, *my lady*, tot ceea ce se referă la Templu îmi ajunge la urechi. Acesta este un crâmpei dintr-o lucrare scrisă de niște magistrați la Curtea lui Filip. Gervais du Bois, notar al regelui, a adus cea mai mare contribuție la lucrare. Este un text îndrăzneț, o satiră mușcătoare la adresa Curții regale franceze și a papei,

---

¹ „Frații, maeștrii Templului,/Care înotau într-un belșug/De aur, de argint și de bogății,/Unde sunt? Ce s-au făcut?/Cei cărora le-au plătit să păstreze atâta avere,/Încât nimeni n-a îndrăznit să ia ceva de la cei ce/Veșnic cumpărau fără să vândă“ (fr. v.).

unde corupția este în floare, unde fiecare se târăște și lingușește și linge tălpile și îl amenință pe celălalt pe la spate. Dacă lucrarea asta va vedea vreodată lumina zilei, vine iadul pe pământ.

– Mă faci curioasă, zise Beatrice.

– *La Roman de Fauvel*, răspunse Richard. Așa se va numi lucrarea. Reține-i numele. Are să facă vâlvă. Râse cu poftă. Urmă o tăcere. Invidia, zise el deodată, lăcomia și ignoranța ne duc la pierzanie. Crezi ceea ce se spune despre noi? Bogăția noastră e o legendă. Nu avem munți de aur și de argint, nu avem decât casele și domeniile noastre, și din venitul lor trăim noi și îi întreținem pe cei care ne lucrează pământurile. Restul se dă săracilor și este economisit pentru recucerirea Țării Sfinte. Noi nu ne exploatăm servienții, așa cum își exploatează nobilii iobagii și șerbii. Eu personal am văzut atâta sărăcie, domniță, atâta mizerie! Și toate acestea numai pentru că nobilii trăiesc din ceea ce iobagii lor sunt nevoiți să-și rupă de la gură! Eu eram obișnuit altfel: în Templu, toți erau egali, un potcovar avea aceleași drepturi ca un cavaler. Orice iobag pe care ni-l dăruia stăpânul lui sau care se punea sub ocrotirea noastră devenea astfel pe dată un om liber și primea tot ce primea și un cavaler. Pentru fiecare frate care își mânca pâinea și carnea în Templu, primea și un sărac tot atâta pâine și carne. Un maestru întreținea chiar și patru sau cinci săraci. Asta ne-a costat atât de mult, încât în ultima vreme am fost nevoiți să ne vindem unele bunuri... Afirmatia că, folosindu-ne presupusele bogății, am vrea să punem mâna pe putere, este o născocire. Noi n-am vrut decât să păstrăm echilibrul dintre structurile de putere din lăuntrul creștinătății. Războiul costă bani. Noi am avut grijă de acești bani atunci când am socotit că trebuie dusă o luptă dreaptă, ca să nu mai vorbim de cea din

Țara Sfântă. Nu am urmărit să avem o putere care să conducă, ci una care să echilibreze, o putere nelegată nici de casele domnitoare, nici de Biserică. Cred că acesta era țelul nostru. Tezaurele noastre nu conțineau decât scrisori de credit. Dar ai spus adineauri că unii dintre noi ar fi vinovați de fărădelegi. Ești convinsă de asta ?

Beatrice dădu din umeri și îi răspunse cu mare circumspecție, deoarece nu voia să-l jignească, dar știind că-l va jigni totuși, pentru că voia să fie sinceră față de el.

– Cum trebuie să judec situația ? Biserica e convinsă de erezia Templului. Chiar și Sfântul Părinte e convins. Crezi că papa ar fi învinuit un ordin monastic dacă acel ordin nu i-ar fi dat prilejul ? Numai în urma instigărilor regelui Franței ? Nu pot să-mi închipui că un papă ar putea admite ca un rege să-i dicteze lucruri atât de îngrozitoare, dacă învinuirea n-ar fi întemeiată. Templul s-a dus el singur la pieire, Richard, prin bogăția lui, prin puterea lui, prin mândria lui, care a radiat și în afară. Bogăția îl slăbește pe om. Așa m-a învățat mama. În casa în care e belșug, intră pe furiș păcatul, iar în casa în care e trufie, intră pe furiș diavolul.

Richard își opri calul brusc și o așteptă pe Beatrice, care, șovăind, ajunsese în sfârșit lângă el. Acum Beatrice se temu de el. Îi fu frică de privirea din ochii lui încruntați, care îi spunea, ca și pumnul lui strâns pe frâu, că e mânios. Richard tăcu. Întâlnise printre nobili atâta lipsă de înțelegere, încât ajunsese să nu-i mai pese, dar nu putu suporta ca și Beatrice să se îndoiască de nevinovăția Templului, în pofida tuturor lămuririlor pe care i le dăduse el. Dar nu cumva Beatrice atinsese totuși miezul problemei, care, după câte știa el, era pricina nenorocirii ? Trufia, în primul rând, datorită căreia slăbește atenția, iar apoi prudența, care ar fi trebuit să-i avertizeze la timp. Altminteri cum ar fi putut să aibă, de pildă, Aymer o legătură cu

Blanche, fără ca superiorii lui să bage ceva de seamă ? Sau nu cumva văzuseră printre degete ?

— Hai să nu ne mai certăm cine are dreptate și cine nu, zise el, obosit. Sunt pe lume atâtea lucruri pe care aș vrea să le văd altfel, dar mi-aș primejdui capul dacă aș vorbi despre ele. Biserica este clădită mai puțin pe religie decât pe propria ei putere, iar teama de a pierde această putere impune ca necesară ocrotirea ei de toate influențele care ar putea s-o submineze. Persecutarea ereticilor s-a născut din propria slăbiciune. Dacă Biserica ar fi într-adevăr ceea ce ar trebui să fie, n-ar avea nevoie să-și extermină cu atâta cruzime disidenții. Dar Biserica a devenit un aparat de putere, clădit pe dogme care nu lasă nicio posibilitate de mișcare spiritului omului. Templul, datorită privilegiilor sale, s-a putut elibera, până la un anumit nivel, de această servitute, și tocmai independența lui relativă, pe care ne-am cucerit-o în Țara Sfântă, a iradiat o anumită putere, pe care am izbutit s-o păstrăm după înapoierea noastră în Europa, dar de care n-am abuzat niciodată. În plus, mulți suverani au ajuns să fie dependenți de noi, prin datoriile lor excesive. Așa a luat naștere imaginea falsă a Templului, prezentă acum în mintea tuturor celor din jur. Cât despre coeziunea strânsă dintre noi, aceasta se explică prin faptul că am dorit, la rândul nostru, să apărăm ceea ce am dobândit. Ai dreptate: un papă n-ar trebui să admită nicio constrângere din partea unui rege, dar din cauza neputinței acestui papă de a i se împotrivi lui Filip, ne aflăm acum în ghearele regelui Franței, iar bunurile noastre se scurg în mâinile lui. Templul e pe moarte, dacă Dumnezeu ne refuză dreptatea în lumea aceasta. Se întoarce spre Beatrice, și atunci teama dispăru din ochii ei. Pe chipul lui nu era nicio urmă de mânie, și când își reluă expunerea, glasul lui coborâse la o adâncime care exprima atâta mâhnire, încât Beatrice simți un nod în gât.

Visul nostru a fost prea scump, lady Beatrice. Frații noștri sunt pierduți. Numai numele Templului îl mai putem salva, dacă ne ajută Dumnezeu.

– Și dacă Dumnezeu nu vă ajută?

Se opriseră amândoi pe creasta unui deal, de unde Richard privi povârnișurile și mărăcinișurile din jur.

– Atunci am cu atât mai multe motive să plec degrabă în Franța.

Îi dădu pintonii lui Pelerin și coborî în galop dealul, spre hăul întunecos de jos. Beatrice îl urmă repede, ca să nu-l piardă din ochi. Își continuară drumul câțva timp tăcuți, Richard pe gânduri, iar Beatrice cu o mie și una de întrebări pe vârful limbii.

– Ești în mare primejdie în Franța? Întrebă ea deodată.

Richard îl bătu pe Pelerin pe gât și respiră adânc înainte de a se întoarce spre ea. Aproape că uitase că e și ea acolo.

– Sunt prudent.

– Am să mă rog pentru tine la mănăstire, în fiecare zi.

– M-am rugat pentru Templu în fiecare ceas al zilei.

Până când, într-o bună zi, ruga mea s-a golit de conținut, iar cuvintele lipsite de înțeles păreau să se răsfrângă de pereții de piatră fără a fi auzite.

Beatrice îl privi îngrozită.

– E înspăimântător! Îți dai seama ce spui?

– Dar nu-mi uit obligațiile. Dădu din umeri. Spun de treisprezece ori *Tatăl nostru* dimineața și de nouă ori seara, la încheierea vecerniilor, așa cum mi-e datoria, și nu mă mai sinchisesc dacă ruga mea ajunge vreodată până în cer. Cu ani în urmă, când am citit Cartea lui Iov, am crezut, ba chiar am și jurat, că profunda mea credință în Dumnezeu e de neclintit. Uite. Își trase spada din teacă și îi arătă Beatricei cuvintele gravate pe lama, care lucea, rece, la lumina lunii – *Etiamsi occideret me, in ipso*

sperato. Chiar dacă El mă doboară, am să am încredere în El, îi traduse el textul. Mi-am ales aceste cuvinte drept deviză, dar am descoperit că nu le pot duce la îndeplinire, după grozăviile la care am fost martor, și care au și fost legiferate, ba chiar și făptuite de Biserica Lui. Credința mea nu e atât de solidă, cu toate că m-am rugat fierbinte să-mi fie restaurată.

Zâmbi când o văzu că-și face repede o cruce. Cum putuse crede el vreodată că Beatrice are să-l înțeleagă? Ea, care trăia în izolarea ferită de primejdii a casei tatălui ei, care nu avea habar de tragedia care se desfășura în afara zidurilor castelului.

– Așadar, este totuși adevărat, zise ea, ceea ce se spune despre templieri, că L-au renegat pe Hristos. Dacă și tu ți-ai pierdut credința...

– Îmi pare rău că-mi interpretezi greșit cuvintele, se răsti el. Noi suntem persecutați pentru că L-am fi renegat, chipurile, pe Fiul lui Dumnezeu... Dar eu mi-am pierdut credința tocmai din cauza acestei persecuții fanatice. Și n-am vorbit în numele fraților mei: ceea ce ți-am spus se referă numai la mine însumi.

Nu-și mai dădu osteneala s-o convingă de eroarea ei și de nevinovăția fraților săi. Dădu pintenii calului, îi făcu lui Beatrice semn să-l urmeze și nu-i mai vorbi decât atunci când soarele își făcu vag apariția prin negura zorilor și când ajunseră în zona deluroasă, în care Simon the Hermit îi văzuse, din peștera sa singuratică, cu aproape șase luni în urmă, pe cavaleri că pleacă la Haughton-le-Moor. Richard își zise că peștera sihastrului nu putea fi departe; constatase acest lucru după niște puncte de reper, cu ajutorul cărora se putea orienta în acest ținut părăsit. La un moment dat scrută depărtarea din fața sa, unde un stol de ciori zburau roată în văzduh.

– Ne odihnim aici ? întrebă Beatrice, obosită.

Goana călare o istovise în așa hal, încât prea puțin îi mai păsa încotro o duce Richard, numai să poată să doarmă undeva și să bea un pic de vin, ca să-și încălzească trupul amorțit. Se înfășură în mantaua neagră care îi mai atârna încă pe umeri și care îi acoperea ușoara ei manta de vară, și așteptă ca Richard să se întoarcă. Cam la un sfert de ceas după aceea, auzi tropot de potcoave. În clipa următoare, Richard coborî panta dealului și-și opri calul în fața lui Beatrice.

– A murit, zise el, fără cea mai mică urmă de emoție, și o conduse pe Beatrice spre peșteră.

– Cine a murit ? întrebă ea când se văzu în semiîntuneric.

Richard o apucă de braț, ca să n-o lase să se ducă spre fundul peșterii.

– Nu te apropia prea mult de el. Poate că a murit pur și simplu de bătrânețe, dar se poate la fel de bine să fi suferit de o boală gravă. Dumnezeu știe. În bezna din peșteră, Beatrice nu putu desluși decât foarte nelămurit silueta unui om culcat pe jos, înfășurat în hlamida albă și cu crucea roșie pe umăr. Sau ucis, adăugă Richard, în timp ce scotocea peștera, în căutarea vreunui indiciu lăsat eventual de către sihastru cu privire la cauza morții sale. Richard îi arătă lui Beatrice solul. Uite, zise el. A fost târât de afară înăuntru.

– Cine a fost răposatul ? întrebă Beatrice, privind îngrozită trupul neînsuflețit.

– Un templier bătrân, care și-a dovedit vitejia în Țara Sfântă și care de atunci a fost stăpânit toată viața de o singură dorință: să se ducă înapoi, ca să-i izgonească pe sarazini din Ierusalim.

Richard se lăsă în genunchi lângă cadavru.

– Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat, zise el.

Își făcu semnul crucii, iar Beatrice privi și ascultă ultimul omagiu adus mortului de către Richard. Apoi Richard intonă imnul funebru *Dies irae, dies illa*, iar ea ascultă imnul, până ce adormi.

Când se trezi, Richard săpa o groapă chiar lângă intrarea peșterii, unde pământul era ceva mai moale. Niște nori cenușii se îngrămădiseră deasupra dealurilor părăsite, și primele picături de ploaie căzură pe mărăcinișul aproape înflorit.

– Pot să te ajut ? întrebă ea.

– Odihnește-te. Pornim mai departe de îndată ce isprăvesc.

– În plină zi ?

– Da, răspunse el, fără să-i dea nicio explicație.

– Nu ești obosit ? În vocea ei se ghicea îngrijorare. Beatrice știa că goana călare fusese prea grea pentru trupul lui extenuat, și totodată privi, dând din cap, petele proaspete de sânge de pe partea din spate a cămășii lui Richard. N-ar trebui să te odihnești înainte de a ne continua drumul ?

– Am dormit în șa, răspunse el.

Nu voia ca ea să știe cât de mult îl neliniștea moartea bătrânului. Nu atât moartea lui, ca atare, ci mai mult starea în care îl găsisse: cadavrul lui Simon the Hermit zăcuse patru săptămâni în peșteră, poate chiar mai mult, încât trăsăturile feței lui erau aproape de nerecunoscut. Cum fusese oare cu puțință ca niciunul dintre oamenii săi să nu-l fi vizitat atâta vreme pe bătrânul templier ? Cum era oare asta cu puțință, cu zece oameni mai mult decât înainte de turnirul de la Haughton-le-Moor ?

Simon fusese o verigă importantă între cavalerii rățăcitori; părerea lui fusese întotdeauna vrednică de atenție, deoarece avea cunoștințe temeinice într-o multitudine de probleme și peste treizeci de ani de experiență militară.

Sau nu cumva ascunzătoarea fusese descoperită și era acum ținută sub observație, în speranța că frații lui îl vor vizita?

Richard privi mantaua albă care acoperea acum cadavrul. Era un mod lugubru de a muri pentru un templier. Richard puse lopata deoparte. Groapa era mică; Simon nu fusese prea trupeș. Richard înveli cu băgare de seamă cadavrul în manta și îl duse spre groapă. Făcu semnul crucii și mai rosti o rugăciune înainte de a-l acoperi pe Simon cu pământ.

– Crezi că are să-i priască, zise el, cu un accent cinic, dacă un excomunicat îi dă ultimele sacramente?

Se sculă în picioare, se duse în grotă și pipăi cu mâinile peretele stâncos, căutând semnul pe care îl zgâriase acolo. Buzele strânse i se destinseră când atinse piatra cu cele trei zgârieturi, abia vizibile, dar lesne de simțit cu degetele sale agere. Nici Simon the Hermit nu știuse de acel semn, deoarece ascunzătoarea unde se afla restul aurului lor nu era cunoscută decât de Richard și de William Mauclerc. Richard îndepărtă cu oarecare dificultate piatra și-și vârî mâna în orificiu. Aurul mai era acolo. Richard simți că monedele sunt netede și grele. Puse cu precauție piatra la loc și se lăsă în genunchi lângă Beatrice, care îl privi cu un amestec de respect și de mirare.

– Ridică-ți mâinile, îi porunci el, iar ea se supuse aproape fără să vrea. Richard îi puse în palmă câțiva galbeni. Pe aștia dă-i prea-cinstitelor maici pentru că au păstrat secretul. Beatrice dădu din cap că a înțeles. Richard râse de mirarea ei, continuând să-i pună galbenii unul câte unul în mână. Noi, templierii, trăim potrivit numerelor sacre: trei, Sfânta Treime; nouă, numărul împlinirii; treisprezece, Hristos și cei doisprezece apostoli. De aceea, am să-ți dau trei galbeni pentru banii pe care i-ai cheltuit ca să-mi poți aduce mâncare și băutură și ca

să-mi mituiеști paznicii și nouă pentru participarea dumitale la evadarea mea. Privi restul de monede din mână și puse câteva din ele deoparte. Astea sunt pentru sir Robert. Am să-i trimit acești galbeni împreună cu calul pe care ți l-a împrumutat. Șovăi câteva secunde, deoarece se îndoia că are dreptul să cheltuiască banii în felul acesta, dar inima lui învinse. Treisprezece monede mari strălucitoare căzură în mâinile lui Beatricei. Primește-i, împreună cu mulțumirile mele smerite, pentru tot ceea ce ai mai făcut pentru mine.

– Dar ... șovăi ea.

– Ia-i, zise el, cu un gest autoritar. Meriți mai mult decât atât. Când văzu că Beatrice îl privește mirată și că se uită la puținul rămas în mâna lui, vârî repede monedele în pungă. Atâtă e destul ca să pot ajunge în Franța.

– Ești sigur că nu-ți trebuie mai mult? Din ce ai să trăiești?

Richard râse și se sculă în picioare.

– *Pauperes militares Christi et templi Solomonici*, zise el. „Cavalerii săraci ai lui Hristos și ai Templului lui Solomon“. N-aș vrea să am mai mult, dragă domniță. Deghizările mele preferate sunt cea de cerșetor și cea de lepros. Sunt obișnuit cu puțin.

Beatrice nu putu înțelege toate acestea, și-și lăsă, încurcată, privirea în jos, spre monedele din mâinile ei.

– Dar asta e o avere, zise ea, cu respirația tăiată. Ce să fac cu ea?

– În privința asta, hotărârea trebuie s-o iei dumneata însăși. Fă-mi însă o singură plăcere: nu lăsa benedictinele să afle de comoara dumitale. Coase-ți monedele în căptușeala rochiei și păstrează-le acolo până ce ești gata să pleci din mănăstire.

– Așa am să fac, făgădui ea, și-și umplu punga, pe care o ascunse sub rochie.

După câteva minute erau iarăși pe drum, strecurându-se printre măracini, sub o ploaie torențială.

— Înainte de sfârșitul acestei zile am să susțin că ai fost prost plătită, glumi Richard.

Beatrice zâmbi, ca să-i dovedească: că are destul curaj ca să ducă la bun sfârșit și ultima parte a călătoriei ei.

Pe la amiază ajunseră la primele case țărănești. Richard găsi un ascunziș sigur pentru tot restul zilei. Nu voia să riște nimic, așa încât stătură ascunși până ce întunericul le dădu posibilitatea să-și continue drumul, uzi leoarcă încă, dar odihniți și ghiftuiți cu ceea ce le mai rămăsese din merinde și din vin. După altă bucată de drum parcursă în goană, ajunseră, pe la miezul nopții, la Grinton. Ploaia încetase, iar luna, care se zărea printre norii călători, răspândea o lumină palidă peste întreaga vale.

Marrick Priory părea destul de primitoare și de pașnică, încât Beatrice aproape că tânji acum să se ducă acolo. Richard descălecă și îi dădu ajutor lui și Beatrice să descalece, apoi îi luă mantaua neagră de pe umeri. Vântul rece o făcu pe fată să tremure. Toamna era aproape.

— Ține minte, îi zise Richard lui Beatrice, cu o voce calmă, că te-am părăsit de îndată ce mi-am recăpătat calul și armele, și că ai ajuns aici mergând tot timpul pe jos. Rânji. Arăți destul de jalnic, pentru ca această declarație să pară vrednică de crezare. Apoi adăugă mai în serios: De sir Robert să nu pomenesci.

Beatrice abia putu să fie atentă la spusele lui, apoi își îndreptă privirea spre el și întreabă:

— Trebuie într-adevăr să ne luăm rămas-bun? Richard dădu afirmativ din cap. O, Doamne, nu pot! zise ea, cu un sughiț de plâns, și se agăță de el, ca un copil speriat.

Primul lui impuls fu s-o consoleze, dar o respinse cu asprime și o luă de braț cu mâna lui puternică.

– Dacă acum cobori panta, ai ieșit din viața mea, zise el, răstit. Beatrice plânse încetîșor și își clătină capul. Am încheiat socotelile cu dumneata, nu-i așa? Nimic nu mă mai leagă de dumneata.

– Ești groaznic, zise ea, cu amărăciune. Ai crezut într-adevăr că poți plăti asta cu aur?

Richard nu-i răspunse, ci îi arătă doar casa prietenoasă din fundul văii.

– Du-te, Beatrice. Trebuie să ne despărțim ca prieteni; atâta îți mai sunt dator.

Ceva din vocea lui îi izgoni lui Beatrice supărarea, dar și ceva din ochii lui, ceva ce o făcu să amuțească, ceva ce venea din adâncul sufletului lui, ceva ce sclișea, preț de o singură clipă, atunci când ochii lor se întâlneau, și apoi dispărea. Richard căzu în genunchi și-și lipi buzele de mîna ei rece, iar ea se aplecă repede, înainte ca el să se scoale, și îi sărută părul ud.

– Domnul să te aibă în pază și să te facă fericită, zise el încet, și toți îngerii Cerului să te ocrotească.

Beatrice nu putu găsi alte cuvinte decât:

– Cu bine.

Apoi mîinile li se desprinseră una de alta, și Beatrice coborî dealul, alergînd prin bălăriile ude. La mijlocul drumului se opri ca să se întoarcă, și îl văzu: Richard era acum călare pe telegarul lui uriaș. Beatrice îi făcu semne cu mîna. Simți o strângere de inimă când privi din nou mănăstirea, dar alergă voinicește mai departe, până ce ajunse la portalul scund al locașului. Obosită și cu răsuflarea tăiată, ciocăni în ușă și așteptă să i se răspundă. Când trecu în cele din urmă pragul și se văzu înăuntru, privi, cu prudență, cu coada ochiului, peste umăr. Richard mai era acolo. Beatrice îi putu vedea silueta neagră, pe creasta dealului, și nu se îndoi că Richard așteptase să vadă că a fost primită și că intrase la loc sigur. Cu un sfîșietor sughiț de plîns, Beatrice

căzu în brațele surorii lui sir Robert. Maica îi dezmi-
erdă părul și îi spuse cuvinte de mângâiere, în timp ce
zăvoarele încuiau ușa.

La două zile după aceea, un călăreț nădușit ceru să fie
anunțat regelui Filip. Acesta îl primi, cu totul împotriva
obiceiului său, în cabinetul lui particular, înainte de litur-
ghia de dimineață. Curierul rosti gâfâind cele trei cuvinte
ce-i fuseseră încredințate la Castelul Haughton-le-Moor:
— Bastardul a evadat.

„My conscience hathg a thousand
several tongues,
And every tongue brings in a several tale,
And every tale condemns me for a
villain.“¹

William Shakespeare,
Richard III

În ultima zi a lui octombrie, Richard se îndrepta către mare spre miazăzi. Furtunile de toamnă începuseră să răvășească ținutul. Pe buze, Richard avea un zâmbet feroce, iar ochii lui cenușii erau încruntați și reci. Cu patru săptămâni în urmă, când se despărțise de Beatrice la Grinton, pornise spre Winchester cu o viteză diabolică. Maclerc, care mai era acolo, lucrând pentru vătăfii regelui, își dusesese comandorul, pe care îl crezuse mort, în unica sa cameră de deasupra prăvăliei unui tăbăcar. Petrecuseră cea mai mare parte a nopții stând de vorbă. Richard se mai posomora și acum când își amintea de cuvintele spuse de Maclerc:

– Părerile erau împărțite. Eu am fost numit comandor provizoriu, dar lui Toeni i-a venit greu încă de la

---

¹ „În mii de limbi vorbește conștiința,/Și fiecare o poveste spune,/Iar oricare poveste mă condamnă“ (traducere de Florian Nicolau, în Shakespeare, *Opere*, vol. VII, pp.192–193, ESPLA, București, 1953).

început să se conformeze. Ardea de dorința de a se răzbuna, și ar fi dat foc fiecărei colibe și fiecărui bordei de pe moșia lui Morley, dacă nu l-aș fi oprit eu. Era inevitabil... Începând din acea clipă, n-a mai fost niciodată de acord cu mine. Din păcate, ideile lui radicale au avut, la frații veniți din temnițele lui Morley, mai mult ecou decât raționamentul meu moderat. Am tot încercat să găsc un compromis acceptabil, dar se pare că ideile lui au fost și în trecut adeseori diferite de ale mele, fără să fi spus vreodată ceva despre asta. Dând din cap compătimitor, ca și cum ar fi vrut să scuze atitudinea lui Toeni, Mauclerc adăugase: Libertatea i se urcase la cap... Atât timp cât fratele Laurence a rămas alături de tine, l-ai ferit de orice pas greșit. Prezența ta a avut un efect preventiv. Așa au stat lucrurile cât v-ați aflat în Templul de la Londra, și tot așa au stat și în timpul ultimelor luni, cât ați călătorit împreună. Îmi aduc aminte că și atunci când ai plecat din Templu, în octombrie, a început foarte curând să săvârșească mici încălcări ale Regulilor, care, din păcate, au devenit apoi din ce în ce mai grave. El știa că are nevoie de un om cu caracter ferm, al cărui exemplu să-l poată urma. Urăște slăbiciunea și sunt sigur că a început să te urască, pentru că tu ai fost întotdeauna acel om. O ciudată scindare a omului: de la ură la admirație. Pentru că atunci când a ajuns la noi vestea că n-ai supraviețuit luptei de la Haughton-le-Moor, aproape că a plâns de mânie. Bineînțeles că noi n-am putut fi de acord cu planul lui de răzbunare. Atunci a apărut pe scenă lady Margaret de la Zouch. A văzut-o ultima dată când s-a întâlnit cu unul dintre oamenii noștri de legătură, un notar din Lincoln, și s-a îndrăgostit lulea de ea.

Richard ascultase cu mânie crescândă. Toeni o mai întâlnise pe fată din când în când, în aparență ca din întâmplare, și apoi începuse să-i facă vizite regulate... Mauclerc îi dăduse de înțeles lui Toeni că trebuie să-și

scoată din cap fata. În acel moment, Toeni se despărțise de Mauclerc, urmat de doi frați din Haughton-le-Moor, care plecaseră cu el într-o expediție de jaf. În câteva săptămâni, grupul celor trei își dobândise o reputație îndoielnică, jefuind și incendiind moșiile celor despre care știau că se pronunțaseră categoric împotriva templierilor sau că simpatizaseră cu regele Franței. Mauclerc nu putuse face mai nimic ca să-i oprească. Se gândise îndelung ce măsuri să ia ca să-l cheme la ordine pe tânărul cavalier. Înapoierea subită a lui Richard îl eliberase din această dilemă.

– Lasă-l pe Toeni în seama mea, spusese Richard. Am să-i dau o ultimă șansă. Dacă n-o acceptă, n-am încotro nici eu.

Richard își acordase sieși o săptămână de odihnă, ca să-și refacă sănătatea zdruncinată în timpul detenției sale, două săptămâni ca să pună lucrurile în ordine și să trimită oamenilor săi noi instrucțiuni, și apoi, însoțit de Edmund the Lion, își începu urmărirea, ceea ce nu fusese prea greu.

Richard zâmbi amar, cum obișnuia el uneori, și îl bătu pe Pelerin pe crupă. Capul calului lui Edmund se afla după coada lungă și neagră a lui Pelerin.

Soarele asfințise de mult, și razele lunii în creștere dădeau numai atâta lumină câtă le trebuia celor doi călăreți ca să-și poată continua drumul. Flăcările unui foc din depărtare, din Pădurea Charnwood, le arată încotro trebuie s-o ia. Când ajunseră la mică distanță de foc, descălecară. Richard îl lăsă pe Edmund în urmă, lângă cai, și se duse de-a dreptul spre tabără. Se mișcase atât de silențios, încât îi luă pe cei trei cavaleri prin surprindere. Până să se dumirească ei, Richard se și afla lângă focul de tabără. Cei doi însoțitori ai lui Toeni se sculară grabnic în picioare, dar Richard nu le dădu aproape nicio atenție, și atunci ei urmărirea direcția privirii lui calme.

Purtând un veston luxos de brocart, care acoperea o cămașă de mătase și niște pantaloni colanți, care îi puneau clar în valoare mușchii vâjnoși ai picioarelor, Lawrence de Toeni stătea rezemat de un copac, ținând în mână ulcica de vin din care tocmai băuse. Mirosul de pui fript mai plutea încă în aer.

Calul lui Toeni se afla chiar în spatele lui, înșeuat și harnașat luxos. Chipul tânărului cavaler pălise întrucâtva, dar altminteri nu trăda cu nimic faptul că se cam speriasese de apariția subită a comandorului său.

– Visez? întrebă el, bine dispus, abia crezându-și ochilor, și apoi își făcu o cruce. Sau văd o nălucă?

Richard nu răspunse la zâmbetul dezarmant al celui alt.

– Aștept o explicație.

Ceilalți doi frați nu îndrăzniră să deschidă gura. Toeni râse. Părea să fie ultimul lucru care îi mai rămăsese.

– De unde vii? Ai înviat din morți? întrebă el.

– „De la Haughton-le-Moor“ sună mai plauzibil.

– Nu faci bine că te încumeți să vii singur printre noi.

Fu rândul lui Richard să râdă, și râse cu un sarcasm amar.

– Crezi că mai există ceva de care ar trebui să mă tem? întrebă el, pronunțând rar cuvintele.

– Da: de mine! M-am săturat să fiu un simplu consimțitor lipsit de inițiativă. Nu mă iau după cărturarii care șovăie! Și nici după un bastard fără nume! Sunt un Toeni și sunt propriul meu șef!

Trufașa declarație fu însoțită de vâjâitul spadei, pe care Toeni o trase din teacă. Richard nu încercă să-i pareze lovitura.

– Apără-te! zise ironic Toeni.

– N-am să-mi împovărez sufletul cu sângele unui templier.

– Cu al încă unui templier, vrei să spui, îl corectă Toeni, pe un ton tăios.

Richard îi aruncă o privire nimicitoare, dar se stăpâni. Rămase calm lângă foc, sigur de sine, cu brațul stâng atârnat fără vlagă de-a lungul trupului, și cu mâna dreaptă pe portspadă. Era poziția în care i se manifesta personalitatea, poziția în care îi domina pe ceilalți și îi determina întotdeauna să facă ceea ce voia el, fără să se folosească de amenințări sau de forță. Toeni simțise ades această constrângere, care la început îl iritase; apoi o acceptase, dar izbutise până acum să ascundă faptul că o acceptă. Ceea ce ura el cu adevărat era propriul său respect față de omul care îl făcu și acum să cedeze. Își vârî spada în teacă.

– Presupun că știi precis ce am făcut în ultimele două luni, zise el. Richard nu-i răspunse, ci doar dădu din cap, dar privirea lui înlocui răspunsul. Cineva trebuia să-i învețe minte odată și odată! exclamă Toeni, revoltat. Tăcerea încordată care urmă îi spuse că Richard nu era de acord cu el. Pe toți sfinții! N-am putut să lucrez cu Mauclerc, pur și simplu pentru că n-am putut să suport să stau cu gura căscată și să aștept ca să văd ce se petrece. Am renunțat la tovărășia lui pentru că noi avem nevoie de fapte, de fapte simple ca bună-ziua, de fapte categorice. Richard dădu iar din cap. Unicul răspuns la violență este violența. Așa a fost întotdeauna și așa are să rămână în vecii vecilor!

– Thomas de Lincoln nu ne-a învățat niciodată să procedăm astfel, răspunse sever Richard. Și tocmai acesta este motivul pentru care te-am vrut lângă mine. Am știut întotdeauna că n-ai aceleași convingeri ca și mine. Mi-ai părut suspect încă de când te-am văzut, pe tine, fostul meu tovarăș de chilie, la Mansurah, în The Weald. Așadar n-ai învățat nimic de la mine, în lunile în care am fost împreună?

– Așadar, tu n-ai învățat nimic de la Morlay?

Richard făcu un pas înainte și îi arse una lui Toeni pe obraz cu dosul palmei. O picătură de sânge i se prelinse

încet lui Toeni din colțul gurii. Toeni se dădu înapoi. Richard zise:

— Am petrecut o jumătate de an în acea temniță uitată de Dumnezeu și am acceptat asta deoarece știam că-mi jertfisem libertatea pentru zece din frații mei, de care aveam mare nevoie. Și în timp ce eu, cu moartea în fața ochilor, n-am trădat numele voastre, încercând să te pun la adăpost și pe tine, tu te-ai „distanțat“! Crezi oare că după ce am evadat îmi mai ardea să-mi iau revanșa, jefuind moșiile seniorului de Morlay, să mă răzbun pe niște bieți țărani, care nu avuseseră nimic de-a face cu toată trădarea asta și care poate că nici nu știau de ea și nici n-o înțelegeau? Dar tu ne-ai târât numele în noroi: jefuind, distrugând, dând foc, ducându-i la sapă de lemn atât pe bogați, cât și pe săraci, atât pe vinovați, cât și pe nevinovați! Tăcu câteva secunde, ca să-și tragă sufletul, ca să nu se lase purtat de mânie prea departe. În acest timp, Toeni își duse mâna la pumnal și și-l trase din teacă, dar Richard îi prinse pe dată mâna, încât atacatorul lăsă să-i cadă arma pe jos. Richard își îndreptă din nou privirea spre chipul lui Toeni, care se făcuse alb ca varul. În ultima vreme ai cam întrecut măsura. Ai operat prea mult timp în aceleași comitate, iar motivul este mai mult decât limpede. Îl lăsă să înțeleagă la ce făcuse aluzie, în timp ce-i privea admirativ îmbrăcămintea costisitoare. Te sfătuiesc să n-o mai întâlnești, și în orice caz nu la noapte. Contele de Lancaster și contele de Warwick au mobilizat trupe ca să te atace pe drum.

Lui Toeni nu-i veni să creadă ceea ce i se spusese. Richard îi întorsese spatele și privea focul de tabără aproape stins. De când evadase de la Houghton-le-Moor îi venea uneori greu să-și adune gândurile. Devia mereu spre evenimentele din ultimele șase luni. Se stăpâni și îl chemă pe Edmund the Lion, căruia îi dădu misiunea să plece cu cei doi frați în pădurea de la Fodringea.

– Minți, zise Toeni, după ce cei trei cavaleri plecară. Vrei numai să mă împiedici s-o revăd. Pe Sfântul Ioan! N-am nevoie de aprobarea ta ca să mă duc sau să stau unde vreau!

– Nu-i chema pe sfinți în ajutor, îl preveni Richard. Bagă-ți mințile în cap!

– Mințile? Vrei să mă înveți ce sunt femeile? Ha-ha! Tu nu știi nici măcar cum arată. Tu n-ai habar ce poate însemna o femeie pentru un bărbat.

Tristețea de pe chipul celuiilalt, unde se așteptase să vadă mândrie rănită, nu-i scăpă lui Toeni, deși Richard părea nepăsător. Toeni se întrebă dacă Richard se pregătea să-și reverse mânia asupra sa. Se pregătea oare Richard să-și satisfacă în felul acesta propria sa sete de răzbunare? Ah, dacă ar fi putut să-i dea cineva un răspuns la această întrebare! Richard nu se simțise niciodată atât de neliniștit și de nesigur. Bine că nu i se vedea asta pe față. Oftă și-și puse mâna pe umărul lui Toeni.

– Ce trebuie să fac cu tine, Lawrence? întrebă el, calm. De fapt, nu-mi rămâne altă opțiune decât să teucid: ești o primejdie pentru tine însuși și pentru noi. Îți ofer o ultimă șansă, și ar fi bine s-o accepți, pentru că drum de întoarcere nu există. Am văzut-o pe femeia aceea, am obținut informații despre ea: Margaret de Zouch nu e vrednică de încredere, n-o avem la mână cu nimic. Ia o hotărâre înainte de a-ți pune viața în joc. Fir-ar să fie de treabă! Te credeam mai deștept. Ai cădea cu ochii deschiși, ca un orb, în capcana pe care ți-au întins-o. Hai cu mine; pierdem vremea.

Încălecară și porniră prin ceața deasă a dimineții, care dădea pădurii culoarea neagră-cenușie a unui cavou. După zece minute de tăcere, Toeni zise:

– Știi că Simon the Hermit a murit?

– Știu.

– Am fost acolo acum vreo șapte săptămâni.

– Nu vreau să știu, răspunse morocănos Richard.

– Dar... Nu înțelegi? Nu l-am ucis noi, Doamne ferește! S-a prăbușit pur și simplu și și-a dat sufletul în fața noastră.

– Cu siguranță că a știut de ce ați venit. Ați întors peștera cu josu-n sus în căutarea aurului; nu-i așa? De ce nu l-ați îngropat pe bătrân?

– Înainte de a-l fi putut îngropa am descoperit că eram urmăriți. Abia am scăpat, și nu ne-am mai întors niciodată, de teamă ca ei să nu cumva să ne aștepte.

Încetul cu încetul, negura se risipi și făcu loc unei ploii mărunte. Se apropiară acum de liziera Pădurii Charnwood. La un semn al lui Richard, Toeni descălecă și îl urmă, ducându-și calul de căpăstru pe un deal împădurit. De pe creasta dealului putură cuprinde cu privirea împrejurimile.

– Capcana se închide.

Richard îi arată marginea de jos a povârnișului abrupt de pe cealaltă parte a spinării dealului, unde o potecă îngustă de nisip șerpuia prin pădure. Era drumul care ducea din pădure spre răsărit și pe care mișunau pedestrașii. Cei doi cavaleri descălecară și își croiră cu băgare de seamă drum prin desișul de ferigi și de arbuști dintre copaci, până ce fură siliți să se oprească: în fața lor se afla un luminiș vast, unde aveau să fie expuși vederii oricărei persoane care ar fi trecut pe acolo.

– Va trebui să alergăm ca să ne salvăm viața, zise Toeni, încălecând.

Richard încălecă și el pe Pelerin, dar îl opri pe Toeni.

– Călăreți, zise el în surdină. Se uitară prin ceața care mai stăruia în jurul crestelor dealurilor, și un zâmbet apăru pe chipul lui Richard. Ce surpriză plăcută! mormăi el, apoi îl bătu pe Toeni pe braț și îi arătă o făptură slăbănoagă pe un cal sur. Prinse dârlogii mai strâns în mâini și-și opri brusc calul. Aici trebuie să te las singur,

urmă Richard. Când am să-ți fac semn, să pornești, în timp ce eu le abat atenția. Să te duci de-a dreptul la Fodringeia și să mă aștepți. Ai să-l găsești acolo pe Edmund the Lion, noul tău comandant. Poate că ai să te simți mai bine cu el decât cu mine sau cu Mauclerc. Fii înțeleghător, Lawrence; e ultima ta șansă. Eu trebuie să plec cât mai curând în Franța. Hai să ne strângem mâna, să iertăm și să uităm.

Toeni respinse mâna care îi fusese întinsă.

– Lua-te-ar naiba! mormăi el.

Până să poată Toeni pleca, Richard îl prinse de braț și zise:

– Am spus cândva că n-am să-i iert pe cei care refuză să-mi execute ordinele. În cazul tău am fost îndurător, pentru că am avut înțelegere pentru pasul tău greșit. Dar mai mult decât înțelegere nu pot să-ți ofer nimic. Să nu faci prostii, frate; altminteri îți iscălești propria condamnare la moarte.

– Are să vină o zi în care ai să fii însetat după violență și răzbunare, întocmai ca mine, zise Toeni, cu o voce care tremura de mânie.

– Așteaptă până ce-ți acopăr plecarea, fu tot ce spuse Richard.

Cam atâta răbdare îi mai rămăsese lui Toeni, în timp ce stătea călare și scrâșnea din dinți. Și-ar fi predat cu plăcere dușmanului camaradul, dar, știind că asta ar fi însemnat și pentru el însuși un sfârșit jalnic, se abținu. Richard porni călare, la pas, spre marginea povârnișului abrupt, și se opri acolo, învăluit încă în pale de ceață.

– Domnule conte! strigă el.

Văzu că vreo câțiva oameni își opresc brusc caii și cercetează coama dealului. Lancaster, pe calul său sur, încercă să vadă prin ceață, ca să descopere identitatea călărețului care i se adresase astfel. Nu recunoscuse vocea. În timp ce Richard cobora încet panta și-și făcea apariția

dintre copaci, Toeni dădu pintoni calului și dispăru neobservat dincolo de deal. Aproape de mijlocul drumului, Richard se opri. Se zări o vagă sclipire metalică atunci când își ridică mâna, exclamând:

– Domnule conte! Cred că ăsta vă aparține!

Pumnalul bătut cu nestemate vâjâi în aer și se înfipse în trunchiul unui copac, chiar lângă conte. Arma mai vibra încă atunci când contele își puse mâna slabă pe mâner și o smulse. Apoi contele privi forma bine cunoscută a pumnalului și poziția nestematelor, dându-și seama încetul cu încetul de semnificația incidentului. Richard zâmbi amar, amintindu-și de clipa hotărâtoare din celulă, și porni, mânându-l pe Pelerin cât mai aproape de coama dealului.

– Ești împresurat! strigă Lancaster.

Nerăbdător, contele făcu semn oamenilor săi să-l urmărească pe fugar. După câteva minute se auzi zăngănit de arme și apoi uriașul cal negru plecă în galop, fără călăreț. Thomas de Lancaster zâmbi satisfăcut și dădu pintoni calului său, îndreptându-se spre locul în care avusese loc lupta. Presupunând că Bastardul fusese doborât de oamenii săi, îi chemă înapoi, fără să vadă că Richard se agățase de șa, cu un picior bine proptit de scară.

Edmund the Lion nu-l găsi pe Lawrence de Toeni în Pădurea Fodringeia. Tânărul gentilom, cu mândria profund rănită, hoinărise trei zile, până ce, în cele din urmă, hotărî că nu se expune niciunei primejdii dacă îi aduce Margaretei de Zouch un omagiu, făcându-i o vizită.

Lucrurile nu stăteau însă așa cum crezuse el, dar când își dădu seama de situație, era prea târziu. Totuși, nu vru să-i lase pe atacatorii săi să-l ia prizonier, și dădu o luptă crâncenă în fața ochilor domniței, care privea spectacolul de pe zidul castelului. Tânăra Margaret era la curent cu capcana ce-i fusese întinsă iubitului ei, pentru că luase și ea parte la complot încă din clipa în care

aflase cine e Lawrence. Și totuși, pe domnița trădătoare o trecură fiori atunci când, în cele din urmă, Lawrence de Toeni se prăbuși, rănit mortal de o săgeată care îi dăduse lovitura de grație. Edmund the Lion, care, în urma însărcinării date de Richard, stătea ascuns în bălării, ca să intervină dacă Toeni ar fi căzut viu în mâinile Margaretei de Zouch, își azvârli arcul și dădu mulțumit din cap. Cadavrul lui Lawrence, cu șaisprezece răni, fu cerut de familia Toeni și dus la domeniul acesteia, unde fu înmormântat în capelă. Pe mormânt fu pus un monument, împodobit cu portretul cioplit în piatră al răposatului. Portretul îl înfățișa pe Lawrence în echipament complet, cu crucea roșie pe mantaua albă, cu mâna dreaptă pe garda spadei și cu picioarele rezemate pe trupul unei femei.

În ziua în care Toeni își dădea sufletul, Richard sosi la Londra. Cenușiul Tower părea aproape vesel în soarele de toamnă. În jurul și înlăuntrul solidelor metereze și al zidurilor amenințătoare era un neîntrerupt freamăt, datorat marelui număr de oameni care își desfășurau activitatea aici. Chiar și în White Tower, toți erau mult prea ocupați ca să mai acorde atenție unui călător obosit, așa încât Richard se văzu nevoit să-și caute el singur drumul spre camera lui Blanche și să intre neanunțat. N-o găsisese la Windsor, unde își aveau reședința regele și regina, așa încât presupusese că Blanche se înapoiase în vechea ei cameră de aici.

Blanche privea alăptarea pruncului ei și, când se deschise ușa, nu văzu decât o pereche de cizme prăfuite. Cu un strigăt de pudoare, doica își încheie bluza, înainte de a-și ridica privirea ca să vadă cine pătrunsese în chip atât de brutal în budoarul lui Blanche. Micuțul Étienne făcu o mutrișoară nemulțumită și se întoarse ca să bâjbâie după pieptul doicii, căutând în zadar sfârcul. Bluza doicii

se umezi de laptele care continuase să curgă. Blanche se făcu albă la față și ar fi căzut fără vlagă de pe taburetul ei, dacă Richard nu s-ar fi repezit ca s-o prindă. La învălmășeală, copilul își găsi pumnul, și-l vârî în guriță începând să sugă fericit. Richard zâmbi.

– Fii bună și lasă-ne câteva minute singuri, îi zise Blanche doicii.

Femeia șovăi o clipă, dar când văzu că Blanche își revenise din uluire, se sculă de pe scaun și îl puse pe Étienne în brațele lui Richard.

– *My lord*, zise ea, cu o reverență, și se retrase în grabă.

Cavalerul țină pruncul în brațe cu stângăcie și, numai o clipă, dori fierbinte să aibă și el o soție și un copil. Involuntar, gândul îl duse înapoi spre tânăra fată pe care o lăsase la Marrick Priory.

– Ți-am admirat feciorul. E un copilaș frumos, îi zise el lui Blanche, punându-i-l în brațe. Mâinile ei mai tremurau încă atunci când îl luă de la Richard pe Étienne, dar, când Richard vru să facă un pas înapoi, Blanche îi prinse la iuțeală mâna dreaptă și și-o lipi cu foc de obraz.

– Să fie oare adevărat? șopti ea. Ești într-adevăr aici?

– Păi nu știai? Regele nu ți-a spus nimic când și-a făcut nerușinata ofertă cu privire la capul meu și nu ți-a povestit cum a fost supralicitat cu mărinimie de clericii englezi, de Lancaster și de papă, ca să nu mai vorbim de suma formidabilă oferită de Filip?

Blanche dădu din cap că nu, în timp ce privirea ei fierbinte nu se dezlipise de pe chipul lui, și apoi se agăță cu putere de mâna lui ca și cum s-ar fi temut ca Richard să nu dispară de îndată ca i-ar fi dat drumul.

– Ai slăbit, zise ea, apoi îi zâmbi cu duioșie. Mi se pare sau ai într-adevăr câteva fire de păr alb la tâmplă?

Richard își zise că nu s-ar mira dacă ar fi adevărat, căci văzuse el însuși că lui Jacques de Molay, în închisoare, îi albise părul cu totul în numai câteva luni.

– Ochii nu te înșală, răspuse el, simplu.

Blanche își duse mâna lui Richard la buze și o sărută în palmă.

– *Mon cher chevalier*¹, șopti ea. Blanche era înzestrată cu o flexibilitate vrednică de admirație. Își revenise după șocul resimțit la apariția lui Richard și acum începu să debiteze toate întrebările care îi veneau pe buze, în timp ce-și punea odrasla în leagăn. Ce s-a întâmplat? Unde ai fost în tot acest răstimp? Vii de-a dreptul din ... de acolo? Pentru numele lui Dumnezeu, cum ai scăpat? Un nume îi veni brusc în minte. Spuneai că și Lancaster a încercat să te cumpere de la seniorul de Morley? Lancaster ... Ce însemnătate are el pentru tine, Richard?

– Ce însemnătate am eu pentru el, o corectă Richard. Ai primit documentul pe care ți l-am trimis? Blanche întinse mâna spre un dulap secret, ascuns în spatele tapetului care acoperea peretele. O mișcare rapidă a mâinii lui o opri. Dacă nu te stânjenește să mi-l mai păstrezi câțeva vreme, te-aș ruga să-l lași acolo. Nu am nici timpul necesar pentru a mă ocupa de această problemă, și n-am nici dreptul.

– Aș putea să te ajut cumva? Vrei să încerc să aflu adevărul?

Vocea lui Richard avu un sunet ca de alarmă când răspuse:

– Pentru numele lui Dumnezeu, să nu faci asta. Să nu lași niciodată pe nimeni să bage de seamă că știi ceva. Faptul că eu știam de existența acestui document a fost de ajuns pentru ca Lancaster să încerce să mă ucidă.

---

¹ Dragă cavaler (fr.).

Iartă-mă că nu-ți dau nicio explicație și că nu-ți răspund la niciuna dintre întrebări. Pentru moment nu prea am nevoie de document.

Blanche fu vădit dezamăgită.

— Am să aflu altă dată adevărul, dar atunci va trebui neapărat să faci ceva cu el, îl tachină ea.

— A fost o poveste groaznică, zise el, apoi tăcu câteva clipe și privi atent mica fâșie de cer albastru care se vedea prin fereastra îngustă a încăperii. De fapt, ce se petrece aici? întrebă el. N-am găsit nici măcar un slujitor care să mă anunțe. De ce ești aici, în loc să fii la Windsor, lângă regină?

— Sunt mai multe motive. Vocea ei avut un timbru cinic. În primul rând, tezaurul e gol, încă de la începutul anului, așa încât noi, adică regina și doamnele ei de onoare, am fost nevoite să folosim niște venituri speciale, strânse de pe moșiile din Ponthieu. Asta în ceea ce privește lipsa de slujitori. În al doilea rând, Curtea nu s-a restabilit cu totul în urma turnirului de la Wallingsford, unde Gaveston și-a etalat cu mare pompă reabilitarea deplină, și cu acest prilej a găsit cu cale să-i jignească pe cei mai mulți dintre conți, inclusiv pe Lancaster, pe Gloucester, pe Pembroke și pe Warwick. S-a făcut nesuferit. Închipuiește-ți: fratele Perrot a fost singurul care s-a amuzat peste măsură. Nici chiar regele n-a știut prea bine dacă trebuie să râdă auzind glumele lui Piers.

— Ce anume a făcut? întrebă Richard, pe care toată povestea nu-l interesa decât pe jumătate.

— A câștigat cele mai multe dueluri, pentru că este un bun spadasin și călărește ca nimeni altul. Asta a fost din capul locului o greșală de neiertat, deoarece conții pe care i-a făcut să muște pământul n-au să uite niciodată. Și apoi, în timp ce conții își mai scuturau încă praful de pe veșminte, fratele Perrot i-a luat peste picior cu glumele lui

usturătoare și chemându-i după porecele lor, născocite chiar de el: pe Aymer de Valence, conte de Pembroke, l-a numit Iosif Iudeul, pentru că e slab și palid; Guy Beauchamp, conte de Warwick, a fost Câinele Negru, pentru că face spume la gură când e supărat; iar contele de Lincoln, Burtică. Chiar și pe Gloucester, propriul său cumnat, l-a jignit, numindu-l Fecior de Târfă, o aluzie la sora regelui, Joan de Acre. Iar Lancaster a fost numit pe rând Scripcar, Lăutar, Porc Bătrân și Calic, pentru că e înalt și slab. Richard pufni într-un hohot de râs. Unii, sporovăi Blanche în continuare, susțin că Gaveston a adus servicii importante în Irlanda, dar în niciun caz n-a învățat nimic din asta. Mai bine rămânea acolo; e mai rău decât înainte. Din când în când mă refugiez în Tower, iar Isabela stă uneori la mine, încântată să mai poată pleca de acolo. Londonezii țin la ea. Vine încoace ori de câte ori poate.

– Regele ar trebui să fie mai hotărât și să se ocupe mai puțin de tovarășul său de joacă. De fapt, de ce duce regatul lipsă de bani?

– Pentru că în nord sunt dificultăți. Războiul împotriva scoțienilor continuă să sugă din tezaur, iar noul lor rege, Robert Bruce, e pe cale să taie acum drumurile de acces pentru transportul proviziilor spre fortărețele noastre... Se opri brusc și răs. Fortărețele *noastre*... Am și început să gândesc și să mă exprim ca o englezoaică! În orice caz, acum nu mai putem transporta provizii într-acolo decât pe mare, ceea ce e îngrozitor de scump.

– Pe toți sfinții! exclamă Richard. Ce fel de rege e ăsta? Dacă aş domni eu peste țara asta, aş porni pe loc la război și i-aş mătura pe scoțieni din ea!

– Din păcate, nu domnești tu, zise Blanche. Eduard ar vrea din toată inima să fie un rege bun, ar vrea din toată inima să fie prieten cu toate partidele, dar nu poate. Împotrivirea față de un nou război e mai puternică decât

vocile care îl cer. Baronii n-au chef să lupte... Din fericire, am înregistrat o singură izbândă, adăugă ea, pe un ton triumfător. Isabela se comportă cel puțin ca o soție credincioasă, cu toate că, hotărât lucru, nu-l iubește. De fapt, își joacă foarte bine rolul; felul cum simulează dragostea merită toată admirația.

– Și Eduard ?

– E absolut indiferent față de ea. Se gândește mai degrabă la favoritul lui decât la nevastă-sa.

– Din nefericire, Isabela are un tată cu care nu suferă nicio comparație, zise Richard.

– Și o mamă cu un caracter atât de blând și de prietenos, încât nicio altă femeie nu se poate măsura cu ea, cu atât mai puțin o regină. Eduard a început să urască memoria tatălui său, dar trebuie s-o fi iubit mult pe maică-sa.

Richard dădu din cap,

– *Eleanor the Faithful*¹. A murit cu ani în urmă. Dar fiindcă a venit vorba despre soții credincioase: ai mai primit vreo veste de la Aymer ?

– Nu. După câte știu, nu este de semnalat nicio veste importantă din Franța.

– Vrei să-i duc un mesaj din partea dumatăle ?

– Bineînțeles. Am să-i scriu. Căută în grabă o foaie de pergament și începu să scrie, cu o caligrafie cam nesigură, din pricina emoției. Te înapoiezi curând ? întrebă ea, când fu pe la mijlocul scrisorii.

– Depinde de foarte multe lucruri, fu răspunsul.

– Ai să stai la Aymer ?

– Numai scurt timp.

Richard începu să se plimbe neliniștit încolo și înapoi prin cameră. Cuta de pe fruntea lui îi spuse lui Blanche că templierul medita. Blanche cunoștea această expresie a feței lui, așa încât îl lăsă în pace. Mai trecură

---

¹ Eleonora cea Credincioasă (engl.).

vreo cincisprezece minute până să-și termine scrisoarea către Aymer. O împături, îi puse pecetea și i-o înmână cavalerului.

– Când pleci? întrebă ea.

– Mâine.

– Așa de repede?

Richard dădu din cap că da, și privi prin fereastra îngustă a camerei.

– Sper să mai țină câteva zile vremea frumoasă, zise el. Nu m-am născut pentru mare; se pare că n-am să fiu niciodată de acord cu propriul meu stomac.

Râsul lui Blanche umplu mica încăpere.

– Ai un obicei: să te iei pe tine însuși peste picior. E un obicei extrem de amuzant. Încearcă o dată să mă-nânci zdravăn înainte de a te imbarca.

– E un păcat, rânji Richard.

Blanche râse cu poftă, apoi redeveni serioasă.

– Vrei să-mi spui de ce pleci în Franța? Sau mă amestec astfel în tainele tale?

– Știu că ai să taci, zise el, cu blândețe. Dar tot ce pot să-ți spun e că trebuie să vorbesc pe șleau cu papa, ca să aflu ce poate și ce vrea el să facă. Atât de lipsită de perspectivă e situația! Trebuie să ni se dea posibilitatea de a ne asigura o apărare.

Lui Blanche nu-i veni ideea să-l întrebe dacă se îndoiește că va fi lăsat să intre la papă. Știa însă foarte bine că Richard n-ar suporta un refuz al papei.

– Și oamenii tăi de aici, din Anglia?

– Pot deocamdată să-și vadă de treabă fără mine. Omul care ți-a înmănat documentul lui Lancaster și care ți-a adus la cunoștință presupusa mea moarte este acum comandant. Și este vrednic de încredere. Toate celelalte dificultăți au fost rezolvate.

Cu toate că Blanche nu spusese niciun cuvânt în legătură cu zvonurile auzite de ea la Curte, cele referitoare la

banda lui Toeni, care fuseseră atât de aproape de adevăr, Richard fu sigur că Blanche se întrebase dacă acum totul se află sub control. Răspunsul lui o liniști pe deplin; Blanche zâmbi recunoscătoare.

– Nu te temi că ai să fii prins din nou dacă te încumeți să te înfățișezi la Curtea papei? întrebă ea, îngrijorată.

Richard își vârî sub cămașă scrisoarea pentru Aymer și răspunse, dând din cap:

– Anul camerei de tortură este prea proaspăt în memoria mea ca să-mi mai îngăduie o asemenea prostie. De data asta am să-mi iau mai multe măsuri de precauție. Se aplecă deasupra leagănului și privi pruncul, care se uită, la rândul lui, cu vădită curiozitate, la silueta masivă și întunecată a cavalerului. Nu-ți vine să crezi, zise Richard visător, că fapte atît de nevinovate și de neprihănite, când cresc, pot deveni asemenea fiare blestemate. Blanche fu mirată de mânia cu care rostise Richard aceste cuvinte și socoti că e mai bine să nu-l întrebe nimic. Richard îi dădu însă de bunăvoie o explicație. Din fericire, nou-născuții nu sunt toți viitori Filipi, Nogareți, Lancasteri... Șovăi, înainte de a adăuga: ...sau Morleyi. Blanche fu pentru a doua oară mirată de sunetul vocii lui, dar acum și de brusca lui șovăială. Richard se întoarse cu spatele la leagăn și zise: În ceea ce-l privește pe el, nu mi-e frică, *madame*. Ochii lui trădează curajul tatălui său.

Lui Blanche îi zvâcni inima de bucurie când auzi aceste cuvinte și întrebă repede:

– Poți descoperi în el și unele din trăsăturile mele?

– Da, *madame*: buzele lui. Va fi cândva un mare crai.

Blanche râse senzual. Răspunsul îi făcuse mare plăcere. Richard, dându-și seama că pășise pe un sol primejdios, se aplecă în grabă în semn de despărțire și se îndreptă spre ușă.

– Richard! Blanche alergă spre el și îl făcu să se oprească, datorită sunetului stăruitor al vocii ei. Ai să-i

ceri Sanctității Sale să anuleze anatema? Cuvintele i se încâlciră când adăugă: Vreau să spun... excomunicarea... să nu mai fii nevoit să trăiești așa, ... nici tu, nici Aymer...

Richard o privi drept în ochi, înainte de a răspunde:

– Mă tem că nu prea are rost. Firește că am să-i atrag atenția asupra acestei probleme, dar să nu-ți faci iluzii deșarte, *madame*. Fără a se feri nicio clipă de privirea ei, care implora, zise în continuare, cu toată hotărârea: N-am de gând să-i cad în genunchi. N-am săvârșit nimic rău, ca să merităm o pedeapsă atât de aspră. Dumnezeu însuși ne e martor.

Blanche vru să protesteze, să-l convingă să fie mai smerit, dar Richard plecă înainte ca ea să mai poată rosti un cuvânt.

„Nulli tam feri affectus ut non disciplina perdomentur.“¹

Proverb

La sfârșitul lunii noiembrie 1309, Aymer și Richard se îmbrățișară frățeste în pădurea de la răsărit de Lyons-la-Forêt. Aymer nu părea aproape deloc mirat că-și mai vede prietenul în viață, sau poate că știa doar să-și ascundă această mirare.

– Îmi închipuiam eu că n-ai să ne lași în plata Domnului într-un asemenea moment, zise el. După ce citi scrisoarea lui Blanche, îl conduse pe Richard în tabăra confortabilă pe care o amenajase pe malul Eptei. În timpul unei mese copioase, stropită și cu vreo câteva ulcele de vin, îi spuse lui Richard: Nu prea facem progrese aici. De fapt, nu s-a ajuns încă la niciun rezultat, cu toate că în luna mai au fost numiți niște împuterniciți, care să cerceteze fărădelegile noastre și să-i interogheze pe frații noștri. Pentru Franța, asta înseamnă Sens; pentru Anglia, Canterbury; pentru Rhenania, Maiența, Köln și Trier. Peste doi ani, conciliul de la Vienne va pronunța sentința.

– Papa e la Avignon, bineînțeles. Uitasem că a plecat din Toulouse. Pare că e atât de mult de atunci.

---

¹ „Nicio singură înclinare nu e atât de îndărătnică, încât să nu poată fi îngenuncheată prin disciplină“ (lat.).

Atât de mult de atunci... Totul părea că avusese loc de mult... Richard își petrecuse o jumătate de an în altă lume, în care nu cunoscuse nimic altceva decât pereții celei sale, întunericul și mizeria. Gândurile îi zburară spre Haughton-le-Moor, în timp ce trăgea cu urechea la ceea ce îi spunea Aymer. După câteva luni de activitate, comisia nu realizase încă nimic important. Aface-rea era dificilă, învinuirile erau absurde, asta o știau toți, dar nimeni nu se încumeta să se pronunțe împotriva lui Filip. Nerăbdarea lui Filip și muștrările de conștiință ale papei duseseră în cele din urmă la un compromis și, în luna august, Clement le dădu martorilor dispoziția de a se prezenta la palatul episcopal din Paris. Regele urma să aibă grijă ca înalții dregători ai ordinului și cavalerii templieri să vină să-și susțină apărarea în fața anchetatorilor papali. Oficial, această procedură începuse la 12 noiembrie, deci cu mai bine de două săptămâni în urmă. Niciun martor nu se prezentase însă, nici dintre cei propuși de ordin, nici dintre cei propuși de acuzare, încât anchetatorii fuseseră trimiși în fiecare zi înapoi, fără niciun rezultat.

Nogaret trăgea bine sforile. Prin presiuni formidabile și prin făgăduieli nerușinate, agenții lui îi împiedicară pe frați să vină la proces. Cei care se declaraseră totuși gata să apere ordinul, și deci să vină la Paris, fură arestați de către polițaiul-șef al închisorii Châtelet, care îi amenință la rândul său cu moartea dacă dau ascultare citației comisiei. Numai Hugues de Pairaud, marele vizitor al Templului din Franța, izbuti să ajungă la comisie și să ceară ca bunurile ordinului să fie puse la adăpost. Și adăugă că el, dacă i se garantează în mod ferm propria siguranță, nu va mai vorbi decât în prezența papei. Făcea aluzie la observatorii lui Filip, prezenți la ședințe.

La 26 noiembrie, cu patru zile înainte de sosirea lui Richard în Franța, compăru în fața comisiei marele maestru: slab și încovoiat trupește, dar cu o voință neînduplecată, gata s-o înfrunte.

– Vreți să apărați ordinul? fu el întrebat, iar răspunsul fu următorul:

– Ordinul a fost aprobat de Sfântul Scaun Apostolic, care i-a confirmat și privilegiile. M-aș mira peste măsură dacă Biserica Romano-Catolică ar voi acum să-l ducă la pierzanie. Ordinul nu e răspunzător decât față de papă și, ca atare, măsurile luate de regele Filip sunt ilegale și reprezintă un abuz de putere... M-aș socoti un om rău și ticălos dacă n-aș apăra acest ordin, de la care am primit atâtea? Această sarcină mi se pare însă foarte anevoioasă: în ce fel trebuie să-l apăr așa cum se cuvine? Eu sunt prizonierul papei și al regelui Franței, și n-am decât patru dinari de cheltuit pentru această apărare. N-am decât ceea ce mi se dă. Doresc ca adevărul cu privire la acuzațiile aduse ordinului meu să nu ajungă a fi cunoscut numai de cei ce fac parte din el, ci să ajungă la urechile tuturor regilor, prinților, prelaților, ducilor, conților și baronilor din lumea întreagă!

Membrii comisiei se făcură că n-au înțeles. Îi arătară un înscris, care conținea mărturisiri făcute, chipurile, chiar de către Molay. Fusesse înmănat săi de către un frate servient, care le spusese membrilor săi că marele maestru îi dăduse dispoziție să-l predea în numele lui.

La vederea acestui înscris nerușinat, marele maestru își făcu o cruce și mormăi:

– V-aș spune eu ceva, dacă n-ați fi ceea ce sunteți și dacă ați fi împluterniciți să auziți ceea ce am de spus.

Cuvintele lui fură socotite de către membrii comisiei ca o provocare.

– N-am venit aici ca să primim mânușa pe care ne-o azvârli în obraz, răspunseră clericii.

Moley se grăbi să aplaneze neînțelegerea.

– N-am vrut câtuși de puțin să spun asta. Am vrut să spun că lui Dumnezeu îi place să le rezerve unor asemenea inși ticăloși soarta pe care le-o aplică tătarii și sarazinii: aceia ar pedepsi astfel de indivizi spintecându-le capul de la creștet până la umeri.

Cuvintele lui nu fură pe gustul prelaților.

– Pe cei pe care Biserica i-a găsit că sunt eretici îi va pedepsi ca eretici, se repezică să-i răspundă, iar pe cei îndărătnici îi va preda tribunalului secular.

Amenințarea era limpede. Molay, prudent, se abținu de la orice replică. În acea clipă interveni Guillaume de Plaisians, care fusese trimis de rege tocmai ca să-l împiedice pe marele maestru să ia asupra sa apărarea ordinului. Un Jacques de Molay care se simțea atât de tare, din punct de vedere intelectual, era pentru Filip o primejdie de moarte: marele maestru ar fi câștigat sigur procesul.

Ceea ce discutară Plaisians și Molay nu putu afla nimeni, dar după scurta lor întrevedere, marele maestru ceru un timp de gândire, care îi fu acordat.

După două zile, Molay compăru din nou în fața comisiei. Din atitudinea lui trufașă nu mai rămăsese acum mare lucru. Două zile îi fuseseră de ajuns lui Plaisians ca să-l prelucreze; în plus, venise și Nogaret la fața locului, ca să exercite presiuni și mai puternice asupra plăpândului bătrân, care, în singurătatea sa, sub o asemenea amenințare, nu mai putea face față imensei răspunderi ce-i revenea. Spuse că nu e decât un cavaler sărac și fără carte, pentru că nu știe latinește, și că înțelesese că papa își rezervase cauza sa, ca și pe cea a celorlalți înalți dregători ai ordinului. În starea în care se găsea acum, nu voia să întreprindă nimic pentru moment. Mai rosti câteva cuvinte palide în apărarea fraților săi, spunând că nu există nicio altă biserică în care cultul creștin să se bucure de mai mult respect decât în cea a templierilor, că nu există nicio

congregație care să fi făcut mai multe pomeni decât cea a Templului, că nu există alți bărbați care să fi vărsat atâta sânge pentru religia creștină ca ostașii lui Hristos.

– Toate acestea nu sunt de niciun folos pentru mântuirea sufletului, dacă le lipsește baza credinței catolice, fu răspunsul comisiei. Guillaume de Plaisians și Guillaume de Nogaret ascultară în cele din urmă, cu un zâmbet de triumf și de automulțumire, cererea bătrânului neputincios, care implora să fie lăsat să asiste la liturghie.

Aymer tăcu brusc.

– Dar tu nici nu asculți ce spun! exclamă el, supărat, ceea ce îl făcu pe Richard să revină, cu un șoc, la prezent.

– Ce-a fost cu Plaisians? întrebă el. Aymer îl privi consternat. Iartă-mă. Mă tem că mintea îmi era aiurea, zise el, ca să se scuze.

– Aiurea?! Prea bine. Ai avut necazuri. Dă-le-ncolo. Am să-ți repet toată povestea.

Și îi spuse încă o dată ceea ce îi spusese cu puțin înainte, întrebându-se în tot acest timp de ce Richard își ferește privirea atunci când el, Aymer, încearcă să i se uite drept în ochi.

„Ceva nu e în regulă cu tine, prietene“, își zise el, și-și propuse să afle adevărul, înainte ca Richard să plece la Avignon. Urmări ale detenției? Se îndoii că aceasta ar fi cauza.

În dimineața următoare, Aymer își trezi camaradul și zise:

– Mă duc să inspectez castelul.

Richard se sculă numaidecât în picioare, ca să-l însoțească, și după cinci minute fură amândoi pe drum, călărind la pas, în pâcla dimineții. Pânzele de păianjeni dintre crengi păreau o horbotă gingașă, cu micile picături de ceață atârinate de fire, datorită frigului nopții. Richard își aminti că Beatrice aproape că se supăraseră pe el atunci

când, după evadare, își lăsase calul să treacă printr-un asemenea păienjeniș argintiu, în zorii zilei. Oare n-o va mai putea izgoni niciodată din gând pe Beatrice? Râsul ei îi mai râsuna și acum în urechi, și oftă fără să vrea.

– Ferrand mai e la Paris? întrebă el, dând-o brusc deoparte, din gând, pe Beatrice.

– Da, dar nu în La Cité. E prea primejdios. Ferrand a păstrat legătura cu fratele lui, furnizându-ne astfel informații. În plus, își mai petrece o bună parte din timp cu delegații papei în palatul episcopal, în locul unui grămatic, care, tocmai la timp, este chinuit de o boală misterioasă.

– Presupun că această boală ne costă mulți bani.

– Într-adevăr. De la el am aflat despre cele declarate de Molay în fața comisiei. Ai vreo idee cum ai să ataci problema când ai să te afli între patru ochi cu papa?

Richard dădu din umeri.

– Am să-mi formulez discursul în drum spre Avignon. Atunci am să știu ce s-a petrecut. Tot ce vreau deocamdată este să le creez fraților noștri posibilitatea de a dispune de o apărare cât mai fermă. Asta e unica noastră speranță, Aymer. Dacă vom putea găsi acolo oameni potriviți acestui scop și în număr suficient, și care să fie sprijiniți și informați de noi din afară, vom mai avea poate o șansă de a ne salva onoarea și ordinul. Pentru că numai de asta se teme Filip: că vom izbuti să câștigăm procesul, că vom fi liberi, și noi, și ordinul, și că el va rămâne cu buzele umflate.

– Prea târziu pentru cei care au murit pe masa de tortură, prea târziu pentru aurul care s-a și scurs în lăzile lui Filip. Știi că a pus mâna pe veniturile domeniilor noastre? N-o să mai vedem niciodată niciun gologan din acești bani.

– Așteaptă, dădu din cap Richard. Ai să vezi ce sumă uriașă are să ceară pentru cheltuielile de judecată și pentru plata călăilor și a uneltelor lor, pentru paza și cazarea

deținuților, după ce totul se va isprăvi. E prea târziu pentru atâtea și atâtea lucruri, Aymer, și dacă papa nu colaborează, putem să ne lăsăm păgubași, deoarece Filip și Nogaret țin bine frâiele în mâini.

– Ți-am spus ce s-a petrecut la Trier și la Maiența ? întrebă Aymer, ca să-l mai înveselească pe Richard.

– Nu.

– Frații noștri de acolo s-au săturat să se mai teamă. Ruta evadaților trecea bineînțeleș prin comanderiile noastre. Frații noștri de acolo au apărut în fața episcopilor în echipament complet, cu spada încinsă la brâu, cu lancea în mână, cu scutul pe umăr, cu viziera coifurilor trasă. Episcopii nu prea au avut altceva de făcut decât să le asculte protestele. Frații noștri și-au proclamat nevinovăția și apoi le-au întors episcopilor spatele și și-au văzut de drum în pace și libertate.

În depărtare putură vedea turnurile castelului și nu după mult timp li se făcu semn de pe ziduri că pot trece în deplină siguranță pe podul mobil.

– Filip nu m-a stingherit câtuși de puțin de când m-am înapoiat. Totuși, rămân rareori mai mult de câteva ceasuri înlăuntrul acestor ziduri. Prefer să fiu luat prin surprindere afară, dacă e să fie, decât să stau închis înăuntru, îl lămurii Aymer pe Richard.

– Este o viață foarte plăcută, gândi Richard cu glas tare.

– Ca să nu mai vorbim de câteva scurte intermezzouri, îl completă Aymer, rânjind.

– Deci ne simțim înlăuntrul a patru ziduri ca și cum am fi prinși într-o capcană. Filip e prea ocupat pentru moment.

Urcară treptele spre drumul de rondă și-și îndreptară de acolo privirile spre dealurile împădurite. Totul părea pașnic în aerul răcoros al dimineții. Când traversară curtea

de onoare, în drum spre intrarea în turnul castelului, un băiat veni în goană de la grajduri.

– *Messire le Bâtard!*

– Micul Raoul! zise Richard, zâmbind. Băiatul îi sări în brațe, și îl cuprinse cu mâinile de gât.

Aymer îl ciupi pe Raoul de obraz și îl dojeni:

– Data viitoare să spui: *messire Richard*. Da?

Richard își trecu degetele prin părul creț al piciului.

– Ai crescut de când te-am văzut ultima dată, micuțule prieten. În curând ai să fii bărbat.

– Am aproape nouă ani, *messire*, preciză el, cu mândrie.

– Și ești un grăjdar desăvârșit, adăugă Aymer.

– Îmi pare bine că aud asta, zise Richard. De altfel, așa ne fusese vorba, nu, Raoul? Acum du-te să-i ții de urât lui Pelerin până mă întorc. Băiatul porni radios în galop spre grajduri.

– Ce băiat bun! zise Richard. N-are în el nici pic de răutate.

– Încă nu. Cum îți place fiul meu?

Intraseră în donjon și se aflau în sala mare, unde mirosea a paie proaspete și a lemn de stejar.

– O, foarte mult, răspunse Richard.

Jilțul de lemn cioplit din capul sălii semăna leit cu cel în care stătuse Beatrice în timpul ospățului turnirului și în ziua în care contele de Lancaster îi făcuse o vizită prizonierului seniorului de Morley.

– Asta-i tot?

Aymer așteptă amănunte, care însă nu veniră. Ar fi putut la fel de bine să le vorbească pereților masivi ai sălii. Richard traversă încet sala. Bocănitul cizmelor lui pe lespezi se răsfrânse de pereți, întocmai ca în acea zi. La capătul sălii, Richard se opri; degetele îi lunecară pe sculptura în lemn a jilțului. De ce existau atâtea lucruri care îl făceau să se gândească la ea? Deodată izbi cu pumnul în brațul jilțului.

– Pe toți dracii! strigă el, și rămase câteva clipe nemișcat, cu capul plecat, cu ochii închiși, ca să nu vadă ceea ce nu voia să vadă. Când își ridică din nou privirea, Aymer stătea în fața lui, în cealaltă parte a jilțului, cu piciorul drept pe șezutul jilțului, și cu brațul, cel fără mână, reze-mat de genunchi.

– Nu-ți șade deloc bine să blestemi, zise el, calm. Văzând că nu primește răspuns, privi cercetător chipul lui Richard, și întâlni în sfârșit căutătura tulbure a ochilor lui cenușii. Acești ochi nu-l puteau înșela. Rămase perplex câteva clipe, apoi întrebă, parcă nevenin-du-i să creadă:

– O femeie, Richard?

Ochii lui Richard deveniră pe loc duri ca oțelul, iar gura îi deveni feroce. Într-o bruscă explozie de mânie, Richard exclamă:

– La naiba! De ce trebuie să săvârșim întotdeauna acel unic păcat, de ce nu putem să născocim altceva, când vrem neapărat să încălcăm regulile ordinului? Există o sută și douăzeci și șapte de feluri de a ne nesocoti legământul, dacă e să-l credem pe Filip. De ce trebuie să fie întotdeauna o femeie? Și scuipă acest cuvânt cu atâta dis-preț și dezgust, ca și cum ar fi fost lucrul cel mai rău din lume. Să mă bată Dumnezeu! zise el în cele din urmă, cu vocea înecată, și-și lăsă ochii în jos, incapabil de a suporta privirea uluită a lui Aymer.

– La urma urmei, nu e sfârșitul lumii, încercă francezul să-l calmeze pe Richard.

– Pentru tine nu.

Aymer se prefăcu acum că n-a auzit reproșul.

– Cine e? întrebă el.

– Are vreo importanță?

– Să zicem că n-are. Nu-ți dai seama că generalizezi în mod grosolan? Până acum numai noi doi, tu și eu, am săvârșit această greșeală.

– Lawrence de Toeni a pierdut și el calea dreaptă. Am dat dispoziție să fie lichidat dacă va cădea în mâinile Margaretei de Zouch. Cu puțin înainte de plecarea mea din Rye, mi s-a raportat că dispoziția mea a fost executată, și de atunci gândul acesta nu mi-a mai ieșit din minte. Eu am fost cel care l-a trimis acolo, cu toate că nu-mi dădeam seama: l-am pedepsit și l-am umilit pentru că cedase slăbiciunii pe care mie însumi mi-am interzis-o. Invidia mea a fost aceea care l-a trimis la moarte. Richard oftă. Un om milostiv își înalță sufletul, dar cel hapsân își vatăcă propria carne, așa se spune în Scriptură. Sufletul meu nu e prea curat, prietene; nu e decât un suflet murdar și nefericit.

– Te chinuiești singur cu asemenea muștrări de conștiință, Richard. Nu mă îndoiesc că ai procedat corect.

– Cel ce nu e el însuși nevinovat nu are căderea să-și dea părerea despre vina altora. De aceea, și nu numai de aceea, am s-o izgonesc din inima mea. Se izbi în piept cu pumnul strâns.

– Încerci să-ți înfrânezi patima, *Richard l'Intègre*, zise ironic Aymer. Vrei s-o uiți, prietene, dar n-ai să izbutești. Te cunosc prea bine.

– Trebuie, răspunse hotărât Richard, și apoi, cu o privire deznădăjduită spre grinzile de deasupra sa: O, Doamne! Aș fi în stare să sărut pământul pe care calcă! Se simți totuși mai bine, acum, când Aymer îi aflase taina. Într-un fel sau altul, asta îl făcu să se simtă mai în largul lui. Se așează pe marginea estradei, acum mai puțin încordat. Aymer așteaptă cu răbdare.

– E fiica cea mai mare a seniorului de Morley, zise Richard deodată. M-a ajutat să evaderez, iar eu tot ce am putut să fac pentru ea a fost s-o încarc cu restul aurului nostru. Deocamdată n-are să poată să-l folosească, pentru că trebuie să rămână într-o mănăstire înainte de a se putea înapoia acasă în siguranță.

– Te-a iubit? vru să știe Aymer.

– Ce fel de întrebări pui! Am abuzat de dragostea ei – asta îmi încarcă cel mai mult conștiința – în timp ce eram pe deplin conștient de răul ce-i pricinuiesc. M-am folosit de dragostea ei în propriul meu avantaj și m-am descotorosit de ea după aceea, așa cum părăsești un cal pe care l-ai luat cu chirie: îi plătești pentru că te-a servit cu credință și apoi îl lași în plata Domnului. Cu deosebirea că pentru asta a fost excomunicată.

– Ești o bestie și un neghiob fără pereche.

– Da, sunt un ticălos, dar aveam îndatoririle și convingerile mele. Unii își pot alege drumul de urmat spre țel, Aymer. Eu n-am decât unul singur, și trebuie să-l urmez, fie că-mi place, fie că nu. Aymer dădu din cap. Se zice că timpul vindecă toate rănilor, adăugă Richard, dar mă dor al naibii, de parcă ar fi proaspete.

– Și chiar după ce se vindecă rana, rămâne cicatricea. Ochii li se întâlniră și rămaseră ațintiți astfel.

– În lipsa unui duhovnic, e bine să știu că te am pe tine, zise Richard.

Aymer zâmbi, se sculă în picioare și îl bătu pe Richard pe umăr. Cuvintele, oricare ar fi fost ele, erau de prisos.

„Așadar: înainte, o, cavalerie, și lovește-i cu suflet neînfricat pe vrăjmașii lui Hristos, fiind sigur că nimic nu te poate despărți de milosârdia lui Dumnezeu.“

Bernard de Clairvaux,

De laude novae militiae ad Milites Templi

Înfofolit într-o târsână, Richard își croi drum spre încăperile papei, printre prelații în sutane roșii și violete, de mătase și de brocart. Putuse intra neobservat în mănăstirea benedictină de la Avignon, deoarece, de când se instalase papa acolo, nimeni nu mai știa cine e de-al casei și cine nu. După repetatele sale stăruințe de a i se acorda o audiență, Richard fu lăsat să intre într-o cameră lăturalnică, unde, nu după mult timp, veni și un episcop. Richard își reînnoi cererea.

– Cu neputință, zise episcopul. Dacă, în loc să vorbești cu papa, vrei să vorbești cu mine...

Richard se sculă în picioare, cât era de lung, și declară:

– Trebuie neapărat să vorbesc între patru ochi cu Sanctitatea Sa, chiar astăzi. E o chestiune urgentă.

Ca urmare a tonului autoritar al lui Richard, episcopul începu să-și debiteze scuzele. Nu putea deduce, după târsâna simplă a penitentului, în ce calitate venise acesta, dar își dădu seama că solicitantul e un gentilom de rang înalt și cu mare greutate.

– Sanctitatea Sa a avut o zi obositoare. Mă tem că e suferind. O boală veche, și care...

– Păcat. Am să aștept aici până se va simți mai bine.

Richard nu crezuse niciun cuvânt din ceea ce i se spusese, deoarece papa își folosea foarte des sănătatea subredă ca pretext atunci când voia să scape de un anumit mesager sau de o discuție penibilă, așa încât luă loc înaintea ca episcopul să fi putut protesta.

– Am să văd ce pot să fac, dacă insiști...

– Da, insist.

În cursul orei următoare, starea de spirit a lui Richard se înrăutăți treptat, din cauza, în bună parte, și târsânei, care era foarte incomodă. La un moment dat, gândurile negre îi fură brusc întrerupte de un ușor zgomot de pași. Deschise ușa, numai atât cât să poată prinde, preț de o fracțiune de secundă, imaginea unei femei, care se grăbea să iasă pe culoar. Evident, femeia tocmai ieșise din încăperile particulare ale papei. Richard auzise destule zvonuri, ca să știe că ochii nu-l înșală. Frumoasa Brunissende Talleyrand de Périgord nu numai că-i era papei ibovnică, dar îl și costa o avere. Cu un zâmbet cinic, Richard băgă de seamă că veșmintele femeii mai erau încă în dezordine.

După numai câteva minute, Richard fu poftit să intre în sala de audiențe, unde papa îl aștepta, pe tron, în ținută pontificală protocolară. Richard făcu o reverență, își plecă respectuos capul și rămase în aceeași poziție până ce auzi că se închide ușa în spatele său. Apoi privi drept în ochi chipul molău din fața sa. „Totul la acest om e molău“, își zise Richard, „nu numai chipul, ci și burta umflată, și mâinile lipsite de vigoare, acum împreunate și ținute în poală, precum și pieptul plat, și umerii lăsați. Chiar și mintea îi e molâie, căci dacă n-ar fi fost așa, nu i-ar fi dat niciodată regelui Franței mână liberă.“ Preț de o clipă, Richard se întrebă ce naiba face aici: nu trebuia să-i salveze pe templieri de catastrofa care îi amenința? A venit

în audiență la un om lipsit cu desăvârșire de șira spinării... Dar dacă el, Richard, va fi acea șiră a spinării, mai exista poate o șansă de a întoarce roata.

Cavalerul, care trecuse prin încercări și mai grele, începu să-și caute cuvintele. Pur și simplu, nu putu să-și aducă pe buze titulatura „Sfinte Părinte“, și-și stoarse creierii, ca să găsească alt termen.

Papa rezolvă problema. Cu o tresărire, îl recunosc pe cavalier.

– Nu-mi amintesc de dumneata, zise el.

Măinile albe ale papei, cu degetele împodobite cu inele prețioase, se îndreptară spre un clopoțel de argint, dar Richard se repezi numaidecât.

– Nu vă temeți, zise el. Am venit cu gând de pace. Mă căiesc de ceea ce am făcut. Cu voia Sanctității Voastre vreau să mă prevalez de azilul oferit de această casă și să fac penitență, ca să-mi ispășesc păcatele.

– Asta e bine, fiule, răspunse papa, cu o voce prietenoasă, dar cam lipsită de căldură.

Papa își retrase mâna. Îl privi acum pe penitent cu ceva mai multă atenție și zări frânghia înnodată în jurul târsânei, care prezenta semne de folosire repetată și recentă.

Clement nu prea avea cum să bănuiască acum că păcatele la care făcea aluzie Richard nu erau cele la care se gândea el: trecuseră două luni de la acea tristă despărțire de la Grinton, dar Richard tot o mai dorea pe drăgălașa Beatrice. Era o dorință de nestăvilit. Trupul lui tânjea după ea, iar inima îl durea, dar Richard nu voia să se dea bătut. Pedepsindu-se cu târsâna aspră, legată cu frânghia înnodată la brâu (pe care o purtase cândva peste sutana albă, ca semn de castitate, și pe care acum o purta de cele mai multe ori pe pielea goală, sub veșminte, până ce i se scurgea sângele pe spinare, din rănilor încă incomplet vindicate), își ucisese cu încetul până și ultima rămășiță a

prezenței Beatricei în amintirea sa. O izgonise, cu cea mai mare hotărâre, din inima sa; ceea ce rămăsese era o cochilie goală și tare, care se umpluse cu amărăciune. Familiari-zându-se acum cu cuvintele pe care el însuși le rostise, Richard găsi curajul de a accepta sarcina ingrată pe care o avea de îndeplinit. Căzu în genunchi și sărută conducătorul de mătase al papei.

– Iertare, Sfinte Părinte! Îndură-te de noi!

Papa era profund mișcat. Nu se supăraseră că Richard i se adresase de-a dreptul lui Dumnezeu, și nu reprezentantului Lui pe pământ. Se aplecă spre cavaler și-și puse mâna pe buclele lui blonde.

– Ridică-te, Richard, zise el. Nu e încă totul pierdut. Richard se sculă încet și-și îndreptă privirea spre falangele albe ale mâinilor împreunate ale papei. Când își ridică privirea, o întâlni pe cea nehotărâtă a papei. E nevoie de mai mult decât atâta pentru a ridica anatema Bisericii lui Dumnezeu. Mult mai mult.

– Îmi dau seama.

– Ești pe drumul cel bun, fiule.

Richard își clătină capul, apoi zise:

– Nu spune oare Sfântul Ioan: „Cel ce-și iubește fratele rămâne în lumină. Dar cel ce-și urăște fratele stă în întuneric, și umblă în întuneric, și nu știe încotro merge, pentru că întunericul îi orbește ochii”? Și în altă parte: „Dacă cineva spune: îl iubesc pe Dumnezeu, în timp ce-și urăște fratele, acela este un mincinos, deoarece cel ce nu-și iubește fratele, pe care l-a văzut, cum îl poate iubi pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut?”

Papa dădu din cap.

– Ce vrei să spui cu asta?

– Că-mi iubesc frații, Sfinte Părinte, și nu pot, și nici n-am voie, să stau cu brațele încrucișate când sunt învinuiți pe nedrept de cei care au fost înșelați prin minciuni și prin mărturii false, și sunt gata să mor la nevoie într-o

încercare de a-i salva și de a restaura onoarea ordinului nostru și de a o ocroti de tragica greșeală făcută de stăpânul meu, regele Franței, și de a salva onoarea celor ce au murit pe mesele lui de tortură, pentru că au stăruit să susțină adevărul... Tot ce am făcut până acum în această direcție, mânat de uimire și de deznădejde, a avut un efect contrar. Vă cer ajutorul, vă implor să acordați sprijinul dumneavoastră, sprijinul și ocrotirea Bisericii dumneavoastră, pentru că nu suntem oare și noi frații dumneavoastră? Vă iubiți frații, Sfinte Părinte?

Întrebarea fu pusă în chip atât de stăruitor, atât de violent, încât papa avu impresia că a fost atras într-o capcană.

– Bineînțeles, răspunse el, dar aceste nelegiuiri de care sunteți învinuiți sunt foarte grave și sunt numeroși martorii care au jurat că au spus adevărul.

– Mă rog pentru cei ce au depus mărturie împotriva noastră, deoarece Sfântul evanghelist Marcu spune: „După cuvintele voastre veți fi judecați și după cuvintele voastre veți fi osândiți.” Au jurat strâmb, v-au aruncat praf în ochi și au abuzat de încrederea Sanctității Voastre. Sunt frați renegați mituiți, care au repudiat mantaua albă pentru Dumnezeu știe ce motive, trădători, transfugi. Și-au bătut joc de cel mai evlavios, mai altruist și mai cast ordin al creștinătății. Desigur, din calomnie mai rămâne întotdeauna câte ceva! Își strânse buzele înainte de a continua.

– Deci respingi toate învinuirile?

– Categorie. Sunt rușinoase.

– Și totuși, mulți dintre frații dumitale au recunoscut.

– Pentru că au fost siliți, prin amenințări și cazne.

Richard era conștient că nu-i spune papei nimic nou.

– De aceea am și dispus să se porceadă la Paris la o nouă cercetare, care a fost pusă în clipa de față sub președinția arhiepiscopului de Narbonne. Din această

comisie mai fac parte arhiepiscopul de Limoges, cel de Bayeux și cel de Mende, ca și trei arhidiaconi, precum și Guillaume Agarni, președintele capitulului bisericii-lor din Aix-la-Chapelle. Cred că-ți inspiră încredere faptul că asemenea prelați de vază conduc cercetarea. Ce mai vrei?

Gestul făcut de papă fu aproape dezarmant. Richard răspunse cu un zâmbet amar. Președinția lui Gilles Aycelin, arhiepiscop de Narbonne, nu-i inspira încredere. Aycelin era un personaj viclean, care se știuse să câștige încrederea lui Clement, păstrându-și-o și pe cea a regelui. Celelalte nume făcură asupra lui Richard o impresie la fel de slabă.

– Frații mei sunt împiedicați să se prezinte în fața comisiei. La Paris domnește o adevărată teroare, care îi pune pe frații mei în imposibilitatea de a se dedica apărării ordinului. După expresia chipului din fața sa, Richard putu deduce că papei nu-i convenea să fie confruntat cu realitatea. În plus, citațiile s-au limitat la frații noștri din țara regelui Filip. Noi am dori citarea fraților noștri din afara țării lui Filip, cărora nu le-au impus tăcere agenții lui Nogaret.

Papa dădu din cap. Numele lui Nogaret îi era ca un spin în ochi și îi amintea de propriile sale obligații față de Filip.

– N-am cum să te ajut. Procesul e în plină desfășurare.

– Dimpotrivă: acum a ajuns pe linie moartă. Richard socoti că sosisse momentul ca să exercite presiunea necesară. În Franța s-au prezentat numai câteva zeci de frați templieri, dar din cauza intimidărilor și amenințărilor, declarațiile făcute de ei în fața comisiei au fost ne semnificative. Dar mai bine de o mie două sute de frați ai mei din întreaga lume creștină ar prefera să moară decât să asiste cu brațele încrucișate. Chemați-i la Paris, și Templul va fi apărut! Cu sprijinul necesar din partea

mea, se-nțelege... Am, ce-i drept, numai un mic număr de oameni la dispoziție, dar câteva sute pot ajunge în scurt timp, din țările înconjurătoare, în Venaissin care aparține Sfântului Scaun și unde vom fi foarte aproape de Avignon. Dacă ni se dă timp suficient, aproape o mie.

– Destul, zise papa, impacientat. Ce cereți?

– Noi nu cerem, Sfinte Părinte. Noi implorăm smeriți. Oamenii mei vă stau la dispoziție ca să vă ajute în lupta împotriva regelui!

Clement, care cunoștea bine metodele de presiune și de intimidare practicate de Filip și de Nogaret, nu văzu nicio deosebire între a cere și a implora, deși ar fi trebuit să știe că templierii n-ar fi intrat niciodată în Avignon, ba nici măcar nu le-ar fi trecut prin gând.

– Spune-mi atunci care-ți este rugămintea stringentă, zise el, obosit.

– Sfinte Părinte, am nouă rugăminți: numărul împlinirii.

Papa dădu binevoitor din cap și, cu un gest, îl pofti pe Richard să vorbească.

– Unu: Un apel către toți templierii, chiar și către cei din afara regatului lui Filip, să se înfățișeze ca apărători ai ordinului. Comisia trebuie să aibă grijă ca răspândirea acestui apel să fie cât mai mare cu putință. Doi: Niciun interogatoriu sub presiuni, amenințări sau tortură, sau în prezența unor laici sau a altor acuzatori decât cei ai Bisericii. Trei: Mărturisirile stoarse sub influența presiunilor sau a caznelor să fie considerate nule, iar cavalerii care le-au depus să fie audiați din nou și să li se dea posibilitatea de a-și retrage spusele. Patru: Aceia dintre noi care vor să apere ordinul în cursul procesului trebuie să fie și ei prezenți și să fie și ei audiați la Conciliul general de la Vienne, unde vom fi judecați. Cinci: Acești apărători vor avea nevoie de asentimentul marelui maestru al ordinului nostru și va trebui să li se îngăduie să se pună de acord cu el. Șase: Aceiași apărători vor avea nevoie de

ocrotire, încât să poată vorbi liber și fără intimidări. Șapte: Cei care și-au renegat mantia și care și-au făcut de rușine ordinul și i-au mânjit onoarea trebuie să fie arestați și interogați, ca să se afle dacă depozițiile lor au fost strâmbe sau adevărate. Opt: Aurul nostru și proprietățile noastre trebuie bine ocrotite, cel puțin până se va pronunța sentința cu privire la noi. Richard făcu o mică pauză, gândindu-se la tezaurul Templului de la Paris, care se scursese în lăzile tezaurului regal. Nouă, zise el, în cele din urmă, aceasta este cea mai importantă rugămintă a mea și vă implor ca, la rezolvarea ei, să acționați cât mai repede cu putință. Fraților mei să nu li se mai supprime prea multă vreme dreptul de a vorbi cu duhovnicii și capelanii lor și să nu li se mai refuze prea multă vreme sacramentele Bisericii. Sunt închiși în temnițe mizerabile, hrăniți timp îndelungat cu pâine și apă, amenințați și torturați și, în plus, trebuie să fie lipsiți de mângâierea unui îngrijitor de suflete. Asta ne-a îndurerat mai mult decât toate încercările pe care frații mei au fost nevoiți să le îndure. Am fost crescuți și instruiți să îndurăm durerea în luptă, Sfinte Părinte, suntem ostași și monahi, care am intrat în Templu pentru că am vrut să ne jertfim Domnului viața, dar nu în felul acesta și nu fără sfânta împărtășanie. Sfinte Părinte, vă implor, dați-le fraților mei posibilitatea de a asista la liturghie și de a primi sfânta cuminicătură.

Tăcerea de după această argumentație a lui Richard fu apăsătoare. Papa se simți îngrozitor de încurcat gândindu-se cum ar reacționa Filip dacă i-ar ajunge la urechi toate acestea, așa încât hotărî ca o bună bucată de vreme să fie, chipurile, grav bolnav.

— Am să-i cer gramaticului meu să aștearnă totul în scris, zise el, obosit.

— Să se vestească oficial că v-ați plecat urechea la spusele mele, zise Richard, ironic. Sper să vă amintiți

fiece cuvânt rostit de mine. De altfel, am să vă ajut periodic să vă amintiți.

Arogața lui era o caracteristică a templierilor. Richard dârdâi în târsâna sa, care acum începuse să-l calce de-a binelea pe nervi. Singurul lucru pe care îl dorea acum era să lepede cât mai repede acest veșmânt nesuferit. În același timp, se întrebă dacă nu cumva vorbise prea brutal, și trase concluzia că pledoaria sa fusese probabil tocmai ceea ce-i trebuia papei. Cu un genunchi încovoiat, își plecă smerit capul în fața părintelui Bisericii. Știa că papa Clement era în fond un om de treabă, care nu avea curajul să li se împotrivească lui Filip cel Frumos și lui Nogaret cel Groaznic. Niciun om care cunoștea acest tandem nu-i putea lua papei cu adevărat în nume de rău slăbiciunea. Dar cu sprijinul necesar ar fi mai putut salva Templul.

„True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings.“¹

William Shakespeare,
Richard III

Richard își petrecu restul iernii călătorind între Avignon și Paris. Vizita făcută de el papei dăduse roade: la ordinul lui Clement, comisia lansase un apel către toți templierii să vină la Paris, ca să se înscrie ca apărători ai ordinului. Înainte ca Nogaret să poată interveni, apelul se răspândise atât de departe, încât printre templierii și prietenii lor renăscuse încrederea.

Veniră din toate colțurile creștinătății: chiar și unele comanderii mai puțin cunoscute erau reprezentate. Astfel, se duseră la Paris frați din Mende, Beauvais, Noyon, Vitry, Carcassonne, Sens, Corbeil, Chaumont, Tournai, Cambrai, Thérouanne, Utrecht. Richard îi cunoștea personal pe mulți dintre ei, mai ales pe cei din Flandra, la care își căutase refugiu în primele luni și la care trimisese frați răniți sau evadați: Gossin din Brugge, preceptorul Flandrei; Jan din Veurne, Simon de Repere și Niklaas

---

¹ „Speranța, când e dreaptă, saltă-n zbor/Din regi ea face zei, din oameni regi“, *Op. cit.*, p.182.

Verzele – bărbați inimoși, care nu se temeau de moarte, ca și frații lor francezi. Se ridicaseră toți ca unul, ca să apere ordinul.

Primăvara se apropia și razele soarelui se revărsau pe ogoarele Franței. Chiar și pentru templierii din celulele întunecoase, viața părea acum să fie mai suportabilă. Speranța lor sporea cu fiecare veste care ajungea până la ei. La 12 martie, aproape șase sute de templieri erau adunați în livada din spatele palatului episcopal, unde comisia îi întrebă dacă vor să apere ordinul.

Da, până la moarte!

Ferrand d'Uzès, acum în permanentă activitate ca grefier, abia își mai putu mânuși până de gâscă, de emoție. Plin de încordare, auzi cum li se citesc fraților săi actele de acuzare, în latină. Cu toate că cei mai mulți dintre ei nu cunoșteau această limbă, ascultară nemișcați, fără să-și clinească niciun mușchi, până ce fură citite toate cele o sută douăzeci și șapte de articole. La urmă, un membru al comisiei întrebă dacă trebuie să li se citească textul și în limba națională. Un templier păși în față și, îndreptând o privire plină de dispreț spre delegat, răspunse:

– Latina ne este de ajuns! N-avem nevoie să ni se traducă pe franțuzește o asemenea nerușinare! Tot ce scrie acolo nu e adevărat!

Cunoșteau, pasă-mi-te, prea bine învinuirile și în plus fuseseră informați și preveniți dinainte de către un dominican care își zicea Jean Guiraud și pe care unii îl cunoșteau mai bine sub numele de Richard Bastardul.

– Comisia n-are să știe pe unde să scoată cămașa, când are să vadă atâta afluență, care n-a fost prevăzută de ea, și desigur nici n-a fost dorită, spusese el. Vor încerca să-și ușureze munca lăsând numai o delegație a voastră să vorbească. Să nu le admiteți propunerile. Stăruiți că toți vreți să fiți audiați.

Ceea ce prevăzuse Richard se și petrecu: adunarea degeneră într-o mare dezordine. Toți templierii prezenți voiră la rândul lor să pună în lumină faptul că fuseseră torturați și că mărturisirile stoarse sub asemenea amenințări n-aveau nici cea mai mică valoare. Unii dintre ei merseră chiar mai departe: își arătară membrilor comisiei cicatricele. Și-și exprimară indignarea că în timpul detenției lor fuseseră nevoiți să se lipsească de sacramentele Bisericii.

Președintele comisiei, Gilles Aycelin, arhiepiscop de Narbonne, le propuse fraților să aleagă din mijlocul lor șase delegați, sau cel mult zece, ca procuratori, ca să servească drept purtători de cuvânt ai tuturor celor șase sute de templieri.

Ferrand așteptă plin de încordare răspunsul lor, în timp ce frații se sfătuiau. Nu avea cum să știe că propunerea arhiepiscopului era o capcană vicleană: în dreptul canonic se prevede că asemenea procuratori trebuie aleși în prezența a cel puțin două treimi din cei în cauză, dintre care majoritatea trebuie să fie de acord cu alegerea. Cum să fie adusă acum la îndeplinire o asemenea alegere? Cu toți membrii ordinului răspândiți în întreaga Franță și în străinătate, în închisori? Și dacă s-ar alege procuratori aici, la Paris, în numele cui ar putea vorbi ei? Ale cui drepturi le vor reprezenta ei? Ale celor aproape șase sute de frați templieri, dintre care cei mai mulți aveau grade inferioare și numai douăzeci și doi erau cavaleri și numai douăzeci și nouă preoți? N-ar avea, din punct de vedere juridic, niciun drept de a vorbi.

Richard contase pe un om, singurul dintre frați care posedea destule cunoștințe juridice, ca să ferească Templul de o greșală: Pierre de Bologne. Richard i-l indicase dinainte lui Ferrand:

– Acesta este omul care poate salva Templul.

Pierre de Bologne fu cel care făcu câțiva pași înainte și care luă cuvântul. Le ceru grefierilor să aștearnă în scris

răspunsul lui și începu să vorbească. Cu cuvintele sale, izbuti să împiedice ca Templul să cadă în capcană, în acest stadiu, încă incipient, al procesului.

— Nu vedem ce ar putea face un procurator fără consimțământul marelui maestru, căruia noi înșine, ca și toți ceilalți frați, îi datorăm supunere, zise el, cu o voce calmă și clară, plină de autoritate. Cerem ca marele maestru, frații și preceptorii provinciilor să se adune cu toții și să hotărască ce trebuie făcut în continuare.

Membrii comisiei fuseseră și ei, la rândul lor, preveniți și instruiți de către Nogaret. Aveau răspunsul pregătit.

— Marele maestru și ceilalți înalți dregători ne-au adus la cunoștință că nu pot lua asupra lor apărarea ordinului. În plus, încercară să exercite presiuni asupra fraților și să forțeze luarea unei hotărâri rapide, adăugând: Grăbiți-vă; ziua începerii consiliului se apropie!

Pierre de Bologne rămase imperturbabil. Se întoarse către camarazii săi și, în câteva fraze pline de miez, le explică de ce trebuie să rămână cu toții pe poziție, cât de primejdios ar fi să admită propunerea comisiei. Se întoarse apoi spre președinte:

— Îmi mențin cu toată hotărârea declarația anterioară și frații mei împreună cu mine.

Comisia mai încercă, în toate tonalitățile, să-i convingă pe frați că trebuie să-și ducă la îndeplinire sarcina dată de rege! Dar nu izbuti, așa încât, în cele din urmă, episcopul de Bayonne fu nevoit să consimtă să trimită notari în toate locurile în care erau deținuți templieri la Paris, ca să le ia declarații. Cu aceasta, prima lor confruntare se încheie în favoarea Templului.

Pierre de Bologne zâmbi și îi făcu semn unui templier din apropierea sa. Templierul veni mai în față, își îndoi un genunchi și, în numele tuturor fraților săi, rosti o rugăciune, cu o voce tremurândă, ce-i drept numai din când în când, dar plină de foc și de convingere.

— Fie ca îndurarea Sfântului Spirit să ne ajute. Fie ca Maria, Steaua mării, să ne călăuzească spre portul beatitudinii. Amin. Doamne Iisuse, Părinte veșnic și Dumnezeu atotputernic... Te rog smerit și Te implor să mă luminezi, să mă eliberezi și să mă ocrotești, acum și în vecii vecilor, împreună cu toți frații din Templu și cu poporul Tău creștin, atât de hărțuit și de urgisit. Mănăstirea Ta, care e a Templului lui Hristos, a fost ctitorită în cinstea sfintei Fecioare Maria, Maica Ta, de preafericitul Bernard, care, împreună cu alți bărbați înțelepți, i-a arătat Templului calea și i-a încredințat misiunea. Acum el e prizonierul regelui Franței, pentru o pricină nedreaptă. De dragul sfintei Fecioare Maria și a curții cerești, izbăvește-l și ocrotește-l! Doamne, Tu care ești adevărul, care știi că suntem nevinovați, fă să fim eliberați, ca să putem urma smeriți legămintele noastre și poruncile Tale.

Când Richard auzi mai târziu raportul lui Ferrand, fu nevoit mai întâi să-și stăpânească emoția. Apoi își exprimă satisfacția.

— Bine. Acum putem să ne punem pe treabă.

În timp ce, în următoarele săptămâni, notarii și grămaticii la ordinul comisiei papale îi vizitară pe toți templierii, veniră la Paris mereu alți templieri. În fiecare zi se înfățișau la porțile orașului numeroși templieri, care voiau și ei să apere ordinul. Până la urmă se adunaseră în capitala Franței vreo nouă sute. Printre ei se aflau acum aproape patruzeci de preoți și cam tot atâția cavaleri. Dar rețeaua lui Nogaret nu se odihnea: îi selectă pe deținuți și numai cei care jucaseră un rol nesemnificativ în ordin și care deci nu știau prea multe ajunseră până la palatul episcopal. Sergenții regelui, în frunte cu comandantul închisorii Châtelet, pe nume Jean de Jamville, desfășurară o activitate neîntreruptă, amenințându-i pe frați cu rugul dacă nu renunță la intenția de a apăra ordinul sau dacă nu depun în fața comisiei o „mărturie bună“.

Richard își începu munca. Avu grijă să se afle în permanență alături de frații săi, înainte ca aceștia să fie vizitați de către notari, ținându-le ei consfătuiri secrete și le dădu sfaturi în legătură cu alegerea reprezentanților lor. Munca îi fu înlesnită de faptul că frații erau acum atât de numeroși, încât temnițele Parisului nu-i putură adăposti. Erau cazați nu numai în chiar sediul Templului, în abațiile Saint-Martin-des-Champs, Saint-Magleure și Sainte-Geneviève-des-Bois, dar și în casa contelui de Savoia și în case particulare, ce-i drept, încuiați și cu picioarele legate, dar totuși accesibili, cu riscuri mai reduse.

Astfel își putu ajuta frații să-și aleagă purtătorii de cuvânt. În noiembrie, Ponsard de Gisy, comandor de Payns, pomenise două nume: Pierre de Bologne, care se distinsese între timp, și Renaud de Provins, comandor al casei de Orléans și totodată preot al Templului.

Ferrand îi atrăsese lui Richard atenția asupra unui al treilea, care fusese o apariție senzațională în fața comisiei: Bertrand de Sartriges, cavaler și comandor de Carlat. Acestui triumvirat îi fu adăugat după câteva zile Guillaume de Chambronnet, comandor de Blandeix, un om care s-ar fi lăsat intimidat de către agenții regelui la fel de puțin ca și ceilalți trei.

La 5 aprilie, notarii își predară raportul membrilor comisiei, care, cu binevoitorul episcop de Bayeux în frunte, hotărî ca cei patru cavaleri numiți mai sus, Bologne, Provins, Chambronnet și Sartriges, să aibă dreptul de a-i vizita pe deținuții care voiau să apere Templul, dar sub pază strictă și însoțiți de notari și de grămăticii.

Richard nu putu ajunge la acești patru bărbați inimoși, deoarece se aflau la Châtelet, în mâinile lui Jean de Jamville, dar ei nici nu prea aveau nevoie de el. Richard vedea apărarea Templului personificată în Pierre de Bologne: acesta avea atât cunoștințele, cât și îndrăzneala

și consecvența necesare pentru dificila sa sarcină. În plus, era un excelent orator.

După două zile, Pierre de Bologne porni la atac. Însoțit de opt frați, ceru să fie dus la palatul episcopal și le citi membrilor comisiei pledoaria pe care o scrisese în numele nefericiților săi frați. Cei mai mulți dintre ei nu înțelegeau nici acum de ce erau persecutați, de ce era Templul învinuit de asemenea fărădelegi monstruoase. Încrederea lor în dreptate era atât de zdruncinată, încât se întrebau dacă nu-și jertfiseră în zadar educației militare și severelor reguli monahale toți acei ani de sărăcie, de abțință și de supunere.

Pledoaria lui Pierre de Bologne era de fapt o adevărată acuzare împotriva celor care învinuiseră Templul și împotriva felului în care frații săi fuseseră tratați și siliți să depună anumite mărturii.

— În prezența domniilor voastre, preacinstiți părinți și membri ai comisiei, începu el, cu o voce răsunătoare, subsemnații frați ai ordinului declară următoarele, nu cu scopul de a porni un proces, ci pur și simplu ca răspuns: că într-o cauză atât de importantă nu pot, nu au voie și nu vor să-și pună procuratori, fără prezența, sfatul și consimțământul marelui maestru al ordinului și al capitulu-lui; că toți la un loc, ca și fiecare în parte, se oferă să apere ordinul și cer și imploră să li se îngăduie să asiste personal la conciliul general; că s-ar duce cu siguranță la conciliu dacă ar fi liberi. Apoi trecu la mărturisirile smulse templierilor prin amenințări sau violență. Iată de ce este cu atât mai de mirare, ba chiar de necrezut, zise în continuare Pierre de Bologne, plin de indignare, că li se dă mai multă crezare unor mincinoși, care au fost mituiți, decât celor care, ca niște mucenici, și-au pierdut viața în urma caznelor, în timp ce au stăruit să creadă în izbânda adevărului. Se acordă așadar mai multă încredere unor mincinoși corupți, decât celor care, ca să rămână credincioși

adevărului, n-au ascultat decât de conștiința lor și care au suferit și mai suferă și acum, în fiecare zi, în temnițele lor, decât celor care pentru adevăr au îndurat și mai îndură atâtea necazuri, atâtea încercări, atâta teamă și atâta mizerie? De fapt, nimeni n-ar trebui să se mai mire că într-un asemenea regim de amenințări și teroare se mărturisesc minciuni, ba e mai degrabă vrednic de mirare faptul că se mai găsesc atât de mulți, majoritatea celor încă în viață, care, în pofida acestor condiții, nu uită adevărul! De mirare este și faptul că nu s-a găsit în afara regatului Franței niciun singur frate din Templu care să fi susținut sau să fi mărturisit minciuni, de unde se poate vedea destul de limpede motivul pentru care tocmai în regatul Franței au fost exprimate aceste minciuni: pentru că cei ce au mărturisit au cedat, de teamă, în fața amenințărilor sau prin mituire sau corupție. Expuse apoi aceleași cereri pe care i le formulase și Richard papei. Dar cuvintele lui fură alese cu mai multă grijă. Căci preotul avea mult mai multă pregătire și experiență decât tânărul cavaler. Fu o cuvântare lungă, pe care preotul o ținu în fața membrilor comisiei, care, pe măsură ce argumentația lui înainta, se roșeau tot mai mult la față, de rușine. Ascultară, totuși, nemișcați, când Bologne ajunse la concluzia: Cine intră în ordin își ia patru angajamente importante: supunere, castitate, sărăcie și să-și pună toate puterile în slujba Țării Sfinte. De aceea sunt actele de acuzare atât de necinstite, atât de rușinoase și cu totul inadmisibile. Cei care le-au sugerat aceste minciuni sfruntate stăpânului și suveranului nostru papa și ilustrului domnitor regele Franței sunt creștini fățarnici, mincinoși, trădători ai sfintei Biserici și ai creștinătății. I-au indus în eroare pe maiestatea sa regele și pe Suveranul Pontif. Bologne, în focul cuvântării, abia își mai putu tempera volumul vocii. Acești mincinoși au fost mânați de lăcomie, de invidie și de patimă, au căutat renegați, frați ieșiți din ordin, care,

pentru greșeli grave, au fost izgoniți din frăția noastră, așa cum se îndepărtează dintr-o turmă animalele bolnave. Fu clar la cine făcea aluzie: la foști templieri, ca Esquin de Floyrano, care exprimaseră primele insinuări la adresa ordinului; la Nogaret, care i le șoptise regelui; la Pierre Dubois, care, cu pamfletele sale ațâțătoare, instigase nobilimea și poporul împotriva ordinului; la Plaisians, care îl prelucrase pe papă. Nu puteți proceda în modul care vă este prescris, trase preotul Bologne concluzia. Înainte de arestarea noastră, nu eram încă bârșiți. Opinia publică nu era împotriva ordinului, iar cei care ne-au învinovățit cu ajutorul unor mărturii false n-au vorbit liber, ci ajunseseră în puterea celor ce l-au indus în eroare pe rege, și mai sunt încă și acum amenințați zi de zi ca să nu-și retragă spusele, ca și frații noștri, care sunt amenințați fără încetare cu rugul, ca să nu-și revoce mărturisirile. De aceea vă implorăm ca, în clipa audierii lor, să li se garanteze cea mai mare securitate cu putință, așa încât să se poată înapoia la adevăr, fără frică.

Când Pierre de Bologne isprăvi de vorbit, se lăsă o tăcere penibilă. Membrii comisiei se feriră de privirea lui pătrunzătoare și apoi se sfătuiră între ei pe șoptite cu privire la răspunsul ce avea să fie dat. În cele din urmă, Gilles Aycelin, care se pricepea să găsească soluții la orice problemă, se adresă preotului și celor opt secundanți ai acestuia și respinse pur și simplu toate argumentele pledoariei.

— Ai fost pus, împreună cu frații dumitale, la poprire în închisorile stăpânului nostru papa, care îți administrează și bunurile. Cât despre acuzații, pe care dumneata le numești calomnii, cum poți să le pui la îndoială! Bula *Facies Misericordiam* nu este oare dovada veridicității lor?

Pierre de Bologne rămase neclintit. Nu se așteptase la altceva din partea acestor domni. Îi făcu un semn lui Jean de Monreal, fostul comandor al casei din Avignon,

aflat acum chiar în spatele său. Monreal păși în față și îi înmână președintelui o coală de pergament, pe care erau înșirate privilegiile acordate cândva ordinului de către Sfântul Scaun.

– *Messires*, zise el, dârz, evocăm privilegiile pe care le-am primit chiar din partea Scaunului Apostolic. Cerem participarea la conciliul general. Aproape nouă sute de frați au venit în acest scop la Paris. Ar fi venit mult mai mulți, dacă n-ar fi fost împiedicați.

Avea în mână un ultim atu, la care îi făcuse aluzie Richard, din închisorile pariziene. Le arătă membrilor comisiei câteva scrisori, în care li se oferea deținuților libertatea în schimbul unor mărturii false. Sub scrisori se lăfăia pecetea regelui Franței.

Părinții Bisericii priviră colile de pergament și tăcură, apoi îngăimară câteva replici inconsistente, precum: „Această chestiune nu este de competența noastră.“ Și încercară să se spele pe mâini cu cuvintele semiliniștitoare:

– Vom cere bucuros persoanelor răspunzătoare să-i trateze bine pe frați și să aibă față de ei o purtare omenoasă și politicoasă.

Că scrisorile pe care le arătase Monreal aveau să dispară din nou după ședință nu încăpea îndoială. Mai important era că fuseseră prezentate în mod public, că membrii comisiei le citiseră și că grămăticii aveau să le pomenească în actele oficiale.

După confruntarea lui Bologne cu comisia papală, templierii se încumetară să se exprime cu mai puțină reținere. Richard îl îndemnase să lase să iasă la iveală adevărul într-o măsură cât mai mare cu putință, așa încât și alții să prindă curaj să-și retragă mărturisirile. Ordinul Cavalerilor săraci ai lui Hristos își redobândi buna reputație, iar adevărul ajunsese și în mijlocul poporului. Suspiciunea și dezbinarea făcură loc neîncrederii; totodată, spori disprețul care oricum mocnea în popor față de

agenții regelui. Cetățenii Parisului erau zilnic martori la felul în care templierii deținuți erau duși la palatul episcopal, subnutriți, neîngrijiți și uneori îmbrăcați în zdrențe și care, din parcimonioasa lor alocăție de doisprezece gologani pe zi, erau nevoiți să mai plătească și transportul, dacă erau duși cu bărcile pe Sena și în plus li se mai cerea să-i plătească pe cei care le scoteau cătușele și apoi le puneau la loc.

Membrii comisiei n-o duceau prea bine: Nogaret îi hărțuise în permanență, iar Jean de Jamville găsi cu cale să mai aducă în scenă încă vreo câțiva martori ai acuzării, care de altfel mărturisiră repede și cărora comisia le arătă pur și simplu ușa, spunându-le să se ducă să-și presare aiurea murdăria.

Ferrand venea să-i raporteze lui Richard cu un entuziasm tot mai mare. Ba chiar, într-o zi exclamă:

– Suntem pe cale de a salva ordinul! și nu putu înțelege de ce, la entuziasmul său, Richard îi răspunse cu un zâmbet acru.

– Bufnița își mai ține încă prada în gheare, Ferrand.

Richard făcea tot ce putea ca să-i influențeze tot mai mult pe cetățenii francezi, să-i sprijine pe cei patru cavaleri și să le procure toate informațiile necesare. Era o luptă grea împotriva agenților regelui, care urmăreau tocmai să lungească procesul. Richard era nevoit să meargă tot mai departe și să aibă grijă ca frații lui să ajungă într-adevăr în fața comisiei și să poată fi audiați. Aveau loc tot mai des încăierări cu soldații regelui pe străzile Parisului. Revirimentul opiniei publice fu de mare ajutor. Iar Richard era în fiecare zi la fața locului, ca să urmărească drumul lui Pierre de Bologne, pentru care resimțea un adânc respect, când acesta se ducea de la Châtelet la palatul episcopal, însoțit de Provins, Sartriges și Chambronnet și înconjurat întotdeauna de o escortă înarmată. Totuși, Richard izbutea întotdeauna

să-i transmită rapoarte, sau să-i răspundă la întrebări, sau să-i dea ajutor. La un contact direct nu ajunsese aproape niciodată; era nevoit mereu să-i șoptească ceva în câteva cuvinte sau să-i strecoare ceva în mână pe ascuns. Uneori contactul se limita la un gest semnificativ sau la o privire complice, de la o distanță neprimejdioasă. Așa ajunseră cei doi bărbați să se cunoască unul pe altul, fără să se cunoască.

Mai târziu, Richard avea să-și aducă aminte de acele zile ca de o perioadă în care desfășurase o activitate de necrezut, în care păruse să fie în stare de orice, chiar și de lucruri imposibile. Speranța îi dădea aripi, nimic nu părea să-l obosească și era chiar atât de absorbit de cursul evenimentelor, încât atunci când, la mijlocul lui aprilie, primi din Anglia vestea că Biserica o iertase pe Beatrice de Morlay și că-i anulasese anatema, nici nu-și dădu bine seama de acest fapt îmbucurător.

Templul avea în mână nu numai arma puternică a opiniei publice. Richard îi strânse în jurul orașului Lyon pe toți cavalerii liberi.

– *Hébergez-vous, seigneurs frères, de par Dieu!*¹ se auzi răsunând vocea lui și sute de templieri își ridicară corturile, ca să adauge greutatea necesară argumentației celor patru cavaleri de la Paris.

Cu o umbră de satisfacție în ochii săi cenușii, acum reci, Richard îl urmărea pe papă, care îi și scrisese lui Filip despre atitudinea templierilor, acum în număr de două mii, atât de primejdios de aproape de tronul lui și care devenea zi de zi tot mai amenințătoare. Mult mai des privirea lui rătăcea însă înspre palatul regal din Ile de La Cité, și atunci o brazdă adâncă i se săpa între sprâncene. Filip ar fi vrut să iasă cu orice preț din această situație tot mai serioasă pentru el. Apărătorii ordinului mai erau

---

¹ Adăpostiți-vă, fraților, pentru Dumnezeu! (fr.)

încă amenințați cu violența sau ispitiți prin mituire: că dacă se vor retrage, vor putea obține libertatea, ba chiar și o rentă viageră. La 23 aprilie, Pierre de Bologne înaintă încă o petiție, ca să protesteze împotriva acestor manevre. Grosolănia agenților regelui îl scârbi, căci aceștia încercau să-i convingă pe templieri cu ajutorul argumentului că nu e rușinos să lași neajutat un ordin, care oricum e pierdut. Iar în spatele zidurilor Palatului La Cité, regele își storcea creierii încercând să găsească mijlocul prin care să-i impună Templului propria sa voință.

La sfârșitul lui aprilie, regele se hotărî: îi ceru papei să-l „aleagă” pe Philippe de Marigny ca arhiepiscop de Sens. Recunoștința lui Philippe de Marigny pentru mijlocirea regelui la numirea sa avea să facă din el o cârpă, pe care regele s-o poată manipula după pofta inimii.

– Cauza e pierdută, îi zise Godefroy d’Uzès lui Richard, în timpul unei întâlniri puse la cale în grabă de către gentilom. Godefroy, prieten cu fratele lui Marigny, Enguerrand, știe desigur ce spune. Enguerrand, marele coordonator al aparatului de putere al lui Filip, deci al unor oameni ca Nogaret și Plaisians, omul tăcut, dar în permanență activ, de lângă monarhul din *La Cité* și care avea să-i șoptească fratelui său mai tânăr ce dorea regele din partea lui.

– Pe Sfânta Cruce! Ce vrei să spui? Știi ce are de gând? întrebă Richard.

– Nu, dar n-ai decât să aștepți, să privești și să te rogi. Omul acesta, în locul acesta, înseamnă sfârșitul Templului.

„Vii sau morți, îi aparținem Domnului.
Glorioși învingătorii, fericiți mucenicii.“

Bernard de Clairvaux
Deviză pentru Templu

Zelul noului arhiepiscop de Sens fu exemplar. Abia se urcase în scaun și se și grăbi să mute comisia arhiepiscopală de la Sens la Paris, ca să-i judece acolo pe templieri și anume pe cei care voiau să apere ordinul.

În seara zilei de 9 mai, Richard renunță la orice precauție și folosi personalitatea lui Jean Guiraud ca să reușească să intre în Châtelet. Fu lăsat să intre în celula lui Pierre de Bologne, dar știa că aceasta avea să fie și prima și ultima dată: vizita nu putea să nu devină curând sfârșitul rolului său dublu, deoarece nici măcar un dominican nu putea să se bazeze pe titlul său ca să forțeze accesul la Châtelet fără să stârnească suspiciuni. Richard așteptă până ce ușa din spatele său fu zăvorâtă și atunci își trase gluga.

– Richard! Dumneata în persoană aici? izbucni Pierre de Bologne, mirat, apoi se duse spre cavalier și îl luă de ambele mâini. De mult voiam să-ți vorbesc.

Richard ținuse și el, de mult, să-l întâlnească pe celălalt, ca să schimbe cu el câteva idei. Amândoi știau că dacă ar fi avut timpul necesar și posibilitatea de a sta de vorbă, ar fi putut să pună mult mai bine la cale procesul

împotriva Templului, decât fiecare separat. Dar timpul le era limitat, iar riscul asumat de Richard creștea cu fiecare minut petrecut de el aici.

– Noul arhiepiscop de Sens ... începu el.

– Marigny ?

– ...a mutat comisia diocezană la Paris, ca să-i judece pe frații noștri.

Preotul fu alarmat.

– N-are dreptul ! În orice caz, nu atât timp cât comisia papală nu și-a încheiat treaba !

– Marigny poate face orice vrea. Lucrează la ordinul regelui.

– Am să protestez în fața comisiei papale chiar mâine, împreună cu cei trei colegi ai mei.

– Referă-te la papă. Arhiepiscopul n-are să-i judece pe baza cunoscutelor capete de acuzare, ci ca renegați !

Acum preotul nu fu numai alarmat, ci și peste măsură de speriat.

– Renegați ?

– Cei care au recunoscut și apoi au sărit în apărarea ordinului și-au retras astfel, potrivit lui Marigny, mărturisirile și deci sunt renegați.

Reacția lui Bologne fu firească: pe un renegat îl aștepta rugul și nimeni nu mai putea interveni pentru a obține comutarea acestei pedepse.

– Câtă șiretenie ! zise el. Nici diavolul n-ar fi putut fi mai viclean. Vocea lui avu un ton amar. Trebuie să acționăm repede. Trimite-i papei un curier. Apelul meu va ajunge poate prea târziu până la el. Comisia, ca de obicei, va reacționa prea lent. Folosește fără grijă numele meu și spune-le oamenilor dumitale să nu-și cruțe caii ! Dă-mi de știre de îndată ce mai primești vești și informează-i pe frații noștri peste tot unde ai acces la temnițele lor. Trebuie neapărat să protestăm pe toate fronturile împotriva acestei proceduri ilegale. Timpul, stimate frate, este cel

mai mare dușman al nostru. Trebuie neapărat să obținem o amânare. Mă tem că nu poți face nimic altceva.

– *De par Dieu, beau sire*¹, răspunse Richard, dând scurt din cap.

Dar Bologne îi strânse încă o dată mâna și zise:

– Nu, nu! Să nu-mi răspunzi ca și cum ai fi primit un ordin de la superiorul dumitale.

Respectul pe care i-l purta Richard preotului era reciproc. Dacă Richard admira vastele cunoștințe, talentul oratoric și abilitatea diplomatică a celui alt, Bologne respecta curajul, voința dâră și combativitatea cavalerului.

Bologne zâmbi.

– Nu e bine să mai stai aici. Îți mulțumesc că ai venit. Am să fac tot ce-mi stă în putință ca să îndepărtiez această nouă primejdie. Așteaptă: știu ce greu îți este să găsești un duhovnic. Am să-ți dau eu soluția.

După ce căzu în genunchi în fața lui Bologne și simți pe cap mâinile lui, Richard nu auzi cuvintele latinești la care se aștepta:

– Acesta poate fi și ceasul meu de pe urmă, frate. Cunoști prima parte a secretului ordinului?

Mintea lui Richard se întoarse în mare grabă înapoi la chilia lui Jacques de Molay și la ultimele cuvinte auzite din gura lui, cuvinte la care nu se mai gândise de multă, de foarte multă vreme.

Bologne își ținea privirea îndreptată spre frânghia albă care încingea rasa albă de dominican a lui Richard.

– Hristos este o cale, răspunse Richard.

– Aceasta este a doua, veni vocea emoționată a lui Bologne. Calea justă duce spre adevăr.

---

¹ Cu voia lui Dumnezeu, domnule (fr.). Era formula uzuală rostită de un cavaler la primirea unui ordin din partea unui templier cu grad superior.

Richard sorbi cuvintele fără să vorbească. La înapoiere, în întuneric, își repetă cele două reguli rând pe rând, dar nu se lămuri. În noaptea aceea făcu un al doilea nod în *cordelière*¹ și rămase multă vreme pe gânduri, în beznă, înainte de a porni mai departe, spre frații săi întemnițați. Protestul lui Bologne va avea oare vreun rezultat, un curier va ajunge oare la timp la papă, iar acesta va fi oare în stare să tempereze zelul arhiepiscopului? N-avea niciun rost să spere, fără să știe ceva sigur. Iar printre gândurile sale negre îi umblară prin cap, ca niște stafii, ultimele cuvinte ale lui Bologne, care i se părură tot mai ciudate și care îi îndreptară gândurile într-o direcție care îl făcu să se mire tot mai mult, pe măsură ce încerca să le pătrundă.

A doua zi, 10 mai, cei patru apărători cerură insistent să le vorbească membrilor comisiei. Aceștia îi primiră într-o capelă alăturată palatului episcopal, unde Pierre de Bologne protestă energic împotriva acțiunii ilegale a arhiepiscopului.

— În urma dispoziției papei, zise el, le-am cerut templierilor să vină încoace ca să apere ordinul. Și totuși am aflat că arhiepiscopul de Sens a convocat un consiliu provincial, care se întrunește în ședință mâine, cu scopul de a-i determina pe cavaleri să renunțe la intenția lor. Membrii comisiei nu voră să-l asculte mai departe, dar Pierre de Bologne zise hotărât în continuare: Am venit să vă cerem să opriți această procedură ilegală, care vă împiedică să vă exercitați mandatul. Apelăm la papă și la Sfântul Scaun și ne punem, pe noi și pe toți cei ce și-au asumat riscul de a apăra Templul, drepturile noastre și cele ale ordinului sub ocrotirea Sfântului Scaun. Cerem să ni se acorde sprijin bănesc, încât să putem fi duși fără primejdie în fața Sfântului Părinte, ca să ne continuăm acolo

---

¹ Frânghia cu care se încinge rasa dominicană (fr.).

apelul. Preveniți-l pe arhiepiscopul de Sens să nu ne osândească atât timp cât domniile voastre vă efectuați cercetarea. Dispuneți să fim duși în fața lui ca să-l informăm cu privire la apelul nostru.

Gilles Aycelin avea însă propriile sale sarcini, primite de la rege. Răspunse deci că ceea ce face arhiepiscopul de Sens nu e treaba comisiei și după aceea se retrase numai-decât, sub pretextul că trebuie să officieze liturgia.

Pierre de Bologne nu se dădu bătut:

– Pun viața fraților mei în mâinile Sfântului Scaun. Vă implor să mă trimiteți la arhiepiscop, ca să-i adresez personal apelul meu la ocrotirea Sfântului Scaun.

– Ne pare rău, zise episcopul de Bayeux, cam cu jumătate de gură, dar arhiepiscopul e stăpân în provincia lui, iar noi nu avem competența să ne amestecăm.

În ziua următoare, Pierre de Bologne depuse un nou protest, dar comisia stăruia că nu are competență, oricât o conjură el să intervină.

– Dați-ne atunci cel puțin doi notari, imploră Bologne, ca să pot înregistra apelul în formă de act oficial, dacă nu pot găsi pe nimeni care să-și asume această sarcină!

La deschiderea ședinței din ziua următoare, comisia află că arhiepiscopul de Sens osândise într-adevăr cincizeci și patru de templieri la arderea pe rug. Numai ca să-și salveze obrazul, Gilles Aycelin îi trimise lui Marigny o cerere în care îl ruga să binevoiască a amâna executarea sentinței, întrucât condamnații, chiar în ceasul lor de pe urmă, tot mai susțineau că au fost învinuiți pe nedrept, atât ei, cât și ordinul. Execuția ar face de altfel ca munca membrilor comisiei să devină extrem de anevoioasă: arderea pe rug a fraților lor i-ar înspăimânta pe martori, încât n-ar mai avea curaj să colaboreze la cercetare. Asta era tocmai ceea ce urmărea Marigny prin execuții, așa cum îi dăduse dispoziție regele.

În aceeași seară, frații templieri osândiți fură duși în căruțe la Poarta Sfântului Anton. Ajunși acolo, coborâră tăcuți din căruțe și-și continuară pe jos drumul spre ruguri. Chiar și gloata pariziană era impresionată. Nimeni nu chiuia, nimeni nu striga cuvinte de ocară, nu se auzeau, în tăcerea aceea apăsătoare, decât ordinele sergenților regelui.

În clipa în care primele flăcări începură să pâlpâie în jurul picioarelor osândiților, sosi, pe un cal în galop, un sol al regelui.

– Domnul și suveranul meu, ilustra maiestate regele Franței, în nesfârșita lui clemență, îi grațiază pe aceia care nu stăruie să susțină că sunt nevinovați, vesti el în gura mare.

În mijlocul mulțimii de spectatori amuțiți, Richard își ținu răsuflarea și așteptă răspunsul lor. În loc să accepte propunerea vrednică de dispreț a regelui, câțiva frați începură să intoneze Prohodul. Ceilalți îi imitară, și pieriră cu toții în flăcări, cântând.

Ferrand stătea, ca întotdeauna, lângă comandorul său, care ceruse ca toți oamenii săi aflați în acea clipă la Paris să fie martori oculari ai execuției fraților lor. Francezul își întorsese privirea de la groaznicul spectacol și se ruga acum în tăcere. Aymer era și el de față: cu întregul trup încordat de mânie refulată, își ridică deodată în aer unica mână, cu pumnul strâns și strigă:

– Are să plătească pentru asta: Pe Dumnezeu din ceruri! Are să plătească!

Oamenii săi îl siliră numaidecât să tacă. Richard, cu o privire acră pe chipul livid, privi focul și încercă să se țină tare, ca să nu leșine, căci duhoarea cărnii umane dată pradă flăcărilor îi pătrunsese în veșminte și-i produsese greață. Țipetele celor ce mureau de o moarte îngrozitoare i se săpară în suflet ca niște acuzații. Curierul său, care, în drumul său spre Avignon, dăduse gata trei cai,

nu putuse nici el, cu ajutorul unui slab protest al papei, care nu îndrăznise să-și dezaprobe arhiepiscopul, să preîntâmpine execuția.

Abia atunci când pe teren nu mai rămăsese nimic altceva decât cenușă și oase pe jumătate calcinate, Richard se întoarse cu spatele spre ruguri și-și făcu o cruce. Apoi, buzele lui rostiră un nume: Pierre de Bologne. Preotul știuse că prin ultimele sale proteste înfocate își sapă propria groapă. Richard trebuia așadar să ajungă neapărat până la el, până la cel care era sufletul și creierul apărării Templului.

În noaptea aceea, Richard încercă în zadar să intre în legătură cu cei deținuți la Châtelet. Se temu pentru viața lui Bologne. Fu gata ca, la nevoie, să pună la cale o substituie de persoană și să se lase închis în locul preotului, dacă asta l-ar fi putut salva.

Nici dimineața următoare nu aduse o rezolvare: Bologne nu apărui, ca de obicei, cu escorta sa, ca să se lase transportat la comisie. Richard se duse degrabă la palatul episcopal și izbuti să-l câștige pe episcopul de Bayeux de partea sa. Prelatul îi trimise în numele membrilor comisiei o cerere comandantului închisorii Châtelet, solicitându-i să-l trimită fără întârziere pe Bologne în fața comisiei. Jean de Jamville răspunse că prizonierul Bologne dispăruse.

Le fusese astupată gura și celorlalți: Reinaud de Provins fu caterisit de către arhiepiscopul de Sens, așa încât nu mai putu vorbi; Guillaume de Chambronnet și Bernard de Sartriges declarară, descurajați, că nu pot spune nimic fără să fi obținut mai întâi avizul lui Pierre de Bologne. Un mare număr de frați le urma ră exemplul, astfel încât comisia fu nevoită să-și întrerupă lucrările. Regele, cu colaborarea lui Nogaret, Plaisians, Marigny și Aycelin, făcuse, dintr-o singură lovitură, să se spulbere și ultima speranță a Templului.

Avea mâinile mânjite cu sânge, cu prea mult sânge ca să poată fi spălate într-o viață de om.

După un raid de recunoaștere, pe cât de primejdios, pe atât de infructuos, Richard fu nevoit să admită că Bologne nu era într-adevăr de găsit: agenții regelui îl făcuseră să dispară de pe fața pământului. Cavalerul își irosi ultimele puteri într-o goană inutilă până la Avignon, unde ceru și obținu audiență la papă, ca să încerce să oprească mingea de foc care începuse să se rostogolească la Paris și care acum amenința să-i nimicească pe frații templieri și în alte orașe ale Franței. După un lung schimb de cuvinte, papa trase concluzia:

– Frații dumitale au murit pe rug. Se zice că erau eretici înrăiți. Mai bine să sufere câteva minute în foc decât să fie damnați pe veci. Am să mă rog lui Hristos să-i ierte, și astfel să le mântuiască sufletele. Justiția...

– Justiția?! strigă Richard și vocea lui fu plină de mânie. Asta, Sfinte Părinte, este o crimă josnică! Dacă vă temeți mai mult de Filip decât de Dumnezeu, nu mai am ce să vă spun!

Și mingea de foc se rostogoli mai departe: la 27 mai fură arși pe rug la Paris încă cinci templieri și în aceeași zi muriră nouă frați pe rugul de la Sens, osândiți de arhiepiscopul de Reims. Și în diferite alte localități funcționară rugurile. Teroarea lui Filip se abătu asupra apărătorilor ordinului care aleseră mucenicia ca pe o eliberare de propria lor deznădejde.

Trecu o bună bucată de timp până să-și poată pune Richard rânduială în talmeș-balmeșul de gânduri care i se învălmășeau în cap. La început fu și el atât de descurajat, încât nu știu ce să mai facă. Inima îi urla după răzbunare, dar își dădu seama că nu putea și nu avea voie să adopte o asemenea soluție. În rugăciuni nu găsisese răspuns: evenimentele recente îl îndepărtaseră de Dumnezeu.

Într-o zi, își dădu jos de pe umăr mâna consolatoare a lui Ferrand, iar francezul îl privi cu un amestec de sentimente: teamă, îndoială și admirație.

În vara aceea, Richard mai încercă să insufle o viață nouă apărării Templului. Dar aproape toți frații lui erau complet descumpăniți, paralizați de frică, și tot mai mulți dintre ei declarară în fața comisiei că renunță la apărarea ordinului. Alții fură pur și simplu împiedicați sau amenințați de către agenții regelui. Richard se izbea de un zid de rea-voință tocmai la cei care înainte îl ajutaseră și care îi facilitaseră accesul în temnițe. Preferau să-și vândă sergenților regelui pielea, decât să-și asume un cât de mic risc. În cele din urmă, după ce dominicanul Jean Guiraud abandonase cauza Templului, iar el însuși fu, de câteva ori, cât p-aci să cadă în mâinile ostașilor regelui, izbutind totuși, cu mare greutate, să scape teafăr cu ajutorul prietenilor săi, Richard fu nevoit să se dea la fund printre templierii ascunși în munții din jurul orașului Lyon, ca să evite nemiloasa hăituire organizată, în numele regelui, pentru prinderea sa.

„Mais de deux choses sont criés
Maintes fois et souvent blâmés:
Convoiteux sont, ce dit tuit
Et d'orgueil ont-ils mult grant bruit.“¹

Guyot de Provins,

Biblia

Între timp venise luna noiembrie și din Anglia sosi vestea că regele Eduard – la stăruința papei, care îi ceruse să dea dispoziție ca templierii să fie supuși „disciplinei mesei de tortură“ – poruncise ca toți cavalerii templieri să fie predați șerifilor săi. În unele localități, frații englezi fură închiși în propriile lor case capitulare de pe propriile domenii. În atmosfera neutră a temnițelor șerifilor, inchizitorii putură să-și vadă nestingheriți de treabă.

În Franța, situația era mult mai serioasă: comisia papală nu mai era decât o fațadă. Cei mai mulți episcopi erau reținuți de către rege aiurea, cu diferite treburi, iar arhiepiscopul de Maguelonne, unul dintre puținii care mai rămăseseră la sediu, era bolnav, cu concursul regelui, după cum se șoptea. Comisia nu mai avu altceva de făcut decât să-și sisteze activitatea.

---

¹ „De două vicii-s acuzați/Și-ades de-aceea-s criticați:/Sunt hrăpăreți, toți spun așa/Și sunt fuduli ca nimenea“ (fr. v.).

În munții împăduriți din jurul orașului Lyon, Richard convocă un capitol.

– Fraților, zise el, trebuie să ne sfătuim cu privire la pașii pe care îi mai putem face acum.

Abia se înapoiase dintr-o scurtă escapadă la Lyons-la-Forêt, unde Aymer, răzvrătit pe față împotriva regelui, își luase triumfător în stăpânire propriul castel și unde numaidecât după aceea fusese asediat de o mică formație militară, comandată de vasalii regelui. Aymer folosisese prilejul pentru a-și răcori mânia: cu o cruzime nebunească, își ucisese inamicii până la ultimul om. Aymer văzu în această acțiune încheierea socotelilor, cu toate că-l costase și viața câtorva din oamenii săi, printre care și cea a tatălui micului Raoul.

Richard își privi subalternii, ale căror chipuri nu prea exprimau entuziasm.

– Atât timp cât activitatea comisiei nu s-a încheiat, mai sunt speranțe, îi lămuri el pe cei de față.

– Am și jertfit până acum, pe rug, pentru apărarea ordinului, o sută și treisprezece frați, fu răspunsul unuia dintre ei. Ca să nu-i mai punem la socoteală pe cei care au murit în camera de tortură sau în celulele lor. Ne ajunge. Nu vrem să mai adăugăm niciun frate la aceste cifre.

– Aveți dreptate când spuneți că nu putem porni din nou la treabă în același mod: un al doilea Pierre de Bologne nu mai găsim. În plus, știm acum prin ce mijloace ne astupă gura regele. Nu, *seigneurs frères*, gândul meu se îndreaptă în altă direcție: la Gisors. Am aflat că marele maestru, împreună cu preceptorul Franței, cu cel al Normandiei și Aquitaniei și cu cel al Poitouului sunt ținuti închiși acolo. Totodată, am putut verifica nu de mult combativitatea vasalilor și ostașilor regelui: aceștia nu constituie nicio problemă pentru noi, chiar dacă suntem în minoritate numerică.

– Noi n-am avut niciodată de gând să-l combatem pe rege cu armele.

Richard se încruntă și-și îndreaptă privirea spre cavalerul care îl întrerupsese.

– Cuvintele nu prea îl impresionează, îi dădu Richard replica, pe un ton mușcător. Rezistență pasivă, asta vreți? Credeți că astfel puteți salva Templul de la pieire? Evenimentele din anul scurs nu v-au deschis ochii? Eu cred că nu mai avem decât o singură posibilitate: să-l răpim pe marele maestru și să-l ducem la Avignon. De ce și-a dat Filip atâta osteneală ca să-l împiedice pe Molay să vorbească personal cu papa? Tocmai pentru că se teme că, la această confruntare, papa nu-i va putea impune propriei sale conștiințe să tacă: dacă marele maestru al ordinului nostru își va depune declarația în fața papei, acesta va ceda, în pofida tuturor Nogareților și Plaisianșilor!

Nimeni nu mai spuse nimic.

– Am fi mai câștigați cu moartea lui Nogaret și a lui Plaisians, mormăi deodată un templier.

Un altul îi completă repede observația:

– Filip a pus Biserica să-i legalizeze toate acțiunile. El e creierul, dar răspunderea o poartă Biserica. Dacă ridicăm armele împotriva regelui, ne pomenim cu toată creștinătatea contra noastră.

– Eu am impresia că ne și aflăm în această situație deosebită. Richard putea fi extrem de dezagreabil când i se criticau planurile. Atunci când se folosește în mod atât de grosolan violența, singurul răspuns este violența. Am adunat oare lângă Lyon câteva sute de oameni ca să le arăt cum cad frunzele toamna? Ce rost are să amenințăm cu puterea noastră, dacă nu vrem s-o folosim?

– Marele maestru al ordinului nostru se află în puterea regelui. Dacă asediem orașul Gisors, marele maestru e sortit pieirii.

– Nu! Ar fi o crimă pe care regele nu și-o poate permite.

– Câți morți ne va costa un asemenea atac? Am jertfit și până acum destule vieți în această luptă.

– Pe rănilor lui Hristos! exclamă Richard, impacientat. Eu aș muri bucuros dacă aș putea salva astfel ordinul!

– Atunci scapă-ne de Nogaret și de Plaisians... Și de Marigny! Era aceeași voce blândă din mijlocul lor. Fă-i să dispară, așa cum a dispărut Pierre de Bologne!

Aceste cuvinte atinseră punctul sensibil al lui Richard: dispariția lui Pierre de Bologne îl impresionase la fel de puternic ca și moartea pe rug a fraților săi.

– V-am ascultat, zise Richard. Ceea ce propuneți este un mijloc de salvare extrem, la care nici eu însumi nu vreau încă să mă gândesc. Fraților, trebuie să acționăm energic! Am fost la Lyons-la-Forêt, am cercetat împrejurimile și drumul până aici. Dați-mi consimțământul vostru, vă rog.

Când văzu că numai câțiva dau aprobator din cap, își duse iritat mâna la garda spadei.

– Pe Sfânta Cruce! N-am trecut cu vederea niciun mijloc de a salva ordinul! Niciun risc n-a fost prea mare pentru mine. Și vreți să abandonați lupta? Dacă nu-mi dați consimțământul, ne vor mânca zăgani, care, lacomi, stau cu ciocurile căscate și nu mai așteaptă decât ultima suflare a Templului! Dați-vă consimțământul, sau ordinul e damnat!

Numai câțiva ridicară mâna. Unul singur zise:

– Ai izbutit întotdeauna să-i târăști după dumneata pe cei mai mulți dintre noi, cu entuziasmul dumitale, cu combativitatea dumitale, cu voința dumitale și cu felul dumitale convingător de a vorbi, *messire*. Dar amărăciunea dumitale nu e un bun sfătuitor. Trebuie să recunoaștem superioritatea lui Filip: a fost în fel și chip mult mai șiret decât noi. Trebuie să acceptăm înfrângerea; n-avem încotro. Să avem încredere în Dumnezeu! El va fi cu noi atunci când lumea întreagă va fi împotriva noastră.

Richard își acceptă cu greu înfrângerea.

– Trebuie să mă supun voinței majorității, zise el, morocănos, dar țin să se știe limpede că fac asta protestând: eu nu m-am ferit încă niciodată de un adversar. Cât despre Dumnezeu: nu prea aș vrea să mă mai bizui pe El, pentru că și El ne-a părăsit. Îngăduiți-mi să mă înapoiez la Paris, ca să am grijă ca apărarea ordinului să nu-și piardă în întregime vloga, și să dea și mai rău de rușine ordinul, atunci când comisia își va relua lucrările. Acordați-mi cel puțin această colaborare.

– Poate că ar fi mai bine să te întorci în Anglia, propuse un templier. Veștile venite de acolo sunt alarmante.

– Situația din Anglia e mai puțin serioasă decât pare când e privită de aici, ripostă Richard. Căci acolo rolurile sunt inversate: acolo noi îl avem de partea noastră pe rege și o parte a clerului; numai opinia publică e împotriva noastră.

Avea dreptate: în Anglia, ordinul își pierduse popularitatea, deoarece era pus în aceeași oală cu străinii provenșali sau gasconi, care acolo erau disprețuiți, și cu bancherii lombarzi care acolo erau și mai puțin agreeți. Regele însă îl sprijinea, cu toate că nu putea să acționeze întotdeauna așa cum îi dictau onoarea și conștiința. Acolo, frații renegați tăgăduiră până la unul și confirmară că frații lor aflați în puterea regelui Franței recunoscuseră de frică.

Templierii reuniți în jurul său nu-i dădură lui Richard decât fără tragere de inimă aprobarea de a-și continua munca la Paris.

– *Seigneurs frères*, ați iscălit sentința de moarte a Templului – fură ultimele sale cuvinte, înainte de a închide ședința.

Impasul se prelungi și sosi iarna. La 19 decembrie, comisia își relua activitatea la Paris, dar nu în palatul

episcopal, ci într-o casă care aparținea abației din Fécamp și care avea porecla *Maison du Serpent*¹. Nu apărură acolo decât martori *à charge*², iar cei care, în pofida tuturor opreliștilor, juraseră să compară în fața comisiei ca apărători fură reținuți de către oamenii regelui și nu se putură prezenta. Mai mult sau mai puțin același lucru se petrecu și la Senlis, la Amiens, la Rouen, la Chartres, la Nevers, la Reims, la Le Mans, la Orléans, la Poitiers și pretutindeni unde Filip avea influență.

Istovit de viața grea de fugar, hărțuit în permanență de agenții regelui în timpul activității sale la Paris, activitate care devenise aproape imposibilă, Richard convocă încă un capitol.

Frații îl întâlniră pe terenul neutru al castelului lui Aymer. Împreună cu ei se aflau și doi comandori din Imperiul Romano-German, pe care nu-i întâlnise încă niciodată. Luară loc în jurul mesei lungi de stejar din sala cavalerilor din Castelul Lyons-la-Forêt.

Richard deschise ședința aducându-le la cunoștință ultima veste pe care izbutise s-o afle la Paris: Pierre de Bologne murise asasinat. Bănuiala lui Richard fusese în cele din urmă confirmată după șase luni și îi înfipsese și mai adânc în suflet ura și amărăciunea.

– Nu lăsa mânia să te macine pe dinăuntru, îi spusese Aymer. Taie pe cineva în bucățele, dacă simți nevoia. Asta te ușurează. Dar felul în care reacționase Aymer nu-i plăcuse lui Richard. Aymer se gândea îndeosebi la patru persoane.

– Când ne-am întâlnit data trecută, am pomenit amândoi un mijloc de salvare extrem, zise în continuare Aymer, după ce îl evocaseră împreună, în tăcere, pe preotul cu care Richard schimbase de multe ori, pe străzile

---

¹ Casa Șarpelui (fr.).

² Ai acuzării (fr.).

Parisului, de la distanță, câte o privire complice, dar pe care nu-l putuse întâlni decât o singură dată. Unul dintre ei va trebui să moară: Nogaret, Marigny sau Plaisians. În ultimele luni, mulți frați au stăruit în repetate rânduri în acest sens.

Aymer era izbitor de calm.

– Răzbunarea îi este rezervată exclusiv lui Dumnezeu, zise un comandor.

– Răzbunare? O pedeapsă sacră! Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, *messire*. Și totodată ultimul pai de care se mai poate agăța Templul.

– Nu ne va pricinui oare mai mult rău decât ne putem îngădui în momentul de față? întrebă cu precauție Ferrand.

– Nimic nu ne poate pricinui mai mult rău decât rușinea care ne-a și dezonorat, pe noi și ordinul. Avem să-i arestăm și să-i judecăm, *seigneurs frères*, așa cum a făcut și regele. Vom pune chiar și o față bisericească în completul de patru care să-i osândească.

Richard se așezase în capul mesei. Soarele, aflat aproape de orizont, intra în sală prin cele câteva ferestre înalte, iar un candelabru, atârnat la mică depărtare în spatele lui Richard, prinse una dintre razele de aur și o răsfrânse, ca și cum bărbatul, a cărui umbră cădea pe blatul mesei, ar fi purtat o coroană regală.

După cuvintele lui Richard, Aymer păstră tăcerea, dar ochii lui îi căutară pe cei ai prietenului său, care, rece și dur, îi întâlni privirea. Aymer își lăsă ochii în jos, privind-și brațul fără mână. De cealaltă latură scurtă a mesei, cavalerul mai în vârstă, al doilea comandor, care nu vorbise încă, se sculă încet în picioare. Era cărunț și avea o expresie marțială.

– Noi suntem cavaleri, nu ucigași, zise el, glacial. Mă îndoiesc că am putea tolera o asemenea josnicie în mijlocul nostru.

Apoi luă iarăși loc pe scaun.

Pe buzele lui Richard apăru un zâmbet amenințător. Richard îl privi pe comandorul vârstnic drept în ochi.

– Mă uimești, *messire*, zise el. Mulți dintre voi au țipat în ultimele șase luni că vor răzbunare și au jurat moartea vrăjmașilor noștri. Și acum dați înapoi? Așadar au fost vorbe goale, amenințări nesincere? Trebuie oare să avem scrupule față de un rege și un sfetnic care au dat morții sute de frați nevinovați?

– Dar să ucidem un arhiepiscop!...

– Ați uitat de Anagni? Regele acesta are pe conștiință moartea unui papă... și asta tot numai pentru putere și pentru bani! Celălalt tăcu. I-am jurat credință Templului, reluă Richard. Nu avem voie să-l părăsim în ceasul lui cel de pe urmă. Pentru Templu, *seigneurs frères*, vreau să mă plec mai adânc decât cea mai josnică faptă, dacă pot astfel să-l salvez. Dacă cei trei ticăloși vor fi eliminați, papa își va putea reface curajul de care are nevoie ca să i se împotrivească regelui. Prefer să-l ucid pe rege, decât să trădez Templul! Aymer, care stătea la dreapta lui, îl prinse pe Richard de mână, într-o încercare de a-l avertiza. Richard, calm, îi îndepărtă degetele crispate. Cu cine începem? – întreabă el, imperturbabil. Cu regele, care și-a pus în gând să ne nimicească? Cu cei doi sfetnici ai lui, care îi execută poruncile? Sau cu arhiepiscopul, care e unealta lor?

– Nu există țel care să sfințească asemenea mijloace, zise cavalerul care îi răspunse primul, iar părerile celorlalți urmară una după alta, în ordinea în care erau așezați în jurul mesei.

– O asemenea faptă infamă nu va fi dusă la îndeplinire de către un templier.

– Pentru un frate templier este nedemn să vorbească măcar despre astfel de lucruri.

– Dar este oare nevoie să vorbim despre un omor? Vorbim despre o judecată: un tribunal al Templului, care pronunță o sentință dată vrăjmașilor Bisericii!

– Vrajmașii papei!

– Se află cineva printre noi care ar putea într-adevăr să facă treaba asta?

– E cu adevărat un mijloc de salvare extrem.

– Condamnabil, dar executabil, și poate chiar salvarea noastră: ilegalitatea legalizată, după exemplul pe care ni l-a dat Filip însuși!

– Nu cred că asta l-ar determina pe papă să fie cu adevărat drept.

– Biserica va căuta un țap ispășitor, dacă adevărul va ieși la lumină. O asemenea acțiune cere o jertfă. Cui te-ai gândit să-i încredințezi sarcina respectivă?

– Propun să încheiem toată discuția asta. Un asemenea plan n-a putut duce niciodată la un rezultat palpabil, îi întrerupse comandorul cărunt.

Richard împinse înapoi taburetul pe care stătea și se sculă în picioare, măturând, cu umbra masivă a umerilor săi, coroana regală.

– Ne-am adunat aici ca să luăm împreună o hotărâre, zise el. Așa că n-am să ocolesc discuția. Am pus pe tapet această propunere, abia după o analiză amănunțită, pentru că unii au stăruit, cu toată seriozitatea, să adopte această soluție. Vorbiți despre un țap ispășitor: dacă ajungem împreună la concluzia că planul propus trebuie dus la îndeplinire, vom fi răspunzători cu toții. Dacă vrem să-l ducem la îndeplinire, nu putem lăsa vina în spinarea unuia singur dintre noi. Ar fi o neomenie.

– Nu-ți uita legământul, cavaliere: dacă ucizi un creștin îți pierzi casa sau poate și mai mult.

– Un creștin, da, dar care a dat mâna cu diavolul. Cum poți asocia una cu alta? Întrebă el provocator, dar nu veni niciun răspuns. Richard luă loc. Ce zici, *messire* de Vraineville? Până acum nu ți-ai spus părerea.

Aymer se feri de privirea lui Richard.

– Nu mai sunt unul dintre ai voștri. Nu sunt decât gazdă.

– Să lăsăm asta. Vrem să auzim părerea cuiva care își poate permite să fie nepărtinitor.

– Nepărtinitor? întrebă ironic Aymer, iar Richard nu se putu abține să nu rânjească.

– Atunci părtinitor, dacă vrei. Dar totuși: ce părere ai?

– Dacă trebuie să vorbesc, zise Aymer, atunci spun că Richard are dreptate și că sunteți o ceată de proști fără pereche dacă nu vreți să-l credeți. Ar fi trebuit să ajungeți singuri la această idee încă de acum șase luni! Problema de azi este numai că Richard n-are să înțeleagă niciodată de ce nu sunteți copți pentru ultimul pas disperat. Să nu uitați că aveți în față omul care e însuși sufletul rezistenței!

Nu fusese răspunsul pe care îl așteptaseră.

– Totuși, reluă comandorul mai în vârstă, nu cred că dorim acest gen de soluții la problema noastră. Pot să aud acum cine spune da și cine nu?

Voturile fură împărțite. Din cei douăzeci de cavaleri prezenți, doisprezece fură pentru și opt împotriva. Votul lui Richard făcu să sporească la treisprezece numărul celor care spuseseră da.

Comandorul cărunt reluă:

– Într-o chestiune atât de importantă și atât de delicată nu e suficientă majoritatea simplă. De aceea voturile comandorilor trebuie să aibă cea mai mare pondere.

Având în vedere că și celălalt comandor străin votase împotriva, era limpede care avea să fie urmarea propunerii.

– Refuz să accept un asemenea rezultat! protestă Richard.

Privirea din ochii celuiilalt nu-i plăcu.

– E clar că Templul, ca atare, nu poate purta răspunderea pentru o faptă ca aceasta, zise comandorul străin. Numai dacă...

– Numai dacă ce?

– Dacă propunerea ar fi venit de la un profan, adică de la un ne-templier sau mai bine de la un renegat, adică de la un frate dat afară din ordin..., zise alene comandorul cărunt, abia ascunzându-și aluzia.

Privirea lui Aymer fu ca o furtună amenințătoare.

– Nu vreau să folosesc lipsa mâinii mele drepte ca o scuză, mormăi el. Dar eu am castelul meu, moșiile mele, o soție și un fecior, de care trebuie să am grijă. Nu mai sunt sclavul ordinului vostru, *messires*. Vă ofer doar ospitalitate.

– Pentru care vă mulțumim, *messire* de Vraineville. Voiam să spun mai degrabă că nu putem influența voința unui om liber sau a unui renegat și că, prin urmare, nu se mânjește în felul acesta numele Templului. I se adresă din nou lui Richard: Personal n-aș avea nicio obiecție împotriva planului dumitale, dacă n-ar fi implicat numele Templului. Dumneata, *messire*, ești excomunicat...

Comandorul zâmbi șiret și așteptă. Sarcasmul care mai era încă prezent pe chipul lui Richard făcu loc uimirii și apoi amărăciunii.

– Mă tem că nu prea pot să interpretez greșit cuvintele dumitale, zise el încet.

Celălalt dădu afirmativ din cap.

– Templul nu-ți poate permite această responsabilitate. Dacă asasinul este prins, trebuie să ne distanțăm de fapta lui. Într-adevăr, o faptă ca aceasta cere o jertfă.

– Dar eu am vorbit despre o judecată, despre pronunțarea unui verdict în prezența unui arhiepiscop sau a unui cardinal în care să putem avea încredere. Dumneata vrei ca un singur om să facă treaba asta murdară și să-și asume întreaga răspundere. Eu nu sunt ucigaș plătit, *messire*!

Urmă o liniște de mormânt. Richard cugeta. Nu se îndoi nicio clipă că Templul e vrednic de o asemenea jertfă, dar hotărârea nu era ușor de luat: să părăsești Templul ca

să-l salvezi cu ajutorul unui omor săvârșit cu sânge rece, fără formalitatea unui proces, să fie asta ultima sa acțiune pentru Templu? Și chiar dacă nu va fi prins, ce îl aștepta după aceea? Templul lui, sufletul lui, întreaga lui viață îi aparținea Templului, în care după aceea nu va mai fi loc pentru el! Ah, Dumnezeu poate fi atât de nemilos!

Richard își dresе vocea și, după o oarecare șovăială, zise cu toată hotărârea:

– Am să fac eu această treabă!

Nu auzi că celorlalți li se opri răsufierea: nu se așteptaseră ca Richard să meargă atât de departe.

– Cu neputință! Ferrand fu cel dintâi care își regăsisе vocea și care protestă, izbind cu pumnul în masă. Niciun templier nu poate părăsi ordinul fără consimțământul marelui maestru!

– Foarte just, admise Richard, cu obișnuita sa ironie în voce. Dar piedica nu e insurmontabilă: împrejurările excepționale cer și soluții tot excepționale. Așa cum a spus comandorul străin, sunt un excomunicat și...

– Încalci regulile. Nu putem admite.

– Bine. Atunci, dacă nu pot să mă duc voluntar, puteți găsi lesne un pretext ca să mă excludeți. Din cauza împrejurărilor, nu mi-am putut respecta multe dintre îndatoririle mele. Caritatea, de pildă: n-am putut să-mi împart cu săracii decât pâinea. N-am putut să le dau carne, n-am putut să le dăruiesc veșminte, așa cum se cuvine să facă un comandor.

Ochii cenușii reci îi înfruntară pe cei negri focoși ai francezului.

– Atâta nu e de ajuns ca să părăsești casa. Obiectez cu toată energia.

Un mormăit aprobator veni din partea celorlalți.

– Cavalerul are dreptate când spune că niciun templier nu poate părăsi ordinul fără consimțământul marelui

maestru. Afară de asta, încălcările dumitale, pe care le-ai adus regulat la cunoștință în ședințele capitulare, sunt neînsemnate pentru pedeapsa noastră cea mai aspră: pierderea casei. Și nici nu putem repudia un cavaler pentru o nelegiuire pe care n-a săvârșit-o încă.

— Neînsemnate? întrebă sarcastic Richard. Știți oare cum am început aici acum trei ani? „E mai bine ca niciunul dintre voi să nu fie cunoscut: o singură pereche de mâini murdare în Templu e de ajuns“, am spus atunci. Și iată că Biserica nu cunoaște încă nici acum pe niciunul dintre voi, ci numai pe mine, și de aceea am fost excomunicat. Își întinse în fața sa mâinile deschise, pe blatul mesei, și zise în continuare: Iată, fraților, mâinile murdare ale Templului: intimidare, mituire, șantaj, asasinarea a doi dintre frații mei. E de ajuns?

După o tăcere penibilă, celălalt reluă în cele din urmă:

— E adevărat că i-ai ajutat mult pe frații noștri din Franța; nu vrem să ajungi și mucenic.

Richard înțelese îngrijorarea lui Ferrand și de aceea și încercarea acestuia de a-l împiedica să săvârșească o faptă care trebuia să ducă în mod inexorabil la autodistrugere. Dar îl enervă revenirea grabnică a celui alt comandor la cuvintele rostite solemn.

— Mai întâi îmi respingeți propunerea, votând împotriva mea, zise el, păstrându-și totuși calmul, apoi mă provocați cu o propunere încă și mai puțin nimerită, pentru ca la urmă să dați înapoi, când ați auzit că sunt gata să accept.

— Va trebui să lăsăm baltă chestiunea, ca irealizabilă. Să lăsăm justiția să-și urmeze cursul. Templul este oricum pierdut.

— Justiția! Templul e pierdut abia dacă papa și-a pronunțat sentința, *seigneurs frères*. Atât timp cât n-a pronunțat-o avem datoria sacră să facem totul, absolut totul, ca să salvăm ordinul. Dacă sunteți într-adevăr gata

să faceți sacrificii în acest scop, nimic nu e irealizabil și veți găsi oricând o cale ca să vă atingeți scopul. Refuz să mă supun pretextelor voastre trase de păr.

Celălalt îl privi cu severitate.

– Toți frații trebuie să asculte de comandorul lor, după cum și comandorul trebuie să asculte de capitulul său. Dumneata te faci vinovat de insubordonare, îl preveni el pe Richard; apoi, cu mâna pusă la gură, se sfătui cu celălalt comandor străin.

Abia acum își dădu seama Richard că cei doi veniseră cu alt scop decât el însuși: îl provocaseră înadins ca să-l ispitească să spună lucruri pe care să nu le poată retrage.

– Vreți să scăpați de mine, zise el posac. Fir-ar să fie de treabă! Vreți să abandonați lupta, deși știți că eu n-am să vă dau nici cea mai mică șansă în acest scop!

Comandorul străin i se adresă acum din nou lui Richard:

– Ai adus multe servicii Templului, poate chiar prea multe. Ți-ai frecat rău frații, iar ei ți s-au supus, așa cum le era datoria. I-ai împins până la situații extreme; nu ne mai trebuie ruguri. Trebuie să punem capăt zelului dumitale.

– N-a existat nicio hotărâre luată de mine care să nu se fi bucurat de aprobarea tuturor celor pe care i-am consultat. Nu mi-am arogat niciodată vreo putere la care nu aveam dreptul! zise Richard în apărare, rotindu-și privirea, iar frații săi îi confirmară declarația.

– Și totuși ai dat greș. Nu ne-ai dus nici cu un pas mai aproape de țelul nostru. Azi apelul dumitale nu mai găsește ecou. Entuziasmul dumitale exagerat nu ne duce decât la pieire. Suntem sătui de luptă.

– Credeți într-adevăr că am să joc rolul unui spectator tăcut? Să nu-mi cereți supunere pasivă; asta nu pot accepta.

– Asta cerem! Richard dădu scurt din cap. Refuzi?

– Refuz.

– Atunci ne silești să te judecăm pentru insubordonare.

– N-ați venit încoace ca să discutați despre viitorul Templului, zise Richard cu voce stăpânită. Ați venit încoace ca să mă desărcinați de funcție. Iar ultimele propuneri v-au ajutat să vă atingeți scopul. M-ați pus să-mi sap propria groapă. Aștept verdictul, *messire*.

Mânia refulată de pe chipul său avea ceva amenințător. Richard îi urmări pe bărbații tăcuți, care, prin tăcerea lor, își exprimau gândurile într-o limbă nerostită; îi privi atent, gâfâind din greu. Știa ce avea să urmeze.

– *Beaux seigneurs frères*, începu comandorul străin, în termenii oficiali ai limbajului juridic al Templului, iată-l pe fratele vostru, care a fost chemat la ordine; rugați-L pe Domnul nostru să-i ierte greșelile. *Beau frère*, te căiești de greșelile dumitale?

Încleștându-și dinții, Richard îi dădu răspunsul obligatoriu:

– *Sire, oil, mult.*¹

– Ai să te ferești în viitor de asemenea greșeli?

– *Sire, oil, si Dieu plait.*²

Ceilalți rostiră *Tatăl nostru*, după care comandorul străin se sculă în picioare. Cei doi bărbați se priviră unul pe altul, peste masa lungă.

– Atunci îți dau pedeapsa prescrisă pentru insubordonare *par ire et courroux*³: pierderea mantiei pe un an și o zi și deci și pierderea funcției pe același termen.

– Numai mantia? Mă dezamăgiți. Eu nădăjduiam să pierd și casa, încât să am mână liberă.

– Sarcasmul dumitale e deplasat. Îți mai ordon să pleci în provincia noastră engleză și să rămâi în așteptarea unor noi ordine.

¹ Domnule, da, mult (fr. v).

² Domnule, da, dacă e pe placul lui Dumnezeu (fr. v).

³ Din mânie și enervare (fr. v).

Richard râse ironic. Un an și o zi... Conciliul de la Vienne va fi fost atunci deschis, poate că și papa personal va fi confirmat între timp sentința, în vreme ce el, Richard, va fi nevoit să stea în Anglia, complet marginalizat.

– Refuz să accept acest verdict, zise el scurt.

– Trebuie să te supui poruncii Templului, *seigneur frère!* Dacă nu, vom aplica și noi regulile excomunicării pronunțate împotriva dumatăle: nu te vom mai îngădui în mijlocul nostru. Mai mult chiar: nu vei mai fi proscris numai de către rege, ci și de către Templu!

– Ce? Preț de o clipă lui Richard îi veni greu să-și păstreze stăpânirea de sine. E ridicol, zise el, scrâșnind din dinți.

– Găsim că trebuie să te împiedicăm să-ți duci la îndeplinire planurile pe care le socotim nepotrivite și să nu mai stăm la discuție cu privire la un ordin atât de respectabil ca cel al Templului, fu răspunsul trufaș. Trebuie să te ocrotim de dumneata însuși.

Ultimele luni fuseseră pentru Richard ca un fel de sentință, deoarece regele Filip instituisese o nemiloasă hăituială ca să-l prindă. Trebuia oare acum să reziste fără ajutorul fraților săi? Un atac la viața lui Nogaret, a lui Plaisians, a lui Marigny sau a regelui ar fi fost și el imposibil fără ajutorul lor. Richard găsi totuși cuvinte ca să-și exprime indignarea.

– Vă întreceți în trufie, *messire*, și este viciul de care Templul s-a făcut ades vinovat. Dacă luptați împotriva răului, trebuie să-l stârpiți de la rădăcină, dar văd că refuzați mâna care vă poate salva, pentru că duhnește a sânge.

– Ești gata?

– Pe Dumnezeu din ceruri: nu! Nu puteți isprăvi cu mine atât timp cât dreptatea este încătușată și cât mâna dreaptă a diavolului poartă o coroană regală! Patru ani am luptat pentru Templu și acum îmi porunciți să plec ca

un câine bătut, cu coada între picioare? Vreți să faceți din mine un laș? Nu-l cunoașteți pe Bastard, *messires*. N-am ce căuta în Anglia. Unica mea dorință e să mă aflu în Franța ca să-mi ajut frații ajunși la deznădejde, atunci când soarta le dă ultima lovitură.

Fu nevoit să tacă vreo câteva clipe, ca să nu fie copleșit de emoție. Celălalt făcu uz de pauza de respirație a lui Richard:

– Templul ți-a dat un ordin, *seigneur frère*! Așteptăm răspunsul dumitale.

Richard fu nevoit să se dea bătut, cu sau fără voie. Căută ochii lui Ferrand, care îi aduse la cunoștință printr-un gest categoric că n-are rost să se mai împotrivească voinței majorității.

– Revizuiți partea a doua a sentinței. Dacă îmi dați voie să rămân în Franța, mă voi supune voinței majorității.

– Prezența dumitale în Franța nu este dorită. Nu avem nicio garanție că, dacă ți se ivește prilejul, nu recurgi iarăși la arme. Răspunsul dumitale, *seigneur frère*!

Richard nu-și putu aduce pe buze formula obligatorie decât cu mare greutate, în timp ce-și ținea ochii ațintiți spre frânghia cu care era încins omul din fața sa: o frânghie care la un singur capăt avea un singur nod.

– *De par Dieu, ... beau sire*!

Se întoarse și se duse spre ușă, dar în prag făcu stânga împrejur.

– Dați-mi timp să mă dezmeticesc, zise el.

– Ai depus un jurământ solemn: să te duci acolo unde Templul îți ordonă să te duci.

– Sunt conștient de asta.

Cavalerul străin se gândi câteva clipe.

– Două zile. După aceea trebuie să pleci spre coastă și să te îmbarci pe prima corabie pe care o poți găsi.

– Asta-i tot?

– Asta-i tot.

Fără să mai scoată niciun cuvânt, Richard închise ușa după el.

Richard preluă de la grăjdari dârlogii lui Pelerin. Aymer se duse și el acolo. Ori de câte ori Richard se afla la Lyons-la Forêt, Raoul îl urma ca o umbră și începuse chiar să se atașeze tot mai mult de el după moartea tatălui său. Poate că această înclinare se datora și faptului că Richard era unul dintre pușinii care îi dădea întotdeauna răspuns la toate întrebările. Uneori Raoul venea chiar și noaptea lângă Richard numai ca să stea de vorbă.

– *Messire* Richard, îl întrebase el odată, cu un asemenea prilej, de ce dormi matale întotdeauna în cămașă și pantaloni, cu o lumânare lângă pat?

Richard îi răspunsese zâmbind:

– Pentru că așa facem noi întotdeauna în casele noastre. E o deprindere bună, care ne-a rămas de pe vremea cruciadelor. Obiceiul ăsta, ca și cel de a avea întotdeauna spada la îndemână în timpul somnului, te asigură că nu poți fi niciodată dezarmat fără luptă sau încăierare.

Și totuși, sute dintre frații săi fuseseră luați prin surprindere în noaptea de 13 octombrie... Din fericire, Richard nu fu nevoit să-i expună lui Raoul această întâmplare.

– Pleci, *messire* Richard? întrebă băiatul, acum neliștit.

De data aceasta lui Richard îi veni greu să se deplaseze în lumea ideilor copilului.

– Nu știu încă, zise el. Dacă plec, făgăduiesc să vin să-mi iau rămas-bun de la tine.

– Adică, tot pleci, nu-i așa? întrebă Raoul, făcând o mutră acră.

– Poate.

– De ce ești veșnic pe drum? Nu poți să rămâi aici? Căci aici ești acasă.

– Nu, Raoul; de fapt, nu.

– Atunci unde locuiești ?

– Pretutindeni și nicăieri. Casa mea e acolo unde mă trimite Templul.

– Credeam, zise băiatul, că ai să-mi fii un al doilea tată. Richard zâmbi.

– Îi simți lipsa, nu ?

Raoul dădu cu convingere din cap.

– Pot să vin cu matale, *messire* ! Acum mă pricep bine la cai. Aș putea să am grijă de Pelerin, așa încât matale să ai mai mult timp pentru alte lucruri. Un cavaler ca matale n-ar trebui să-și îngrijească singur calul. Și aș putea să-ți aduc spada când faci o vizită vreunei domnițe, și să-ți curăț echipamentul, și ...

– Eu nu fac vizite niciunei domnițe, Raoul. Nu; aș fi poate bucuros să te am cu mine, dar nu pot să-mi îngădui asta; eu nu sunt decât un cavaler sărman. Am să țin minte oferta ta, când are să vină vremea să-ți pot plăti serviciile.

– Dar nu trebuie să-mi plătești nimic, *messire* ! exclamă plin de speranță băiatul. Nu trebuie decât să-mi dai de mâncare !

– Mă tem că nici atâta lucru n-aș putea face cum se cuvine, micuțule prieten. Știi ceva ? Am să-l rog pe *sieur* de Vraineville să te învețe să citești și să scrii și să mânuiеști spada și arcul. Dacă într-o bună zi ai să vrei să-mi fii scutier, trebuie să știi mai multe, nu numai să-mi îngrijești calul. Ești destul de isteț pentru asta.

Raoul îi aruncă o privire plină de îndoială.

– Să citesc ? Nu e îngrozitor de greu și de plicticos ?

– Deloc. O carte e un prieten care nu te lasă niciodată în încurcătură. Și dacă poți să scrii, ei, atunci poți să-i scrii un răvaș doamnei Blanche. Îi ești foarte îndatorat; nu-i așa ?

Raoul dădu serios din cap, ca să confirme, și îi răsplăti cavalerului amabilitatea cu un zâmbet radios.

– Am să fac tot ce dorești matale, *messire*.

Îi strânse mâna lui Richard și porni în goană ca să vestească lumii întregi noutatea.

– E un pici isteț, îi zise Richard lui Aymer. Să ai grijă de el; e singur pe lume.

Aymer îl privi cu o profundă mirare.

– Nu poate deveni niciodată scutier, și știi foarte bine asta: nu e decât un șerb.

– N-am să fac nicio obiecție în legătură cu obârșia lui de rând. Credința e mai de preț decât obârșia. Dă-i băiatului o șansă, Aymer. Țin mult la el. Ne-am născut egali; nu e scris așa în Cartea Proverbelor? Numai prin virtute ne deosebim unul de altul.

III

EXECUTAREA SENTINȚEI

Ianuarie 1311 – Martie 1314

„Nulla reparabilis arte laesa pudicitia est.“¹

Ovidiu

Richard, abia la sfârșitul lui ianuarie, se dădu bătut și-și luă rămas-bun de la camarazii săi francezi. Obosit sufletește mai mult decât trupește, porni spre miez-noapte. Când în fața lui se iviră, printre pânzele corăbiei flamande, stâncile albe ale țărmului patriei sale, în inima lui Richard nu era bucurie. Anglia... Gândindu-se la ea, nu mai simțea dragoste, ci doar o senzație de gol și de indiferență.

Aruncând o privire retrospectivă spre luna scursă, nu putu să admită că nu avusese niciodată posibilitatea unei opțiuni: dacă ar fi rămas în Franța, în pofida poruncii date de Templu, viața i-ar fi devenit cu totul imposibilă. Regele Filip îl hăituia fără răgaz în toată Franța, încât Richard știa prea bine că fără ajutorul templierilor n-ar fi avut nicio șansă de supraviețuire. Dacă n-ar fi ținut seama de rugămințile fierbinți ale prietenilor săi și de îngrijorarea sa cu privire la propria siguranță, ar mai fi preferat totuși să rămână. Să fi fost oare teama de o amintire cea care îl făcea să dorească mai degrabă întâlnirea cu călăii care îl urmăreau, decât atmosfera relativ prietenoasă a patriei sale?

---

¹ „Castitatea, odată pângărită, nu mai poate fi dreasă nicicum“ (lat.).

Beatrice... Richard se întrebă dacă Beatrice se mai afla încă la mănăstire sau dacă nu cumva se înapoiase la tatăl ei și dacă nu cumva se și măritase cu nătăflețul de Scarborough.

Richard se auzi pe sine însuși cum înjură. După un an și patru luni, fu de ajuns numai un slab licăr al țărmlui englez, pentru a-l cufunda din nou în amintirea zilelor de neuitat petrecute în apropierea lui Beatrice. Dar Beatrice îl și uitase de mult, probabil, îl surghiunise în împărăția visurilor ei din trecut.

Vocea corăbierului îl făcu să tresară.

– Domnule, va trebui să așteptăm până se potolește furtuna. Pe o vreme ca asta nu ne putem apropia de mal.

– Cât despre mine, putem să nu ajungem niciodată la malul ăsta, răspunse el alene, deoarece știa că nimic din ceea ce se afla dincolo de acele stânci înalte nu-i putea tămădui boala din suflet. Se simți revoltat, dezamăgit, trădat, înjosit și neputincios, pe scurt: cu totul demoralizat. Gânditor, își dezmiardă garda spadei, simțind plăcere în senzația familiară pe care i-o dădea plimbarea degetelor pe oțelul rece. I-ar fi folosit oare la ceva dacă și-ar fi răzbunat deznădejdea și amărăciunea ucigând o victimă, indiferent care, așa cum făcuse Aymer? Râse de el însuși când își aduse aminte de câte ori le spusese oamenilor săi că, dacă nu i se supun orbește, îi va pedepsi extrem de aspru, și îi avertizase că nu știe ce e iertarea. Numai amenințări, vorbe mari. Nu-și pusese niciodată în aplicare acele cuvinte, fusese întotdeauna plin de înțelegere și de îndurare. La vederea dușmanilor săi jurase să se răzbune sângeros, iar acum, când se ivise șansa să se răzbune, nu putea să se folosească de ea. Și se întrebă dacă fusese vreodată în stare să săvârșească un asemenea omor.

Era cu mult prea blând; avea inimă de leu, dar nu și ghearele aferente.

Și totuși, atunci când, după două zile, ajunse la Londra, sângele lui era dornic de o acțiune violentă, de ceva care să-i alunge starea de agitație. Trecu poarta orașului fără niciun țel precis, rătăci pe străzile murdare ale periferiei, goni impacientat din drumul său găinile și porcii și nu ținu seama de gălăgia din jurul său, făcându-se că n-o aude.

– Ai de lucru pentru un grăjdar, domnule? zise lângă el o voce, provenită de la un bărbat trupeș, îmbrăcat în zdrențe soioase.

– De lucru am; dar bani nu.

– Pâine și carne pentru săraci! Fă-ți pomană! cerșiră cu voci plângăcioase doi schilozi, care stăteau pe jos, pe pământul noroios.

Richard își iuți pasul, ca să scape de mâna osoasă care se întindea spre tivul ferfenițit al mantalei sale. Unul dintre cerșetori sâsâi după el.

– *Oyez, oyez, oyez!*¹ se auzi, deasupra larmei de pe străzi, chemarea cântată a crainicului public.

Peste drum de *The Saracen*, Richard se opri, dându-și seama că-i ghiorăie mațele. O masă consistentă nu era o idee rea, și după aceea Richard putea, dacă avea noroc, să ancoreze într-o cârciumă bună. Își croi drum cu coatele spre un loc liber și se așeză, uitând că n-are voie să mănânce carne. Cine își mai făcea acum griji cu privire la regulile care interziceau să se mănânce carne mai mult de trei ori pe săptămână sau în timpul postului, care, pentru ordin, începuse încă din noiembrie? În plus, birtașul s-ar fi mirat foarte dacă Richard ar fi comandat o simplă mâncare de legume.

Londra era liniștită în acea seară și nu-și cinsti oaspețele cu încăierarea pe care o dorea el. Orașul se estompă încetul cu încetul și deveni ud și noroios în ploaia

---

¹ Ascultați, ascultați, ascultați! (fr. v.)

măruntă care urmase după furtună. În căldura plăcută din *The Saracen*, Richard se umplu cu tot mai multă bere și se sculă anevoie în picioare atunci când își dădu seama, după greutatea pungii, că nu-și mai poate îngădui încă o ulcică de bere.

Atunci când, cam cherchelit, ieși din local în seara rece, tonul profund al clopotului de la Saint-Martin-le-Grand vesti ora vecerniilor. În depărtare, clopotele de la Saint-Laurence, Barking și Saint-Bride repetară avertismentul *Couvre le Feu*¹. Toate porțile orașului fură zăvorâte. Orașul era acum închis, cu Richard înăuntru.

— E foarte urât din partea voastră că nu m-ați așteptat, abia putu să le mormăie Richard celor câtorva stele care scliceau printre nori, și porni, cu pași șovăitori, fără țel, pe ulițele întunecoase, mângâindu-se cu gândul că cel puțin pe Pelerin îl lăsase la loc sigur, într-un grajd bun.

După câțva timp își dădu seama că el însuși nu era în siguranță, ci pur și simplu în primejdie să i se taie beregata pentru niște bani pe care nu îi avea. Sau nu cumva tocmai asta spera? Nu putu răspunde la întrebare, care însă îi mai limpezi oarecum mintea. Totuși, când se opri, nu mult după aceea, pe o altă ulicioară, ca să-și deșerte bășica, ar fi putut să jure că în spatele său se mișcă ceva. După ce-și puse în rânduială îmbrăcămintea, trase atent cu urechea. Singurul lucru pe care îl auzi fu ropotul ploii. Porni mai departe și încercă să se orienteze, ceea ce fu o strădanie inutilă în acel labirint de ulițe întortocheate. În cele din urmă se opri brusc. Zgomotul slab, surd, de picioare învelite în cârpe, din spatele lui, se opri și el. Cel care îl urmărea veni foarte aproape.

Richard privi casa în fața căreia se afla. În aceeași clipă, ușa se deschise, și un val de căldură se revărsă pe stradă, în noapte.

---

¹ Stingerea (fr.).

– Ți-am auzit zăngănitul pintenilor, domnule. Intră; sau erai în drum spre alta? Ar fi păcat...

Richard, descumpănit, își scotoci memoria. Firește, era roșcovana Meg, târfa care îi facilitase accesul spre domeniul carmeliților, și în felul acesta spre Templu. Richard nu șovăi și se duse de-a dreptul spre lumina care îl îmbia.

– Nu prea am bani, răspunse el.

Când păși în casă, o văzu: o simfonie de carne trandafirie, într-o rochie verde provocatoare, un păr roșu ca flacăra și o gură sulemenită ca un trandafir stacojiu. Era mai zveltă decât data trecută.

– O să ne înțelegem... începu ea, îngăduitoare. Asta e bună! Tu ești!?

Richard închise ușa după el și se întrebă cum de-și poate ea aduce aminte de el, dintre toți bărbații care veneau la ea.

– Poți să mă găzduiești noaptea asta?

Richard fu mirat să constate câtă plăcere îi făcuse să pună această întrebare unei femei cu o asemenea meserie.

– Poate. Richard așteptă, cu spatele lipit de ușa închisă, ca roșcovana Meg să ia o hotărâre. Poți să rămâi, zise ea, și adăugă: Bastardul, care a jefuit Templul. Presupun că trebuie să pun pe mine ceva mai decent, domnule templier.

Cu un gest grațios, prinse între degete tivul de jos al rochiei, ca și cum ar fi vrut să și-o scoată peste cap.

– Arăți bine și așa.

Pentru a doua oară, Richard tresări speriat de propriile sale cuvinte, dar nu și le mai putea retrage. Era ceva sălbatic în această femeie, ceva neobișnuit, ceva care făcea din ea o atracție deosebită a vieții de noapte londoneze. Data trecută, Richard nu băgase de seamă asta. Meg se duse încet spre el și rămase câteva clipe tăcută, ca să-l privească de aproape.

– Nu te-ai schimbat, zise ea.

Richard zâmbi. Mirosul parfumului ei făcu să i se suie sângele la cap.

– Ba da, și mă tem că nu în avantajul meu. Richard simți că trebuie să facă ceva înainte de a-și pierde capul. Toarnă-mi un pic de bere, zise el, pentru ca cel puțin să se elibereze de apropierea ei palpabilă.

– După cum îți miroase din gură, ai băut mai mult decât destulă, răspunse ea, dar totuși se întoarse ca să-i aducă o cană.

În timp ce roșcovana Meg umplea cana, Richard se așează pe un taburet și o urmări cu privirea.

– Hai să-ți spun altceva: sunt urmărit.

– Zău? Nostim! răspunse ea, fără să se uite la el. Îi dădu berea și se ghemui pe jos în fața lui, cu mâinile la spate, încât rotunjimea provocatoare a pieptului ei se bombă și mai mult. Pesemne că ai dușmani peste tot.

Nu păru deloc alarmată.

– Dacă socoți că ai putea avea neplăceri din pricina mea, plec, zise simplu Richard.

Ea râse.

– Te-ai pomeni cu un cuțit în spate înainte de a ajunge la capătul străzii. Nu, cavaliere. Roșcovana Meg are să te iubească la noapte și n-are să aibă neplăceri, pentru că e treaba ei cu cine se culcă.

În timp ce spunea toate acestea, începu să-și dezlege șireturile corsetului foarte decoltat. Richard, ca mușcat de o viespe, sări în sus și vărsă cu acest prilej berea. Apoi o luă pe Meg de ambele mâini și o săltă în picioare.

– Uiți că nu pot să te plătesc, chiar dacă aș... bâigui el.

– Atunci de ce ai cerut să?...

Femeia avea dreptate. De ce? Dar Richard nu avu nevoie să caute un răspuns la întrebare, pentru că femeia își desprinsese mâinile și le puse pe umerii lui, și îl dezmierdă.

– Lucrurile stau altfel, cavalerie: atunci nu m-ai vrut, și poate că nici acum nu mă vrei, dar eu te vreau, Richard, și cu asta mă plătești. Vreau să gust o bucățică de Bastard.

Femeia începu să-și frece trupul de pieptul lui în sus și în jos și-și lipi șoldurile moi de el. Richard își zise că ar înnebuni dacă ar fi acum nevoit să se stăpânească. Femeia își trecu degetele prin părul lui, ceea ce lui îi dădu fiori.

Răsuflarea lui Richard fu fierbinte când îi răspunse:

– Ai s-o ai!

Apoi își puse mâinile pe pulpele ei și-i lipi cu putere trupul de propriul trup înfierbântat. Când își îngropă chipul în părul ei roșu, o voce dinlăuntrul lui încercă să-l rețină, să-l împiedice de a-și încălca jurământul sacru. Femeia scânci ușurel, de încântare, atunci când Richard își duse mâna stângă la pieptul ei, fără să mai țină seama de vocea conștiinței. Cu o smucitură brutală îi descheie rochia până la brâu și-și lipi dinții de pielea fragedă a sânilor ei tari. Orice altceva îi dispăru din minte când îi umplu de sărutări umerii, gâtul, buzele roșii moi, iar ea își folosi întreaga putere de seducție ca să aibă el plăcere.

– Ești o adevărată femeie, o femeie în toată puterea cuvântului, șopti el.

Apoi strânsoarea îi slăbi brusc. Richard se lăsă pe spate. Propria sa voce îl trezise la realitate.

– Ce-ai pățit, cavalerie? întrebă ea, pe un ton ironic.

Ochii ei îi căutară pe ai lui și văzură acolo îndoială și aversiune.

– Pe toți sfinții! Asta-i pură destrăbălare, lipsită de orice urmă de dragoste sau măcar de atracție. Am devenit oare un animal lipsit de voință?

Buzele roșii se mișcară, zâmbiră, râseră și îl provocară. Richard le privi uluit.

– La ospăţ mănânci numai aperitivul, iar felul principal îl laşi neatins ? Zău, iubiţelule, nu poţi să-mi faci una ca asta.

Mâinile lui Richard se deplasară lent spre rochia femeii, şi în clipa următoare veşmintele ei zăceau grămadă la picioarele ei.

– Hai odată, zise ea, întinzându-şi braţele spre el, ca să-l atragă. Hai odată. Te vreau tot.

Richard avu impresia că e beat : nu mai putu să-şi țină în frâu trupul. O dorinţă irezistibilă puse stăpânire pe el. Cu un gest brusc, o târî pe femeia goală prin cameră, spre patul în dezordine din cealaltă parte a camerei şi acolo o trânti pe plapumă. În clipa următoare se văzu pe sine însuşi cum îşi leapădă veşmintele de pe trup.

Roşcovana Meg îşi desfăcu larg picioarele, ca să-l lase pe Richard să intre, şi atunci Richard o strivi cu toată greutatea trupului său şi, cu gura, opri chicotitul femeii. Când pătrunse în ea, simţi că sperma e gata să ţâşnească. Apoi nu se mai gândi la nimic altceva decât la excitaţia sa sălbatică şi la plăcerea sa trupească.

„Căci o târfă este un şanţ adânc“, zice Biblia, şi Richard avu impresia că a căzut în şanţ şi că e înghiţit şi absorbit de apa stătută. Până să-şi dea seama ce se petrece, totul trecuse. Cu o senzaţie de adâncă satisfacţie, se lăsă să lunece de pe Meg şi rămase culcat, degustându-şi în continuare plăcerea. Meg, îmbujorată, se săltă în coate şi chicoti.

– Am ştiut de când te-am văzut prima dată, zise ea. Eşti un armăsar pursânge, dar nu prea ai experienţă. Până şi un flăcăiaş de optsprezece ani ţine mai mult.

Meg îi dezmierdă umerii şi pieptul, iar Richard o lăsă să-şi facă de cap. Meg îşi trecu încet şi cu băgare de seamă un deget peste tatuajul în formă de cruce a templierilor.

– Nu ţi-e silă de el ? întrebă ea.

– De ce anume ?

– De acest semn rușinos.

Richard nu-l socotise încă niciodată ca atare.

– De ce să-mi fie silă?

– Ar trebui să fii mai prudent și să nu-ți lepezi astfel veșmintele în fața unei femei. Noi suntem, bineînțeles, obișnuite, mai mult sau mai puțin, cu astfel de lucruri. Dar o doamnă din tagma ta ar fi foarte șocată dacă ar vedea tatuajul.

– Singura femeie de care-mi pasă știe că-l am. Își întinse mâna dreaptă și prinse între degetul mare și arătător o șuviță din părul ei. Altă nuanță de roșu, zise el, și îi întoarse spatele, ca să-i ascundă valul de dezgust care îl cuprinsese.

De ce făcuse dragoste cu această târfă? Dacă voia neapărat să-și încalce jurământul, de ce n-o luase pe Beatrice, când mai avusese prilejul? De ea, cel puțin, fusese îndrăgostit nebunește. Pe Sfânta Cruce! Mai era încă și acum!

În timp ce în mintea lui mijea adevărul, Richard își dădu seama încetul cu încetul că atunci nu se atinsese de ea tocmai pentru că o iubea prea mult și pentru că frumusețea ei discretă era poate mai în măsură să-i amintească de legământul lui sacru decât ispita banală a unei târfe londoneze. Își ascunse fața în mâini și începu să tremure, scârbit de sine însuși și de acea clipă de slăbiciune a cărnii sale. Se gândi la una dintre pildele lui Solomon: „Nu te uita la femeia lingușitoare, căci buzele celei străine picură miere și cerul gurii sale e mai alunecător decât untdelemnul, dar la sfârșit ea este mai amară decât pelinul, mai tăioasă decât o sabie cu două ascuțisuri.”¹

– O cunosc? întrebă Meg, curioasă.

– Nu.

– Hai, spune-mi: cine e?

---

¹ *Pildele lui Solomon*, V, 3-4.

– Nu stăruie, Meg. O femeie frumoasă, dar lipsită de tact, e ca un giuvaier de aur în râul unui porc.

Meg făcu o strâmbătură și zise:

– Aș putea să pun rămășag că mai poți încă o dată. Îl dezmierdă și îi șopti la ureche cu buzele ei calde: Bărbații de vârsta ta nici gând să mai poată, știi... Dar tu, da. Hai, vino, încă o dată, dar acum pentru mine.

Măinile ei catifelate îl convinseră mai repede decât ar fi crezut cavalerul, iar cu conștiința Richard avu mai puțin de furcă decât înainte. Se lăsă târât în jocul ei. Îi era indiferent că săvârșește același păcat încă o dată și că-și reneagă legământul față de Templul care-l renegase. Se împreună cu ea mai încet, mult mai destins decât prima dată, până ce se potoliră amândoi, îmbrățișați.

– Îți mulțumesc, șopti Meg și apoi continuă: E frumoasă?

– Cine?

– Ea.

– Ține-ți gura, zise aspru Richard, și ca să pună definitiv lucrurile la punct: Nu-i aparțin, după cum nici ție.

– Zău? Nu-mi aparții? Așteaptă, Richard. Ai să te întorci la Meg înainte de următoarea lună plină.

– Nu te bizui prea mult pe speranța asta.

Richard își trase pantalonii pe el, își propti spada lângă pat și aprinse o nouă lumânare, pe care și-o puse la căpătâi.

Meg râse.

– Când mă culc, sting lumânarea.

Richard nu se simți dator să-i explice că acest obicei și-l însușise în Templu.

Meg îl mai privi la lumina lumânării; în acest timp, Richard căzu într-un somn adânc.

Când zorile începură să alunge de pe străzile pustii ale Londrei întunericul și primejdia, Richard ieși din oraș și-și îndreptă pașii spre Westminster. Știa că, după

cele întâmplare, aproape că nu va mai îndrăzni să apară în fața lui Blanche; avea chiar impresia că Blanche îi va citi totul pe chip. Trebuia totuși să se ducă la ea, deoarece nu se putea expune riscului ca scrisoarea lui Aymer să cadă în mâini străine, și erau destule asemenea mâini la Westminster, mai ales cele ale complicilor lui Lancaster.

Richard urcă fără tragere de inimă pe scara îngustă și se întrebă ce ar putea să-i spună lui Blanche. După părerea sa: nimic. Și totuși, dacă era cinstit, trebuia să admită că n-ar fi rău să-i revadă trăsăturile gingașe ale feței, fie și numai ca să-și clătească gura de gustul scârbos lăsat de târfa londoneză. Involuntar, își iuți pasul. Hop! Un țânc întreprinzător, cu părul negru creț și cu o pereche de ochi obraznici, dădu buzna peste el. Câteva clipe, cavalerul și băiețașul se priviră mirați unul pe altul, și atunci izbucni râsul voios al copilului. Richard zâmbi, luă piciul în brațe și trecu prin ușa deschisă.

– Presupun că e feciorul dumneavoastră, *madame*.

– Richard! exclamă ea, și alergă spre el. Îmbrățișă bărbatul și copilul, iar copilul o cuprinse cu brațele și se cramponă de ea cu entuziasmul nestăpânit al unui plod de doi ani. Blanche râse și luă copilul din brațele lui Richard.

– Ce zi fericită, *cher ami*! Îmi pare bine că te revăd.

Richard îi făcu o plecăciune cu capul și-și vârî mâna sub manta.

– O scrisoare de la soțul dumneavoastră, *madame*.

Blanche luă recunoscătoare scrisoarea și îi rupse pecetea. Étienne își întinse numaidecât mânuța și prinse pergamentul.

– Leit taică-su: gata să apuce tot ce-i poștește inima, râse ea, și îndepărtă binișor de pe pergament degețelele băiatului. Nu stricăm scrisoarea tatei, nu-i așa, Étienne?

Își îndreptă privirea spre Richard, cu un zâmbet de scuză, care îi dispăru numaidecât, când văzu ridul dintre ochi.

— Ce s-a întâmplat ?

Nu veni niciun răspuns. Așadar, Blanche n-avea habar de bătălia sângeroasă din jurul Castelului Lyons-la-Forêt. Întreaga întâmplare era probabil descrisă, cu toate amănuntele, în scrisoare, de către Aymer, care nu fusese niciodată prea discret. Richard se gândise la un moment dat chiar la seniorul de Morley, când îl văzuse pe prietenul său cum stă pe metereze, strigând ordine la dreapta și la stânga, înjurându-și arcașii, pentru că-i ochiseră prea devreme pe inamici cu săgeți care nu ajunseseră la țintă, pe inamicii pe care îi sfidase de pe zidurile inexpugnabile ale castelului său, în timp ce oamenii săi fuseseră măcelăriți, iar tatăl lui Raoul zăcea pe jos, sângerând, rănit de moarte, sub poarta pe care o apăraseră. Richard îi venise în ajutor lui Aymer și îi atacase pe inamici pe la spate, cu o mână de oameni. Luptase și el, ca un leu, în primele rânduri. Dar Aymer se mâniase atunci când Richard încetase lupta, împreună cu oamenii săi, în clipa în care inamicul sunase retragerea. Pentru că el, trufașul stăpân al Castelului Lyons-la-Forêt, continuase să-i măcelărească sistematic, cu totul inutil, pe toți ostașii pe care îi mai găsea pe moșia sa, și numai din pură sete de răzbunare, semănând moartea cu unica sa mână. Da: Aymer luase într-adevăr ceea ce-i dorea inima, dovedind astfel că nu e câtuși de puțin mai bun decât cei mai mulți nobili. Richard tot mai ținea la Aymer, dar punctele lor de vedere erau diferite, iar în lunile din urmă se iviseră chiar divergențe între ei.

— Dă-mi voie să mă retrag, *madame*, zise templierul, cu un oarecare efort.

— Cum ? Așa de repede ?

Richard nu răspunse, ci-și plecă doar capul.

— Nu iei răspunsul meu, ca să-l duci în Franța ?

— Nu mă întorc în Franța.

— Cu atât mai bine. Am să te văd mai des !

– Cred că nu, *madame*.

Blanche șovăi și îl privi cu ochii ei plini de viață. Richard se simți stânjenit.

– Ce e, Richard? Ai greutate?

– Citește, zise el.

În loc să citească scrisoarea, Blanche puse deoparte pergamentul și întrebă:

– Atunci nu vrei să auzi o noutate?

– Dacă e important s-o aflu acum.

– În ceea ce privește Anglia, situația nu e prea serioasă. Regele a pornit în sfârșit la luptă împotriva scoțienilor. Pare că se joacă de-a v-ați ascunselea cu Bruce¹, după cum am aflat. Iar Isabela face mai mult sau mai puțin *les honneurs*² și duce tratative cu clericii. Se pricepe foarte bine la treaba asta, după părerea mea. Cât despre templieri: cavalerii sunt torturați, cu încuviințarea regelui, după cum bănuiesc că știi. N-a mai putut să se împotrivească... Mai curând sau mai târziu cedează întotdeauna presiunilor. A pus însă condiția să nu curgă sânge și ca niciun mădular să nu fie schilodit definitiv...

– Ai idee, o întrerupse Richard, ce cazne infernale pot fi aplicate cu respectarea acestor condiții, făcând abstracție de caznele spirituale?

– Am aflat că s-au obținut rezultate foarte bune. În orice caz, în Anglia, templierii n-au recunoscut încă nicio minciună, așa cum au făcut cei din Franța, încât se pare că sunt tratați destul de bine.

– Datorită mitei, adăugă posac Richard.

Blanche făcu un gest nonșalant.

– După cum vezi, totul se află aici absolut sub control. Chiar și dumneata ai văzut asta înainte de a pleca în Franța.

---

¹ Robert I Bruce (1274–1329), rege al Scoției (1306–1329).

² Onorurile [protocolare] (fr.).

– Banii îşi fac efectul, dar din fericire şi timpul, răspunse Richard.

– Cum adică ?

Blanche nu înţelesese ce voise Richard să spună.

– Citeşte asta, zise Richard, arătându-i scrisoarea lui Aymer.

– Am s-o citesc. Ce ai de gând să faci acum ?

– Nimic.

Blanche nu se aşteptase la un asemenea răspuns, căci Richard era întotdeauna plin de planuri.

– Nimic ?

– Dacă-i mai scrii lui Aymer..., ceea ce poţi face acum pe faţă, fără grijă, spune-i că au greşit când m-au trimis în Anglia, zise Richard. Există o deosebire esenţială între cel ce acţionează mânat de simţul datoriei şi cel ce acţionează mânat de milă. Cel dintâi va constata, la un moment dat, că a făcut destul pentru a-şi împăca pe deplin conştiinţa, în timp ce al doilea vrea să continue cu acelaşi zel, până ce lupta s-a încheiat cu adevărat. Soţul dumitale, *madame*, face şi el parte din prima categorie.

Făcu o plecăciune de plecare şi dispăru, înainte ca Blanche să-i fi putut cere o explicaţie. Ochii ei se îndreptară spre scrisoare.

„What though the field be lost?
All is not lost, the unconquerable will,
And study of revenge, immortal hate,
And courage never to submit or yield.“¹

John Milton,
*Paradise Lost*²

Faptul că-și dezlănțuise pornirile asupra frumoasei Meg nu rezolvase nimic, ci dimpotrivă, nu făcuse decât să înrăutățească situația. Deoarece puținul respect de sine care îi mai rămăsese fusese distrus. Lui Richard îi fu silă de propriul trup, care îl trădase și care îi mai crea și acum probleme. Eforturile excesive pe care le făcuse în anul precedent în Franța se răzбunau acum: Richard nu mai avea niciun pic de vlagă, era cu totul istovit. Asta și constatarea că tot ce făcuse pentru restaurarea onoarei templierilor se soldaseră cu un jalnic eșec total, făcură din cavalerul atât de mândru odinioară un om dezamăgit, fără niciun țel în viață, un om care își pierduse încrederea atât în omenire, cât și în Dumnezeu, un om care văzuse atâta nedreptate, încât

---

¹ „Ce contează dacă bătălia e pierdută?/Nu e totul pierdut; voința neînduplecată,/Și setea de răzбunare, ura fără moarte./Și curajul de a nu te lăsa niciodată îngenuncheat sau învins“ (engl.).

² *Paradisul pierdut* (engl.).

nu mai putea crede că există dreptate, nici pe lumea asta, nici pe cealaltă.

Nu-i dădu nicio clipă în gând să ia legătura cu Edmund the Lion, sau cu William Maclerc, sau cu oricare din frații săi din Templul londonez. Fusesse degradat; ce mai putea să le spună?

Tot ce făcu fu să încalece pe telegarul său negru și să gonească, până ce putu să vadă cum coboară soarele după orizontul de la apus.

Preț de două luni și mai bine, Richard dispăru cu totul. Nimeni nu-l văzu, nimeni nu auzi nimic despre el. Căutând locurile cele mai părăsite ale insulei, Richard ajunse la hotarul Țării Galilor, sui versanții înzăpeziți ai faimoșilor Black Mountains¹ și coborî apoi spre miază-noapte, prin smâncurile și sălbăticiunile și colinele Pădurii Radnor. Trecu în vad numeroasele pârâuri dintre Severin și Dee și ajunse până la urmă, prin pădurea Coclauenog și încântătoarea Vale Clwyd, pe drumul spre coastă. Înaintă încet, se odihni mult, și găsi timp ca să-și îngrijească telegarul și să-l hrănească.

Încetul cu încetul, singurătatea autoimpusă îi lecu prăbușirea sufletească. Abia atunci își aduse aminte de întâlnirea sa cu Pierre de Bologne și de secretul ce-i fusese încredințat de către preot și de către Molay: „Hristos este o cale; calea justă duce la adevăr.“ Sufletul lui Richard tânjea după adevăr. Care era partea a treia a secretului? Ce semnificație aveau primele două reguli? Richard fu nevoit și acum să rămână dator răspunsul.

Singurii oameni pe care îi întâlnește în acele luni fură câțiva ciobani. Avu grijă să se ferească din drumul

---

¹ Munții Negri (engl.).

așa-numiților *border lords*¹, care năvăleau din când în când în Țara Galilor și jefuiau și incendiau, chipurile ca să-i pună cu botul pe labe pe rebelii gali.

Era sfârșitul lui martie, când cavalerul își îndreptă în sfârșit privirea spre colinele verzi care coborau, sclipind, până la Marea Irlandei.

Mirosul primăverii plutea în aer. Călărețul singuratic trase adânc aer în piept și-și bătu calul pe gât.

– Viața e totuși frumoasă, Pelerin.

Richard descălecă. Pelerin mănca câteva fire de iarbă. După câteva clipe, Richard porni mai departe, ducându-și calul de căpăstru. Gâfâind, suiră încă un povârniș.

Privirea lui Richard se deplasă încet spre orizont, spre *Clwydian Range*², care se înălța la sud-est, unde pășunile mai erau încă acoperite cu zăpadă, având în spate valea râului Clwyd și catedrala Saint-Asaph, a cărei reconstrucție era aproape terminată. Richard urmă cursul râului și, la un moment dat, i se opri respirația. Ca paralizat, privi țintă drept în fața sa, spre o lume pe care n-o cunoștea și pe care totuși o recunoscuse. O bizară senzație de tristețe i se strecură în inimă, ... fără să știe însă de ce.

– Până la urmă tot ai venit, zise o voce lângă el.

Șocat, cavalerul reveni la realitate. Îngândurat cum era, nu auzise că cineva se apropiase de el. Se întoarse, cu mâna pe garda pumnalului, pentru că nu și-ar fi tras niciodată spada din teacă împotriva unei femei. Căci fusese o voce de femeie, și încercă să-și aducă aminte de clipa în care auzise pentru prima dată acel glas strident și pițigăiat.

Când o văzu, își aminti de ea, și dădu drumul pumnalului.

---

¹ Nobili rurali frontalieri (engl.). Aveau menirea să asigure paza și securitatea frontierelor.

² Lanțul Clwydian (engl.).

– Știam că ai să vii, zise femeia. Știam că ai să fii aici când pe munți va fi zăpadă. Te-am așteptat cinci luni. Își înalță o mână osoasă și arată piscurile albe din depărtare. Richard dădu doar din cap, căci amuțise. Femeia își întoarse iarăși capul și-și îndreptă bărbia spre miazănoapte. Te-ai născut acolo, adăugă ea cu vocea ei ca un scârțâit.

Ascultător, ca într-un vis, Richard își întoarse și el capul și privi castelul cu ziduri verticale înalte și cu înfricoșătoare porți glisante.

Așadar, ochii nu-l înșelaseră: mai fusese cândva aici. Se mai aflate exact în același loc în copilărie, în urmă cu douăzeci de ani, poate chiar cu mai mult. Apoi, Richard văzu că femeia ingenunchează la picioarele lui.

– Iartă-mă, stăpâne. Fără să vreau te-am pus pe un drum greșit atunci când te-am întâlnit la Castelul Porchester.

Richard își recăpătă glasul.

– Dacă mai stăruie să stai în genunchi în fața mea, spune-mi cel puțin de ce.

– Îți era scris în palmă, măria-ta. Acolo am văzut.

– Ce era scris acolo? Și nu-mi vorbi în felul ăsta; mă scoți din sărite, fu replica lui plină de voioșie.

– Atunci nu mi-am dat seama că era o taină pentru măria-ta. Am descoperit asta abia mai târziu, când am ajuns să știu mai multe despre măria-ta, când am aflat cine ești.

– Cine sunt?

– Richard Bastardul.

– Lasă asta.

Femeia îi puse pe braț o mână consolatoare.

– Acolo, zise ea, arătând spre miazănoapte, este Castelul Rhuddlan. Mama ta a murit după ce te-a adus pe lume.

– E departe de Templul din Londra, răspunse Richard, punând la îndoială cuvintele ei, deși bănuia că femeia spune totuși adevărul.

– Lady Gwendolyn a fost o prințesă galeză, zise în continuare femeia, imperturbabilă, un vlăstar din neamul lui Llewelyn cel Mare.

– Stai nițel, femeie, nu așa de repede. Cum puteai să știi că am să fiu aici, dacă nici eu însumi nu știam? Că doar nu mi-ai citit asta în palmă, după cum presupun.

Femeia râse.

– Nu, stăpâne, ceea ce ți-am citit în palmă este numai ceea ce îmi trebuie ca să mă îndrume. Restul îl văd în mintea mea! Asta se numește clarviziune.

– Hm... Nu sunt prea sigur că pot să admit clarviziunea asta a dumitale. Pare mai degrabă vrăjitorie, dacă poți să vezi viitorul.

– Vrăjitorie? Măria-ta știi mai bine, că doar vii din Templu. După cum se zvonește, acolo se făcea vrăjitorie în toată regula.

Richard oftă, obosit de a tot da explicații și de a tot lua apărarea Templului.

– S-au spus atâtea despre noi! Am fost nevoit să aud cele mai năstrușnice învinuiri, una mai neadevărată decât alta, ca și caraghioasele dumitale presupuneri. Dar ia spune-mi: de ce ai venit încoace și m-ai așteptat cinci luni ca să mă întâlnești aici, în timp ce la Castelul Porchester ai fugit de mine?

Răspunsul ei veni șovăind:

– Păi ți-am spus că acolo am făcut o greșală.

– Asta nu e singurul motiv.

– Am avut norocul să găesc pe cineva care mi-a dăruit destui bani ca să mă despăgubească de timpul pe care l-am irosit ca să-ți caut trecutul și identitatea.

– Cine ți-a dat bani pentru asta?

– Mi-a spus că ai să-mi fii recunoscător, dar că eu să nu-ți spun cine e. Deja am spus prea multe.

– Ei, ai și spus-o. Cine e?

– Nu, măria-ta, i-am făgăduit să nu spun.

– Vreau să aud numele ei, stăruie el, aspru.

Femeia își lăsa capul în jos, cedând voinței lui.

– Era doamna de la Lyons-la-Forêt, măria-ta.

Firește! Era ceva taman pe măsura lui Blanche. De ce se gândise la Beatrice?

– Deci mi-ai scotocit trecutul, rânji templierul.

Femeia dădu afirmativ din cap. Urmă o tăcere.

„Gwendolyn...”, își zise Richard. Era unul dintre numele pe care le citase contele de Lancaster. Care era oare celălalt? Amintirile lui Richard din acea perioadă erau încă tot încețoșate de durere și repulsie.

– Lady Joanna, zise femeia, și atunci Richard, cu un șoc, își îndreptă din nou privirea spre ea.

Să fi fost o pură întâmplare sau femeia îi citise într-adevăr gândurile?

– Ea ți-a fost doică și dădacă. O nobilă engleză, după cum am aflat. Te-a avut în grijă până ai fost dus la Templu.

– Nu ți-ai pierdut vremea. Richard șovăi, înainte de a-i pune întrebarea care îi stătuse pe buze în tot acest răstimp: Ai descoperit și cine a fost tatăl meu?

Cu toate că inima îi zvâcnea cu putere, își propuse să nu fie dezamăgit de răspunsul ei, căci o văzu că dă din cap.

– Din păcate, asta e o taină încă.

Richard nu se așteptase ca femeia să cunoască adevărul. Ar fi fost prea simplu, pentru o taină atât de bine păstrată. Deodată femeia îi luă pulsul și îi spuse pe șoptite, deși până hăt departe nu era nimeni care să-i poată auzi:

– Trebuie să fi fost un englez, pentru că nobila aceea engleză n-ar fi consimțit în ruptul capului să crească pruncul unei femei galeze, fie ea și prințesă. Richard dădu din cap că o înțelege. Un tată e mai greu de descoperit, zise ea în continuare, mai ales dacă trebuie căutat într-o vreme în care regele Eduard, adică tatăl

actualului rege, și-a consolidat, din acest castel, autoritatea asupra Țării Galilor. În acest castel veneau desigur zeci de nobili englezi. Să-l găsești pe cel cu pricina după douăzeci și șapte de ani e aproape cu neputință, chiar și pentru mine.

– Nu prea contează, zise el calm. Deocamdată ai făcut bine că mi-ai spus toate astea, deși informația dumitale nu prea răspunde la întrebare, ci mai degrabă dă naștere la alte întrebări. Aș vrea să-ți dau ceva în schimbul osteneții dumitale, dar nu pot să-ți ofer altceva decât mulțumiri.

– Ești bun, măria-ta, dar doamna m-a răsplătit împărătește. Mai este însă un lucru pe care îl poți face pentru mine, unul singur.

– Anume ?

– Să mă lași să-ți mai văd o dată palmele, măria-ta.

– Ești sigură că vrei asta ? Mi-ai mai privit o dată palmele și te-ai speriat de moarte. De ce crezi că ai să rezisti a doua oară ?

– Nu-ți bate joc de mine, măria-ta. Nu e de glumă, pentru că n-am mai văzut niciodată o palmă ca a măriei-tale. Știi cine m-a speriat atunci ? Moartea, măria-ta ! Moartea ! Așa încât mi-am zis că e un avertisment ce mi s-a dat. Vreau să văd dacă mai e acolo. Richard îi arată palmele, care nu erau prea curate, și de aceea îi ceru scuze.

– Nu-i nimic, murdăria face ca liniile să se vadă mai bine. Cercetă câteva linii și zise : Obârșia regească e foarte limpede. Eu nu greșesc niciodată.

– O singură dată ai greșit : la Castelul Porchester.

– Nu, am avut dreptate. N-ai văzut primăvara, nu-i așa ?

– Scutește-mă de orăcăielile dumitale în doi peri.

Femeia îi făcu semn să tacă și îi arată liniile.

– Mai e acolo ! zise ea, cu vocea ei răgușită. Degetul care mă arată pe mine ! Eu sunt de vină ! Richard nu

înțelese nimic din cuvintele ei și fu cât pe-acți să-și retragă mâinile, dar ea se calmă, făcu un pas înapoi și îl privi. Moartea mai e acolo, cu toate că o parte din ea a devenit timp trecut. E un drum lung și anevoios cel pe care ți l-ai ales ca să-ți urmezi destinul, iar moartea te va însoți tot timpul. E un tovarăș de drum rece ca gheața, măria-ta, dar cine sunt eu ca să-ți spun asta? Știi mai bine decât mine, nu-i așa?

Richard dădu din cap că așa e. I se păru aproape că simte duhoarea cărnii arse a celor cincizeci și patru de templieri: torțe umane, deasupra unui foc de mangel. Fusesse cea mai înfiorătoare, cea mai tragică înfățișare în care i se manifestase vreodată moartea. Richard nu-i răspunse femeii.

– Palmele măriei-tale sunt cele mai înfricoșătoare din câte am văzut vreodată, mai zise ea. Și totuși, visul măriei-tale va deveni realitate.

– Ce tot îndrugi iar? întrebă el, cam iritat.

Nu primi răspuns. Femeia făcu o plecăciune adâncă și zise:

– Rămâi cu bine.

Apoi se întoarse și porni în grabă pe bătrânele ei picioare uscățive.

– Stai! strigă Richard după ea. Ne mai vedem?

Râsul ei strident, în depărtare, ținu loc de răspuns. Richard sudui.

„Iar m-a dus cu preșul“, își zise el. Femeia nu-i lăsase decât întrebări.

Despre ce vis vorbise femeia? Visul unui templier? Doamne sfinte! Dacă ar putea fi adevărat! Dar lui nu-i venea să creadă, prefera să se lase dus de nas. Mai avusese oare și alte vise?

Nori plumburii veniră dinspre mare și primii fulgi de zăpadă zburară în jurul lui. Richard mai rămase pe loc o

bună bucată de vreme, privind castelul sumbru care se făcea încet-încet alb.

– Obârșie regească! zise el, cu dispreț.

Părea cu totul neverosimil; Richard nu se simțea fiul unei prințese. Ce mai putea fi de natură regească, într-o familie care nu mai avea regat? Ultimul Llewelyn și David de Gruffyd fuseseră învinși de regele Eduard, tatăl actualului rege, tânărul Eduard fiind pe atunci prinț al Țării Galilor. Dar galii erau poate de altă părere în această privință.

„Is it thy will the image should keep open
My heavy eyelids to the weavy night?
Dost thou desire my slumber should be
broken
While shadows, like to thee, do mock
my sight?“¹

William Shakespeare,
Sonnets

*Ave Maria, gratia plena,/Dominus tecum, virgo
serena,/benedicta tu in mulieribus/ que peperisti pacem
hominibus/et angelis gloriam./Et benedictus fructus
ventris tui./Amen.*²

Vibrațiile senine, molcome, ale vocilor călugărițelor se stinseră, dar ecoul lor mai stăruia câteva clipe în jurul chipurilor de piatră ale sfinților de pe stâlpii sculptați ai capelei. Dacă Dumnezeu ar fi ascultat imnul, i-ar fi plăcut, dar totodată s-ar fi încruntat, pentru că una dintre călugărițe ieși din cor, smucindu-și iritată rasa.

---

¹ „E oare vrerea ta ca imaginea ta să-mi țină deschiși/Ochii obosiți cât e noaptea de lungă?/Dorești oare ca somnul să-mi fie întrerupt/De umbre care îți seamănă și care își bat joc de mine?“ (engl.). *Sonetul 61*.

² „Bucură-te Marie, cea plină de har,/Domnul este cu Tine, neprihănită Fecioară,/binecuvântată între femei,/Tu, care ai adus pace oamenilor/și slavă îngerilor./Binecuvântat fie rodul pântecelelui Tău./Amin.“ (lat. med.).

- Nu pot să cânt pe nas! Sună grosolan și mă enervează!
- Dar, soră, așa trebuie cântate rugăciunile și imnurile.
- Nu-mi pasă. Eu nu cânt așa.

Izbi cu târlicul ei cenușiu în lespezile pardoselii.

Beatrice de Morley era mânioasă. Se săturase să tot cânte rugăciuni și psalmi pe latinește, limbă pe care n-o cunoștea decât pe jumătate, se săturase de viața la mănăstire, de invidia dintre preacinstitele maici și de șușotile și bârfelile lor. Îi era dor de câmpiile întinse și de păduri și tânjea după o plimbare călare. Ah, să galopeze nebunește și să simtă vântul rece în păr!

Mai rea ca orice i se părea însă obligația de a se comporta ca o penitentă, cu toate că nu avea ce să ispășească. Își dăduse toată osteneala, iar acum era bucuroasă că anatema îi fusese retrasă. Încercase într-adevăr să-și izgonească din memorie imaginea Bastardului, dar nu izbutise. În cele din urmă se dăduse bătută și-și îngăduise ei înșiși să se gândească la el, să-l viseze, să țină la el cât vrea. Nu-și trădase niciodată taina la spovedanie, dar în fiecare zi, în capelă, după slujba de utrenie îi cerea Maicii Domnului iertare.

– Prea cinstită maică-stareță, zise ea în aceeași seară, pe șoptite, cred că ar fi timpul să mă întorc acasă.

Toamna bătea la ușă. Trecuse un an de când plecase Beatrice de la Haughton-le-Moor, și anul ei de probă ca novice se încheiase. Acum, când mai avea posibilitatea să opteze între mănăstire și lumea seculară, Beatrice era obligată să se decidă: opțiunea nu mai putea fi amânată. La sfârșitul lui octombrie frații ei o așteptară la Grinton.

– Am venit să ne luăm înapoi surioara plecată, zise Geoffrey râzând ironic, ca de obicei.

Beatrice se întrebă dacă nu greșise luând această hotărâre, căci își dădu seama deodată că „acasă“ i-ar fi mers poate mai rău decât la Marrick Priory.

Avea dreptate: Geoffrey și Timothy se căsătoriseră și erau acum cu totul preocupați de soțiile lor, încât nu-i

dădeau prea multă atenție nefericitei lor surori. Dar în ianuarie, seniorul de Morley se hotărî să-i ceară Beatricei să-și aleagă un soț mai bun, dacă nu-i voia pe cei aleși de tatăl ei în acest scop. William de Scarborough se căsătorise între timp cu altcineva.

– N-am să pot iubi niciodată un bărbat așa cum îl iubesc pe Richard, îi zise ea tatălui ei.

– Aha! răspunse gentilomul, pentru că în acea clipă îi lipsiră alte cuvinte; apoi, după o pauză, adăugă: Bastardul! Deci, m-ai mințit și i-ai mințit și pe toți cei pe care i-ai făcut să creadă că numai silită de el l-ai lăsat să evadeze. Beatrice dădu afirmativ din cap. De ce era atât de calmă? Cu un an în urmă ar fi tremurat în fața tatălui ei; acum stătea nemișcată, iar pe chipul ei de o rară frumusețe se citea stăpânire de sine. Ce fel de fiică e asta? zise în continuare Morley, cu o voce de om bătrân și obosit. De ce tocmai aceea pe care, dintre toți copiii mei, am iubit-o cel mai mult m-a trădat? Ce aștepti acum din partea mea, Beatrice? Anii și experiența îi tociseră muchiile ascuțite ale felului său de a fi; mânia nu-i mai clo-cotea cu aceeași violență ca înainte. Când te-ai făcut mai măricică, am crezut că am crescut un trandafir fără spini. M-am înșelat: asemenea trandafiri nu există.

– Un trandafir are spini, tată, dar acei spini nu înțepă decât dacă trandafirul e atacat. Față de cei care se poartă frumos cu el, trandafirul este o bucurie fără margini.

– Ce are să facă trandafirul dacă 'am să-l pun într-o colivie de argint și am să-l păzesc până ce are să se deprindă să mi se supună?

– Are să-și piardă petalele și are să moară, răspunse fiica. N-are niciun rost să mă ții din scurt, tată. Nu pot să-l uit și nici nu vreau.

Morley mormăi ceva în barba sa întunecată.

– Ai de ales: un soț pe care ți l-am găsit eu sau mănăstirea. Îți dau trei luni de gândire.

Beatrice nu avea nevoie de niciun timp de gândire. Știa precis ce vrea. La începutul lui martie se duse în vizită la sir Robert.

– Mi-am închipuit că ai să vii, zise acesta. Tot îl mai iubești nu-i așa?

Ea dădu din cap că da și zâmbi. Spre mirarea ei, sir Robert pufni într-un hohot de râs.

– Ce ți se pare atât de caraghios în asta?

– Nimic; este o tragedie încâlcită, asta e. Femeile sunt ființe ciudate.

– Și bărbații?

– Sunt uneori și mai nebuni. Ce pot să fac pentru dumneata?

– Știi unde ar putea fi Richard acum?

– Ultimul zvon pe care l-am auzit este că s-ar fi aflat în Franța, unde i-a făcut papei viața cu adevărat insuportabilă. Dar asta a fost acum câteva luni. Ce ai cu el?

– Îl iubesc. Trebuie să-l văd neapărat. E singurul bărbat din lume pe care îl vreau.

Vajnicul vecin al familiei Morley o luă brutal de braț pe Beatrice și zise:

– Trebuie să-ți bagi bine în cap un singur lucru, dragă domniță: pe omul acesta nu-l poți avea. Un templier aparține ordinului său și gata.

– Unui ordin care foarte curând n-are să mai existe. Asta schimbă totul. Spune-mi, sir Robert: ceea ce am văzut în ochii lui era oare dragoste, când ne-am despărțit la Grinton, sau mă urăște întocmai așa cum trebuie să urască pe orice persoană care poartă numele de Morley, și n-a făcut altceva decât să se folosească de mine? Ăsta-i adevărul?

Gentilomul, cu chipul acum serios, o privi gânditor.

– Ia loc, zise el. Am să-ți spun adevărul, cu toate că m-ar înjura dacă ar ști. Dacă-ți spun că Richard Bastardul te iubește înseamnă că m-am exprimat prea palid: era în stare să sărute pământul pe care calci. Beatrice se

făcu albă ca ceara. Buzele îi tremurau. Dar, adăugă sir Robert, asta s-a petrecut acum optsprezece luni, și atunci Richard era ferm hotărât să te izgonească din inima lui, pentru că regulile ordinului interzic orice relații cu femeile. Era convins de ceea ce spune. Încearcă să-l uiți, Beatrice; îți irosești și energia, și timpul, și dragostea.

– Nu pot. Am încercat destul ca să-mi dau seama că n-am să-l pot uita niciodată. Nu mă las până nu-l găsesc.

– Ești femeie și ești singură. Cât de departe crezi că ai să ajungi fără să fii jefuită sau siluită ?

– Nu plec singură. Dă-mi un slujitor al dumitale, pe cel care cântă la lăută și despre care se spune că-i plac mai mult bărbații decât femeile.

– Informația dumitale e corectă, cu toate că Dumnezeu știe de unde o ai. Din partea lui n-ai de ce să te temi.

Și așa, cu trei săptămâni mai târziu, Beatrice de Morley își luă caii, șoimii, câinii, grăjdarul și slujnicele și trei dintre slujitorii lui sir Robert ca s-o însoțească, precum și pe cel care știa să cânte la lăută, și porni la drum, ca să-l caute pe bărbatul pe care îl iubea. Nu-i ceruse tatălui ei încuviințarea: știa foarte bine că n-ar fi primit-o niciodată. Își pregăti expediția în cel mai strict secret și plecă într-o zi de primăvară, în care seniorul de Morley și feciorii lui se aflau destul de departe. Mama ei, doamna de Haughton-le-Moor, urma să-și convingă soțul, la înapoierea acestuia, să nu se ducă după ea.

Planul lui Beatrice era simplu: o inspirase legendarul trubadur Blondel de Nesle, cel care scotocise țările germane în căutarea regelui său Richard Inimă de Leu, cântând un cântec de dragoste compus cândva de el împreună cu regele și care într-o bună zi auzise, în afara zidurilor unui castel, că vocea stăpânului său îl acompaniază în strofa a doua.

Dacă Blondel putuse da de urma prizonierului regal, reținut de către împărat, de ce nu l-ar găsi ea pe celălalt Richard tot cam în același mod? Nu putea rosti numele iubitului ei, nu putea spune nimănui cine e ea și pe cine caută, dar cel ce-l cunoștea pe Richard ar fi înțeles aluzia mascată a trubadurului feminin și i-ar fi spus unde îl poate găsi. Și nu după mult timp, în sălile baronilor englezi, atât ale celor din înalta societate, cât și ale celor de rang mai mic, putu fi auzită vocea clară și plăcută a lui Beatrice acompaniată de lăuta ciupită de mâinile efeminate ale lui David Goodliffe. După baladele și cântecele de dragoste, își încheia programul cu legenda lui Richard Inimă-de-Leu și a lui Blondel de Nesle și executa cântecul compus de cei doi, un imn despre dragostea neîmpărtășită:

„Domna vostra beutas
Ellas bellas faissos
Els bels oils amors
Els gens cors ben taillats
Don sien empresenetas
De vostra amo qui mi lia.
Si bel trop affansia
Ja de vos non portrai
Que major honorai
Sol en vostra deman
Que sautra des beisan
Tot can de vos volria.“¹

---

¹ „Frumusețea dumitale, frumoasă doamnă,/N-o poate privi nimeni, fără să rămână încântat;/Dar totuși o purtare atât de rece/Nu poate stârni nicio patimă;/Totuși privesc asta cu resemnare,/Deoarece toți sunt respinși ca și mine./Nicio nimfă nu-mi poate răni inima/Care ia parte la favorurile ei/Și le zâmbește tuturor celor din jurul ei,/Nefiind gata să se hotărască:/Mai bine s-o urăsc/Decât să suport dragostea-i cu alții“ (fr. med.).

„A man that studieth revenge keeps
his own wounds green.“¹

Sir Francis Bacon,
*Of Revenge*²

Râul Itchen, care curgea repede între malurile sale calcaroase, străbătea de-a curmezișul orașul Winchester, vechea capitală a regilor saxoni și normanzi. Era dominat de o superbă catedrală, a cărei construcție fusese începută în anul 1079 și care acum, în anul 1311, ar fi trebuit să mai aștepte încă o sută de ani până să fie terminată. Lângă zidurile cu ferestre înalte arcuite, se aflau, pe terenul catedralei, un corp de gardă și o sală în care înnoptau pelerinii în drum spre Canterbury. În această din urmă clădire își petrecu noaptea Richard, după ce se hotărâse în cele din urmă să caute totuși să intre în legătură cu frații săi.

Fu o adevărată desfătare pentru el să mai doarmă o dată sub un acoperiș și să simtă mirosul plăcut al paielelor proaspete. La răsăritul soarelui ieși din sală și hoinări pe străzile aglomerate ale orașului. La stânga și la dreapta putu prinde câte un licăr al apei râului, care ba

---

¹ „Un bărbat care clocește răzbunare își ține deschise propriile răni“ (engl.).

² *Din răzbunare* (engl.).

dispărea sub grinzile unei case, ba ieșea iar la iveală, cărând răbdătoare murdării și gunoaie.

De la catedrală până la Hospital of Saint Cross¹ era o depărtare de cel puțin douăzeci de minute de mers pe jos. Pe la șapte, Richard pătrunse în azil, luă o gustare frugală, alcătuită din pâine și bere, și așteptă.

Nu trecu mult, și simți o mână pe umăr.

– Ne întâlnim la amiază lângă capela de pe Dealul Sfânta Ecaterina, zise călugărul care împărțise pâinea.

Richard fu acolo la ora convenită și îi strânse cordial mâna lui Robert-Fitz-Alfric, poreclit *the Wolf*.

– Pe zidurile Ierusalimului! exclamă acesta. Unde ai fost?

– Mai mult în Franța.

– Noutăți? întrebă cu încordare cavalerul.

– N-am. Am plecat din Franța acum mai bine de trei luni.

– Știu. Lăsă baltă acest subiect. În clipa de față nu prea sunt noutăți, adăugă sir Robert.

– Care e situația aici?

– De fapt, aici nu s-au prea petrecut multe evenimente, decât că șaptezeci și doi de martori au fost audiați împotriva noastră în capitolul de la Holy Trinity din Londra de la începutul lunii trecute înapoi.

– Nu puteau să găsească și mai mulți? zise Richard, ironic.

The Wolf zâmbi în chip ciudat. Omul acesta râdea rar.

– Sunt călugări din diferite ordine. Dar n-au văzut niciodată nimic!

Urmă o scurtă tăcere. Părea că nu sunt multe lucruri de discutat.

– Când am plecat din Franța era aproape sigur că în vara asta comisia papală își va încheia lucrările. În octombrie

---

¹ Azilul Sfânta Cruce (engl.).

se va întruni conciliul de la Vienne și ne va osândi. Asta va însemna sfârșitul nostru.

The Wolf dădu din cap cu amărăciune.

– După ce se isprăvește totul, rămân să lucrez aici, la azil. E cel puțin o muncă pe linia noastră: binefacerea.

– Așa se pare, zâmbi Richard. Și asta vor face probabil cei mai mulți din frații noștri: vor intra în alte ordine. După o scurtă pauză, adăugă stăpânindu-și emoția: Dacă întreabă cineva de mine, spune-i că am plecat în Franța.

– În Franța? Păi ți s-a dat un an.

– Trebuie neapărat să plec în Franța. Trei luni îmi ajung; mai mult nu pot să rabd. Și apoi, trebuie să dau socoteală superiorilor mei: am încălcat în modul cel mai grosolan cu putință articolul șaptezeci al Regulilor noastre.

– Dumneata... cu o femeie? Și după o pauză de o clipă: Dumneata?

– Sunt făcut din carne și sânge, nu sunt un sfânt. Robert the Wolf amuțise. Am suportat întotdeauna consecințele faptelor mele, oricare ar fi fost împrejurările. Am cu atât mai mult dreptul să stau în Franța. Richard încălecă. Presupun că de data asta despărțirea este definitivă.

– Stai! exclamă Robert. Era să uit. Parcă îl căutai pe Thomas de Lincoln.

– E mult de atunci. Ce-i cu el?

Vocea lui Richard nu trăda prea mult interes.

– Credem că i-am dat de urmă. Potrivit zvonurilor, se află la Lincoln, cu toate că toți deținuții arestați acolo au fost duși la Londra... Se pare că el a rămas pe loc, cine știe din ce motiv.

– Era fără îndoială prea bolnav ca să facă o călătorie atât de lungă, cu încheieturile lui slăbite, după ce a stat atâta vreme într-o temniță rece, răspunse Richard. Îmi

pare rău, dar eu m-am hotărât. Dacă vrea Dumnezeu să-l mai revăd, are să aibă El grijă să-l întâlnesc. În orice caz, îți mulțumesc.

Făcu semn de rămas-bun cu mâna, coborî dealul în galop și alese drumul care ducea spre sud-vest.

Poate că Dumnezeu auzise cuvintele lui Richard, rostite cu indiferență, sau poate că totul nu fusese decât un întâmplător concurs de împrejurări – cert e că lui Richard, înainte de a fi ajuns la coastă, îi ajunse la urechi vestea că puternicul conte de Lincoln, omul truș, poreclit de Piers Gaveston *Burst-belly*¹, murise în luna februarie a aceluia an. Asta însemna că Thomas de Lancaster, care era căsătorit cu unica fiică a contelui, moștenise comitatele Lincoln și Salisbury. În plus, devenise regent în locul lui Eduard, care se juca de-a războiul, iar Thomas de Lincoln îi fusese predat lui.

Richard șovăi din nou. Se simți îngrijorat de soarta bătrânului său învățător: faptul că acesta părea să se afle în ghearele lui Lancaster însemna că lucrurile nu stăteau prea bine. Șovăiala crescândă începu încet-încet să câștige teren asupra dorinței sale inexorabile de a li se alătura fraților săi din Franța. Înapoierea sa ce altceva ar fi fost, în ochii superiorilor săi, decât o pură provocare? Ce putea să mai facă pentru frații săi arestați, dacă nu era dorit de cei aflați în libertate? Uitase oare că în ultimele luni, în Franța, fusese nevoit să se refugieze dintr-o ascunzătoare în alta ca un animal hăituit?

Gândul îi zbură spre trecut, spre bătrânul care acum se afla, desigur, întemnițat la Lincoln, și atunci întoarse capul calului spre miazănoapte.

---

¹ Burtă-verde (engl.).

În naosul măreței Catedrale Lincoln și al splendorului *Choir of Saint-Hugh*¹, stâlpii solemni de marmură de Purbeck luceau în lumina difuză. Arătau ca și cum ar fi fost spălați cu câteva clipe înainte și alcătuiau un contrast violent cu cerșetorii care se refugiau în interiorul catedralei. Stâlpii, care se înălțau cu atâta demnitate deasupra acestor ființe decăzute, își întindeau gâturile ca să susțină rețeaua de *crazy vaults of Lincoln*² de deasupra corului.

Era o capodoperă de înaltă profesionalitate, neîntrecută decât de cea mai recentă achiziție a catedralei: *The Angel Choir*³, care era împodobit cu atâta măiestrie de la sol până la cheile îndrăznețelor bolți, încât Richard simți o ușoară amețală când își lăsă privirea din nou în jos.

Richard dădu deoparte mâna întinsă a unui cerșetor. Îi cunoștea prea bine pe acei derbedei: cei mai mulți erau hoți și vagabonzi care încercau să scape de justiție, adăpostindu-se în acest loc de azil. Templierul se lăsă în genunchi la o distanță prudentă de altar, temându-se, poate, că după lunga sa absență nu va putea suporta o apropiere prea mare de Dumnezeu. Și rosti o rugăciune.

Era ciudat ca, după atâta amar de vreme, să se afle din nou într-o biserică. Îi mulțumi lui Dumnezeu că în ultima clipă îl împiedicase să săvârșească acel omor neșabuit. În cele din urmă își dăduse seama că nu avusese dreptate: era prea târziu ca să mai salveze ordinul, fie și în acest mod. Dacă l-ar fi înlăturat din drum pe Filip mai devreme, să zicem cu un an în urmă sau cu mai mult, ar mai fi avut un rost, dar atunci el, Richard, nu

---

¹ Corul Sfântului Hugo (engl.).

² Bolți șubrede din Lincoln (engl.).

³ Corul îngerului (engl.).

fusesse încă destul de copt pentru o asemenea acțiune. Acum, când deznădejdea îl împinsese totuși până într-acolo, era prea târziu.

Privi cu coada ochiului într-o parte, de după mâinile sale împreunate. Stâlpii netezi îi aminteau de biserica Templului din Londra. Cât de des se rugase acolo împreună cu frații săi, de cele mai multe ori împreună și cu Thomas de Lincoln! Pe Sfânta Cruce! Își pierdea vremea. Dumnezeu nu voia să-și plece ureche spre el, iar el simți că spusele se pierd între el și crucifixul de pe altar. Se sculă brusc în picioare și îi făcu semn unui călugăr:

– Pot să vorbesc cu părintele Hugh? întrebă el.

Călugărul dădu din cap și se retrase prin ușa care ducea spre casa rectorului, pentru ca după câteva minute să se întoarcă în tovărășia unui preot.

– Vreau să mă spovedesc, părinte.

Ochii cenușii care îi aruncară lui Richard o privire critică erau poate prea tăioși. Richard îngenunche în confesional și zise calm:

– Mi s-a spus că mă puteți duce la Thomas de Lincoln.

– Aha! făcu preotul.

Semnul făcut de el cu mâna către călugăr, care rămăsese la distanță respectuoasă, nu era vizibil din locul în care se afla Richard. Călugărul se retrase fără să stârnească vreo bănuială, dar preotul nu-și putu ascunde clipa de triumf. Își degustă triumful în taină preț de câteva secunde și apoi vorbi, răzindu-și cuvintele:

– Bărbatul pe care îl cauți dumneata a fost la Lincoln, e adevărat, dar a fost transportat în altă parte atunci când regele a poruncit ca toți să fie duși la Londra. Așadar, dumneata ai mușcat, în sfârșit, momeala...

Richard sări în aceeași clipă în picioare.

– Am venit oare încoace ca să cad într-o capcană infamă?

Preotul zâmbi satisfăcut. Richard nu-l privi. Își ridică pintenii și-și întoarse capul. Și putu zări în depărtare, prin golul ușii arcuite, sclipirea lăncilor și a archebuzelor.

– Să nu încerci s-o ștergi. Țștia te așteaptă.

Preotul ieșise din confesional, ca să-și poată savura din plin izbânda.

– Zău ?

Amenințarea din vocea lui Richard nu prevestea nimic bun.

– Și să nu te aștepți ca Biserica să-ți ofere ocrotire, adăugă preotul. N-avem nevoie deeretici.

– Mă așteptam la asta. Eretici, nu ? Și cu aceste cuvinte, Richard îl prinse brutal de braț pe preot și îl împinse în fața sa. Mergi ! porunci el, și se îndreptă spre intrarea laterală, din care cu puțin înainte apăruse preotul.

– Nu știi ce faci ! gâfâi bietul om, grăbindu-se să înainteze prin grădina întreținută cu grijă și prin cimitirul de lângă biserică.

Richard știa ce face: îl folosea pe cleric ca pe un scut viu, ca să se apere de doi arcași pe care-i observase în stânga sa, lângă contraforții catedralei. Merse cu pași lungi, strângând cu o mână brațul preotului ca într-un clește de fier și ținând pumnalul în cealaltă.

– Bineînțeles că nu pot garanta, zise el, în bătaie de joc, că vor socoti viața dumitale mai de preț decât a mea. Poate că dumneata știi mai bine cum stau lucrurile.

Aceste cuvinte îl făcură pe preot să pălească și mai tare decât până atunci. Richard își iuți pasul. Mai venise încă un arcaș, care-și încorda acum arcul, gata să slobozească săgeata. Nu prea se putea pune la îndoială dacă arcașul avea să ochească bine sau nu.

Cavalerul îl vârî pe preot între el și viitorul traseu al săgeții.

– Vor trage, îi zise el preotului.

Richard îi dădu drumul și o luă la goană, ca să scape cu viață acum, când cercul din jurul catedralei nu era încă închis. Și scăpă în ultimul moment de săgețile care veniră vâjâind. Dacă voia să iasă din oraș, trebuia să facă acest lucru acum, înainte ca paznicii de la porțile orașului să afle de fuga lui. Se îndreptă spre cea mai apropiată poartă, ca să constate că era prea târziu.

Richard se ascunse într-o ulicioară, doar atât de lată cât să poată trece prin ea un singur om. Acolo, lipit de perete într-o firidă, așteptă un prilej de a ieși pe poartă neobservat.

Nu trecu mult și prilejul se ivi. Richard sări într-o căruță încărcată ochi cu butii de vin goale și se ascunse printre ele. La aproape trei kilometri depărtare de oraș ieși la iveală. Nu fu nevoie decât de o fluierătură discretă ca să-l facă pe Pelerin să renunțe la ocrotirea pe care i-o dădea coroana unui stejar măreț și să vină spre cavalier dansând.

– Dumnezeu ne ajută, Pelerin, zise Richard, și nu-și mai pierdu timpul ca să-și fixeze de cizme pintenii. Nu-i scăpase din vedere faptul că lăncierii și jandarmii călări ai baliului ieșiseră din oraș. Îl urmăreau: era o capcană bine organizată. Richard socoti totuși că e de preferat să ajungă la o confruntare în câmp deschis decât în orașul aglomerat. Afară din oraș avea cel puțin o șansă serioasă: calul lui era puternic și iute de picior, iar câmpia era întinsă. Numai să ajungă la Pădurea Sherwood, unicul loc în care putea să-și găsească o ascunzătoare. Porni în galop cu un singur țel în fața ochilor: pădurea.

Cavalerul nu ajunsese decât până la mijlocul drumului; atunci fu atacat, pare-se din toate părțile.

– *Vive Dieu Saint Amour!* strigă el, și se năpusti printre ei, în timp ce spada îi zăngănea pe armele lor.

Se văzu înconjurat de o forță militară suficient de mare pentru a neutraliza treizeci de oameni. Să fi fost

mâna lui Lancaster? Richard lăsă să îi cadă pintenii pe jos, ca să țină mai strâns căpăstrul. Se bătu ca scos din minți, ferm hotărât să nu cadă viu în mâinile adversarilor. Ideea de a-și petrece restul vieții într-o celulă nu prea îi era pe plac, cu atât mai puțin perspectiva camerei de tortură.

Fu o luptă cumplită. Izbînd cu spada și rotindu-și-o, așteptă cu resemnare lovitura de grație menită să-i oprească mâna nimicitoare și să-l prindă pe Bastardul care îndrăznise să sfideze un rege, un papă și chiar pe Dumnezeu.

Pelerin se cabră, făcu o săritură pe loc, șovăind. Apoi căzu și, din pricina greutății propriului său trup și a celei a stăpânului său, își înfipse în pantecele moale, aproape până la jumătatea lungimii ei, lancea unuia dintre urmăritori. Richard putu să descalece tocmai la timp ca să o poată lua la goană. Când să pornească se pomeni în mijlocul unui cerc de vârfuri de lănci și atunci înțelese: soldații aveau sarcina să-l captureze viu.

Abia în acea clipă băgă de seamă că era rănit la ambele picioare și că sângerează dintr-o tăietură adâncă din șold. Își puse spada pe jos, cu garda spre adversari, ca semn că se predă.

Când Richard își văzu calul cu spumă la bot și speriat de moarte, se sculă în picioare și dădu deoparte lăncile îndreptate spre el. Pentru ultima dată dezmierdă mândra coamă neagră și botul moale și catifelat și simți că animalul tremură. Apoi își trase pumnalul din teacă și lovi repede, pentru ca Pelerin să nu mai fie nevoit să sufere. Rămase câteva clipe cu ochii ațintiți spre sângele care îi curgea pe cizme din gâtul calului și spre ultimele zvârcoliri ale credinciosului său prieten, pentru ca apoi să-și înfigă pumnalul în propriul gât.

Dar nu izbuti. Lăncierii baliului reacționară cu iuțeala fulgerului la mișcarea armei lui Richard. Vârful unei lănci îl lovi peste mână, iar un alt vârf de lance îi pătrunse între

omoplați. Neputincios, cavalerul lăsă să-i cadă arma din mână, crispându-se de durere. Prin faptul că-l izbăvisese pe Pelerin de suferință, își pierduse șansa de a scăpa el însuși de Inchiziție, dar nu avusese încotro.

Nu se împotrivi când îi sfâșiară sutana și cămașa până la brâu, ca să-i scoată la iveală crucea de pe umăr, cu scopul de a-i stabili identitatea. Apoi fu dus. Richard se târî anevoie, poticnindu-se, cu picioarele în lanțuri, în urma cailor lăncierilor. Mai întoarse o clipă capul spre cadavrul calului său, care îndurase timp de patru ani, împreună cu el, atâtea lipsuri. Richard știa că acum nu mai exista o a doua Beatrice de Morley ca să-l salveze din ghearele morții care îl aștepta în camera de tortură.

„Absence from whom we love is worse
than death,
And frustrate hope severer than despair.“¹

William Cowper,
*Hope, like the shortliv'd Ray*²

Membrii micii echipe a lui Beatrice, obosiți și descurațați, se îndreptau spre Londra. Deocamdată rezultatele febrilei lor expediții de recunoaștere fuseseră nule. Beatrice se și întrebă cum de se putuse bizui vreodată pe zodia ei bună, deoarece expediția nu era altceva decât o vânătoare absurdă. Dar Beatrice nu avea de gând să se dea bătută prea repede și de aceea își intona cântecul în fiecare seară cu tot mai multă convingere. Încerca să se convingă pe ea însăși că într-o bună zi unul dintre auditorii ei va veni spre ea ca să-i spună că-l văzuse pe bărbatul iubit de ea.

De departe se auzi tropot de cal. Foarte curând după aceea Beatrice văzu călărețul, care venea pe câmp de-a dreptul spre ea, în plin galop, pe un cal de război. Cu un gest al mâinii, Beatrice își opri suita și, din pricina soarelui aflat aproape de orizont, își coborî pe jumătate

---

¹ „Absența e-n amor mai rea ca moartea,/Speranța-n van – mai rea ca deznădejdea“ (engl.).

² *Speranța, ca raza de o clipă* (engl.).

pleoapele, ca să vadă dacă îl poate recunoaște pe călăreț, înainte ca acesta să se oprească în fața ei și să descalece.

– Unde te-am mai văzut? întrebă ea, privindu-i mirată părul blond și barba neîngrijită.

– *Madame*, zise Edmund the Lion, fără să răspundă la întrebare, unul dintre oamenii mei mi-a adus vestea că ați pornit în căutarea Bastardului.

– În sfârșit! exclamă ea; chipul i se însenină, iar ochii îi scânteiară. Acum îmi aduc aminte: dumneata ești templierul care...

– Ssst, *my lady*. Edmund privi drumul, la stânga și la dreapta, dar acesta era pustiu; apoi, după o scurtă șovăială, zise: Mă tem, *my lady*, că trebuie să vă rog să vă încetați expediția de recunoaștere. Ceea ce faceți este nepermis. De altfel, nu-l veți găsi: a fost anul acesta în Anglia, dar, iar după câte știm, în aprilie s-a înapoiat în Franța.

Acum era luna iunie. Chipul lui Beatrice se posomori.

– Atunci am să fiu nevoită să plec în Franța. Am auzit că acolo cavalerii sunt prost tratați. Dumnezeu mi-e martor că aș fi preferat să-mi aduci vești mai bune.

Își făcu o cruce și îl privi îndurerată pe Edmund. Acesta dădu din cap și răspunse:

– Nu-l puteți urma acolo, *my lady*.

Dar Beatrice, ridicându-și mâna, făcu semn suitei sale să se pună din nou în mișcare. Curajul și fermitatea ei îl înduioșară pe Edmund mai mult decât ar fi vrut să o recunoască. Văzu cum Beatrice dă piteni calului și, după scurt timp, se pomeni gonind el însuși lângă ea.

– N-ar trebui să călătoriți la această oră târzie; e prea primejdios pe drumuri, mai ales acum, când noi nu vă mai putem păzi cu patrulele noastre, zise el. Încotro mergeți?

– La câțiva kilometri spre sud este un castel. Beatrice zâmbi amar. Cred că nu prea mai are rost să ne ducem acolo după el, după cele ce mi-ai spus dumneata.

Edmund șovăi din nou, dar apoi zise totuși:

– Intrați pe domeniul lui Lancaster. Ar fi mai bine să fiți prudentă.

– Înțeleg ce vrei să spui, răspunse ea. Ce amestec are contele? Templierii nu sunt treaba lui.

Privirea cu înțeles a lui Edmund îi aminti lui Beatrice că templierii nu fuseseră nici de competența tatălui ei. Beatrice și Edmund își continuară drumul câțva timp în tăcere.

– *My lady*, ripostă el, nemaiținând seamă de conștiința sa care îl îndemnase să protesteze și, urmându-și chemarea inimii, zise: Cunosc pe cineva care v-ar putea da eventual un sfat, cu toate că trebuie să înțelegeți că nimeni n-are voie să afle de legăturile ei cu noi.

– Legăturile ei?

Edmund îi făcu semn să iuțească viteza calului și, când depășiră distanța până la care puteau fi auziți, adăugă:

– Această doamnă nobilă îl cunoaște mai bine decât noi și de aceea poate, eventual, să ne ajute; numai să vrea. Dați-mi voie să vă călăuzesc într-acolo.

Și așa, Beatrice de Morley își alese cel mai frumos veșmânt și ceru să fie lăsată să intre la doamna de Lyons-la-Forêt, care își slujea regina la Castelul Windsor. Fu nevoită să aștepte aproape o oră, înainte ca Blanche să poată scăpa de îndatoririle ei. Beatrice își petrecu tot acest răstimp privind prețioasele tapete franțuzești din camera nobilei doamnei.

Speriată de un zgomot slab venit dinspre ușă, Beatrice făcu în grabă o adâncă plecăciune. Ochii negri ai lui Blanche se lăsară în jos, spre ea.

– Cine sunteți? întrebă ea, cu vocea ei profundă și voalată.

– Beatrice de Morley, cu voia dumneavoastră, *madame*.

– *Mort de Dieu!* exclamă Blanche, ca un bărbat. Morley? Sunteți femeia pe care Richard...

Beatrice aproape că nu îndrăzni să-și ridice privirea. Fusesse puternic impresionată de frumusețea nobilei doamne franțuzoaice, de timbrul cald al vocii ei, de sonoritatea propriului ei nume pe buzele ei și de brusca ei bâlbâială la rostirea acelui nume... Nu spusese oare acel templier că femeia asta îl cunoștea pe Richard mai bine decât propriii lui oameni? Ce să creadă ea despre asemenea afirmații?

În acea clipă năvăli în cameră Étienne. De îndată ce o văzu pe femeia necunoscută, se ascunse după fustele maică-sii.

– Cine este? întrebă el curios, privind-o cu precauție pe Beatrice de după cutele de mătase.

– E lady Morley, o prietenă bună a lui *messire* Richard.

Răspunsul fusese desigur mulțumitor, căci Étienne tăcu și-și scoase la iveală căpșorul cu păr negru creț și îi dăruî lui Beatrice, cu ochii săi mari și căprui, o privire plină de căldură. Blanche zâmbi și-și trecu degetele prin părul picului.

– Cine e *messire* Richard? ciripi băiețașul.

– Un prieten. Un cavaler care a mai fost aici nu de mult. Nu știi? Cavalerul cu mantaua neagră.

Étienne era prea mic ca să-și aducă aminte de o persoană pe care n-o văzuse decât o singură dată. Totuși gândul că maică-sa îl cunoaște bine pe cavaler îl liniștise. Veni acum lângă Blanche, dar se mai ținu agățat cu un pumnisor de rochia ei, pentru cazul că...

– Cum te cheamă? întrebă Beatrice, aplecându-se cu băgare de seamă spre el și întinzându-i o mână.

Băiatul se dădu numaidecât înapoi.

– Étienne de Lyon-la-Forêt de Vraineville, zise el, ținându-și bărbia lipită de piept și privind-o pe Beatrice

pe sub sprâncene. Apoi îi exhibă începutul șovăielnic al unui zâmbet... Mă duc să-l iau pe Filip.

Blanche își pofti musafira să ia loc.

– Ai ieșit de curând din mănăstire?

– Deci știi? Reacția lui Beatrice veni ca de la sine: În octombrie anul trecut.

Blanche zâmbi în sinea ei. „Cât de nepricepută e!“, își zise ea. „A reacționat în mod impulsiv, fără să-și controleze cuvintele înainte de a le rosti.“

– Ai rezistat destul de mult. Mănăstirile nu-mi plac. Richard m-a vârat cândva în chilia unui călugăr dintr-o casă capitulară a Templului, numai pentru câteva zile. L-am urât pentru asta clipă de clipă și l-am blestemat fără încetare până a venit să mă scoată de acolo.

„Ce-a făcut?“ se întrebă Beatrice. Mâinile îi erau reci și fu nevoită să și le îndese înțepenite în poală, ca să nu-i tremure. Pe ea nu venise s-o ia de la Grinton!...

– Nici mie nu mi-a plăcut, răspunse ea, dar am fost nevoită să stau acolo ca să scap de anatema și, după ce mi-a fost ridicată, mi-au mai trebuit luni de zile ca să prind curaj, până să îndrăznesc să plec.

– Richard era îngrijorat în legătură cu dumneata, zise Blanche. Era foarte necăjit că se folosise de dumneata și că pe urmă te părăsise.

Așadar, se sinchisise totuși de ea după ce se despărțiseră, se gândise la ea cât de cât. Privirii agere a doamnei de Lyons-la-Forêt nu-i scăpă sclipirea de bucurie din ochii lui Beatrice. Fu stingherită de Étienne, care veni de sub pat, ținând în brațe un cățel făcut din bucățele de blană.

– Filip! strigă el triumfător și, cuprins de un brusc entuziasm, se repezi la Beatrice și îi arătă jucăria.

– O, ce cățeluș drăgălaș ai! N-a fost cuminte?

Cățelul primi de la Étienne câteva palme zdravene pe fese, codița fiindu-i ridicată în prealabil în acest scop. Râsul cald al lui Blanche umplu camera.

– Soțul meu l-a adus. L-a numit Filip. De fapt, e o glumă. Iar Étienne își descarcă deseori energia asupra lui. Cea mai mare grijă a mea e să-l împiedic să și-o descarce în prezența reginei, căreia nu prea i-ar fi pe plac.

– Vai! Regele Franței! șopti Beatrice. Îl urăți până într-atât?

– Mai mult chiar, mult mai mult. Soțul meu a fost templier înainte de a mă lua în căsătorie. Și-a pierdut mâna dreaptă în camera de tortură a regelui. E cel mai bun prieten al lui Richard. Nu ți-a spus?

– Richard nu prea mi-a spus mare lucru, răspunse Beatrice cu timiditate. Dar dragostea nu depinde de cât știi despre cineva. Dragostea e ceva ce vine dinlăuntru, fără să știi de ce.

Blanche nu fu de acord.

– Dragostea e un joc, un joc primejdios, care poate fi jucat atât cu mintea, cât și cu inima. Râse, cu o umbră de amărăciune. Unii au refuzat să joace acest joc cu mine. Dar n-ai venit înapoi ca să vorbești cu mine despre dragostea curtenească, nu-i așa?

Beatrice își lăsă ochii în jos și privi papucii de mătase ai lui Blanche.

– Am pribegit mai bine de trei luni de zile prin nordul regatului în căutarea lui Richard și tot ce-am găsit a fost unul dintre oamenii lui, care mi-a spus să vin la dumneata. Socotea că mi-ai putea spune eventual unde l-aș putea găsi.

– A!

Blanche tăcu, privind-o atent pe fată. Apoi dădu din cap.

– Biată copilă! zise ea. Mă tem că nu-ți pot da ajutor. Richard a venit la mine în ianuarie, de-a dreptul din Franța. Era... Cum să-ți explic?... Părea cu totul schimbat. După aceea nu l-am mai văzut. Șovăi și se gândi ce cuvinte să folosească pentru a cruța sentimentele lui

Beatrice. E mult de când l-ai văzut ultima dată, nu-i așa? Între timp s-au petrecut atâtea lucruri... Tragedia la care a fost martor n-o fi pătruns dincolo de zidurile pașnicei dumitale mănăstiri. Asemenea evenimente pot schimba un om în așa hal încât să devină de nerecunoscut, îl pot amărî până la stadiul în care se înstrăinează de oameni, de el însuși...

– Ce încerci dumneata să-mi povestești? Singurul lucru pe care ți-l cer este să mă ajuți să-l găsesc. Mi s-a spus că în aprilie a fost în Franța. Trebuie totuși să poți să...

– În Franța! exclamă Blanche, speriată, și-și puse mâna pe mâneca lui Beatrice. Doamne sfinte, sper să n-ai dreptate! Am să-ți spun ceva ce, după părerea mea, trebuie să știi. Richard a fost surghiunit din Franța de propriii săi camarazi, pentru că ideile lui nu le mai erau pe plac. Richard ar fi în stare să treacă și prin iad ca să-și ajute frații sau să-și vândă diavolului sufletul, dacă ar putea să-și salveze astfel ordinul. Blanche așteptă câteva clipe și-și deplasă privirea spre Étienne, care adormise. Apoi își întoarse ochii din nou spre chipul subțiratic al lui Beatrice. Dacă ceea ce spui este adevărat, zise ea încet, înseamnă că s-a hotărât să-și continue lupta cu aceeași îndârjire. Crezi că te mai iubește? întrebă Blanche.

– Sper din tot sufletul.

– Atunci ar fi mai bine să știi adevărul. Un zvon stăruitor face ocolul Londrei: că Richard vizitează regulat o târfă, pe roșcovana Meg.

– Nu cred în zvonuri, răspunse Beatrice, cu toate că vocea îi cam tremura.

– Nici eu nu știu ce este adevărat în acest zvon și ce nu, fu Blanche de acord cu Beatrice. În orice caz, Richard trebuie s-o fi cunoscut, asta e sigur, căci am auzit descrierea amănunțită a cicatricei pe care o are pe umărul drept.

Trebuie să-ți mai dau explicații? ... Presupun că știi foarte bine cum merge treaba asta...

Beatrice dădu din cap că știe. Faptul că un bărbat se duce din când în când la o târfă nu era ceva neobișnuit, nici chiar pentru un gentilom. Dar ambele femei cunoșteau integritatea lui Richard, credința lui față de jurămintele depuse, disciplina lui de fier. Timp de o clipă rămaseră tăcute una în fața celeilalte, Beatrice căutând să-și stăpânească lacrimile, iar Blanche cu privirea ațintită spre chipul calm al băiețașului ei adormit. Deodată Beatrice se sculă în picioare.

– N-am de gând să întreb o târfă dacă știe ceva despre el, zise ea cu hotărâre. Plec de îndată în Franța. Am o presimțire că se află în mare primejdie și, fie că mă iubeste, fie că nu, trebuie să-l ajut.

– Ești o femeie curajoasă, zise Blanche, care se scula și ea în picioare. Te rog, du-te, caută-l, pentru că, dacă e în Franța, se află într-adevăr în mare primejdie. Sper să dea Dumnezeu să nu ajungi prea târziu... L-am iubit... Poate că-l mai iubesc încă. Du-te la soțul meu, pentru că dacă există în Franța un om căruia să i se adreseze Richard, soțul meu este acela. Căută în grabă cerneală și pergament și mângâli câteva cuvinte, menite să-i fie de ajutor lui Beatrice ca să intre în Castelul Lyons-la-Forêt. Ești sigură că-ți poți îngădui o asemenea călătorie? N-ai nevoie de niciun sprijin financiar?

– Ești foarte amabilă, *madame*. Îți mulțumesc pentru bunăvoință, dar sunt bine căptușită. Richard mi-a dăruit o sumă care m-a pus în mare încurcătură.

Zâmbi și făcu o reverență înainte de a ieși din cameră.

Aymer de Vraineville, acum burgrav de Lyons-la-Forêt, când stătea în picioare pe drumul de rondă al castelului său, putea cuprinde cu privirea toate hotarele domeniului său, chiar și pe cel din fața pădurii de pe colinele verzi cu

pantă lină. Putea astfel să vadă de departe orice călător care se apropia și să ia măsurile de trebuință.

În dimineța aceea de iulie se îndrepta spre el un ciudat grup de oameni. Niște câini alergau voioși în jurul cetei, din care făceau parte și câțiva slujitori. Aymer avu impresia că e vorba mai degrabă de o partidă de vânătoare – dar atunci de una mică.

Pentru orice eventualitate, îi dădu paznicului porții însărcinarea să ridice podul, căci nu avea încredere nici în propriii săi vecini.

Mai trecu aproape o oră până să ajungă călătorii la poartă, și atunci Aymer nu-și putu crede ochilor. Francezul se rezemă de parapet și îi privi pe călători.

– Seniore, strigă Beatrice, am un mesaj din partea soției dumitale, doamna Blanche.

Apoi, fluturând scrisoarea, îi zâmbi radios, ceea ce fu destul ca să-l determine pe castelan să poruncească numaidecât să fie coborât podul. Când fu ridicată și grila, grupul se puse în mișcare, și atunci Beatrice intră în castel, cu destulă demnitate pentru a-i insufla lui Aymer respect. Beatrice nu-i îngădui scutierului lui Aymer să-i ajute să descălece, și-și așteptă propria slujnică și propriii slujitori. Și descălecă încet, cam anevoie.

– *Beau sire*, zise ea, și-i înmână scrisoarea pe care i-o dăduse Blanche.

Lui Aymer îi sclipiră ochii când luă în mână răvașul, apoi parcurse cele câteva rânduri. Beatrice îl văzu că tresare. Când Aymer își îndreptă iarăși privirea spre ea, în ochii lui era o cu totul altă expresie.

– Vă rog să intrați, *my lady*.

Merse alături de ea spre portalul turnului castelului. Când puse piciorul pe prag, Beatrice prinse privirea încordată a unui băiețuș cu cărlionți blonzi în jurul unui obrăjor îngust.

Raoul prinsese din zbor numele doamnei de Lyons-la-Forêt și se apropiase în grabă, deoarece vești din Anglia ar fi putut să însemne vești de la *messire le Bâtard*. Beatrice nu-l socoti vrednic de mai mult decât o privire fugară; era nevoită să procedeze astfel, deoarece băiatul aproape că-i bara drumul, și pătrunse în sală. Aymer se grăbi, cu o curtenie aproape exagerată, să-i ofere un scaun, scaunul care îl făcuse pe Richard să se gândească la ea când stătuse acolo, deoarece ornamentele cioplite erau aproape la fel cu cele ale scaunului ei de la Haughton-le-Moor.

– Sunteți desigur obosită după o călătorie atât de lungă, zise Aymer, făcându-le semn slujitorilor să plece. Când fură singuri, nemaifiind în stare să-și reprime curiozitatea, o întrebă: E copilul lui cel pe care-l purtați?

Spre uimirea lui Aymer, Beatrice pufni în râs, un râs atât de spontan și sincer, încât îi stârni castelanului un dor nebun după soția și feciorul lui. Cât timp trecuse oare de când această sală fusese înveselită pentru ultima dată de o voce de femeie? Ultima dată o văzuse pe Blanche aici în ajunul acelei nopți întunecate: la 13 octombrie, acum aproape patru ani. Să fie nevoit să trăiască despărțit de femeia pe care o adora era cea mai grea pedeapsă ce-i fusese aplicată vreodată. Răspunsul lui Beatrice îl readuse la realitate.

– Pentru numele lui Dumnezeu, *messire*, aș vrea să fie adevărat. Dar nu e decât aparență. Își puse mâna pe poala umflată. Am avut atâtea greutăți în ultima vreme pe drum, încât am hotărât să folosesc acest vicleșug ca să țin bărbații la o depărtare respectuoasă, și sunt încântată să pot spune că am izbutit.

– *Mort de Dieu!* Am crezut o clipă că... Dar el n-ar fi făcut niciodată una ca asta!

– Nu spune vorbă mare, *messire*, pentru că a făcut una ca asta, dar nu cu mine. Beatrice își puse mâinile în

poală și-și lăsă ochii în jos. Nu putu suporta privirea pătrunzătoare a acestui francez. Aymer îi amintea oarecum de tatăl ei. Șovăind, Beatrice zise: Mi s-a spus că a plecat în Franța. L-ai văzut? Ai vorbit cu el?

Reacția lui Aymer fu aproape la fel cu cea a soției sale:

— Ce? Și, după o scurtă pauză: Nu. Aș fi știut. Totuși nu păru prea sigur de această afirmație. Când? vru el să știe.

— Cam prin aprilie.

Aymer își întinse spre Beatrice mâna infirmă.

— Cu neputință! Au trecut două luni, și Richard nu e omul care să-și anuleze un plan, dacă a hotărât să și-l ducă la îndeplinire. N-a venit în Franța, *madame*. Trebuie să-l fi reținut ceva în Anglia, pentru că, dacă s-ar fi aflat aici, toată lumea ar fi știut că e aici. Beatrice nu înțelese, iar Aymer rânji. Și am fi avut un dușman mai puțin, un rege, *my lady*: regele Franței. Dar regele Franței este încă în viață, din păcate, dovadă faptele sale, iar soția mea trebuie să rămână în Anglia, ca să-și asigure propria ei securitate și pe cea a fiului meu.

— Ce poveste tristă, seniore! A fost oare ideea lui? Beatrice se făcu albă ca ceara; Aymer dădu din cap afirmativ. Așa de puțin îl cunosc? se întrebă ea cu glas tare.

— Poate că nu-l cunoști deloc. Richard poate să fie tare nesuferit, mai cu seamă când nu are câștig de cauză. Atunci se strânge ca un arici și-și scoate țepii.

— Fiecare om are particularitățile lui, zise ea, ca să-l scuze. Se mai gândi câteva clipe, apoi dădu din cap și adăugă: Dar să ucizi un rege...

— Bine, dar n-a făcut asta.

Aymer rămase tăcut câțva timp, examinând trăsăturile contorsionate de emoție ale chipului alb al lui Beatrice, apoi se aplecă brusc și îi oferî musafirei sale baptista sa de mătase. Păstrează-ți lacrimile, dragă domniță, pentru vremea când ai să vrei să plângi și n-ai să mai ai.

– O, Doamne, zise ea cu un smiorcăit. Vreme de cinci luni l-am căutat și acum sunt la fel de departe de țel ca la început.

Aymer nu răspunse. Își trecu degetele prin părul creț al barbișonului și se încruntă. După un timp zise:

– Aș putea eventual să fac ceva pentru dumneata. Uite, avem aici la castel un fenomen. Numele lui este Raoul.

– Raoul? repetă ea aproape pe șoptite.

– Are zece ani și știe un pic să citească și să scrie. Se pricepe să îngrijească un cal la fel de bine ca orice grăjdar adult. E în stare să mânuiască o spadă ușoară și-și trage săgețile drept la țintă.

– Pare să fie un băiat ambițios, răspunse Beatrice. E unul dintre fiii dumitale?

– Nu. E fiul răposatului meu paznic al porții.

– Un iobag?

– Richard are uneori idei năstrușnice, așa încât de ce n-am face uz de rezultat? Raoul ține foarte mult la Richard, pe care îl respectă ca pe un al doilea tată, ba chiar mai mult. Paznicul porții a murit anul trecut în timpul unui asediu, iar nevastă-sa l-a urmat în mormânt acum câteva luni. Ia-l pe băiat cu dumneata, *madame*; tot e orfan. Cred că te va sluji bucuros, de îndată ce va afla cine ești și ce faci aici. Va putea ajunge în locuri în care dumitale ți-ar fi cu neputință să pătrunzi. Castelanul se duse la ușă și strigă: Raoul! Apoi reveni lângă Beatrice și zise: încă un sfat bun: pleacă din Franța cât de repede poți, înainte ca vestea prezenței dumitale să ajungă la urechile regelui. Filip n-ar șovăi să te folosească în același fel în care a vrut s-o folosească și pe soția mea. Am să-ți dau câțiva din oamenii mei ca să te însoțească până la coastă. Și mai fă-i încă o vizită lui Blanche, dacă ești dispusă să-i duci o scrisoare din partea mea. Beatrice dădu din cap că e de acord. Ah, Raoul! exclamă Aymer când băiatul, în pantaloni și

în cămașa lui de pânză castanie roasă, apăru în sală și căzu în genunchi. La porunca lui Aymer, Raoul, ridicându-și șovăitor capul, o privi pe Beatrice, dar cu neîncredere. Du-te să te îmbraci ca un slujitor al unei doamne nobile, Raoul. Pleci în Anglia.

– În Anglia? întrebă Raoul, plimbându-și mirat privirea de la Aymer la Blanche și înapoi.

– *Messire* Richard are greutate. Te duci cu lady Beatrice ca s-o ajuți să-l caute.

– Da, seniore, zise băiatul, sculându-se în picioare dintr-o săritură. Aș face orice pentru *messire* Richard.

Făcu repede o plecăciune și ieși din sală în galop.

Aymer, după un gest de triumf, zise:

– Unde ai putea găsi un slujitor mai devotat, *madame*?

Beatrice dădu din cap cu o îndoială la fel de mare ca cea cu care păruse s-o privească Raoul pe ea.

„O, dreadful is the check, – intense the
agony,
When the ear begins to hear, and the eye
begins to see:
When the pulse begins to throb, – the
brain to think again,
The soul to feel the flesh, and the flesh to
feel the chain.“¹

Emily Brontë,
*The Prisoner*²

Când inchișitorul din Lincoln își făcuse iluzii că-l va face pe prizonierul său să vorbească, nu bănuise cât de mare avea să-i fie dezamăgirea. Îi trebuiseră patru luni de zile ca să-și dea seama că toate strădaniile de a-l intimida pe acest om erau zadarnice: prizonierul rămase tăcut ca un mormânt. Ca urmare, îi ceru ajutor contelui de Lancaster, care în primul rând dăduse ordin să i se întindă Bastardului capcana.

Contele Thomas de Lancaster avea mâinile libere: în luna august a aceluia an, Parlamentul îl rechemase pe rege

---

¹ „Cumplită-i bălăia, sfârșitul un calvar,/Când iar aude-urechea și ochiul vede iar:/Când pulsul bate iarăși și-s iar idei în minte,/Când min-tea simte carnea, iar carnea lanțu-l simte“ (engl.).

² *Prizonierul* (engl.).

din zonele de la granița scoțiană. În ziua de 16, regele se afla la Blackfriars, față-n față cu *the Ordainers*, o comisie de conți, episcopi și baroni, înființată cu un an înainte, spre a exercita presiuni asupra regelui pentru ca să emită o serie de ordonanțe, considerate de ei necesare, și care „tindeau la păstrarea onoarei regelui și erau în interesul sfintei Biserici și a poporului său, în concordanță cu jurământul rostit de rege la încoronarea sa“. Ordonanțe care practic erau în propriul lor interes și mai ales în cel al lui Lancaster.

Eduard știa că ei nu voiau să obțină de la el decât un singur lucru: să-l izgonească din țară definitiv pe Piers Gaveston, pe care îl lăsase la Bamborough. Luptase până în pânzele albe ca să-și țină favoritul alături de el; *the Ordainers* putuseră obține de la el orice: privilegii, favoruri, putere, dar nu pe fratele Piers, și în cele din urmă le îndeplinise toate cererile, în afară de una, articolul douăzeci, care îl privea pe favorit. În sfârșit, la 5 octombrie fusese nevoit să se dea bătut: păzit de o escortă înarmată, Gaveston fu dus la Londra și apoi imbarcat pe o corabie cu destinația Brabant.

Odată cu Gaveston, *the Ordainers* îi smulseseră lui Eduard toată puterea; îi era chiar interzis să plece din țară sau să ducă război fără încuviințarea lor. În popor circula un cântec satiric:

„Cuvântul dârz al regelui
A fost în ceară-ntipărit.
Dar pus în fața focului,
Azi nu mai e, căci s-a topit.“

Lancaster se putea concentra, așadar, asupra eliminării următorului său dușman. Ceea ce găsi el la Lincoln era un om care, prin tortură și prin întemnițare în izolare, fusese zdrobit și înjosit, deci o pradă ușoară.

Lancaster ar fi preferat să-și trimită victima la unul dintre propriile castele, ca s-o facă acolo să dispară pentru totdeauna, dar Inchiziția franceză cerea încă, în mod vehement, sângele Bastardului, iar clerul din Anglia refuza să-l predea, socotind că e mai bine să-l lase în seama puternicului conte, în vederea unei răzbunări personale, ale cărei rezultate ar fi fost lesne de ghicit. Lancaster știa că Inchiziția engleză se află în fața unei dileme, îngrădită fiind de decretul regelui Eduard, care interzicea tocmai metodele de tortură în stare să-i smulgă acestui prizonier mărturisirile cerute.

În ziua de 10 a lunii noiembrie, Lancaster se duse la închisoare și porunci să fie adus Bastardul, pe care îl ura și îl disprețuia. Contele ședea în jilțul în care stătea de obicei inchișitorul sau locțiitorul acestuia, dominicanul, iar prizonierul fu introdus în încăpere cu mâinile legate la spate și silit să cadă în genunchi la picioarele contelui.

După ce se măsurară unul pe altul în tăcere și cu aversiune reciprocă, Lancaster scoase din teacă pumnalul care mai jucase cândva un rol între ei și îl puse la gâtul lui Richard.

– Mi s-a cerut ajutorul, deoarece până acum n-ai prea fost înțelegător, zise el. Vreau să aflu ceva de la dumneata: unde e documentul acela?

Richard răspunse, ca întotdeauna, printr-o tăcere încăpățânată. Inchișitorul îi spusese în repetate rânduri că tăcerea neîntreruptă sub tortură nu poate însemna altceva decât că diavolul îl ajută. Pe Richard îl lăsă rece.

– Nu este nevoie decât de o mică mișcare a mâinii mele ca să-ți fie tăiată beregata, îl amenință Lancaster. Sau trebuie să-mi îndrept supărarea asupra fratelui Thomas, fostul dumitale învățător?

Lui Richard îi veni greu să se concentreze, dar își adună gândurile încâlcite și zise:

– Nu există decât un singur mijloc de a obține din partea mea toate răspunsurile dorite: duceți-mă la Thomas de Lincoln.

Nu arma lui Lancaster îl înfricoșase: stătuse șase luni singur; ajunsese la stadiul în care încetase să se mai simtă o ființă omenească. Abrutizat de monotonia durerii, începuse să îndure foamea și frigul ca un animal ținut într-o cușcă. Cine era el, ca să se plângă? Erau unii care timp de patru ani nu văzuseră altceva decât pereții celulei lor. Dar cea care îi juca cele mai multe renghiuri era singurătatea. Unii, după câteva săptămâni de izolare, înnebuniseră. Richard nu știa de când se afla acolo. Se rugase, plânsese, țipase ca să înfrângă tăcerea celulei întunecoase.

Acum cedase ispitei și făgăduise să vorbească în schimbul întâlnirii cu Thomas de Lincoln, singurul care mai putea să-l scoată din smârcul adânc în care era amenințat să se înece.

Nu se petrecu nimic.

După zece zile îi ceru din nou inchizitorului o întâlnire cu Thomas de Lincoln. Dar puterea de rezistență îi scădea văzând cu ochii, și singurul mod de a nu se lăsa ispitit să trădeze secretele pe care avea obligația să le păstreze cu prețul vieții era să nu se mai gândească la ele. Gândurile lui luaseră mult prea des un curs nedorit și se întorseseră la cuvintele lui Jacques de Molay și ale lui Pierre de Bologne, deci într-o direcție în care Richard ar fi făcut mai bine să nu se îndrepte, deoarece cuvintele lor erau atât de enigmatice, încât puteau fi lesne interpretate ca erezie, interpretare în care el nu credea. Richard simți cât de vulnerabil era acum, când era în posesia secretului, mult mai vulnerabil decât atunci când nu-l știa.

Timp de două zile, în cursul interogatoriilor, cită în gura mare, repetându-le mereu, Regulile ordinului, toate

șaptezeci și două. Își închisese urechile la întrebările, strigătele și amenințările călăului și ale inchizitorului, continuând să geamă. De zece, de douăzeci, de treizeci de ori, până ce călăul își pierdu răbdarea și începu să-l lovească, și îl tot lovi, în ciuda protestului prelatului, până ce vocea deținutului care îl scosese din pepeni tăcu, iar trupul nemișcat nu mai opuse rezistență.

Mai târziu, mult mai târziu, Richard își veni în fire. Se simțea foarte rece și ud learcă. Avu impresia că trupul lui ajunsese la râul rece ca gheața dincolo de care se afla împărăția morților. Încercă să bată apa cu brațele și să-și miște picioarele ca să se țină la suprafață. Încă înainte de a-și da seama că un mort nu se poate îneca, simți scândurile de lemn ale unei căruțe deschise, și cătușele, și propriul cap, care îi zvâcnea. După câțva timp simți mâinile, nu cele ale unor îngeri care veniseră să îl salveze și să-l ducă în cer, ci pumnii aspri ai câtorva bărbați care îl aruncară din căruță pe pământul mocirlos. Ploua cu găleata. Cineva îl luă de încheieturile mâinilor și îl târî prin noroi și peste ceva tare, care lui Richard i se păru că sunt bolovani. Nu putu să vadă nimic, deoarece fața tumefiată îl împiedica să-și deschidă ochii. Acum nu mai simțea ploaia; se afla desigur într-un culoar, sub o streășină. Apoi fu ridicat de brațe și de picioare și nu mai simți solul. Își zise că e o scară în spirală; coborâra și tot coborâra până când cineva îl săltă de subsuori și îi porunci să stea în picioare. Richard își duse mâinile la cap, care îi zvâcnea, și își dori să fie mort. După aceea i se porunci să meargă drept înainte. Împleticindu-se, coborî cele trei trepte, pe care nu le văzuse. Se izbi cu capul de peretele celei strâmte și își pierdu din nou cunoștința.

Când își reveni, auzi un târșăit slab chiar lângă el. Încercă să-și ridice capul și descoperi că poate vedea printre genele ochilor săi umflați. Cu un țișat de dezgust sări

în sus și se dădu înapoi: șobolani! În celulă erau o droaie de asemenea animale scârboase.

– Ia priviți, micuții și dragii mei prieteni, cine a venit: Richard Bastardul, zise în spatele său o voce bine cunoscută de el.

Richard se întoarse brusc și încercă să străpungă întunericul. Pe un maldăr de paie umede din colțul celei umede zăcea un bătrân cu păr cărunt rar și cu un chip marțial, dar nu neprietenos. Era Thomas de Lincoln.

– Bagă de seamă, ți-au mirosit sângele. Acuși te mănâncă de viu, adăugă vocea de pe patul de paie.

Thomas fusese un om bătrân când Richard îl părăsise în acea zi de septembrie; acum arăta de două ori mai bătrân. Un trup murdar, bolnav, chircit de durere și diform era tot ce mai rămăsese din templierul care îi fusese ca un tată.

– Numele meu este Richard de Rhuddlan, se auzi Richard pe sine însuși că răspunde cu cinism în glas și mirându-se că nu se simte mișcat la vederea învățătorului său, de care se despărțise cu patru ani în urmă. De ce nu-l durea că bătrânul era acum atât de neajutorat, atât de singuratic și atât de chinuit de boală? De ce nu-i era milă de el? Își dădu seama brusc cât de mult îl schimbaseră acești patru ani. Nenumărate fuseseră cadavrele fraților săi pe care le înmormântase. Le îngrijise fraților săi rănilor grave, împărțise cu ei mizeria și teama, dar în același timp se ridicase deasupra tuturor acestor năpaste ca să le poată da fraților săi sprijin, curaj și îndrumare. Și asta în timp ce el însuși ducea viața unui proscris. Pe oriunde umblase, știuse, ca un animal hăituit, cine i-a luat-o înainte, cine e în urma lui, veșnic vigilent, niciodată în siguranță, neputându-și găsi nicăieri odihnă. Normele existenței sale se întorseseră cu josu-n sus, viața sentimentală îi

fusesse cu totul răvășită. Nu mai era în stare să gândească și să acționeze în limitele normale.

– Dumnezeu fie lăudat și slăvit. Aproape că-mi pierdusem nădejdea de a te mai revedea, zise Thomas de Lincoln, dând trist din cap.

– E o minune că mai trăiți, răspunse Richard. Mulți, chiar mai sănătoși, au fost răpuși de asemenea condiții de viață.

– Izbânda trupească nu contează, fiule; trupul meu e obosit de viață. Sufletul este cel care înfrânge slăbiciunea cărnii și fragilitatea oaselor. Trupul lânzește în așteptare până ce sufletul îi dăruiește odihnă. Te-am așteptat.

– Nu cred că pot răspunde așteptărilor dumneavoastră. Nu mai sunt acela care și-a luat rămas-bun de la dumneavoastră la New Temple, pe terasa de pe malul Tamisei. N-a mai rămas prea mult din cavalerul cast, supus și temător de Dumnezeu pe care l-ați crescut dumneavoastră. Am păcătuit în fel și chip. Am încălcat în repetate rânduri Regulile ordinului nostru, am ucis cu sânge rece... Șovăi și se rezemă de perete. O, Doamne, asta este însă un fleac pe lângă toate nelegiuirile pe care le-am săvârșit.

Thomas de Lincoln îl urmări atent câțva timp, în tăcere. Nu auzise niciun cuvânt despre ceea ce se petrecuse după ziua arestării sale, dar putu să bănuiască când privi înfățișarea pupilului său.

– Nu sta în picioare, zise el prietenos, n-ai putere să stai drept. Ia loc și spune-mi ce te face să te simți vinovat. Spune-mi totul, chiar dacă ai avea nevoie de zile întregi în acest scop. Are să te ușureze.

– Mă îndoiesc, răspunse Richard; apoi se întoarse, sui cele trei trepte spre grilajul de fier și privi culoarul care era gol și tot goală era și partea slab luminată a scării în spirală, atât cât putea el vedea. Cum pot avea încredere?

întrebă el încet. Cum pot să fiu sigur că n-ai fost silit să mă trageți de limbă? Toți pereții au urechi. În nimeni nu poți avea încredere, nici în dușmani, nici în prieteni.

– Nu ți-am cerut să îmi dezvălui secretele dumitale, îl încredință Thomas. Ți-ai asumat un mare risc venind încoace, pentru că s-ar putea să nu fiu în stare să tac dacă te-aș vedea pe masa de tortură și dacă vorbele mele te-ar putea salva. E mai bine să nu știu nimic din ceea ce trebuie să rămână secret. Îți cer numai să te spovedești, înaintea de a fi prea târziu. Cel care se spovedește este pe jumătate iertat și, chiar dacă nu sunt preot, tot e mai bine decât nimic.

– Mai întâi am să vă fac un culcuș comod, zise Richard, ridicându-l pe bătrân cu băgare de seamă de pe maldărul de paie. Thomas gemu, în pofida precauțiilor cu care îl susținea tânărul cavaler. Și apoi am să ucid acești șobolani puturoși, ca să nu poată răspândi boli și stricăciune. De fapt, unde mă aflu?

– La Castelul Pickering.

– A! Proprietatea lui Lancaster. Bănuiam. Trebuie să-mi spuneți de ce vrea să mă distrugă, ca să nu mai vorbim de faptul că știu cum a stors el bani capitulului de la Londra.

Privirile li se întâlniră și cei doi templieri se măsurară unul pe altul în tăcere. Apoi Thomas dădu din cap și zise:

– Dacă ăsta e singurul motiv pentru care ai venit încoace, ai face mai bine să pleci.

Richard își încheștă dinții, stăpânindu-și mânia care începuse să-i fiarbă în sânge, apoi întinse pe jos paiele care mai rămăseseră curate. Cu voce reținută, zise:

– Pentru numele lui Dumnezeu, frate Thomas, asta nu e clipa nimerită ca să mă dădăciți. Am dreptul să știu cine sunt.

– În propriul dumitale interes e mai bine să nu știi. Simplul fapt că ai căzut în mâinile lui Lancaster înseamnă că se impun precauții și mai mari încă. Tocmai neștiința asta ți-ar putea salva cândva viața.

– L-am făcut să creadă că știu totul, mărturisi Richard, ca să-i smulg declarații ce mi-ar fi putut fi de folos.

Thomas rămase extrem de calm.

– După cum vezi, e primejdios să te vâri în secrete interzise. Lancaster se teme de dumneata tocmai pentru că ești cine ești.

– Nu m-ați lămurit defel cu un asemenea răspuns.

Richard izbuti să-l culce pe bătrân pe patul de paie fără să-i provoace dureri.

– Unde ai învățat asta ? întrebă Thomas admirativ.

– În ultimii câțiva ani am îngrijit în Franța mulți răniți. Încercam să le alin durerile celor care suferiseră în temniță și fuseseră torturați. Chiar dumneavoastră mi-ați pus bazele acestor cunoștințe, după cum cred că vă amintiți.

– Ceea ce te-am învățat eu nu este de ajuns ca să pui în practică acele cunoștințe. La noi ai fost instruit în primul rând pentru luptă. Nu știam că mâinile dumitale se pricep și să ucidă și să lecuiască.

– Este linia samariteanului. Eu sunt un om al contradicțiilor, îl lămuri Richard, în timp ce azvârlea printre zăbrele primul șobolan mort.

Thomas îl privi întrebător.

– Linia samariteanului ?

Richard se lăsă pe vine în fața lui Thomas și îi arătă palmele.

– E pe aici pe undeva, zise el, împreună cu restul caracterului meu, cu trecutul meu, cu viitorul meu. O carte deschisă pentru cei ce înțeleg limba asta.

– Aș ! Ghicitori în palmă, prezicători, clarvăzători ... Crezi într-adevăr în prostiile astea ? Sunt meșteșuguri diavolești.

Richard se întrebă de ce avea învățătorul său o atitudine atât de intransigentă. Nu era obiceiul lui să judece atât de pripit lucrurile pe care nu le înțelegea.

– Trebuie să cred ceva din toate astea, pentru că cea care mi-a citit în palmă părea să aibă dreptate, cu toate că vorbea în enigme, pe care eu nu le-am înțeles decât abia mai târziu. De altfel, ultima ei prorocie încă nu s-a adevărit și poate că n-are să se adevărească niciodată, atâta vreme cât stau aici. Un vis care devine realitate. Mă întreb ce a vrut ea să spună cu aceste cuvinte.

– Sunt oameni primejdioși, zise Thomas pe un ton sever. Rostesc adevăruri pe jumătate și în doi peri. Uit-o pe vrăjitoarea aceea. Dacă n-ar fi fost la mijloc prorocirea îndoielnică a unora din acești oameni, nu te-ai fi născut niciodată.

Richard își înălță sprâncenele.

– Presupun că n-o să-mi explicați cum de a putut o prorocie să mă facă să mă nasc.

– Sigur că nu, zâmbi Thomas. Deja am spus prea multe. Richard râse.

– Hai, am să vă fac un masaj, ca să vă încălziți.

Se aplecă deasupra mâinilor crispate ale bătrânului, își suflecă mânecile sutanei albe, și-și lăsă mâinile experte să lunece pe mușchii slăbiți, apăsând ușurel. Mantaua în care se înfășurase Thomas căzu și descoperi privirii lui Richard frânghia înnodată în jurul rasei. Richard își întrerupse masajul și săltă cu mâna stângă cele două capete ale frânghiei și atunci, printre degete îi lunecară, în semiîntunerice, de două ori câte trei noduri. Apoi mâna i se îndreptă involuntar spre propria frânghie care, în lipsa centurii portspadă, acum îi ținea strânsă tunică. Îl privi pe Thomas, care îi urmărise mișcările, gura i se deschise ca să pună întrebarea care îi ardea pe buze, dar tăcu, închise gura și-și reluă masajul.

În timp ce freca mădularele slăbite ale bătrânului, ca să le încălzească, îi spuse povestea care începuse atunci, când plecase de la New Temple din Londra, cu patru ani în urmă. Trecură ore după ore până când, în sfârșit, tăcu și atunci nu se mai auziră alte sunete decât cele ale picăturilor care cădeau de pe pereții reci de piatră într-un colț al celulei.

– Ai să fii nevoit să rostești o groază de rugăciuni, dacă vrei să răscumperi toate astea, oftă Thomas.

– Rugăciuni? zise Richard sarcastic, ca și cum Thomas ar fi vorbit în glumă. La ce bun? Și după o scurtă pauză: Are vreo importanță câte rugăciuni spunem sau cât de des asistăm la liturghia de dimineață? Rugăciunile, ele singure, nu pot duce în cer; întreaga noastră atitudine de viață și comportarea noastră față de semenii noștri trebuie să aibă grijă în acest sens. Uite, de pildă, regele Filip: e mai evlavios decât toți călugării cistercieni, nu vorbește cu nimeni, indiferent cine ar fi acela, până ce n-a luat parte la liturghia de dimineață, dar e un monstru nemilos. Ce valoare are o rugăciune dacă după aceea îți calci în picioare, fără scrupule, aproapele? Următoarea rugăciune, următoarea spovedanie, și preotul dă absoluția. Iar cel care crede că face binele în ochii lui Dumnezeu este batjocorit și osândit de același Dumnezeu.

Thomas zâmbi, iar ochii îi sclipiră.

– Și eu aș fi putut spune asta, dar înțelepții țin asemenea idei pentru ei.

– Rugăciuni, nu? reluă Richard. Foarte bine; ia să luăm atunci ca exemplu *Tatăl nostru*. Vocea lui avu un ton agresiv când începu: *Pater noster qui es in coelis, Sanctificetur nomen Tuum*¹... Până aici sunt de acord. Dar apoi: *Adveniat regnum Tuum, Fiat voluntas Tua*,

---

¹ Tatăl nostru care ești în ceruri, Sființească-se numele Tău (lat.).

*Sicut in coelo et in terra*¹... Se poate oare ca Dumnezeu să fi voit toate astea? Moartea a cincizeci și patru din frații noștri? Cei mai devotați slujitori ai lui pe rug? O moarte care n-a slujit niciunui țel important, în afară de cel de a satisface pofta de răzbunare a unui rege? Trebuie oare să mă rog să se facă voia lui Dumnezeu, o voie atât de nedreaptă? Thomas îl privi speriat pe Richard și-și făcu o cruce. Dar înainte de a fi putut protesta, Richard își ridică mâna. Să nu încercați să-mi spuneți acum că toate astea nu urmăresc decât purificarea sufletului nostru. Dar să continuăm: *Panem nostrum quotidianum de nobis hodie*². Pâinea asta nu prea am văzut-o în ultima vreme.

Chiar și Thomas fu nevoit să rânjească la auzul acestei din urmă observații.

– Hristos le-a spus ucenicilor Săi: „Nu fiți îngrijorați că nu veți avea mâncare. Credința voastră vă va fi mâncare și băutură“! ripostă el cu blândețe.

Zâmbetul i se stinse pe buze când auzi continuarea sarcastică a lui Richard:

– *Et dimite nobis debita nostra*...³ Pot oare să mă aștept din partea Lui să-mi ierte greșelile? Sunt de neiertat. O viață de om e prea scurtă ca să îndrepte lucrurile. *Sicut et nos dimitemus debitoribus nostris*⁴. Eu pe cei care s-au făcut vinovați de căderea Templului n-am să-i iert niciodată, ci am să-i blestem câtă vreme am să trăiesc pe acest pământ. Dumnezeu ne poruncește să-i iubim pe semenii noștri? Dar printre ei se găsesc și câțiva pe care îi disprețuiesc din tot sufletul și îndeosebi pe cel care agită un sceptru prin grația lui Dumnezeu. *Et ne nos inducas in tentationam*⁵... La naiba! Eu am

¹ Vie împărăția ta, Facă-se voia Ta, Atât în cer, cât și pe pământ (lat.).

² Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi (lat.).

³ Și ne iartă nouă păcatele noastre (lat.).

⁴ Precum și noi iertăm greșităilor noștri (lat.).

⁵ Și nu ne duce pre noi în ispită (lat.).

fost cel dus în ispită în repetate rânduri până când, în cele din urmă, am cedat. Blestemată fie slăbiciunea cărnii mele! *Sed libera nos a malo*¹. Richard se sculă în picioare și se plimbă agitat prin celulă cu pumnii strânși la spate, și mormăi: Tatăl nostru! Abia dacă-mi mai pot aduce pe buze aceste cuvinte!

– Ai putea cel puțin să încerci să renunți la înjurături. Când Richard râse, Thomas adăugă pe un ton și mai aspru decât înainte: Vorbești ca un nătărău și știi asta. Ești un sceptic incorijibil, ești dornic de răzbunare, și nu-ți șade bine. Nu mă așteptam să hulești în așa hal. Câtva timp tânărul cavaler nu răspunse. Se așeză pe paie și se rezemă de peretele rece și umed, istovit de munca grea pe care o executase: masarea mădulelor bătrânului. Lui Thomas îi tremura tot trupul de oboseală.

– În ce anotimp suntem: toamnă, iarnă? întrebă el, închizându-și ochii.

– Noiembrie, răspunse Thomas.

– Șase luni. Să nu pui prea mare preț pe cuvintele mele, frate Thomas. Aș fi mulțumit să pot scăpa de ele. Șase luni am luptat împotriva propriilor mele gânduri, până când n-am mai putut să le țin în rânduială, și m-am zăpăcit în așa hal, încât nu mai pot ieși din păienjeniș. Am avut momente în care aș fi putut jura că Dumnezeu și diavolul sunt unul și același. Sunt pierdut, frate Thomas. Am impresia că mă cufund într-un smârc mâlos și că nu există niciun suflet pe pământ și niciun sfânt în cer care să mă mai poată salva. În Cartea lui Iov se spune că omul născut dintr-o femeie are zile scurte și e plin de neliniște. Se naște ca o floare și i se taie tulpina și piere ca o umbră, și nu mai există... O floare, frate Thomas... Credeai că faci din mine un crin alb, imaculat, și așa m-am văzut, dar atunci când crinul era gata să înflorească, a devenit negru

---

¹ Și ne izbăvește de cel viclean (lat.).

și și-a retezat propria tulpină. Ceea ce a rămas este o umbră lamentabilă, plină de îndoieli și de neliniște, și care se teme să moară.

– Dacă mi-ar fi spus cineva acum patru ani că ai să susții asemenea lucruri, n-aș fi crezut, zise Thomas.

– Bănuiesc că sunt mulți, adăugă Richard, care nu v-ar crede dacă le veți spune că obișnuiam să ador Sfânta Cruce cu cea mai mare smerenie și că o purtam descult prin navele laterale ale bisericii, și că intonam în fiecare zi imnurile... O, Doamne, ce ciudat se poate modifica viața cuiva în urma faptelor altora...

– Nu arunca în spinarea altora vina pentru greșelile pe care le-ai săvârșit tu însuși. Fiecare este pus la încercare, fu de părere bătrânul Thomas. Nedreptatea care ni se face în lumea aceasta va părea într-adevăr la Judecata de Apoi că nu e altceva decât purificarea sufletului. Resemnează-te cu propria soartă, Richard, și-ți vei purifica sufletul și vei scăpa de tot răul. Dar dacă-ți lipsește credința, încapi pe mâna diavolului, fiule. Refă-ți credința în Hristos până nu e prea târziu. Ți-a fost cândva de neclintit.

– Cândva, da, adevări Richard. Ce rost mai are să-mi schimb acum viața în bine? Patru ani de zile am trăit aproape fără biserică și o dată, numai o singură dată, în tot acest răstimp, am primit binecuvântarea unui preot al Templului. Numele lui a fost Pierre de Bologne, unul dintre cele mai curajoase și mai nobile spirite din câte a născut vreodată Templul... Primească-i Hristos sufletul! N-am să le mai îngădui niciodată fățarnicilor care își zic clerici să-și pună mâinile pe capul acesta, pe care și le-a pus cândva el pe ale sale! Făcu o scurtă pauză înainte de a continua: Sunt pierdut, frate Thomas, și nu mi-e milă de mine: am meritat. Cea mai cruntă fărădelege a mea nu este ceea ce am făcut, ci ceea ce nu am făcut: nu am izbutit să salvez ordinul. În această clipă papa se îndreaptă poate

spre conciliul de la Vienne și, dacă Filip e și el acolo, va sta la dreapta Sanctității Sale. Când mă gândesc la aceste înalte fețe, îmi vine să vărs!

Thomas dădu din cap.

– N-ai izbutit să salvezi ordinul nu din pricina propriilor lipsuri. Filip și-a pregătit cu grijă acțiunea; el știe precis ce pas anume trebuie să facă și în ce moment anume. Dacă te împotrivești, reacția ta vine întotdeauna prea târziu. Alergi în urma faptelor. Nu i-ai fost decât un ghimpe în picior, un ghimpe care l-a împiedicat să înainteze, dar care nu l-a putut împiedica să-și atingă țelul.

– Atunci ar fi trebuit să-i retez ambele picioare: pe Nogaret și pe Marigny. De acest lucru mi-am dat seama prea târziu. De altfel, aș fi fost împiedicat.

Tropăitul unor picioare în pas de marș pe culoar și pe scara de deasupra lor întrerupse tăcerea din celulă. Richard își întoarse capul în direcția din care venea zgomotul.

– Iată-i, vin.

Thomas își împreună mâinile în rugăciune când tânărul templier fu luat și dus.

„I shall despair. There is no creature
loves me;
And if I die, no soul will pity me.
Nay, wherefore should they, since that
I myself
Find in myself no pity to myself?“¹

William Shakespearë,
Richard III

În timp ce la Vienne episcopii erau prinși într-o dispută violentă, deoarece majoritatea membrilor conciliului refuzau să desființeze Ordinul Templierilor fără să se fi audiat, mai întâi, cei ce ar fi putut vorbi în apărare, combătuți fiind numai de un mic grup care cerea osândirea imediată, Beatrice de Morley cutreiera țara regelui Eduard. Dar pe oameni îi interesau mai mult zvonurile privitoare la Piers de Gaveston, despre care se spunea că fusese văzut în preajma castelurilor regale, decât cântecele de dragoste ale unui trubadur. Se apropia Crăciunul și papa dispusese ca dezbaterile în legătură cu templierii să fie amânate până după sosirea regelui Filip.

---

¹ „Pieri-voi, căci nu mă iubește nimeni;/Și dacă mor, nu mă va plânge nimeni./Și de ce ar plânge, dacă nici chiar eu,/În mine, pentru mine, n-aflu milă?“ (*Op. cit.*, p. 193)

„Ne temem de mânia regelui“, scrisese un diplomat englez, „și tremurăm la gândul că ni se va anunța sosirea lui.“

La Londra se șoptea că gasconul sărbătorește nașterea Fiului lui Dumnezeu la Castelul Windsor, împreună cu ocrotitorul său regal. Mânios pentru că el, ca rege, era nevoit să-și ascundă propriul favorit, precum și din pricina neputinței sale, Eduard se răzvrăti și porni, la scurt timp după Anul Nou, spre miazănoapte, încrucișându-se cu alaiul lui Beatrice, care era în drum spre Lincoln. La 7 ianuarie trimise la Londra porunca să fie expediat la York marele sigiliu. Cu acest obiect autoritar în mână, se simți destul de puternic pentru a declara oficial că el „îl rechemase în Anglia pe bunul și credinciosul său favorit“. Îi restitui lui Gaveston toate moșiile confiscate și convocă o sesiune a Parlamentului pentru ziua de 13 februarie. Se întrezărea un război civil. Episcopul de Winchester, complice al baronilor, îl afurisi pe Gaveston.

Nu departe de locul în care regele sărbătorea revederea sa cu fratele Perrot, doi bărbați luptau din răsuputeri să se mențină în viață în temnița lor, unul dintre ei îngrijind rănilor camaradului său, când acesta se întorcea din camera de tortură, iar celălalt încercând să-i facă învățătorului său viața cât mai plăcută cu puțință prin masaje menite să-l încălzească, atunci când se simțea destul de bine ca să suporte acest tratament.

În afară de cele câteva ore de somn, stăteau de vorbă despre soarta ordinului și a fraților lor, despre Biserică, despre religie, despre nelegiuirile de care erau învinuiți și despre șansa pe care o mai aveau de a supraviețui conciliului de la Vienne, întrebându-se ce se petrece acolo.

Conversațiile le erau întrerupte din când în când de către paznicii care veneau să-l ia pe tânărul prizonier. Acestea erau clipele de care Richard se temea mai mult decât de înfometare, deoarece își dăduse cuvântul

că va vorbi când va fi din nou împreună cu fostul său învățător. Trebuia așadar să se țină de cuvânt dacă voia să rămână în continuare alături de bătrânul templier ca să-l îngrijească. Își amintea cu durere de acest lucru de fiecare dată când era dus în camera de tortură și când stătea în pielea goală în fața mesei clericului, cu mâinile legate la spate, în timp ce călăul îi tot arăta mereu uneltele de tortură și îi expunea efectul lor, dându-i după aceea timpul necesar ca să cugete. Asta era și scena care se desfășura într-o dimineață de la începutul lui februarie.

– Ei? zise în cele din urmă prelatul, alene. Cred că mai ai câte ceva să ne spui. Câteva lucruri se mai cer lămurite. Își frunzări hârtoagele. E scris aici că la admiterea dumitate în ordin, cei care te-au primit în sânul confreriei te-au somat să-L renegi pe Hristos, Răstignirea, pe Maica Domnului și pe toți sfinții. Și că apoi ai fost luat cu ei în spatele altarului sau în altă parte, unde ți s-a poruncit să-L renegi de trei ori pe Hristos și să scuipi Crucea.

– Am fost dus la Capela Sfânta Ana și la diferitele altare din biserica noastră ca să mă închin Maicii Domnului și sfinților. Ca să-L slăvesc pe Domnul și să-I mulțumesc Fiului Lui, desculț și cu cea mai adâncă smerenie și evlavie, că Și-a dat Sângele ca să ne mântuiască pe noi, păcătoșii, și să rostesc pe Crucea Lui cele patru legăminte: cel de supunere, cel de castitate și cel de sărăcie și să fiu gata să-mi jertfesc viața în lupta împotriva dușmanilor religiei noastre, oriunde o asemenea jertfă ar fi necesară și îndeosebi în Țara Sfântă.

– Și de atunci ai respectat aceste legăminte?

– Numai ultimele două, răspunse Richard cu un zâmbet amar.

– Sărăcia și lupta împotriva dușmanilor religiei noastre? Ai fost cândva în posesia aurului casei New Temple

din Londra, pe care l-ai furat și ți l-ai însușit. Așa e? Asta e sărăcie?

– Asta a fost una dintre clipele mele de sărăcie fără seamăn, oamenii mei aveau nevoie de odihnă și de merinde, iar eu nu aveam decât atât cât îmi trebuia ca să plătesc traversarea Canalului până în Franța, pentru mine și pentru calul meu.

– Ți-ai odihnit oamenii... Cu ce scop? Pentru lupta împotriva necredincioșilor?

– Indirect așa s-ar putea numi. Salvarea Templului ar fi adus mai aproape salvarea Țării Sfinte.

– Răspunsurile dumitale conțin afirmații contradictorii. Dacă asta este concepția dumitale despre modul de a-ți respecta angajamentele, ce idee trebuie să-mi fac atunci despre declarația dumitale că ți-ai încălcat legământul de supunere și cel de castitate?

– Nesupunerea mea a fost rezultatul faptului că mi s-a tăiat brusc legătura cu ofițerii mei și că deci am fost nevoit să acționez de capul meu. După aceea n-am mai încălcat decât o singură dată o hotărâre a capitolului: hotărârea care îmi porunca să părăsesc de îndată țara regelui francez. N-am plecat decât după câteva săptămâni.

Inchizitorul făcu un gest de nerăbdare.

– Dumneata arunci o perdea de fum peste declarațiile dumitale vagi, care n-are alt scop decât acela de a-ți ascunde în spatele ei erezia. E o tactică bine cunoscută de cei judecați ca eretici. Ai fost așadar inițiat ca monah și după aceea ți-ai încălcat toate legămintele: o dovadă clară că nu ești vrednic de încredere. Vom fi nevoiți să privim toate declarațiile dumitale viitoare în această lumină. Din fericire, există mijloace cu care Biserica îi poate feri pe renegați de asemenea declarații mincinoase.

Îi făcu un semn călăului și se retransă în spatele mesei sale cu hârtoage, prefăcându-se că le studiază. Călăul

apucă pe dată cătușele care îi fereau lui Richard mâinile la spate și fixă pe ele o frânghie înfășurată pe un scripete, deasupra unui rastel din fier, printre barele căruia fu acum ridicat. Frânghia se înfășură în jurul unui troliu, cu care călăul îl putea acum urca și cobora după voie. Picioarele îi atârnavă la aproape un metru de sol și, din pricina faptului că brațele îi erau legate la spate, nu era nevoie de mai mult decât de propria lui greutate pentru a-i dezarticula încheieturile oaselor umerilor. Această unealtă de tortură, născocită în Franța, numită *l'estrapade*, era în stare să-și ducă victimele până în pragul nebuniei.

După câteva minute, simplul fapt de a sta atârnat fu un chin insuportabil. Richard era foarte slăbit, iar greutatea lui diminuată lucrase până acum în avantajul lui. Trupul lui oțelit putea suporta multe încercări. Dar era subnutrit, iar acum atât de vlăguit, încât nu mai era bun pentru uneltele de tortură ale Inchiziției.

O sută și douăzeci și șapte de articole număra actul de acuzare. Richard știa că inchizitorii voiau să-i înfrângă mai întâi împotrivirea, încrederea în sine, pentru ca astfel să-i smulgă mărturisiri care să-l pecetluiască definitiv ca eretic. Abia după aceea aveau să încerce să afle de la el nume și fapte în legătură cu activitatea pe care o desfășura împotriva Bisericii și a regelui.

Trecu un sfert de oră înainte ca inchizitorul să-și reia interogatoriul:

– După consacrarea dumitale, care a avut loc în felul descris de dumneata, ai fost dezbrăcat la piele și sărutat de șapte ori în locuri discrete și pe gură?...

– Nu.

– N-ai fost sărutat deloc?

– Ba da.

– Vasăzică ai fost sărutat?

– Am fost îmbrățișat așa cum își strânge un tată fiul – la piept.

– Și după aceea ai fost poftit la un contact trupesc cu unul dintre frați.

Indignarea îi dădu lui Richard puterea de a formula un răspuns care dovedea în suficientă măsură contrariul.

– V-am mai spus că această presupunere este pur și simplu ridicolă, dacă cel puțin cunoașteți regulile noastre și pedepsele prevăzute pentru încălcarea lor. Un frate care s-ar face vinovat de viciul oriental și-ar pierde, potrivit regulilor ordinului nostru, mantia și ar fi osândit la reclusiune pe viață numai cu apă și pâine. Chiar și apa sfințită i-ar fi oprită. O pedeapsă destul de înfricoșătoare pentru a ne feri de o asemenea încălcare, chiar dacă am fi ispitiți s-o săvârșim.

– Nu este un păcat neobișnuit într-o comunitate monahală, răspunse îngăduitor inchișitorul, ca și cum l-ar fi îndemnat să admită totuși acest păcat.

– Urăsc sodomia, îi răspunse ritos Richard.

– Ai fost încins cu o frânghie care a fost mai întâi fixată de un idol, de un chip cioplit, pe care îl adorau cavalerii bătrâni cu ranguri înalte.

– Frânghia albă care făcea parte din echipamentul meu era o frânghie asemenea celei pe care o poartă orice monah și este simbolul castității.

– Acea castitate pe care, potrivit propriei dumitale declarații, ai încălcat-o. Richard dădu afirmativ din cap. Așadar totuși sodomie.

– Nu. O femeie. Apoi se corectă: Femei.

– În Templu erau primite femeile? Și templierii se destrăbălau cu ele?

– Vorbesc despre epoca de după arestarea fraților mei... Atunci n-am locuit în una dintre casele noastre.

– Despre asta vom vorbi mai târziu. Ceilalți frați din comanderia dumitale au fost primiți în același mod ca dumneata și au fost siliți să scuipe Crucea?

– După câte știu, ceremonia primirii lor nu a fost deosebită de cea a primirii mele.

– Li s-a spus că Iisus Hristos nu este adevăratul Dumnezeu.

– Asta e o minciună.

– Au fost depuse mărturii..., le am aici în fața mea..., că novicelui, la intrarea lui în ordin, i se spunea că Iisus Hristos n-a pătimit pentru mântuirea omenirii și că nu pentru asta a fost răstignit, ci pentru propriile Sale păcate. Și că după aceea i se poruncea novicelui să-L renege pe Hristos și să scuipe Crucea și s-o calce în picioare. Cum se face că dumneata nu știi nimic despre toate acestea? Vrei să susții că într-adevăr dumneata n-ai băgat de seamă nimic? Hai, frate Richard, ai fi făcut mai bine dacă ai fi spus adevărul, decât să-ți mai încarci cu încă o minciună sufletul pervertit. Inchizitorul se întoarse către grefier. Notează că suspectul cercetat se încăpățânează să tăgăduiască, ceea ce duce la bănuiala, chiar certitudinea, că acesta se face într-adevăr vinovat de erezie.

Pana de gâscă scârțâi pe pergament, în timp ce Richard încerca să se apere.

– Mărturiile la care vă referiți au fost stoarse prin tortură: Sunt mărturii false: asemenea nelegiuiri n-au fost niciodată săvârșite în Templu, de nimeni! Ceea ce am spus este adevărul adevărat. Dumnezeu mi-e martor.

Aproape că nu mai era în stare să vorbească, dar deznadejdea îi dădea putere.

– Trebuie să înțelegi că-mi dau toată silința să-ți salvez sufletul, îl muștrului inchizitorul. Atunci de ce nu colaborezi? Nu-ți mai tăgădui erezia și vei găsi îndurare.

– Refuz să-mi bârfesc frații nevinovați. Dacă aș fi făcut ceea ce spuneți, m-ați fi declarat și pe mine vinovat.

Știu cum sunt interpretate întotdeauna cuvintele celor bănuți de erezie, ca și cum acele cuvinte ar fi o mărturisire. Aici nu pot depune mărturie decât cu privire la nevinovăția mea.

Inchizitorul oftă, ca și cum funcția i-ar fi fost o povară.

– Trebuie să fie o putere diavolească aceea care te face să stăruiești cu atâta îndărătnicie. Puterea aceea trebuie s-o înfrângem ca să-ți salvăm sufletul.

Inchizitorul îi făcu un semn călăului. Richard își adună tot curajul atunci când călăul îi fixă de cătușele de la glezne niște greutate mari, menite să intensifice șocul produs de cădere. Prelatul îl privi câteva clipe. Se sculase în picioare cu un document în mână, pe care îl cerceta acum îndelung. Un gest nonșalant cu mâna îl puse pe călău în mișcare. Richard simți cum este tras în sus. Încercă să facă față șocului, dar mușchii îi erau acum solicitați la maximum. Cu fălcile încheștate și cu ochii închiși strâns, simți cum se prăbușește. De pe buzele lui nu veni niciun sunet, deoarece știa că Thomas de Lincoln i-ar fi putut auzi orice tipăt.

Inchizitorul își ridică privirea. Mai întâi văzu picioarele, care acum atârnavă la o jumătate de metru deasupra solului, apoi măduarele crispate care se luptau cu durerea, abdomenul și pieptul care, concomitent cu o respirație sacadată, zvâcneau violent, mișcându-se în sus și în jos, și apoi umerii, brațul stâng formând un unghi ciudat deasupra, scos din țâțâni, din cauza căderii. Umărul drept, în dauna celui stâng, rezistase răsucirii în cădere, și Richard încercă să se tragă în sus cu ajutorul lui, ca să-și cruțe mușchii umărului scrântit.

– Ai scuipat Crucea? întrebă prelatul.

– Nu. Niciodată.

– Și ai călcat-o în picioare?

– Niciodată.

– Și ai adorat un idol care a fost amplasat în mijlocul congregației?

– Nu.

– N-ai crezut în sacramentele din altar și nici în sacramentele Bisericii.

– Noi credem cu toată hotărârea în ele, dar ne-au fost refuzate în timpul detenției. Frații mei și cu mine am implorat în repetate rânduri să ni se dea aprobarea de a asista la liturghie, de a primi sfânta împărtășanie și de a ne spovedi capelanului nostru.

– Dar ai crezut că maestrul dumitale îți poate da absoluția pentru păcatele dumitale.

– Preotul Templului, numai el.

Iarăși același gest nonșalant, care îl făcu pe călău să intre în acțiune.

– Și că vizitorul poate și el.

– Nu.

– Și preceptorii, dintre care mulți erau laici.

– Biserica ar putea să-și dorească asemenea mulți laici.

Grefierul scrise. Prelatul zise în continuare:

– Consacrarea fraților se făcea în secret?

– Ăsta nu e cuvântul potrivit.

– Atunci e adevărat că nu era nimeni de față, în afară de frații din ordin?

– E adevărat. Cele mai multe ordine monahale procedează la fel.

– Dar nu din aceleași motive. Frații templieri aveau idoli în fiecare provincie: capete, dintre care unele aveau trei fețe, iar unele un cap de mort.

Richard tăcu. Era atât de slăbit, încât nu mai fu în stare să dea o explicație. Avea impresia că trupul îi fusese sfârtecat în bucățele.

– Am aflat că unii călugări, care sunt pictori sau sculptori, fac tablouri și statui care îi înfățișează pe Hristos, pe Maica Domnului și pe sfinți. De ce ...

– Asta numiți dumneavoastră idoli ?

– Și monstrul acela cu trei capete ? Nu obișnuiți să adorați acel idol mai cu seamă în adunările sau capitulele voastre mari ? Așadar obișnuiți să adorați totuși acele icoane !

– Noi adorăm Sfânta Treime și îndeosebi Sfântul Duh.

– Adorați idoli. Niciun răspuns. Deci îi adorați. Mâna prelatului fu ridicată. Frânghia se încordă. Ca pe Dumnezeu vostru ? se auzi vocea prelatului, cu o clipă înainte ca deținutul să cadă. Cu un geamăt înăbușit, Richard își lăsă capul pe spate. Ca pe Mântuitorul vostru ? Niciun răspuns. Mai pune greutateți. Călăul târî spre Richard două greutateți și i le fixă de glezne. Unii dintre ai voștri adorau idolul ca pe Mântuitorul vostru ? Frânghia fu ridicată. Cei mai mulți dintre voi făceau așa ? Frânghia coborî cu povara ei. Richard scoase un țipăt.

– A spus „da“, zise grefierul.

Prelatul dădu din cap. Pana scârțâi pe pergament.

– Așadar obișnuiți să adorați idoli. Credeați că acei idoli, că acele capete vă pot mântui, că pot produce bogății, că pot face pământul să dea bucate și pomii să înflorească.

– Sfântă Născătoare de Dumnezeu, îndură-te ! gemu Richard.

– Și obișnuiți să înfășurați în jurul capetelor numiților idoli niște frânghii, cu care vă încingeați peste cămașă sau de-a dreptul pe piele.

Richard ar fi vrut să admită orice ca să scape de greutatețile care păreau că-i smulg mădulele, despărțindu-le de trunchi.

– Iar la consacrare vi se înmâna aceeași frânghie. Și vi se dădea dispoziția să vă încingeți cu ea și s-o purtați în permanență.

– Noi făceam asta din evlavie, răspunse Richard.

Cunoștea regulile pe dinafară. Putea să le repete și în somn blestemata interpretare falsă a ceea ce francezii numesc *la cordelière*.

– Cu care prilej vi se cerea să scuipați Crucea?

Richard dădu violent din cap că nu, dar când călăul, la un semn al inchișitorului, se puse iarăși în mișcare, deși vru să strige din nou „nu!”, buzele lui luară forma „da”.

– Vezi, noi îți vrem binele. Dacă ești gata să colaborezi, nu te strângem cu ușa mai mult decât este nevoie. Văd că devii înțeleghător. Ai scuipat Crucea?

Richard se făcuse alb ca varul. Pângărise Templul. Dădu încet din cap. Să vorbească nu putea.

– Atunci vrei să-mi explici ce înseamnă nodurile de pe frânghie? Cei mai mulți dintre voi poartă trei noduri la un singur capăt, un număr redus din voi poartă și la celălalt capăt unul sau două, așa ca dumneata, și foarte puțini poartă câte trei noduri la fiecare capăt.

Mintea lui Richard se limpezi ca prin minune. Primejdia de a trăda secretul real al Templului îi dădu, în mod inexplicabil, puterea de a se apăra. Acum știa de ce niciunul dintre cei ce cunoșteau secretul nu-l trădase în camera de tortură.

– Cele trei noduri sunt simbolul Sfintei Treimi.

– Și celelalte?

Richard știa că întrebarea aceasta nu era pusă decât arareori. Inchișitorul era un om atent și isteț. Dar Richard știa cum trebuie să sune răspunsul la întrebarea pusă.

– Un însemn onorific, pentru merite deosebite, minți el.

Răspunsul fu acceptat.

– Care au fost meritele dumitale deosebite ? vru să știe prelatul, în timp ce-i dădu dispoziție călăului să îndepărteze o singură pereche de greutate.

– Primul mi s-a conferit pentru consolarea și ajutorul ce le-am dat fraților mei în marea lor mizerie suferită de ei în detenție. L-am primit din mâinile marelui maestru în persoană.

Inchizitorul rămase cu gura căscată.

– Ai fost la Molay ?

– Pe vremea aceea eram liber, îi rânji Richard clericii, care își reveni repede.

– Și al doilea ?

– L-am primit de la Pierre de Bologne, pentru punerea la cale și crearea posibilităților unei apărări nestingerite în procesul care se judeca în Franța. Al treilea nod l-aș fi primit, fără îndoială, dacă aș fi izbutit să salvez de pieire ordinul.

– Am văzut frânghia aceea de pe trupul dumitale: avea urme de sânge.

– Al meu.

Dacă putea să rămână cu capul limpede, Richard nu se temea că va fi audiat în continuare, dar speranța aceasta i se risipi repede. Îndepărtarea celor două greutăți nu-i produsese decât o ușurare neînsemnată.

– Ai recunoscut că ești adeptul unei învățături eretice; ai recunoscut că Templul porunca fiilor săi să-L batjocorească pe Domnul. Ai declarat că ai pătruns în celulele fraților dumitale arestați, chiar și în cea a marelui maestru și în cea a preotului Pierre de Bologne.

– Cu puțin înainte ca regele Filip și episcopul Marigny să fi ordonat să fie uciși, completă Richard. Avem cel puțin dreptul la un proces cinstit, în care să putem vorbi în apărare, căci făceam parte cu toții, dacă nu din

nobilime, măcar din tagma cavaleriească, și nimeni nu avea voie să ne astupe gura ca unor cetățeni lipsiți de orice drepturi.

– Câți deținuți ai ajutat să evadeze ?

– Aproape o sută.

– Așadar recunoști că te-ai răzvrătit în repetate rânduri împotriva voinței Bisericii și chiar a Sfântului Părinte ?

– Da.

– Ai făcut parte dintr-o conspirație care urmărea să împiedice bunul mers al Justiției ?

– Ce înțelegeți prin Justiție ?

Clericul nu reacționează.

– Câți complici ai aici în Anglia ?

– Vreo cincizeci.

– Unde se află acum ?

– Nu pot să vă spun.

– Nu vrei să-mi spui.

– Pur și simplu nu știu.

– Poți, fără îndoială, să ne dai numele lor și să ne spui cum intri în legătură cu ei. Richard dădu din cap că nu; prelatul îi făcu semn călăului. Cine sunt complicii dumitale și unde se află ?

Richard nu fu în stare să răspundă.

Aplicarea torturii era o specialitate care se cerea simțită în vârful degetelor, căci puteai să-i pretinzi victimei fie un pic prea mult, fie un pic prea puțin. In-chizitorul îi îngădui călăului să dea drumul frânghiei, până când picioarele lui Richard atinseră solul. Richard nu-și regăsi decât anevoie echilibrul, ca și cum ar fi fost beat.

– Știți destul ca să mă dați pradă flăcărilor iadului, zise el. De ce nu porunciți să fiu executat ? Pe rug, așa cum se obișnuiește cu ereticii. Doresc moartea.

– Ți-aș face bucuros pe plac, dar după ce terminăm cu dumneata, ești proprietatea contelui de Lancaster. El are dreptul să execute sentința.

Gândul acesta fu o adevărată consolare. Conte nu avea niciun motiv să-l țină în viață mai mult decât era nevoie. Ar porunci să fie lichidat fără nicio formă de proces, cel puțin dacă n-ar fi sucombat înainte, în camera de tortură.

– Deocamdată mai vrem să aflăm câte ceva de la dumneata. Despre izvoarele dumitale de informație, de pildă. Cine ți-a dat textul unei bule încă înainte de a fi fost difuzată? Richard dădu din cap, cu buzele strânse. Prelatul își ridică din nou mâna și îl privi atent. Trebuie să te silesc încă o dată să vorbești sau devii, în sfârșit, înțeleghător?

– Prefer să mor decât să-i trădez. N-aveți decât să-mi răstălmăciți declarațiile, încât să mă puteți osândi pentru erezie. Eventual mă puteți chiar face sperjur, că l-am renegat pe Hristos, dar tot arsenalul dumneavoastră de mijloace de tortură nu mă pot sili să-mi dau pe mâna Inchiziției camarazii și pe toți cei ce ne-au ajutat.

Pentru inchizitor era clar: amenințările nu-l puteau intimida pe acest om. Reacția prelatului fu un gest scurt și nervos cu mâna. Frânghia se îndoi. Richard, cu un ultim efort al trupului său slăbit, încercă să facă față destinului ce-i fusese hărăzit.

După mai puțin de un sfert de oră se auzi pe sine însuși cum imploră să fie ascultat, căci va spune ce nelegiuiri săvârșise cu adevărat. Fu coborât și, ghemuit pe vine, în genunchi, zise în continuare, cu mintea încețoșată de dure, vorbind ca în delir:

– ...nelegiuirile de care m-ați întrebat: n-am încălcat numai legămintele pe care la intrarea mea în ordin am jurat să le respect, ci și Regulile ordinului... Inchizitorul

îi porunci grefierului să ia din nou pana în mână... deoarece vreme îndelungată n-am asistat la liturghie, n-am putut să mă spovedesc preotului Templului, n-am ținut seama de regula care prevede obligația de a tăcea, am rostit cuvinte frivole și am luat numele Domnului în deșert; am vânat și am luat parte la un turnir și, când am putut să fac rost de carne, am mâncat carne mai mult decât de trei ori pe săptămână; am furat și am parcurs un document pe care nu aveam voie să-l citesc fără încuviințarea maestrului; am neglijat să spun rugăciunile obligatorii la utrenie și la vecernie; n-am practicat caritatea prescrisă; am avut relații cu femei, le-am sărutat și cu una am dormit; am ucis un frate într-un duel, pe un altul de milă, iar pe un al treilea l-am trimis la moarte din răzbunare...

Încă nu spusese totul. Grefierul avea nevoie de mai mult timp ca să ia notițe, încât Richard avu și el un mic răgaz ca să-și tragă sufletul. Gândurile îi zburară spre bătrânul care, în celula lui, trebuie să-l fi auzit cum țipă. Nu-i vorbea niciodată lui Thomas despre acele interogatorii, nici despre ce i se întâmplase în camera de tortură. Între cei doi bărbați exista o înțelegere clară, de a nu vorbi de acest subiect, așa încât niciunul din ei să nu-și trădeze celuilalt niște secrete, care mai târziu le-ar fi putut fi smulse.

— Dacă s-ar întâmpla să mă tortureze în prezența dumatăle, silindu-te să vorbești ca să mă cruți pe mine, dumneata să taci și să-i lași să-și vadă de treabă, îi spusese Richard lui Thomas la scurt timp după sosirea sa la Castelul Pickering. Se înfiripase un acord tacit între ei, pe care Thomas, cu primul prilej, îl respectase cu atâta convingere, deși cu inima frântă, încât inchișitorul renunțase definitiv la acest procedeu. Prezența amândurora în

camera de tortură era pentru ei mai degrabă un sprijin, decât un îndemn de a vorbi.

Vocea prelatului îl făcu pe Richard să tresară.

– Turnirul, femeii... Vorbești de incidentul cu fiica seniorului de Morley?

– Și de acel incident.

– Te-ai dat la ea.

– Nu.

– Domnița a depus mărturie că ai silit-o să te ajute să evadezi. Ce mijloace ai folosit ca să determini o femeie cunoscută ca extrem de virtuoasă să trădeze, să-și trădeze propriul senior și tată?

Așadar o audiaseră, iar ea respectase înțelegerea încheiată cu el: să spună că pusese la cale evadarea lui, dar împotriva voinței ei.

Acum trebuia să fie extrem de prudent, deoarece lui Beatrice i se ridicase anatema, și toată povestea îi fusese iertată și uitată. El, Richard, nu avea voie s-o supună din nou primejdiei.

– Făcea orice îi ceream, răspunse el.

– Pesemne că ai folosit puteri diavolești. Nu? O fată dintr-o casă atât de respectabilă nu-și trădează familia pentru un eretic. Ce mijloace magice, ce descântece ai folosit? Un elixir? Farmece?

Îi dădu lui Richard cuvintele aproape mură-n gură. Richard își zise că, dacă poate în felul acesta s-o descarce pe Beatrice de vinovăție, trebuie să se învinovățească pe sine, ceea ce ar fi însemnat că este un adept al credinței în forțele oculte și în vrăjitorie, care erau atribuite practicilor și practicantilor magiei negre.

– N-aveam decât s-o privesc în ochi și făcea tot ce îi ceream. Venea oricând îi spuneam să vină.

– Vasăzică aveai o mare putere asupra ei. Asta explică multe. Sir Robert te-a ajutat să evadezi?

– Pe sir Robert nu l-am întâlnit decât în timpul turnirului lui Morley.

– Minți. Seniorul de Morley bănuiește, ba chiar este încredințat, că sir Robert ți-a procurat cai odihniți și merinde.

Dacă auzise bine, ajutorul dat de sir Robert nu fusese niciodată dovedit și deci sir Robert nu fusese pedepsit de către cei trei Morley.

– După turnir nu l-am mai văzut niciodată pe sir Robert.

– Jură asta pe Dumnezeu Atotputernicul și pe toți sfinții.

De ce acest interes pentru un om atât de neînsemnat ca sir Robert? Credeau oare că sir Robert fusese un complice al său, al lui Richard și al fraților săi? Doamne ferește! Să jure pe Dumnezeu și pe toți sfinții! Un eretic care jură este desigur sperjur. Un eretic minte prin definiție. În plus, el însuși se temea de răzbunarea lui Dumnezeu dacă ar jura în numele Lui un neadevăr. Apoi se mai stabilise între timp că e un practicant al magiei negre.

– Nu. Sau nu cumva vreți să jur pe diavol și pe toți slujitorii lui? Pe sir Robert nu l-am mai văzut după aceea niciodată și nu i-am mai vorbit niciodată.

– Taci! Ajunge. Iau declarația dumitale drept corespunzătoare adevărului. Domnița a depus mărturie că la scurt timp după turnir unul dintre oamenii dumitale a luat legătura cu ea. Știi bineînțeles de cine e vorba.

Richard dădu din cap că nu. Iritat, inchizitorul ridică iarăși mâna și zise:

– Avem o convenție, frate Richard, în baza căreia ai voie să stai aici în tovărășia lui Thomas de Lincoln. Ți-ai dat cuvântul că ai să vorbești. Dacă nu te ții de cu-

vânt, vom fi nevoiți, la rândul nostru, să ne revizuim și noi convenția.

– Eu sunt un cavaler care se ține de cuvânt. Dar există o făgăduială pe care am făcut-o unei persoane ce depășește cu mult competența dumneavoastră. În decembrie 1308, când stăpânul dumneavoastră, papa, voia să-și difuzeze noua bulă, care amenința cu excomunicarea pe oricine ne-ar fi ajutat, indiferent în ce chip, i-am dat cuvântul. L-am conjurat să nu afurisească pe nimeni și, în acest scop, să pună totul pe seama unui singur om cu nume bine cunoscut: Bastardul. I-am dat cuvântul, domnule inchișitor, că voi lua orice vină asupra mea. Îmi cunoașteți numele; scrieți-l! Asta vă scutește de multă osteneală. Am fost comandorul lor, am fost răspunzător de faptele lor, și mai sunt încă.

Frânghia se întinse și Richard fu iarăși ridicat. Dar Richard izbutise: stârnise mânia inchișitorului prin amenințarea că va jura pe diavol și prin expunerea imposibilității de a se ține de cuvântul ce-i dăduse. Prelatul avea să-și piardă acum răbdarea și autocontrolul. Nu va mai fi mult timp în stare să aplice tortura cu destulă subtilitate, încât victima să vadă moartea cu ochii, fără ca ea să-l poată strânge cu adevărat în brațe. Acum luase el însuși inițiativa și se rugă în tăcere ca moartea să-l izbăvească neîntârziat.

– Nume! îi strigă prelatul. Vreau să-mi spui nume!

Richard simți cum cade iarăși și iarăși. Ce greu îi venea să tacă. Nu mai țipa. Abia mai putea să suspine. Numele atâtor frați îi stăteau pe buze: Edmund the Lion, William Mauclerc, Robert Fitz-Alfric, fratele Hubert fierarul, Guy de Hascombe, Amaury le Breton, Henry de Ascalon, Peter de Montfort, Edward de Kimbolton, Aymer de Vraineville, Ferrand d'Uzès și toți camarazii săi francezi, Godefroy d'Uzès și cardinalul de Corbara.

Buzele i se mișcă și formează acele nume, dar Richard nu putu scoate niciun cuvânt. Inchizitorul privea cu încredere, ca și cum ar fi putut să citească de pe buzele lui Richard toate numele. Mâna i se oprise în loc. Inchizitorul așteaptă. Părea că trec multe minute.

– Un singur nume și te las deocamdată în pace! Cine i s-a adresat domniței?

Richard își căscă gura după aer. Beatrice îi spusese lui Edmund că el, Richard, murise. Și îl lăsaseră să putrezească șase luni în temnița lui Morley.

– Morley! Izbuti el să îngaime, plin de amărăciune.

Frânghia se desfășură de pe scripete. Richard căzu. Apoi i se păru că totul în fața ochilor e negru. Rămase atârnat acolo, ca un înveliș lipsit de viață al unui pachet de oase deformate, complet istovit, într-o stare de adâncă inconștiență. Atunci inchizitorul rosti un cuvânt care nu avea nimic de-a face cu statutul său ecleziastic.

„It is strange – but true for truth is
always strange, stranger than fiction.“¹

Lord Byron,
Don Juan

Ținutul colinar Yorkshire Wolds, acoperit de un strat subțire de zăpadă, prin care își scoteau vesele capetele o seamă de ghiocei și de crocuși timpurii, scânteia sub un soare palid și spălăcit. Nori negri groși stăteau grămadă pe un cer de un albastru-intens, iar un vânt rece care se pornise vestea un nou viscol.

Beatrice se înfășură mai strâns în mantaua ei de blană și cuprinse cu privirea ținutul care se întindea la picioarele ei. Stătea călare pe calul ei sur, pe creasta unei coline, în vântul tăios. Suita ei, cândva atât de respectabilă, se redusese simțitor: câinii îi muriseră de epuizare și de boli, una dintre slujitoarele ei fusese violată și după aceea își luase tălpășița, Dumnezeu știe încotro, cobzarul fusese prins în flagrant delict pe când făcea dragoste cu o persoană de același sex cu el și fusese spânzurat pentru asta, iar alți doi slujitori o părăsiseră pur și simplu.

Încet-încet apărură pe cerul capricios culorile unui curcubeu. Beatrice, ținându-se în șa dreaptă ca o lumânare, arată un punct din zare.

---

¹ „E ciudat, dar adevărat – căci adevărul este întotdeauna ciudat, mai ciudat decât ficțiunea“ (engl.).

– Uite poarta care duce spre fericire!

Își îndemnă calul și coborî colina, dar prea repede pentru slujitorii ei, care dezaprobară o asemenea prostie, dând din cap.

Goni mai departe, tot mai departe, până ce nu mai putu deosebi culorile, căci ploaia o izbea în obraz. Era acum absolut singură în ținutul pustiu.

– Trebuie să mă înapoiez, mormăi ea.

Când își strânse din nou pe dârlogi mâinile anchilozate, rămase cu ochii ațintiți spre bătrâna în zdrențe, care se apropia de ea. Îi privi picioarele groase și mari, înfășurate în cârpe, și numeroasele petice ale mantalei ei jerpelite.

– M-ai căutat, fata mea? scârțâi bătrâna.

– Eu... Cine ești?

– Mi se spune Vrajitoarea din Wirral.

Beatrice scoase un țipăt și descălecă în grabă.

– O, sfântă Fecioară, mulțumesc! exclamă ea, cu ochii îndreptați spre cer. Apoi i se adresă bătrânei vrăjitoare: De unde ai știut? De la doamna de Lyons-la-Forêt? Acum câteva luni mi-a vorbit despre dumneata.

– Am eu mijloacele mele pentru a afla asemenea lucruri!

Beatrice prinse curaj.

– Mi-a spus să te caut. Sunt îngrijorată cu privire la Richard Bastardul. Are greutăți. Acum aproape un an de zile a fost văzut pentru ultima dată. Poți să mă ajuți să-l găesc? Se zice că a fost arestat.

Bătrâna își puse mâna osoasă pe brațul lui Beatrice.

– Din păcate, n-am primit niciun semn, dar am putea eventual să ne dăm ajutor una alteia. Luă mâna lui Beatrice în a sa, o pipăi, și apoi o întoarse cu palma în sus. Îl iubești. Simt asta. Oftă: N-are niciun rost, influența lui e prea slabă, nu pot să deduc nimic. Dacă aș avea măcar ceva ce i-a aparținut. Nu ți-a dat nimic, o amin-tire a dragostei lui?

– E călugăr, zise Beatrice cu amărăciune. A trăit respectând cu strictețe regulile ordinului său ... cândva. Își desfăcu mantaua și deschise o pungă brodată care îi atârna la brâu. Bunul meu cel mai de preț: pintenii lui.

Beatrice dezmierdă cu duioșie metalul, gândindu-se la bărbatul respingător din Lincoln, care venise spre ea, după ce își cântase aria într-o cârciumă. Îi oferise lui Beatrice pintenii în schimbul unei sume grase și îi spusese că dacă vrea să-i aibă trebuie în plus să și doarmă cu el. În deznădejdea ei, se declarase de acord, cu condiția ca scutierul ei să rămână lângă ea.

Beatrice își închise ochii, tremurând. Se revăzu pe sine, pe jumătate goală, cum înșfăcase pintenii, în timp ce Raoul îl înjunghia pe omul acela în umăr, cu pumnalul ei. Nu se mai ostenise să ia înapoi aurul pe care i-l dăduse.

– I-am plătit scump, îi zise ea bătrânei, dându-i pintenii.

Vrăjitoarea din Wirral își întinse lacomă mâinile ca să-i ia în primire, dar când îi atinse, scoase un țipăt și le retrase, ca și cum i-ar fi fript degetele. Beatrice, speriată, se dădu înapoi și lăsă să-i cadă pintenii în zăpadă. Făcu o cruce, privind-o neîncrezătoare pe femeie.

– Nu te teme, fata mea. Vrăjitoarea se aplecă, pentru a ridica pintenii. Pintenii ăștia sunt încărcăți cu simțăminte. Nu eram pregătită. Ținu strâns pintenii și îi pipăi peste tot, cu ochii închiși, ca să se concentreze asupra poveștii pe care o istoriseau. Văd o încăpere în semilună, zise ea, lent. Acum se uita drept în fața ei, spre norii care goneau pe cer. O biserică, mi se pare. Da, e o biserică. Iată-l și pe preot și iată și doi domni din înalta nobilime. Unul dintre ei e îmbrăcat în alb.

– Un templier!

Femeia își încreți profund fruntea, ca s-o împiedice pe Beatrice s-o întrerupă.

– Celălalt este și el un domn puternic. E prea întuneric acolo ca să le deslușesc chipurile. Își desprinde pintenii. N-ar fi trebuit să-i poarte în casa lui Dumnezeu, așa îi spune preotul. Gentilomul dă din umeri și plătește amenda pentru încălcarea săvârșită. Cu o mișcare impulsivă îi înmânează celui în manta albă pintenii. „Dă-i-i fiului meu“, zice el. Beatrice o privi fascinată pe vrăjitoare. Mai departe, zise în continuare bătrâna, văd un tânăr cam de vreo optsprezece ani. Același bărbat cu manta albă îi oferă pintenii. Arată o inscripție de pe pinteni și spune: „Scutierule Richard, de acum înainte ai să porți acești pinteni.“ Tânărul este foarte onorat, ochii îi strălucesc de mândrie, dar pare totuși că a fost pus în încurcătură. Face o plecăciune adâncă. „Se cuvine oare să posed asemenea lucruri?“ protestează el. Celălalt îi ordonă să primească pintenii și atunci tânărul își pleacă supus capul. „Cu voia dumneavoastră, *messire*, atunci am să-i vopsesc în negru“, răspunde el.

Cu un șoc, vrăjitoarea se întoarce la realitate. Râcâi cu unghiile ei murdare metalul, care însă rămase la fel de negru ca înainte. Cu mână tremurândă, scoase la iveală un cuțit și râcâi cu el metalul. Aur! Îi arătă Beatricei. Ceva mai târziu descoperiră și inscripția de pe partea interioară a talonului, aproape invizibilă prin stratul de vopsea.

– E.R. – citi Beatrice cu glas tare. *Esquyer Richard*. *Esquier* este cuvântul francez pentru „slujitor“, explică ea.

– A mințit: inscripția era acolo dinainte, când gentilomul și i-a desprins în biserică. Sunt inițialele lui: În sfârșit am găsit o verigă care îl leagă de tatăl lui.

– Eu nu-i caut tatăl, protestă violent Beatrice. Eu îl caut pe el!

– Eu nu pot să spun decât ce mi se arată, n-am de ales, trebuie să iau imaginile așa cum îmi apar. Mai sunt încă mult mai multe lucruri în pintenii ăștia, pe care i-a purtat

aproape zece ani. Au multe de spus, iar eu trebuie să aștept până îmi spun iar câte ceva.

– Ai dreptate, firește. Cine sunt eu ca să-ți pun la îndoială harul ăsta minunat? E de necrezut. Dar nu pot să mă împac cu gândul că am să-l pierd. A fost arestat acum zece luni și când am descoperit, în sfârșit, că se află la Lincoln, unde fusese întemnițat, mi s-a spus că a fost dus în altă parte. Dacă pintenii aceștia încep cu începutul, atunci au multe de spus despre cele petrecute. I-a pierdut, de altfel, în timp ce era arestat, iar povestea lor se va încheia cu acea clipă.

– Nu-i adevărat, fata mea. Mai există și acum o legătură emoțională puternică între el, calul lui și acești piteni, pe care i-a purtat atâta amar de vreme. Uite, ține-i strâns. Eu am să fac ceea ce stă în puterea mea și am să-i silesc să vorbească. Beatrice cuprinse cu palmele metalul rece și, când vrăjitoarea își puse binișor mâinile pe ale ei, se rugă Cerului s-o ajute. Vibrează, îi zise ea lui Beatrice, care aștepta cu nerăbdare. Apoi rămase tăcută o bună bucată de vreme și închise iarăși ochii. Respirația i se acceleră, mâinile începură să-i tremure și deodată fu străbătută de un șoc. Dădu violent din cap și își holbă ochii. Chiar el este cel care nu mă lasă să-i pătrund în suflet, refuză să se gândească la tine. Un singur lucru e sigur: ai să-l găsești, draguțo, dar moartea se va strecura între voi.

– Voi ajunge prea târziu? Întrebă Beatrice pe șoptite. Încercă din răspuțeri să-și oprească lacrimile, mușcându-și buzele, când deodată își dădu seama de adevăr: Richard refuzase să se gândească la ea, așa spusese bătrâna. Așadar, Richard n-o iubea. Pentru ce pornise ea în acea deznădăjduită expediție? Oare nu ca să afle dacă Richard o mai iubește? În orice caz, acum nu mai avea încotro: trebuia să-l găsească.

În acea clipă veni Raoul, târșâindu-și picioarele prin zăpadă. În cursul ultimelor luni începuse să țină la noua

sa stăpână, iar incidentul de la Lincoln, cel cu pintenii lui Richard, făcuse din ei doi prieteni inseparabili.

– *Madame*. Se opri lângă ea, gâfâind. Sunteți... Totul e în regulă?

– N-avea grijă, Raoul. Aceasta este Vrajitoarea din Wirral. Mi-a spus adineauri că *messire* Richard mai trăiește.

– E o vrăjitoare? întrebă Raoul. Sunteți o vrăjitoare? Își repetă el întrebarea, adresându-se acum bătrânei.

– În zilele noastre, oamenii se gândesc mult prea repede la vrăjitoare când întâlnesc ceva ce nu pot înțelege. Pentru asta trebuie să le mulțumim templierilor sau mai bine celor ce i-au învinuit. Îi veni o idee. Îl cunoști bine pe Richard? întrebă ea.

– Ba bine că nu! răspunse Raoul, cu hotărâre.

– E foarte atașat de el, zâmbi Beatrice, iar Richard ține și el foarte mult la băiat. Crezi că putem?... Ghicise gândul bătrânei și-și puse mâna pe umărul îngust al lui Raoul. Nu te teme, Raoul. Poți eventual să ne ajuți. Încearcă să te gândești la *messire* Richard, foarte intens.

Băiatul dădu din cap că a înțeles și-și strânse cu putere buzele. Femeia îi luă cu băgare de seamă mâinile și începu să le studieze. După o scurtă pauză, își puse mâna dreaptă pe părul lui Raoul. Pe buzele lui apăruse un zâmbet de satisfacție, deoarece avea impresia că Richard în persoană îi dezmiardă pletele blonde.

– Văd un castel, zise femeia, la marginea unei întinderi pustii. Un pârâiaș curge la vale printr-o vâlcea adâncă. Castelul se află situat acolo unde trecătoarea se deschide spre câmpie, ceva mai sus de pârâiaș. Câteva case ale unui orașel sunt clădite pe maluri. Pe două laturi, zidurile castelului se înalță din niște stânci abrupte, pe celelalte laturi este un canal secat sub zidurile care înconjoară curtea interioară în formă de pară, iar pe ziduri sunt turnuri. Donjonul, clădit pe o movilă, este înconjurat de un alt canal secat, și există un zid care împarte curtea

de serviciu în două. În colțul curții exterioare se află un turn pătrat. În acel turn este o încăpere subterană. E o temniță. Vocea îi șovăi. Un chip: E slab și smead, și poartă coroană de conte. Gâfâind din greu, își duse mâna la umărul stâng, iar fața i se schimonosi de durere. Beatrice își aminti de rana din umărul stâng al lui Richard și de faptul că acel umăr îi înțepenise după evadarea lui de la Houghton-le-Moor. Nu pot să spun mai mult, zise bătrâna, acum destinsă. Mai departe trebuie să cauți singură.

Beatrice rămase pe gânduri. „S-ar putea afla despre ce castel este vorba“, își zise ea.

– Dă-i femeii merindele și vinul din tolba de sub șă, Raoul!

În timp ce Raoul îi îndeplinea repede porunca, Beatrice pescui din pungă trei galbeni. „Am să-l găesc“, își zise ea. Vârî galbenii în mâna întinsă a femeii, care se aplecă și mormăi câteva cuvinte de mulțumire. Fără să mai spună nimic, baba își luă darurile din mâna lui Raoul și plecă prin zăpadă.

Beatrice încălecă la iuțea, iar Raoul îi sări la spate, în timp ce, nu departe de ea, la poalele colinelor acoperite cu zăpadă, niște corbi zburau roată în jurul unui turn pătrat, care se înălța deasupra unei stânci inexpugnabile. În beciurile adânci, șobolanii erau mai vioi ca niciodată, iar un templier bătrân își privea camaradul, oftând.

„Still let my tyrants know, I am not
doom'd to wear
Year after year in gloom and desolate
despair;
A messenger of Hope comes every night
to me,
And offers for short life, eternal liberty.“¹

Emily Brontë,
The Prisoner

Frigul și umezeala celulei le pătrundeau până la oase; ca să nu înghețe, n-aveau pe ei decât niște zdrențe, iar pâinea și apa pe care le împărțeau între ei nu era de ajuns ca să-i țină în viață, și totuși prea mult ca să nu moară de foame.

Richard se rostogoli ca să se culce pe burtă și se opinti încet pe brațul său sănătos, apoi se lăsă iarăși să cadă.

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot faci? întrebă Thomas.

– Exerciții. Am mai făcut, de cele mai multe ori în timp ce dormeai. În ultima vreme nu prea ți-e somn, pare-se. Căzu iar, după ce se ridicase de trei ori, opintindu-se pe

---

¹ „Tiranii mei să afle că n-oi sta-nsingurat/An după an în bezna celulei, disperat;/În orice noapte solul Speranței-n ușă-mi bate/Să-mi dea, pe-o viață scurtă, eternă libertate“ (engl.).

brațul drept. Îmi vine mai greu decât la Haughton-le-Moor, mult mai greu. Și când mă gândesc că atunci credeam că am ajuns la limita capacității mele de rezistență. Din păcate, n-am acum un pumnal, ca să-mi pun capăt zilelor.

Un zâmbet abia vizibil învioră chipul zbârcit din fața lui.

– N-am să mai fiu multă vreme cu tine, Richard. Moartea mi se strecoară încet-încet în oase. Îi simt respirația rece. În curând am să fiu izbăvit de durere și de mizerie.

– Ai vreo dorință înainte de a muri, ceva ce aș putea face pentru dumneata?

Thomas dădu din cap că nu. Mișcarea abia putea fi percepută.

– Misiunea mea e aproape îndeplinită. Dacă te-ai împăcat cu Dumnezeu, pot să mă odihnesc în pace.

– Aș fi vrut să-ți procur satisfacție în această privință. Are să-mi fie dor de dumneata. Mi-a fost de mare ajutor că am putut să stau de vorbă cu dumneata în ceasurile mele grele. Nu mă mai tem de moarte, ba uneori doresc chiar moartea.

– Asta e bine, zise Thomas, închizând ochii. Cel ce dorește să moară nu se teme de moarte. Dumnezeu să te binecuvânteze, fiule.

– Vrei să-mi spui, până nu e prea târziu! ... Șovăi înainte de a întreba: Cum am ajuns eu, ca bastard, în Templu?

Ochii cenușii, cu cearcăne negre adânci, i se holbară și îl priviră pe Richard cu reproș, în tăcere.

– Vrei să mă crezi, zise Thomas pe șoptite, că de îndată ce vei cunoaște adevărul, vei dori să nu ți-l fi spus niciodată?

– Thomas, niciun om nu poate să îndure iadul ăsta mai îndelungă vreme decât l-am îndurat eu, cu toate că am un trup puternic și oțelit. Sunt osândit să mor,

întocmai ca dumneata. Înlătură-mi neliniştea asta din mine, cât nu e prea târziu!

Tropăitul unor paşi care se apropiau puse brusc capăt conversaţiei. Richard se ghemui şi, când paznicii intrară, se dădu înapoi, atât cât îi îngăduia celula.

– Ce mai vreţi? strigă Richard.

Când se apropiară de el, Richard se cramponă de perete. Thomas, cu un oarecare efort, se săltă în capul oaselor.

– Hai, Richard, stăpâneşte-te – îi ceru el, cu o uşoară dojană în voce, dar îl duru inima când văzu cum se lasă dus Richard, cu un calm silit, ca o pradă lipsită de voinţă.

Şi se rugă, când îi auzi, în depărtare, şipetele de durere şi se rugă de Dumnezeu să se îndure de această biată victimă a Bisericii. Deoarece ştia că Richard trebuie să-şi ţină gura, că nu-şi putea îngădui să-şi trădeze secretele.

Trecură câteva ore până să fie adus prizonierul, fără cunoştinţă, înapoi în celulă. Fu culcat pe pardoseala de piatră, unde rămase nemişcat mult timp, încât veniră guzganii, şi atunci Thomas îşi adună ultimele puteri şi se târî de pe patul său de paie ca să-i gonească de pe trup acele animale scârboase. În cele din urmă, Richard se săltă în capul oaselor şi vomită violent.

– Ai scăpat vreo vorbă?

Richard dădu din cap că nu şi-şi acoperi faţa cu mâinile. Amintirea celor întâmplare la sfârşitul interogatoriului îi mai era vie în minte. „Îl dispreţuiesc pe Dumnezeu:”, strigase el, când simţise că-şi pierde minţile dacă trebuie să mai îndure durerile pricinuite de tortură. „Şi Îl dispreţuiesc pe Fiul Lui, care a pătimit şi a murit în zadar!” Cel mai rău lucru era că în acea clipă era şi el convins de cele spuse.

Thomas îşi întoarse capul ca să nu-l vadă că plânge.

– L-am renegat pe Hristos, zise în cele din urmă Richard, cu o voce sacadată.

Spre mirarea tânărului templier, Thomas zâmbi și făcu un gest de iertare cu mâna sa strâmbă.

– N-are importanță, zise el.

În primul moment, Richard crezu că nu-l înțelesese bine pe bătrân. Apoi vru să strige: „N-are importanță? Dacă m-am damnat singur prin faptele mele, acum, renegându-L pe Dumnezeu, am făcut ca damnarea să fie irevocabilă.“

În loc să spună toate acestea, îl privi uluit pe bătrân, făcu o cruce și rosti de trei ori rugăciunea *De Profundis*.

Trecură câteva ceasuri până să audă Thomas că Richard se mișcă iar. Câtva timp se temuse că moartea îl înșfăcase pe elev înaintea învățătorului.

– Cum te simți? întrebă el. Richard nu răspunse, deoarece nu avea încredere în propria sa voce. Se sculă încet în capul oaselor și se rezemă de perete... Mai odihnește-te, apoi am să-ți spun o poveste, zise bătrânul. Richard își închise ochii și-și ciuli urechile, ca să poată auzi vocea blândă a bătrânului, care părea că devine tot mai slabă. A fost odată ca niciodată, începu Thomas, pe un ton melancolic, o regină drăgălașă. Era bună și credincioasă. Soțul ei, un rege puternic, care dăduse țării sale legi drepte, o luase în căsătorie când era încă foarte tânără. Regina venea dintr-o țăță de departe, iar tatăl ei se trăgea dintr-o familie de regi. Regina știa că prima ei datorie era să asigure tronul, dăruindu-i soțului feciori... Primul copil a fost o fetiță, o prințesă frumușică, blondă ca tatăl ei. În anul următor li s-a născut încă o fiică, dar aceasta era slabă și a murit după câteva luni... Regina era tânără și foarte atașată de soțul ei. Nimeni nu pusese la îndoială dacă va mai naște feciori, ceea ce s-a și întâmplat, dar primul a murit în timp ce regele era plecat din țară, iar al doilea a fost bolnav toată viața lui scurtă și nefericită. Înainte de a muri acesta din urmă, regina a mai născut două

domnițe drăgălașe, dintre care una a rămas în viață. Aceasta avea trăsăturile oacheșe ale maică-sii, cu toate că nu-i moștenise caracterul blând, căci era trufașă și autoritară... N-a mai trecut mult și a început să se șoptească în palat că peste căsnicia perechii regale apasă un blestem. Zvonurile au fost reduse la tăcere când s-a mai născut încă un fiu. Era destul de voinic și a trăit, în timp ce maică-sa a mai adus pe lume, în anii următori, șase domnițe, dintre care două au murit de mici... Regele își iubea foarte mult fiicele, așa de mult, încât nu se putea despărți de ele decât cu greu, cu toate că încheiase pentru ele contracte de căsătorie avantajoase. Dar pe prințisor îl alinta ca pe ceva foarte prețios și i s-au dat jucării frumoase, ca de pildă o corăbioară splendidă, pe care putea s-o pună la apă în râul de lângă palat. Și regele și-a dat seama că un singur fiu nu este o temelie destul de solidă pentru ca să-i asigure succesiunea... Băiatul avea aproape zece ani când s-a îmbolnăvit. Cei mai buni medici n-au fost destul de buni ca să-l vindece. S-au plecat asupra patului lui de suferință și au dat din capetele lor înțelepte: nu prea era speranță că prințul are să rămână în viață... Într-o bună zi, regina s-a dus la soțul ei. „Treisprezece copii ți-am dăruit și unul s-a născut mort“, a spus ea, „și tot n-ai decât un singur moștenitor. Sunt tânără, dar trupul meu este obosit de această misiune grea. Oare niciun fiu de-al meu n-are să poarte coroana țării?“ Regele avea atunci treizeci și cinci de ani și mai era încă în putere. Și-a luat soția și s-a dus cu ea la astrologi și i-a întrebat. „Sire“, au răspuns ei, „feciorul măriei-tale are să moară până într-un an.“ Regina a vărsat lacrimi amare, căci nu putea face nimic ca să-și salveze copilul. Atunci, după câteva zile, s-a întâmplat ca o prezicătoare să vină la palat, și i-a citit reginei în palmă și i-a spus: „Măria-ta, n-ai să aduci niciodată pe lume un rege adevărat.“ Thomas făcu o mică pauză; povestitul îl obosise foarte. Regele nu și-a putut ascunde decât foarte greu

dezamăgirea. Are să fie oare nevoit să transmită sceptrul nu propriului său fiu, ci altuia, unuia în care să nu fie păstrat propriul său sânge? Fratele regelui avea un fiu care era invidios și care râvnea coroana. Avea să urce oare după el acel nepot treptele tronului? Doamne ferește! Tocmai în acea vreme, regele a cunoscut o femeie tânără, de sânge princiar, care era vasala lui, și între ei a avut loc o mică poveste de dragoste, care poate că n-a fost întru totul reciprocă. Cum-necum, s-a întâmplat că după câteva luni ambele femei erau însărcinate, prințesa și regina. Nefericita prințesă a fost prima care a născut, dar a murit în timp ce aducea pe lume un fecior sănătos. După zece zile, țițetele puternice care au răsunat în camera din donjon a reginei vesteau nașterea unui alt fiu voinic și frumos, căruia i-au dat numele de Eduard, după tatăl lui... Gurile rele susțin că regele, îndemnat de blestemul prezicătoarei, i-a schimbat între ei pe cei doi sugari. Alții spun că regele era prea drept și că-și iubea atât de mult soția, încât a jurat chiar să-l ucidă pe bastard, acum, când mama acestuia nu mai putea depune mărturie cu privire la adultărul săvârșit. N-a dus la îndeplinire niciuna dintre cele două monstruoase nelegiuiri, iar bastardul a crescut și, după cinci ani, regele l-a trimis la o frăție de bărbați înțelepți și le-a cerut să-l primească în mijlocul lor și să-l crească, să facă din el unul de-ai lor, așa încât să fie gata, când va suna ceasul, să însoțească inima tatălui său în ultima lui expediție în Țara Sfântă, în fruntea unui alai de o sută și patruzeci de cavaleri. Iar ei s-au declarat de acord să-i satisfacă cererea, cu o singură condiție: ca băiatul să nu știe niciodată că e fiu de rege.

Tăcerea în celulă fu apăsătoare. De foarte departe, Richard auzi, în închipuire, chicotitul unei bătrânei: Vrăjitoarea din Wirral. Thomas își deschise din nou ochii, încet, și sărută chipul lui Richard. Îl găsi: Richard îl privea

țintă pe bătrân, cu ochii lui aproape negri, incandescenti în fundul orbitelor.

– Și astfel a făcut din produsul păcatului său o contribuție la cauza care îi stătea atât de aproape de inimă: cucerirea Țării Sfinte, zise rar Richard.

Se priviră lung unul pe altul în tăcere. Numeroasele întrebări, care rămăseseră încă fără răspuns, îi năvăliră în minte, dar părăură brusc că nu mai au importanță. Apoi Richard dădu din cap și zise:

– În cei foarte, foarte bătrâni sălășluiește adevărul.

– ...și în numărul mare al anilor, judecata, completă Thomas.

Deodată, Richard pufni în râs.

– Acum știu de ce sunt atât de înalt. Nu degeaba i se spunea *Edward Langshanks*¹...

Imediat după aceea se lăsă iarăși tăcerea. Bătrânul, obosit de atâta vorbit, așipi, lăsându-l pe celălalt într-un smârc de gânduri încâlcite, pe care păru că nu mai poate să le descurce. Richard nu reuși să adoarmă.

Timpul se scurse în continuare, până ce, în sfârșit, Thomas se trezi. Richard se dezlipi de perete și, stând în capul oaselor, îl luă pe bătrân de mână: pulsul îi bătea foarte slab.

– Ești rece, zise el. Să te încălzesc?

– Nu. Abia mai poți face câte ceva pentru tine însuși. Nu mai am nevoie de ajutor.

– Pentru mine însumi? Dar tocmai l-am renegat pe Dumnezeu!

Thomas făcu încă o dată gestul liniștitor pe care îl făcea atunci când rostea acele cuvinte de neînțeles cu câteva zile înainte: „N-are importanță.“

– E bine să crezi într-un Dumnezeu, zise Thomas.

---

¹ Eduard Picioroange (engl.).

Vocea abia i se auzea, încât Richard fu nevoit să se aplece spre el ca să i-o poată desluși. Capul îi vâjâia acum, nu atât din pricina epuizării fizice, cât din cauza cuvintelor pe care nu le înțelegea: „un Dumnezeu“ ? Păi nu există oare numai un singur Dumnezeu în cer și pe pământ ? Richard văzu că mâinile osoase ale bătrânului caută frânghia albă din jurul sutanei și că pi-păie nodurile.

– Să alegi calea justă e mai bine, se auzi din nou, pe șoptite, vocea bătrânului.

Richard îl privi ținând pe Thomas de Lincoln, care păru să ia deodată trăsăturile lui Jacques de Molay. O halucinație, așa cum mai avusese Richard adeseori ? Sau era o viziune ? Încetul cu încetul, trăsăturile caracteristice ale lui Molay dispărură, ca să facă loc liniilor mai tinere și mai energice ale lui Pierre de Bologne.

– Hristos este o cale, zise el, ca în transă. Calea justă duce spre adevăr.

Thomas, care acum era din nou Thomas, dădu încet din cap.

– Ce cale ai ales, Richard ? Richard transpira. Îi venea nespus de greu să gândească. Ce cale, Richard ? stăruia Thomas. Timpul care îi mai rămăsese era scurt. Dacă mai voia să-și ajute învățăcelul, aceasta era ultima șansă. Calea aleasă de Hristos ?

– Nu, e prea multă ură în mine, prea multă combativitate.

– Prea multă trufie, vrei să spui. Care, Richard ? Calea inimii tale, a conștiinței tale, a voinței tale ?

– Alea sunt în permanență talmeș-balmeș.

– Gândește-te bine, Richard.

După ceea ce, în liniștea celulei, păru să dureze o veșnicie, Richard răspunse rar:

– Calea dreptății.

– Care dreptate ? A cui dreptate ?

Vocea lui Thomas avu brusc din nou putere, iar ochii lui larg deschiși îl priviră pe Richard mai aprig ca niciodată.

Richard fu nevoit să rămână dator cu răspunsul; nu mai putea gândi, lumea se învărtea nebunește în jurul său ca o sfârlează. Se întrebă cum de mai putea avea Thomas mintea atât de limpede, în ultimele lui ceasuri.

– Thomas, nu sunt copt pentru adevăr. Nu-ți înțeleg graiul, nu pricep la ce fac aluzie cuvintele dumitale, dumneata răstorni toate lucrurile în care am crezut întotdeauna.

– Ha-ha, fiule! Religia creștină e bună. Cuvintele care cuprind taina noastră sunt anume alese așa. Sunt un test menit să-ți pună la încercare statornicia credinței tale. Poate că, din pricina împrejurărilor, convingerea ți-a fost pusă la prea grea încercare. Fii drept, așa cum ai fost întotdeauna. Exprimă-ți gândurile care îți erau ascunse în fundul sufletului.

– Alea nu ți-ar plăcea. Cred că învățătura catolică este tulburată. Clerul se ocupă de dogme, de explicarea unor texte din Sfânta Scriptură, fără să se sinchisească de oamenii în cauză. Sunt șoareci de biserică, chițibușari, care se află în afara vieții. Dragostea lor este o dragoste de pergament. Când eram școlar, mi-ai vorbit de curențele spirituale ale Orientului, despre care au relatat călătorii care au însoțit caravanele în Țara Sfântă: învățătura lui Buddha și cea a lui Lao-tse. Uneori am impresia că doctrina lor e mai pură decât a noastră, mai apropiată de Dumnezeu și de oameni. Cine are dreptate? Sau avem cu toții dreptate? Să aibă oare Dumnezeu mai multe nume: Brahma, Allah, Tao, Iehova? Să fie oare Dumnezeu mai mare decât ni-L putem închipui noi, cu capacitatea noastră limitată de a ni-L reprezenta? Am călătorit și eu mult în ultimii ani, și am vorbit cu mulți oameni. La Veneția e un om, se numește Polo, care a trăit ani de zile în Orient, la Curtea unui domnitor care tolera în țara lui cinci religii, printre care și creștinismul.

La înapoierea lui, era cât p-aci să fie osândit ca eretic, din cauza jurnalului lui de călătorie. Cine suntem noi ca să-i numim pe ei necredincioși ?

– Suntem educați în convingerea adevărului creștinismului, se auzi vocea lui Thomas, și în cadrul Evangheliei, care ne este îndrumar, trebuie să ne căutăm calea, calea cea justă. Te afli pe făgașul cel bun, Richard, dar ești plin de îndoieli. Ar trebui să ai mai multă încredere în tine însuși. Calea dreptății, așa ai spus. Nu e de ajuns. Nimeni nu are voie să-ți dezvăluie partea a treia și ultima a tainei, dacă n-ai dat tu însuși mai întâi răspunsurile corecte, dacă nu te-ai descurcat în primele două.

Richard deschise ochii mari. Avea frisoane din cauza rănilor și se ghemui ca să caute căldură în faldurile veșmintelor. Dar mintea îi era acum mai limpede.

– Nu pot să judec doctrina altor religii și filozofii, zise el. Ele sunt, orice s-ar spune, o călăuză pe drumul de întoarcere spre forța creatoare care ne stăpânește, și care zace ascunsă în adâncul ființei noastre. Nu contează *ce* credem, ci *cum*; acesta e miezul existenței. Așteptă câteva clipe, și apoi zise în continuare, foarte răspicat: Calea dreptății. Aceasta este o cale a echității, a justiției, o cale care îi dă fiecărui om dreptul de a gândi liber, de a acționa liber, de a fi liber, respectând convingerea celuiilalt. Abia atunci omul își poate iubi aproapele. Un om care îi dă celuiilalt acel spațiu și acea libertate iubește cu adevărat! Dacă s-a ajuns la acea toleranță și la acea iubire, lumea noastră poate fi creată din nou, poate fi transformată într-o lume a păcii și a drepturilor egale pentru fiecare. Dumnezeu n-a creat domni și robi, n-a creat nobili, șerbi și iobagi. El a creat doi oameni egali, dintre care niciunul nu era subordonat celuiilalt. Omul rămâne răspunzător de ceea ce face cu acele drepturi și cu libertatea. Cel ce are în el iubirea are în el Sfântul Duh, pe însuși Dumnezeu. Acea iubire este izvorul care lărgeste spiritul, este

izvorul a toată cunoașterea. Aceasta este calea justă. A-L sluji numai pe Creator nu este de ajuns, religia singură nu este de ajuns.

Thomas scoase un mormăit nelămurit. Pe chipul său plin de riduri apăru un zâmbet abia vizibil.

– Ești primejdios. Mergi chiar mai departe decât noi. Cine a vorbit adineauri despre irosirea valorilor existente? Tu dai peste cap întregul sistem feudal! Mintea ta e vastă; este în ea mai multă dragoste decât îți dai tu însuși seama. Vocea lui avea un ton admirativ. Natura părții a treia a secretului Templului este cea care precizează că fiecare trebuie să-și găsească singur calea justă, zise el în continuare. Ai îndeplinit această condiție. Pot să-ți dau acum ultima regulă: „Hristos este o cale; calea cea justă duce la adevăr; cheia care duce la adevăr este mintea liberă.” Cele trei noduri sunt conferite numai celui care a dovedit în vorbă și în faptă că posedă acea minte liberă.

Richard încuviință, dând din cap.

– Și de aceea ordinul nu s-a împotrivit arestării fraților noștri, tocmai ca să poată păstra acest secret?

– Omenirea nu e coaptă încă pentru acest gând, fu de acord Thomas. Erezie, hai s-o numim astfel, din lipsă de înțelegere; și de aceea o păstrăm cu grijă, ca pe o taină, în sânul frăției noastre, ca pe o taină care, împreună cu Sfânta Treime, alcătuiește convingerea noastră cea mai profundă. Așadar, să nu-ți faci griji cu privire la faptul că L-ai renegat pe Dumnezeu; în hârțoagele inchizitorului vei fi osândit ca eretic, dar Dumnezeu a fost alături de tine când ai stat atârnat de estrapadă... El cunoaște adevărul.

Richard se mai străduia încă să descurce ghemul de gânduri încâlcite din care, cu puțin înainte, nu știuse cum să iasă.

– De aceea am fost gata oricând să primim în mijlocul nostru oameni excomunicați? De aceea am tăgănat

noi înadins în ultimii ani tratativele privitoare la o nouă cruciadă și i-am recomandat marelui maestru o afiliere necondiționată la Ordinul Ospitalierilor ?

Thomas dădu din cap.

— Lucrurile s-au petrecut oarecum altfel. În ultimele decenii, Templul a tins spre o politică de pace, de echilibru între diferitele puteri și religii, având ca scop o pace universală, cu islamul ca barieră între creștinătate și curente din Orient, cu Templul ca organ coordonator dezinteresat, care să țină în frâu raporturile de forță din sânul creștinătății și să mijlocească în diferendele dintre suverani și dintre suverani și Biserică. Ridicându-și mâna rece și strâmbă, îl prinse pe Richard de încheietură. Acum știi pentru ce ai luptat patru ani, fiule. Regele Filip i-a făcut creștinătății un foarte mare rău prin distrugerea noastră.

Apoi, mâna lui Thomas se retrase, și Richard privi îngrijorat trupul chinuit, istovit al bătrânului, care se rostogoli pe paie, cu o mână sub cap și cu cealaltă pe inimă, ca un copil nenăscut, aflat încă în pânțele maică-sii.

Nu mult după aceea, Thomas ațipi, ca să nu se mai trezească niciodată. Se stinse liniștit, în somn. Richard văzu că totul se terminase, și se rugă pentru odihna sufletului templierului, până ce mica pată de lumină de la capătul ventilației existente în zidul gros de trei metri vesti începutul unei noi zile. Atunci își făcu al treilea și ultimul nod pe frânghia murdară care îi încingea faldurile vestonului.

Paznicii nu mai veniră să-l ia, iar el nu-i spuse temnicerului că Thomas murise, pentru ca acesta să nu-i înjumătățească rația de apă și de pâine, până când, într-o zi, nu i se mai aduse decât un urcior, umplut cu apă până la buză. Fu lăsat singur cu mortul și știa că va muri de foame.

Richard luă act de această realitate cu un calm de care, cu câteva zile în urmă, n-ar fi fost în stare. Secretul Tem-

plului îi dădea mai multă putere decât i-ar fi dat-o vreodată religia catolică. Libertate, toleranță, iubire, dar aceasta din urmă înceta acolo unde libertatea era amenințată.

Preț de câteva clipe, această dorință de libertate făcu să pâlpâie din nou în el combativitatea și speranța. Trupul îi era încătușat, dar mintea liberă nu putea fi încătușată. Aceasta se urca mult deasupra zidurilor celulei sale, și numai o singură dată își închipui ce ar fi putut fi un Templu care să înfrâneze acțiunile arbitrare ale monarhilor și baronilor, care să prefacă agitata lume creștină, potrivit propriului ei ideal, într-o lume a păcii și a echilibrului, în care spiritul să primeze, iar știința să poată înflori.

„Hope, like the gleaming taper's light,
Adorns and cheers our way,
And still, as darker grows the night.
Emits a brighter ray.“¹

Oliver Goldsmith,
*The Captivity*²

Doi cai goneau pe o potecă plină de hârtoape din North York Moors³. Goneau fără prea mari eforturi, deoarece călăreții lor erau tineri și fragezi. Unul dintre ei era un băiat de nici zece ani, îmbrăcat ca un scutier. Celălalt avea înfățișarea unui curier, dar liniile bombate vizibile de sub tunica strâmtă și de sub pantaloni erau mai unduioase decât cele ale unui bărbat.

– Mai e mult până acolo, *madame*? întrebă băiatul, strigând ca să acopere tropotul cailor în galop și vâjâitul vântului.

– N-am făcut încă nici jumătate din drum, Raoul!

Când își dăduse seama că dacă vor să ajungă la timp trebuia să se grăbească, Beatrice își lăsase slujitorii în plata Domnului și cumpărase un cal pentru Raoul. Și porniseră

---

¹ „Speranța, licărind abia,/Ne-mpodobește drumul, și/Cu cât mai neagră-i noaptea, ea/Dă raze tot mai vii“ (engl.).

² *Captivitatea* (engl.).

³ Ținut mlăștinios din nordul comitatului York (engl.).

amândoi spre nord, unde regele Eduard își stabilise reședința la Castelul Tynemouth, împreună cu favoritul său și cu regina. Dacă salvarea lui Richard i-ar fi impus să traverseze domeniul tatălui ei, Beatrice n-ar fi șovăit să-l traverseze. Acum trecea călare de-a lungul hotarului lui răsăritean.

În după-amiaza următoare, cei doi drumeți se anunțară la poarta castelului. Trecu o bucată de timp până să fie lăsați să intre în camera lui Blanche, unde cele două femei se salutară una pe alta ca două surori. După călduroasa lor îmbrățișare, Blanche făcu doi pași înapoi și privi echipamentul lui Beatrice.

– Un curier! zise ea, și râseră amândouă.

Raoul luă loc în firida ferestrei. Chipul lui lunguiet era obosit.

– Unde ți-e feciorul? întrebă Beatrice, rotindu-și privirea.

– L-am lăsat la Londra. Castelul meu de pe malul Tamisei a fost gata amenajat abia cu puțin înainte de Crăciun. Am socotit că ar fi primejdios să-l aduc cu mine în nord. O luă pe Beatrice și o trase după ea, și îi șopti la ureche: Stăm ca într-un clește între scoțieni și baroni. Eduard își dă acum prea bine seama că n-are cum să-i pună cu botul pe labe. Baronii au mobilizat o armată numeroasă, în timp ce Eduard n-are nici măcar destui bani ca să ne dea de mâncare. Din fericire, eu pot să fac față propriilor mele nevoi. Reginei i-a părut bine că am plecat cu ea. *Ma foi!*¹ Încercarea lui Eduard de a li se împotrivi baronilor este pe cât de necugetată, pe atât de temerară. S-a schimbat, să știi. Să-l fi văzut după ce Parlamentul l-a surghiunit în octombrie pe Gaveston și apoi după ce a continuat să curețe palatul de membrii familiei lui și de

---

¹ Pe legea mea! (fr.)

prietenii lui! Nu l-am văzut niciodată atât de mânios! „Sunt oare un tâmpit, că nu mă lasă nici măcar să am grijă de propria mea gospodărie?“, așa striga. Ar fi trebuit să-și pregătească în mod mai temeinic această răzvrătire. În orice caz, cel puțin regina este impresionată: pentru prima dată de când s-au căsătorit, îl admiră, în pofida faptului că-i e silă de gascon. N-aș fi crezut niciodată că tocmai el are să-i unească! Regina doarme chiar cu el. Cred că pentru asta trebuie să-i mulțumim bolii lui Gaveston. Vocea lui Blanche deveni și mai slabă. Regele și Gaveston și-au petrecut uneori nopțile împreună și i-am văzut chiar sărutându-se ca doi îndrăgostiți.

– Doamne ferește! Beatrice roși intens. Cobzarul meu a fost spânzurat pentru asta!

– Regele este inviolabil, zise Blanche. Cel puțin așa crede el. Nimeni nu cunoaște acest secret, nici chiar regina! Își puse degetul pe buze, pe care apărură un zâmbet de scuză. Asta e partea plicticoasă a secretelor, că trebuie neapărat să le destăinuie cuiva. Ochii ei negri sclipiră de exaltare. În inima ei se bucura de rebeliunea regelui. Fusesse ținută în totală necunoștință în legătură cu toate acțiunile din Franța, chiar și cu cele referitoare la propriul ei castel.

Beatrice se întrebă cum, pentru numele lui Dumnezeu, ar putea s-o intereseze asemenea intrigării, și ajunse la concluzia că n-o invidiază defel pe Blanche pentru poziția ei la o Curte unde se petreceau astfel de lucruri.

– Viața este destul de agitată și fără să fii implicată în chestiuni de acest gen, zise ea, cu toată sinceritatea, și îi vorbi lui Blanche despre viziunile bătrânei vrăjitoare din Wirral.

– Mă tem că nu te pot ajuta, răspunse Blanche, atunci când musafira ei ajunse în cele din urmă la descrierea castelului, deoarece nu cunosc decât vreo câteva castele engleze, care nu prea seamănă cu cel pe care mi l-ai descris.

Cât despre chipul care purta o coroană de conte, cred că este vorba de Thomas de Lancaster. El e slab și înalt și are barbă neagră. E proprietarul unui mare număr de castele. Eventual ar putea să ne ajute Eduard. Hai cu mine.

Beatrice o privi speriată.

— Regele? întrebă ea. Nu pot. Și sigur nu în aceste veșminte.

— Nu te teme. Eduard e un om simplu, cu inimă bună, cât timp nu i te împotrivești. Ai să vezi ce prietenos e. Blanche scoase din dulap o rochie foarte modestă. Să nu-i spui că ești fiica seniorului de Morley. Îi urăște pe nobili, dar menestrelii și trubadurii, precum și marinarii sunt oameni a căror societate îi e pe plac. Aceștia sunt oricând bine-veniți la Curtea lui. Schimbă-ți repede veșmintele.

Îi dădu ajutor lui Beatrice să-și lepede pantalonii strâmți și vestonul. După câteva minute străbăteau împreună culoarele spre încăperile regale.

— *Master Piers* este foarte bolnav, zise Blanche. Regele a trimis după William de Bromtoft, cel mai bun medic de aici, din nord.

— Același care l-a vindecat pe fratele meu Geoffrey, când Richard l-a rănit grav în turnir.

— N-aș putea spune că mi-e milă de Piers. Eduard nu acordă nici cea mai mică importanță altui curtean atât timp cât îl are pe *master Piers* alături. Boala lui mi-l face însă aproape simpatic. Dacă ar fi sănătos și s-ar foi pe aici, ca un păun trufaș, n-am avea nici cea mai mică șansă de a sta de vorbă cu Eduard.

Îl găsiră pe rege, care tocmai venea din dormitorul lui Gaveston. Beatrice făcu o reverență adâncă.

— Ce mai face? întrebă Blanche, prefăcându-se îngrijorată, după ce îl salutase pe rege cu un zâmbet radios și cu o simplă înclinare a capului.

– Deocamdată nicio ameliorare, răspunse el. Cine e această doamnă?

– Beatrice, maiestate, se prezentă ea, cu timiditate.

– O bună prietenă a mea, adăugă în grabă Blanche, în timp ce-l urmau pe rege spre sala cea mare. O trubadură.

– Ah! exclamă Eduard, ne vom putea distra un pic. Ați luat masa?

Fără să aștepte un răspuns, le pofti la masă, care era pusă neprotocolar. Lipsea bogăția de fructe alese și de gustări care ar fi fost de așteptat la un prânz regal. Regele nu se sinchisi însă de această situație: se repezi la mâncare ca un lup flămând.

„Dacă unui rege îi este pe plac să fie lacom, e de preferat să-l accepți așa cum e“, își zise Beatrice, apoi luă loc la masă și începu să mănânce.

– Unde e Isabela? întrebă Eduard, între două îmbucături.

– Regina nu s-a simțit bine. Am ajutat-o să se culce. Dormea când am lăsat-o cu doamna ei de onoare, lady Elisabeth de Montebus. Mi se pare că v-am spus asta adineauri.

Eduard ridică din umeri. Acum avea altele în cap, decât niște femei care nu se simt bine. Situația era într-adevăr serioasă: baronii puteau să înainteze în orice clipă spre nord, iar el nu izbutea să pună pe picioare o armată în stare să-i oprească. În plus, fratele Perrot era prea bolnav ca să poată fi transportat, în cazul că vor trebui să părăsească reședința actuală. Eduard o privi prietenos pe Beatrice și se întrebă de ce câteva șuvițe din părul ei erau ude.

– Ai venit de curând? Când ai sosit?

– Am sosit abia de un ceas, maiestate. Ieri-dimineață mai eram încă în York.

– Ai venit repede! Pe drum ai întâlnit trupe înarmate?

– Nu, maiestate.

Răspunsul îl liniști. Se rezemă de spătarul jilțului, mestecând zgomotos pâinea, pe care o înghiți cu o dușcă de bere.

– Văd că nu mănânci, îi zise el lui Beatrice.

Beatrice își privi farfuria plină și-și dădu seama că nu răspunsese cum se cuvine ospitalității regelui. Reîncepu să mănânce, cam în silă, în timp ce Blanche aruncă o privire stăruitoare spre meseni. Franțuzoaica nu uitase: așteptase momentul potrivit, care acum venise. Îi vorbi regelui despre balada pe care o cântase Beatrice în speranța de a-și găsi iubitul, dar nu rosti niciun nume.

– Să auzim, zise el numaidecât. Prietenii mei mi-au vorbit despre dumneata. Lumea trubadurilor e mică.

Beatrice se sculă în picioare și se duse în mijlocul sălii, unde făcu o reverență înainte de a începe. Fără acompaniamentul cobzarului ei, cântecul suna foarte trist. Când ultimul ecou al vocii ei pure se stinse, regele rămase tăcut vreo câteva secunde. Apoi își arătă prețuirea, ciocănind cu pumnul în blatul de lemn al mesei, și îi făcu lui Beatrice semn să ia din nou loc.

– A fost minunat, zise el. Spuneai că noi l-am arestat ?

– Nu noi, ci ei, răspuse Blanche, făcând cu capul înspre miazăzi. Mai precis: Lancaster. Acest nume, el singur, fu de ajuns ca să-i strice lui Eduard cât îi mai rămăsese din pofta de mâncare. Își șterse gura și o privi pe Blanche, care îi ceru lui Beatrice să vorbească despre castel. Beatrice descrie ciudata ei întâlnire cu vrăjitoarea din Wirral. După aceea urmă o lungă tăcere, în timpul căreia Eduard își scotoci memoria. Apoi, regele îi făcu semn unui slujitor și îi dădu un ordin scurt. Cele două femei nobile se priviră una pe alta. După câteva minute veni în sală un sergent din gardă, pe care Eduard îl luă deoparte și avu cu el o scurtă convorbire. În timp ce-i dădea ordin sergentului să plece, se întoarse triumfător.

– Pickering, zise el.

Beatrice se sculă brusc în picioare.

– Sunteți sigur ? întrebă ea, uitând de etichetă.

– Absolut sigur.

– O ! Îmi vine să vă sărut !

Ochii plini de bucurie ai regelui îi amintiră lui Beatrice de Richard.

– Ce te împiedică ? Râsul lui cald umplu sala. Era genul lui de umor : să se adreseze în modul cel mai simplu bărbatului sau femeii cu care vorbea. Beatrice luă loc în grabă și roși intens. Ne face plăcere să te putem ajuta.

Beatrice îi zâmbi cu recunoștință și nu se mai simți încurcată.

– Mii de mulțumiri, maiestate.

– Nădărduesc că ai să-ți găsești iubitul. Te-aș fi ajutat chiar să-l eliberezi, dacă m-aș fi putut lipsi de oamenii necesari ; tot ceea ce-i poate pune bețe în roate lui Lancaster îmi e pe plac.

– Cred că am trecut pe lângă Pickering când am venit încoace ! Dacă aș fi știut ! oftă Beatrice, când fură din nou amândouă înapoi în camera lui Blanche.

– Nu ți-ar fi fost de prea mare ajutor, fu de părere Blanche. N-ai fost lăsată niciodată să intri în castel, necum în temniță.

– Raoul da.

– S-ar putea să mai ai nevoie de băiat. De altfel, nu știu sigur dacă Richard mai e acolo. Poate că l-au dus în altă parte, așa cum a fost cazul cu Lincoln. Am să-ți spun ce am de gând să fac : mâine mai pleacă încă un curier al regelui în Gasconia, după întăriri. Am să-i dau o scrisoare pe care s-o trimită soțului meu de îndată ce va pune piciorul pe pământ francez. Avem nevoie de ajutor, Beatrice. Avem

nevoie de oameni ca să-l scoatem de acolo și ca să-l ajutăm să evadeze. Du-te acolo și încearcă să afli dacă informațiile noastre sunt corecte, dar fii prudentă: nu intra tu însăși în castel, Raoul poate face asta mai bine decât tine. Cred că pot aștepta ajutor din Franța peste vreo trei săptămâni.

– Trei săptămâni ?

– Asta-i tot ce pot face.

– Așadar în Anglia nu există oameni care ne-ar putea ajuta ?

– Numește-mi măcar unul. Beatrice, pentru început: nu s-ar încumeta. Și apoi: dacă regele nu poate obține arme și trupe ca să lupte pentru el însuși, cum am putea noi ? Eu sunt, întocmai ca și el, cu totul izolată, aici, în nord. Singura noastră speranță este Franța.

Raoul își ciuli urechile.

– Cavalerii francezi nu prea îl mai agreează pe *messire le Bâtard*, zise el, făcând o mutră tristă.

– Du-te să îmbuci ceva la bucătărie, deșteptule, îl repezi Blanche.

Dar Beatrice interveni:

– Cred că are dreptate, *madame*. Trebuie să ținem seama de faptul că, în pofida a tot ceea ce a făcut Richard pentru frații săi francezi, niciunul dintre ei nu-și va pune capul la bătaie ca să-l salveze.

– Este cineva care ar trece bucuros prin foc pentru el, se auzi vocea lui Raoul.

– Nu ești încă în bucătărie, Raoul ?

– Cine anume ? îl întreabă Beatrice.

– *Le sieur d'Uzès*. Știu sigur că ar putea să-și găsească destui ostași.

Blanche își aminti de acel francez.

– Cavalerii francezi s-au adunat cu toții în munți, în jurul orașului Lyon, ca să se afle cât mai aproape de conciliul din Vienne. Ferrand d'Uzès va fi cu ei.

Beatrice dădu din cap: înțelesese că Blanche nu mai era deloc în contact cu grupul englez acum, când acesta nu mai avea nevoie de ea. Jocul fusese de altfel jucat: sentințele împotriva fraților fuseseră pronunțate. Numai ordinul însuși mai urma să fie condamnat.

– Te rog, cere-i să-l trimită totuși pe *le sieur d'Uzès*, dacă se poate, cu voia dumitale, zise ea. Blanche luă în mână pana de gâscă. Și încă ceva... se auzi vocea șovăitoare a lui Beatrice. Blanche o privi întrebător. Vrei să fii atât de bună să trimiți la Londra un curier, care să întrebe de roșcovana Meg? Puse pe pergament o pungă bine umplută. Poruncește-i să-i spună că asta e numai jumătate din răsplata pe care o va primi ea dacă vine în cea mai mare grabă la Malton, unde am s-o aștept.

„Grant me, indulgent Heaven, that I
may live
To see the miscreants feel the pains
they give;
Deal Freedom's sacred treasures free as
air,
Till Slave and Despot be but things
that were!“¹

Robert Burns,
*In a Lady's Pocket Book*²

Beatrice parcurse fără odihnă, înainte și înapoi, toată lățimea culmii dealului. Ochii ei căutară încă o dată poteca de departe, care, după ce trecea prin sat, urca versantul spre cetățuia ce arăta azi mai feroce ca niciodată: Castelul Pickering.

Deodată i se opri respirația. Nu, nu fusese o închipuire. Un personaj mititel venea pe potecă, gonind cât îl țineau picioarele. Era la aproape trei kilometri până în locul în care se afla ea, deoarece nu îndrăznise să se apropie.

---

¹ „Fă, milostive Doamne, să apuc/Să-i văd pe răi că simt ce jale-aduc;/Odorul Libertății dă-mi-l deci,/Pân' ce Despot și Rob dispar pe veci“ (engl.).

² *În Carnetul unei Doamne* (engl.).

Raoul parcurse întreaga distanță în goana mare, de parcă l-ar fi fugărit diavolul. În sfârșit ajunse ca în zbor pe creasta dealului și în brațele lui Beatrice, cu respirația tăiată. Beatrice îl sprijini, încercând să-i calmeze încordarea produsă de teamă, cu toate că inima îi bătea ca nebună.

Abia când Raoul își ridică spre ea privirea, îi văzu Beatrice ochii speriați.

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întâmplat?

Raoul își întredeschise buzele palide. Gura lui schiță câteva cuvinte, dar bietul băiat nu putu vorbi, încât se întoarse și făcu gesturi spre zidurile și turnurile din depărtare.

– Țștia... ățștia... s-au apucat să zidească celula!

Beatrice îi dădu drumul și îl privi speriată. Băiatul tremura ca varga.

– L-ai văzut pe *messire* Richard?

Raoul dădu violent din cap că da. Într-o explozie de bucurie, Beatrice îl îmbrățișă și îl sărută pe amândoi obraji.

– Slavă Domnului! Șovăind, temându-se, poate, să audă adevărul, Beatrice îi puse întrebarea care trebuia inevitabil să urmeze. Era în viață?

Scurta mișcare afirmativă a capului blond fu de această dată mai puțin convingătoare.

– Ai vorbit cu el?

Raoul încercase să facă pe grozavul, dar acum nu-și mai putu stăpâni lacrimile. Între două sughițuri de plâns, șopti:

– *Madame*, cred că și-a pierdut mințile.

Cu toate că se simțea foarte nesigură, Beatrice îl lăsă pe Raoul să-și aline mâhnirea plângând în brațele ei și îi dezmierdă cărlionții blonzi.

Trecuse o săptămână de când îl trimisese pe Raoul pentru prima dată la Castelul Pickering, unde băiatul,

pentru că nu știa aproape deloc englezește, se prefăcuse că e surdomut. Îl pusese să vândă fel de fel de lucruri – mere, ouă, castane, tot ce putuse ea să găsească în zonă. Și îi spusese precis ce trebuie să facă. Acum, misiunea lui fusese îndeplinită. Dar putea ea oare să-și permită să aștepte încă o săptămână, sau eventual chiar mai mult? Cavalerul francez, Ferrand d'Uzès, se și afla, poate, în această clipă în drum spre Anglia. Distanța până la Pickering era mare, cel puțin șase–șapte zile de la coasta de sud. Care ar fi fost atunci șansele ei să-l mai găsească pe prizonier încă viu?

– Raoul, te-a văzut cineva că ai intrat în turn?

– Nu, m-au văzut numai că am fugit de acolo, răspunse el, timid.

Nu părea să mai conteze prea mult; hotărârea ei era luată.

– De îndată ce sosește roșcata Meg, mă duc și eu acolo, zise ea. Băiatul o privi speriat.

– Nu puteți să face asta! Nu trebuie să faceți asta, *madame!* Chiar dumneavoastră ați spus că ar fi foarte primejdios pentru dumneavoastră, și doamna Blanche a spus și dânsa același lucru.

– Ești un slujitor credincios, Raoul.

Beatrice nu ținuse seama de protestul lui.

Roșcata Meg sosi după câteva zile la Malton, lefteră și obosită. Cele două femei se întâlniră în camera lui Beatrice din micul han local. Și stătură față în față, fără să rostească, niciuna din ele, vreun cuvânt. Nu exista nicio înțelegere între ele, nici altă legătură decât bărbatul la care amândouă credeau că au dreptul, în două feluri întru totul diferite. În plus, firește, curiozitatea insolentă a lui Meg.

– Richard se află la Castelul Pickering, zise în cele din urmă Beatrice.

– Și ? întrebă Meg, pe care o interesa deocamdată numai a doua pungă cu monede, ce-i fusese făgăduită.

Meg avea un principiu, care o salvase în repetate rânduri de ștreang: clienții chemați în fața justiției încetau să existe pentru ea, ba chiar nu-i cunoscuse niciodată. De data aceasta, fusese nevoită să facă o excepție.

Beatrice luă punga cu bani și i-o întinse lui Meg. Era ultima pe care o mai avea.

– E a dumitale, dacă mă ajuți să intru acolo. Am apelat la ajutor din Franța, dar mă tem să nu vină prea târziu. Am să văd ce pot face eu singură, dar n-am nicio posibilitate să intru în castel. Poate că garda se va lăsa convinsă, dacă-ți folosești ... *le metier*¹.

Meg râse zgomotos la auzul cuvintelor cu care Beatrice îi definea în mod atât de politicos munca. Luă punga cu bani și o ascunse în fuste și apoi săltă cu degetul arătător bărbia lui Beatrice, ca s-o privească mai bine.

– Cu mutrișoara asta ? Niciodată ! Vasăzică, dumneata ești femeia despre care mi-a vorbit ? Râse de expresia speriată de pe chipul lui Beatrice, apoi luă între degete un cârlionț al propriului ei păr. Tot roșu. Mi-a vorbit și el despre asta. Dar dumneata nu ești singura. Mai are el și alte femei ... În Franța, desigur ...

Tocmai de asta se temuse Beatrice.

– Ți-am dăruit încrederea mea. Și banii mei. Asta-i tot ce pot să-ți dau pentru ajutorul dumitale, zise ea scurt.

– Când ? întrebă Meg, căreia nu-i plăcea să trăgăneze lucrurile, ceea ce îi plăcu lui Beatrice, care nici ea nu obișnuia să lungească vorba fără rost.

– Cât mai repede. Meg dădu din cap că e de acord și îl arătă pe Raoul. Nu intru acolo nechemată. Ai putea să vestești sosirea noastră. Așa am să știu sigur că treaba nu

---

¹ Meseria (fr.).

dă greș. Ia vino încoace. Raoul se opri acolo unde se afla, dar înțelese că i se vorbise și o privi întrebător pe Beatrice.

— Nu vorbește decât franțuzește, zise ea.

Meg își înfipse un deget în bluza lui Raoul, îl îndreptă spre Beatrice, apoi spre ea însăși, și la urmă spre castel.

— Pickering, zise ea, răspicat. Apoi, cu arătătorul mâinii drepte vârât în pumnul stâng, făcu o mișcare obscenă în sus și în jos. *Des soldats*¹, zise ea. Văzând gestul cunoscut de el, Raoul se făcu roșu la față ca un rac. *Ouil*?² întrebă Meg.

Băiatul dădu din cap că a înțeles și, ridicându-și pumnul strâns, lăsă vârful degetului gros să-i iasă între arătător și mijlociu, și răspunse:

— *Ouil, madame.*

În aceeași după-amiază, Meg și Beatrice de Morley stăteau pe poteca îngustă ce ducea spre cetățuia care se înălța în depărtare. Cele două femei își despletiseră părul, iar Meg pieptăna, cu mișcări lente și mângâietoare, părul roșcovan al domniței. Erau destul de aproape de castel, ca să poată fi văzute.

Beatrice, ridicându-și privirea, zări zidurile masive, care păreau crescute chiar din stâncă. La stânga ei era Turnul Rosamundei, iar în față, Turnul Porții, unde Raoul făcea gesturi largi către santinelele porții. Păreau cu toții niște pitici, în comparație cu dimensiunile enorme ale castelului. Privirea lui Beatrice se deplasă mai departe, de-a lungul zidurilor, și întâlni donjonul, care se înălța pe mola lui, deasupra ansamblului, iar la dreapta lui, turnurile mai mici de pe zidul de la apus, care închideau, în spatele lor, curtea interioară, precum și Turnul Diavolului, care forma poarta din dos, cu vedere spre miazănoapte.

---

¹ Soldați (fr.).

² Da (fr. v.).

O mână rece păru să-i fi cuprins gâtul, când ochii i se opriră pe Turnul Morii, bastionul robust care încununa colțul răsăritean al zidului din jurul curții de onoare. În depărtare, Raoul începu să facă semne cu brațele.

— Hai, putem porni, zise roșcata Meg, care părea să stăpânească acum situația mai bine decât domnița.

Beatrice o urmă, cu inima cât un purice. Știa ce sacrificiu era nevoită să facă pentru a putea să ajungă la Richard: mâine n-avea să mai fie fată.

De ceea ce se petrecu după aceea Beatrice n-avea să-și mai amintească mai târziu decât ca de un vis urât și încâlcit: țișetele și râsetele bărbaților, mirosul de mâncare și de bere, mâinile lor aspre și bătătorite pe pielea ei gingașă, teama ei, și durerea, și Meg, care se comporta ca și cum s-ar fi amuzat regește, în timp ce Raoul, care stătea ghemuit, ca o nevăstuică speriată, în colțișorul cel mai întunecos pe care îl putuse găsi. Din fericire, soldații își dădură seama repede că se pot distra mai bine cu Meg, în-cât Beatrice fu întrucâtva cruțată.

Noaptea era pe sfârșite când, în cele din urmă, adormiră, și atunci Beatrice se săltă în capul oaselor. Se simțea, de la genunchi până la brâu, ca un măr putred, ca un fruct fleșcăit, stricat mai mult pe dinăuntru. Își luă basmaua de pe jos și se duse la masa lungă de lemn pe care se aflau resturile mâncărilor din seara precedentă. Își aduse aminte de ceea ce o învățase Richard la Haughton-le-Moor: hrană ușor de digerat, fără carne, sau cel mult pui sau pește, dar pui sau pește nu se găsea aici. Lăsă să-i cadă fără zgomot în basma o pâine, câteva fructe și un urcior cu apă, și o legă strâns. Pe banca lungă de lemn găsi o manta groasă de lână, pe care o făcu sul și o puse lângă ușă, alături de basma. Apoi căută, în încăperea semiîntunecoasă, printre personajele informe de pe pardoseală, silueta lui Meg, care dormea, pe

jumătate întinsă, deasupra unui soldat. Beatrice o zgâlțâi ușurel de braț și îi făcu semn să se scoale. Meg se sculă în picioare și-și pescui țealele dintre trupurile nădușite și puturoase care sforăiau. Cele două femei se ajutară una pe alta să-și pună la punct îmbrăcămintea și apoi ieșiră fără zgomot din clădire, urmate îndeaproape de către Raoul.

Beatrice trase aer în piept, ușurată, și merse cu băgare de seamă pe lângă clădirile anexe. Grajdurile erau ticsite cu cai, pesemne în vederea războiului pe care îl pregătea contele de Lancaster. Contele era ocupat cu întărirea garnizoanei sale și cu aprovizionarea castelelor sale și nu obișnuia să lucreze cu jumătăți de măsură.

Ochii lui Beatrice se îndreptară din nou spre turnul solid din zidul de la răsărit. Acesta avea trei niveluri: cel mai de jos dădea spre galerie și avea o scară de piatră la intrare. Un rezalit în zidul turnului trăda existența unei scări în spirală care ducea spre nivelul al doilea și spre creneluri. Exista o fereastră la nivelul camerei de la primul nivel, dar camera de jos nu avea altă legătură decât gura unui mic tub și o ușă groasă de lemn, ghintuită cu metal, încorporată într-o firidă, cu un arc deasupra. Aceasta era desigur închisoarea.

Beatrice îl bătu pe umăr pe Raoul, care urmă direcția privirii ei. Meg o luă pe Beatrice de mânecă, dădu energic din cap și-și întinse mâna ca să-și ia rămas-bun. Nu ținea să mai rămână acolo și să fie arestată pentru furtul unei mantale și cu atât mai puțin să fie surprinsă în temniță. Domnița nu mai avea acum nevoie de ea. De îndată ce avea să răsară soarele, ea nu va mai fi acolo.

Beatrice și Raoul traversară curtea de onoare. Santinelele de pe ziduri nu-i văzuseră. Acum se aflau lângă Turnul Morii; chiar în fața lor se afla ușa ghintuită cu fier, care asigura accesul spre închisoare. Nu era acolo

nicio pază, dar erau luminați amândoi de o făclie atârnată pe zid, lângă ușă.

Beatrice luă făclia cu mâna ei liberă. Raoul împinse zăvoarele; ușa nu era încuiată pe dinăuntru. După o clipă stăteau în semiîntuneric, cu respirația oprită; inimile le zvâcneau, de teamă și de speranță. Era într-adevăr o închisoare, dar goală. Singurul lucru pe care îl văzură era un raft cu scripeți și funii și uneltele de tortură atârdate de pereți. Cu o privire de groază și de deznădejde, Beatrice se întoarse spre micul ei camarad, care îi arăta un colț întunecos din stânga, unde erau vizibile două trepte ale unei scări în spirală. Raoul o luă pe Beatrice de mână și coborî înaintea ei. Nu spuse niciun cuvânt când, pe treapta cea mai de jos, se opri încremenit, arătându-i Beatricei ușa zăbrelită din fața lor.

Beatrice se apropie șovăind, temându-se de ceea ce avea să vadă, dar nepregătită pentru spectacolul îngrozitor care o aștepta. Când fu în fața zăbrelelor și a peretelui de piatră zidit recent, care îi ajungea până aproape de mijloc, simți un fior și rămase cu ochii ațintiți spre cadavrul bătrânului întins pe pardoseală.

La început, Richard ucisese cu lanțurile de la picioare guzganii care atacau mortul. În ultimele zile însă devenise prea slab chiar și pentru această treabă și, după ce fusese și el însuși mușcat de câteva ori, renunțase la luptă, iar acum era nevoit să vadă cum consumă guzganii cadavrul lui Thomas, ajuns pe jumătate până la oase.

Duhoarea o făcu pe Beatrice aproape să vomite. Privirea i se deplasă spre personajul ghemuit în spatele cadavrului. Acel personaj nu făcea nicio mișcare, parcă nici nu respira; stătea poate de zile întregi așa. Totuși, Beatrice fu sigură că el e și că trăiește. „Dar moartea va fi între voi“, spusese vrăjitoarea din Wirral. Beatrice înțelese acum.

— Richard! zise ea, pe șoptite, nemaifiind în stare să-și stăpânească nervii.

Încet, foarte încet, Richard își ridică ochii, care o priviră pe Beatrice din orbitele lor goale. Tremura, dar nu de frig. Nu dădu niciun semn că ar fi recunoscut-o, dar, în cele din urmă, buzele subțiri și livide i se mișcară.

— De ce mă urmărești?

Nu era o întrebare; era un reproș. Beatrice privi, înmărmurită, și văzu cum se mișcă mâna lui slabă, ca să ridice capul cadavrului.

— O vezi, Thomas?

Cavitățile goale, în care cândva se aflaseră ochii, o priviră țință. Raoul, care se ascunsese în spatele lui Beatrice, scoase un țipăt și o luă la fugă pe scară.

Singurătatea îl împinsese într-adevăr pe Richard până la marginea nebuniei, și acum cavalerul vorbea cu el în-suși și cu cadavrul bătrânului templier.

— Toate îmi merg de-a îndoaselea, Thomas. De ce m-ai părăsit? Nu pot să îndur tăcerea. O vezi? Sunt durhuri din trecutul meu. Mă bântuie. Ea mi se arată cel mai des. Am izgonit-o din inima mea și din sufletul meu, dar ea tot mă mai urmărește. N-ai de ce să te temi de ea, Thomas; nu e decât o nălucire. Aha, vezi? A și dispărut.

Beatrice rămăsese acolo, dar flacăra torței îi orbea lui Richard ochii, care nu mai văzuseră lumina zilei de aproape un an de zile. Richard puse jos, cu băgare de seamă, craniul lui Thomas și, acum liniștit, dădu din cap către zăbrele.

— A plecat, zise el. Un șobolan trecu pe lângă el, iar el îl chemă, făcându-i semn cu mâna. Hai, prietene, vino și mănâncă-mă și pe mine. De ce o lungesc atât de mult, atât de al naibii de mult, și nu mor mai repede?

Beatrice își strânse cu putere un pumn și-și înfipse dinții în el. Ochii scârbosului animal priviră mâna lui Thomas, dar aceasta era gata mâncată. Șobolanul se

întoarce și se vârî în tubul de ventilație, de unde trecu în canalul de afară.

– Curaj, Richard! Te mai pot salva! Ajutorul e pe drum. Uite; ia mantaua asta. Și mai am și ceva pâine, și apă, și mere.

Richard o privi multă vreme înainte de a întinde spre ea un arătător care tremura.

– Acum o văd. E căprioara roșcovană care vine ca să-mi îngroape stârvul. Lasă corbii să-și facă treaba, sau mai bine șobolanii. Lumea m-a uitat. E mai bine așa.

Beatrice vârî printre zăbrele mai întâi pâinea, apoi merele și urciorul, și după aceea mantaua.

– Înnebunesc, mormăi el. Pot chiar să simt cum miroase ceea ce îmi închipui. Dar când vreau să apuc acel obiect, a și plecat.

Tuși și se aplecă înainte, căutându-și sprijin cu o mână pe pardoseală. Lumina făcliei căzu pe peretele din spatele lui și descoperi câteva cuvinte scrise foarte aproape unul de altul, pe care le zgâriase pesemne pe pietrele cenușii cu o muchie ascuțită a lanțurilor. Între timp, începu să se bată pe piept cu un pumn molău și într-un ritm monoton, mormăind: *Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa*. Beatrice citi ultimul lui strigăt de alarmă, scris în limba franceză, care era pentru el limba pieirii Templului: *Je requiers à Dieu pardon*. Și apoi o inimă, și în ea o cruce.

– Richard, ia-le! Ține-te în viață! Ajutorul e pe drum!

Se auziră voci în încăperea de deasupra și apoi pași pe scara în spirală. Asta păru să-l readucă la realitate pe Richard. Ca un animal înfricoșat, care nu îndrăznește, dar care este ispitit de mirosul de mâncare, se puse brusc în mișcare. Se târî în genunchi spre zăbrele, bâjbâi după mâncare și trase de lanțurile foarte scurte ca să poată ajunge mai aproape de zăbrele, și prinse mâna Beatricei.

Așa, de foarte aproape, Beatrice văzu, printre şuvițele părului și bărbii lui, cât de palid este și cât de ciudat îi lucesc ochii. Era nu numai înfometat, ci și bolnav.

Pașii erau acum sub scară. Richard își întoarse în grabă privirea, își retrase mâna și, înainte ca paznicul, avertizat de strigătul lui Raoul, să între, Richard stătea iarăși la locul lui, cu trofee ascunse la spate.

Când o luară de acolo, Beatrice mai văzu cu câtă sălbăticie privise el peretele zidit pe jumătate și blocurile de piatră. Apoi nu-i mai putu auzi decât vocea, care striga deznădăjduită:

– Nu mă lăsați singur!

„Woord is but wynd; leff woord
and tak the dede.“¹

John Lydgate,
*Secrees of old Philisoffres*²

Când Ferrand d'Uzès primi mesajul urgent din Anglia, nu pierdu niciun minut. Porni spre coastă mâncând pământul și avu norocul să găsească o corabie gata de plecare. De îndată ce puse piciorul pe pământ englez, apucă strâns dârlogii și nu-i lăsă din mâini până ce nu văzu aco-perişurile din Malton.

Cu o mânecă murdară își șterse sudoarea de pe frunte. Ar fi preferat ca mai întâi să îmbuce câte ceva și să se odihnească puțin, înainte de a aștepta alături de fecioara din Morley, dar Aymer îl rugase din inimă: „Să gonești cu iuțeala diavolului și să faci să se dezlănțuie iadul de îndată ce ajungi acolo.“

Ei bine: ajunsese acolo, și iadul avea să se dezlănțuie foarte curând. În următoarele douăzeci și patru de ore putea conta pe cincisprezece templieri înarmați, care aveau să i se alăture.

Își duse calul în continuare la pas, pentru ca animalul să-și mai tragă sufletul, când o violentă mișcare bruscă la

---

¹ „Cuvântul nu e decât vânt; lasă cuvântul să fie ceea ce este, și alege lupta“ (engl. v.).

² *Tainele vechilor filozofi* (engl. v.).

marginea drumului îl făcu să-și ducă instantaneu mâna la spadă. Temuții tâlhari la drumul mare își făceau acum de cap, de când templierii nu mai păzeau drumurile, iar baronii erau prea ocupați cu izgonirea regelui lor și a favoritului acestuia.

— Raoul!

— *Beau sire!* zise smerit băiatul, și căzu repede în genunchi, înainte de a fugi spre călăreț și de a se agăța de scara șei.

— M-ai așteptat aici? întrebă Ferrand, bine dispus.

— Toată săptămâna, *messire*. Era o ușurare pentru el să vadă un prieten; nu îndrăznise să deschidă gura din acea zi îngrozitoare, pentru că nu vorbea decât foarte prost englezește, adică numai atâta cât învățase de la Beatrice. Au luat-o pe lady Beatrice!

— Ce-au făcut? Cine?

Ferrand opri pe dată calul și-și privi alarmat camaradul.

Abia acum băgă de seamă cearcănele negre de sub ochii lui Raoul, chipul lui îngust și palid și pantalonii care îi fluturau pe burta suptă.

— Să nu vă duceți la Malton, *messire*; poate că cei de acolo vă așteaptă.

— Spune-mi mai întâi: ai mâncat azi? întrebă Ferrand. Raoul dădu din cap că nu. Nici ieri și nici alaltăieri, așa bănuiesc, zise Ferrand și îi întinse o mână, ca să-l ajute să încalece în spatele său. Mai întâi o să-ți umplem bine stomacul, pe coline, unde suntem în siguranță, și pe urmă o să trebuiască să-mi povestești totul. Mai durează o zi până să sosească frații, și de altfel nu plec chiar acum la Malton.

Soarele cobora spre orizontul vestic, când înfulecară, în semilumina amurgului, ultimele îmbucături ale cinei.

— Îți închipui, pare-se, că ești unicul om care se sinchisește de Richard, în afară de domniță, bineînțeles, zise ironic Ferrand. Raoul făcu o mutră supărată, dar tăcu.

Nu uita, prietene, că sunt în joc lucruri mai importante decât viața unui om. Ai avut noroc că tocmai mă întorcean la Lyons-la-Forêt, altminteri ar fi durat cel puțin încă o săptămână, până să ajung aici. Stătea rezemat cu spatele de un trunchi de copac și agita în fața lui Raoul un oscior de pui, care străpungea aerul ca un deget prevenitor. Slavă Domnului că Aymer a putut să-mi dea instrucțiunile necesare ca să-l pot găsi pe Edmund, șeful lor.

Lui Raoul îi plăcea *le sieur d'Uzès*, dar felul acestuia ironic și ușuratic de a vorbi îl făcea uneori să nu se prea simtă la largul lui. În plus, mișcările secrete ale cavalerilor nu-i fuseseră niciodată încredințate, încât nu știa aproape nimic despre toată tărașenia. Richard era singurul om care îi spusese o singură dată câte ceva despre asta.

– Cum arată ? întrebă tam-nesam Ferrand.

– Cine ?

– Lady Beatrice.

– O, ca orice femeie, răspunse Raoul, ca și cum ar fi fost ceva de la sine înțeles, iar Ferrand își șterse gura de grăsime și râse cu poftă.

– Ești un pici nostim, zise el. Ne culcăm ? Sunt obosit. Dormiră cu schimbul, iar Raoul îngriji calul cavalerului în timp ce era de pază. Tocmai îl înșeua, când auzi tropot de copite care se apropiau.

– *Messire!* șopti el, întorcându-se.

Ferrand, care se trezise, se sculă în picioare.

– Da, i-am auzit.

Se târâră cu băgare de seamă prin măraciniș până la marginea stâncilor. Ferrand își puse mâinile la gură și emise o imitație a țipătului bufniței, și fu nevoit să-l repete înainte ce grupul de călăreți să se apropie. Asta era: țipătul bufniței, departe, în spatele colinei.

– Calul dumneavoastră e gata, *messire*.

– Bine. Hai, încalecă.

Nu-și dăduseră osteneala să-și instaleze o tabără în toată regula, așa încât nu mai rămaseră acolo decât vreo câteva oscioare și cenușa unui foc care trăda prezența lor în timpul nopții. Făcuseră mai puțin de un kilometru, când Edmund the Lion apăru brusc în fața lor, călare, în fruntea oamenilor săi. Era înspăimântător acum, în întuneric, cu barba lui neîngrijită. Își ridică mâna ca să-și oprească oamenii și și-o întinse peste gâtul calului, ca să i-o strângă pe a lui Ferrand.

– Ah! Ne întâlnim tocmai la timp, frate. Ce ai acolo? Raoul își ascunse repede capul în spatele lui Ferrand, dar francezul râse și îl dădu jos de pe cal.

– Ieși la iveală, Raoul. Strânge-i Leului mâna.

Când băiatul înaintă împleticindu-se și-și puse șovăind mâna firavă în pumnul uriaș al lui Edmund, Ferrand zise:

– Acesta e Raoul, un orfan francez. Mi-a fost azi-noapte ghid, grăjdar și străjer, și mi-a consumat cea mai mare parte a proviziei mele de merinde. În plus, e un mare admirator al Bastardului și, ceea ce e mai important, știe precis unde îl putem găsi.

– Dacă nu pornim numaidecât, îl găsim mort! izbucni Raoul.

După părerea lui, se irosise prea mult timp. Dacă ar fi putut în ziua precedentă să atace castelul împreună cu d'Uzès, ar fi făcut cu siguranță această încercare.

– Răbdare, prietene, zise Ferrand. Treaba nu e atât de simplă cum îți închipui tu. Își întoarse calul și porni mai departe la pas lângă Edmund. Raoul era din nou în spatele lui Ferrand și asculta convorbirea. Ce propui? întrebă Ferrand.

– Să cercetăm castelul mai întâi cu privirea.

– Am făcut asta ieri. E inexpugnabil. Adică numai cu cincisprezece oameni.

Își continuară drumul în tăcere, până ce ajunseră la imasuri, unde își îndreptară privirile spre fortăreața Pickering.

— Seamănă cu Haughton-le-Moor, dar e și mai afurisită, zise Edmund. Și acolo am avut nevoie de un întreg turnir ca să ne camuflăm acțiunea. Dacă vrem să pătrundem aici, trebuie să procedăm repede și fără zgomot. Și avem nevoie și de colaborarea lui Richard. Crezi că e destul de zdravăn?

— Ba e ca și mort.

— Și mai e și într-o ureche, șopti Raoul.

— Ține-ți gura, mormăi Ferrand.

— E adevărat ce spune băiatul? Trebuie să ne riscăm viața ca să salvăm un muribund care și-a pierdut mințile?

— Dumnezeu! atotputernic! exclamă indignat Ferrand. Îl vom lua de acolo, fie mort, fie bolnav, fie și una și alta! N-are să aibă ca mormânt o temniță infectă! Se calmă aproape instantaneu. În ceea ce te privește pe tine, ștrengarule, adăugă el, adresându-i-se lui Raoul, de ce susții morțiș că e nebun?

— Pentru că a spus lucruri atât de ciudate, *beau sire*.

— De pildă?

— A zis că sunt o nălucă, și i-a vorbit unui mort de pe jos, și a zis că nu trebuie să-mi fie frică, pentru că acela nu e decât un cocon, și că fluturele și-a și luat zborul, da, spre cer, așa a zis. Și după aceea, când am fost acolo cu domnița, a zis că și ea e o nălucă, și s-a supărat, și i-a zis să plece, după tot ce a făcut ea ca să-l găsească!

Cei doi cavaleri schimbară între ei o privire complice.

— Asta nu-mi sună în urechi ca nebunie. Dar ție, frate? întrebă Ferrand.

— E felul tipic de a vorbi al lui Richard, fu de acord cu el Edmund, și adăugă: Acum totul a devenit limpede. L-am urmărit până la Lincoln, și acolo i-am pierdut și noi urma bătrânului Thomas. Nu cumva au fost aduși aici unul lângă altul?

– Îl numea Thomas, șopti stăruitor Raoul, înghiontindu-l pe Ferrand în spate.

– Îi scoatem noi de acolo, pe amândoi, orice s-ar întâmpla, hotărî Ferrand, și-și întoarse calul.

– Stai! Privește!

Ferrand arată drumul, care, la poalele colinei, ducea de la castel spre nord. În întuneric putură vedea un convoi de călăreți și de pedestrași înarmați, care ieșeau unul câte unul prin poarta din dos și plecau încet, trecând peste câmp.

– Mă întreb ce stemă au ăștia pe scut, zise Edmund. Nu cumva contele își adună oamenii ca să-l atace pe favorit?

– Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Lancaster, orice ar avea de gând: asta e tocmai ce ne trebuie, zise Ferrand, rânjind.

– Încercăm? întrebă Leul.

– Cu plăcere, frate!

Mai aveau cam o jumătate de oră până să le trădeze zorile prezența. De mai mult nici nu aveau nevoie ca să ajungă chiar sub zidurile castelului. Edmund și Ferrand deliberară repede și le dădură celorlalți instrucțiunile necesare. Niciun zgomot, niciun foșnet nu-i trădară când coborâra dealul. Așteptară până ce grila porții din dos fu coborâtă, podul fu ridicat, iar la răsărit cerul deveni vinețiu. Soldații contelui dispăruseră de mult din câmpul vizual al templierilor, și în jurul castelului fu iarăși liniște deplină.

Venit dintre coline, pe poteca șerpuitoare, un călugăr se îndrepta agale spre poarta principală a castelului. Se vedea că e rănit, căci mergea târâș-grăpiș și-și lipea de cap brațul însângerat. Își înfundase potcapul până aproape de ochi și-și ascundea în parte o barbă blondă neîngrijită. Grila fu ridicată, ca să-l lase să intre, și atunci sub vârfurile ascuțite ale barelor grilei i se împleticiră picioarele și căzu, iar cei doi străjeri de pază la poartă se grăbiră să-i

dea ajutor. În timp ce se aplecau asupra trupului voluminos în sutană monahală, cinci din camarazii săi, care stătuseră pitiți sub podul mobil, în canalul secat, îi atacară pe la spate. Fără să zică nici păs, străjerii se prăbușiră grămadă, în timp ce Edmund se sculă, ridică până sus grila și deschise larg poarta ca să-i lase pe ceilalți cavaleri să intre, sub comanda lui Ferrand, cu caii în plin galop. Francezul sări de pe cal. După el coborî și Raoul de pe calul lui Edmund. După o scurtă încăierare, ceilalți cavaleri ajunseră în galerie, unde îi dezarmară pe străjeri. Garnizoana nu număra mai mult de treizeci de oameni.

– Nu vreau morți! strigă Ferrand peste umăr.

Își lăsară caii să se plimbe în voie în curtea de onoare, ceea ce produse necesara zăpăceală în rândurile personalului.

Raoul porni, cât de repede îl putură duce picioarele, spre cealaltă latură, cu Ferrand după el. Edmund the Lion și încă patru cavaleri îi urmară.

– Ușa e încuiată! zise Raoul, gâfâind.

Edmund își luă avânt și se repezi cu toată greutatea spre ușă, căreia îi scârțâiră țâțanile, dar nu cedă. Un al doilea atac avu mai mult succes, iar la a treia încercare, ușa se dădu bătută. După două secunde se aflau în colțul întunecos, unde treptele duseseră cândva spre temnița de jos, dar acum treptele nu mai erau. Numai după ce îndepărtară scândurile din pardoseală, montate recent, și lespeda de piatră care acoperea gaura din sol, văzură scara spiralată întunecoasă.

– O făclie! ceru Ferrand.

Și coborî cu băgare de seamă scara. Jos se opri; acolo nu era nimic altceva decât un perete de piatră. Ferrand pipăi, cu degetele sale zvelte, aristocratice, suprafața zidului.

– Mortarul mai e încă ud. Aici, jos, se usucă anevoie.

Le făcu un semn celorlalți care se întoarseră în încăperea de deasupra, unde aleseră câteva dintre uneltele

de tortură atârinate pe pereți: lanțuri grele, bare, cătușe, toate de fier. Luară cu ei și duseră jos cele mai grele din aceste obiecte.

Ferrand se dădu înapoi și îi privi cu încredere cum sparg zidul. Partea cea mai de sus a zidului căzu cu un pocnet puternic și atunci năvăli spre ei o duhoare de putregai. Unii dintre ei își astupară nasul cu mânecile, în timp ce forțau broasca ușii cu zăbrele. Se dădură deoparte, ca să-l lase pe Ferrand să treacă, urmat de Edmund, care ținea făclia. Francezul își puse picioarele pe cele trei trepte care duceau spre celulă, dar se opri înmărmurit. În timp ce mai stătea în spatele zăbrelelor, nu îndrăznise să privească forma bizară de pe jos, dar acum fu nevoit s-o facă. Se dădu înapoi în fața cadavrului aflat în stare de descompunere.

– Trebuie să fie bătrânul, îi șopti el peste umăr lui Edmund. *Ma foi!* Ce spectacol îngrozitor!

Dădu ocol cadavrului. În spatele acestuia, Richard mai stătea și acum în aceeași poziție în care îl găsisese Beatrice, în aparență neimpresionat de bocănitul în pereți și de zgomotul produs de prăbușirea zidului. Nu voise să se culce lângă Thomas, voise să moară așa, de pază pentru eternitate la căpătâiul templierului mort. Alături de el se afla urciorul, golit până la ultima picătură. Mantaua furată îi atârna pe umeri. Cu un țipt de milă, Ferrand înaintă șovăind, dar nu îndrăzni să-l atingă pe prizonier.

– Richard!

Acesta își ridică extrem de încet ochii care luceau din pricina febrei și îl privi lung pe Ferrand.

– E iar un vis? întrebă el, aproape neinteligibil.

Își ridică anevoie mâna slabă, ca să atingă ceea ce credea că e o fantomă, creată de propria sa minte. Cu o bruscă mișcare necontrolată, își repezi brațul și îl prinse pe Ferrand de mână, cramponându-se de el cu toată

puterea, câtă îi mai rămăsese, ca și cum aceasta ar fi fost ultima sa legătură cu viața. Cu un sughiț ciudat, capul i se prăbuși, până ce fruntea lui atinse pumnii francezului. Apoi începu să plângă ca un copil.

– *Ah! Juste ciel! Seigneur est bon!*¹ exclamă Ferrand.

Își luă mantaua de pe umeri și o înfășură în jurul bolnavului, pe care apoi îl duse cu băgare de seamă sus, unde îl puse pe o brancardă și îi acoperi ochii, ca să-i ferească de lumina zilei.

Se întoarse încă o dată cu camarazii săi în celulă, unde legară rămășițele pământești ale bătrânului într-un giulgiu de pânză. Puseră într-o căruță brancarda cu bolnavul, împreună cu giulgiul, urcară în aceeași căruță cam tot ce mai lăsase garnizoana în grajduri și plecară la fel de repede precum veniseră.

---

¹ Ah! Sfântă dreptate! Dumnezeu e bun! (fr.).

„In the cause of right engaged,
Wrongs injurious to redress,
Honour's war we strongly waged,
But the heavens denied success.
Ruin's wheel has driven o'er us:
Not a hope that dare attend;
The wide world is all before us,
But a world without a friend.“¹

Robert Burns,
*Strathallan's Lament*²

Richard se zbătu aproape o săptămână între viață și moarte. Uneori, între două din lungile sale perioade de inconștiență, Ferrand îi vâra cu sila în gură câteva picături de lichid. Și nu era lăsat singur nicio clipă: Raoul sau Ferrand rămânea la căpătâiul lui în micuța colibă de lut și frunze din inima Pădurii Sherwood, un loc de refugiu pentru vagabonzi și proscriși.

În cele din urmă, viața ieși învingătoare, și restabilirea lentă a lui Richard începu. În ziua a șasea deschise brusc ochii. Primul lucru pe care îl văzu fu chipul

---

¹ „Luptând pentru dreptate, noi/Să dregem nedreptăți am vrut;/
Am dus cu cinste-un crunt război,/Dar cerul nu ne-a susținut./Acum
zorocul ne-a proscris;/Nimic nu mai putem spera;/Ni-e lumea largă
câmp deschis;/Prietenii, însă, nu-s în ea“ (engl.).

² *Tânguirea lui Strathallan* (engl.).

încordat al lui Raoul. Apoi, ochii lui căutară tavanul ciudat și se întoarseră la chipul băiatului.

– Pe Sfântul Ioan! Unde sunt? Ce faci tu aici?

Raoul sări ca ars și-și scoase capul prin golul care ținea loc de ușă în peretele colibei.

– *Messire d'Uzès!*

Ferrand își întrerupse pe dată convorbirea cu Edmund the Lion, aflat lângă calul său care fornăia, și îl urmă pe Raoul în colibă.

– Sunt în Franța? întrebă Richard, sceptic. Sunt liber? Francezul râse.

– Nu, nu în Franța. Da, ești în libertate.

Un zâmbet apăru pe chipul lui Richard, care închise pentru câteva clipe ochii, ca să se bucure în sinea lui de această veste.

– Bun-venit în mijlocul celor vii, auzi el vocea lui Ferrand. Cu oarecare osteneală, Richard se săltă în capul oaselor, își privi mâinile și își dădu pătura la o parte, dar și-o puse repede la loc când văzu ce slab e.

– Nu ești îngrijorat din pricina mea? îl întrebă el pe Raoul.

– A fost, zise Ferrand, dar acum totul a trecut. Nu-i așa, prietene?

Raoul dădu afirmativ din cap, cu toată convingerea.

– L-am ajutat pe *le sier* d'Uzès la toate, l-am ajutat să vă spele și v-am acoperit fără încetare cu cearșafuri ude, mereu proaspete, ca să facem să scadă fierbințeala.

Richard îl privi încruntat și dojenitor pe cavalier, care, cu un gest de scuză, răspunse:

– E sucit și încăpățânat; n-a vrut să se clintească nici cu atâtica de lângă tine.

Raoul îi împinse lui Richard la spate o pernă de paie.

– Ce s-a petrecut... cu ordinul?

– Vrei într-adevăr să știi? Nu ești prea slăbit?

— Pot să vorbesc și să ascult, nu ? îl încredință Richard. Ferrand îl chemă în colibă pe Edmund, care își salută călduros comandorul.

— Știi probabil, începu francezul, că în octombrie anul trecut conciliul s-a reunit la Vienne și a amânat orice discuție despre Templu până după sosirea regelui Filip. Regele și-a făcut apariția la mijlocul lui februarie, cu cumnatul său Louis de Navara, cu Nogaret *le Terrible*¹, cu contele de Saint-Pol și cu contele de Boulogne, precum și cu Enguerrand de Marigny și Guillaume de Plaisians în suită. O șleahță pe cinste. Noi ne adunaserăm în munți, în jurul orașului Lyon, ca să așteptăm desfășurarea evenimentelor, și am delegat numaidecât nouă cavaleri să se prezinte la conciliu ca apărători de fapt și de drept ai ordinului. Au fost arestați înainte de a fi putut să rostească măcar un singur cuvânt. Atunci mi-am dat seama că totul este într-adevăr definitiv pierdut și m-am dus să-l informez pe Aymer, care fusese nevoit să rămână în urmă. Când am plecat din Franța, situația era precum urmează: oamenii lui Filip au dezbătut zile în șir cu papa și cu cinci cardinali, fără niciun rezultat, în timp ce Filip s-a jucat cu papa de-a pisica și șoarecele: i-a trimis scrisori scurte în care l-a rugat să suprimе ordinul, iar bunurile noastre să le dăruiască unui nou ordin militar, la care papa i-a răspuns cu scrisori și mai scurte că, în cazul unei suprimări, bunurile noastre vor fi alocate în parte pentru ocrotirea Țării Sfinte.

Ferrand tăcu și îi făcu lui Edmund un semn scurt cu capul, prin care îl ruga să continue relatarea.

Raoul ascultase cu atenție. I se dăduse voie pentru prima dată să asiste la o discuție despre Templu. O urmărise cu încordare, deși nu înțelesese totul. Richard era foarte calm; nu făcea altceva decât să asculte.

---

¹ Cel groaznic (fr.).

– Ultima veste, pe care am primit-o ieri, zise Edmund, este că Filip l-a trimis pe Marigny la palatul papal, cu o misiune secretă. Nimeni nu știe despre ce a fost vorba, dar la 20 martie a pornit în marș spre papă, în fruntea unei suite impresionante, de oameni înarmați. Charles de Valois și cei trei fii ai săi au luat și ei parte. Rezultatul a fost că papa Clement, într-o ședință solemnă, ținută acum o săptămână, cu Filip la dreapta sa, a anunțat oficial că el, nu conciliul, că el singur a hotărât să suspende Ordinul Templierilor, pe o perioadă de două sute de ani, aceasta fiind o sentință provizorie. Deci nu ca urmare a unui proces sau a unei condamnări, *non per modum definitivae sententiae, cum eam super noc his habitos non possemus fere de jura, sed per viam provisions, et ordinationis apostolicae*, așa cum se spune în bula sa *Vox clamantis*.

Urmă o tăcere lungă, apăsătoare. Richard vorbi primul:

– Ordinul distrus! Fără să cuteze să ne declare vinovați! Ce laș afurisit! Asta nu este oare dovada limpede a nevinovăției noastre? De ce el singur?

– Deoarece în conciliu părerile au fost împărțite, iar papa n-a putut convinge destui cardinali să treacă de partea sa.

Richard se gândi câteva secunde.

– Conciliul a luat vreo hotărâre în chestiunea Bonifaciu? vru el să știe.

Edmund dădu din cap afirmativ și adăugă:

– Achitat în procesul de erezie. Concesia asta, cel puțin, Filip i-a făcut-o.

Richard și Ferrand se priviră unul pe altul. Așadar Filip, în cele din urmă, ca să iasă el însuși basma curată, i-a acordat vechiului său dușman Bonifaciu al VIII-lea, pe care voia să-l vadă declarat postum ca eretic, avantajul de a i se considera vina ca îndoielnică.

– Concesie? zise ironic Richard. E totuși clar ce a venit să facă Marigny la Clement. A venit să-i ofere în

schimbul ordinului reabilitarea memoriei lui Bonifaciu, care fusese un prieten bun al lui Clement. Papa ne-a vândut! Doamne sfinte! Ce târguiala murdară!

Ceilalți rămaseră înmărmuriți, dar fură nevoiți să admită că Richard avea dreptate.

– Și bunurile noastre? vru să știe Ferrand, care nu aflase încă deznodământul afacerii.

– N-au putut ajunge la o hotărâre. Cu cinismul său obișnuit, Richard comentă: Filip va găsi desigur un mijloc pentru a face ca banii să se scurgă în lăzile sale, fără să țină seama cui îi va atribui papa. De altfel, asta a vrut el de la bun început: să ne nimicească puterea și, ca urmare, să pună mâna pe bogățiile noastre... E mișcător: în comparație cu precizia infernală cu care a pornit la treabă ca să ne ducă la pieire, modul în care a procedat în cele din urmă este aproape dezamăgitor, nedemn de proasta sa reputație.

– Ne putem socoti fericiți, fu de părere Edmund. Am fi putut s-o pățim mai rău. Am uitat noi oare de cei care au pierit în flăcări?

– Sigur că nu, îi încredință Ferrand, și cu atât mai puțin de cei care s-au prăpădit în camerele de tortură. Dar bufnița mai are poate ceva pentru noi *in petto*.

Nu era decât o observație făcută într-o doară; Richard nu putea să știe că spusa lui avea să se adeverească.

Richard închise ochii. Conversația îl obosea grozav, încât convalescentul începu să asculte vocile celor doi bărbați ca și cum ar fi venit de foarte departe.

– Ce se va întâmpla cu prizonierii? întrebă Ferrand.

– În ceea ce privește Anglia, răspunse Edmund, putem fi siguri că cei mai mulți sunt în libertate. Unii sunt încă osândiți la captivitate pe viață, iar alții vor trebui să ispășească în mănăstiri. William de La More va trebui să-și târască tot restul zilelor în Tower.

– Asta lasă foarte puține speranțe sau chiar deloc pentru marele maestru și pentru ceilalți cavaleri de frunte

care mai sunt ținuți în captivitate de către rege la Paris. În Franța, frații noștri o duc iarăși cât se poate de prost.

Edmund dădu din umeri.

– Pentru numele lui Dumnezeu, hai să luăm lucrurile așa cum sunt.

– Amin, veni de pe patul de paie vocea lui Richard, o voce care avea un ton de resemnare, plină de amărăciune. Lumea creștină va trebui acum să-și aștepte ceva mai îndelung eliberarea spirituală. Distrugându-ne pe noi, papa a întors ceasul timpului înapoi cu cel puțin o sută de ani.

Ceilalți îl priviră fără să înțeleagă. Richard, cu un zâmbet acru în jurul buzelor, fu cuprins de un somn adânc.

„Herre they he had realms and lands,
Who now want strength to stir their
hands [...]

Here's an acre sown indeed
With the richest, royall'st seed [...]
Here are sands, ignoble things,
Dropt from the ruin'd sides of kings.“¹

Francis Beaumont,
*On the Tombs in Westminster Abbey*²

Îi veni greu să accepte realitatea. Richard avu nevoie de câțva timp până să-și dea seama că e un om liber și că regulile severe care îi prescriseseră modul de viață nu se mai cereau aplicate.

– De îndată ce pot iar să călăresc, plec la Londra, îi zise el, după două zile, lui Ferrand.

– Nu poți să intri în Londra: regele a ordonat ca orașul să se apere singur până la înapoierea sa din nord. Porțile Londrei sunt închise pentru străini.

– N-am ce căuta în orașul propriu-zis. Trebuie să vorbesc cu William de La More în Tower și vreau să vizitez mormântul tatălui meu.

---

¹ „Ieri aveau țări și moșii,/Azi nu se mai pot clinti [...]/Semănat-au ari întregi/Cu sămânța lor de regi [...]/În cavou e-un praf scârbos,/Scurs de pe monarhi pe jos“ (engl.).

² *La mormintele din Abația Westminster* (engl.).

Ferrand fu cât p-acî să scape din mână ulcica ce conținea un extract de buruieni întăritoare pe care Richard încercase să-l dea pe gât.

– În Tower? Ești nebun! Mormântul tatălui tău?

După o privire fugară spre Raoul, care ieșise din colibă, și nu mai putea înțelege nimic, Richard răspunse:

– Așa mi-a spus Thomas cu câteva clipe înainte de a muri. Sunt anumite lucruri pe care trebuie pur și simplu să le știi înainte de a putea lua o hotărâre cu privire la viitor.

– Din fericire, zise Ferrand, cu duioșie, nu poți merge călare. Deocamdată nu poți merge nici pe jos. Îți dai seama că acum trei zile mai erai cu un picior în groapă?

– N-am nevoie de tine ca să mă ajuți să-mi aduc aminte de asta.

Richard se simțea destul de rău și nu putea nici să mănânce ca lumea.

– De ce să-l vizitezi pe La More? întrebă Ferrand, dând din umeri. Nu mai ai nevoie nicăieri de aprobarea lui, nici de părerea lui: suntem liberi, eu cel puțin. Sunt iarăși un Uzès. Dar tu?

– Nu-mi pune încă întrebări, Ferrand. Dacă plec la Londra, ai să vii cu mine, pentru că nu pot singur, am nevoie de ocrotirea ta. Mai sunt încă proscris, iar Biserica n-are să se lase până n-are să mă poată târî din nou în fața Inchiziției, ca să mă condamne definitiv.

Nu trecură nici două săptămâni, și împrejurările îi siliră să-și părăsească ascunzătoarea: ajunsese la urechile lor vestea că baronii sunt în marș spre nord și că există o probabilitate destul de mare ca să treacă prin zona în care cei doi cavaleri își încropiseră, de bine, de rău, o tabără. Ferrand înșeuă caii și porniră călare, încet, spre sud, făcând halte, ca să mai îmbrace câte ceva și

ca să se odihnească. Erau clipe în care Richard credea că n-are să ajungă niciodată la destinație; era o adevărată osândă pentru el, chiar și numai să stea călare.

În cele din urmă, la sfârșitul lui aprilie, zăriră în depărtare orașul de pe malul Tamisei, și curând după aceea fură primiți cu prietenoasă ospitalitate în castelul lui Blanche, unde cei doi cavaleri dormiră pentru prima dată după multă vreme într-un pat adevărat și unde micul Étienne și Raoul se priviră unul pe altul cu neîncredere.

În dimineața următoare, elegantul Palat Westminster, spoit în alb, stătea pe malul apei ca o femeie frumoasă la băi de soare, sub un cer azuriu de primăvară, la numai o goană de cal depărtare de castel, și Richard îi spuse camaradului său că vor asista la liturghia de utrenie în abație.

Cu excepția călugărilor și a preoților care oficiau slujba, abația părea aproape pustie, întrucât cei ce mai rămăseseră la Curtea lui Eduard după ce aceasta fusese subțiată de către *Ordainers* fie plecaseră împreună cu el spre nord, fie li se alăturaseră baronilor dornici de răzbunare, care îl căutau pe favorit.

Ferrand își urmări atent prietenul, care părea cu totul absorbit de versurile latinești și care în tot timpul slujbei rămăsese în genunchi. După ce ultima rugăciune fusese rostită, Richard deschise ochii și privi, drept în fața sa, altarul cu odoare de argint și odăjdiile brodate cu fir de aur și cu multe alte culori, și așteptă până ce ieșiră toți monahii.

Acum în biserică era liniște deplină. Mai erau acolo doi țarcovnici, care aprinseră lumânări noi și îndepărtară ceara picurată pe sfeșnicele de argint și pe lespezile lucioase ale pardoselii. Richard se sculă anevoie în

picioare și împinse ușurel deoparte mâna lui Ferrand, care voia să-l sprijine.

– Vreau să merg singur, zise el, extrem de calm.

Ferrand îl lăsă să meargă singur și privi pașii lui lenți și mâna cu care căuta să se sprijine de stâlpi. Francezul îl urmă la mică distanță, ca să fie aproape de el în caz de nevoie.

Richard se duse agale, șovăind, prin cor, spre sanctuarul lui Edward the Confessor¹. În continuare, izbuti să ajungă, mergând drept, până la lespedea simplă, de marmură neagră de Purbeck, pusă pe o fundație de piatră de Caen, care acoperea mormântul răposatului rege Eduard I.

La o distanță de aproape un metru de mormânt, Richard se opri și întinse o mână șovăitoare spre lespede. Chipul îi era alb ca varul; privirea i se opri pe suprafața lucioasă a marmurii, neîmpodobită cu un portret al mortului, așa ca celelalte morminte din capelă. Dacă ar fi fost acolo un portret, Richard ar fi putut vedea trăsăturile chipului puternicului suveran, care iubea dreptatea ca și el însuși, și poate că atunci ar fi văzut și cât de mult seamănă cu tatăl său.

Mâna slabă începu să-i tremure vizibil. Ferrand înghiți în sec și opri în grabă un țârcovnic care voia să urce scara spre capelă, rugându-l să nu se interpună între Richard și sarcofag.

Richard își redobândi stăpânirea de sine. Mai făcu un pas înainte. Nu rămase acolo decât câteva secunde, înainte de a-și ridica încet capul plecat. Privirea i se deplasă spre trăsăturile calme ale chipului înfățișat pe portretul de aur de pe mormântul reginei Eleanor, femeia ale cărei sentimente fuseseră desigur umilite atunci când,

---

¹ Eduard Confesorul (engl.).

cu zece zile înainte de a-l aduce ea însăși pe lume pe propriul ei fiu Eduard, se născu Bastardul la Castelul Rhuddlan. Frumusețea ei senină părea să iradieze pace, evlavie, modestie.

Brusc, Richard simți un fior prin tot trupul și căzu în genunchi, cu mâna încleștată pe marginea lespezii de marmură. Și, în timp ce se ruga, fu cuprins de o liniște ciudată, care păru să-i umple vidul fără fund al sufletului, turnând în el pacea după care tânjea de ani de zile.

Ferrand stătea încremenit. „Richard Plantagenet“, își zise el sieși, în timp ce-l privea pe omul îngenunchiat.

Abia atunci când Richard își ridică din nou capul, Ferrand păși respectuos în capelă și îi dădu ajutor ca să se scoale în picioare. Richard își întoarse spre el ochii adânciți în orbite.

– Să rămână un secret între noi doi până în ceasul morții.

În dimineața următoare, Richard porni călare spre Tower și ceru aprobarea de a-l vizita pe William de La More, fostul maestru al templierilor din Anglia. Deoarece presupunea că nu va fi greu să obțină această aprobare, acum, când ordinul fusese desființat, iar cei mai mulți cavaleri englezi fuseseră iertați, își dădu pur și simplu numele: „Richard de Rhuddlan, templier eliberat“.

Într-adevăr, fu lăsat numaidecât să intre la prizonier, pe care îl găsi într-o încăpere foarte confortabilă. William arăta mai bătrân decât era în realitate și nu putea ascunde faptul că sănătatea lui lasă mult de dorit.

Richard căzu în genunchi și depuse un sărut pe mâna care îi fusese întinsă. Maestrul îi cercetă câteva secunde chipul, fără să spună niciun cuvânt.

– Bine ai venit acasă, Richard, zise el în cele din urmă, cu un zâmbet. Ai avut zile grele, după cum văd.

– Cu toții am avut.

William dădu afirmativ din cap și repetă, cu un oftat trist:

– Da, cu toții am avut. Ce te aduce înapoi?

Richard scotoci în cămașă și scoase la iveală documentul incriminator care purta pecetea lui William și cea a lui Lancaster. Îl luase în ajun din caseta lui Blanche, pe care o găsisese în camera ei.

– Acest document. I-l dădu maestrului, și, înainte ca acesta să-i poată pune întrebări, îi dădu explicația: L-am furat din beciul tezaurului nostru, cu ani în urmă. Maestrul îl privi cu reproș, dar nu spuse nimic. Dintre cei care îl cunoșteau, cred că sunteți singurul încă în viață, bineînțeles fără a-l pune la socoteală pe conte, zise în continuare Richard. Thomas de Lincoln a murit. Maestrul își făcu o cruce. Richard se așează pe banca din fața patului. Cunosce prima parte a acestei povești: cine sunt și de ce m-am născut.

Maestrul își ridică numai cu vreo câțiva centimetri capul și îl privi încruntat pe Richard.

– Thomas ți-a spus? ... Și, când celălalt dădu afirmativ din cap, adăugă: Să-l ierte Dumnezeu că și-a încălcat jurământul. Ce mai contează acum? Și, după o scurtă tăcere, zise: Așadar, vrei să auzi și restul. Nu văd de ce nu ți l-aș spune. Ordinul nu mai există. Își împreună mâinile și și le puse pe genunchi. Când aveai vreo cinci ani, începu el, regele a venit la noi și și-a încredințat taina unui cavaler care era pe atunci maestru la New Temple. Se hotărâse, așa ne-a spus, să te hărăzească Bisericii și îndeosebi frăției noastre, și ne-a rugat să te primim în mijlocul nostru. Maestrul a refuzat, pentru că prezența permanentă a unui fiu de rege, fie că

e bastard, fie că nu, înlăuntrul zidurilor noastre ne-ar fi putut primejdui poziția. S-a temut că regele te-ar fi putut folosi ca să afle prin tine secretele noastre. Maestrul din Franța refuzase și el, pentru aceleași motive, să primească un prinț francez. Eduard a stăruit tot mai mult să te primim, și atunci maestrul a consimțit, cu condiția ca adevărul să nu-ți fie dezvăluit niciodată. N-am nevoie să-ți spun că asta l-a costat pe rege o mică avere, pe care bineînțeles n-a putut-o scoate din tezaur. A iscălit alte polițe, pe care urma să le achite ulterior. Eu însumi am aflat despre asta pentru prima dată abia atunci când i-am urmat predecesorului meu la conducere și încet-încet am observat că regele venea din când în când în taină la Templu ca să se informeze cu privire la progresele tale. După un timp am început să-i îngădui să te zărească o clipă, dar numai când eram absolut sigur că tu n-ai să bagi de seamă. Cu prilejul ultimei sale vizite, am ars, în prezența lui, tot materialul dovăditor și l-am iertat pe suveran de restul datoriilor sale în legătură cu tine.

— Asta s-a petrecut atunci când i-ați spus că va trebui să-i însoțesc inima spre Țara Sfântă, după ce va muri?

— Întocmai. Visa să organizeze o nouă cruciadă. Nu mai puțin de o sută și patruzeci de cavaleri urmau să ducă în Țara Sfântă inima bătrânului rege. Rezervase în acest scop frumușica sumă de treizeci și două de mii de livre. Tu urmai să mergi călare în fruntea escadronului și să-i servești de consilier comandantului. În ultimele luni te-ai pregătit foarte bine în vederea expediției. De lipsa ta de pricepere nu prea ne-am sinchisit; ai fi dobândit repede destulă experiență. William căzu într-o contemplare a cunoștințelor strategice. În aproape două sute de ani, comandantii de oști n-au învățat încă de la noi că puterea noastră rezidă în unitatea pe care o

alcătuim. Cine desfășoară o inițiativă personală seamănă confuzie în rândurile propriilor trupe. Dau mereu zor cu faima lor personală. În asta rezidă slăbiciunea care a făcut ca lumea creștină să piardă Țara Sfântă: în dezbinarea lor, în invidia și în trufia lor, sfaturile noastre spulberându-se în vânt.

Richard, ascultând în tăcere, se întrebă care ar fi fost cursul vieții sale dacă Eduard, fiul lui Eduard, ar fi respectat dorința tatălui său, în loc să irosească uriașa sumă de bani pentru a satisface micile plăceri ale lui Gaveston și ale sale.

– Dar în loc să se respecte voința regelui răposat, am fost repudiat și lăsat în voia sortii. De ce?

– Pe patul de moarte, regele ne-a trimis în taină o scrisoare. Auzise ceva despre niște mărturii dubioase, depuse de unul dintre frații noștri, Esquin și Floyrano, din Villani, care învinuise ordinul de o depravare nemaipomenită. Avusese motive să presupună, așa a scris, că regele Franței este dispus să-și plece urechea la mărturiile false ale unui renegat și la alte zvonuri, și ne-a sfătuit stăruitor să te scoatem din raza lor de acțiune, în cazul în care ar amenința o primejdie serioasă. Către sfârșitul vieții sale, începuse, pare-se, să țină foarte mult la tine, poate pentru că tânărul Eduard, spre marea sa insatisfacție, devenise, cu timpul, un prostănac ușuratic, dornic de distracții, și se înconjura de tineri și mai ușuratici încă decât el. Atunci a apărut pe scenă Thomas de Lancaster, cu propunerile sale vulgare. Richard se întrebă de ce nu observase niciodată nimic. Se pricepuseră să-și ascundă bine gândurile și sentimentele. Regele murise în iulie, zise în continuare William, și contele a văzut că i-a sosit momentul pe care îl așteptase. Și nu a pierdut nicio secundă. Cum a aflat totul, nu vom ști probabil niciodată.

Poate că bătrânul rege i-a împărțășit fratelui său, fostul conte de Lancaster, Edmund Crouchback, secretul, ceea ce nu explică încă în ce mod a izbutit să i-l smulgă tatălui său. În orice caz, așa a susținut și părea pe deplin convins. Întrucât noi nu prea știam mare lucru despre adevărata desfășurare a evenimentelor, n-am știut ce să credem nici când a susținut că primul Eduard și-a pus într-adevăr bastardul în locul prințului autentic. Altminteri, ne-a explicat el, de ce l-ar fi proclamat bătrânul rege pe Eduard „Prinț al Țării Galilor“, de vreme ce prințul purta din oficiu acest titlu? Și ne-a amenințat că, dacă nu colaborăm, va da în vileag că regele actual e un impostor. Lancaster e un individ violent și bănuitor, zise el, cu prudență. Și-a și pus ochii pe coroană, de îndată ce a știut cum stau lucrurile. Pe mine mă scârbește și nu numai pe mine.

– L-am întâlnit, zise Richard. Și ce i-ați spus?

– Am încercat să-mi păstrez sângele rece, cu toate că nu i-am dat crezare. I-am spus că, dacă-și închipuie că se poate alege cu vreun avantaj dintr-o asemenea faptă, n-are decât să încerce. Dar i-am dat totodată de înțeles că, dacă ar fi atât de înțelept să-l lase pe tânărul rege în pace cu șleahța lui de trântori, i-ar putea face un mare serviciu acestui regat, punându-i cel puțin conducerea pe un făgaș bun... și că, foarte probabil, ar fi fost nevoit să-și mai pună pofta-n cui dacă sceptrul s-ar fi aflat în mâna ta. Mi-a răspuns că n-ar fi lăsat în rup-tul capului ca lucrurile să meargă atât de departe și că s-ar fi debarasat de tine de îndată ce ar fi observat cel mai mic semn în acest sens. Voia însă să se bucure deocamdată de banii noștri. După cum știi, i-am dat bani, nu vroiam să avem prea mult de-a face cu omul acesta. Ne-a dat însă mult de gândit... Thomas de Lincoln și cu mine am deliberat o noapte întreagă. În toți acei

cincisprezece ani în care Thomas ți-a fost instructor, i-ai pus în permanență la încercare conștiința, și mai cu seamă în ultimii ani, când am condus eu Templul, mi-ai pus-o și mie. De fapt, noi voiam să-ți dăm o educație pur administrativă și teologică, în convingerea că poate, în calitate de slujbaș al Bisericii sau de capelan al Templului, ai fi pentru noi mai puțin primejdios decât în orice altă calitate. Dar sângele țâșnește acolo unde nu poate să circule și foarte curând am constatat că te interesa cel puțin la fel de mult și milităria. În acea epocă am fost nevoit să te pedepsesc deseori, pentru că, nesocotind interdicția noastră categorică, ai făcut exerciții și cu cai, și cu arme. Cred că asta te-a oțelit de timpuriu împotriva durerii... În cele din urmă ai devenit totuși ostaș, dar tocmai dezvoltarea capacităților tale spirituale, în care nu ne-ai dezamăgit niciodată, te-a diferențiat de ceilalți. Numaidecât s-a pus întrebarea dacă trebuie să te considerăm cavaler, dacă să-ți încredințăm secretele comunității noastre. De îndată ce ne-am dat seama că, pentru ca să putem lua asemenea hotărâri, trebuie să excludem trecutul, am înțeles cu atât mai limpede cât de important era pentru noi să ne ținem gura. Pentru că ar fi fost de ajuns un singur cuvânt imprudent și tot ceea ce te învățasem noi ar fi putut fi folosit împotriva noastră, în propriul tău avantaj și în cel al regelui. Azi nu ne mai amenință acest risc. Templul nu mai există. N-am nevoie să-ți spun ce s-a mai întâmplat după aceea: am fost nevoiți să te lăsăm să pleci, dar a fost cu neputință de găsit un motiv vrednic de crezare, așa că nu ți l-am indicat, încrezându-ne în propria ta minte sănătoasă.

Richard avu nevoie de câțva timp ca să prelucreze toate acestea, dar nu mai avu răgazul necesar, deoarece

o ciocănitură puternică în ușa zăvorâtă îi aduse la cunoștință că timpul acordat trecuse.

– Du-te, Richard, fiul lui Eduard, zise William, cu un zâmbet vag. Ai libertatea, ai viața, ai tinerețea. Nu le irosi fără rost.

Richard se sculă de pe bancă și căzu în genunchi, pentru ca să primească binecuvântarea maestrului.

„I sit beside my lonely fire,
And pray for wisdom yet
For calmness to remember
Or courage to forget.“¹

Charles Hamilton Aidé,
*Remember or Forget*²

După câteva săptămâni, într-o seară, stăteau cu toții în sala cea mare, în fața unui foc care ardea în cămin, căci nopțile erau încă reci, și sorbeau din pocale mari de coșitor vin fiert condimentat. Richard fusese nevoit să plătească prețul pentru drumul parcurs de el călare până la Londra și pentru vizitele făcute la abație și la Tower: bolnav de oboseală, fusese silit să stea zile în șir în pat, dar odihna îi făcuse bine. Totuși, mai era melancolic, și privea flăcările fără să le vadă. Pe lângă buștenii incandescenti din cămin, sala nu mai era luminată decât vag de câteva lumânări. Nu se auzea niciun alt sunet în afară de trosnetele lemnului care ardeau. Pereții erau acoperiți cu tapete, brodate în culori deschise, care se armonizau perfect cu lespezile colorate ale pardoselii. Blanche izbutise de minune să evoce aici, în castelul ei londonez,

---

¹ „La gura sobei mele, minte/Mai cer în ruga mea/Calm, spre-a-mi aduce-aminte,/Curaj spre a uita“ (engl.).

² *Amintire sau uitare* (engl.).

un colțișor din patria ei: atmosfera era aceea din Castelul de la Lyons-la-Forêt.

Ferrand se plictisea. Își puse brusc, cu un pocnet, poculul pe brațul jilțului și râse când văzu că Richard tresare.

– Așadar n-ai s-o întrebi niciodată? zise el.

– Ce spuneai?

– Pe Be-a-tri-ce, silabisii el. Pe Beatrice.

– Nu-mi arde de femei, răspunse Richard, dar vocea lui avea un timbru ciudat.

– Fir-ar să fie de treabă, zise Ferrand, bine dispus. Ai fi zăcut și acum în celula aia puturoasă, mort, fără nicio îndoială, dacă n-ar fi fost ea.

– Nu vreau să-mi aduc aminte de locul acela. Dacă pun vreodată mâna pe Castelul Lancaster, dărâm turnul și îl fac fărâme până nu mai rămâne nicio urmă care să indice că acolo a fost cândva o temniță. După o scurtă pauză, adaugă, ceva mai puțin violent:

– Celula aceea mizerabilă mă urmărește..., și așa are să mă urmărească mereu, chiar dacă o fac una cu pământul.

– Și ea? Ai încercat să ți-o izgonești și pe ea din memorie?

– Am încercat din toate puterile, dar n-am izbutit. Richard zâmbi, amintindu-și de Beatrice. Îmi aduc aminte vag de ceva: că stătea pe zăbrele, într-o târsână castanie. Părea atât de drăgălașă, de ireală... Pesemne că nu eram în toate mințile.

– Aș! Nu te-am mai fi găsit viu dacă n-ar fi fost ea.

– Vrei să susții că era într-adevăr acolo? Nu pot să-mi mai amintesc aproape nimic din ultimele săptămâni, de nimic, decât de cadavrul lui Thomas, întins pe jos în fața mea, și de șobolani. Cred că am plutit între nebunie și moarte.

– Întocmai. Ea a înțeles numaidecât situația. Femeile au în privința asta un fler special. Nu noi, ci o pâine, trei

mere și o manta ți-au salvat viața. Fără astea, n-ai mai fi trăit poate nici două zile. Ea a plătit pentru această vizită cel mai mare preț: cinstea ei.

Richard îl privi speriat și atunci Ferrand îi spuse ce se petrecuse la Pickering.

– Doamne sfinte, i-am adus numai necazuri și jale.

– Au trimis-o acasă de îndată ce au aflat cine e.

Acasă... cât trecuse de când o întâlnise el pentru prima dată în pădurile de la Haughton-le-Moor? Trei ani, o veșnicie; își aminti din nou cum o comparase atunci cu o coală de pergament nescrisă, neatinsă, intactă. Ei bine: acum era scrisă, și cum?

– Din acea clipă am iubit-o fără încetare, zise Richard, gândind cu glas tare. Ochii lui urmăriră jocul zglobiu al flăcărilor din cămin, iar o amintire îl făcu să zâmbească încă o dată.

– E în arest, în castelul tatălui ei, zise Ferrand. Cu o oarecare libertate de mișcare, ce-i drept. Am izbutit să-i trimitem în taină un mesaj, ca să-i aducem la cunoștință că te-am salvat la timp.

Clătinând din cap, Richard zise:

– Ce ironie a sorții! Acum, când sunt liber s-o iubesc, e prea târziu.

– Prea târziu? De ce?

– N-a trecut mult, răspunse Richard ca explicație, uitându-se cu încordare drept în fața sa, spre ceva ce nu exista, de când mi-ar fi venit foarte greu să-mi stăpânesc exaltarea trupească numai dacă mă gândeam la ea. Acum, chiar dacă s-ar afla aici, în fața mea, nu s-ar petrece nimic.

– N-a trecut nicio lună încheiată de când ai ieșit de acolo, zise Ferrand, șovăind. Mai ești încă în convalescență. De ce nu te duci la cineva care te-ar putea tămădui? Eu n-am făcut altceva decât să te dreg un pic.

Richard își întoarse încet privirea spre celălalt.

– Nu e nevoie de un doftor ca să-mi spună care mi-e beteșugul. Dar am să mă las examinat, dacă asta te poate face fericit. Hai să fim sinceri: nu mi-ai văzut rănila?

Ferrand dădu din cap că da. Se priviră unul pe altul fără să vorbească.

– Te așteaptă, Richard.

– Nu pot. Pur și simplu nu pot să fac asta. Beatrice merită o soartă mai bună decât să se mărite cu un infirm.

– A pribegit ani de zile ca să te caute. Și-a vândut cîstea, și-a trădat tatăl; totul pentru tine. Crezi că acum are să se răzgîndească din pricina ... asta?

Richard își trecu nervos mâinile prin păr. Inima lui tânjea după Beatrice, dar când bietul cavaler se gîndea la ea, se simțea o epavă. Drept răspuns la întrebarea lui Ferrand, strânse violent pocalul în mâinile sale tremurînde, și zise:

– Nu mă lasă inima să mă duc la ea. Nu pot.

Ferrand își puse cu băgare de seamă mâna pe umărul camaradului său.

– Atunci spune-i totul, zise el, cu blîndețe. Ei îi e dor de tine tot pe atîta cât îți e ție de ea. Spune-i adevărul și las-o să hotărască ea.

– Știu care ar fi răspunsul ei. Dacă mă duc la ea, am și luat eu hotărîrea în locul ei. Asta face ca problema să fie așa de a naibii de dificilă.

În acea clipă, prin ușa deschisă brusc, un slujitor vesti sosirea unui curier.

Curierul, murdar de pe urma călătoriei, făcu o plecăciune în fața celor doi bărbați, care se sculară în picioare.

– *Messires*, doamna de la Lyons-la-Forêt mă trimite încoace.

– Ce veste aduci?

Richard îi spuse să ia loc lângă cămin și îi oferă ceva de băut.

– Contele de Lancaster a cucerit orașul Newcastle. A năvălit în oraș, iar mărirea sa regele și suita lui abia au avut timp să-și ia tălpășița. Au fost nevoiți să lase totul acolo: giuvaiericelele, garderoba, caii, totul.

– Și doamna Blanche? întrebă Ferrand.

– A fugit împreună cu ei, ca și *master* Piers și câțiva slujitori. Au plecat la Tynemouth.

– Credeam că Gaveston e bolnav, zise Ferrand.

– Abia se făcuse bine, *messire*, îl informă curierul. Regele avusese de gând să plece mai departe cu *master* Piers și s-o lase acolo pe regină cu doamnele ei de onoare. Erau pe drum spre sud când am fost trimis ca să vă previn.

Richard și Ferrand se priviră unul pe altul.

– Mereu această fiară de Lancaster.

– Dacă-mi dați voie, *messire*, îl întrerupse politicos curierul, ceilalți conți se îndreaptă și ei spre sud, cu trupe înarmate. I-am văzut pe drum.

– Doamna Blanche are nevoie de ajutor?

– Nu, *messire*, regina e în siguranță. E vorba de rege și de favorit.

Richard chemă un slujitor.

– Du-l pe omul ăsta în bucătărie și dă-i o masă pe cînste. Bănuiesc că vrea să-și petreacă noaptea aici. Când fu din nou singur cu Ferrand, Richard zise:

– Blanche vrea să ne prevină. Un război civil bate la ușă, Ferrand. Dacă regele nu poate face rost de întăriri, lupta s-ar putea încheia repede. Lancaster e în stare de orice. Și să ne ferească Dumnezeu dacă ajunge el să tragă sforile. Trebuie să plecăm de aici.

– Să fugim? Și vorbeam despre Haughton-le-Moor, zise Ferrand.

– Întâmplător, tot acolo ajungem, răspunse Richard. Ferrand îl privi, fără să înțeleagă. Richard se sculase în picioare și mormăi: Omului inima îi spune ce drum să aleagă, dar Dumnezeu îi îndrumă pașii. Se opri în fața

francezului. Regele e hăituit ca o vulpe de o ceată de câini. Nimeni nu are curajul să i se alăture, de frica baronilor, care sunt foarte puternici.

– Nu-ți vârî mâinile într-un cuib de viespi, Richard.

– N-am defel planuri eroice, dacă de asta te temi. Tu ce ai face dacă ai fi Eduard?

– De unde vrei să știu?

– Încearcă să te pui în pielea lui. Era în drum spre nord, așa a spus curierul. Ei bine: ce ai face dacă ai fi nevoit să faci să-ți dispară urmele?

– Aș face cale-ntoarsă.

– Exact. Ferrand, ce știm noi? Regele a fost în York, apoi a plecat spre nord și a ajuns la Newcastle. Bănuiesc că pe drum s-a întors în York, ca să facă rost de întăriri. Yorkul este singurul oraș în care s-ar putea bucura de o primire prietenoasă, pentru că a locuit acolo recent. Să sperăm că raționamentul nostru e corect.

– Și gasconul? Regele nu-l poate căra după el pe o asemenea distanță, într-o zonă dușmănoasă.

– Are să-l lase în unul dintre castelele sale.

– În care?

– Asta e o întrebare bună, Ferrand. Are atâtea castele, încât ar avea nevoie de o viață de om ca să le viziteze pe toate. Deci: unul lesne de apărat în caz de asediu, fără îndoială și unul care să permită o evacuare comodă dacă dușii baronilor îl încercuiesc. Coasta, presupun.

– Ascultă, zise Ferrand. Dacă-ți vine atât de ușor să faci acest raționament, tot așa le vine și baronilor.

– Întocmai. Nu-l vor opri, ci vor avea grijă ca regele să nu găsească întăririle pe care speră să le obțină. Plec mâine la York.

– În numele Sfântului Ioan! De ce?

– Pentru că locul cel mai sigur e cel în care sunt așteptat cel mai puțin: sub nasul lor. Și pentru că numele meu se mai lăfaie și acum în fruntea listei celor proscriși.

– Aha! râse Ferrand. Și te aștepti ca regele să fie dispus să te grațieze tocmai în clipa asta, când e fugărit în-deaproape de baroni. Richard dădu din umeri. Aveam de gând să te fac s-o ștergi de îndată ce te restabilești.

– S-o șterg? Încotro, dragul meu Ferrand? Știi vreo țară civilizată unde nu sunt căutat? Trebuie oare să fug iarăși dintr-un loc într-altul, ca un animal hăituit, fără nicio speranță de a putea începe o nouă existență? Viitorul meu depinde de două lucruri: de grațierea din partea regelui Angliei, acesta fiind singurul de la care o pot aștepta, și de anularea anatemei, din partea Bisericii. Trebuie să plec la York, Ferrand, cu orice preț. Nu mai vreau să trăiesc așa.

– Nu e mai comod să aștepti mai întâi iertarea din partea Bisericii?

– Păstrez jumătatea cea mai grea pentru la urmă.

– Știam că ești un netot încăpățânat.

– Ei! Vii cu mine?

– N-ai să pleci nicăieri fără mine, *Richard l'Immortel!*¹
Ai un scutier pe cinste!

---

¹ Richard Nemuritorul (fr.).

„Created half to rise and half to fall.
Great lord of all things, yet a prey to all;
Sole judge of truth, în endless error hurl'd;
The glory, jest, and riddle of the world!“¹

Alexander Pope
*An Essay on Man*²

Regele Eduard își primi oaspeții la York, îmbrăcat după ultima modă: purta pantaloni scurți, colanți, și *pour-point*³. Richard se îndreptă cu pași hotărâți spre personajul din jilțul de stejar și își îndoi un genunchi. Ferrand, care îl urma foarte aproape, căzu și el în genunchi și îi privi mirat pe amândoi, plimbându-și ochii de la unul la celălalt. Ambii erau înalți și robuști, aveau trup athletic, țineau capul ridicat, iar curbura trufașă a nasului și fruntea lată dovedeau curaj, sinceritate și voință. Dar sub barba sa creată, Eduard ascundea bărbia foarte ascuțită a mamei sale și, în plus, moștenise de la ea firea îngăduitoare și dragostea de artă, ca și statura totuși ceva mai scundă, în timp ce linia bărbiei Bastardului era

---

¹ „Creat și spre-a sta drept, și târător,/Domn peste toate cele, pradă lor;/Arbitru pe-adevăr, greșelii rob;/Enigma, gluma, gloria pe glob“ (engl.).

² *Un Eseu despre Om* (engl.).

³ Scurtă bărbătească medievală cu mâneci, confecționată dintr-un material rigid, purtată din sec. al XIII-lea până în sec. al XVII-lea.

combativă, ca cea a tatălui său, și mai moștenise de la acesta și îndărătnicia poporului gal. Eduard văzu și o altă asemănare, pe care francezul nu o putea vedea.

– Cine ești? întrebă regele, care uita numele vizitatorilor săi de îndată ce-i erau anunțați.

– Richard de Rhuddlan, sire. Sau, dacă preferați: Richard Bastardul, fost cavaler în New Temple din Londra și comandor al armatei clandestine a templierilor liberi.

Eduard își părăsi jilțul și îi porunci oaspetelui său să se scoale, în timp ce-l privea cu cea mai mare neîncredere.

– Când vorbești de lup, lupul e la ușă, mormăi el. Tocmai vorbeam despre dumneata.

– Când vorbești despre un înger, îi și auzi fâlfâitul aripilor, corectă Ferrand, pe șoptite, dar destul de tare pentru ca vocea lui să ajungă la urechile lui Richard.

Richard zâmbi. Străjerii personali ai regelui, din care doi stăteau de o parte și de alta a golului ușii, și alți doi la piciorul estradei tronului, se repeziră, dar Eduard îi opri. Leul împlânzit, care picotise lângă tronul regal, se sculă, cu o încetineală amenințătoare, se îndreptă cu pași hotărâți spre Richard și începu să ragă. Regele smuci lanțul de fier și-și îngropă degetele în coama leului ca să-l calmeze. Ochii verzui ai animalului rămaseră încă îndreptați spre cavaler, care nu se clintise.

– Ia spune-mi, zise regele, de unde ai acest curaj condamabil, de a apărea oficial la Curtea mea?

– Teamă, sire? Mai degrabă decât curaj. Acum vreo șase săptămâni am evadat din Castelul Pickering, unde contele de Lancaster m-a întemnițat din motive ilegale.

– Ilegale?

– Da, sire. Fără nicio sentință judecătorească, a pus să fiu zidit în celulă, ca să mor de foame.

– Mă tem că domnul conte poate face tot ce i se năzare. Dar nu-mi dau seama prea limpede de ce frica de Lancaster te aduce înapoi.

– Sire, zâmbi Richard, cei mai mulți din frații mei sunt acum liberi și camarazii mei nu pot fi căutați și urmăriți: eu n-am trădat niciodată numele lor, ca să-i feresc de anatema Bisericii și ca să-i ocrotesc împotriva persecuției Inchiziției.

– Eu nu doresc o asemenea persecuție. Dar vorbește-mi despre dumneata.

– Nu mă tem de contele de Lancaster: știu cum să mă răfuiesc cu el, dacă ni se mai încrucișează drumurile. Dacă nu, mă las în seama Domnului. Pentru că mă tem de Dumnezeu și mă tem de legile regatului în care vreau să trăiesc. Ați fost iertător față de frații mei. Clementa maiestății voastre se extinde oare și asupra mea?

– Asupra dumată? Un proscris, un excomunicat, care i-a sfidat pe păzitorii ordinii regatului meu, pe inchișitori și pe episcopi, ba chiar și pe papă?

– Prietenii mei sus-puși mi-au dat de înțeles că ați crezut cu convingere în nevinovăția noastră și că veți crede în ea fără încetare. De fapt, ne-ați ocrotit atât timp cât ați putut. Din clipa în care papa v-a silit să treceți la acțiune, la arestarea fraților mei, eu am fost conștiința maiestății voastre, sire. Preț de mai bine de patru ani, am păstrat în numele maiestății voastre legile drepte și umane ale acestui regat și am acționat în conformitate cu ele, ceea ce îndreptățește acum cererea mea de grațiere. Dăruiți-mi îndurarea maiestății voastre, sire. Domnul vă va răsplăti.

Eduard făcu neliniștit câțiva pași. Nu îndrăzni să se uite la episcopul de York, care se afla printre curteni.

– Ți-ai făcut propriile dumată legi, cavalerie, zise el, sever. Nu vrem să avem nimic de-a face cu ele. Nu suntem dispuși să acordăm grațierea, indiferent cui. Pe chipul lui Richard nu era nicio urmă de emoție. Nu protestă

și așteptă ca regele să vorbească în continuare. Acum nu te vom aresta, având în vedere faptul că ai venit la Curte din propria dumitale voință, cu intenții onorabile, mormăi Eduard, cu părere de rău. Dar îți poruncim să părăsești fără întârziere regatul nostru.

Nu mai era nimic de spus. Richard își plecă de îndată capul a supunere. Fără niciun cuvânt, se întoarse și plecă. Nu văzu că regele se aplecă într-o parte, spre un slujitor, căruia îi șopti cu mâna la gură:

– Du-l repede în încăperea de alături, până nu mi-o iau alții înaintea.

Pe culoar, când fu închisă ușa, în spatele lor, Ferrand zise:

– De ce nu i-ai spus adevărul, acum, când ai avut prilejul?

– Cine sunt eu în realitate? Ce rost are, Ferrand?

Își puse degetul pe buze când slujitorul ieși pe culoar.

– *Messires!* strigă slujitorul după el, când porniră mai departe. Repede, urmați-mă.

Richard îl privi pe Ferrand. Fură duși în grabă în mica anticameră și li se spuse să aștepte.

– N-am încredere, zise Ferrand. Hai s-o ștergem cât se mai poate. Celălalt dădu doar din cap că nu. Bine, atunci fă cum vrei. Așadar, surghiunul sau eșafodul. De aceea te-am salvat de la o moarte sigură?

Așteptară tăcuți, până ce ușa se deschise în sfârșit și în anticameră veni regele în persoană. Cei doi cavaleri îngenucheară. Eduard își întoarse privirea ca să vadă dacă ușa fusese închisă după el, și apoi zise:

– Ridicați-vă, *messires*.

Regele îi privi îndelung, măsurându-i din creștet până la tălpi.

– Cine e camaradul dumitale, cavalerie? întrebă el apoi.

– Un fost cavaler din capitulul de la Paris. Îngăduiți-mi, sire, să păstrez secretul cu privire la numele lui:

e căutat de regele Franței pentru spionaj, conspirație, trădare, erezie și magie neagră, Și ar fi proscris și excomunicat dacă numele lui ar fi cunoscut.

– Învinuiri care îți sunt aplicabile și dumitale. Le rostești ca și cum ar fi glorioase fapte de arme.

– Chiar și sunt. Nu suntem vinovați decât de un singur lucru.

– Spune-l, cavalerie.

– Faptul că am eșuat în încercarea de a salva ordinul, sire.

– Este nevoie de curaj pentru a te împotrivi demnitarilor, atât seculari, cât și spirituali, din această lume, adăugă Ferrand, cu oarecare amărăciune.

– Așa e, fu regele de acord cu el, continuând să-l privească pe Richard, cu fruntea încrățită din pricina gândurilor. Ne-am mai întâlnit noi vreodată, cavalerie?

– Niciodată, sire.

Regele îi privi cingătoarea bătută cu metal.

– Nu demult am avut un vis ciudat. L-am văzut pe tatăl meu. Era mai tânăr decât atunci când l-am văzut pe patul de moarte. Stătea acolo, fără să spună nimic, în beznă visului meu. Baronul scoțienilor în plină glorie! Și încet-încet a apărut lângă el un al doilea bărbat, care îi semăna mult. Tăcu vreo câteva clipe și îl privi țintă pe Richard, înainte de a spune, cu o voce modulată, de parcă ar fi pus un semn de întrebare după cuvintele sale: Dumneata erai... După o pauză neplăcută, întrebă: Al cui bastard ești dumneata, Richard de Rhuddlan?

Richard văzuse multe lucruri ciudate și multe dintre ele le luase de bune, dar de data aceasta amuți. Căzu din nou în genunchi și-și duse cu părere de rău mâna spre faldurile sutanei până la cămașă.

– Mă siliți să dezvălui un secret care nu poate aduce decât nenorocire. Vă implor să nu stăruiți.

– Dă-ți pe față identitatea! Dacă nu, te așteaptă spânzurătoarea.

Templierul simți ghiontul lui Ferrand în șold și scoase la iveală documentul pe care îl găsisese în beciurile Templului. Și i-l înmână regelui. Acesta citi conținutul, cu o expresie interogativă pe chip.

– Ce înseamnă asta?

– Că m-am născut la Castelul Rhuddlan dintr-o prințesă galeză, cu zece zile înainte ca regina Eleanor, mama maiestății voastre, să dea naștere unui prinț la Carnarvon. Vă sunt frate cosanguin, frate după tată, frate bastard.

Faptul că Lancaster era convins cum că regele ar fi bastardul, substituit fiului legitim, Richard îl ținu pentru sine: probabil că în mintea contelui, dorința dăduse naștere convingerii. Regele rămase cât se poate de calm.

– Și asta e singura dovadă pe care o ai? întrebă el, fluturând documentul în aer.

– William de La More, pe care îl țineți arestat în Tower, îmi poate confirma spusa.

– Te credem și fără confirmarea lui. Eduard îi restituie lui Richard documentul. Cu mult în urmă a circulat un zvon stăruitor, care după câțva timp a fost uitat. Deci era totuși adevărat. Deodată începu să râdă și-și puse mâna pe umărul lui Richard. Cu asta, socoteala este lichidată: vărul Thomas l-a avut pe unul dintre bastarzi alături, eu îl am acum pe celălalt. Richard își aduse aminte aproape instantaneu de cuvintele pe care i le spusese Lancaster în celula sa de la Haughton-le-Moor. „Din partea lui John n-am de ce să mă tem“, spusese contele. Regele parcă îi citise gândurile: John Botetourt. Nu-l cunoști? A comandat acum vreo cincisprezece ani o parte a flotei. A incendiat Portul Cherbourg și a luptat în Gasconia și în Scoția. Un tip formidabil. S-a căsătorit cu o Beauchamp, și deci i s-a alăturat lui Guy de Beauchamp, conte de Warwick, și celorlalți din șleahta lui Lancaster. Gândul la Warwick,

poreclit de Piers Gaveston *the Black Dog of Arden*¹, îl readuse pe rege la problema zilei. Am putea să-ți folosim cu profit inventivitatea, zise el, cu un zâmbet trist. De aceea am vorbit despre dumneata cu puțin înainte de sosirea dumitale. Aici, la York, n-am întâlnit decât puțini prieteni. Conții au fost șireți: au trecut pe aici înainte de sosirea noastră. Era mai îngrijorat decât lăsau cuvintele sale aproape indiferente să se înțeleagă. Ai mizat pe coroană? îl întreabă el pe Richard.

– Tocmai pentru că sunt cine sunt, având în vedere ceea ce știu și ceea ce gândesc, n-aș dori coroana nici chiar dacă mi-ar fi oferită. Puterea poate schimba un om. Nu știu ce aș deveni dacă aș avea puterea; mi-aș trăda poate propriile idealuri. Am venit aici numai pentru că nu vreau să-mi petrec restul zilelor ca un om respins de societate.

– Și dacă-ți acordăm grațierea?

– Atunci pot să mă împac cu Biserica.

Cu calm și plin de hotărâre, se duse spre cămin, luă din cenușă un tăciune încins și aprinse cu el pergamentul mototolit. Eduard privi flăcările până ce și ultima bucă-țică de pergament se prefăcuse în scrum în mâna lui Richard.

– Ne-ai convins, zise el. Din păcate, nu-ți putem acorda grațierea. Nu mi s-ar îngădui. Și totuși... Îți putem dărui libertatea ca răsplată pentru un serviciu deosebit, un dar gras pe care numai un rege îl poate oferi.

– Care anume, sire?

– Salvează-l pe Gaveston. Ești comandantul unei mici armate, după cum se spune.

– Zvonurile exagerează, sire. Am avut numai o mână de oameni, dar Templul nu mai există, sunt singur.

Nu spuse că oamenii lui ar refuza probabil să lupte pentru favorit.

---

¹ Câinele negru din Arden (engl.).

– Ai de ales. Ești căutat pentru înaltă trădare și știi cum se pedepsește asta: spânzurătoarea, sfârtecarea și smulgerea măruntaielor.

Colțurile gurii lui Richard se curbară puțințel în jos, într-un rânjet.

– Doamne sfinte! exclamă Ferrand, nemaiputând să se stăpânească. Dar nu vedeți că, trupește, Richard este o epavă? Îl împingeți de-a dreptul în mâinile lui Lancaster! Opțiunea pe care i-o oferiți duce în ambele cazuri la moarte!

– Nu exagera, zise Richard, amabil, apoi se dădu cu un pas înapoi și făcu o ușoară plecăciune. Vă ofer serviciile mele, sire, deoarece să mă ia dracu' dacă am să las nefolosit măcar un singur prilej de a-i pune bețe în roate lui Lancaster. Cel mai mult m-aș bucura dacă l-aș vedea că se bălăngăne în ștreang și dacă aș vedea că secura îi reteză gâtul mizerabil și dacă aș putea să-l scuip în obraz când i s-ar rostogoli capul însângerat.

– Cred că-l urăști la fel de mult ca și mine, zise Eduard, vesel.

– Mai mult chiar, deoarece a încercat de două ori să mă omoare, nu pentru că i-aș fi pricinuit vreun neajuns, ci pur și simplu pentru că exist. Iar mâinile lui sunt mânjite de sângele instructorului meu. Regele dădu din cap. Unde e Gaveston? întrebă Richard.

– La Scarborough.

– Aha!

Castelul Scarborough era socotit ca fiind una dintre cele mai fortificate cetăți din Anglia. Clădit pe stânci, în marea ale cărei talazuri spumegânde îi izbeau pe trei laturi zidurile, vechiul castel normand stătea acolo, singur și inexpugnabil, în apa agitată.

– Garnizoana este mică și duce lipsă de merinde, zise Eduard, morocănos. Trupele lui Lancaster înaintează de-a lungul coastei ca să împresoare castelul. Ultimul

raport spune că i-a trimis înainte pe Aymer de Valence, pe John de Warenne și pe Henry Percy ca să înceapă atacul. Dacă am fi putut aduna trupe ca să-i venim în ajutor...

„Ar fi putut nimeri mai prost“, își zise Richard. Valence, conte de Pembroke, și Warenne, conte de Surrey și Sussex, nu erau baronii cei mai răi. Dacă (nu-i plăcea acest cuvânt)... dacă Eduard ar fi îndeplinit dorința tatălui său și i-ar fi trimis inima în Țara Sfântă cu el, cu Richard, printre cei ce trebuiau s-o însoțească; dacă prințul l-ar fi ascultat pe rege și nu s-ar fi înhăitat cu cheflii de teapa gasconului și în loc să se țină de chiolhanuri ar fi plecat la luptă împotriva scoțienilor, ca să nu mai vorbim de Ordinul Templierilor... Dădu iritat din umeri.

– Cu presupuneri nu facem nimic. Atâta cât pot eu să-mi dau seama, n-aș putea face mare lucru, nici chiar dacă aș avea douăzeci de oameni. Și dacă n-au destule merinde, nu putem face față nici acolo. Am să plec la Scarborough, ca să văd dacă există vreo posibilitate de a-l ajuta să evadeze. Dacă situația lui e lipsită de speranță, am să aștept acolo, ca să văd ce se petrece. Noi desfășurări pot oferi noi prilejuri de a-l salva. Nu pot să vă făgăduiesc nimic; n-am mai ținut spada în mână de mai bine de un an de zile.

Eduard dădu din cap și-și scoase un inel de pe deget.

– A ținut întotdeauna să aibă acest inel. E un dar primit de mine din partea reginei. Dacă poți ajunge până la el, dă-i-l, și are să aibă încredere în dumneata.

– Regina n-are să se supere dacă înstrăinați inelul primit de la dânsa?

Eduard zâmbi. Atâtea și atâtea giuvaiericale ce-i fuseseră dăruite de soția sa și de familia ei franceză ajunseseră în mâinile lui Gaveston...

– Deocamdată nu va avea de ce să se plângă: e gravidă.

Spuse asta ca și cum astfel își îndeplinise toate obligațiile.

— E o veste bună, sire. Ocrotească-i Domnul pe regină și pe copil. Richard era convins de ceea ce spusese: venirea pe lume a unui urmaș avea probabil să înmoaie inimile celor ce se răzvrătiseră împotriva regelui. Evenimentul putea să-i fie prielnic. Să sperăm că va fi un fiu, adăugă el, punându-și inelul pe deget.

Richard și Ferrand, cu toate că goniseră cei doi diavoli, ajunseseră prea târziu la Scarborough. Pembroke și Surrey se și aflau sub zidurile castelului, iar gasconul nu mai putea face altceva decât să spere că regele îl va scoate din această situație dificilă. La 19 mai, Gaveston fu nevoit să se predea și nu avu de ce să se plângă: Aymer de Valence, conte de Pembroke, era un om cu scaun la cap, iar Percy și Surrey erau alături de el și îi puseră gasconului cele mai onorabile condiții din câte ar fi îndrăznit să spere: cei trei gentilomi îl vor însoți până la Wallingford, unde se va întruni Parlamentul, ca să ia o hotărâre cu privire la soarta lui. Acolo îl vor întâlni și pe rege. Și dacă Gaveston nu va fi de acord cu sentința Parlamentului, va fi liber să se înapoieze la Scarborough, cu merinde proaspete. Cei trei conți jurară pe Evanghelie că-l vor ocroti până la 1 august, după care răspunderea în ceea ce privește soarta lui nu le va mai reveni lor, ci Parlamentului. Gaveston fu de acord cu această propunere.

Richard îl trimise pe Raoul la rege, în York, ca să-i raporteze cele întâmplate. „Nu mă îndoiesc, scrisese el, că, însoțit de contele de Pembroke, va ajunge cu bine la Wallingford, unde, dacă va voi Dumnezeu, maiestatea voastră îl va întâlni teafăr și nevătămat.”

Grupul se deplasă încet prin țară, iar Richard și Ferrand îi urmară îndeaproape, cu toate că nimeni nu băgă de seamă prezența lor. Era 9 iunie când trecură râul

Cherwell și ajunseră la Deddington, în Oxfordshire. Începuse să se însereze și n-ar fi fost înțelept să-și continue drumul după ce se făcea întuneric. Gaveston fu cazat în casa rectorului parohiei.

Richard își opri calul și dădu pe gât o gură de apă din burduful de piele atârnat de oblânc. În depărtare, un mic grup de călăreți, care ieșiseră din nou din oraș, se îndreptau spre nord.

– Țsta era contele de Pembroke? întrebă Ferrand.

Richard dădu din cap că da. Recunoscuse culorile contelui.

– Urmărește-l și încearcă să afli ce învârtește.

Se lăsase noaptea când Ferrand se întoarse în sfârșit cu un zâmbet liniștitor pe chip.

– S-a dus să-și vadă nevasta și-și va petrece noaptea cu ea, într-un castel, nu departe de aici.

– Am senzația neplăcută că ceva nu e în regulă, zise Richard. Nu suntem singurii care ne foim pe aici în toți noaptea.

– Ți-ai pierdut rutina.

Richard nu se înșelase încă niciodată: când mirosea o primejdie, primejdia se confirma.

– Ia gândește-te, zise el. Țștia ar fi putut să aștepte tocmai un asemenea prilej. Nu uita că au jurat să-l ucidă pe Gaveston și n-au încotro. Surghiunul nu rezolvă problemele iscate de Gaveston. Gasconul se va întoarce și va nesocoti chiar și anatema pronunțată de papă, cum a mai făcut și în trecut.

– Vorbele tale îmi sună în urechi ca ceva cunoscut, glumi Ferrand.

Richard se hotărî să nu rîdă la auzul aluziei.

– Țștia ar putea, firește, să-l condamne la detenție pe viață, dar pe ce bază? Și chiar așa... Eduard n-ar sta prea mult pe gânduri dacă să-l elibereze.

– Și dacă atacă orașul?

– Cine vine încoace cu trupe înarmate nu atacă înainte de răsăritul soarelui și asta e o primă consolare. Vom încerca să-l ajutăm să evadeze.

– Ai putea să tragi mai întâi un pui de somn, zise francezul prudent. Am călărit toată ziua.

– Da, și am înaintat cu viteza melcului.

– Ne aflăm în teritoriu inamic, Richard. Va trebui să gonim, ca să ne salvăm viața, dacă izbutim să-l scoatem de acolo. Va trebui să fim vioi și odihniți, și el la fel.

– Are să gonească, la fel ca noi, dacă-și dă seama că viața îi e în joc.

– Nu înțeleg un lucru: Cum izbutești de fiecare dată să cauți primejdia cu lumânarea?

– Gaveston nu va ajunge viu la Wallingford decât dacă-l ajutăm noi. Nu merită să moară pentru ceea ce a făcut. Eu pun dreptatea mai presus de orice, Ferrand.

– Ura ta față de Lancaster te întărește. Urmă o scurtă tăcere înainte ca Ferrand să mai cerșească: Numai o oră.

Richard fu de acord, căci era mort de oboseală. Își deșeuă caii și dormiră pe câmp.

Mai era o oră până la răsăritul soarelui, când Richard se trezi speriat, privi stelele și începu să blesteme de mama-focului. Îl trezi pe Ferrand și, nu mult după aceea, erau iarăși călare, în drum spre Deddington. Abia lăsaseră în urmă acoperirea parcimonioasă oferită de copaci și de arbuști și Richard îl apucă pe Ferrand de brațe și trase de dârlogi. Stătură ca muți și ascultară cu atenție.

– Trupe în marș.

– Mai multe decât mi-ar fi pe plac, fu de acord Ferrand.

– Pe toți dracii!

În negura cenușie și rece se înfiripă lent umbra orașului, iar în jurul lui o armată mare, alcătuită din ostași incolori și tăcuți, care se îndrepta spre poartă... Cei doi

bărbați priviră spectacolul, stăpâniți de un sentiment de neputință.

— Pentru numele lui Dumnezeu, avertizează-l pe Pembroke! exclamă Richard.

Ferrand porni în galop, iar Richard descălecă și-și lăsă calul pe loc. Pe jos spera să ajungă în oraș în zorii zilei.

Spre satisfacția sa, Richard băgă de seamă că nu-și pierduse dibăcia de a se mișca printre liniile inamice fără să fie văzut. Pe la ora la care ajunse în oraș, străzile erau pline cu soldați. Supărat, trase concluzia că nu poate face nimic altceva decât să privească.

Intră în una dintre căsuțele de piatră gălbuie și o găsi părăsită. Cei mai mulți cetățeni ieșiseră ca să vadă ce se petrece. Richard sui scara spre pod și se ascunse după o ferestruică, de unde putea vedea strada și intrarea casei rectorului.

În casa rectorului pătrunse acum un bărbat; era contele de Warwick, un om violent și corpolent, care se deplasa ca un taur furios. Îi mersese vestea că e foarte irascibil, însușire dovedită și de spuma prezentă oricând pe buzele lui: un cusur nefericit, care îl făcuse pe Gaveston să-l poreclească „dulăul turbat“.

Nu trecu mult, și contele reapăru, urmat de cavalerii și lăncierii săi, care îl duceau cu ei pe Gaveston în cătușe.

Ca să poată trece contele cu prizonierul său, fură nevoiți să împingă deoparte mulțimea care urla. Oamenii înjurară și fluierară atunci când Gaveston fu dus afară din oraș. El însă părea că nici nu se sinchisește și se uita drept înainte, ținându-și capul sus.

Richard se amestecă în grabă în mulțime, care se duse după prizonier până afară din oraș. Își regăsi calul, încălecă și porni pe urmele potcoavelor, până la o depărtare unde putea fi în siguranță, întorcând plin de speranță privirea spre nord. Nu se zărea niciun semn al contelui de Pembroke, ce trebuia să vină în ajutorul prizonierului pe

care jurase să-l ocrotească. Și nici nu avea să vină în aceea zi, nici în ziua următoare, cu toate că lui Aymer de Valence, care, după ce primise raportul lui Ferrand se dusesese în mare grabă la Deddington, îi fusese dat să audă acolo, spre dezamăgirea sa, că nimeni nu vrea să-l sprijine.

Era miezul amiezii unei zile caniculare când Gaveston ajunsese la Castelul Warwick, unde conții de Warwick, de Lancaster și de Hereford dezbăteau de zor ce trebuie să facă acum cu el.

Templierul descălecă, încântat că ajunseseră în sfârșit la un armistițiu, și se încumetă să se apropie de castel cât de mult putu. Apoi rămase ascuns în tufăriș, ținând atent sub observație poarta castelului.

Când întunericul înghiți zidurile și turnurile, ieșiră din castel numai Lancaster și Hereford. Cu o suită impresionantă, îl duceau pe prizonier la Blacklow Hill, un petic de pământ situat chiar lângă hotarul lui Warwick, dar pe teritoriul lui Lancaster.

Richard se luă pe urma grupului și se ascunse printre copacii rari. Ceea ce se petrecu atunci ar fi trebuit să fie preambulul unui proces, dar nu semăna câtuși de puțin cu un proces. Gaveston s-ar fi putut aștepta să aibă prilejul de a-și revărsa sarcasmul asupra conților. Totuși, aceștia nu-i oferiră nicio posibilitate de a rosti măcar un singur cuvânt și de a pleda pentru a-și susține cauza. De acolo de unde stătea ascuns, Richard nu putea înțelege ce se spune. Numai din când în când mai prindea câteva cuvinte rostite mai tare. Era limpede că-i aruncau în obraz jigniri, sub masca unor acuzații, cele mai multe dintre ele fiind ridicole. Dumnezeu știa că Piers de Gaveston nu voise nimic altceva decât să-i facă plăcere prietenului său regal. Promise, ce-i drept, bijuterii, castele și privilegii, ca răsplată pentru prietenia sa. Cine n-ar fi primit? Dar nu încercase niciodată să pună mâna pe putere sau să-l influențeze pe rege în probleme de stat. Vina lui Eduard era

la fel de mare ca și a sa, dacă domnii conți, care acum îl acuzau că ar fi făcut farmece ca să exercite o influență rea asupra regelui, fuseseră atât de des victimele limbii sale spirituale și usturătoare.

La un semn al lui Lancaster, se sculară în picioare doi bărbați și veniră încet spre Gaveston. Unul dintre cei doi călăi, numiți de către Lancaster, trase din teacă o spadă, iar celălalt își ridică securea. Oțelul sclipi la lumina lunii. Gasconul se dădu înapoi. Mai încercă să-și ridice brațele, într-o strădanie zadarnică de a para prima lovitură. Spada cu două tășuri străpunse trupul neocrotit al lui Gaveston. Acesta își lăsă capul spre spate și, cu ultima suflare, trimise către cerul întunecat o rugă:

– Eduard!

Numaidecât după aceea, securea vâjâi și îi reteză capul dintr-o singură lovitură. Cel care mânuiise spada luă capul de păr și îl dădu conților.

– Această limbă nerușinată n-are să mai vorbească niciodată, zise Lancaster.

Lăsară acolo cadavrul însângerat și plecară, fiecare la propriul său castel.

Richard nu avu nici curaj, nici putere să care cadavrul gasconului într-un loc de odihnă mai nimerit. Acum, când era iarăși singur, în întuneric, țipătul de moarte al lui Gaveston și vocea lui Lancaster îl făcuseră pe Richard să re trăiască toate spaimile din anul care trecuse.

Se afla tot acolo atunci când patru ciubotari găsiră în zori cadavrul lui Gaveston, îl puseră într-o loitră și i-l duseră contelui de Warwick, al cărui castel era foarte aproape. Mânat de simțul datoriei, Richard se duse după ei, dar nu fu mirat aflând că Warwick refuză să lase cadavrul să se odihnească pe teritoriul său, deoarece fusese găsit pe terenul lui Lancaster.

Richard lăsa problema Gaveston pe seama lor și porni la drum, ca să găsească răspunsurile la întrebările pe care și le pusese. Când ajunse în sfârșit la Curtea lui Eduard, îl găsi acolo pe Ferrand.

– Teama mea a fost așadar îndreptățită: pentru numele lui Dumnezeu, de ce te-ai întors? Știi ce te așteaptă? izbucni francezul, mirat.

– Ai și aflat?

Ferrand dădu din cap afirmativ.

– Eram de față când i s-a povestit. „Doamne sfinte!“, a spus el. „Ce prostie am făcut! Aș fi putut să-l previn să nu ajungă niciodată în mâinile lui Warwick!“ A jurat să-l răzbune în sânge. Când am plecat de lângă el, plângea ca un copil. Între timp a trimis la Londra ordine noi, în care îi dă orașului însărcinarea să păzească porțile în numele lui; și are de gând să plece în Kent, ca să adune acolo trupe și să convingă *les Cinq Ports*¹ să treacă de partea lui.

– Aș putea vorbi acum cu el?

– Te așteaptă, dar te sfătuiesc să nu te duci.

Ferrand parcă vorbise în vânt, căci Richard se duse numaidecât în camera regelui, îi împărtăși acestuia compătimirea sa în legătură cu pierderea prietenului regal și îi dădu înapoi inelul, pe care nu-l putuse folosi.

– Împărtășesc din toată inima mâhnirea maiestății voastre.

Văzând că nu primește răspuns, îl privi pe Eduard drept în ochi.

– Mă supun voinței maiestății voastre. Am încercat și imposibilul, dar am dat greș.

– Spune-ne ce s-a întâmplat.

Fără să omită niciun amănunt, Richard istorisi din nou îngrozitoarele evenimente.

---

¹ Cele Cinci Porturi (fr. v.), federație de porturi din Kent și Sussex, care se bucura de privilegii speciale.

– Lancaster, Warwick și Hereford l-au osândit, zise el în încheiere. Au așteptat ca Pembroke să săvârșească o greșeală și au știut precis cum să se folosească de ea. Pembroke nu merită niciun blam: am aflat că a făcut tot ce a putut ca să-și repare greșeala și să-l salveze pe Gaveston, dar nici necuratul în persoană n-ar fi putut să-l mai smulgă din ghearele lor.

– Nu ne-ai spus încă numele celor ce l-au ucis.

– I-am urmărit și am dat peste unul dintre ei lângă Kenilworth. E un galez, în serviciul lui Lancaster. Îmi amintesc clar mutra lui.

– Nu-i știi numele?

Richard știa că trebuie să fie extrem de prudent.

– Când va veni vremea să fie pedepsit, am să vi-l spun. Era ultimul pas de care mai depindea viața lui, în ipoteza că regele îi va cruța viața de dragul răzbunării.

– Vremea a venit! exclamă regele, mânios. Chiar în clipa asta mobilizăm o armată ca să-i lichidăm pe acești complotiști infami!

– Nu veți putea pune mâna pe ei: ucigașii au fugit. Așteptați până vine vremea... Poporul vi se alătură. Aderenții maiestății voastre sunt acum la fel de numeroși ca cei ai conților, dar asta nu e de ajuns. Așteptați până ce veți avea suficient sprijin ca să...

– Acum!

Dacă Richard ar fi știut că Eduard luptă cu aceeași înverșunare împotriva propriei sale persoane ca și împotriva baronilor săi, l-ar fi înțeles mai bine. Eduard era strâns ca într-un clește între propria sa lipsă de dibăcie și măreția pe care poporul o aștepta din partea lui: nu avea încredere în sine, nu avea încredere în propriile sale gânduri, și se lăsa influențat de către alții, care erau mai fermi, dar nu atunci când vinul îi înfierbânta sângele. Acesta era cazul acum.

Eduard sări din jilț și-și azvârli cupa de argint prin cameră.

– Am să-i fac fărâme, izbucni el, cu mânie stăpânită, și întinse apoi un deget spre Bastard: Și pe tine am să te fac fărâme!

Plecându-și capul, Richard lăsă să treacă furtuna peste el.

– Celălalt, cel ce a mânuit spada care l-a străpuns pe *Master Piers*... zise el prudent.

– Da?

– A fost John Botetourt, celălalt bastard.

– Să-l bată Dumnezeu! strigă Eduard. Întinse o mână tremurândă spre un clopoțel și trase de șnur. Arestați-l pe omul acesta, le zise el străjerilor, care dădură buzna în cameră.

Richard așteptă calm să i se lege mâinile la spate.

– Știam că dacă mă înapoiez ca să vă informez voi fi întemnițat, zise el. Prefer să mor, decât să fiu nevoit să mai trăiesc ca un animal hăituit. V-am implorat să mă grațiați, sire. Acum, dacă nu pot obține grațierea, vă cer o ultimă favoare. Eduard dădu scurt din cap. Vă cer să ordonați să fiu executat imediat. N-am să mă întorc într-o temniță.

Regele nu era crud din fire, dar acum vinul îi încețoșase mintea.

– Spânzurați-l!

Richard mulțumi plecându-și capul.

– Nu trimiteți la spânzurătoare pe cine ar fi trebuit, zise el fără amărăciune. Vă rog să vă răfuiți cu Lancaster și în numele meu, când va veni vremea.

Era la jumătatea drumului spre spânzurătoare, când Eduard apăru la o fereastră care dădea spre curtea de onoare. În clipa în care călăul îi punea lui Richard ștreangul de gât, regele îi dădu comandantului gărzii ordinul ca prizonierul să fie adus încă o dată în fața lui.

– Ai să fii grațiat, mormăi el, cu un gest de nerăbdare către un scrib care stătea pregătit cu pergament și cu pană de gâscă. Dar îți dăm numai *un* an. Apoi trebuie să dispari din regatul nostru.

După ce îi fură dezlegate mâinile, Richard căzu în genunchi, cu capul plecat.

Când, după câteva minute, fu iarăși călare alături de Ferrand, acesta zise:

– Poate vrei să aduci acum la îndeplinire misiunea pe care ai lăsat-o neîndeplinită.

– Care anume?

– Te așteaptă cineva. Numele persoanei este Beatrice de Morley.

– Lasă baltă chestia asta.

Ferrand nu mai putu răbda.

– Nu te ascunde după deget, prostănacule și încăpățânatule! Măcar o singură dată nu te gândi numai la tine! Dacă ești un om dintr-o bucată, du-te s-o iei!

Explozia bruscă a lui Ferrand îl făcu pe Richard să-și piardă cumpătul, dar mânia lui învinse mirarea.

Ferrand se sperie de el însuși.

– N-am vrut să te jignesc, Richard. E vorba să se mărite cu altul.

– Ea... Ce? Cu Scarborough?

– Nu, ăla n-a mai vrut-o. De fapt, nu prea a mai avut mulți pretendenți, după cele întâmplate. Acum trebuie să se mărite cu un oarecare, un bădăran fără carte, un bou, care a fost înălțat cavaler, pentru că tatăl lui are întâmplător un titlu. E vorba de un om în vârstă, care ar putea foarte bine să-i fie tată. Și ai făcut-o să creadă că nu ții la ea.

– Când urmează să se mărite?

– Peste două săptămâni.

– Doamne! De ce nu m-am prăpădit în temniță? De ce nu m-a lăsat Eduard să mor spânzurat?

– Ți-ai pierdut curajul?

– Nu, dar nu mi-a venit niciodată atât de greu să iau o hotărâre.

– Grăbește-te: rochia de mireasă e gata. Și suntem abia în nord.

– Pentru numele lui Dumnezeu! Vrea cineva să mă lase să cuget?

Preț de o bună bucată de vreme nu mai vorbiră. Nici Raoul, care li se alăturase curând după aceea, nu îndrăzni să spună niciun cuvânt.

„My hair is grey, but not with years,
Nor frew it white
In a single night,
As men's have grown with sudden
fears.“¹

Lord Byron,
*The Prisoner of Chillon*²

– Am să fac încă o dată apel la ajutorul credincioșilor mei prieteni, ca să nu fiu înjunghiat pe la spate când o strâng în brațe.

Cu o săptămână înainte de data hotărâtă pentru căsătorie, Richard se îndrepta spre Haughton-le-Moor în fruntea unui grup de zece oameni. Trimise unul dintre ei înainte, ca să-i vestească sosirea.

– Seniorul meu Richard de Rhuddlan îl salută pe seniorul de Morley și cere încuviințarea de a intra în castelul dumisale, împreună cu suita sa, zise cavalerul.

– Rhuddlan? Nu-l cunosc, mormăi Morley, dar numele acesta avea destulă însemnătate pentru Beatrice, care o trase de mânecă pe maică-sa, cât se poate de discret.

---

¹ „Am păr cărunt, dar nu de vreme,/Nici n-a rămas/Alb într-un ceas/Ca-l celui care brusc se teme“ (engl.).

² *Prizonierul din Chillon* (engl.).

– Un *border lord* galez, așa cred, zise lady Morley. Știa că aceștia erau oricând bine-veniți la soțul ei și, la urma urmei, Rhuddlan era galez. Un nuntaș venit, mai devreme, după cum presupun.

– Am să-l primesc pe cavaler. Să i se deschidă poarta, zise seniorul de Morley.

Nu trecu nici jumătate de oră și Richard trecu în galop podul mobil. Încercă să nu se gândească la nimic atunci când descălecă și când se îndreptă cu pași mari spre ușa de lemn bătută cu metal, care stătea larg deschisă. Știa cum are să-l găsească: Morley în jilțul lui cu spătar înalt, pe un podium, cu soția lui la stânga și cu feciorii lui la dreapta, aceștia probabil cu soțiile lor. Morley avusese un an greu.

Iar Beatrice... nu va fi departe de mama ei, unicul ei sprijin într-un anturaj ostil, și va încerca să pară cât mai pasivă cu putință.

Cizmele lui Richard răsunară pe lespezile vopsite ale pardoselii. Își știa oamenii în spate, gata să-l ocrotească la nevoie. Nu se opri ca să-l salute pe castelan, ci se sui pe estradă dintr-o săritură. Numai vreo câțiva metri îl mai despărțeau de Beatrice, care se sculă încet, cu chipul radios, cu un zâmbet de fericire pe buze. Lumea părea că se estompează în jurul ei: Beatrice nici nu băgă de seamă că Morley și feciorii lui săriră în sus, cu pumnalele scoase din teacă. Șase dintre oamenii lui Richard îi imobilizară. Richard își întinse un braț și o trase pe Beatrice la pieptul său și-și îngropă fața în buclele ei roșii-auri, ca să-și ascundă lacrimile pe care nu și le putea stăpâni.

– Cred că am să plesnesc de fericire, șopti el.

Beatrice nu-i putu răspunde, dar Richard simți cum îl cuprinde ea cu brațele, ca să nu-i mai dea drumul niciodată.

Trista datorie urma să fie acum îndeplinită.

— Trebuie să-ți vorbesc între patru ochi, zise el.

Îi luă mâna firavă și rece în a sa și o urmă, după ce le făcu un semn oamenilor săi să păzească ușa, pe care o trase după el. Niciunul din membrii familiei Morley nu spuse nimic. Lady Morley urmări cu privirea condurii lui Beatrice; un zâmbet îi împodobeă trăsăturile blânde ale chipului.

Când ajunseră în odăița din turn, de la capătul scării în spirală, Beatrice îi sări din nou lui Richard de gât și îl sărută mult și cu patimă. Apoi, cu respirația tăiată, i se desprinse din îmbrățișare și îl cercetă preț de câteva secunde de la oarecare depărtare.

— Sunt în culmea fericirii.

N-ar mai fi fost nevoie să spună asta. Richard o luă de braț și îi arătă mica bancă din piatră din firida ferestrei.

— Ia loc și ascultă. Surprinsă de seriozitatea din vocea lui, Beatrice se supuse. Vreau să știi cum stai: am venit ca să te scap de o căsătorie pe care n-o dorești. Mai mult nu-ți pot făgădui. Beatrice rămase tăcută. Regele mi-a acordat grațiere și mi-a îngăduit să mai stau în Anglia numai un an. Îi întinse cele două coli de pergament pe care le avea la el. Una era actul de grațiere; pe cealaltă o derulă în fața lui Beatrice. Mai sunt încă un om anatemizat de Biserică. Trebuie să fim prudenți, nu trebuie să fim văzuți împreună, altminteri anatema te va lovi din nou și pe tine, a doua oară din vina mea. L-am rugat pe episcopul Londrei să-mi dea îndrumări ca să scap de anatema.

Vorbea repede, trăgând cu urechea la sunetele din castel. Nu se simțea în largul lui.

Timp de un an întreg, așa spunea în scrisoare, era obligat să postească, adică să mănânce numai o dată pe zi și fără carne, să asiste la toate slujbele, iar dimineăta, după slujba de utrenie, în prezența unui preot, să se arunce în țărână și să rostească *Crezul* cu glas tare. Abia după

trecerea aceluia an, papa va hotărî ce penitență trebuie să facă în continuare cavalerul, înainte de a-i da absoluția și de a-i anula anatema.

– De timpul care mai rămâne, și care nu va fi lung, am neapărată nevoie ca să fac exerciții până ajung să fiu din nou în formă ca mai înainte. Așadar nu te pot ocroti. Trebuie să pleci la castelul prietenului meu, cavalerul d'Uzès, în Franța, unde ai să fii în siguranță.

– Și după aceea, abia după aceea, putem să ne ... putem să ne căsătorim ?

Richard înțelese ce era în capul ei: abia după aceea avea să se simtă cu adevărat în siguranță, abia după ce Biserica îi va fi legat unul de altul și niciun alt bărbat să nu mai poată interveni în viața lor, în afară de tatăl ei.

– Dacă mai poate fi vorba de o căsătorie. Beatrice îl privi, așteptându-l să-și regăsească îndrăzneala. Dacă mai poate fi vorba de o căsătorie, mai zise el încă o dată, pentru că mai trebuie să știi încă ceva. M-ai întâlnit când încă mai eram tânăr, puternic și sănătos.

Beatrice îi puse un deget pe buze.

– Taci, Richard. Ești tot așa.

– Nu, nu; au trecut mai mult de trei ani de la prima noastră întâlnire, trei ani grei, pe care n-aș vrea să-i mai re trăiesc. Am prea multe fire de păr cărunț, Beatrice, iar în suflet am tot atât de multe cicatrice ca pe trup. Nu mai sunt nici umbra celui ce am fost.

– Ai și început să arăți mult mai bine, protestă ea. Ai să uiți anii aceia mai repede decât îți închipui. Doresc la fel de mult ca și tine să izgonesc din minte toate acele amintiri.

– Mă vor urmări toată viața. Știi cum era torturat un templier care se încăpățâna să-și susțină nevino-văția, care refuza să-și trădeze tainele și frații chiar după cazne trupesti și sufletești extrem de grele? Beatrice, bineînțeles, nu știa. Era atârnat de organele

genitale. Beatrice își acoperi fața cu mâinile și nu putu să rostească niciun cuvânt. Asta nu s-a întâmplat numai în Franța. Doctorii au constatat că n-am să mai pot zămisli niciodată copii și trebuie să-i cred. De altfel știam și singur.

Sunase ca un lucru de la sine înțeles, ca și cum s-ar fi împăcat cu această situație.

Se așteptase însă din partea ei să se gândească și la viitor, căci acum ea aflase că nu va mai putea niciodată să nască un copil, că nu va mai fi niciodată mamă, cel puțin nu a copiilor lui, chiar dacă Biserica le-ar încuviința căsătoria. Dar Beatrice își trecu degetele prin părul lui și îi sărută tot chipul. În timp ce lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraji, șopti:

– Doamne! Bietul meu Richard! Ce îngrozitor!

– Meriți o soartă mai bună decât să-ți târăști tot restul zilelor alături de un bărbat neputincios, de un infirm.

Amărăciunea cuvintelor lui trăda acum cât de mult se disprețuia Richard pe sine din pricina infirmității sale.

– Nu vorbi așa. Văd că nu te-ai îngrășat.

– N-am avut încă timp să mă îngraș, zâmbi el.

– Și vocea îți e încă la fel de groasă.

Beatrice îl privi în ochi, în ochii lui cenușii, în care nu mai rămăsese nimic din scânteierea de odinioară, nimic din incandescența focului lăuntric.

Era oare acesta bărbatul pe care îl cunoscuse cu trei ani în urmă? Va redeveni el oare vreodată cel ce a fost? Beatrice nu se gândi prea mult la toate acestea. Să trăiască alături de el, oricum ar fi el de schimbat, era pentru ea de preferat, decât să trăiască lângă un altul, care nu putea nici măcar să stea în umbra lui.

– Te iubesc și nimic nu mă poate face să-mi schimb simțămintele.

– Ești mai frumoasă chiar decât îmi pot aminti.

– Spune-mi, Richard, cine e bărbatul căruia mi-am dăruit inima?

– Richard de Rhuddlan.

– Știu că te-ai născut acolo. Vrăjitoarea din Wirral mi-a spus. Tot ea mi-a spus și că mai e ceva.

– Nimic. Hai să mergem, Beatrice.

Dar ea rămase nemișcată.

– Îmi ascunzi ceva?

– Nu e ceva important. Apoi, uitându-se pe fereastră, adăugă: Sunt cel ce sunt și gata.

Beatrice se sculă în picioare. Se duse spre lada bogat împodobită de lângă patul ei, scoase din ea o casetă simplă și îi săltă capacul. Zăngănitul metalic îl făcu pe cavaler să-și întoarcă privirea.

– *Esquire* Richard, zise ea lent, alintând pintenii. Îndepărtase stratul de vopsea și acum aurul roșu sclipea la lumina soarelui.

– Țștia sunt probabil tot ce ai moștenit vreodată de la el. Când ți i-a dat maestrul Templului nu știai că acestea erau inițialele tatălui tău? Ce înseamnă cele două litere, Richard?

Până în această clipă Richard nu se gândise la piteni.

– *Eduardul Rex*, zise el fără să șovăie. Pe lângă dragostea ta, acesta este poate cel mai prețios dar ce mi-ai putut oferi. De aceea ai dreptul să știi adevărul.

Cu răsuflarea tăiată, Beatrice sări în picioare și făcu un pas înapoi. Păli și apoi făcu o reverență adâncă.

– Încetează cu prostiile, Beatrice! Nu sunt decât un bastard! Râzând, Beatrice îi căzu în brațe. Făgăduiește-mi că aici ai să-ți pui pentru totdeauna lacăt la gură. Și după ce Beatrice, cu mâna pe inimă, dăduse afirmativ din cap, zise: Împachetează-ți lucrurile. Plecăm.

După câteva secunde se întoarseră în sală.

– Morley, poți să contramandezi căsătoria fiicei dumitale, îi zise el gentilomului.

Dădu oamenilor săi ordinul să le lege seniorului de Morley și feciorilor lui mâinile și picioarele și să-i ducă afară.

Cavalerul îi făcu o plecăciune doamnei de Morley și îi sărută mâna pe care ea i-o întinsese.

– N-o să le clintim soțului dumneavoastră și fiilor dumneavoastră niciun fir de păr. Mâine îi puteți regăsi în Pădurea Hamsterley, în locul în care am întâlnit-o pe fiica dumneavoastră. Dar dacă vin după noi oameni înarmați, soțul și fiii dumneavoastră nu vor rămâne teferi.

Doamna dădu din cap că a înțeles și își îmbrățișă fiica.

„Wisdom has taught us to be calm and
meek,
To take a blow, and turn the other cheek,
It is not written what a man shall do
If the rude caitiff smite the other too.“¹

Oliver Wendell Holmes,
*Non Resistance*²

Richard parcursese partea centrală a Bisericii Old Saint Paul's și rosti o rugăciune în fața altarului Sfintei Maria.

Era cu puțin înainte de sfârșitul anului său de penitență, care lui i se părea că durase mult mai mult. Cu greu găsisese timpul necesar pentru exercițiile sale militare, la care câțiva prieteni credincioși îl ajutasera cu infinită răbdare. Oricât de solicitat de îndatoririle sale față de Biserică, în gând se aflate adeseori alături de Ferrand care, pe moșia familiei sale, se ocupase de Beatrice și îi ținuse tovărășie. O însoțise când domnița voise să vâneze sau să facă un tur călare, sau să se ducă la oraș după cumpărături, sau când se distra cu saltimbancii care vizitau castelul, după cum îi aducea regulat la cunoștință Ferrand lui Richard în scrisorile sale.

---

¹ „Scriptura te-nvață: fii calm, nu fă caz,/O palmă de iei, dă și cel'lalt obraz;/Nu-i scris ce să faci dac' același bandit/Apoi și pe al doilea obraz te-a cârpit“ (engl.).

² *Nonrezistența* (engl.).

Richard o iubea cu patimă pe Beatrice și îi făcea bine lectura, repetată iar și iar, a cuvintelor lui Ferrand, care și-ar fi vărsat sângele ca s-o ocrotească.

Richard își înălță privirea spre icoana Maicii Domnului, pe care o rugă să-l ierte că în cursul anului său de penitență îi fusese atât de dor de Beatrice. Acum trebuie să i se înfățișeze pentru ultima dată episcopului Londrei. Pașii i se îndreptară agale spre altarul principal. La picioarul scării cu câteva trepte, care duceau spre altar, Richard se trânti la pământ.

– *Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium*¹... Nu era o bodogăneală conștiincioasă, urmare a unei îndatoriri: vocea lui, clar inteligibilă, exprima, plină de foc, credința sa fierbinte. *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*²... Timp de trei sute șaizeci și cinci de zile, în fiecare dimineață, aceiași pași ca să se încline în fața voinței Bisericii, care abuzase de el. Perseverența lui impunea respect. *Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine. Et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis*³... Tivul unui veșmânt violet se opri foșnind lângă bărbatul întins, pe pardoseala de piatră. Ralph Baldock, episcop de Londra, își lăsă privirea în jos, spre capul blond cu șuvițe de păr cărunt. *...Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Et ascendit in caelum; sedet ad dexteram Patris*⁴..., urmă vocea penitentului. Richard simți prezența episcopului,

---

¹ Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl atotputernicului, Făcătorul cerului și al pământului, văzutele tuturor și nevăzutele (lat.).

² Lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat (lat.).

³ S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și s-a făcut om. Și s-a răstignit pentru noi (lat.).

⁴ Și a înviat a treia zi, după Scripturi. Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui (lat.).

deși nu-l putea vedea; cunoștea mirosul veșmântului de lângă el. Baldock ascultă atent, cu un zâmbet care nu radia dragoste, ci triumf asupra bărbatului care stătea plecat în fața lui în țărână. În fața lui? Richard nu se pleca decât în fața unui singur Domn – cel suprem. *Et unam, sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam*¹... repetă Richard, care știa ce înseamnă această tuse discretă. „N-ai înțeles bine“, spusese Baldock prima dată. Richard ura această tuse discretă. Și întotdeauna la același vers. Richard șovăi câteva clipe, așteptând a doua tuse discretă, care avu puțin mai târziu un ecou sec în încăperea de piatră. ...*Et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam*, zise el încă o dată și așteptă iar câteva clipe, dar acum fu tăcere. *Confiteor unum baptisma et remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen.*²

Se sculă încet în picioare, făcu o cruce și se întoarse spre episcop. Căzu încă o dată în genunchi și sărută amestitul purpuriu de pe inelul purtat de episcop.

– Ți-ai încheiat anul de penitență, zise Baldock. Ai dovedit astfel că te-ai întors la învățătura Bisericii Catolice și că ți-ai abjurat erezia.

– Spuneți-mi ce-mi mai cere Sfântul Părinte. Sper, monseniore, că i-ați scris cum că dorința mea fierbinte este să mă împac cu Biserica și să mă eliberez de povara excomunicării.

– Mai este un drum lung de străbătut, fiule. Graba dumitale este deplasată. Richard îl urmă într-o încăpere mică, unde episcopul se instală pe un scaun și luă în mână un sul de pergament cu pecetea papală. Sfântul Părinte, începu Baldock, ți-a prescris două pelerinaje

---

¹ Și într-una, sfântă și apostolească Biserică Catolică.

² Mărturisesc un Botez, întru iertarea păcatelor. Aștept învierea morților. Și viața veacului, ce va să fie. Amin (lat.).

mai mari și unul mai mic. Acesta din urmă este cel de la Canterbury.

– La Canterbury?

Termenul de un an pe care i-l dăduse regele expirase însă și el trebuia să fie plecat din Anglia până la sfârșitul săptămânii în curs. Episcopul își ridică mâna ca să-l liniștească.

– Stăpânul meu, regele, ți-a mai dat o lună în plus ca să-ți poți executa anul de penitență. Îți mai dă încă o lună pentru pelerinajul de pedeapsă la Canterbury. Înainte de marea sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului trebuie să-ți faci pelerinajul la Canterbury și să pleci din Anglia.

Episcopul îi dădu lui Richard scrisoarea pe care acesta trebuia s-o înmâneze unui anumit preot.

– Ai să umbli desculț, îmbrăcat într-o târsână, iar când ai să te înapoiezi la Londra, ai să-mi înmânezi un înscris al unui preot de la catedrala de la Canterbury ca dovadă că ai executat pelerinajul.

– Și celelalte două?

– Pelerinajele mai mari pe care ți le-a impus papa sunt cel de la mormântul Sfântului Iacov, de la Compostela, în Galicia, și cel de la Roma, de executat în termen de un an, ca și primul, desculț și în târsână.

Cavalerul oftă și luă și scrisorile pe care trebuia să le aibă la el în acele călătorii.

– În timpul pelerinajelor te bucuri de ocrotirea Sfântului Scaun – pentru că ai să te afli și pe teritoriul regelui Franței. Deoarece scrisorile pe care ai să le aduci de la Compostela și de la Roma n-ai să mi le poți arăta mie, ai să-ți închei călătoria la Avignon, unde ai să-l convingi pe Sfântul Părinte, personal, că ai executat celelalte două pelerinaje. Ai să afli atunci de la el partea a treia și ultima a pedepsei la care ai fost condamnat.

– A treia și ultima? întrebă Richard, simțind un fior rece pe șira spinării. Santiago de Compostela și Roma sunt unanim admise ca suficiente pentru un eretic care s-a convertit. În plus mi-am dus în spate pedeapsa un an întreg și până atunci voi fi executat penitența și la Canterbury.

– Un an la Canterbury, la Roma și la Santiago de Compostela sunt de ajuns pentru dumneata numai ca să obții iertarea Bisericii: are să ți se anuleze anatema – atât și nimic mai mult. Papa cere ca după aceea să te retragi tot restul vieții și să ispășești într-o mănăstire cisterciană *in clausura*¹.

Richard se făcu alb ca varul și nu se putu stăpâni decât cu mare greutate. Evadase oare din Castelul Pickering ca să-și dea celula în schimbul alteia? *In clausura*... Asta însemna că la mănăstire avea să fie cu totul izolat de lumea de afară; chiar și capela ar fi fost pentru el teren interzis: un călugăr care trăiește *in clausura* asistă la liturghie dintr-o încăpere alăturată capelei și nu mai are voie să întâlnească nicio ființă vie, decât pe stareț.

– Această pedeapsă nu are nicio legătură cu ceea ce am păcătuیت față de Biserică și de Dumnezeu.

– Nu uita că mulți dintre frații dumitale vor fi obligați să-și petreacă restul zilelor într-o temniță; unii au sfârșit chiar pe rug. N-am nevoie să-ți spun care ți-ar fi fost soarta, dacă ai fi fost arestat nu de regele Angliei, ci de regele Filip. Va fi destul de greu de găsit în afara Angliei o mănăstire care să vrea să te primească. Sentința este chiar generoasă.

– Timp de patru ani de zile am făcut ceea ce am socotit cu mâna pe inimă că trebuie să fac pentru ca să slujesc Templul. Modul meu de lucru n-a fost poate cel care ar fi fost de așteptat, din partea unui templier, dar nici

---

¹ În izolare totală (lat.).

adversarii noștri n-au procedat altfel. Nu m-am făcut vinovat decât de faptul că am încălcat unele reguli ale Templului. Optsprezece luni am fost nevoit să-mi ispășesc greșelile: șase în temnița lui Morley și aproape douăsprezece în cea a lui Lancaster. Pe trupul și sufletul meu rămân definitiv urmele acestor perioade de detenție. N-ar trebui oare ca Biserica să-și înceteze răzbumarea și să-și înceapă îndurarea?

Ralph Baldock mormăi dezaprobat.

– Te-ai ridicat în public împotriva papei, te-ai răsculat împotriva voinței Bisericii și ai crezut că astfel slujești Templul. Ascultarea e mai bună decât jertfa și supunerea mai bună decât grăsimea Nernecilor. Căci nesupunerea este un păcat la fel ca vrăjitoria.

– Samuel, recunosc Richard citatul¹. Nu, monseniore, n-am slujit decât adevărul, căci am silit Biserica și pe papă să vadă acolo unde au început să fie orbi.

– Adevărul? Adevărul se află aici, în aceste rapoarte. Episcopul ciocăni cu ametistul colile de pergament din fața sa, de pe masa de scris. Mărturisirile dumitale, cavalerie. În prezența inchișitorului L-ai renegat și pe Hristos!

Cavalerul își ridică privirea spre tavan. Nici acum nu putea să-și amintească de acea clipă fără să simtă din nou durerea.

– Stă oare scris în acele rapoarte că n-am să am nicio dată urmași, mulțumită zelului cu care Biserica a crezut că trebuie să-mi salveze sufletul?

– Am aflat că ai răpit-o pe domnița de Morley și că te așteaptă în Franța. Ai avut de gând să te însori? Râsul lui fu plin de sarcasm. Apoi adăugă: Învățătura Bisericii spune că o căsătorie se încheie pentru a uni un bărbat cu o femeie. E vorba de o unire sufletească și trupestă. Dacă

---

¹ Episcopul citează din Biblie, I, Regii, cap. XV, vs. 22-23.

aceasta nu este cu putință în sensul cel mai strict al cuvântului, atunci Biserica nu va fi niciodată de acord cu căsătoria dumitale. Făcând abstracție de asta și de osânda dumitale, trebuie să-ți amintesc de legământul solemn pe care l-ai făcut în Templu.

– Legământ ?

– Da, fiule. În lunile din urmă s-au ivit câteva cazuri de foști templieri care au vrut să se căsătorească. Am fost nevoiți să refuzăm, pentru că celibatul le este impus pe viață. Nu te socoti dezlegat de legământul pe care ai jurat să-l respecti. Ai optat și dumneata pentru mănăstire.

– Eu n-am avut niciodată dreptul de a opta, mormăi Richard. Au optat alții în locul meu.

– Ești totuși un călugăr, ripostă celălalt, dar te simți legat de lume și de tot ceea ce se află în ea. Cunoști cazul lui Origene din Alexandria, care s-a castrat cu mâna lui, ca să nu fie ispitit de slăbiciunea cărnii și ca să ajungă astfel mai aproape de Dumnezeu ? Ia-l ca pildă și nu te plânge. Legământul te leagă.

Richard nu mai avea nicio putere asupra sângelui său de Plantagenet, care fierbea.

– Legământul făcut în Templu ? Templul pe care dumneavoastră și Biserica dumneavoastră l-ați osândit, deocamdată, pentru că v-au lipsit dovezile vinovăției noastre ... și l-ați suspendat pentru nu mai puțin de două sute de ani ... Și ne cereți să respectăm legământul pe care l-am făcut când am intrat în acel ordin, nimic înțeles într-un mod atât de laș ? Îndrăzniți să ne cereți asta ? Ipocrizia dumneavoastră, monseniore, pute până la poarta raiului !

Urmă o tăcere amenințătoare. În depărtare răsună ciocănitul pietrarilor care lucrau la noua fleșă a bisericii.

Richard râse ironic.

– În ceea ce privește partea a treia și ultima a pedepsei mele, trebuie să vă lămuresc, pe dumneavoastră și pe

papă, că același legământ de care mă socotiți legat mă leagă totodată de următoarea interdicție a Templului: cine a intrat o dată în Ordinul Cavalerilor săraci ai lui Hristos și ai Templului lui Solomon nu are voie să mai intre niciodată în alt ordin militar sau monahal. Am dat dovadă că-mi respect legământul, Baldock, timp de trei sute și șaizeci și cinci de zile. Miopia dumneavoastră amenință să-mi anuleze acum toată osteneala. Am să-mi execut pelerinajele, deoarece credința mea în Dumnezeu este neclintită. Dar mă borăsc pe Biserica asta!

Cu aceste cuvinte se întoarse. Pe drumul prin catedrală, își opri brusc pașii furioși. Și căzu în genunchi în fața icoanei Maicii Domnului.

– Sfântă Născătoare de Dumnezeu! Îndură-te!

Cerul răspunse cu un fulger, precum și cu un tunet care făcu să se cutremure pământul. O ploaie cu găleata se prăvăli peste Richard la ieșirea din biserică. Dar asta nu-l stingheri pe cavaler, care își înălță privirea și lăsă ploaia să-i clătească fața înfierbântată.

– După Canterbury, mai întâi la Avignon, își zise el sieși.

„O Segnor mio, quando sarò io lieto
a veder la vendetta che, nascosa,
fa dolce l'ira tua nel tuo secreto ?“¹

Dante Alighieri,
Purgatorio, Canto XX

Pentru călătoria la Canterbury, Richard nu avusese nevoie decât de o săptămână, și, cu o scrisoare mai puțin în buzunar, se imbarcă la începutul lui august spre Franța, în tovărășia lui Blanche, a băiețelului ei Étienne, a lui Raoul și a câtorva slujitori. Când călcară pe solul domeniului Lyons-la-Forêt, Blanche se întoarse către cavalerul englez.

– Fii binevenit pe domeniul meu, Richard, zise ea. Îți mai aduci aminte cum ne-am întâlnit aici ?

– Prefer să nu-mi aduc, răspunse el, râzând.

Mai trecu o bună bucată de timp până să vadă meterezele octogonale ale Castelului Lyons-la-Forêt. Banierele colorate fâlfâiau pe creneluri, ca să le ureze bun-sosit oaspeților.

– Țasta e taică-meu ? se auzi vocea pițigăiată a lui Étienne, în timp ce dădaca lui îl puna pe potecă, îndemnându-l

---

¹ „Când Doamne-mi vei sorti și bucuria/De-a ști că răzbunarea-i apropiată/Și-ți îndulcește-n taina ei mânia ?“ (it.) (traducere de Eta Boeriu, Dante, *Purgatoriul*, Biblioteca pentru Toți, Editura Minerva, București, 1982, p. 161, vs. 94–96. – Citatul din Dante se referă la regele Franței – „noul Pilat“ – și la Templu.)

să-l salute pe castelan în mod cuviincios. Étienne îl privi pe Aymer cu multă îndoială și neîncredere. N-are decât o singură mână, zise el, întorcându-și capul înspre dădacă. Aymer spulberă cu un răs jena pe care o simți în jurul său.

– Eu sunt obișnuită cu el și ai să te obișnuiești și tu.

Atunci o văzu Richard pe Beatrice: cu părul roșu-auriu împletit în două cozi late, petrecute după gât și pe pieptul mic, și lăsate să atârne în jos, cu Ferrand alături, așa cum îl știuse Richard în tot cursul anului precedent. Richard își croi drum pe lângă Aymer și suita acestuia.

– Tu aici?

– De zece zile. Te așteptaserăm mai devreme, îl lămurii Ferrand, în timp ce Richard o îmbrățișa mai întâi pe Beatrice, și abia apoi pe el.

– Am mai avut de discutat un fleac la Canterbury.

– Tot pe picior de război cu regele? întrebă Richard, când, după cină, mai băură o cupă de vin.

– Mi-a mai jefuit și incendiat din când în când moșiile, dar s-a limitat la astfel de atacuri mici. Nu i-au mai rămas destui bani ca să mă atace în stil mare. Nu demult m-am împăcat cu el. Ideea l-a pus cu botul pe labe pe un baron recalcitrant, i-a potolit setea de putere, iar cât despre rest, banii mei l-au satisfăcut. Așa se face că i-am cerut lui Blanche să vină.

– Ai dreptate. Un câine bătut e un câine mai înțelept, cum spune proverbul. Și mie mi-e dor de liniște și pace.

– Ție? Am cunoscut cândva un deșuchiat, care ajurat că n-are să se dea niciodată bătut. Mă întreb ce s-a întâmplat cu el.

– O, mai există, îl încredință el pe Aymer cu un rânjet. Dar acum face sluj.

Blanche zâmbi. Și ea își încheiase un capitol din viață: la Castelul Windsor se născuse un prințisor. Numele lui era Eduard, după tatăl regelui. Blanche lăsase acolo o pereche fericită. Eduard era chiar atât de încântat de

feciorul său, încât le propusese ucigașilor lui Gaveston să încheie pace cu ei.

Blanche se ridicase în picioare. Se făcuse târziu, și oboseala călătoriei începuse să se facă simțită. Lui Blanche îi era dor de pat, nu numai pentru că era obosită: îi era dor și mai mult de Aymer. Beatrice se ridicase și ea. Așteptă ca Richard s-o urmeze, dar acesta o conduse numai până la ușa sălii. Acolo, Richard, cu un sărut pe frunte, se despărți de ea pentru noapte. Apoi se îndreptă în direcția opusă, spre capela castelului. Aymer vru să spună ceva, dar Ferrand îi făcu semn să tacă.

– Hai, Raoul, stăpânul tău se întoarce curând.

Băiatul, care stătuse tot timpul în spatele jilțului lui Richard, ca să-l poată servi, și care acum îl aștepta să se întoarcă de la capelă, se puse în mișcare. Sui împreună cu Ferrand scara în spirală și se duse cu el în dormitor. Nu trecu mult și veni și Richard, care, cu un oftat, se prăbuși pe pat.

Raoul vru să-l ajute să se dezbrace, dar Richard nu-l lăsă.

– Pot și singur. Du-te. *Le sieur* d'Uzès doarme noaptea asta aici.

Își desprinse spada și și-o puse lângă pat, potrivi o lumânare lângă căpătâi, și se descinse.

– Ferrand!

Gentilomul fu numaidecât lângă el și începu să dezlege curelele de piele cu care antebrațul lui Richard era fixat de trup, pentru ca peste zi cavalerul să-și poată folosi cât mai lesne brațul stâng și mâna. Apoi Richard se sculă și se duse în firida ferestrei.

– Franța, Ferrand, zise el.

Un cuvânt care îi evoca doi ani de amintiri. Richard deschise cercevelele și trase în piept aerul răcoros. Auzi cum se deschide în spatele său ușa camerei și atunci desluși și zgomotele venite de pe culoar, unde Raoul își făcea acolo patul.

O pală de vânt îl răcori până sub cămașă, și Richard simți cu încântare izul nocturn al vegetației.

— E plăcut să fii iarăși în pădure, zise el, visător. Aerul de oraș a început să mă înăbușe. N-ai vrea să mai dormim iarăși sub cerul liber, Ferrand, așa cum am dormit noi ani de zile?

Își descheie cămașa și și-o lepădă, trăgându-și-o peste cap. Pantalonii de pânză îi păstră: un obicei vechi, care, ca și armele și lumânarea lângă pat, îl ajuta să fie mai repede gata de luptă în caz de alarmă. Lumina argintie a lunii îi estompa cicatricile de pe piele. Numai crucea de pe piept era clar vizibilă.

— Ferrand!

Richard se întoarse în firida ferestrei, unde se mai afla încă, și încremeni. Cu spatele lipit de ușa închisă, stătea Beatrice, cu formele ei gingașe clar vizibile sub cămașa albă de mătase. Ferrand nu mai era în cameră. Beatrice îi zâmbi lui Richard, ca pentru a se scuza.

— Mi-a fost dor de tine, zise ea.

Richard o privi numai, fără să spună niciun cuvânt, și privi apoi armele și cizmele lui Ferrand, aflate grămadă pe jos, în dezordine.

— Ferrand! îl chemă Richard, cu o voce răsunătoare, încât Beatrice se făcu ghem.

Dar gentilomul, care stătea pe culoar, îi făcu semn lui Richard, cu degetul pe buze, să tacă și să se ducă la culcare.

— Să plec? întrebă ea, aproape pe șoptite.

Richard o privi tăcut, de la părul despletit până la picioarele goale de pe pardoseala rece.

— Nu. Rămâi.

Richard văzu că lui Beatrice îi e frig, și atunci închise fereastra. Apoi se duse spre domniță. Beatrice îi veni în întâmpinare, șovăind.

– De ce ți-e frică, Richard ? întrebă ea, când fu chiar în fața lui. Să nu-ți văd trupul gol ? Ești frumos la lumina lumânării.

– Ba tu ești frumoasă.

O sărută pe gură. Îi simți parfumul. O luă de mână.

– Ești frumoasă, drăgălașă și neascultătoare, zise el ducând-o spre pat.

– Dacă episcopului Baldock i s-ar face pe plac, n-am putea noi odată și odată să ne...

Dar Beatrice nu-și putu încheia fraza.

– Dă-l încolo pe Baldock. Culcă-te.

Beatrice se supuse. Richard se așeză lângă ea pe marginea patului și începu să se joace cu părul ei.

– Mai ai încă aceeași nevinovăție feciorelnică, acea alură tinerească imposibil de definit care m-a făcut să mă îndrăgostesc de tine acum patru ani.

– M-am născut în zodia Gemenilor. Am tinerețea veșnică. Zodia Gemenilor și cea a Berbecului se potrivesc de minune una cu alta.

– Prostii ! zise Richard, apoi își trecu degetul arătător pe fruntea, pe nasul și pe buzele ei. Primele pagini ale cărții sunt acum mânjite. Se gândi la prima lor întâlnire. Aș da o avere, dacă aș avea-o, ca să pot rescrie acele pagini. Dar timpul a trecut.

Beatrice nu protestă când Richard îi descheie încet cămașa, ci îi privi chipul. Ochii li se întâlniră, și atunci ea văzu că privirea lui era acum altfel decât cu un an înainte. Richard zâmbi, savurând frumusețea ei. Nu mai rămăsese în el nimic din forța brută cu care o posedase la Londra pe roșcovana Meg. Nu mai avu mustrări de conștiință care să-l oprească, nu mai exista nici măcar vocea lui Baldock, cu care rostise episcopul acele cuvinte pline de cruzime, n-o mai simți decât pe ea, simți câtă plăcere îi face ei dezmiardarea mâinii lui, cum tremura ea de desfătare. Deodată, Beatrice îl cuprinse

cu brațele, ca să-l tragă și mai aproape de ea, încât trupul ei gol îl atinse pe al lui.

– O, Richard, te iubesc, te iubesc, eu...

Richard îi astupă gura cu un sărut lung, din care după câteva secunde Beatrice se smulse fără suflare. Cuprinsă de o dorință irezistibilă, Beatrice îi dezlegă șnurul de la brâu și îi îndepărtă pânza grosolană de pe vintre. Ia-mă acum; vreau să te simt; șopti ea, înfierbântată de dorință.

Richard o mai sărută de câteva ori, dar mușchii i se crispară și începu să lupte cu încordarea care creștea în el. Deodată se smulse din strânsoarea ei și îi întoarse spatele. Fu o lungă tăcere, înainte de a-și lega la loc șnurul de la brâu. Auzi cum în spatele lui Beatrice se ridică în capul oaselor și îi simți mâna care îi dezmiarda spinarea.

– Ești și rece și nădușit! zise ea, mirată.

În vocea ei se ghicea mila. Nu, nimănui să nu-i fie milă de el! Richard ura mila oamenilor. Sări în sus și, cu câțiva pași mari, ajunse la fereastră. Aerul rece al nopții, revărsat în cameră, îl mai liniști oarecum. Rămase câțva timp în picioare lângă fereastra deschisă, apoi se duse spre Beatrice.

De unde putea să știe ea ce se petrece în acea clipă în sufletul lui, că vede iarăși în fața lui cum, după întrevedere cu doftorii, în deznădejdea lui, se dusesse la prostituatele din Londra? Însănătoșirea lui trupească nu era decât o speranță exterioară; rănilor lui sufletești nu se vindeaseră încă. Nu era zi să nu-și amintească de spaimile din acei patru ani: capul lui John de Braose deasupra porții lui Morley, frații templieri ca făclii vii pe rug, rănilor lui, singurătatea din celulă, fierul roșu, estrapada, cadavrul lui Thomas de Lincoln și șobolanii... Un coșmar uriaș, care îi revenea mereu în timpul somnului. De aceea dormea Ferrand, sau Raoul, sau unul dintre slujitori în camera lui: ca să intervină dacă el, learcă de sudoare, se trezește și ia armele ca să le îndrepte asupra propriului său trup.

Cum putea Beatrice să-și facă vreodată o idee despre toate acestea?

Se duse iarăși spre ea și se așeză pe pat.

– Îmi pare rău, zise el. Aș fi vrut să-ți cruț o asemenea dezamăgire. Știam că mai curând sau mai târziu așa are să se întâmple. Vrei să mai stai câteva minute aici?

Beatrice se cuibări în brațele lui.

– N-ai meritat asta, zise ea.

Richard îi răspunse cu un gest de insatisfacție.

– Ți-am batjocorit dragostea atunci când am dormit la Londra cu o târfă. Asta era înainte de Pickering. Ironia sortii a fost că atunci eram teafăr și sănătos. Dumnezeu mi te-a dat când a fost prea târziu.

– Te chinuiești singur cu asemenea gânduri. Eu te-am iertat de mult.

– Eu nu m-am iertat niciodată pe mine.

Richard simți că Beatrice adoarme încet-încet cu capul pe umărul lui și că somnul ei e din ce în ce mai adânc. Și se simți fericit, în pofida celor petrecute cu puțin înainte și în pofida faptului că ceea ce făcuseră era interzis. Anatema!... Potrivit Bisericii, Beatrice nu avea voie nici măcar să stea de vorbă cu el. La o căsătorie Richard nici nu se gândea. Concepția pe care o susținea Ralph Baldock în această privință părea să fie cea a Bisericii în general, așa sunau relatările care îi ajunseseră ici și colo la urechi. „L-aș putea oare determina pe papă să renunțe la partea a treia a pedepsei?”

Să intre într-o mănăstire!? Richard nu era călugăr, nu-și putea petrece viața rostind rugăciuni, cântând imnuri și executând munci necalificate în curtea mănăstirii. Era ostaș, asta în primul rând, în ciuda activităților sale anterioare. Anul precedent, la Londra, îi venise foarte greu. *In clausura.... Prizonier într-o mănăstire... Ar muri de mizerie.*

Richard începu să socotească. Dacă ar goni, ar putea să fie în trei-patru zile la Avignon, iar drumul de întoarcere ar trebui să-l facă într-un tempo mai puțin ucigător, dacă va dori să-și cruțe calul. Cât ar putea să mai dureze până să afle Filip că Bastardul se găsește iar în țara lui? Atâta vreme cât purta târsâna, Richard era în siguranță! Dar cine îi garanta că Filip ar respecta ocrotirea pe care i-ar oferi-o Biserica?

Privi pe fereastră: o noapte luminoasă, cu lună plină. Rămase totuși culcat, și-și mai îngădui două ore de odihnă cu ființa care îi era mai dragă decât oricare alta pe lume. Vrajitoarea din Wirral avusese iarăși dreptate: visul i se prefăcuse în realitate, dar cât de diferită era această realitate de cea pe care și-o închipuise el!

Când se trezi, îi săltă cu băgare de seamă capul Beatricei de pe umăr. Nici ea nu era în siguranță aici, în ciuda bunelor intenții ale lui Aymer și ale lui Ferrand. Un avans de o jumătate de noapte conta. Ar fi cu mult dincolo de Paris înainte ca să afle cineva. Își strânse veșmintele și începu să se îmbrace.

– Raoul! îl chemă el, încetișor.

Băiatul fu aproape imediat în cameră.

– *Messire*.

– Trezește-l pe *messire* d'Uzès și înșeuează-mi caii. Și ai grijă ca ceilalți să nu se trezească.

Raoul dădu din cap că a înțeles și dispăru. Apoi apăru în ușă francezul.

– Plecăm, zise Richard. E o noapte luminoasă. Nu ne putem pierde vremea.

Beatrice, trezită de vocile lor, deschise ochii și îi privi mirată.

– Pentru numele lui Dumnezeu, încotro plecați în toiul nopții?

– La Avignon.

Beatrice urmări în tăcere mișcările celor doi bărbați, care își legară curelușele cizmelor și pintenilor, își controlară și-și încinseră armele și-și prinseră pe umeri mantalele largi.

– Făgăduiți-mi să vă întoarceți amândoi teferi, îi imploră Beatrice, din confortabilul maldăr de blană de pe pat.

Ferrand dădu aprobator din cap, și atunci privirea ei i-o reținu o clipă pe a lui. Ferrand făcu un pas înainte și, cu plecăciune grațioasă, o luă de mâna firavă.

– *Madame*, pe cuvântul meu de onoare!

Și-și lipi buzele de mâna ei, ca să-și pecetluiască făgăduiala.

Raoul apăru în ușă.

– Caii sunt gata, *messires*.

– Bine, zise Richard. Apoi se aplecă deasupra Beatricei și o sărută. Transmite-i lui Aymer scuzele noastre.

– Mă faci să mă gândesc la unul dintre strămoșii tăi oftă Beatrice, cel cu același nume: Richard. Biata Berengaria nu l-o fi văzut nici ea decât rar pe soțul ei cu inimă de leu.

Cu mult după ce tropotul potcoavelor se stinsese în depărtare, Beatrice mai stătea încă nemișcată la fereastră.

„My soul, sit thou a patient looker-on;
Judge not the play before the play is
done;
Her plot hath many changes; every day
Speaks a new scene; the last act crowns
the play.“¹

Francis Quarles,
*Respice finem*²

Bertrand de Got, ambițiosul episcop, care obținuse tripla coroană de aur și-și luase numele de Clement al V-lea, se întrecuse pe sine în slăbiciune și corupție prin condamnarea Ordinului Templierilor la dispariție. Ce mai rămăsese din Bertrand era un moșneag bolnav, care își petrecea timpul, în cea mai mare parte, regretând ceea ce făcuse. O slabă încercare de a îndrepta ceva prin emiterea, în luna mai a anului 1318, a unei *bule*, *As Providam Christi Vicarii*, prin care dăruia Ordinului cavalerilor ospitalieri ai Sfântului Ioan proprietățile și bunurile templierilor, nu-i putu purifica sufletul și nu făcu decât să stârnească o nouă explozie de mânie a

---

¹ „La teatru, suflete, ai de-așteptat;/Nu judeca, de nu s-a terminat;/Se schimbă zi de zi câte-un fundal; încoronarea piesei e-n final“ (engl.).

¹ *Ține seama de sfârșit* (lat.).

regelui, de care Clement se temea mai rău ca de dracul. Se străduise chiar să salveze viețile căpeteniilor ordinului, a căror condamnare Filip și-o rezervase sieși. Este de prisos să mai adăugăm că voise să-i scoată din Paris sub pretextul că vrea să-i interogheze la Vienne, dar nu izbutise.

Richard își dădu foarte bine seama că tocmai aceste împrejurări îi datora faptul că papa îl primi la reședința sa de la Avignon cu o neobișnuit de mare dispoziție de a ierta. Richard făcu uz de ea cu recunoștință și-și stăpâni indignarea pricinuită de pedeapsa grea ce-i fusese impusă, dar exact atât cât trebuia pentru a-i da Suveranului Pontif sentimentul că acționează îndemnat de propria sa mărinimie. După o discuție îndelungată, papa își dădu cuvântul că are să-i anuleze anatema după executarea pelerinajelor. Voia chiar să le scurteze și să renunțe la un pelerinaj, cel la Santiago de Compostela. După aceea nu-i va mai cere să intre într-o mănăstire cisterciană, dar îl sfătui stăruitor să-și salveze sufletul, lucru la care penitentul va trebui să cugete cu toată seriozitatea în timpul pelerinajelor. După înapoierea lui, vor mai sta de vorbă despre aceste probleme.

Mulțumit cu ceea ce obținuse de la Clement, Richard se întoarse la Lyons-la-Forêt, de unde urma să-și înceapă călătoria. Își luă rămas-bun de la Beatrice și i-o încredință lui Ferrand, care avea să-și găsească găzduire, împreună cu ea, la seniorii d'Uzès. Acolo aveau să fie mai în siguranță decât la Aymer și Blanche.

Era pe la începutul lui septembrie. La Londra, în Tower, William de La More, ultimul maestru al provinciei engleze a Templului, murise în celula lui. Își luase tainele cu el în mormânt.

Richard își lăsă calul la grajd, își puse, în locul veșmintelor obișnuite, târsâna de penitent, și-și lepădă încălțările. Cele două scrisori, cea pentru Santiago de Compostela și cea pentru Roma, și un pumnal fără de care nu se putea încumeta să umble singur pe drumurile franceze, erau unicul său bagaj. Apoi porni, și merse în întâmpinarea toamnei și a iernii pe drumuri de țară noroioase și pe poteci de munte stâncoase. Merse într-un tempo ucigător, prin ploaie și vânt și zăpadă, până i se acoperiră picioarele cu bășici și crăpături sângerânde. Evita grupurile mari de pelerini și popasurile cunoscute, și o lua adesea pe drumuri ocolite, unde, ce-i drept, mișunau tâlharii la drumul mare, dar unde nu putea fi recunoscut.

La începutul lui noiembrie ajunse la Roma, iar la sfârșitul lui ianuarie își dădu ultima scrisoare în schimbul adevărinței că se rugase la mormântul Sfântului Iacov. După aceea i se înfățișă regelui Dionisie al Portugaliei, la Coimbra, unde conciliul îi achitase pe templieri ca nevinovați. Peste piscurile înzăpezite ale Pirineilor trecu din nou în Franța, pentru ca până la urmă să apară în fața papei, pe care îl găsi mai bolnav și mai abătut ca niciodată, retras în comitatul Venaissin, unde nu mai primea în audiență pe nimeni. Richard rămase acolo trei zile. În ziua a patra se întoarse tăcut la vechii săi camarazi, își azvârli târsâna în flăcările căminului lor și îl trimise pe unul dintre ei la Uzès, ca să-l informeze pe Ferrand despre înapoierea sa. Urma să-l întâlnească pe gentilom la Paris. Și ca omagiu postum adus ordinului, căruia îi jurase credință, străbătu lungul drum înapoi spre locul în care întreaga afacere îngrozitoare începuse în noaptea de 13 octombrie 1307.

Era în ziua Sfântului Grigore, în anul 1314, când ajunsese în sfârșit la porțile Parisului și se îndreptă spre fortăreața care aparținuse odinioară celui mai puternic și mai bogat ordin religios al creștinătății, acum un loc singuratic și părăsit, care avea să mai servească multe veacuri drept închisoare. Împreună cu Ferrand, căzu în genunchi în fața porții închise și atinse pietrele. Se rugară amândoi pentru cei ce muriseră fără vină din pricina lăcomiei unui rege.

Erau acolo și alții, care făceau același lucru, deoa-rece, prin mucenicia lor, cavalerii închiși și morți câștigaseră simpatia poporului, dar o simpatie care stârnise neîncrederea și nemulțumirea lui Filip cel Frumos. Pe străzi umblau paznici ai regelui, ca să-i împiedice pe oameni să se roage, ceea ce ar fi fost o jignire la adresa regelui. Neguțătorul ambulant, care îngenunchease lângă Richard, îi atinse mâneca la timp, ca să-l avertizeze.

– Ia te uită: Bastardul, exclamă el, când cavalerul își întoarse fața spre el. E mult de când ne-am văzut aici, *messire*.

– Da, e mult de atunci, adevări Richard, îndepărtându-se, alături de el, de zidurile Templului.

Își aduse aminte de neguțătorul ambulant pe care îl folosisese odinioară ca să-și transmită rapoartele. Neguțătorul îl trase pe Richard mai aproape de el și zise pe șoptite:

– În Templu bântuie o arătare. Anul trecut, în ziua în care ordinul a fost suprimat, s-a arătat năluca. Era înarmată din creștet până-n tălpi și avea o cruce roșie pe manta. Oamenii au auzit când a strigat în criptă: „Cine are să elibereze Sfântul Mormânt?“, iar ecoul vocii din criptă a răspuns: „Nimeni; Templul a fost distrus!“

Richard își întoarse privirea spre Ferrand, care prinsese cuvintele neguțătorului ambulant și care își încruntă sprâncenele.

Expresia sceptică de pe chipul lui nu-i scăpă neguțătorului ambulant. Înapoiți-vă aici în a opta zi după Buna Vestire și veți vedea cu ochii dumneavoastră și veți auzi cu urechile dumneavoastră!

– Nu cred niciun cuvânt din ce a spus omul ăsta, zise Ferrand, după ce neguțătorul ambulant dispăruse. Tu da?

– Nu mă îndoiesc de cuvintele lui. N-am fost de față. Ferrand făcu o mutră disprețuitoare și întrebă:

– Crezi într-adevăr că există un templier care bântuie ca nălucă?

– Nu spun că există și nu spun nici că nu există.

– O nălucă prevăzută cu calendar și care reapare în fiecare an în ziua în care papa a desființat ordinul?

– Nu-ți bate joc de lucruri pe care nu le putem înțelege. L-ai auzit pe crainic?

Se opriră ca să asculte vocea tânguioasă care își cânta vestea deasupra larmei de pe străzile aglomerate, și se uitară unul la altul.

– Știam că nu înfățișarea tristă a fostei noastre case capitulare, acum părăsită, a fost cea care ne-a chemat la Paris. Am impresia că vom mai rămâne aici câțeva vreme.

– Mă întreb ce are de spus Godefroy despre asta, zise Ferrand. Îi facem o vizită?

Richard fu de acord și, după o jumătate de oră, intrară în camera gentilomului din La Cité, unde cei doi frați se îmbrățișară cordial.

– Nu-mi mai aduc aminte de ziua în care te-am văzut pentru ultima dată, exclamă. Slavă Domnului că ai scăpat cu viață. Apoi se duse spre Richard și îi strânse

mâna. Să iertăm și să uităm. Huhurezul este un monarh puternic, a făcut multe pentru regatul său, totuși are să fie amintit întotdeauna ca omul care a exterminat Templul. Admit că n-am avut dreptate, *messire*: acelea au fost zilele negre ale istoriei noastre.

– Furtuna nu s-a potolit încă, zise Richard, furios. Am auzit adineauri un crainic care chema cetățenii să vină poimâine în piața Catedralei Notre-Dame, ca să asiste acolo la osândirea a patru templieri. Ce înseamnă asta? Este oare marele maestru unul dintre ei?

Godefroy își pofti oaspeții să ia loc și le turnă, tăcut, vin dintr-o carafă de argint. Apoi trase adânc aer în piept și i se adresă lui Richard, cu un zâmbet amar:

– Regele s-a răzbunat: nu i-a iertat papei bula *Ad Providam Christi Vicarii*, prin care bunurile templierilor le sunt atribuite cavalerilor ospitalieri, și nici *Considerantes Dudum*, bula care i-a urmat celeilalte după patru zile, și care a fost picătura ce a făcut să se reverse paharul. În această a doua bulă, papa și-a rezervat pentru sine condamnarea cavalerilor de frunte ai Templului. Prima bulă n-a constituit nicio problemă pentru regele nostru, căci știți că pusese mâna dinainte pe o parte din bogățiile voastre; o bună parte a mobilierului, precum și odoarele de preț din biserici, chiar și aurul și argintul au dispărut. Și-a mai lichidat apoi și propria datorie față de Templu, de cinci sute de mii de franci. În plus a sustras acum moșiilor Templului cinci milioane de franci pentru cheltuielile pe care, după cum spune, le-a făcut pentru proces.

Richard făcu un gest nonșalant către Ferrand și zise:

– Era de așteptat.

– Dar regele tot n-a fost mulțumit. A izbutit să-l si-lească pe papă să întocmească o nouă bulă în ianuarie, anul trecut. Nu i-a venit prea greu: bătrânul vulpoi nu

va îndrăzni măcar să-l vadă cu ochii lui pe marele maestru. S-a retras și i-a lăsat în această bulă pe înalții dregători ai Templului pe seama unei comisii, din care făcea parte în principal vestitul nostru arhiepiscop de Sens. Cunoașteți modul de lucru al lui Philippe de Marigny. Între timp, marele maestru, preceptorul Franței, Hugues de Pairaud, preceptorul Normandiei Godefroy de Charnay și preceptorul Aquitaniei și al Poitouului Godefroy de Gonnevillle au compărut în fața lui. Înaintea unui complet alcătuit din cardinali și prelați, și-au recunoscut încă o dată vinovăția.

O tăcere apăsătoare se așternu în încăpere, până ce Ferrand zise, neajutorat:

– De necrezut: Aymer l-a cunoscut bine pe Charnay, un om curajos. Dumnezeu să-i ierte slăbiciunea.

Richard dădu compătitor din cap.

– Mai e ceva, dacă nu mă înșel. Continuați, *messire*.

Godefroy mai dădu pe gât o înghițitură de vin și zise în continuare:

– Ați văzut evlavia care a luat naștere acolo unde a fost cândva Cartierul General al Templului.

– Da.

– Un ghimpe în ochii regelui. E furios că oamenii din popor socotesc că n-are dreptate și îi cinstesc pe frații morți. Nu se mai poate reabilita decât într-un singur mod: printr-o confirmare publică și solemnă a greșelilor templierilor, făcută de marele lor maestru și de cei trei secunzi ai lui. Vrea să-i condamne la reclusiune pe viață, dar se teme de parizienii răzvrățiți. N-a uitat că a mai fost cândva atacat de ei și că atunci a fost nevoit să spele putina ca să scape. E destulă ironie în faptul că atunci a trebuit să-și caute refugiu la frații dumitale, în spatele zidurilor Templului! Mărturisirea publică, menită să-l descotorosească de orice blam,

să-i redea încrederea parizienilor și să le spulbere bănuiala, va fi făcută poimâine în piața din fața Catedralei Notre-Dame.

Cei doi cavaleri își stăpâniră mânia și disprețul și îl priviră tăcuți.

– *Mort de Dieu!* fu tot ce putu spune Ferrand.

Richard se sculă ca să plece.

– Vom fi acolo, zise el, calm, fie și numai ca să asistăm la ultima lovitură de grație dată Templului. Vă rog să primiți expresia recunoștinței mele, *messire d'Uzès*. Domnul să vă ajute.

Episcopul de Alba, care se sui pe eșafodul din fața Catedralei Notre-Dame cu un aer solemn, se putu bucura de un public numeros, care aștepta cu încordare, ca să vadă ce avea să urmeze. Cu un zâmbet de satisfacție pe chipul său buhăit, cuprinse cu privirea mulțimea care se înghesuia în mica piață și luă în primire sulul de pergament din mâna unui călugăr care îl însoțea. Patronul său regal avea să fie foarte încântat când va afla cât de mulți cetățeni dăduseră ascultare chemării heralzilor și crainicilor.

Prizonierii fură duși la eșafod de către armașul Parisului, iar oamenii se împinseră mai în față și-și întinseră gâturile ca să-i zărească pe cei patru templieri.

Hugues de Pairaud veni primul, urmat de Gonneville. Purtau mantiilele lor albe. Amândoi păreau palizi și obosiți. Evident, erau atât de absorbiți de propria lor nenorocire, încât nu băgară de seamă că în spatele lor Jacques de Molay se împiedicase pe prima treaptă a scării de lemn care ducea spre platformă. Venise cu greu până la eșafod. Acum, la baza scării, picioarele lui țepene refuzau să-l mai asculte. Godefroy de Charnay, preceptorul Normandiei, care nu voia să treacă înaintea maestrului său, făcu doi pași lungi, îl ajută pe bătrân să

se scoale repede în picioare și îl sprijini până ce ajunseră amândoi pe platformă.

Richard știa că marele maestru nu se împotrivise niciodată torturilor și îi iertă slăbiciunea, dar se întrebă care fusese pricina faptului că preceptorul Normandiei jurase strâmb. Numai când se gândea la această problemă îl treceau fiori. Mâna marelui maestru se mai rezema încă pe brațul lui Charnay; acum, în fața spectatorilor, și-o retrase.

Episcopul de Alba începu să citească de pe pergamamentul său, cu o voce uniformă, mărturiile. Lângă el stătea legatul papal, care asculta acele mârșăvii, privindu-i atent pe acuzați. Hugues de Pairaud închisese ochii; trăsăturile chipului său se crispară nervos. Lângă el, Godefroy de Gonnevillle își ridică ochii spre cer, deznădăjduit. De ce mai era oare nevoie, după șapte ani și jumătate de detenție, să fie supuși acestei încercări? Niciodată în viața lor nu fuseseră atât de înjosiți, și asta în văzul unor laici, în văzul plebei Parisului.

Lui Charnay, înfățișarea încremenită nu-i trăda gândurile, dar ochii lui priveau cu dispreț statuia ecvestră a lui Filip cel Frumos, în echipament complet, aflată chiar în fața platformei.

Jacques de Molay arăta ca vai de lume, dar trupul lui încovoiat impunea respect.

Ascultară în tăcere, până ce și ultimele cuvinte ale revoltătoarelor lor mărturisiri, depuse de ei în repetate rânduri, se stinseră. La urmă, legatul papal veni mai în față și îi ceru pe rând fiecăruia dintre acuzați să confirme că acestea sunt într-adevăr declarațiile, așa cum fuseseră depuse de ei. Răspunsul lui Hugues de Pairaud veni șovăind și fără convingere:

— Jur că am depus aceste mărturii.

Ferrand d'Uzès se făcuse alb ca varul. Își închise ochii o clipă, ca să nu vadă oribilul spectacol.

Deodată descoperi că Richard nu mai era lângă el. Acesta își croia drum cu coatele prin mulțime, ca să ajungă mai aproape de platformă, dar oamenii nu-i făceau loc să treacă, decât în silă. Legatul papal îi porunci preceptorului Aquitaniei și al Poitouului să vorbească.

Richard se afla acum atât de aproape, încât putu vedea că un fior îl străbătu pe preceptor înainte de a vorbi și de a-și întări astfel declarațiile. În mijlocul cardinalilor, Richard recunoscuse acum statura și chipul arhiepiscopului de Sens.

— Regele a înșelat poporul! strigă deodată Richard către mulțime. A învinuit Templul de erezie, deoarece căderea ordinului era în avantajul lui! A făcut ca aurul Templului să dispară în propriul său buzunar.

Un murmur agitat se înalță din masa de oameni. Richard se întoarse în grabă când văzu că ochii soldaților îl caută în direcția lui pe omul care vorbise. Chiar și cei de pe platformă cercetară cu ochii mulțimea, în timp ce legatul papal ceru să se facă liniște. Încurajat de aplauzele celor din jurul său, Richard își făcu auzită încă o dată vocea:

— Sunt minciuni! Aceste mărturisiri le-au fost smulse prin amenințare și tortură!

În mijlocul tumultului, ochii lui Jacques de Molay găsiră statura uriașă care întrecea cu aproape o jumătate de cap înălțimea celor mai mulți privitori. Umbra unui zâmbet apăru pe chipul zbârcit: îl recunoscuse pe cavalier. Buzele i se mișcă; Godefroy de Charnay, care se afla lângă el, fu singurul care putu înțelege ce cuvinte le puseseră în mișcare. Acoperind rumoarea, legatul papal îl chemă pe preceptorul Normandiei.

Când Charnay făcu câțiva pași înainte, se așternu o tăcere profundă. Cu glas răsunător, așa încât toți să-l poată înțelege, Charnay zise:

– Contest categoric oricare dintre nelegiuirile de care sunt învinuit că le-aș fi săvârșit și retrag și resping toate mărturisirile pe care le-am făcut și care mi-au fost smulse prin tortură! Mai bine să mor în urma unei sentințe strâmbe și nedrepte, decât să fi meritat să mor!

Înainte de a mai fi putut continua Charnay să vorbească, legatul papal îi porunci să facă aceiași câțiva pași înapoi și îi impuse tăcerea.

– Jacques de Molay, mare maestru al Ordinului Templierilor! strigă el, acoperind tumultul.

Molay era impasibil și foarte calm. Îl informase oare Charnay cu privire la intenția sa de a-și retrage mărturisirile, atunci când îl sprijinise pe bătrân în drum spre platformă? Cuvintele îndrăznețe ale lui Charnay nu păreau să fi fost o surpriză pentru Molay. Ochii lui îl căutară pe cavaler în mulțime. Ce mai avea el de pierdut? Nu mai aștepta nimic, de la nimeni, nici chiar de la papă, în care își pusese tot timpul speranța. Trupul încovoiat păru că se îndreaptă, iar pe chipul încremenit apăru parcă o expresie marțială. În timp ce-și ridica spre cer mâinile încătușate, zise cu voce tare și clară:

– E foarte just ca într-o asemenea zi îngrozitoare și în ultimele clipe ale vieții mele să dezvălui nedreptatea întregii minciuni și să fac să triumfe adevărul: recunosc, în fața cerului și a pământului, că am săvârșit, spre veșnica mea rușine, cea mai mare dintre toate nelegiuirile, dar această neleguire constă numai din faptul că le-am îngăduit altora să învinuiască un ordin, pe care adevărul mă obligă să-l declar nevinovat. N-am admis decât declarațiile care au fost cerute de mine numai ca să întrerup durerea torturii și ca să-i înduișez pe cei care

m-au făcut să sufăr. Cunosc caznele pe care au fost nevoiți să le îndure cei ce au avut curajul să-și retragă o asemenea mărturisire, dar spectacolul îngrozitor care îmi stă în fața ochilor nu mă poate sili să confirm o minciună anterioară printr-o a doua. În asemenea condiții rușinoase, renunț cu dragă inimă la viața care mi-a devenit prea cumplită.

Ceea ce se petrecu după aceea trecu prin fața lui Richard ca prin vis. Cu niște ochi care se holbară la auzul cuvintelor sfâșietoare ale lui Jacques de Molay, Richard văzu că episcopii se grăbesc să pună capăt „spectacolului“, rostind sentința care îi osândește pe fruntașii Templului la reclusiune pe viață. Prefectul poliției Parisului îi goni pe prizonieri din fața arhiepiscopului de Sens și de pe treptele platformei, spre locuri mai sigure, înainte ca mulțimea să-și revină din stupefacție. Apoi se porni vânătoarea pentru prinderea omului din mulțime care rostise acele cuvinte incendiare. Dar celor din jur li se făcu milă de el, încât îl lăsară să fie înghițit de gloata care spălase putina prin străzile Parisului ca să scape de soldații regelui. Nici chiar Ferrand nu-l mai putu găsi și de aceea se întoarse la hanul din afara Parisului, unde își lăsaseră caii și unde îi aștepta și Raoul.

Richard îl întâlni acolo. Expresia de pe chipul lui nu făgăduia nimic bun.

– Am fost în La Cité, zise el, scurt, și începu să despacheteze puținele boarfe pe care Ferrand le adusesese cu calul.

Ferrand nu îndrăzni să pună întrebări și așteptă ca Richard să vorbească în continuare. La lumina chioară a unei lumânări, văzu cum își întinde camaradul său pe pat tunica neagră de zale, singura care îi mai rămăsese din fostul lui echipament, și cum începe să se dezbrace.

– Nădăjduiam să nu mai am nevoie s-o port, mormăi el, și după aceea, în timp ce se vâra în tunică, adăugă: Regele a avut un formidabil atac de furie. Minute în șir n-a putut să vorbească. Chipul lui buhăit arăta groaznic, așa a spus fratele tău. Fără să se mai consulte cu membrii consiliului, cu episcopii sau cu comisia, a dat ordin ca marele maestru și preceptorul Normandiei să fie arși la foc molcom.

Își controla armele și-și încinse spada. Ferrand, preț de o clipă, nu putu scoate niciun cuvânt, dar apoi strigă:

– Fă ceva! Pentru numele lui Dumnezeu, fă ceva, Richard!

Într-o explozie de mânie neputincioasă, Richard își ridică spada și i-o azvârli francezului, care abia putu prinde metalul sclipitor.

– Ajută-te singur, zise el, cu voce stăpânită. Am umblat toată ziua ca să găsesc o gaură în plasă, și poți să mă crezi pe cuvântul meu de onoare că nu are niciuna.

– Atunci nu ne rămâne nimic altceva de făcut decât să ne rugăm.

– Să ne rugăm? Dumnezeu n-are să-i salveze, dar moartea lor de mucenici le va netezi drumul spre cer.

Ferrand privi țintă veșmântul negru și își dădu seama brusc de altă primejdie.

– Nu te duce, Richard. Tot Parisul știe că ești aici, zise el, stăruitor.

– Trebuie să fiu acolo. Făcu un semn cu mâna, menit să-i spulbere îngrijorarea. Mă știu ocrotit de mulțime. În plus, se înnoptează repede.

Nu mult după aceea, părăsiră hanul și se înapoiară la Paris, în depărtare suna clopotul de la Saint-Chapelle: regele asistase probabil la liturghie și acum se întorcea la palat. Foarte curând avea să dea semnalul în urma căruia

Jacques de Molay și Godefroy de Charnay aveau să-și găsească moartea.

Insula din râul Sainnes, dintre Jardin Royal și biserica fraților eremiți ai Sfântului Augustin, numită l'Îlot aux Javiaux, zăcea rece și nemângâiată în amurgul cenușiu, atunci când răpăitul surd al unor tobe vesti sosirea prizonierilor și când chipul huhurezului apăru la o fereastră a palatului. Cei doi prizonieri fuseseră transportați aproape neobservați, într-o barcă, de către sergenții regelui, la locul execuției, unde fură duși spre cele două ruguri în mijlocul unui cordon de soldați. Acolo, marele maestru își lepădă de bunăvoie îmbrăcămintea, iar Charnay fu nevoit să rabde grosolănia călăilor. Privitorii, care nu putură fi ținuți la o distanță neprimejdioasă decât prin violență, proferară înjurături la adresa regelui. Călăul îi satisfăcu lui Molay ultima rugămintă și îi dezlegă mâinile, pentru ca bătrânul să-și poată face o ultimă rugăciune. Apoi, marele maestru se întoarse cu fața spre Notre-Dame și se lăsă să fie legat.

Mulțimea își ținu răsuflarea, ascultând trosnetul vreascurilor menite să alimenteze lent focul. Richard, de acolo de unde se afla, putu simți dogoarea. Privi țintă focul, care se târa spre picioarele celor doi bărbați cu o încetineală bine calculată, ca să prelungească astfel cât mai mult cu puțință calvarul. Niciun sunet nu veni de pe buzele lor atunci când dogoarea le chirci tălpile picioarelor; pe trăsăturile chipurilor lor apăru mai degrabă un fel de liniște senină.

Odată cu mirosul de carne umană arsă, pe Richard îl năpădiră din nou toate amintirile pe care în anul scurs le împinsese în planul secund al memoriei sale. Fără să știe ce face, începu să-și croiască drum spre foc. Deodată, în timp ce flăcările începuseră să-i joace în jurul picioarelor, Charnay își ridică privirea spre rege, care

stătea nemișcat la fereastră, cu același aer de demnitate maiestuoasă cu care îl ascultase pe papă atunci când acesta pronunțase suprimarea ordinului.

Era ca și cum marele maestru ar fi așteptat acest semnal al lui Charnay, care își arată dinții, într-o strădanie de a sfida durerea infernală. Ochii marelui maestru îl căutară pe rege, și din flăcări veni glasul lui:

– Murim nevinovați! Decretul care ne osândește este nedrept, dar în cer este un tribunal suprem, la care slăbiciunea omenească nu face niciodată în zadar apel. În fața aceluia tribunal îl convoc pe papă în termen de patruzeci de zile! O, Filip, în zadar te-aș ierta, deoarece viața îți este blestemată. Te aștept în fața tribunalului ceresc în termen de un an!

Când focul cuprinse cămașa lui Molay și îi pârlă bătrânului barba, Richard izbuti în sfârșit să străpungă cordonul străjerilor. S-ar fi aruncat în flăcări la picioarele lui Molay, dacă bătrânul nu l-ar fi oprit. Ochii lui Charnay erau și ei îndreptați spre Richard. Cu o voce care nu mai putea fi înțeleasă decât de Richard, marele maestru zise, cu un ultim efort:

– Eu mor, dar Templul își începe o nouă viață! Așa că trebuie să trăiești, frate, să trăiești!

În timp ce Richard cădea în genunchi în fața maestrului său, lui Molay îi căzu capul pe piept, iar trupul i se făcu ghem.

Un fior străbătu mulțimea atunci când Charnay muri, cu un zâmbet de libertate pe chip. Moartea îi luate pe amândoi cu atâta blândețe în ultimele lor clipe, încât toți cei de față, chiar și sergenții regelui, se mirară. Nimeni nu se mai îndoia acum de nevinovăția lor.

Richard sări în sus și-și făcu o cruce.

– Memoria celor drepti fie binecuvântată ! zise el în gura mare. Apoi își întoarse fața spre rege și strigă : Dar numele ateilor va putrezi !

Înainte ca străjerii, care căscaseră gura, ca paralizați, să-și vină în fire și să-l poată prinde, mulțimea înnebunită rupse cordonul și luă cu asalt rugul. Focul nici nu se stinsese încă, atunci când parizienii înșfăcăra oasele calcinate ale mucenicilor, ca să le păstreze ca pe niște moaște. Se și bătură pentru ele.

– Hai să plecăm de aici, îi zise Richard, scârbit, lui Ferrand, întorcând spatele spectacolului.

Iar de la înălțimea postului său de observație din palat, Filip cel Frumos îl zări pe omul în negru, atât de urât de el, și văzu cum acel om, în iureșul din piață și în întunericul care se lăsase, dispare fără ca soldații să-l mai poată prinde.

„Vus le savattz apertement,
Car nul n'est si bien covery,
Que ne le voyetz tut clerement:
Le bien le mal tut altres;
Solom ceo freetz jigement.
Yes mals le mene ou la mercy!
E de moy farez vostre talent,
Car quoer et corps a voua otroy.“¹

Edward II,

*De le roi Edward le Fiz Roi Edward,
le chanson qe il fist mesmes*

Ploua. Richard și Ferrand erau uzi leoarcă atunci când ajunseră în sfârșit la Lyons-la-Forêt. Aymer îi aștepta sub arcul porții. Le ură bun-sosit prietenilor săi, pe un ton sumbru. Era îmbrăcat în negru, ca și ei; niciunul dintre cei trei prieteni nu avea să mai poarte altă culoare tot restul zilelor lor. Se îmbrățișară în tăcere, iar Raoul, care stătea gata să preia dârlogii cailor lor, îi privi pe cavaleri cu cel mai profund respect.

---

¹ „Știți sigur azi, cu toții chiar;/Nimic nu este-așa pitit,/Încât să nu vedeți mult clar/Ce-i bine sfânt, ce-i rău cumplit./Pe asta bază puneți dar;/Iertați-mi ce-am păcătuit;/Vă dau ființa mea în dar,/Căci suflet-trup vă las smerit“ (fr. v.).

– Să nu-mi spui nimic, zise Aymer. Cunossc toată povestea asta înfiorătoare. Și adăugă: Ai o vizită.

Richard își încruntă sprâncenele, dar nu făcu niciun comentariu și îl urmă pe gentilomul francez, care îl conduse spre sala mare a castelului. Când ușa se deschise, Richard pătrunse în sală și se opri în încăperea spațioasă. Ceilalți îl înconjurară: un cerc de cavaleri tăcuți, cu ochi focosi, îndreptați spre el. Aymer îl pofti pe Ferrand, cu un simplu gest al mâinii, să încheie cercul. Altcineva nu mai era în sală: slujitorii, slujnicele, chiar și castelana fuseseră îndepărtați. Apoi, ca și cum ar fi reacționat la un semn, cavalerii își traseră spadele din teacă, îngenuncheară și puseră lama goală pe jos, cu garda înspre personajul singuratic din mijloc.

Richard nu se mișcase: privea crucifixul simplu de lemn de pe perete, din fața lui. De departe, dintr-o cameră a donjonului, se auzi plânsul unui sugar. Era al doilea fiu al lui Aymer, Richard de Vraineville, născut prematur.

Richard zâmbi și privi capetele plecate.

– Ridicați-vă, zise el, și spuneți-mi ce aveți pe suflet.

Ceilalți se supuseră. Unul dintre ei făcu un pas înainte.

– *Sire*, am hotărât să fii viitorul nostru maestru. Du-ne unde vrei: noi te urmăm.

O clipă, Richard nu dădu niciun răspuns. Apoi își clătină încet capul.

– Fraților, vă mulțumesc pentru încredere, zise el, calm, dar eu nu sunt omul nimerit. Nu pot să uit păcatele pe care le-am săvârșit. Dacă Templul ar fi fost în stare să mă judece atunci, aș fi pierdut cu siguranță mantaua, și poate și casa. Nu sunt vrednic de această sarcină nobilă. Fie-vă Domnul sprijin și maestru.

– Ai dreptate, încuviință celălalt. Templul nu mai există. Dar o faptă ilegală face să fie cu puțință cealaltă. Câțiva dintre noi am fost de față atunci când marele maestru și-a oprit ochii pe dumneata, numai pe dumneata, din mulțimea cu o mie de capete, înainte de a-și retrage mărturisirile. Și tot spre dumneata și-a îndreptat ultima privire înainte de a muri. În acea clipă te-a indicat pe dumneata drept succesor al său. Richard își clătină capul, în semn că nu e adevărat, dar celălalt stăruie. Nu ai oare pe propriile dumitale mâini urmele focului care l-a mistuit?

Involuntar, Richard își deschise mâna stângă și-și privi bășicile și cojile din palmă. Mâna dreaptă, pe care și-o ținuse întinsă mai îndelung spre picioarele maestrului său, era oblojită cu o fașă de pânză.

Nu le dădu niciun răspuns. După o lungă tăcere, ieși din cerc, ca să ia loc într-un jilț de pe estrada din capul sălii. Cavalerii își vârâă spadele în teci și se întoarseră cu fața spre locul din care Richard îi privea gânditor.

– Avem nevoie de dumneata, de sfatul dumitale, de ajutorul dumitale, stăruie unul dintre ei.

– Cine are nevoie de sfatul sau de ajutorul meu poate să mi se adreseze oricând, zise el, simplu. Vă rog să nu mă supraapreciați; am făcut ce am putut, dar eram tânăr și lipsit de experiență. Mi-au lipsit și-mi mai lipsesc încă mintea maturității și înțelepciunea bătrâneții. Ferrand se așezase în jilțul de lângă Richard; era cel al lui Blanche, iar Aymer stătea acum în picioare în spatele lui și se rezema cu brațele de spătarul înalt le lemn sculptat.

– Avem planuri pe care n-am vrea să le ducem la îndeplinire fără sprijinul și încuviințarea dumitale.

– Ascult.

Începură să vorbească mai puțin tare.

– Ai fost de față când marele maestru i-a convocat pe papă și pe rege în fața tribunalului ceresc.

– I-am auzit prorocirea.

– Vrem să ne asigurăm că nu vor scăpa de pedeapsă: papa și regele trebuie să moară.

Richard se sculă foarte încet din jilț, un pic înclinat, ca o pisică sălbatică gata să sară asupra prăzii.

– Așadar aveți motive să vă îndoiiți că prorocirea lui se va împlini? Am înțeles-o ca pe o sarcină dată nouă: ultima dorință a marelui maestru.

– Și de aceea vreți să-i ucideți pe papă și pe rege? Din răzbunare?

Ferrand se rezemă de spătarul jilțului și-și privi prietenul, cu ochii pe jumătate închiși. Cei șase ani și jumătate scurși de la plecarea lui Richard din Templul de la Londra făcuseră din el un om rafinat, înzestrat cu un tact și un calm neobișnuite pentru vârsta lui. Pisica sălbatică era îmblânzită, dar sângele Plantagenet care îi curgea prin vene nu se dezmințea și făcea uneori din penitentul smerit un leu care rage. De fiecare dată, Ferrand era fascinat de această schimbare la față.

– Bine, zise Bastardul, iarăși deosebit de calm. Pe papă îl puteți lăsa deoparte: l-am văzut de curând, este un bătrân bolnav, cu un picior în groapă. Sunt sigur că n-are să nesocotească termenul la care a fost citat în fața tribunalului ceresc. Cât despre rege...

– Ai jurat cândva că ai să-l ucizi, îndrăzni cineva să-l întrerupă.

– Blestemat fie regele! strigă Richard. Ai dreptate, frate: cândva am vrut să-lucid pe Filip, atunci când moartea lui ne-ar mai fi putut salva. A fost o pedeapsă grea, aceea pe care mi-ați aplicat-o atunci când m-ați izgonit din țara asta, de teamă că aș putea nesocoti veto-ul vostru. Recunosc că am fost orb, dar nu chiar

atât de orb, încât să nu-mi dau seama că n-am avut dreptate. Așteptă câteva clipe, pentru ca frații săi să înțeleagă bine ce voia să spună. Nu-l mai întrerupseră. Iar acum îmi cereți să-l ucid, după ce a nimicit Ordinul ostașilor lui Hristos, după ce ne-a distrus viitorul, și după ce pe cei doi cavaleri, care au fost cei mai nobili dintre noi toți, i-a ars pe rug? Lăsați fiara asta pe seama Domnului, vă rog; lăsați-l să nădușească până-i sună ceasul. Molay nu i-a dat nici măcar un an: va avea nevoie de toate rugăciunile pe care le va putea rosti în acest răstimp. Vreți să interveniți, când însuși Hristos vrea să mânuiască paloșul dreptății? Ecoul vocii lui Richard le răspunse, răsfrânt de pereții de piatră. Cavalerii dădură din cap. Pace, fraților, zise el, acum potolit, coborând de pe estradă. Regele va da curs și el întâlnirii cu moartea. Ajutorul meu și al vostru este de prisos. Dar iată ce vă sfătuiesc: plecați în Portugalia. Am vorbit cu regele Dionisie, pe care îl cunosc ca pe un om înțelept și care vrea din toată inima binele ordinului nostru. Are de gând ca, atunci când va veni vremea, să întemeieze un nou ordin, numit „Ordinul lui Hristos”. După cum arată și numele, acest ordin va fi, nici mai mult, nici mai puțin, continuarea ordinului nostru, iar posesiunile noastre din Portugalia vor reveni și ele acelui nou ordin. Lovitura de grație pe care a vrut Filip să i-o dea Templului a dat greș în ultima clipă: pe eșafodul din piața Catedralei Notre-Dame, Molay a dezvăluit adevărul. Mulțumită lui, fraților, mulțumită morții lui de mucenic, Templul își va începe o nouă viață. Duceți-vă la Tomar, una dintre cele mai puternice fortărețe ale noastre din Portugalia, unde veți fi în siguranță și unde vă veți putea pregăti pentru noua voastră misiune.

– O nouă cruciadă? întrebă un templier.

Ochii lui Richard începură să sclipească în urma unui foc, care fusese aproape stins, dar care acum pâlpâia din nou.

– Nu, fraților. Ne-am îndreptat destul de îndelungă vreme privirea spre interior, spre trecut. Trebuie să ne-o întoarcem spre exterior, spre viitor. În regele Portugaliei veți găsi un om care ne împărtășește idealurile. Pace cu musulmanii, comerț cu Orientul, înțelegere pentru alte vederi și convingeri. Numai atunci spiritul va dobândi spațiu de dezvoltare, iar lumea ne va fi deschisă, chiar și mai departe de Țara Sfântă.

Îi lăasă singuri și îi făcu semn lui Ferrand să-l urmeze. Nu mult după aceea, Richard, pe drumul de rondă din spatele crenelurilor Castelului Lyons-la-Forêt, se uita, peste pădurile înmugurite, spre norul de praf de la nord-vest lăsat în urmă de frații săi și de caii acestora.

– Regele îmi va da repede de urmă. Trebuie să părăsesc Franța cât mai degrabă, zise el. Portugalia... clima blândă de acolo ar fi mai bună pentru rănilile mele vechi... iar regele Dionisie este un om inteligent și cu vederi largi. Cred că e dispus să mă îngăduie în țara lui.

Îi veni greu să înceapă convorbirea pentru care se pregătise săptămâni de zile. Ferrand îi întrerupse gândurile.

– Doamne sfinte, Richard, nădăjduiam ca această clipă să nu vină niciodată. Dar drumurile noastre trebuie să se despartă aici. Richard se întoarse mirat spre camaradul său. Presimțise oare francezul ce avusese el de gând să spună? Nu pot să plec cu tine, nici la castelul tatălui meu, ca s-o iau pe Beatrice, nici în Portugalia, dacă te gândești să-ți cauți acolo un viitor. Richard așteptă calm ca Ferrand să continue să vorbească, studiind în același timp trăsăturile gentilomului, care se ferea de privirea sa cercetătoare. Ai lipsit multă vreme. Beatrice s-a simțit adesea singură și...

Își caută cuvintele, dădu din umeri pentru a se scuza, și zise jenat: Eram unicul pe care se putea bizui. Richard dădu din cap în semn că este de acord. S-a înfiripat astfel între noi o legătură, care cu timpul a devenit tot mai strânsă. *Ma foi!* Îmi vine greu să spun asta, știu cât de mult o iubești. Ea însăși a hotărât să se mărite cu un bărbat care nu va putea niciodată s-o satisfacă pe deplin. Va veni o clipă în care va căuta la alt bărbat ceea ce tu nu-i poți da. Nu vreau să fiu eu acela, Richard, nu vreau să mă vâr între voi.

Ochii aproape negri ai francezului căutară înțelegere și iertare pentru cuvintele sale tari, și întâlniră trășaturile impasibile ale chipului lui Richard.

„Nu pleci nicăieri fără mine. Ai un scutier pe viață“, își aminti Richard cuvintele francezului. De fapt, fu mulțumit de mărturisirea lui Ferrand; se simți ușurat. Dacă tot trebuia s-o piardă pe Beatrice, prefera să i-o dea lui Ferrand.

– O iubești? întrebă el.

Întrebarea fusese atât de directă, încât îl zăpăci pe Ferrand, care, după oarecare șovăială, dădu un răspuns în doi peri:

– Ce rost mai are să discutăm? Eu n-am vrut...

– N-am întrebat asta. O iubești?

– Da, o iubesc.

– Și ea? stăruie Richard. Ea te iubește?

Ochii aproape negri ai lui Ferrand îl priviră lung și cald, de parcă l-ar fi implorat.

– De ce mă chinuiești cu asemenea întrebări? N-am luat la timp o hotărâre înțeleaptă? Am izbutit să-mi ascund dragostea ce-i port, pentru că nu erai liber. Ce mai vrei?

– Atunci însoară-te cu ea.

Vocea aspră a lui Richard îl făcu pe Ferrand să încremenească.

– Nu-ți bate joc de mine; n-am meritat asta, zise el, resemnat, și se întoarse cu spatele, nefiind în stare să-și ascundă simțămintele. Nu se așteptase ca Richard să reacționeze astfel, îi stătuse tot timpul la dispoziție, gata oricând să-l ajute, îl salvase din ghearele morții. Își aminti că de nenumărate ori Richard, trezit pe jumătate din coșmar, luase în mână pumnalul, iar el, Ferrand, fusese nevoit, primejduindu-și propria viață, să-și dezarmeze camaradul, ca să-l apere de el însuși. Cu doi pași hotărâți ajunse la prima treaptă, când simți pe umăr o mână care îl opri în loc.

– Vorbesc serios, Ferrand.

Vocea înăbușită a lui Richard îl făcu să rămână nemșcat. Ochii săi întrebători îi căutară pe cei ai lui Richard, în amurgul care se lăsa.

– Eu nu pot s-o fac fericită, chiar dacă Biserica ar încuviința căsătoria noastră.

– Păi atunci papa n-a?...

Ferrand își înghiți restul frazei și îl privi pe Richard ca și cum ar fi amuțit pe loc.

Richard era acum iarăși stăpân pe sine. Asprimea dinainte nu fusese decât o încercare de a-și înfrâna emoțiile, dar pe chipul lui se putea citi ce efort făcea el în acest scop. Hotărârea pe care o luase cu câteva luni în urmă și pe care o dusesse la îndeplinire în Venaissin îl mai mâhnea încă. Își strecură mâna între cămașă și veston și îi întinse lui Ferrand un document sigilat.

– În schimb, numele Uzès a fost destul de puternic pentru a se obține cu el imposibilul. Am văzut că era ceva între voi, Ferrand. Fă-o fericită. Chiar numai faptul că pruncii pe care îi va purta în curând în pântece vor fi ai tăi este pentru mine o mare mângâiere.

Preț de câteva clipe se uitară unul la altul în tăcere. Apoi Ferrand zise:

– Și ea... nu știe încă nimic?

– Nu. Spune-i tu, Ferrand. O singură dată în viață trebuie să fiu laș, pentru că împotriva ei n-am niciun mijloc de apărare. Ar fi în stare să mă facă să mă răzgândesc.

Simți că celălalt îl apucă de umeri și că-l strânge tot mai tare la fiecare cuvânt pe care îl rostește.

– Dar eu? Eu pot să te fac să revii asupra hotărârii luate?

Richard dădu din cap că nu. Șapte luni de zile avu-sese răgazul necesar ca să cugete la hotărâre, în timp ce picioarele sale băteau drumurile Franței, Castiliei, Portugaliei și ale Imperiului Romano-German, și fiecare pas îi întărise convingerea că nu greșește.

– Ferrand, eu nu pot s-o fac fericită. N-am nimic altceva ce să-i ofer decât dragostea mea. N-am altă avere decât echipamentul și doi cai, și cu asta trebuie să-mi câștig pâinea, dar n-am putut găsi pe nimeni care să vrea să-mi accepte serviciile de cavaler: în Anglia sunt *persona non grata*, în Olanda și în Brabant, unde surorile lui Eduard au domnit cândva, tot așa; în Franța, în Burgundia și în Hainaut sunt declarat proscris, și chiar și la Florența și la Neapole, pretutindeni unde Filip are influență. Până și împăratul preferă să mă vadă că plec, decât că vin. Chiar și regele Dionisie mă primește numai în cadrul unui ordin monahal: știe că ideile mele sunt primejdioase. Și n-ai spus chiar și tu, adineauri, că un bărbat care nu-și îndeplinește îndatoririle în pat nu poate încătușa la nesfârșit o femeie? Nu: dacă o iubesc cu adevărat, trebuie s-o cedez, dar atunci numai ție. Transmite-i aceste cuvinte.

Cu un gest stăruitor, îi întinse încă o dată documentul.

– Rolul tău în umbră a rămas întotdeauna secret: nimeni n-a pus vreodată numele tău în legătură cu mine. Când am fost în august pentru prima dată din nou la Avignon, i-am spus papei că n-am nevoie să mă duc decât la Roma și la Köln ca să scap de anatema. M-am dus totuși și la Compostela, la mormântul Sfântului Iacov, ca să obțin o indulgență pe numele tău. Cu această absolutie în mână și cu numele Uzès am obținut ceea ce înainte fusese pentru mine o cauză pierdută.

Cu o mână șovăielnică, Ferrand preluă sulul de pergament. Recunoscuse sigiliul papal înainte de a desfășura sulul. Citi în fugă cuvintele scrise înghesuit, care făceau din el unicul templier căruia i se îngăduia să se însoare. Apoi, ochii lui îi căutară din nou pe cei ai lui Richard. Deodată văzu în închipuire ultima despărțire la Lyons-la-Forêt, cu vreo opt luni în urmă. Richard o privise foarte îndelung pe Beatrice, ca să-și întipărească adânc în memorie frumusețea ei. Își trecuse mâinile prin părul ei roșu-auriu, îi sărutase fruntea albă, gura roșie și mâna firavă, și apoi o strânsese la piept, ca să-i simtă rotunjimile femeiești ale trupului. Fusese o despărțire pentru totdeauna.

– Ai știut asta în tot acest timp, din clipa în care ai plecat de la Lyons-la-Forêt la Avignon, la Roma și la Compostela, în tot timpul acelei călătorii infernale? Aș fi nerecunoscător, ba chiar nebun, dacă aș refuza un dar plătit atât de scump. Dar când mă gândesc la tine, mă simt vinovat.

Richard cuprinse cu brațele umerii prietenului său. Și priviră împreună colinele împădurite care se întindeau până în zare.

– Îți aduci aminte, Ferrand, de cuvintele rostite la intrarea noastră în ordin? „Mort pentru lume.“ A înțeles oare vreodată vreunul dintre noi ce însemna asta? Și n-am rămas noi oare totuși atașați de viață și de lume?

Ferrand dădu din cap că așa e. Înțelesese ce voia să spună Richard: el însuși se putuse desprinde din ghearele ordinului. Situația lui Richard era diferită: el era Templul, iar Templul era el. Când oare ajunsese el în punctul din care nu mai există întoarcere? Oare focul în care își găsisse Jacques de Molay moartea pe rug îl mistuise și pe el? Oare condamnarea ordinului în timpul conciliului de la Vienne fusese lovitura de grație, în care, din cauza estrapadei, își pierduse bărbăția la Castelul Pickering? Sau clipa în care Thomas de Lincoln îi încredințase a treia parte a secretului Templului? Sau își pecetluisese el singur soarta atunci când, cu șase ani și jumătate în urmă, optase pentru Templu, când Thomas îl trimisese în lume, pe terasa de la malul Tamisei.

Mort pentru lume... Sufletul lui aparținea Templului. Cei doi bărbați se îmbrățișară.

– Ne vom mai revedea? întrebă Ferrand.

– Nu. Cu bine, zise Richard, și coborî cu pași grăbiți scara, ca și cum s-ar fi temut să nu se răzgândească dacă mai stă de vorbă cu Ferrand. Își înșeuă calul și schimbă câteva cuvinte cu Raoul, care, când îi auzise pașii, se dusesese la iuțeală la grajd. Cu capul plecat, băiatul luă mâna care îi fusese întinsă. Atunci Richard se înclină și îi șopti ceva la ureche băiatului, care o luă la fugă. Cavalerul se uită după el și râse. Într-o clipită, băiatul se întoarse cu o trăistuță pe umăr. Richard încălecă, își luă de dârlogi calul de povară, care îi ducea echipamentul, merindele și pe Raoul, și trecu la pas pe sub poartă și pe podul mobil. Acolo, de cealaltă parte a

canalului, se opri și se uită în sus. Și își întinse mâna. Ferrand își duse mâinile la gură și strigă ceva.

– Încotro? ajunse până jos vocea lui Ferrand, de la înălțimea zidului castelului.

Richard arată înspre sud, în direcția în care dispărușeră frații săi.

– La Tower!

Dădu pinteni calului și, după scurt timp, fu înghițit de umbrele pădurii.

EPILOG ISTORIC

Prorocirea lui Jacques de Molay s-a împlinit: la 21 aprilie 1314, papa Clement al V-lea a murit de dizenterie. La sfârșitul aceluiași an, la 29 noiembrie, tot în cadrul termenului indicat de Jacques de Molay, Filip cel Frumos a fost azvârlit de pe cal, la Fontainebleau, în timpul unei vânători de mistreți. A rămas agățat de scara șei și a fost atacat de către mistreț. A murit înainte de a fi putut să se împace cu Dumnezeu.

Sfetnicii și complicii lui, Nogaret cel Groaznic și Guillaume de Plaisians, după ce și-au îndeplinit misiunea, nu i-au mai fost de niciun folos regelui și n-au mai fost primiți nicăieri. Au murit încă înainte ca marele maestru să fi pierit pe rug: Nogaret la 12 aprilie 1313, iar Plaisians în luna noiembrie a aceluiași an.

Enguerrand de Marigny, prieten al regelui și marele intrigant din culise, s-a gândit, după moartea lui Filip, să-și spele mâinile în nevinovăție. Nimeni n-a îndrăznit să-l învinuiască sau măcar să-i rostească numele, în afară de Charles de Valois, care avea o veche pică pe el. În lipsă de probe, Charles de Valois a pus la cale acuizarea lui de către popor, care l-a învinuit de vrăjitorie. La 30 aprilie 1310 a fost spânzurat, fără ca fratele lui,

arhiepiscopul de Sens, să poată interveni. Philippe de Marigny a rămas nepedepsit.

La 12 martie 1322, regele Eduard I-a condamnat la moarte pe Thomas de Lancaster. Acesta a fost decapitat. Fiica lui Filip, Isabela, a intrat în istorie ca „Lupoaica Franței”: împreună cu amantul ei Mortimer I-a răsturnat pe Eduard de pe tron și l-a întemnițat. Un an de zile, Eduard a fost târât dintr-o închisoare în alta și în cele din urmă a fost ucis într-un mod înfiorător.

Părea că lumea creștină trebuie să ispășească pentru rolul, atât activ, cât și pasiv, jucat de ea în tragedia Ordinului Templierilor: a plouat toată primăvara și vara anului 1315, iar ogoarele au fost inundate, recoltele au putrezit, iar vitele s-au înecat ori au murit de foame sau de boli. O foamete cum nu mai fusese văzută niciodată până atunci, și nici după aceea nu avea să fie văzută, s-a abătut asupra Europei, și mai mult de o treime a populației a murit de foame. Lacrimile îngerilor deveniseră un adevărat potop al morții.

În anul 1320, regele Dionisie al Portugaliei a înființat Ordinul Cavalerilor lui Hristos, autorizat de papa Ioan al XXII-lea prin bula *Ad eam quibus*. N-a fost întâmplător faptul că acest ordin cu crucea roșie pe steagul alb la catarg a întreprins marile expediții de descoperiri geografice din secolul al XV-lea.

Procesul împotriva Templului avea să mai lase și într-alt fel urme de timp de secole: cu oribilele metode de tortură, puse la punct anume pentru a smulge mărturisiri unor bărbați aflați în luptă, și-a clădit Inchiziția reputația pentru care a fost faimoasă și temută până târziu, în secolele al XV-lea și al XVI-lea.

POSTFAȚĂ

Eroii principali ai acestui roman, Richard, Thomas de Lincoln, Aymer de Vraineville, Ferrand d'Uzès, Blanche de Lyons-la-Forêt, Lawrence de Toeni, membrii familiei Morley, sunt personaje fictive, care au fost plasate și puse în mișcare în limitele faptelor istorice, așa cum ne-au fost ele transmise.

Se știe cu certitudine că un număr mare de frați templieri au scăpat de arestare sau au izbutit să evadeze din închisori. În Anglia, cavalerii templieri au pribegit ca vagabonzi. Că au încercat să exercite presiuni asupra Bisericii ca să-și ajute frații este foarte probabil. Din cronică se știe că s-au adunat în număr mare în jurul orașului Lyon și au trimis la conciliul din Vienne nouă delegați, care au fost arestați pe loc de către papă.

Potrivit cronicilor, precum și pieselor din dosare și depozițiilor martorilor oculari, metodele de tortură descrise în cartea de față au fost într-adevăr aplicate fraților templieri.

Istoricii și-au pus multă vreme întrebarea dacă în cadrul Ordinului Templierilor s-a petrecut o erezie, o întrebare la care răspunsul aproape unanim a fost negativ. Totuși, unii sunt de părere că, prin contactele lor cu Orientul, templierii și-au lărgit orizontul, și-au extins perspectiva asupra societății occidentale și asupra

raporturilor de putere din sânul ei și că au urmărit un ideal măreț: „Un echilibru între Apus și Răsărit, o pace universală, o conciliere spirituală și o alianță politică între statele Europei“ (John Charpentier, *L'Ordre des Templiers. L'Enseignement intérieur*). Un ideal pe care, știindu-se sprijiniți de posesiunile lor ramificate în toată Europa și bazându-se pe puterea lor financiară, pe cunoștințele lor strategice și pe cele două secole de experiență, l-ar fi putut realiza dacă Filip cel Frumos nu le-ar fi barat drumul.

HANNY ALDERS